BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
166
B
52
NAPOLI

APOLOGIA
PRO
JOANNE GERSONIO

Pro ſupremâ Eccleſiæ & Concilii generalis Auctoritate; atque independentiâ Regiæ Poteſtatis ab alio quam à ſolo Deo:

Adverſus Scholæ Pariſienſis, & ejuſdem Doctoris Chriſtianiſſimi obtrectatores.

PER

E. R. D. T. P.

Eccleſia eſt Politia monarchica ad finem ſupernaturalem inſtituta, regimine Ariſtocratico omnium optimo & naturæ convenientiſſimo temperata ab ſummo animarum Paſtore Domino noſtro Jeſu Chriſto.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud PAULUM MORIAEN.
A° M DC LXXVI.

Veritas Domini manet in æternum, & liberabit nos, Pſal. CXVI. & Joannis VIII.

Deus diſſipabit oſſa eorum qui hominibus placent, Pſal. LII.

Revela Domino viam tuam, & ſpera in eo; & ipſe faciet: & educet quaſi Lumen juſtitiam tuam & judicium tuum tanquam meridiem, Pſal. XXXVI.

Pro juſtitia agonizare pro anima tua, & uſque ad mortem certa pro juſtitia: & Deus expugnabit pro te inimicos tuos, Eccleſiaſtici IV.

Noli eſſe humilis in ſapientia tua, ne humiliatus in ſtultitiam ſeducaris, Eccleſiaſtici XIII.

In hoc Libro contenta

1. ADmonitio ad Lectorem.
2. Præfatio cauſam ſcribendæ hujus Apologiæ exponens.
3. Apologia pro Joanne Gerſonio in quatuor partes diviſa.
4. Prima Pars Apologiæ, continet duodecim Axiomata. Pag. 1
5. Secunda Pars Apologiæ, continet [illegible] Axiomata. 53
6. Tertia Pars Apologiæ, continet ſeptem Axiomata. 153
7. Quarta Pars Apologiæ, continet tria Axiomata & Epilogum. 2[illegible]7
8. Analyſis Tractatus Gerſonii de Vita Spirituali Animæ. 2[illegible]5
9. Vita Joannis Gerſonii ex ejuſdem Operibus collecta. 293
10. Joannes Charlierus de Gerſon in tumulo glorioſus. 321

INDEX AXIOMATUM

Primæ Partis.

Axioma	Primum,	*Pag.*	1
— —	II.	*p.*	2
— —	III.	*p.*	4
— —	IV.	*p.*	7
— —	V.	*p.*	11
— —	VI.	*p.*	14
Obſervationes in III. IV. V. & VI. Axiomata		*p.*	16
Axioma	VII.	*p.*	28
— —	VIII.	*p.*	29
Obſervationes in VII. & VIII. Axiomata		*p.*	30
Axioma	IX.	*p.*	38
— —	X.	*p.*	42
— —	XI.	*p.*	44
— —	XII.	*p.*	49

Secundæ Partis.

Axioma	XIII.	*p.*	53
— —	XIV.	*p.*	54
— —	XV.	*p.*	70
— —	XVI.	*p.*	79
— —	XVII.	*p.*	87
— —	XVIII.	*p.*	99
— —	XIX.	*p.*	106
Axioma	XX.	*p.*	107
— —	XXI.	*p.*	113
— —	XXII.	*p.*	116
— —	XXIII.	*p.*	119
— —	XXIV.	*p.*	124
— —	XXV.	*p.*	126
— —	XXVI.	*p.*	128
— —	XXVII.	*p.*	132
— —	XXVIII.	*p.*	133
— —	XXIX.	*p.*	134

Tertiæ Partis.

Axioma	XXX.	*p.*	153
— —	XXXI.	*p.*	170
— —	XXXII.	*p.*	172
— —	XXXIII.	*p.*	173
— —	XXXIV.	*p.*	175
— —	XXXV.	*p.*	178
— —	XXXVI.	*p.*	185

Quartæ Partis.

Axioma	XXXVII.	*p.*	207
— —	XXXVIII.	*p.*	209
— —	XXXIX.	*p.*	229
Epilogus		*p.*	253

ADMONITIO
AD
LECTOREM.

Cum anno M DC V. *Societas Typographica Pariſienſis opera* Joannis Gerſonii *Eccleſiæ Pariſienſis Cancellarii excudere incepiſſet, atque anno* M DC VI. *ineunte Opus integrum pene abſolutum eſſet: neſcio quo deplorando caſu quædam emerſit controverſia inter S S. D. noſtrum Paulum* V. *& Rempublicam Venetam: idque incentivo fuit doctiſſimo Theologo M. Paulo Sarpio Veneto ordinis Servitarum, ut contra Cenſuras Pauli* V. *duos Tractatus Gerſonii circa materiam Excommunicationum & Irregularitatum evulgaret in Italia. Quibus Tractatibus D. Cardinalis Bellarminus lingua ſua vulgari ſtatim reſpondit, & Scholæ Pariſienſis doctrinam de Concilii auctoritate ſupra Papam cum memoria piiſſimi Gerſonii immane quantum laceravit. Tum Illuſtriſſimus D. Barberinus S S. Apoſtolicæ in Francia Nuncius, provinciam dedit M. Andreæ Vallio Doctori Sorbonico explorandi, an aliqui Doctores Facultatis Theologiæ Pariſienſis adverſus Venetos ſimulatione Cardinalis Bellarmini ſcribere vellent: atque inſuper à D. Brulartio Franciæ Cancellario impetravit, ne toto anno* M DC VI. *opera Gerſonii vænum exponeretur à Bibliopolis. Quæ cum eò tendere viderem, ut doctrina Majorum de Concilii & Eccleſiæ auctoritate ſupra Papam, magna cum Doctoris Chriſtianiſſimi. & Scho-*

læ Sorbonicæ injuria opprimeretur: tum memet collegi, hancque Apologiam lucubravi: cumque animi penderem, eam necne typis efformandam curarem: idem M. Andreas Vallius collega meus Sorbonicus iniquo ferens animo Gerſonium, Alliacenum, Almainum, & Joannem Majorem Doctores Scholæ Pariſienſis, qui de immediata Eccleſiæ, & Concilii auctoritate ſcripſerunt, miſſos in lucem Richerii *procuratione, quandoquidem literas quas ad me ſcripſit in eam rem teſtes aſſervo, D. Nuncium Apoſtolicum* Barberinum *in ipſa Sorbonæ vicinia habitantem adiit, eique ut me à ſcribendo abſterreret, facile perſuaſit. Imo etiam* Vallius *ſeſe monitorum D.* Barberini, *qui nuper Cardinalis erat renunciatus, Internuncium ultro ad me oggerit: quare mihi ſubinde denunciatum accurrit, ut SS. Apoſtolicæ Nuncium convenirem, ac rumores de me ſparſos ob Cancellarii Pariſienſis defenſionem ſedarem, & D. Cardinali* Barberino *facerem ſatis. Tum quidem feſta exultatio propter baptiſmalem pompam D. Delphini Franciæ primogeniti maxime fervebat, quam aliqua triſtitiæ ſignificatione obſcurare mihi ſumma erat religio. Quocirca illuſtriſſimum* Barberinum *è veſtigio inviſi, eique perſuaſi quæcumque de mea pro* Gerſonio *Apologia adverſus Cardinalem* Bellarminum *percrebuerant, à nonnullorum opinione manaſſe, qui me doctrinæ & placitis Majorum, ut Scholæ Sorbonicæ alumnum decebat, addictum noverant: eamque ob rem me pro Chriſtianiſſimo doctore aliquid meditari proclive animum inducebant. Cauſam habes, Lector, cur hæc Apologia anno* M DC VI *edita non fuerit. Sed cum tota urbe pervagata eſſent quæ cum illuſtriſſimo* Barberino *egeram,* Nicolaus Faber *vir doctiſſimus, & mihi amiciſſimus, qui poſtea* Ludovici XIII. *Regis Chriſtianiſſimi præceptor extitit, me adiit, atque obnixe rogavit, ut ſibi memoratæ Apologiæ copiam facerem, idque à me impetravit, & exemplum neſcio quibus me inconſulto communicavit, quod initio anni* M DC VII *typis expreſſum eſt in Italia: ſed mendis ac erroribus*

ribus

ribus ita exundans, ut quamprimum illud mihi videre contigit, me valde piguerit hanc Apologiam lucubraſſe. Demum poſt Henrici Magni *deteſtabile parricidium, ejuſque ſanguine adhuc calente, cum tota Gallia juſtiſſimo mærore conficeretur, & Syndicus eſſem facultatis Theologicæ, ubi animadverti Cardinalem* Bellarminum *occaſionem captaſſe ſuum evulgandi Librum* de Poteſtate Papæ in rebus temporalibus, adverſus Barclaium, *ex Regis Franciæ interitu, eoque libro non obſcure deteſtandum* Ravaillaci *facinus propugnari: atque inſuper ejuſmodi quæſtiones cum magno Scholæ Sorbonicæ, totiuſque Galliæ afflictiſſimæ dolore & opprobrio aſſertas in Capitulo generali Dominicanorum anno* M DC XI; *Certe pro meo in veritatem amore, ac patriam communem omnium parentem obſequio, & Regni, ac infirmæ ætatis* Ludovici XIII. *commiſeratione, hanc Apologiam de integro ſub incude verſandam, & qualem nunc vides elucubrandam eſſe cenſui. Sed cum eodem tempore vir ampliſſimus* Nicolaus Verdunus *ſummam principiorum doctrinæ Majorum Scholæ Pariſienſis à me exegiſſet*, Libellum de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate *verbum de verbo quaſi ſurculum quendam ex hac collegi Apologiâ: deinde poſt ejuſdem libelli evulgationem, Cenſuraſque, & convitia in meum caput anno* M DC XII. *certatim effuſa, mihi neceſſe fuit varia Opuſcula pro ejuſdem libelli defenſione commentari: necnon eadem plane principia, & argumenta ſæpius iterare, & nonnunquam uno in libro latius aut ſtrictiùs quàm in alio tractare. Enimverò, ſicut Geneſis* 32. *dum Jacob ſibi à violentiſſimo fratris Eſau ingenio magnopere timeret, familiam ſuam in varias turmas diſtribuit*, ut ſi forte Eſau unam percuteret, aliæ ſalvæ manerent: *Ita cum ego ſemper in magno metu lucubrarim, & mihi nunquam integrum fuerit aliquid in lucem edere, varia quidem opera eadem de re ſcribere coactus ſum: quo forte ſi injuria ſeculi aliqua mearum lucubrationum periclitaretur, cæteræ integræ*

& incolumes ad poſteros enatarent. Profectò qui me hoſtili animo inſectati ſunt, cum frequenter ſimulaſſent ſe percupere, ut quæ in Libello de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate, brevius dicta, & aſperiora eſſe dicebant, aliqua benigniore, & ampliore interpretatione mollirem: anno M. DC. XX. *Demonſtrationem libelli de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate ex profuſiore Opere excerpſi; quantumque in me ſitum fuit, eo quidem animo, & propoſito mitigavi, atque adornavi, partim ut illorum deſiderio obſecundarem, partim etiam ut ægrorum hominum mentes, qui ad ipſius Veritatis, tanquam rigidioris, & ſeverioris dominæ conſpectum caligant, ſenſim ac pedetentim ad orthodoxam doctrinam juſti regiminis Eccleſiæ imbibendam, hujus Demonſtrationis evulgatione diſponerem. Verum illi ipſi qui hoc unum à me deſiderari prædicabant, quamprimum me paratum viderunt ad explicationem Libelli mei edendam, mutato derepente propoſito, vi majore factâ, meme ad palinodiam adigere voluerunt: eamque ob rem Libelli de Eccleſiaſtica & Politica Poteſtate Demonſtrationem; ſicut & omnes alias meas Lucubrationes, tenebris conſepelire coactus ſum. Habes Lector, meum inſtitutum de variis meis ſcriptionibus ſuper uno & eodem argumento, quod velim æqui bonique conſulas, nec putidæ Tautologiæ, aut judicii orbitati, ſed temporum meorum gravitati adſcribas: quæ nunquam paſſa ſunt, ut quæ de avita ſcholæ Pariſienſis doctrina magnis vigiliis, & diuturnis laboribus collegeram, ea ſimul & ſemel unico Opere juſto comprehenderem, ac me ſuperſtite publici juris facerem.*

De hac verò Apologia ut privatim dicam, in ea tanquam in Teſtamento condendo, & recognoſcendo plus operæ & vigiliarum, quàm in omnibus aliis Lucubrationibus meis impendi: idque partim ut eorum ingenio obſecundarem, qui tædium magni & profuſi Operis legendi perferre nequeunt, partim ut ſi res poſtularet, omnes aliæ meæ Lucubrationes ad normam horum XXXIX. *Axiomatum conferantur, atque*

que emendentur. Quicumque autem amans fuerit genuinæ, ac juſtæ Poteſtatis, & Libertatis Eccleſiaſticæ, atque Apoſtolicæ diſciplinæ, necnon auctoritatis politicæ cognoſcendæ, neque iniquis partium & factionum divortiis aut anticipatis Curiæ Romanæ opinionibus, & præjudiciis ſeſe ambitioſè vel ſcrupuloſè manciparit, nunquam illum ſemel atque iterum hanc perlegiſſe Apologiam pœnitebit. Quandoquidem eſt velut ſumma & breviarium Miniſterii Eccleſiaſtici, atque imperii Politici: *Cujus ductu cuique erudito & pio viro pronum erit ea dignoſcere, quæ Jure Divino, & Naturali Eccleſiaſticæ Poteſtati, & S S. Apoſtolicæ propria ſunt, eaque ab illis ſecernere quæ ſolo Jure humano conveniunt. Hinc quoque patebit, illos magno in errore verſari, qui Zelo imprudenti excæcati has propoſitiones inter ſe pugnare autumant: ſcilicet* Deum ſuper omnia amare, & communem parentem Patriam ſecundo habere loco poſt Deum: item bonum eſſe Catholicum & bonum civem. *Ex quo pariter inſurgit, illos quos vulgari lingua* bonos Francos *nominant, modo fidem atque unitatem Catholicam cum Romana Eccleſia retineant, non egregie inſtructos eſſe ad inſaniam, ut quidam dominus Cardinalis intemperanter convitiatur: quaſi* Gratia *Naturæ & Gentium Jura deſtrueret, non perficeret: & quiſquam eſſe poſſet ſolide, & vere Catholicus, qui reſpective & proportionatim proximum, & patriam* quæ omnes omnium caritates complectitur, *non adamaret. Certe, harum rerum perfecta cognitio, magnum quidem, & in Theologia, & in Vitæ civilis commercio facit operæ pretium ad fines utriuſque Poteſtatis optime figendos, &* ſolidam ac firmam Pacem inter Regnum, & Sacerdotium conſtituendam, *adverſus illos, qui, ut ait Joannes de Pariſiis,* errorem Herodis ſequuntur, *quaſi Chriſtus* qui Regna dat cæleſtia, veniſſet ereptum mortalia. *Quocirca hæc abſque ſummo flagitio, tum à Theologis, tum à viris Politicis ignorari nequeunt: quando illorum maxime intereſt accurate utriuſque Poteſtatis terminos ac limites tenere, &*

comi-

comiter regere, ut quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo non gravate, aut meticuloſe reddantur. Quod fit hodie à permultis timore trepidantibus ubi nullus eſt timor, Pſ. 13. *Inſuper, ſi nos Deus Optim. Maxim. adflare dignetur, ut aliquando libera Concilia pro Eccleſiæ emendatione inſtitui valeant: iſthinc forſitan velut ex quodam ſalutari narthecio, aliquam moribus noſtris corruptiſſimis, & ſarciendo Schiſmati medicinam promere expeditum erit. Quod ſi peccatorum noſtrorum ſcabies inveterata ſalutarem medicinam Conciliorum averterit, nihilominus Apologia hæc magno ſemper uſui eſſe poterit dignoſcendis, & vitandis corruptelis, & ſuperſtitionibus ſeculi, quæ in dies ſingulos ingraveſcunt, ac genuinam pietatem, & religionem Catholicam peſſumdant*, omnibus quæ ſua ſunt, non quæ Chriſti quærentibus. *Porrò, quæ hic per compendium expoſuimus, aliis libris ampliſſime tractavimus, ac teſtimoniis Conciliorum, Patrum, & Doctorum Catholicorum, necnon lumine praxeos omnium ſeculorum poſt ſalutem humani generis reparatam confirmavimus. Sequitur autem Præfatio quæ cauſam hujus ſcribendæ Apologiæ, & ſummam totius rei qua de agitur, reſerabit.*

Præ-

Præfatio cauſam ſcribendæ hujus Apologiæ, ſummamque rei controverſæ, & diviſionem Operis in quatuor partes exponens.

LECTOR BENEVOLE, aliquot abhinc menſibus, Illuſtriſſimus Cardinalis Bellarminus, librum compoſuit, qui primum Romæ lingua vulgari, deinde converſus in Linguam Latinam editus eſt Moguntiæ contra libellum inſcriptum *Joannis Gerſonis Theologi, & Cancellarii Pariſienſis cognomento Doctoris Chriſtianiſſimi, de Excommunicationis valore Opuſcula duo*. Qua in Lucubratione Doctiſſimus Cardinalis adverſus Doctorem Chriſtianiſſimum ea profert, quæ animus Chriſtianus de homine nefario referre horret: utque in pauca illius convitia contrahamus, Gerſonii Doctrinam, *temerariam*, *S S. Apoſtolicæ injurioſiſſimam*, *omnino erroneam*, *ſchiſmaticam, & Hæreticorum noſtri temporis hæreſi proximam eſſe* criminatur. Quare ſi huic famoſo libello fides, nihil jam aliud ſupereſt, quam in media urbe pyram accendere, atque Viri Piiſſimi, & Sanctiſſimi cineres ex portu atque aſylo ſepulchri; unà cum omnibus illius libris unco impacto ad rogum, ut publice uſtulentur abſtrahere: aut ſaltem populum Chriſtianum omni uſu & lectione illorum interdicere. Quid tum *Adriano* VI. Papæ integerrimo, & ſanctiſſimo, quid præterea Doctiſſimis Cardinalibus Cameracenſi, Florentino, Cuſano, quid Toſtato Abulenſi Epiſcopo, Jacobo Almaino, Joanni Majori, & Alphonſo Caſtrenſi eveniet? Quid denique toti Scholæ Pariſienſi, & Eccleſiæ Gallicanæ, quæ in hunc diem *Gerſonii* Doctrinam Canonibus Synodi Conſtantienſis conſecratam pro Catholica atque Orthodoxa ſemper imbibit, & propagavit? Et ut recentiores omittamus, quotuſquiſque Patrum antiquorum non aſſeruit Claves prius, atque im-

immediatius unitati quam uni datas eſſe? conformiter ad Philoſophorum Axioma, *qui generationem prius in totum ſuppoſitum quam in partem ſuppoſiti intendere affirmant?* Certe pars omnis formaliter & actu ſumpta, reſpectum atque ordinem eſſentialiter includit ad Totum quod conſtituit: & ſeparatim à Toto, nequaquam partis notionem niſi æquivoce meretur. An Illuſtriſſimis Cardinalibus Cajetano, & Bellarmino Gerſonium ſchiſmatis, ac hæreſeos inſimulare licebit: & Jacobo Almaino, Joanni Majori, Magiſtro Paulo Veneto, aut nobis ipſis doctrinam Gerſonii propugnare integrum non erit? Quis nobis Jura tam æqualia dividit? non certe Lex Divina, Naturalis, aut Canonica, quæ omnibus moderationem inculpatæ tutelæ neminemque indicta cauſa damnari permittunt?

Fore autem credebant Adverſarii, ubi nomen & famam Pariſienſis Cancellarii tam horrendis inuſſiſſent ſtigmatibus, ut ad juſtiſſimam illius defenſionem nemo aggredi auderet, quin è veſtigio in ſchiſmatis, atque hæreſeos ſuſpicionem apud imperitam plebem, & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, imo & Theologiæ ignaros incurreret: quod genus hominum rumuſculis artificioſe concinnatis, & per homines conductitios certatim diſſeminatis præoccupari, ac percelli experimur. At vero, Deus optimus maximus qui Veritatem ſic in injuſtitia nunquam detineri patitur, ut non ſtatim ipſa adverſum renitentes emergat, atque exultet; Eccleſiæ & Conciliorum Generalium auctoritatem hoc fidei articulo ſubnixam, *Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam, Sanctorum communionem*, minime ita ſubrui patietur, quin invitis hominum molitionibus de adverſariis ſuis magnifice triumphet. Quocirca nobis tacentibus, ſaxa ipſa & lapides potius in clamorem erumpent, ut aliquod perenne monimentum erigant, quod die illa formidabili Domini, qua Libri Conſcientiæ aperientur, inter nos atque illos, qui notiſſimam & Catholicam veritatem ſchiſmatis, atque hæreſeos damnare non horrent, teſtificabitur, & judicabit.

Porro totius controverſiæ cardo in eo vertitur, quod Doctor Chriſtianiſſimus pro certiſſimo, atque invictiſſimo placitorum Scholæ Pariſienſis firmamento unà cum B. Auguſtino ſtatuat,

Chri-

Chriſtum immediate ac per ſeſe claves toti Eccleſiæ collectim *ſumptæ dediſſe, ut per unum exerceretur:* conſequenterque, S. Petrum & alios Prælatos *diſtributim* & *ſeparatim* captos, claves tantummodo poſſidere *inſtrumentaliter*, & *miniſterialiter*, quatenus Eccleſiam repræſentant, ad quam primario & quoad dominium claves pertinent. Quo ex principio hæc quatuor conſectaria *directe*, *evidenter*, & *neceſſario* colliguntur.

Primo infallibilem decernendi facultatem, ſive poteſtatem architectonicen clavium penes univerſalem Eccleſiam, aut Generale Concilium Eccleſiam repræſentans, minime verò penes unum & ſolum Papam habitare: *qui cum ex hominibus aſſumatur, circumdatus eſt infirmitate*, Hebr. 5. ac proinde fallere & falli poteſt: quocirca infallibili norma qua dirigatur neceſſario indiget.

Secundo, Concilii Generalis auctoritatem ſic eminere ſupra Papam, ut Canones pro univerſali moderatione Eccleſiæ condat, quos Pontifex exequutioni erga particulares Eccleſias mandare: necnon etiam de illis eo in caſu diſpenſare debet, quo ipſummet Concilium ſi congregatum eſſet pro communi Eccleſiæ, non privatorum bono diſpenſaret. Enimvero *ſummi Pontifices, & Epiſcopi diſtributim capti, ſunt miniſtri & cuſtodes Canonum*, teſte Gratiano in proœmio diſtinctionis 20. verſu, *Decretis ergo.*

Tertio ſtatum aut principatum Eccleſiæ ab ejuſdem regimine diſtingui: quoniam ſtatus aut principatus Monarchicus eſt; regimen vero Ariſtocraticum: idque Dominus ita eſſe voluit, ut omnes Epiſcopi, atque ipſemet Papa magis eſſent ſoliciti de Eccleſia frequentius conſulenda, & cogenda in Concilium ad ineundam Communionem Sanctorum Univerſalis Eccleſiæ: Ita ut in rebus magni momenti nihil quicquam motu, aut ſpiritu privato decernerent, quod Eccleſiam inconſultam, invitam aut diſſentientem obligare quiret: quo enim Eccleſiæ ratio, & communis utilitas ducit, illuc ſemper collimandum, & remis ac velis properandum.

Quarto frequentem Conciliorum celebrationem, Eccleſiæ melius & ſanctius gubernandæ abſolute & ſimpliciter eſſe neceſſariam:

riam: *quod enim omnes tangit, ab omnibus debet comprobari.* Deinde communio Sanctorum, quæ finis eſt regiminis Eccleſiæ, neque abſolute imperatur, neque Monarchice cogitur: ſed per frequentiam actuum Hierarchicorum libere & ſuaviter ſtabilitur. Quare in voluminibus Conciliorum paſſim has obſervabis formulas: *præter canonem, abſque canone, contra canones, vel ex canone aliquid agere:* quibus quidem liquet, Eccleſias Canone, non abſoluta poteſtate regi oportere: & quondam in regenda Eccleſia, nihil abſque Concilio & Ariſtocratica moderatione fuiſſe definitum: quam pariter ob cauſam omnes Theologi docent, Bullas, Decretales, & Leges Pontificias minime Eccleſiam obligare, niſi Pontifex Eccleſiæ conſenſu leges ejuſmodi ſciſcat, & in mores mittat. Ex quo manifeſtum redditur, conſenſum eſſe formalem cauſam obligandi: quoniam Papa non deſpotice aut abſolute imperat more Principum Politicorum, qui ad imperata ſua mandanda exſequutioni gladio armantur.

Contra autem Cardinalis *Bellarminus* obnititur: puta ſummam auctoritatis Eccleſiaſticæ uni & ſoli Petro creditam à Domino: ut eam dehinc, ejuſque ſucceſſores quibuſcumque & quantum videretur communicarent: quemadmodum Franciæ Rex, verbi cauſa, Proreges, Legatos, alioſque Magiſtratus per cunctas Regni provincias conſtituit. Præcipuum verò *Bellarmini* fundamentum eſt, *Quod Chriſtus ſit Rex conſtitutus à Patre ſuper Sion montem ſanctum ejus, & regnaturus ſit in domo Jacob in æternum*, Pſ. 2. & Lucæ 1. atque B. Petrum ſibi in generalem Vicarium elegerit, ut Eccleſiam Monarchice viſibiliter regeret, quemadmodum Chriſtus dum eſſet in terris, eam gubernabat. Quo ex fundamento Sophiſtico à dicto ſecundum quid ad dictum ſimpliciter, hæc inferuntur placita.

Primo infallibilem & abſolutam auctoritatem decernendi, penes unum & ſolum Papam ſucceſſorem Petri reſidere: ac in ratione regiminis Eccleſiæ eandem prorſus eſſe rationem ſcitorum Papæ, & Chriſti: id eſt Oeconomi atque Domini, miniſterialis & capitis eſſentialis, Metaphorici atque naturalis & abſolute neceſſarii fundamenti Eccleſiæ. Lege XIV. XV. & XXX. Axiomata.

Se-

Secundo totam Conciliorum auctoritatem non à communi & Catholico Eccleſiarum conſenſu, ſed ab unius Papæ ſententia & voluntate pendere: proptereaque Papam ex animi ſui arbitrio de canonibus Synodorum Generalium diſpenſare; imo etiam totum Jus Canonicum abrogare, & novum condere poſſe. Ex quo relinquitur, fruſtra, & ſupervacue cogi aut haberi Concilia: atque Epiſcopos eſſe duntaxat Papæ Conſiliarios, non legitimos ac neceſſarios judices Controverſiarum, & Eccleſiæ principes.

Tertio ſtatum & regimen Eccleſiæ eſſe prorſus Monarchicum, minime verò Ariſtocratica moderatione temperatum, ut Synodo Conſtantienſi decernitur.

Quarto frequentationem Synodorum nullo modo eſſe neceſſariam; niſi forte ad bene eſſe, quo leges à Papa ſuavius ferantur, & recipiantur ab Eccleſia. Quam controverſiam olim eadem Methodo atque iiſdem plane argumentis, ſed non ita contumelioſe adverſus Pariſienſem Cancellarium, & ſcholam Sorbonicam, Cardinales de Turrecremata, & Cajetanus ante Bellarminum agitarunt.

Quinto idem Bellarminus urget Tractatus Pariſienſis Cancellarii à Magiſtro Paulo Veneto editos, & cæteras ejuſdem Gerſonii Lucubrationes *de Concilii auctoritate ſupra Papam*, non dogmatice ad regulam principiorum Theologiæ, ſed œconomice, & ratione temporis quo ſchiſmata Eccleſiam populabantur, ſcripta fuiſſe: quia cum Gerſonius cæterique auctores illius ſeculi cernerent ſchiſmata Antipaparum alia via ſarciri non poſſe quam efferendo Concilium ſupra Papam, omnem conatum, & dianœam ſuam impenderunt, inquit Bellarminus, ut Eccleſiam & Concilium ſupra Papam exaltarent. Ex quo ille init ſententiam Gerſonii quamvis piiſſimi & doctiſſimi, tamen erroris atque Schiſmatis ſuſpectam: neque id cuiquam mirum videri debere, cum S. Cyprianus tantus vir & Martyr, errore Anabaptiſtarum contaminatus fuerit.

At ſi verum amamus, cauſa Gerſonii & Cypriani longo diſſident intervallo: quia hujus opinio totius Eccleſiæ Catholicæ

conſenſione damnata eſt: Gerſonii verò & ſcholæ Pariſienſis Doctrina Jure Divino, Naturali, & conſtantiſſima praxi octo primorum Conciliorum Generalium conſecratur: deinde eſt in integrum à Patribus Synodi Conſtantienſis, quaſi jure poſtliminii reſtituta: neque ab ullis aliis quam ab ignaris aut Curiæ Romanæ aſſeclis convellitur: qui quidem ſua privata commoda ex Eccleſiæ incommodis, & ruina mirifice ambiunt, & architectantur. Præterea, ut de aliis operibus Cancellarii ſileamus, ejus invictiſſima principia hac explicabuntur Apologia, & Bellarmini argutiis opponentur. Certe duo Opuſcula *de Cenſurarum valore*, à Magiſtro Paulo Veneto edita, aliquanto poſt Conſtantienſe Concilium Schiſmatibus extinctis, eo potiſſimum tempore lucubrata ſunt à Gerſonio, quo Martinus v. pro vero atque indubitato Pontifice ab omnibus Chriſtianis Nationibus & Principibus Italiæ, Galliarum, Germaniæ, Poloniæ, Hungariæ, Flandriæ, Angliæ, Scotiæ, Navarræ, Portugalliæ, & Hiſpaniarum colebatur: ſolo Arragoniæ regulo excepto, qui Petrum de Luna Arragonia oriundum propugnabat, & profugum exceperat. Quæ conſtantiſſima Chriſtianorum Principum ergà Martinum obſervantia, hunc excivit, ut Conſtitutionem de non provocando à Papa ad Concilium Univerſale ederet; atque legatos ſuos in Gallias tum bellis Anglorum vehementer laceras & proſtratas, mitteret, quo Jus commune, & Sacras Electiones, quæ tum à Majoribus noſtris ſervabantur, antiquaret. Hocque ut primum Gerſonius animadvertit, quaſi Spiritu prophetico ea præſagiret quæ hujus ævi infeliciſſimi adulatores pro abſoluta Papæ Monarchia contra Synodi Conſtantienſis decreta comminiſci debebant, huic peſti alexipharmacum condire volens, primum Martini v. Conſtitutionem de non provocando à Papa ad Concilium univerſale, analytice examinavit, atque non modo Piſani, & Conſtantienſis Synodi acta, cum ipſius Martini electione, verumetiam Legem divinam & naturalem funditus diruere probavit, Tractatu *Quo modo, & an liceat in cauſis fidei à ſummo Pontifice appellare, ſeu ejus judicium declinare:* poſtea dialogum Apologeticum pro geſtis Synodi Conſtantienſis lucubravit: tertio diſcuſſionem hujus aſſertionis,

tionis, *Sententia paſtoris etiam injuſta eſt timenda & tenenda:* quarto Tractatum inſcriptum *Reſolutio circa materiam Excommunicationum, & irregularitatum:* quinto libellum *de examinatione doctrinarum:* Quibus omnibus opuſculis, Synodi Conſtantienſis inviolabilem auctoritatem poſteritati præſtat. Quas lucubrationes, valde dolendum huc atque illuc per Cancellarii opera diſgregatas, non in unum faſciculum coacervatas eſſe: maxime verò quod paulò poſt Synodi Conſtantienſis diſſolutionem ad ejuſdem Acta adverſum Curiæ Romanæ artes obvallanda, ſcriptæ & vulgatæ fuerint.

Cum ergo à S. Bernardi temporibus, Eccleſia Catholica nullum magis pium, fortem, candidum, & diſciplinæ veteris, ac Hierarchici ordinis prudentem aſſertorem habuerit Gerſonio: idque ei ſanctum & mirabile Doctoris Chriſtianiſſimi agnomen inter exteras nationes compararit: atque Antonius Poſſevinus Theologus Societatis Jeſu, in ſuo apparatu ſacro, quod permaximi eſt ad præſentem controverſiam momenti, teſtetur *Doctiſſimum & piiſſimum Cancellarium Pariſienſem cum animam efflaret, omnes viſum divini amoris affectus hauſiſſe à Domino, & eructaſſe: hancque divinam vocem in extrema vitæ periodo* fortis eſt ut mors dilectio *ſæpius iteraſſe.* Procul dubio ex divina Apoſtoli monitione Hebr. 13. *Intuentes in exitum converſationis Gerſonii, qui nobis loquutus eſt verbum Dei*, neminem Theologorum, & Catholicorum tanti viri fidem, ac ſalutarem doctrinam, forti & conſtanti animo imitari, palamque profiteri pudere debet: cum præſertim Schiſmatibus exciſis Teſtamento ſuo eam ſollicite admodum, & nominatim commendarit, utque poſteris fidelirer ac diligenter aſſervaretur, & communicaretur, à Patribus Cæleſtinis Avinionenſibus, apud quos eam depoſuerat, etiam atque etiam flagitarit, & caverit: tantum ergo abeſt ut directe aut indirecte retractandam vel ſolo tempore Schiſmatis uſui eſſe poſſe cenſuerit, ſicut fabulantur Adverſarii.

Sexto dum Bellarminus prædicat doctrinam de Papæ auctoritate ſupra Concilium hodie in omnibus Theologiæ Catholicæ Scholis, puta in Italia, Hiſpania, Flandria, Germania, Polo-

nia, atque in ipſamet Francia edoceri: vel nomine Scholarum Theologiæ Catholicæ ſola Jeſuitarum Collegia, quæ omnes Academias Europæ ferme abſorpſerunt, vel una facultatem Pariſienſem deſignat: Si primum, vera quidem narrat, quoniam experientia comperimus, Jeſuitas hoc potiſſimum habere in votis, ut antiqua Sorbonæ placita obliterent, ſuaque domeſtica in illorum locum ſubſtituant, quo ſui ſodalitii privilegia, & immunitates contra Jus commune in perniciem omnium Ordinariorum à Curia Romana extortas, pro Catholicis dogmatibus, ſi Deo placet, venditent, & quæcumque animo ſuo lubitum fuerit, conficiant: idque jamjam ſe feciſſe non obſcure gloriantur, dum voce & ſcriptis, quàm id modeſtè & Chriſtianè, aliorum eſto indicium, velut pro hoſtimento rependunt *Articulos Pariſienſes, & decreta Sorbonæ non tranſire Sequanam:* quaſi verò hæc ad Juris, & non ad facti quæſtionem ſpectarent. Quod ſi poſtremum, hoc eſt facultatem Pariſienſem à Majorum inſtitutis deſciviſſe Bellarminus indicat, magnopere fallitur, quoniam Schola Sorbonica ſolummodo propter miſeriam temporum, & Hæreſes bacchantes ab hac tractanda diſputatione ſuperſedit: miraturque Jeſuitas, & reliquos abſolutæ Monarchiæ fautores, quando prudentiæ & charitatis Chriſtianæ ratio id exigit, non idem feciſſe, atque ab hujuſmodi odioſis controverſiis, quæ ut antiqua Schiſmata nutriunt, ita nova exſuſcitant, & magnam Eccleſiæ Romanæ invidiam conciliant, non penitus abſtinuiſſe: cum eis pronum & expeditum foret cauſam ſuam alia ratione, quam propudioſa Gerſonii, & Scholæ Pariſienſis condemnatione defendere? Profectò ſcribendo in doctorem Chriſtianiſſimum, totque libros certatim *de abſoluta Papæ Monarchia etiam in rebus temporalibus* edendo, timere debuerunt, ne multos in ſe Catholicos Hiſtoriæ ac diſciplinæ Eccleſiaſticæ, & veræ Theologiæ peritiſſimos excirent: tumque demum aliquid ſuarum opinionum arcanis maxime infeſtum audirent? præſertim quod hoc eruditiſſimo ſeculo, in quo permagna eſt bonorum, & antiquorum librorum copia, nullus limatioris judicii exiſtat, modo ſe totum Curiæ Romanæ ambitioni non dediderit, & Dictatis Recentiorum

non

non immerſerit, qui ſolo lumine naturali non cernat, prorſus naturæ repugnare, ac eſſe impoſſibile unicum & ſolum hominem humana infirmitate circumdatum, plus ſapere & videre quam Eccleſiam Catholicam in Synodum generalem ex omnibus mundi provinciis confluentem.

Porro quia Cardinalis Bellarminus omnia firmamenta quibus ſuam Reſponſionem adverſus Gerſonium inſtruit, ampliore & luculentiore Methodo in primo & ſecundo tomo ſuarum Controverſiarum elaboravit: atque hi libri omnium eruditorum manibus volvuntur, eam ob rem hinc potius quam ex illa contumelioſa Reſponſione in Venetos argumenta depromemus: hancque Apologiam in quatuor partes diſtribuemus: ſummamque hujus operis x x x i x. Axiomatibus ἀξιοπίστοις breviter, ac dilucide complectemur: quod eo à conſilio effectum eſt, ut ſi quæ eſſet in hac lucubratione falſitas, aut cavillatio, prima fronte unicuique pateret: quandoquidem error, & mendacium paucis verbis, certaque Analyſi; ſicut veritas propugnari nequit. Veritatis enim ſicut & naturæ unica eſt via, eaque ſimplex & plana: Contra autem erroris ac mendacii multiplex, & implicata: utque illa nihil timet ne non cognoſcatur: ita mendacium & dolus malus ne detegatur: quia detegere, deprehendere, & evertere eſt. Et hinc mirificæ & reconditæ artes ſimulandi atque diſſimulandi hominum hujus ævi, quorum & geſta & ſcripta fuco ſophiſticæ loliginis paſſim adſperguntur, & obteguntur.

Cæterum proteſtor, me neque in hac Apologia, neque in omnibus aliis meis lucubrationibus, & Commentariis quicquam velle detractum aut imminutum fidei Catholicæ, & paci & unitati Eccleſiæ, juſtæque ac legitimæ auctoritati Pontificis, quam vindicare molior: aut etiam ſanæ cujuſquam hominis doctrinæ: paratumque eſſe nedum Eccleſiæ Catholicæ ſanctiſſimæ parentis, verum etiam cujuſcumque privati hominis orthodoxo judicio acquieſcere. Quocirca ſi nobis imprudentibus, nec ſatis accurate ratiocinantibus aliquid forſan exciderit, nemo nobis ſuccenſeat, homines enim ſumus, atque illorum exemplo qui

ad

ad aram Lugdunenſem quondam certabant, præſto adſumus, ut quicquid ſcripſimus, etiam lingua & lacrymis palam atque in aperto deleamus; ſi forte aliquando opera noſtra nobis ſuperſtitibus publici juris fiant, tum vero præterquam magnæ ducerem laudi, gloriam & honorem Dei cum Eccleſiaſtica diſciplina, etiam privata mea ſarcire infamia & morte: inſuper credo, atque profiteor, Eccleſiam Catholicam & Romanam, velut unicam, & immaculatam Domini ſponſam, filios per ſacramenta, quæ Chriſtus propria morte inſtituit, vitæ æternæ parere, educare, roborare, & perficere: continuoque nemini unquam poſſe juſtam occaſionem contingere, ab illa communi parente recedendi, *& corpus Chriſti dilaniandi* quod eſt Eccleſia Catholica, ut ait S. Auguſtinus lib. primo de Sermone Domini in monte cap. quinto. *Nam cum propter Eccleſiam Chriſtus paſſus ſit, & Eccleſia ſit corpus Chriſti, non videtur ab iis exhiberi Chriſto fides, à quibus evacuatur ejus paſſio, corpuſque diſtrahitur*, inquit Ambroſius in oratione de obitu Satyri fratris, verba de Schiſmate Luciferi Calaritani Epiſcopi Sardiniæ faciens. En vero Synopſin hujus Apologiæ, quam unius oculi proſpectu Lectoribus intuendam exhibemus.

PRI-

PRIMA PARS APOLOGIÆ

continet Eccleſiæ definitionem, & decretum Synodi Conſtantienſis de immediata Eccleſiæ, & Concilii generalis auctoritate ſupra Papam: quorum affinitatem cum Legis naturæ principiis demonſtrat.

I.

ECcleſiæ definitio tum per internas, cum per externas cauſas eſſentiales. 1.

I I.

Eccleſiam immediate habere auctoritatem à Chriſto, atque Romanum Pontificem directivo & coactivo Eccleſiæ, & Concilii generalis judicio ſubjici. 2.

I I I.

Deum & naturam nunquam deeſſe in neceſſariis: atque in genere cauſæ efficientis vel Poteſtatis, aut Legis obligantis, divinam voluntatem primam eſſe cauſam, rationem, Legem & regulam obligandi: ac proinde cunctas Leges à Deo derivari, ac repeti oportere ut obligent in conſcientia: & de Legis divinæ, naturalis, canonicæ, & politicæ definitione: quodque Juri divino & naturali innitantur, & nulla præſcriptio contra Legem divinam & naturalem decurrat. 3.

I V.

Chriſtum Legem naturalem ſacraviſſe, non antiquaſſe: & de certa via ac ratione judicandi, utrum aliqua doctrina, Cenſuræ, Leges, humanaque inſtituta ad veritatis normam procedant. 4.

V.

Nullam eſſe in terris Poteſtatem, quæ hominibus uſum ratiocinandi, & Collectiones inferendi ex Lege divina, naturali, & Canonica interdicere valeat: atque Eccleſiam ſolummodo de externis, non de internis aut occultis judicare. 5.

V I.

Solum literalem ſenſum ſcripturæ dogmatibus fidei conſtituendis uſui eſſe poſſe: & quanta vis inſit argumentis à ſimilitudine & negatione, ut vocant. 6.

Obſervationes in III. IV. V & VI. Axioma.

7. De Juris naturalis diſtributione in primarium, ſecundarium ſimplex, & complexum.

8. De triplici Juris divini partitione, in jus divinum ſecundarium ſimplex, & complexum.

9. De Jure Canonico, & ſcriptis Patrum, quantæ ſint auctoritatis.

10. In Patrum Lectione ſemper, Dogmatica ab oratoriis ſecerni oportere.

VII.

11. Civilem ſocietatem, atque omnes politiæ formas legitime conſtitutas Juris eſſe divini naturalis à Deo conſecrati: atque omni perfectæ communitati prius & immediatius datum à natura, ut ſeipſam gubernet, quam uni alicui ſingulari, aut pluribus hominibus, ut totam communitatem regant: & continuo Poteſtatem Eccleſiaſticam prius, eminentius, ac eſſentialius unitati quam uni convenire.

VIII.

12. Omnem Politiam, conformiter ad cauſas ſuæ inſtitutionis, eſſe ſibipſi architectonicen ac ſufficientem, neque ab ullo ejuſmodi facultate privari poſſe.

13. Obſervationes in VII. & VIII. Axiomata.

IX.

14. Pacem, unitatem, & dilectionem eſſe finem, & propoſitum omnium politiarum, ſtatuum, dignitatum, Legum, atque inſtitutorum divinorum, & humanorum: & præſertim Legis Euangelicæ: & idcirco Poteſtatem deſpoticam, ſive puram & abſolutam Monarchiam Juri divino & naturali penitus repugnare.

X.

15. Juri divino pariter repugnare, ut quiſpiam in ſua cauſa judex, aut teſtis ſedeat: & quidnam ſit decretum aliquod ex Canonum diſciplinis promulgari.

XI.

16. In moralibus & politicis, mediocritatem ſemper laudabiliorem, certiorem, & ſecuriorem eſſe: atque nimiam æqualitatem

litatem aut inæqualitatem, unionem aut diviſionem peſtem haberi ac ruinam omnium politiarum: Optimum vero & præ- 17.
ſtantiſſimum principatuum eſſe in quo ſtatus eſt Monarchicus, conſilio aut Ariſtocratico regimine temperatus: & de Conſilii atque regiminis Ariſtocratici, necnon hæreditarii atque electivi Principatus differentia.

XII.

Concluſio primæ partis hujus Apologiæ, quod Lumen na- 18.
turale nos quaſi manu ducat in cognitionem divinæ voluntatis: atque amplius formam juſti & neceſſarii regiminis Eccleſiæ demonſtret: & quanti ſit momenti hoc vulgare effatum, Error Communis Facit Jus.

SECUNDA PARS APOLOGIÆ,

tractat de cauſis & principiis eſſentialibus Ariſtocratici regiminis, conformiter ad Sacræ Scripturæ oracula, & praxin Eccleſiæ Catholicæ.

XIII.

Chriſtum prius atque immediatius arcana ſua, & Poteſta- 19.
tem Eccleſiaſticam toti Eccleſiæ quam uni & ſoli Petro communicaſſe.

XIV.

De cauſis eſſentialibus Eccleſiæ, & triplici Poteſtate Chri- 20.
ſti, nimirum ſupremæ auctoritatis, excellentiæ, & puri miniſterii: atque ſacerdotium Domini eſſe velut cauſam totius jurisdictionis Eccleſiaſticæ: ordinem vero hierarchicum cauſam efficientem ſecundariam miniſterialem Eccleſiæ: & Chriſtum multo ante quam aliquid ſeorſim Petro largiretur, Juriſdictionem Eccleſiaſticam aut Poteſtatem clavium toti Eccleſiæ collectim detuliſſe. Cæterum longe aliud eſſe dicere Claves datas unitati ut per unum exerceantur: & ſimpliciter datas unitati: ac de comparatione definitionis Eccleſiæ cum eſſentialibus cauſis Poteſtatis Eccleſiaſticæ: & Papam ſecundum omnia cauſarum eſſentialium genera ſubjectum eſſe generali

nerali Concilio, tanquam partem toti, filium matri, oculum homini, & miniſtrum ſponſæ Chriſti.

X V.

21. Eccleſiam eſſe & dici proprie unam, totam, integram, catholicam, ac infallibilem, ob internas & eſſentiales, non propter externas, inſtrumentales, accidentales, & mutabiles cauſas: atque ordinem Hierarchicum, Primatum, Papatum, Epiſcopatum & Presbyteratum formaliter, quoad inſtitutionem ac eſſentiam penitus eſſe invariabiles, ac immutabiles: materialiter autem, ſubjective, quoad exiſtentiam, atque exercitium mutationi eſſe obnoxios: confutatio argumentorum quibus adverſarii Papam caput eſſentiale Eccleſiæ efficere moliuntur.

X V I.

22. De duplici foro Eccleſiæ, & ſupremo effectu Sacerdotii Chriſti ratione juriſdictionis externæ: totamque auctoritatem, & ſufficientiam Eccleſiæ in eo præſentem verſari, & conſiſtere, ut de omni genere peccati cunctorum hominum cognoſcat, illudque remittat, aut retineat: Cenſuris pervicaces, ne quidem Papa dempto, feriat: Synodos ad Leges, & Canones ſciſcendos cogat, quibus omnes mortales baptiſmate donatos vinciat: & de ſenſu Canonis NEMO PRIMAM SEDEM JUDICABIT.

XVII.

23. Facultatem excommunicandi per quandam Analogiam reſpondere coactivæ juriſdictioni ſeculari: & de juſta ratione ferendarum Cenſurarum, & quouſque ſe extendant: atque Eccleſiam in vim Cenſurarum neminem rebus, & adjumentis, quæ Jure naturali & gentium poſſidet privare, multoque minus Reges, & Principes Chriſtianos throno regio abdicare poſſe.

XVIII.

24. Quidnam ſit, & unde oriatur Eccleſiæ infallibilitas, ſolamque Eccleſiam collectim, non Epiſcopos aut Pontifices Romanos diſtributim, & ſeorſim, eſſe infallibiles: & de Bellarmino qui ut infallibilitatem ſoli Papæ addiceret, ſacram

ſcriptu

ſcripturam corrumpere non eſt veritus: genuinus ſenſus loci hujus ſcripturæ, EGO ROGAVI PRO TE, PETRE UT NON DEFICIAT FIDES TUA, Lucæ 22.

XIX.

Recapitulatio ſuperiorum Axiomatum de diſcrimine quo 25.
Eccleſia collectim, & Prælari diſtributim, ac ſeorſim capti Claves aut Juriſdictionem eccleſiaſticam poſſident.

XX.

De Conciliorum auctoritate, & celebratione, atque 26.
Eccleſiam donatam à Chriſto poteſtate ſeſe in Synodum congregandi, & canones obligatorios condendi: ac frequen- 27.
tem Synodorum celebrationem eſſe abſolute neceſſariam ut Eccleſia melius & ſanctius gubernetur: & de Ariſtocratici Eccleſiæ, atque òbligarchici Papæ Concilii differentia.

XXI.

De Concilii œcumenici natura, & definitione, quod 28.
Eccleſiam Catholicam repræſentat, & immediate auctoritatem habet à Chriſto, non à Papa.

XXII.

Libertatem ferendi ſuffragii eſſe conditionem eſſentia- 29.
lem ad celebrationem Synodorum penitus neceſſariam: & de Legum politicarum, & Sanctionum eccleſiaſticarum differentia. Porrò conſenſum Catholicum omnium Eccleſiarum cauſam eſſe formalem obligandi omnes Chriſtianos ad obſervationem decretorum Synodalium: & de tribus indubitatis fidei regulis.

XXIII.

Concilium Generale poſſe omnes actus Juriſdictionis quos 30.
Papa exercet, amplius, eminentius, & quaſi per dominium gerere: excepta tantum Verbi divini prædicatione, & Sacramentorum adminiſtratione. Decreta Conciliorum ejuſdem 31.
omnino eſſe auctoritatis quam ipſummet Concilium congregatum: Quod in quæſtione facti, non in quæſtione juris erra- 32.
re poteſt.

XXIV.

In celebrandis Synodis, antiquos canones, quoad ejus 33.

*** 2

fieri poteſt, eſſe potius revocandos quam novos ſtatuendos.

XXV.

34. Quemadmodum eſt ſummi Pontificis regulariter & ordinarie Generalia Concilia indicere, & convocare: ita ſi rogatus id facere detrectet aut per morbum ſonticum, vel aliam ob cau-
35. ſam id nequeat: Eccleſiam caſualiter, & extraordinarie poſſe Concilium congregare, & clavium exercitium regere, definire, atque abuſus tollere, ſicut Conſtantiæ, & Baſileæ fa-
36. ctum eſt: & de poteſtate quam Imperatores tanquam domini Reipublicæ Chriſtianæ, & vindices pacis, libertatis, & ſecuritatis, Reipublicæ habent in celebratione Synodorum.

XXVI.

37. Papam jus habere concludendorum aut confirmandorum Conciliorum, nihil aliud eſſe quam inita Sanctorum communione, & ſubducto ſuffragiorum numero, Concilia canonice concludere, ac definire: Et quænam olim fuerit ratio decidendi naſcentes controverſias: ac de ſufficienti inſtructione quam Romani Pontifices legatis ſuis perferendam dabant ad Generale Concilium: deque via, & ratione qua Patres in examinandis controverſiis utebantur.

XXVII.

38. Quando & quatenus Papa de canonibus Conciliorum diſpenſare valeat.

XXVIII.

39. Licitum eſſe à ſummi Pontificis, & à Synodi provincialis ſententia ad Generale Concilium provocare.

XXIX.

40. De Praxi regiminis Ariſtocratici Eccleſiæ quadringentorum & mille annorum ſpatio ſervata: & curnam & quando exoleverit, atque abſoluta Monarchia increbuerit.

PARS TERTIA,

De primatu Petri, ſacris electionibus, Hierarchico ordine, Paſtorum reſidentia, & Immunitatibus Eccleſiaſticorum.

XXX.

41. De ſtatu aut principatu Monarchico Eccleſiæ, & ejus natu-

naturali objecto: atque Chriſtum B. Petro tanquam œconomo, & vicario ſuo, capitique miniſteriali Eccleſiæ ſolum exercitium, & exequutionem regiminis, non abſolutum regimen contuliſſe: & de triplici poteſtate qua Pontifex hodie utitur fruitur: ac de differentia inter principatum Eccleſiæ, & ducis Venetiarum. Depulſio augmentorum pro abſoluta Papæ Monarchia.

XXXI.

Statum aut principatum Eccleſiæ ſic eſſe Monarchicum, 42.
ut in puram Ariſtocratiam, Oligarchiam, aut Democratiam mutari plane repugnet.

XXXII.

Niſi Chriſtus B. Petrum in ſummum Pontificem inſtituiſ- 43.
ſet, Eccleſiam illum in eadem auctoritatis prærogativa quam à Chriſto habuit potuiſſe inſtituere.

XXXIII.

Statum aut principatum Eccleſiæ eſſe electivum, non hære- 44.
ditarium: eamque ob rem ſacras electiones à Chriſto per miniſterium Apoſtolorum inſtitutas, quo miſſioni factæ à Domino ſuccederent, atque ordinarium Eccleſiæ ſeminarium exiſterent.

XXXIV.

Ordinem hierarchicum ejuſdem omnino eſſe ſpeciei in 45.
hodierna, & Apoſtolica Eccleſia: atque Epiſcopos, & Presbyteros Jure divino Apoſtolis, & LXXII. diſcipulis ſucceſſiſſe, ac Senatum Eccleſiæ efficere, & Presbyteros debere Eccleſiam in commune cum Epiſcopis regere.

XXXV.

Reſidentiam paſtorum Juris eſſe Divini & Naturalis pror- 46.
ſus indiſpenſabilis, ſicut & conjugum cohabitationem: & nihilominus ita capi debere, ut ad ſemper, non pro ſemper obliget.

XXXVI.

Perſonas Eccleſiaſticorum quoad celebrationem divino- 47.
rum officiorum, & ſacramentorum adminiſtrationem; illorum autem bona, & facultates temporales, quantum ad

res

res uſui vitæ neceſſarias pro conditione & natura ſtatus Eccleſiaſtici, immunitatem habere divinam: & quanta contentione certatum ſit, ut Clerici plane liberi, atque immunes eſſent à jugo politicæ poteſtatis.

PARS QUARTA,

De Eccleſiæ poteſtate in res Temporales, ac viciſſim de Regum & poteſtatum ſeculi auctoritate in Eccleſiaſticos.

XXXVII.

48. Eccleſiam habitare in politia temporali tanquam in proprio ſubjecto, & domicilio; atque unicam efficere Rempublicam Chriſtianam cum ſeculari Politia.

XXXVIII.

49. Chriſtum mutuæ obligationis vinculo Eccleſiam cum republica ſeculari, & Eccleſiaſticos cum politicis Principibus colligaſſe: ac illos in Spiritualibus duntaxat præeſſe voluiſſe: & quidnam ſit proprie Eccleſiam pollere indirecta poteſtate in Temporalibus: & de argumentis Bellarmini in contrarium, quæ plane ſophiſtica ſunt.

XXXIX.

50. De cauſis eſſentialibus Politicæ poteſtatis, & Analyſi cap. XIII. Epiſtolæ Pauli ad Romanos: quibus manifeſtiſſime demonſtratur à priori, dominium atque uſum gladii materialis erga omnes ambitu Reipublicæ contentos, nemine dempto, uni & ſoli politico Principi competere: Argumenta vero Bellarmini in contrarium propulſantur.

51. Epilogus ſuperiorum Axiomatum ſummatim innumera abſurda & corruptelas complectens, quas Curia Romana per ſuum abſolutum, & deſpoticum dominatum in Eccleſiam effudit.

PRIMA

APOLOGIA
PRO
JOANNE GERSONIO.

Prima pars Apologiæ, continet Eccleſiæ definitionem, & decretum Synodi Conſtantienſis, de immediata Eccleſiæ, & Concilii generalis auctoritate ſupra Papam: quorum affinitatem cum legis naturæ principiis demonſtrat.

AXIOMA I.

Eccleſiæ definitio tum per internas, cum per externas cauſas eſſentiales.

I. Quando uniuscujuſque rei cognitio à notitia definitionis pendet, omniaque in definitionem reſolvi debent: ideo hanc Apologiam ab Eccleſiæ definitione ſic exordiemur: *Eccleſia eſt Politia monarchica, ad finem ſupernaturalem ſpiritualem inſtituta, regimine Ariſtocratico omnium optimo, & naturæ convenientiſſimo temperata à ſummo animarum paſtore Domino noſtro Jeſu Chriſto.* Cujus Axiomatis hæc ſumma eſt, ſcilicet Eccleſiæ regimen eſſe Ariſtocraticum, exequutionem verò regiminis monarchicam: propterea quod & Romano Pontifici, & ſingulis Epiſcopis reſpective, & proportionatim incumbit ex officio, canones communi Eccleſiarum conſenſu factos, exequutioni mandare: necnon etiam quando res poſtulat, leges in actu primo condere, ut dehinc ejuſmodi leges communi Eccleſiæ conſenſu, & approbatione ſciſcantur, atque in rem judicatam abeant.

Porro Ariſtocraticum Eccleſiæ regimen efficit, ut Eccleſia Romana more aliarum Eccleſiarum, id ſit & habeatur quod revera eſt, nimirum particularis, non univerſalis: ſiquidem Chriſtus omnes gentes, & nationes, ex quibus Catholica coaleſcit Eccleſia, æqualiter & indiviſim ad lucem Euangelii evocavit: neque Romana Eccleſia ſuper eas quicquam aliud excepto Primatu obtinet, Axiomate xxx. At regimen Ariſtocraticum Eccleſiæ (de hoc enim præciſe & nominatim ſermo eſt impræſentiarum) *Omnium optimum, & naturæ convenientiſſimum diximus*, ut Eccleſiaſticæ & Politicæ poteſtatis differentiam indi-

caremus, & conſignaremus. Cum enim nihil ſit tam humanæ naturæ congruum, & conſentiens, quam ab interno principio ſuaviter moveri; id eſt, ratione & conſilio comiter gubernari: lex autem gratiæ hac tantum via procedat, & propagetur, nequaquam verò abſolute, & monarchice per vim, & coactionem externam more Poteſtatum ſeculi dominetur, atque perrumpat: conſurgit neceſſario regimen Eccleſiæ, quia libere & ſuaviter hominum animis præeſt, non autem corporibus, & terrenis rebus per vim externam imperat, omnium quidem optimum, ſuaviſſimum, & naturæ convenientiſſimum eſſe: de qua re amplius diſputabitur infra. Cæterum ne hic eadem cogar fruſtra iterare, analyſim hujus definitionis in XIV. Axioma rejiciemus, & pro ſecundo Axiomate decretum Synodi Conſtantienſis *de Concilii* generalis auctoritate ſuprà Papam ſubnectemus, propterea quod noſtram definitionem & regimen Ariſtocraticum liquido comprobat.

AXIOMA II.

Eccleſiam immediate habere auctoritatem à Chriſto, atque Romanum Pontificem directivo, & coactivo Eccleſiæ, & Concilii generalis judicio ſubjici.

II. *Sancta Synodus Conſtantienſis legitime congregata, Concilium generale faciens, & Eccleſiam Catholicam repræſentans, poteſtatem à Chriſto immediate habet: cui quilibet cujuſcumque ſtatus, vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in iis quæ pertinent ad fidem, exſtirpationem ſchiſmatis, & reformationem dictæ Eccleſiæ in capite & in membris:* quarta & quinta ſeſſione: quæ ducentorum Patrum conſenſu primum Nationaliter, deinde Synodice comprobata, & concluſa eſt: *Præſentibus Oratoribus, & Procuratoribus Regis Romanorum, Franciæ, Angliæ, Poloniæ, Norvegiæ, Cypri, Navarræ, Marchione Montis Ferrati, aliiſque pluribus nobilibus, & reverendis Patribus in multitudine copioſa teſtibus.*

Quo in decreto tres enumerantur cauſæ propter quas generalia Concilia celebrari ſolent: *Nimirum propter fidem, Schiſmatis exſtirpationem, & Eccleſiæ reformationem in capite & in membris:* atque in his caſibus Synodus Conſtantienſis ſtatuit abſolute & ſimpliciter Papam ſubjici generali Concilio: & ita Adverſariorum effugia obſtruuntur, contendentium Patres Conſtantienſes non abſolute loqui de quocumque generali Concilio, ſed duntaxat in caſu ſchiſmatis, quando ſunt plures Antipapæ: quod falſiſſimum eſſe convincitur hoc alio canone Conſtantienſi, quinta ſeſſione. *Item declarat ſancta Synodus quod quicumque, cujuſcumque conditionis, ſtatus vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat,*

qui

qui mandatis, ſtatutis, ſeu ordinationibus, aut præceptis hujus ſanctæ Synodi, & cujuſcumque alterius Concilii generalis legitime congregati ſuper præmiſſis ſeu ad ea pertinentibus factis vel faciendis, obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubjiciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia juris ſubſidia, ſi opus fuerit recurrendo. Qua in conſtitutione hæc concepta verba occurrunt notanda, *& cujuſcumque alterius Concilii generalis legitime congregati ſuper præmiſſis*, &c. Manifeſto enim oſtendunt, *quotieſcumque de fide, exſtirpatione ſchiſmatis, & Eccleſiæ reformatione in capite & in membris agitur, Papam ſubjici Concilio generali legitime congregato.* Quæ decreta per omnia & in omnibus Legi divinæ & naturali, necnon etiam praxi Eccleſiæ Catholicæ congruere, tota hac Apologia à priori & à poſteriori demonſtrabitur. Bene igitur Pariſienſis Cancellarius conſideratione 8. Tractatus inſcripti *Reſolutio circa materiam excommunicationum & irregularitatum* perhibet, *hæreſin eſſe damnatam per Conſtantienſe Concilium, aſſerere Papam judicio correctivo Eccleſiæ & Synodi generalis Eccleſiam Catholicam repræſentantis minime ſubjici.* Quid ergo venit in mentem Bellarmino in examine Tractatuum Gerſonii, quos Theologi Veneti anno 1606. evulgarunt conſideratione octava, aſſerere, *Conſtantienſe Concilium nuſpiam declaraſſe hæreſim eſſe negare ſuperioritatem Concilii ſupra Papam?* Annon obſecro hæreſis eſt communioni Sanctorum, & Eccleſiæ Catholicæ auctoritati pervicaciter in iis quæ ſunt fidei reluctari? Cujuſmodi hæc eſt aſſertio: videlicet *Papam legibus Catholicus ſacerdotii Chriſti non eſſe ſubditum*: vide Axioma XIV. & XVI. Quæ aſſertio maxime culpanda venit, præſertim in Theologis, qui Catholicam veritatem de immediata Eccleſiæ, & Conciliorum generalium auctoritate propugnare tenentur: quoniam Eccleſiæ melius, & ſanctius regendæ perneceſſaria eſt. Unde qui eam perſpectam & cognitam impugnant, aut cum moderamine inculpatæ tutelæ, dum res poſtulat, minime tuentur, certe peccant in Spiritum Sanctum, juxta illud Apoſtoli: *Si euangelizavero, non eſt mihi gloria, neceſſitas enim mihi incumbit: væ enim mihi ſi non euangelizavero.* Et 1 Cor. 14. *Sectamini charitatem, æmulamini ſpiritualia, magis autem ut prophetetis*: hoc eſt genuinum ſenſum locorum difficilium ſcripturæ teneatis. Ibi enim Prophetia capitur pro vera intelligentia, & expoſitione Scripturæ, doctrinæ, atque aliarum rerum quæ à Deo revelantur, ut notant Gloſſæ. Siquidem Dominus, *antequam cælos conſcenderet, alios Paſtores, alios Doctores in conſummationem Sanctorum, in opus miniſterii dedit Eccleſiæ*, Epheſ. 4. Certumque eſt Prælatos & Theologos in officio veritatis aſſerendæ, & explicandæ, Prophetis, Apoſtolis, atque aliis Doctoribus Eccleſiæ ſucceſſiſſe: conſequenterque in rebus ad veritatem fidei & juſtum Eccleſiæ regimen ſpectantibus, fruſtra ignorantiam, aut excuſationem obtendere: quando Chriſtus illos tanquam *ſal & lumen mundi poſuit ſu-*

per candelabrum, quatenus verbo atque exemplo aliis prælucerent, minime verò ut ſubtus modio, aut in angulo domus laterent, Matthæi 5. *Noli fieri judex niſi valeas virtute irrumpere iniquitates: ne forte extimeſcas faciem Potentis, & ponas ſcandalum in agilitate tua*, Eccleſiaſt. 7. & 13. *Noli eſſe humilis in ſapientia tua, ne humiliatus in ſtultitiam ſeducaris.* Etenim, *nemo mittens manum ſuam ad aratrum & reſpiciens retro aptus eſt regno Dei*, Lucæ 9. Hercle ſcandala, & mala innumera quæ ex regiminis Ariſtocratici abrogatione profluunt, quæque infra explicabuntur, cunctos Prælatos, atque Doctores in iſtius culpæ conſortium adducunt, qui metu hominum, ambitu, cupiditate, vel deſiderio commodorum præſentis vitæ, Catholicam veritatem hujus divinæ, & manſuetiſſimæ moderationis palam profiteri non audent. *Nam ſervi ſcientes voluntatem Domini, & non facientes vapulabunt plagis multis*, Lucæ 12. *Quia cum Deum cognoviſſent, non ſicut Deum glorificaverunt*, Rom. 1. Verum quibuſnam principiis, & regulis in certiſſimam cognitionem hujus Catholicæ veritatis eatur, ſi placet ſigillatim, & familiariter demonſtrare aggrediamur.

AXIOMA III.

Deum & naturam nunquam deeſſe in neceſſariis, atque in genere cauſæ efficientis, vel poteſtatis, aut legis obligantis, divinam voluntatem primam eſſe cauſam, rationem, legem, & regulam obligandi: ac proinde cunctas leges à Deo derivari, & repeti oportere, ut obligent in conſcientia: & de Legis Divinæ, Naturalis, Canonicæ, & Politicæ definitione, & differentia: quodque Juri divino, & naturali innitantur, atque nulla præſcriptio contra Legem divinam & naturalem decurrat.

III. QUando Deus eſt infinite potens, bonus, & ſapiens, hercle *cuncta ejus opera ſunt perfecta, omneſque illius viæ judicia*, Deuteron. 32. Quare ea ſemper facit quæ rerum naturæ magis conveniunt: & dando eſſe, ſive actum primum, unà etiam cumulatè largitur omnia quæ ſunt ad eſſe & actum ſecundum ſive operationem neceſſaria: neque unquam deeſt in neceſſariis, neque redundat in ſuperfluis: neque fruſtra & temere aliquid facit, aut in Lege Euangelica *vult fieri mala ut eveniant bona*, Roman. 3. hæc enim ſummam arguerent imprudentiam, impotentiam, & imperfectionem, quam in Deum cadere repugnat. Ut autem cauſa prima univerſaliſſima, & omnipotens, auctor eſt omnis Entitatis, veritatis, & bonitatis naturalis, moralis, & ſupernaturalis, necnon etiam immediatus naturæ, & gratiæ opifex: quocirca gratiam & naturam velut nativos divinæ omnipotentiæ fœtus æqua-

æqualiter tuetur, & conſervat. Ex quo percrebuit inter Theologos, *Gratiam non deſtruere ſed perficere naturam.* Alioqui certe, Deus ſibi ipſi contradiceret, ac diſſentionis, non pacis auctor haberetur contraquàm docet Apoſtolus cap. 14. prioris ad Corinthios. Porro ſicut omnes cauſæ ſecundæ abſque motu & influxu Dei penitus conſepultæ jacent, & in nihilum rediguntur: ſic & omnis poteſtas, doctrina, Leges, cenſuræ, præcepta, conſtitutiones, atque humana inſtituta, nullam vim obligandi in conſcientia, aut quicquam legitime efficiendi obtinent, niſi divinæ voluntati, poteſtati, & legi penitus concordent. Quo ſpectat illa vox Domini Joann. 1. *Et ſine Ipſo factum eſt nihil:* & cap. 15. *Ego ſum vitis, vos palmites, qui manet in Me, & Ego in eo, hic fert fructum multum: quia ſine Me nihil poteſtis facere.* Et Proverb. 8. *Per Me Reges regnant, & Legum conditores juſta decernunt.* Enimvero Legum ſicut & rerum omnium aliarum eſſentiæ à Deo immediate manant, at quoad exiſtentiam à Regibus aut Legiſlatoribus pendent.

Verum pro ſuperiorum collectionum appendice, & corollario ſtatuendum, nunquam fas eſſe in lege Euangelica, quocumque quæſito colore *facere mala ut eveniant bona*: quoniam omne Bonum Morale, ſed multo magis Euangelicum, cauſâ integrâ conſtat, ſicut malum ex ſingulis & minimis quibuſque coaleſcit defectibus. Quare Apoſtolus blaſphemiæ deputat dicere licitum facere mala ut inde bona eliciantur. Itaque quoties magnum aliquod bonum faciendum occurrit, aut prætenditur in cauſa Religionis, ab illo eſt abſtinendum, ſi abſque alicujus mali patratu illuc perveniri nequit: *Nullum enim peccatum ne minimum quidem veniale, eſt medium eligibile aut faciendum ut peccata etiam graviſſima evitentur*, ut notat Cornelius à Lapide poſt Caietanum commentariis in caput 3. ad Romanos. Quam Euangelicam regulam, ſi ſtricte, accurateque, ut neceſſe eſt, teneremus, non tot & tantis peccatorum compenſationibus indulgeremus: neque univerſam Europam ſpecioſo prætextu Boni majoris, aut vindicandæ Religionis Catholicæ, rebellionibus, Regum parricidiis, flamma, cæde, & ſanguine cruentari vidiſſemus: quæ omnia falſo ad majorem gloriam Dei fieri circumferuntur.

PORRO LEX NATURALIS, innaſcitur hominibus, eſtque ipſamet recta Ratio quam ſic definiemus, QUÆDAM LEGIS & voluntatis divinæ particula, aut irradiatio, hominibus naturaliter indita, nobis agenda, fugiendaque demonſtrans ad finem naturalem conſequendum: qui eſt *honeſte vivere, neminem lædere, jus ſuum cuique tribuere:* ideſt alteri nihil quicquam facere quod tibi ſecundum rectam rationem fieri nolles. Quo ſenſu locus Apoſtoli Epheſ. 5. & conſimiles capiendi: *Nemo unquam carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit, & fovet eam.* Siquidem tantum opis, fomenti, & alimen-

torum corpori humano tribuere oportet, quantum recta ratio, ut munia noſtra ad laudem Dei obeamus, ſuadet.

Divina Lex, quædam eſt voluntatis divinæ particula, & irradiatio, hominibus ſupernaturaliter revelata, ad vitam, & beatitudinem æternam obtinendam ſacriſque Bibliorum libris continetur, & imperatur: imperatur dico, ut præcepta divina ab Euangelicis conſiliis ſecernantur: quorum illa etiam nolentes, hæc autem volentes tantum obligant: & multo minoris ſunt obligationis quam præcepta. Unde qui monaſterium aliquod ingrediuntur, ſi eorum parentes indigeant, clauſtro egredi tenentur quo ſuis parentibus opem ferant: propterea quod Conſilia Euangelica divinis præceptis cedere debent. lege B. Thom. 22. quæſt. 184. artic. 3. & 189. artic. 6. in corpore articuli.

Lex Canonica eſt humana conſtitutio, naturali & divinæ legi congrua aut minime diſſentiens, ſuaviſſimo Eccleſiarum conſenſu, & Sanctorum communione ſancita, aut conſuetudine introducta ad ſanciendam Eccleſiaſticam diſciplinam, & bonum regimen Eccleſiæ. Quare inſtar Euangeliorum ab omnibus Chriſtianis coli, & ſuſpici debet, auctore B. Gregorio *diſt.* 15. *Can. Sicut Sancti Euangelii.* Præterea legi divinæ, & naturali ſicut ancilla dominæ ſuæ inſervit. Tomis autem Conciliorum, & Corpore Canonico continetur, nec non pariter Decretalibus Pontificum, modo ejuſmodi Decretales receptorum, & uſitatorum Canonum diſciplinis non diſcordent.

Lex Civilis eſt conſtitutio Principis auctoritate ſancita, aut moribus populorum introducta: cujus ope homines in civili ſocietate viventes reguntur conformiter ad Legem naturalem, ut in pace vivant.

Demum obſervare oportet, quicquid ex his quatuor Legum fontibus, evidenter, & neceſſario ſcaturit, aliquam naturalis, divinæ, canonicæ, aut politicæ legis prærogativam proportionatim, & reſpective obtinere. Deinde teſte Gerſonio cap. 1. de Regulis moralibus, nullam poſſe decurrere præſcriptionem, neque conſuetudinem ad oppoſitum contra legem divinam & naturalem: & ſi quæ exiſtat merum eſſe abuſum, propterea quod jus divinum, & naturale eſt fundamentum omnium legum. Quandoquidem auctore B. Thoma prima ſecundæ quæſt. 95. articul. 2. in corpore: *Omnis Lex humana in tantum habet de virtute legis & juſtitiæ, in quantum eſt ſecundum regulam rationis.* RATIONIS AUTEM PRIMA REGULA EST LEX NATURÆ: *& conſequenter omnis lex humanitus poſita in tantum habet de ratione legis, in quantum à lege naturæ derivatur.* Et Bellarminus cap. undecimo Libri de Laicis ſtatim initio, *Notandum eſt*, ait, *quod ſicut res cæteræ quoad exiſtentiam pendent ab agente, non quoad eſſentiam, eſſentiæ enim ſunt æternæ: ſunt enim quædam participationes poſſibiles divinæ eſſentiæ: Ita etiam Lex quoad exiſtentiam pendet à legiſlatore: Non enim erit lex niſi dictetur ab eo qui habet auctoritatem:*

tatem: At quoad eſſentiam non pendet. Quod enim Lex obliget eſt quid æternum, & immutabile, & participatio quædam legis æternæ Dei, quæ eſt prima & ſumma regula: & hoc videtur voluiſſe dicere B. Auguſtinus lib. 22. contra Fauſtum cap. 27. cum ait: Peccatum eſt dictum vel factum, vel concupitum contra æternam Dei legem. Quibus accurate perpenſis facile eſt judicare, rectene dictum ſit à Gerſonio lib. de Vita ſpirituali animæ, *Leges, quæ divinæ aut naturali Legi nequaquam conſentiunt, non obligare in conſcientia, aut ad pœnam æternam, ſed duntaxat ad pœnam civilem aut temporalem.* Quod ab illo dictum eſt, ut ea quæ juris ſunt pure humani ſecerneret ab iis quæ juris ſunt divini, & naturalis. Et idcirco cap. primo de Regulis moralibus obſervat eſſe ſummopere neceſſarium in omni doctrina morali, & politica, rationem certam inire, quâ jus divinum, & naturale à legibus merè poſitivis aut humanis ſecludamus: Ut obligatio quæ indè oritur, omnibus aut ſaltem ſapientibus pateat. Quem in finem multa diſputat libro jam laudato de vita ſpirituali animæ, & nos eandem ob cauſam ejuſdem Gerſonii, & S. Bernardi imitatione *Lib. de Præcepto & Diſpenſatione*, hanc Apologiam lucubravimus. Profecto Patres antiqui ea quæ juris erant poſitivi humani, arbitrio hominum relinquenda, neque propterea pacem, & concordiam Eccleſiarum turbandam cenſebant, ut docent geſta Victoris Papæ adverſus Eccleſias Aſiæ cap. 22. 23. & 24. Libri quinti Hiſtoriæ Euſebii; lege librum memoratum S. Bernardi.

Denique lector attendat hoc axiomate agi de Lege naturæ abſolute & formaliter: ſequenti vero relative, & comparative ad legem Euangelicam, in quam Dominus eam velut ſurculum inſeruit, ut hominibus inſtar pædagogi eſſet ad legis divinæ cognitionem.

AXIOMA IV.

Chriſtum Legem naturalem ſacraviſſe, non antiquaſſe: & de certa via ac ratione judicandi, utrum aliqua doctrina, Cenſuræ, leges, humanaque inſtituta ad normam veritatis procedant.

IV. CHriſtus immediatus naturæ & gratiæ opifex Legem naturalem non ſolvit ſed adimplevit, ac in ſuis generalibus Principiis ita conſecravit, ut inde gratia inciperet, ubi natura deſineret. Quare Exodi 20. & 5. Deuteronomii, item quinto, ſexto, & ſeptimo Matth. cuncta Legis naturæ præcepta in legem Moſaicam & in Euangelium inſeruntur. Certe *prope eſt Dominus omnibus invocantibus eum, omnibus invocantibus in veritate*, Pſal. 144. Invocare autem in veritate, eſt naturæ adjumentis benè & appoſite ſecundum rectam rationem uti: quoniam divina providentia, *facientibus quod in ſe eſt* nun-

nunquam denegat gratiam: & Deus ſemper omnibus præſto adeſt qui naturæ dotibus recte utuntur. Actorum x. verſu 35. de Cornelio Centurione. Itaque Lex naturalis, & Euangelica ſibi invicem tanquam manus auxiliares mutuas operas, ſubſidia, & interpretationes haud ferme aliter quam Jethro & Moiſes commodant, Exodi 18. Quocirca ubi lex divina nihil clarè & diſtinctè præcipit, maxime in Moralibus & politicis, necnon in Eccleſiaſtica diſciplina optime conſtituenda, tum perfugio habere debemus Juris naturæ oracula, & ſubſidia, eaque intrepide, & conſtanter audire, & ſequi. Joannes Major cap. 18. Commentarior. in Matthæum: *Quilibet ſequi tenetur modum qui eſt Lumini naturæ conformior, niſi de oppoſito doceatur per Legem divinam.* A qua ſententia non longe abludit Gratianus *diſt.* 9. *can. ſana quippe.* §. *Cum ergo in naturali jure.*

Quibus ita conſtitutis, quinque conſectaria, velut indubitata principia apud omnes hinc eliciemus. Primum cunctas animi, & corporis dotes hominibus tributas à natura: item omnia Jura, & appendices civilis ſocietatis, & pacis ac tranquillitatis publicæ, ad quæ tuenda nati ſunt homines: juſtam quoqui ſui defenſionem & conſectaria inde neceſſariò manantia nobis quidem lege Euangelica auctiora, ampliora, & luculentiora fieri, nequaquam vero abrogari, detrahi, aut imminui. Hujus generis ſunt recta ratio, judicium, & prudentia naturalis, deſiderium cognoſcendi, ſimiliter interna contritio ad veniam peccatorum obtinendam, atque aliæ ejuſmodi dotes, & facultates animi. Quid igitur cauſæ eſt ut aliqui hodie cæcam obedientiam tantopere commendent, quando B. Paulus, perfectiſſimum exemplar viri ſpiritualis, *qui judicat omnes, & à nemine judicatur*, Zelum ſapientia orbatum, & humilitatem ſapientia Chriſtiana deſtitutam damnat Roman. 10. & cap. 2. ad Coloſſenſes, atque ſcriptis ſuis paſſim omnes Chriſtianos Argos & Lynceos, non talpas aut cæcos efficere conatur, more Naas regis Ammonitarum, qui ut uſum clypei geſtandi in bello ſibi ſocietate junctis adimeret, oculum dextrum eis eruere; ſicque facultate ſeſe tuendi, & ſibi conſulendi privare conſueverat, capite x1. lib. primi Regum. Quæ proculdubio genuina eſt imago cæcæ obedientiæ, in quam Apoſtolus hæc ſcripſiſſe videtur cap. 1. ad Philippenſes: *Et hoc oro, ut charitas veſtra magis ac magis abundet in omni ſcientia, & in omni ſenſu, ut probetis potiora, & ſitis ſinceri, & ſine offenſa in diem Chriſti.*

Alterum conſectarium eſt, quicquid directe aut indirecte Legem divinam, aut naturalem, aut etiam canones uſu receptos quandiu Eccleſia illos retinet, convellit, nullo modo obligare in conſcientia ſecluſo ſcandalo, quod ex non obſervatione legis poſſet emergere: idque accurate docet B. Thomas prima ſecundæ quæſtione 96. articul. 4. Et Bellarminus lib. quarto de Romano Pontifice cap. 15. *Nam*, inquit, *leges injuſtæ ratione materiæ, id eſt quæ ſunt contrariæ divino juri, ſive naturali, ſive poſitivo, non ſolum non obligant, ſed etiam*

non

non debent ullo modo ſervari, juxta illud Actorum 5. Obedire oportet magis Deo quàm hominibus. Id etiam docet Hieronymus in cap. 6. ad Epheſios, Auguſtinus in Pſalm. 124. & ſermone 6. de verbis Domini; & Bernardus lib. de præcepto & diſpenſatione. At Leges quæ ſunt injuſtæ ex parte finis, vel auctoris, vel etiam formæ ſeu modi, ſervandæ ſunt quando ſequeretur ſcandalum, ſi non ſervarentur. Et hoc deduci poteſt ex cap. 5. Matthæi: Qui angariaverit te mille paſſus, vade cum eo & alia duo: & ſi quis abſtulerit tibi tunicam, da illi & pallium. Eſt enim ſenſus, non ut hoc ſemper faciamus, ſed ut parati ſimus id facere, quandocumque id erit neceſſarium ad gloriam Dei. Item ex illo 1. Petri 2. Servi ſubditi eſtote dominis non ſolum bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis. Hucuſque Bellarminus explicatè aſſerens Leges juri divino poſitivo aut naturali contrarias, nullo modo obligare, neque ſervari debere. Quo ex indubitato principio proclive nobis erit omnia ejus documenta pro abſoluta Papæ monarchia in ſpiritualibus & temporalibus, tanquam Legi divinæ, & naturali planè contraria diruere.

Tertium conſectarium, Quoties duo præcepta juris diverſi ordinis inter ſe pugnant aut contraria ſunt, tunc præceptum inferioris ordinis debere cedere præcepto ſuperioris ordinis; quod ſupra illuſtravimus exemplo præceptorum Decalogi & Conciliorum Euangelicorum quæ non ſunt præcepta.

Quarto ſtatuendum neceſſitate occurrente, legis humanæ mutationem neceſſario fieri oportere: quia ut auctor eſt S. Bernardus cap. quarto de præcepto & diſpenſatione: *Quod eſt inſtitutum pro charitate, nunquam militat contra charitatem.* Finis autem omnium Legum & præceptorum eſt Pax, charitas & unitas, Axiomate IX.

Quinto ad normam infallibilem hujus proloquii, omnes omnium mortalium doctrinas, bullas, Cenſuras & decretales Pontificum, Leges humanas; item genus vivendi, inſtituta, & actiones hominum qui ſeſe extraordinario pietati profitendæ dedunt explorare, ac ſemper hujus præcepti meminiſſe debemus, Roman. 12. *Obſequium veſtrum ſit rationabile*, id eſt Legi naturali, & rectæ Rationi conforme, *ne quid nimis*, ait Gloſſa. Nam corporalis *exercitatio ad modicum utilis eſt, pietas autem ad omnia*, prioris ad Timoth. 4. & cap. 9. prioris ad Corinthios: *Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo:* puta jejuniis, vigiliis, atque aſſiduo labore manuum, quo ſibi neceſſaria ad victum comparabat, ut *ſine ſumptu poneret Euangelium*, prior. ad Corinth. 4. & Actor. 20. Quæ cauſa fuit patribus Eccleſiæ primitivæ ſtatuendi, ut omnes Clerici artem aliquam ediſcerent, cujus ope ſibi victum neceſſarium acquirerent, ſicut Can. 51. & 52. quartæ Synodi Carthaginenſis conſignatum legimus his verbis: *Clericus quantumcumque verbo Dei eruditus, artificiolo vel agriculturâ, abſque Officii ſui detrimento, victum ſibi comparare debet*: hæc ergo

erat caſtigatio qua S. Paulus concupiſcentiam quaſi equum ferocientem in gyrum rationis ducebat: ut inſuper omittam innumeros labores quos ubique terrarum pro Euangelii promulgatione exantlabat. De flagellationibus autem quibus nonnulli Religioſi utuntur, eas tum opinor frequentari cœpiſſe, cum Monachi ab opere manuum quotidie per aliquot horas faciendo ceſſarunt: quæ ordinaria exercitia nunquam eos otiari patiebantur, ac illis erant pro acri flagellatione & caſtigatione corporis, ut colligere licet ex Auguſtino *de opere Monachorum*. Superioribus & confirmandis attexam cap. 2. ad Coloſſenſes: *Nemo vos ſeducat volens in humilitate, & religione Angelorum quæ non vidit ambulans fruſtra inflatus ſenſu carnis ſuæ, & non tenens caput* &c. *Quæ ſunt omnia in interitum ipſo uſu ſecundum præcepta, & doctrinas hominum: rationem quidem habentia ſapientiæ in ſuperſtitione, & humilitate, & non ad parcendum corpori, non in honore aliquo ad ſaturitatem carnis.* Quem ad locum Gloſſæ, & interpretes teſtantur, Apoſtolum monere à permultis hominum adinventionibus qui vitæ ſanctimoniam extraordinario profitentur, atque humilitatem, & cultum voluntarium ſapientia Chriſtiana vacuum præſeferunt, eſſe cavendum, atque in primis conſiderandum, *An caput teneant*, id eſt Chriſtum gratiæ & naturæ auctorem ſequantur. Si enim illorum inſtituta neque Euangelio, quod Lex eſt regia & perfectæ libertatis, neque legi naturæ, hoc eſt rectæ rationi, conſentiant, ideo repudianda ſunt, propterea quod *caput non teneant*. Proculdubio, finis & ſumma totius Chriſtianæ religionis eſt Chriſtum imitari, animum avocando à corpore, & ſeculi illecebris, quantum recta ratio ſuadet, & opera miſericordiæ erga proximum exercendo, non abeundo in proprias adinventiones. Unde Apoſtolus: *Imitatores mei eſtote ſicut & ego Chriſti*, cap. 11. prioris ad Corinthios: Et Jacobi 1. *Religio munda & immaculata apud Deum, & Patrem hæc eſt, viſitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſeculo.* Statuamus igitur *Religionem, id eſt, verum Dei cultum in imitatione Dei conſiſtere*, ut ait Lactantius. Quo in cultu multo magis credendum & fidendum ſcripturarum teſtimoniis, quàm miraculis aut extraordinariis reſponſis quæ nonnulli homines oſtentui habent. Ratio eſt, quia miracula valde incerta, & falſitati abnoxia ſunt: multique prophetæ falſi ſeſe in Angelos lucis transformare conſueverunt. Quapropter geſta iſthæc extraordinaria, lege ordinaria comprobari, examinari, & auctorari Dominus præcipit Eſaiæ 8. *Nunquid non populus à Deo ſuo requiret viſionem pro vivis à mortuis? Ad Legem magis & ad Teſtimonium. Quod ſi non dixerint juxta Verbum hoc, non erit eis matutina lux.* Quo pariter reſpexit Chriſtus Lucæ 16. exponens parabolam divitis epulonis qui à patre Abrahamo flagitabat, ut quempiam ex mortuis ad fratres ſuos ſuperſtites ablegaret, quo facilius à peccatis avocarentur. Cui Abrahamus, *habent*, inquit, *Moyſen & Prophetas, audiant*

audiant illos. Profectò quamquam Chriſtus indubitatis ſplenderet miraculis, tamen conjunctim cum Scripturis ſuam miſſionem comprobari præcipit Joannis 5. alloquens Judæos: *Scrutamini ſcripturas, quia vos putatis in ipſis vitam æternam poſſidere: & illæ ſunt quæ teſtimonium perhibent de me.* Quare Apoſtolus ad Galat. primo: *Sed licet nos, aut Angelus de cælo euangelizet vobis præterquam quod nos euangelizavimus vobis, anathema ſit.* Qua ex periodo Chryſoſtomus in hunc locum nominatim aſſerit, *potius ſacris Scripturis credendum quàm Angelis de cælo deſcendentibus aut mortuis.* Jure quidem, quoniam nihil eſt magis erroribus atque illuſionibus obnoxium plurimis miraculis quæ venditantur; & ſi plebi imperitæ, mulierculis permultiſque aliis auſcultes, omnia coruſcabunt & perſonabunt miraculis, propterea quod magno quæſtui ſunt multis, quorum proinde teſtimonia ſuſpecta ſunt. Nota ſatis hæc hiſtoria: *magna Diana Epheſiorum*, Actor. 19. De ejuſmodi miraculis & revelationibus lege Gerſonium *de probatione Spirituum & Examinatione doctrinarum, & diſtinctione verarum viſionum à falſis, item in Declaratione veritatum quæ credendæ ſunt de neceſſitate ſalutis.* Concludamus ergo contra hodiernos pruritus novitatum, ſuperſtitionum, & miraculorum, ſi quæ nunc reſponſa de cælo, aut aliqua nova extra ordinem circumferantur, ad Legis divinæ, & naturalis normam neceſſario probari, & explorari oportere.

AXIOMA V.

Nullam eſſe in terris poteſtatem quæ hominibus uſum ratiocinandi, & collectiones inferendi ex Lege divina, naturali, & canonica interdicere valeat; atque Eccleſiam ſolummodo de externis, non de internis aut occultis judicare.

V. CUm vis & facultas ratiocinandi Juris ſit Divini ac Naturalis: & prima regula Legis naturæ ſit recta ratio, auctore B. Thoma Axiomate III. ſanè nulla in terris Poteſtas, etiam Papalis, Eccleſiaſtica, aut Politica exiſtit; quæ ſub cenſurarum aut aliarum pœnarum interminatione uſum legitimum rationis impedire, aut etiam vetare queat, quo minus Theologi, Canoniſtæ, & alii homines docti diſcretivo & doctrinali judicio ſufficienter præditi, aliquas ineant Collectiones aut Inductiones ex divina, naturali, & canonica lege, ſcriptis Patrum, aut doctorum catholicorum, vel monimentis hiſtoriarum, aut ex aliis hominum inſtitutis, caſque Collectiones & Inductiones emittant in vulgus. Si enim Chriſtus Dominus & magiſter profitetur ſe veniſſe in mundum, ut *Legem adimpleret*, *non ſolveret* Matth. 5. quanto magis Papa Oeconomus Chriſti, & Eccleſiæ ſuæ ſponſæ miniſter? Cæterum ex duabus opinionibus probabilibus, Theologi qui utram

que ſedulo & accurate cum omnibus argumentis contrariis examinarunt, certe alterutram quã veriſimiliorem duxerint amplecti poſſunt: immo verò niſi rectæ rationi, id eſt, Deo ipſi Legis naturæ creatori adverſari velint, eam defendere debent: quando ut ait Apoſt. 14. ad Roman. *Omne quod non eſt ex fide*, id eſt, ex conſcientiæ, & rectæ rationis ductu, *peccatum eſt.* Quam ob cauſam Theologi docent *conſcientiam erroneam obligare*, credendo aliquid malum aut vetitum eſſe quod nequaquam malum aut vetitum eſt: hocque fit propterea quod Ratio homini pro duce & ſole data eſt à Deo tanquam prima legis naturæ regula. Porro conſcientiæ erroneæ exemplum occurrit cap. 8. prioris ad Corinthios de Idolothytis, hoc eſt eorum eſu quæ Idolis immolabantur, utque B. Paulus erroneas conſcientias informet, poſitive aſſerit, ſecluſo ſcandalo Chriſtianis licitum veſci idolothytis, tanquam alimentis indifferentibus, quia idolum nihil eſt. Sed ut ad propoſitum regrediar de Collectionum aut Inductionum evulgatione: pro certiſſimo habendum id fieri oportere pace, concordiâ, & unitate Eccleſiæ ſalva, Axiomate 1 x. Quocirca nemini quantumvis docto & pio humanas aut Eccleſiaſticas leges oppugnare fas eſt in publicæ pacis detrimentum: niſi forte ex ſilentio doctorum magnum aliquod, evidens, & intolerabile ſcandalum, atque manifeſtus legis divinæ contemptus exſurgeret. Tum enim *oportet magis Deo quàm hominibus obedire: & multo ſatius eſt ſcandalum naſci quàm veritatem deſeri, cap. qui ſcandalizaverit de Regulis juris in Decretalibus.* Conſule Gerſonium tractatu de Reſolutione circa materiam excommunicationum 7. conſiderat. Ubi aſſerit vim atque uſum canonicum Cenſurarum æſtimari oportere ex poteſtate legitima ferentis cenſuras: ita ut ante omnia videndum ſit, An Prælati ſua poteſtate per exceſſum abutantur. *Alioquin ſi iniquis Cenſuris eſſet obediendum, Prælati quamcumque vellent ſervitutem inducere poſſent ſuper Chriſtianos: & ita patet quod hoc commune dictum*, ſententia Prælati vel Judicis etiam injuſta timenda eſt, *indiget gloſſa. Alioquin non eſt generaliter verum, ſi timenda dicatur, quia eſt ſuſtinenda, nec repellenda imo in caſu pati illam, eſſet aſinina patientia & timor leporinus & fatuus*, ait Gerſonius. Cujus aſſertionis hæc eſt ratio, quod juſta & legitima poteſtas Eccleſiæ tota ſit miniſterialis ſpiritualis, non abſoluta aut deſpotica ut Prælati pro animi ſui lubitu ea cogant extrinſece quæ imperant more Principum ſeculi. Enimverò Papa ſolummodo claves puri miniſterii, non abſolutæ auctoritatis poſſidet. Unde Hieronymus cap. 16. in Matthæum ad hæc verba, *Tibi dabo claves regni cælorum: Iſtum locum, ait, Epiſcopi, & presbyteri non intelligentes, aliquid ſibi de Phariſæorum aſſumunt ſupercilio, ut vel damnent innocentes, vel ſolvere ſe noxios arbitrentur: cum apud Deum non ſententia ſacerdotum ſed reorum vita quæratur.* Quaſi diceret, illos ſua poteſtate omnino abuti, qui *Euangelii & Legis gratiæ cathedram, quaſi in dominatum & regium tribunal* transformare co-

re conantur: ubi quod placuit Principi, legis habet vigorem. Horſum & vox B. Leonis Magni ſpectat 24. *quæſt.* 1. *can.* *Manet ergò Petri privilegium, ubicumque ex ipſius æquitate fertur judicium.* Accedit & Gregorii Magni homilia 26. in Euangelia quam Gratianus conjecit in ſuam collectionem XI. *quæſt.* 3. *can.* 60. *Ipſe ligandi: Sæpe, ait Gregorius, in ſolvendis ac ligandis ſubditis Paſtor ſuæ voluntatis motus, non autem cauſarum merita ſequitur. Unde fit ut ipſa hac ligandi, & ſolvendi poteſtate ſe privet, qui hanc pro ſuis voluntatibus, & non pro ſubjectorum moribus exercet. Unde rectè per Prophetam dicitur Ezech.* 13. *Mortificabant animas quæ non moriuntur, & vivificabant animas quæ non vivunt.* Senſus B. Gregorii eſt, illos ſe ſua abdicare poteſtate qui ea abutuntur. Idem 2. *quæſt.* 7. *can.* 57. *Admonendi ſunt ſubditi ne pluſquam expedit ſint ſubjecti, ne cum ſtudent pluſquam neceſſe eſt hominibus ſubiici, compellantur eorum vitia venerari.* Gloſſa & Lyranus in cap. 16. Matthæi: *Tibi dabo claves: Claves ſunt diſcernendi ſcientia, & potentia, qua dignos recipere, & indignos excludere debet à regno cælorum ſecundum verum judicium præhabitum: quia debent indigni excludi, & digni recipi: & ſuppoſito hoc in terra debito uſu clavis Deus illud approbat in cælis, aliter non:* lege XIV. XVII. & XVIII. Axioma.

Itaque hinc inſurgit, Papam aliquas facultates aut privilegia concedendo, non poſſe Canonice ſtatuere aut prohibere, *ne quis cujuſcumque ſtatus, gradus, & præeminentiæ exiſtat, Inſtitutum quorumdam Regularium, vel illorum Conſtitutiones* &c. *quovis diſputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæſito colore, directè, vel indirectè impugnare, vel eis contradicere audeat*, &c. Hæc enim imperata plane deſpotica ſunt & longe lateque poteſtatis miniſterialis Spiritualis Eccleſiæ cancellos prætergrediuntur: eſtque compertum, Theologos quotidie veritatis indagandæ ſtudio, de Lege divina, & poteſtate Dei diſputationes inter ſe conſerere: quanto magis de facultatibus, & privilegiis, quæ permulti à ſummis Pontificibus multitudine negotiorum obrutis, obreptitie extorquent?

At vero, quoniam Eccleſia de externis tantum, non de occultis judicat; ideò in Conciliis illi ſolummodo anathemate feriuntur, qui palam aliquid dicunt aut faciunt adverſus fidem: reliqui autem qui contra tacite ſentiunt aut meditantur, quia Pacem & unitatem Eccleſiæ non ſolicitant, aut violant, divino judicio reſervantur. *Quod ſi id faciant antequam quæſtio aut controverſia ſufficienter eliquata fuerit univerſali Concilio: tum humanæ infirmitatis errorem cooperit charitas unitatis*, ut de S. Cypriano docet Auguſtinus lib. priore de Baptiſmo. cap. decimo octavo contra Donatiſtas. Quæ regula Auguſtini, multis quæſtionibus, & diſſidiis natis & naſcentibus placandis, ac terminandis, hodie uſui eſſe poteſt. Equidem Nilus initio libri primi de Primatu narrat cauſam ſeparationis Græcæ Eccleſiæ à Romana hanc unam eſſe; *quod quæ-*

ſtiones inter Græcos & Latinos controverſæ, non ſint communi œcumenicæ Synodi decreto ſolutæ & explicatæ ex veteri Patrum inſtituto: ſed quod Romani quidem Magiſtrorum in hac re partes ſumunt, & Græcos inſtar diſcipulorum dicto audientes habere velint: idque Gulielmus Durandus agnominatus *Speculator* confirmat prima parte *de modo generalis Concilii celebrandi*, *Rubrica de exceſſu Cardinalium, & Curialium.*

Verum ut huic obſecundem proloquio, nihil quicquam in hac Apologia proferre conſtitui, quod non evidenter & neceſſario ex Jure Divino & Naturali, actis indubitatis Conciliorum, ſcriptis Patrum, hiſtoriis authenticis, & catholicis auctoribus colligatur: atque etiam ipſius facti evidentia tam clare probetur ut à nemine judicii acumine prædito in dubium verti queat. Qua via & ratione juſtis hominum cenſuris, & redargutionibus me iturum obviam ſpero: iniquas autem cenſuras, quæ nulla propoſitione notata, aut ratione reddita, contra Canones ad opprimendam veritatem, & abuſus incruſtandos aut fulciendos cuduntur; aut etiam hominum obnoxiorum convitia nihil moror: quia ut ſæpe dixi Adverſariis, hominis eſt Chriſtiani, & præſertim Theologi conſtanter in fide atque unitate Eccleſiæ Catholicæ viventis, non mundi hujus corruptibilis diuturnitate, nedum præſentis vitæ terminis, ſed ſola æternitate vitam ſuam, omneſque actiones metiri.

AXIOMA VI.

Solum literalem ſenſum Sacræ Scripturæ, dogmatibus fidei confirmandis uſui eſſe poſſe: & quanta vis inſit argumentis à ſimilitudine & negatione, ut vocant.

VI. CÆterum quia omnium Philoſophorum conſenſione invaluit, ſemper Concluſiones in debiliorem partem Argumenti propendere: quatuor Conſectaria inde neceſſario exurgunt: primum, cuncta dogmata fidei ad Jus divinum primarium & poſitivum ſpectare, atque ex ſolo literali & hiſtorico ſenſu plano, atque evidenti directe elici oportere: nequaquam vero ex Allegoriis, Metaphoris, Parabolis, vel alio quopiam ſenſu indirecto, abſtruſo, implicato, detorto, & longius petito; cujuſmodi eſt Parabolicus, Allegoricus, Moralis, Tropologicus, Anagogicus &c. niſi forte ejuſmodi allegoriæ & ſimilitudines aliis locis clariſſimis Scripturæ juventur, & evolvantur.

Alterum conſectarium, ex majore propoſitione Syllogiſmi de ſenſu literali & directo: minore autem de indirecto, Metaphorico, Allegorico, Morali, Myſtico, vel Parabolico ſenſu, &c. Concluſionem non ſimpliciter, & abſolute, ſed

te, ſed metaphorice duntaxat, analogice, & ſecundum quid, capi oportere. Quamobrem S. Dionyſius epiſtola ad Titum rectè ait, *Theologiam myſticam non eſſe argumentativam, aut demonſtrativam.* Et S. Auguſtinus epiſtola 48. ad Vincentium Donatiſtam Rogatianum circa medium: *Quis autem non impudentiſſime nitatur aliquid in Allegoria poſitum pro ſe interpretari, niſi habeat & manifeſta Teſtimonia quorum lumine illuſtrentur obſcura?* Nam Donatiſtæ ſuo errori firmando locis allegoricis Scripturæ patrocinari conabantur. His de cauſis Gerſonius de vita Spirituali animæ, lectione ſecunda, hanc Doctrinam vocat *Magiſtralem concluſionem:* quia omnium Philoſophorum, & Theologorum conſenſu percrebuit; argumentum parabolicum aut allegoricum, altero pede ſemper claudicare. Legendus quoque Almainns de poteſtate Eccleſiaſtica & laica, quæſt. ſecunda cap. 12. Et hinc dignoſcitur quæ vis & pondus inſit argumento Bonifacii VIII. ducto ab allegoria duorum gladiorum Lucæ 22. *Domine, ecce duo gladii hic* &c. Quo ex textu inducere Papam utrumque habere gladium, eſt ex Quolibet colligere Quodlibet.

Tertium Conſectarium, quando Eccleſia aut Papa ipſe, directe, & Jure divino poſitivo, claro atque perſpicuo, donatus eſt poteſtate ligandi, & ſolvendi ſpiritualiter tantum, & privandi Chriſtianos, etiam hæreticos ſola communione Eccleſiaſtica, Axiomate XIV. & XVII. plane quidem erroneum eſt aſſerere, Papam indirecta poteſtate, hoc eſt, per multiplicem ratiocinationem Scholæ argutiis detorta, atque extorta; poſſe Reges hæreticos regno abdicare aut etiam vita privare; ſicut docetur Directorio Inquiſitorum, & à Bellarmino, Suare, Becano, Santarello, atque aliis Jeſuitis confirmatur: ſuntque deuteroſes iis ſimiles quas Dominus in Scribis & Phariſæis culpabat.

Quarto pro appendice ſuperiorum contendo in ratione poteſtatis, aut privilegiorum divinitus conceſſorum Eccleſiæ aut Pontifici, certiſſime tenendum ea ſolum dari, quæ lege divina nominatim & directe exprimuntur, aut neceſſitate conſequentiæ colliguntur ex Scripturis: Contra autem illa omnia negari quæ nec ſpeciatim excipiuntur, nec data aut excepta eſſe privatim demonſtrantur. Quo ex fundamento pronum erit, colligere ex Scripturis quænam immunitates & privilegia jure divino conceſſa ſint Eccleſiaſticis, & B. Petro ratione primatus, & poteſtatis Eccleſiaſticæ; de quibus agetur Axiomate XXX. & XXXVI.

Sed quoniam omnium ſermone decantatur, argumenta à ſimilitudine altero pede claudicare; item à negatione nullius eſſe ponderis: hîc monendus Lector, omnia præcepta ad fidem ſpectantia, debere aliquo præcepto poſitivo & affirmativo Sacræ Scripturæ clare, & directe comprobari: conſequenterque dato quod tale præceptum aut aliquid æquivalens unde neceſſitate conſequentiæ non evidenter, & neceſſario eliciatur, minime occurrat in Scripturis: tum intrepi-

trepide ſtatuendum nuſpiam tale præceptum extare. Et ita inimus abſolutam Papæ Monarchiam qua Eccleſiæ libertas hodie opprimitur, rem eſſe penitus humanam, & fictitiam, quia nullum ejus veſtigium extat in Sacris Scripturis, Conciliis, aut libris Patrum antiquorum: immo verò eam funditus diruunt, Axiomat. XIV. XV. XXIX. & XXX.

Observationes in III. IV. V. & VI. Axioma.

7. *De Juris Naturalis diſtributione in primarium, ſecundarium ſimplex, & complexum.*
8. *De triplici Juris Divini partitione in Jus Divinum poſitivum, Jus Divinum ſecundarium ſimplex, & complexum.*
9. *De Jure Canonico, & Scriptis Patrum, quantæ ſint auctoritatis.*
10. *In Patrum lectione ſemper dogmatica ab oratoriis ſecerni oportere.*

VII. CUm Deus Optim. Max. populum Iſraël ad Dominicæ incarnationis œconomiam peragendam delegiſſet, eandem ob cauſam uni & ſoli Iſraëliticæ genti legem Moſaicam credidit ut Iſraëlitæ partim Jure ordinario, partim Prophetarum reſponſis extra ordinem regerentur. Contra vero, quia Deus Pater Chriſto filio dilectiſſimo univerſas gentes dedit in hæreditatem, & figuræ veteris Teſtamenti complementum ſortitæ ſunt, ideo voluit mundum univerſum ſub Chriſto, partim Naturali, partim Divina lege, & Sanctionibus Canonicis gubernari, neque extraordinaria reſponſa aut revelationes de cælo expectari, ut mos erat Iſraëlitis. Profecto S. Auguſtinus Eccleſiam Jure divino, naturali, & Canonico regi debere ſic perhibet *Diſt.* 12. *Can. Omnia talia quæ neque Sanctarum Scripturarum auctoritatibus continentur, nec in Conciliis Epiſcoporum ſtatuta inveniuntur, nec conſuetudine univerſalis Eccleſiæ roborata ſunt, ubi facultas tribuitur, ſine ulla dubitatione reſecanda exiſtimo.* Itaque quatuor præcedentibus proloquiis, triplicem juris ſpeciem comprehendimus, ut ex Sapientis præcepto triplicem funiculum necteremus, cujus ope omnes Theologi; & ſuas, & aliorum lucubrationes, velut quodam perpendiculo probarent aut improbarent. A lege autem naturali tanquam à priore atque nobis evidentiore probandi initium fecimus, propterea quod nobis innaſcitur, eſtque velut divinæ Legis proœmium, quod ſequenda fugiendaque præmonſtrat: *Eſt enim non ſcripta, ſed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipſa arripuimus, hauſimus, expreſſimus, ad quam non docti ſed facti, non inſtituti ſed imbuti ſumus*, ut ait Cicero pro Milone; & Apoſtolus cap. 1. ad Romanos: *Inviſibilia Dei à creatura mundi Per ea quæ facta ſunt intellecta, conſpiciuntur, ſempiterna quoque ejus virtus,*

virtus, & divinitas. Hercle quidem, ut Axiomate IV. oſtendimus, Deus cap. 20. Exodi, & 5. Deuteronomii, & multo uberius cap. 5. 6. & 7. Matthæi, voluit Legem naturalem tanquam divinæ Legis Iſagogen, ſervumque atrienſem Euangelii, & Pædagogum in Chriſto inſtaurari; quatenus ex mutua analogia, & neceſſitudine Naturæ cum gratia, homines accurate ratiocinando, atque inductiones inferendo, ad Legis Euangelicæ notitiam aſſurgerent. Qui enim rectam ſequitur rationem, nunquam aberrabit, quoniam æternum Patris λόγον, id eſt, Chriſtum gratiæ auctorem habet ducem, ſaltem implicite, atque interpretative. *Quis oſtendet nobis bona? Signaſti ſuper nos lumen vultus tui, Domine, dediſti lætitiam in corde meo* Pſal. 4. Nam imago, & ſimilitudo ſpirans, & viva deſiderio ſui Prototypi atque originis geſtit, & exultat, agendaque & fugienda in cor noſtrum inſinuat. Utque de meipſo profitear, certe præter fidem quam in Chriſtum Dominum redemptorum noſtrum habeo; cujus fidei beneficio *Spiritus quotidie clamat: Abba Pater*; *ac gemitibus inenarrabilibus inceſſanter pro nobis orat*, & cor noſtrum exſtimulat, nihil eſt quod me in hoc perditiſſimo Atheorum, & Hypocritarum ſeculo tantopere conſoletur, atque in fide Chriſtiana corroboret, quam dum obſervo Legem gratiæ, & perfectæ libertatis, ſuaviſſimis Legis naturæ regulis penitus congruere. *O Domine, ſignaſti ſuper me lumen vultus tui, dediſti lætitiam in corde meo: noſque leni tuo jugo, & ſarcinæ levi ſubdidiſti: atque Sacramentis numero pauciſſimis, obſervatione facillimis, ſignificatione præſtantiſſimis ſocietatem novi populi colligaſti*, inquit Auguſtinus Epiſtola 118. ad Januarium: cui concordat S. Hilarius decimo de Trinitate ſub finem: *In ſimplicitate itaque fides eſt, in fide juſtitia eſt: in confeſſione pietas eſt. Non per difficiles nos Deus ad beatam vitam quæſtiones vocat, nec multiplici eloquentis facundiæ genere ſolicitat: in abſoluto nobis ac facili eſt æternitas, Jeſum ſuſcitatum à mortuis per Deum credere, & ipſum eſſe Dominum confiteri. Si quis enim voluerit voluntatem ejus facere, cognoſcet & de doctrina, Joann. 7.*

Cæterum duplex eſt Jus naturale; primarium ſcilicet, & maxime proprium, deinde ſecundarium vel minus proprium: quorum prius cuncta generalia principia notiſſima: poſterius ſolas concluſiones, Inductiones, & appendices complectitur, quæ à jure naturali primario, tanquam rivuli à fonte manant. Sed præciſe illa Naturæ legem conſtituunt, quæ prioris ſunt generis: quia ut paulo ante ex M. Tullio obſervavi; *hæc non ſcripta ſed nata lex*, &c. Quamobrem ad naturæ legem evidentiſſima, & notiſſima quæque Juris naturalis principia referre oportet: quorum ſupremum, generaliſſimum & omnibus mortalibus pervagatiſſimum eſt, *Deſiderium ſui & ſua conſervandi*, omnibus quidem ſic à natura inditum, ut non modo in pueris rationis uſu orbatis, verume-

rumetiam in ipſiſmet belluis ſuo quoque modo exſplendeſcat. Ut enim abundantius, & cumulatius eſſe habeas, primum eſſe, atque vivere oportet. Quo ex principio tanquam à naturali ſcaturigine cuncta alia profluunt: cujuſmodi eſt *deſiderium beatitudinis, libertatis, ſocietatis civilis, & vitæ honeſtioris.* Item *alteri non facere quod tibi fieri nolles*; *&* contra *alteri facere quod tibi fieri velles juxta rectum rationis uſum*, & ſimilia, quæ ipſius naturæ ductu, & auſpiciis, abſque ulla ratiocinatione hominibus patent. Hinc illud egregium Ciceronis documentum primo officiorum: *Bene*, ait, *præcipiunt qui vetant quicquam agere quod dubites æquum ſit an iniquum: æquitas enim lucet ipſa per ſe: dubitatio autem cogitationem ſignificat injuriæ.* Et tertio libro, illos velut ſceleratos atque impios graviter criminatur, *qui deliberant, utrum id ſequantur quod honeſtum eſſe videant, an ſe ſcientes ſcelere contaminent: in ipſa enim dubitatione facinus ineſt, etiam ſi ad id non pervenerint. Ergo ea deliberanda non ſunt in quibus eſt turpis ipſa deliberatio: atque etiam in omni deliberatione celandi, & occultandi ſpes, opinioque removenda eſt: ſatis enim nobis perſuaſum eſſe debet, ſi omnes Deos hominesſque celare poſſimus, nihil tamen avare, nihil injuſte, nihil libidinoſe, nihil incontinenter eſſe faciendum.* Quæ oratio nos docet in rebus moralibus minime ratiocinandum ad excuſandas excuſationes in peccatis, ut hodie mos eſt plurimis, pulvillos conſuentibus ſub cubitis peccantium. *Quod enim ſimplex ſincerumque id & naturæ conſentaneum*, eodem Tullio auctore: ex quo facile eſt conjicere, utrum duplicitas & verſutia æquivocandi rectæ rationi conſentiat, & in civili ſocietate admitti debeat. Profecto Ethnici contra æquivocandi artifices & compenſatores peccatorum exſurgent in die judicii. Ex omnibus autem operibus antiquorum, nullum arbitror in rebus moralibus cum Ciceronis, Senecæ & Marci Antonini Imperatoris libris comparandum, & in quibus efficaciora & luculentiora legis naturæ principia ad vitam bene inſtituendam clarius effulgeant. Quare Officiorum volumina, quæ Plinius nunquam de manibus ponenda, & memoriter ediſcenda ſcribit, merito *legis naturalis Euangelium* nuncupari poſſe arbitror.

Venio ad Jus naturæ ſecundarium, aut minus proprium, quod ratiocinando per neceſſariam & evidentem conſequentiam aut inductionem ex jure primario elicitur, & bipartito dividitur, puta in ſimplex & complexum: quorum illud unica ratiocinatione clare & expedite colligitur: ut verbi gratia, dato *univerſos homines Naturæ inductione amantes eſſe ſuæ conſervationis*, inſurgit illos pariter naturali magiſterio beatos eſſe percupere. Quo ex proloquio hæc alia ceu rami à trunco, & radice arboris pullulant: *primum homines natos eſſe ad civilem ſocietatem*, extra quam nullus ſe naturaliter tueri aut beatus eſſe poteſt. Quæ occaſio fuit Ariſtoteli aſſerendi primo Politicorum, illos qui extra ſocietatis civilis commercium vitam degunt, aut Deos eſſe aut beſtias. Alterum conſe-

conſectarium eſt, *naturæ repugnare aliquam eſſe rempublicam ſervorum*: qualis eſt hodie Turcicum imperium cum omnibus ferme Dynaſtiis, & principatibus Orientis: ubi Reges deſpotice regnant, & continuo nullus ſubditorum ibidem beatus eſſe poteſt, ſi ad naturæ & civilis ſocietatis propoſitum attendas: quoniam animus bene à natura informatus ſervire recuſat. Tertium conſectarium, *ad civilem vitam ſecundum naturæ ductum feliciter degendam, aliquo opus eſſe principatu*, & conſequenter electiones Juris eſſe naturalis ſecundarii. Nam cuncti homines etiam in extrema Barbaria nati, imo ipſimet pueri, ſola naturæ propenſione, *Rex eris* ajunt *ſi bene feceris.* Quod ſi forte objiciat aliquis lib. 1. Regum cap. 8. Samuelem juris Regii breviarium, juri naturæ, atque humanæ libertati, plane contrarium, conſcripſiſſe: excipies illum voluiſſe populum Iſraël ab Regis habendi deſiderio abſterrere, ei propoſita humani regiminis principum Orientis, quod tum affectabat differentia, à ſuaviſſima Dei moderatione, qua ſub Samuele, atque aliis Prophetis, & Judicibus gubernabatur. Quod genus regiminis Exodi 19. verſu. 6. vocatur *Regnum ſacerdotale*, & à Joſepho θεοκρατία, quia omnium erat ſuaviſſimum, & legi naturæ maxime conſentiens, in quo ipſi qui alios regebant erant Sacrificatores & Judices, non Reges vocabantur. Cum enim, ut jam obſervavi, Deus propter incarnationem filii unicum populum Iſraël ſibi delegiſſet, ejuſque privatim regendi curam capeſſeret, moleſte quidem ferebat Iſraëlitas, quaſi divini regiminis faſtidio de Rege habendo, more aliarum nationum Orientis, cogitare: quæ Nationes Regibus ſuis deſpotice ſubjiciuntur: idque eſt quod Samuel indicat, ſummam juris Regii explicans: futurumque ſciebat Dominus ut Reges Judæorum ſuo exemplo populum ad Idololatriam allicerent, & pertraherent. Quare eidem Samueli nominatim ait, *Non te abjecerunt ſed me, ne regnem ſuper eos.* At maxime dignum obſervatione mitiſſimum Dominum, ſtatim atque Judæos in propoſito Regis habendi conſtanter perſeverare animadvertit, ne illos contra jus & libertatem naturalem abſolute regere videretur, eis tandem conceſſiſſe ut ſortito ſibi Regem conſtituerent, quod electioni æquipollet. Sed relicto Jure divino naturali ſimplici, & incomplexo, tranſeamus ad complexum atque involutum, quod ut cognoſcatur, variam & multiplicem animi inductionem exigit: unde ſolis ſapientibus, accurateque ratiocinantibus pervium eſſe poteſt, ut verbi cauſa *Depoſitum aliquando non reddendum*: *Errorem communem facere jus*, atque alia ejuſmodi.

IIX. Duplex quoque eſt Jus divinum, ut omnes cenſent Theologi, quorum labor & induſtria tota in illo explicando, diſtinguendo, & colligendo occupatur. Quæ enim ex Sacris Scripturis clare colliguntur, perinde habenda ac ſi in illis concepta eſſent. Legendus Gerſonius Tractatu *de credendis ad neceſſitatem ſalutis, & lib. de Spirituali vita animæ*, lectione ſecunda:

item Melchior Canus lib. duodecimo de Locis cap. ſexto. At Jus divinum primarium etiam Poſitivum appellatur eo quod tam clare & explicate in Sacris Scripturis ponitur, & aſſeritur, ut ad planam ſui cognitionem, & intelligentiam nihil ferme aliud præter vocum atque terminorum quibus exprimitur notitiam deſideret: ſola enim lectione abſque ulla ratiocinatione innoteſcit. Nam, ut ait Auguſtinus 2. de doctrina Chriſtiana cap. 9. *Quæ ad fidem & bonos mores pertinent, aperte traduntur Sacris Scripturis: hiſque ſolummodo ad convincendos Eccleſiæ hoſtes utendum eſt*, ut idem contra Epiſtolam Parmeniani & Petiliani multis confirmat. Exemplo erit hoc præceptum Euangelii, *Ite, docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, Matthæi 28. Ex cujus loci nuda lectione dignoſcimus Baptiſma eſſe penitus ad ſalutem neceſſarium, atque in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti conferri oportere. Similiter cap. 26. Matthæi claret, Dominum diſcipulis ſuis verum & proprium corpus, non ſolam figuram, aut ſymbolum, & ſimilitudinem corporis edendum porrexiſſe. Nihil enim, ſi ad verba & mentem Teſtatoris attendas, clarius dari poteſt: *Cœnantibus autem eis, accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis ſuis, & ait, Accipite & comedite, hoc eſt corpus meum*, &c. Quæ verba ut mens Teſtatoris intelligatur, nulla ratiocinatione, ſed ſola lectione indigent. Hercle communis experientia comprobat, bonum, & prudentem Patremfamilias nunquam clarius, & magis ex animo loqui, quam dum Teſtamentum conditurus totam familiam de iis erudire vult, quæ ubi mortalitatem exuerit, à liberis ſuis ſervari deſiderat, præſertim ut pacem & concordiam inter eos conciliet, ac ſtabiliat, ne de Patris voluntate tanquam dubia vel obſcura digladientur. Quapropter magnam hodie Chriſto faciunt injuriam, quaſi eſſet Deus diſſentionis, non pacis & concordiæ, qui dum conderet Teſtamentum, propriumque corpus in cibum, & ſanguinem in potum, ad jugis & perennis convivii apparatum daret, illum vocibus Metaphoricis, ambiguis, aut obſcuris uſum perhibent: cum certiſſimum ac evidentiſſimum ſit, omnium maxime propria, & clariſſima uſurpaſſe vocabula, quæ in hoc Myſterio explicando impendi poterant: idque ipſum quatuor Euangeliſtæ, S. Paulus & Patres antiqui teſtantur. Itaque monſtro ſimillimum eſt ſectarios qui cæteris in rebus tam ardenter pro ſenſu literali Scripturæ vindicando præliantur, contra in hac formula Teſtamenti Domini explicanda, *hoc eſt corpus meum*, &c. ad Metaphoras, & allegorias confugere, ſicque Judæos imitari, qui imaginarium, quam verum & præſentem Meſſiam habere malunt: ut præterea omittam Metaphoras, & allegorias dogmatibus fidei conſtituendis, & condendis Teſtamentis minus utiles eſſe vocibus proprie ſumptis, Axiomat. VI. Quod verò clauſulam hanc obtendunt, *Petra autem erat Chriſtus*, prior. ad Co-

ad Corinth. 10. Reſpondeo eos fallere vel falli, non obſervata veteris atque novi Teſtamenti differentia. Cum enim lex Moſaica umbra eſſet futurorum bonorum, atque omnia Judæis in figura contingerent Hebræorum 10. idcirco petra Chriſtum apud Judæos ſignificabat, Numerorum 20. Chriſto autem revera fruimur in Lege Euangelica: & ita prodigioſum quidem eſt homines novitatum amatores, verba Domini & Euangeliſtarum ad puram, ſymbolicam, & figurativam manducationem detorquere: ac ſi vera ratio & natura Sacramenti cum veritate & realitate corporis & ſanguinis Chriſti nequaquam perdurare poſſet, aut hoc quidpiam abſurdi involveret. Sed contendunt, præcipuum effectum hujus Sacramenti eſſe collationem gratiæ, eamque continuare ſpeciebus panis & vini quaſi momento temporis in ſtomacho Chriſtianorum abſumptis: ac proinde hæc Spiritualiter potius, juxta naturam ſpiritualem Sacramentorum & gratiæ per fidem (ſicut in Baptiſmo) quam corporaliter & realiter intelligi oportere: & continuo realitatem nulli eſſe uſui Eccleſiæ, cum tam cito abſumatur. Rependo, ſicut diverſa eſt ratio ſepulturæ, & convivii: ita & differentem eſſe naturam Sacramenti Baptiſmi, & Euchariſtiæ. Siquidem *per Baptiſmum conſepelimur cum Chriſto in mortem peccati*, Roman. 6. & 2. ad Coloſſenſes. Quare ſicut ſepultura res eſt tranſvolans quæ ſemel tantum peragitur, quia ſemel morimur: ita ſemel tantum baptizamur in vita, neque Baptiſmus iterandus. Sed quoniam convivium res eſt vere ſubſiſtens, frequenterque iteratur, ac realiter, & vere percipitur: ideo etiam Chriſtus cum ſuum corpus, & ſanguinem in Euchariſtiæ Sacramento nobis per modum alimenti, atque jugis convivii tradiderit, propterea corpus ſuum vere, & realiter in Euchariſtiæ myſterio ſubſiſtere, aſſervari, & coli in Eccleſia voluiſſe, ut omnibus eſſet ſolatio, & pro viatico morientibus daretur: cujus rei innumera extant exempla apud Patres Eccleſiæ primitivæ, quibus exemplis claret, ſectarios hujus ſeculi nullo modo cum Eccleſia Apoſtolica conſentire. Lege Euſebium lib. 6. cap. 36. de Serapione, & Ambroſium in funebri oratione fratris ſui Satyri. Itaque dum ſectarii inter Sacramenti Baptiſmi & Euchariſtiæ naturam minime diſtinguunt; & ad ſobrietatem ſapere, atque Eccleſiæ pacem & unitatem ſervare nolunt, non pertinent ad corpus Chriſti, quod eſt Eccleſia. Sed objiciunt, Dominum juſto & perfecto convivio alumnos ſuos voluiſſe in vitam æternam recreare & ſaginari: juſtum autem & perfectum convivium non eſſe, in quo panis abſque vino apponitur contra præceptum Domini Joannis 6. à verſu 53. & cap. 11. prioris ad Corinthios: quam in rem laudant uſum primitivæ & Græcanicæ Eccleſiæ, quæ ſub utraque ſpecie perpetua Synaxim peregerunt. Reſpondeo uſum calicis ſemper indifferentem fuiſſe veteribus: ita ut eo qui vellet uteretur aut abſtineret pro animi ſui ſententia. Et quoniam permulti

quiritantur ſe hac ſolum de cauſa in ſuo ſchiſmate obdurare, vellem profecto ut cum bona Eccleſiæ venia, uſus priſtinus ad ſarciendum ſchiſma reſtitueretur atque paci & concordiæ conſuleretur, quantum fieri poteſt.

Cæterum poſita corporis Chriſti præſentia juxta iſtud Euangelii oraculum, *hoc eſt Corpus meum*: neceſſitate conſequentiæ infertur, Sacramentum Euchariſtiæ eſſe adorandum: idque ad Jus divinum ſecundarium ſpectare, quod ejuſmodi eſt, ut ratiocinando ex Sacris Sripturis clare, & directe velut concluſio neceſſaria ex propriis principiis colligatur. Quamobrem Suares lib. 4. de legibus cap.4. numero 19. & quidam alii Theologi, hanc ſecundam Juris divini naturalis ſpeciem appellant Jus divinum naturale: quia non ſola lectione, ut Jus divinum poſitivum, & primarium innoteſcit, ſed lumine Naturali per ratiocinationem exprimitur. Ut autem dicam quod ſentio, iſthæc Juris Divini Naturalis appellatio non mihi ſatis evoluta videtur: quando certum eſt, Legem naturæ, de qua paulo antè diximus, Jus Divinum Naturale à cunctis Theologis ideo nominari, quod Deus eſt naturæ opifex: unde Juri Divino ſecundario, nomen Juris Divini Naturalis tribuere, eſt æquivocationibus ea involvere, quæ maxime clara, & explicata eſſe debent. Sed quoniam exploratiſſimum eſt, conſectaria vel concluſiones ad imbecilliorem partem argumenti ſemper inclinare, Axiomat. VI. ſtatuendum, quanto aliqua Concluſio ex ſacris hauſta literis plus aut minus ratiocinationis exigit: conſequenter etiam tanto plus aut minus Juris Divini & firmitatis obtinere: quæ enim ad fidem, & dogmata conſtituenda pertinent, ea clariſſime oportet ex Scripturis Sacris colligi. Quamobrem Jus Divinum Secundarium in ſimplex & complexum diſtribuemus: quorum illud unica & ſimplici inductione animi, neceſſitate conſequentiæ ex Scripturis elicitur. Complexum vero multiplicem, & anxiam animi collectionem expetit, ac proinde multo minus Juris Divini poſſidet, neque ita ad fidem Catholicam, conſtituendam facit, ut Jus Divinum ſimplex: cujus eruendi formam ipſemet Chriſtus perdocet cap. 22. Matthæi de animæ immortalitate adverſus Sadducæos diſputans ad quos, *erratis*, inquit, *neſcientes Scripturas*, *neque virtutem Dei*: *in reſurrectione enim neque nubent*, *neque nubentur*, *ſed erunt ſicut Angeli Dei in cælo: de reſurrectione enim mortuorum non legiſtis quod dictum eſt à Deo dicente vobis*, *ego ſum Deus Abraham*, *& Deus Iſaac*, *& Deus Jacob? Non eſt Deus mortuorum ſed viventium.* Certe eo ipſo quod Dominus ſeſe vocat Deum Abraham, Iſaac & Jacob, & Deum viventium, non mortuorum: inde colligit, & convincit animam eſſe immortalem, & continenter reſurrectionem mortuorum. Quo genere argumenti Apoſtolus pariter utitur cap. 15. prioris ad Corinthios: *Si reſurrectio mortuorum non eſt*, *vana eſt fides noſtra. Quid mihi prodeſt*, *ſi mortui non reſurgunt? manducemus*, *& bibamus*, *cras enim moriemur.* Equidem

auctore

auctore Bellarmino lib. primo de Purgatorio cap. 3. circa medium, Scriptura per animæ immortalitatem aliquando mortuorum reſurrectionem, & contra per reſurrectionem animæ immortalitatem comprobat: eam vero clare & explicate Chriſtus docet Matthæi 10. *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere:* & Lucæ 23. dum alteri latronum vitam meliorem pollicetur his verbis: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiſo.* Nam ut ait Eccleſiaſtes cap. 12. verſu. 7. *Spiritus hominis redit ad Deum qui dedit illum:* & verſu 14. *Cuncta, quæ fiunt adducet Deus in judicium pro omni errato ſive bonum ſive malum.* Quod autem cap. 3. verſu 21. legitur, *Quis novit, ſi Spiritus filiorum Adam adſcendat ſurſum: & ſi Spiritus jumentorum deſcendat deorſum?* in eam partem capiendum eſt, quaſi in perſona impiorum loqueretur: aut potius de notitia & ſcientia experimentali, atque omnibus evidenti & perſpecta: fide autem duntaxat animæ immortalitatem tenemus: eam verò à Spiritu jumentorum longe diſtare clare docet Scriptura, narrans Deum ſolo verbo *Fiat*, omnia alia ab homine creaſſe: in hominis autem creatione quaſi manum operi admoviſſe, hominem formando primum de limo terræ: deinde inſpirando in faciem ejus ſpiraculum vitæ ad imaginem & ſimilitudinem ſuam, ut omnibus rebus creatis nedum Jumentis dominaretur Geneſeos 1. & 2. Sed ad Apoſtolum regrediamur, qui per Juris Divini ſecundarii inductionem Roman. 10. probat *nos eſſe hæredes, quia filii Dei ſumus:* atque homini Chriſtiano nihil timendum, quando Deum habet protectorem: Si filii & hæredes, inquit, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti. Quid ergo dicemus ad hæc, ſi Deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodò non etiam *cum illo nobis omnia donavit?* Præterea ex facultate remittendi, atque retinendi peccata, & ſolvendi atque ligandi animas quæ facultas Juris eſt divini poſitivi Matthæi 16. 18. & Joannis 20.) unica & ſimplici collectione per neceſſitatem conſequentiæ inferimus peccata remitti aut retineri non poſſe abſque certa & evidenti illorum notitia: & continuo declarationem, & confeſſionem peccatorum quoad rem & ſubſtantiam Juris eſſe divini ſecundarii: propterea quod nulla fit peccatorum remiſſio abſque mentis mutatione & confeſſione peccatorum apud Deum. Quod vero attinet ad exiſtentiam, id eſt modum, & ritum confeſſionis, eſt quidem Juris Eccleſiaſtici: nimirum ut hic ritus confitendi ſit publicus aut ſecretus coram ſacerdote. Porro ex ſecreta confeſſione exſurgit ſigillum, quod arcanam confeſſionem ſequitur ut effectus cauſam. Quia autem Lex divina ſupremo illi & generaliſſimo Legis Naturalis principio contraria eſſe nequit; quo principio omnes ſui conſervationem deſiderant: inde ratiocinando colligimus, Deum voluiſſe ut per publicam peccatorum confeſſionem nobis & infamiam, & periculum creare-

crearemus: ſiquidem *jugum Domini ſuave eſt, & gratia Naturam non deſtruit ſed perficit*: conſequenterque inſurgit, potius ſecretam quam publicam confeſſionem peccatorum coram ſacerdote eſſe neceſſariam. Quem in finem olim in Eccleſia primitiva poſt errorem Novatianorum publicus ſacerdos pœnitentiarius inſtitutus, & aliquot ſeculis poſt à Nectario Conſtantinopolitano Epiſcopo abrogatus eſt in Eccleſia Conſtantinopolitana; ut Socrates libro quinto cap. decimo nono, & Sozomenus lib. 7. cap. 16. memorant. Verumtamen hic ritus privatim confitendi ſacerdotibus, ſemper continuavit in Eccleſia Occidentali, de quo tandem ſub Innocentio III. in Lateranenſi Synodo ſalutare præceptum annuatim confitendi die ſancto Paſchæ conditum eſt cap. *Omnis utriuſque ſexus*, idque ut permultorum negligentia caſtigaretur. Denique in Græcia poſt illum publicum pœnitentiarium abrogatum à Nectario, cum Naturæ inſtinctus, & ſtimuli conſcientiæ, homines Chriſtianos adigerent ut frequenter ſacerdotes, velut Spiritualis Medicos privatim conſulerent, tum demum jure poſtliminii mos confitendi in uſum rediit apud Græcos, atque in hunc diem invaluit, ſicut ante præceptum Synodi Lateranenſis omnibus liberum erat in Eccleſia Latina peccata ſua abſque ulla temporis præſcriptione, quandocumque vellent confiteri. Hæc autem juris & facti quæſtionem, quo ad uſum Confeſſionis aperiunt.

Porro Jus divinum complexum, omnes capit Tropos, metaphoras, allegorias, ſimilitudines, & cætera ex quibus certa & evidens Concluſio, abſque varia & multiplici ratiocinatione exprimi nequit: Unde aliquanto minus Juris Divini ſibi vendicant quam alia quæ pertinent ad Jus divinum ſimplex. Nullus tamen negare poteſt maxime habendam rationem Troporum, allegoriarum, parabolarum &c. ſi modo non longius petantur, & clariſſimæ ſint: quandoquidem hæc ad tertium genus Legis Divinæ involutum & complexum ſpectant, & mos eſt Orientalium loqui per parabolas. Huc ergo refer parabolam Zizaniorum Matthæi 13. qua edocemur malis parcendum ne bonis noceatur: item metaphora fundamenti domus, petræ, paſtoris, ligandi & ſolvendi Matth. 16. & Joannis ultimo: quibus in eo genere nihil clarius dari poteſt: & idcirco Primatus Petri inde colligitur & confirmatur Axiomate XXX.

Summam hujus diſputationis de Juris divini diſtributione in tres ſpecies, concludam illuſtri ſententia S. Bernardi opere de præcepto & diſpenſatione cap. decimo: *Melius eſt*, ait, *obedire Deo quam hominibus, & Magiſtris quam condiſcipulis: majoribus quippe major, minoribus minor opera noſtra & cura debetur: de quorum etiam contemptu, juxta eandem conſiderationem gravior leviorve offenſa contrahitur. Tam ergo qualitas præceptorum quam auctoritas præcipientium, & obedientiæ præfigit metam, & inobedientiæ terminat culpam.*

pam. His itaque diſtinctionibus animadverſis, & obedientiæ modus & inobedientiæ pondus facile reperitur: & his gradibus non ſolum inter diem, & noctem, ſed etiam inter diem & diem: itemque inter noctem & noctem, inter bonum videlicet & melius, inter malum & pejus diſcernitur. Quocirca Lector cogitatè attendat, an præceptum Juris Divini primarii cum alio præcepto Juris Divini ſecundarii, aut etiam utrum Jus divinum ſecundarium ſimplex, cum Jure Divino complexo pugnet: quoniam ſicut lumen ſolis, minora ſtellarum & lunæ lumina abſorbet: itidem Jus divinum ſecundarium Juri Divino poſitivo & primario; ſicut Jus divinum complexum debet cedere ſimplici in auctoritatis pondere. Sylveſter *verbo Lex* § *nono: Ubi duo præcepta contraria Juris diverſi ordinis inter ſe committuntur, tunc præceptum inferioris ordinis debet cedere præcepto ordinis ſuperioris.* Quam ad regulam certiſſimam, ſi presbyteri qui confeſſiones audiunt in Eccleſia conſideratè, ut par eſt, attendant, facile, & abſque ullo ſcrupulo multas poterunt evolvere difficultates quæ ex hominum inceptis, & actionibus naſcuntur. Verbi cauſa, præceptum eſt Juris divini poſitivi: *Non occides*, & *cunctos homines neceſſitate ſubditos eſſe Politicis poteſtatibus non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam*, atque *bonum commune privato bono anteponendum:* quia pax publica, & ſalus totius populi inde pendet, Roman. 13. & Axiomate XXXIX. Jam demus, aliquem in ſecreta confeſſione referare ſacerdoti conſpirationem factam in caput Principis, & contra ſtatum Reipublicæ. Quidnam erit faciendum Confeſſori? Cenſent Theologi, ſalvo ſigillo debere Principem & Magiſtratum politicum periculi impendentis Reipublicæ generatim commonefieri. Hoc autem utrum regulæ S. Bernardi, & Sylveſtri, de Juris Divini primarii cum ſecundario comparatione ſatisfaciat, Eccleſiæ Catholicæ judicio ſtatuendum relinquo: quoniam confeſſio arcana & ſigillum inde manans Juris duntaxat ſunt divini ſecundarii: & confeſſio quoad modum publicum aut ſecretum juris eſt tantummodo Eccleſiaſtici. Hanc pericopen duabus Auguſtini regulis concludam: altera eſt *periculoſum eſſe rationibus humanis, & non auctoritate ipſius Scripturæ ſacram ſcripturam exponere*, lib. tertio de Doctrina Chriſtiana cap. vigeſimo octavo. Altera, *ad penetranda, & diſſolvenda arcana Scripturarum, plurimum valere diſciplinam diſputationis; ſed ſophiſtica cavenda eſſe*, lib. ſecundo de Doctrina Chriſtiana cap. trigeſimo primo. Certe à ſophiſticis omnes errores, abuſus, & hæreſes quæ Eccleſiam infeſtant, manarunt: hæcque fuit cauſa S. Bernardo Epiſtola 189. ad Innocentium P P. querendi de Petro Abellardo primo Scholaſticæ Theologiæ inventore, *quod rationem fidei humanis ratiunculis agitandam committeret.*

IX. Ultimo loco ſuccedit Jus Canonicum, ad quod ea proprie revocantur, quæ Sanctorum communione, aut Catholica Patrum conſenſu Synodice, &

nice decernuntur, vel etiam totius Eccleſiæ Catholicæ tacita aut expreſſa conſuetudine recipiuntur, Axiomate III. Huc pariter accurrunt omnes Bullæ & Conſtitutiones Pontificum, quæ vel ex Canonum diſciplinis ſciſcuntur, aut etiam pro Juris Divini Naturalis, & Canonici interpretatione, exequutione, & vindiciis eduntur, & communi Eccleſiæ conſenſu auctorantur. Siquidem Papa invitam, inauditam, aut non conſentientem Eccleſiam obligare nequit, ejuſque ſcita non antè obſtringunt quam recipiantur, *Diſt. 4. Can. in iſtis. §. Tum Leges inſtituuntur cum promulgantur, firmantur cum moribus utentium approbantur.* Hercle communis eſt Theologorum ſententia, Leges vim actualem obligandi nanciſci non à ſolo actu primo quo conduntur, & vulgantur, ſed ab actu ſecundo quo in mores, actum, & operationem tranſeunt: tum enim proprie ſciſcuntur, & firmantur ipſo uſu: adi Gerſonium de poteſtate Eccleſiaſtica, conſideratione quarta. Cæterum quoties in geſtis Conciliorum diſcors ſententia occurrit, Canones docent ſemper illius Concilii ſententiam potius amplectendam, cujus antiquior & potior eſt auctoritas, *diſt. 50. can. 28. Domino. §. In fine autem. & 33. quæſt. 2. Can. hoc ipſum. §. In fine.* Quæ cauſa eſt ut prudentes doceant in novis Conciliis potius antiquos Canones revocandos in uſum quam novos condendos, Axiomate XXIV.

In auctoritatis pondere Teſtimonia S.S. Patrum Juri Canonico ſuccedunt; quantique ſint pretii ad ſacras Scripturas collata, S. Auguſtinus variis docet in locis quos Gratianus ſuccenturiavit diſt. 9. à tertio canone ad nonum: quorum Canonum quintus ſic habet: *Ego ſolis Scripturarum libris qui jam Canonici appellantur, didici hunc timorem honoremque deferre, ut nullum eorum ſcribendo erraſſe audeam credere: ac ſi aliquid in eis offendero quod videatur contrarium veritati, nihil aliud quam vel mendoſum eſſe Codicem, vel interpretem non aſſequutum eſſe quod dictum eſt, vel minus intellexiſſe non ambigam: alios autem ita lego ut quantalibet ſanctitatè, doctrinaque polleant, non ideo verum putem, quia ipſi ita ſenſerint, ſed quia mihi per alios auctores vel Canonicas, vel probabiles rationes, quod à vero non abhorreat perſuadere potuerunt.* Epiſtola 9. ad Hieronymum. Item lib. 2. cap. 31. & 32. contra Creſconium. Neque enim ſine cauſa tam ſalubri vigilantia canon Eccleſiaſticus conſtitutus eſt, ad quem certi Prophetarum & Apoſtolorum libri pertineant, quos omnino judicare non audeamus, & ſecundum quos de cæteris literis vel fidelium, vel infidelium liberè judicemus. At literas Cypriani non ut Canonicas habeo, ſed eas ex Canonicis conſidero, & quod in eis divinarum *Scripturarum auctoritati congruit, cum laude ejus accipio: quod autem non congruit, cum pace ejus reſpuo.* Conſulendus idem Auguſtinus *diſt. 19. can. in Canonicis.* Ex Gregorii XIII. emendatione, quoniam Gratianus Auguſti-

guſtinum interpolaverat. Hinc vero inimus, Patres & Doctores Eccleſiæ tantum mereri fidei, quantum & ipſi ſua ſcripta Legi Divinæ conformia effecerint. Quare Gerſonius de examinatione Doctrinarum, parte prima, conſiderat. prima docet, *Canonizationem alicujus perſonæ nequaquam homines compellere ut doctrinæ illius* qui eſt canonizatus firmiter adhæreant. Lege ejuſdem Gerſonii librum de vita ſpirituali animæ, & Bielem lectione 41. in Canonem Miſſæ *K.* ubi multa in eam rem commentatur. Hanc verò ſectionem finiam Regula Auguſtini lib. trigeſimo tertio cap. ſexto contra Fauſtum Manichæum: qua regula rationem probandi ſcripta genuina auctorum à ſpuriis ſic declarat: *In literis ſecularibus fuerunt certiſſimi auctores ſub quorum nominibus poſtea multa prolata ſunt, & ideo repudiata, quia vel his quæ ipſorum eſſe conſtaret, minime congruerent, vel eo tempore quo illi ſcripſerunt, nequaquam innoteſcere, & per ipſos vel familiariſſimos eorum in poſterum prodi commendarique meruerunt.* Quam ad regulam ſi Epiſtolas Clementis, Anacleti, & aliorum Pontificum qui Synodum Nicænam præceſſerunt contulerimus, repudium facile patientur.

X. At verò in legendis Patrum antiquorum ſcriptis, Theologi dogmatica ab oratoriis ſedulo diſtinguere debent. Illa autem voco dogmatica, quæ ad unius veritatis normam rigidiſſime ſcribuntur, congruenter ad cauſas eſſentiales rerum, abſque ulla amplificatione, extenuatione, aut alia figura vel colore Rhetorices. Contra verò oratoria ſunt quæ imperitæ plebi erudiendæ, & movendis affectibus commentamur, ac proinde tropis, atque aliis ſchematibus quibus Oratores & Concionatores uti ſolent adornamus. Porrò Theologia Scholaſtica quando ſuis eſt contenta finibus, nec vitio nugatorum in ſophiſticas argutias degenerat, mirum in modum dignoſcendis & ſecernendis dogmaticis ab oratoriis inſervit; quia cauſas & principia rerum accurate indagat, & demonſtrat. Huc inſerenda regula Gerſonii *in Declaratione veritatum quæ credendæ ſunt de neceſſitate ſalutis ſexto gradu:* nimirum expendi oportere, *quæ plus conducunt ad nutriendam vel fovendam pietatem vel devotionem religioſam, & inflammandum affectum quam ad inſtruendum intellectum: & ubi pietas devota magis adſpicitur quam veritas certa. Reſpicit autem iſte gradus Legendas, & miracula Sanctorum, vitas Patrum, Viſiones devotarum perſonarum, & ſimilia: quæ omnia ſuſcipit Eccleſia, & legi permittit ad commovendos affectus pios fidelium,* &c. Similiter ad calcem libri de examinatione Doctrinarum poſt exemplum ſeductæ mulieris hæc ſubnectit: *Cæterum vocatio ſolitariorum & Monachorum iſta eſt ut plus ſtudeant affectui devotionis quam intellectus eruditioni,* &c. Quare ut dogmaticis tractandis ſe immiſceant, non multum probat.

AXIOMA VII.

Civilem ſocietatem, atque omnes Politiæ formas legitime conſtitutas, Juris eſſe Divini Naturalis à Deo conſecrati: atque omni perfectæ Communitati politicæ, prius & immediatius datum à natura ut ſeipſam gubernet, quam uni alicui ſingulari aut pluribus hominibus, ut totam Communitatem regant & continuo poteſtatem Eccleſiaſticam prius, eminentius ac eſſentialius unitati quam uni convenire.

XI. QUando Deus Geneſis 2. verſu 18. pronunciat, *non eſſe bonum hominem eſſe ſolum*; & Geneſis 9. poſt diluvium univerſam terram habitandam & replendam Noë atque ejus liberis impartitur, ut in ea Reſpublicas conſtituant: eamque ob rem decernit ut qui humanum ſanguinem fuderit, capite puniatur. Deinde Chriſtus Legem Naturalem in ſuis generalibus principiis auctoravit Axiomat. IV. & Matthæi 7. verſu 12. nominatim edicit, *ut quæcumque volumus homines nobis faciant, ea & illis faciamus*, *atque in hoc ipſo Legem & Prophetas conſiſtere*, Matthæi 22. verſu 40. & ad Romanos 13. verſu 10. Apoſtolus perhibet *plenitudinem Legis in dilectione conſiſtere.* Profecto hinc clare dignoſcitur bene & conformiter ad Legem dictum ab Ariſtotele cap. primo lib. primi de Republica, *Civilem ſocietatem Juris eſſe Naturalis*; & Jureſconſultos tria præcepta Juris Naturæ ſtatuiſſe, nimirum *honeſte vivere*, *neminem lædere*, *Jus ſuum cuique tribuere*: quibus præceptis Summa totius vitæ civilis breviter demonſtratur, & præſcribitur. Cum autem à principio univerſi homines Jure Naturali æque liberi, & æque potentes nati ſint: & multitudo populi collectim ſumpta nullius plane actualis Dominii, aut Principatus capax & idonea ſit; propterea quod major pars populi neque ad imperandum, neque ad parendum idonea eſt: eam ob cauſam Deus populo, & multitudini collectim ſumptæ, ſupremam duntaxat contulit auctoritatem quoad habitum, & in actu ſignato, ut tandem populus pro ſua propenſione naturali, Monarchicum, Ariſtocraticum, aut Democraticum principatum ſibi cooptaret. Quæ cum ita ſint, claret ſecundum Naturæ placita, prius atque immediatius alicui perfectæ Communitati politicæ inditum, ut ſeipſam quoad habitum & in actu ſignato gubernet, quàm ut Monarchicè, Ariſtocraticè, aut Democraticè gubernetur. Quia hoc pendet ab electione populi explicitè, aut interpretativè, expreſſè aut tacitè: & conſequenter legitima, atque ordinata poteſtas unius ſuper alios, à communi conſenſu populi derivatur, ut jam docuimus. Hiſque de cauſis propter peccatum Adami, Jus gentium tanquam appendix, interpretatio, & concluſio

cluſio Juris Naturæ introductum eſt, à quo præterea Jus belli manavit, *Meumque & Tuum*, quaſi limites totius orbis & provinciarum mundi, defixi ſunt: omniaque Regna & Dominia inde ortum habuerunt, ut docent Juriſconſulti *D D. de Juſtitia & Jure. L. manumiſſiones, L. ex hoc Jure Gentium, titulo primo.* Certè Jus Gentium implicitè & interpretativè populi conſenſum continet; quo conſenſu ſuprema poteſtas uni cuipiam defertur: idque, ut arbitror, eſt quod Juriſconſulti *Legem Regiam* vocant, *L. quod Principi placuit. D D. de Conſtitutionibus Principum, titulo* 4. Etſi enim multi Principatus ab uſurpationibus & invaſionibus primam ſuam originem traxerint, nihilominus progreſſu temporis in juſtum deſierunt Principatum, quem populus ſuo conſenſu comprobavit. Quare in omni libera civitate, aut principatu juxta naturam benè conſtituta, nunquam Leges in uſum & rem judicatam tranſeunt, abſque populi conſenſu, & receptione *Diſt.* 4. *can. In iſtis.* §. *Leges inſtituuntur.* Quæ cauſa eſt ut Reges Franciæ, quamquam omnium maximè abſoluti, tamen edicta, & Leges ſuas mittant ad Parlamentum ut conſignentur. Quia Parlamentum eſt velut medium inter Regem & populum: qua in re benignitas & juſtitia Regum noſtrorum maximè explendeſcit: qui non Electione ſed Jure hæreditario ſupremum adepti ſunt Principatum. Hæc enim Axiomata, præſertim locum obtinent in Electivo principatu, atque ex omnibus Electivis principatibus qui unquam extiterunt, aut extare poſſunt, maximè in Eccleſia: cujus poteſtas eſt duntaxat miniſterialis, ſpiritualis, omnium mitiſſima, liberrima, & Naturæ magis conſentanea; quippe quæ nullâ facultate abſolute cogendi prædita eſt, more poteſtatis ſecularis. Conſule Axioma I. & XIV. atque hinc certo ſtatue, ex Legis Naturæ inſtituto Eccleſiaſticam poteſtatem, priùs, eminentiùs, ac eſſentialiùs unitati quàm uni & ſoli Papæ convenire.

AXIOMA VIII.

Omnem politiam, conformiter ad cauſas ſuæ inſtitutionis, eſſe ſibiipſi Architectonicen, & ſufficientem: neque ejuſmodi facultate privari poſſe ab ullo.

XII. CUm Deus & Natura nihil fruſtra faciant, Axiomate III. certè ſicut cauſa finalis, ita & omnis Politia eſt ſibiipſi ἀρχιτεκτονικὴ, & αὐταρκὴς· ideoque omnibus rebus ad ſui conſervationem neceſſariis inſtructiſſima eſt; conformiter ad cauſas eſſentiales ſuæ inſtitutionis. Quod ipſum Ariſtoteles Naturæ genius de omni genere regiminis Politici cap. 2. libri prioris de Republica comprobat: & Moſes de Synagoga Judæorum, Chriſtus autem

de Eccleſia: ille quidem Deuteronomii 17. *Si difficile & ambigium apud te judicium eſſe perſpexeris, inter ſanguinem & ſanguinem* &c. *Surge, & aſcende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus, venieſque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad judicem qui fuerit illo tempore, quæreſque ab eis qui indicabunt tibi judicii veritatem: & facies quodcumque dixerint qui præſunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te juxta Legem ejus*, &c. *Qui autem ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, ex decreto judicis morietur homo ille, & auferes malum de Iſraël.* Quem ad locum Chriſtus alluſiſſe videtur, quando inſtituit poteſtatem excommunicandi, Matthæi 18. *Si peccaverit in te frater tuus*, &c. *dic Eccleſiæ: qui Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus:* quo de Oraculo amplius agetur Axiomate XVI. & XVII.

Verùm jam ſæpe monui, hîc nominatim agi de Electivo principatu: in quo ſuprema poteſtas quoad habitum & in actu ſignato ineſt per dominium, & proprietatem eligentibus, deferturque Principi electo, quoad uſum, exercitium, & exſequutionem. Itaque ſicut in Imperio Germaniæ & regno Poloniæ, ordines Imperii, & regni Poloniæ ſummam imperialis & regiæ poteſtatis auctoritatem ſemper penes ſe retinent: ſimiliter in Eccleſia ordo Hierarchicus collectim ſumptus, eminentiam, atque dominium poteſtatis Eccleſiaſticæ habitu, ſuppletivè, formaliter, originaliter, per dominium, & proprietatem retinet: idque adeo, ut tantopere repugnet Eccleſiam privari facultate ſeſe tuendi, & purgandi à nefariis per excommunicationem, quàm hominem ſingularem abdicari poteſtate ſeſe, & ſua privatim propugnandi ſecundum Jus Naturæ. Nam *propter quod unumquodque tale & illud magis.* Sanè quod Architectonicè, & per dominium ac proprietatem natura ſua alicui communitati nativum & peculiare eſt: aliter quidem quàm per uſum, exercitium, miniſterium & exequutionem uni & ſoli aut paucis qui deliguntur competere nequit: ſiquidem electio efficit ut ſint tanquam Procuratores, & Legati communitatis ad ejus ſuprema munia obeunda: adi Gerſonium de poteſtate Eccleſiaſtica, conſideration. Quartâ, & de Auferibilitate conſiderat. Duodecimâ.

OBSERVATIONES in VII. & VIII. AXIOMATA.

XIII. IN hæc duo Axiomata quatuor potiſſimum notanda occurrent: primo Bellarminum ut nodos indiſſolubiles horum pronunciatorum declinaret, *fateri quidem abſolutè & ſimpliciter vera eſſe in Politicis corporibus Lege Naturali conſtitutis: nequaquam verò in Eccleſiæ corpore, in quo virtus ab extrinſeco procedit. Papa enim caput Eccleſiæ non habet auctoritatem ab Ec-*

ab Eccleſia, ſed à Deo: ideoque principale agens Eccleſiæ non eſt Eccleſia ſed Deus, inquit lib. ſecundo de Conciliorum auctoritate cap. 19. Sed multipliciter illudit veritati. Nam ſicut annuo inſtitutionem poteſtatis Eccleſiaſticæ non ab ipſa Eccleſia ſed à Chriſto immediate manare, quia ſolus Deus gratiam peccatorum facere poteſt: ita contendimus, Chriſtum illam inſtituendo poteſtatem, eam originaliter, virtualiter, per proprietatem, & dominium indiviſim, & in commune detuliſſe omnibus Apoſtolis, atque diſcipulis ſuis, qui Eccleſiam repræſentabant, quo ejuſmodi poteſtas faciliùs conſervaretur, & propagaretur ad poſteros abſque ullo ſümptu, labore & circumcurſatione. Quare in toto ordine Hierarchico collectim ſumpto habitat velut in totali & adæquato ſubjecto: quemadmodum videmus regiam poteſtatem ineſſe ordinibus Regni Poloniæ, qui eo fine Regem deligunt, ut Rex eandem poteſtatem quoad uſum, ceu miniſter regni à quo deligitur, exerceat. Procul dubio Lex Naturalis quâ communitates politicæ ſibi præpoſitos ſolent cooptare, nobis planè demonſtrat, quidnam hac in parte de Lege Divina tenendum ſit, Axiomate III. idque praxi certiſſima Eccleſiæ, quæ ſacris electionibus Paſtores ſibi legere conſuevit, demonſtratur à B. Hieronymo *diſt.* 93. *can. Legimus* §. *Nam & Alexandriæ à Marco Euangeliſta uſque ad Heraclam & Dionyſium Epiſcopos, presbyteri ſemper unum ex ſe electum in excelſiori gradu collocatum Epiſcopum nominabant: quo modo ſi exercitus Imperatorem faceret; aut Diaconi eligant de ſe quem induſtrium noverint; & Archidiaconum vocent:* de Sacris electionibus, infra Axiomate XXXIII. jam multoties dixi, totâ hac Apologiâ me agere nominatim de Principatibus Electivis, non de Hæreditariis, qui armis quæſiti Victores quam volunt Legem victis imponunt. Etſi autem Curia Romana electiones abrogarit, nondum tamen efficere potuit, neque, ut opinor, unquam efficiet, quo minus Papa deligatur, utque hæreditate Sanctuarium Dei poſſideatur.

Secundò obſervandum eſt Eccleſiam ſicut & civilem ſocietatem non longiùs, aut precariò, vel aliunde quam à ſemetipſa poſt Deum, rationem & modum ſe & ſua protegendi debere mutuari: alioqui ſequeretur Eccleſiam non modò fruſtra & temerè inſtitutam, verumetiam multo minus benè ac ſufficienter rebus ad ſui conſervationem neceſſariis quam civilem ſocietatem, & reſpublicas temporales cumulatam eſſe. Hanc autem ſufficientiam Eccleſiæ congruenter ad cauſas eſſentiales Spirituales poteſtatis Eccleſiaſticæ interpretari & capere debemus Axiomate XIV. Ex quo inducimus quamcumque Politiam civilem aut Eccleſiaſticam prorſus contra Naturæ propoſitum, nedum temere & imprudenter facere, ſi aliquam Legem ferat, quam propriis viribus, & nativis opibus, id eſt cauſis eſſentialibus ſuæ inſtitutionis facilè erga majorem partem ſubditorum in rem judicatam mittere nequeat. Etenim ſicut

omne

omne violentum Naturæ adverſatur, ita diuturnum eſſe nequit. Quocirca Bellarminus lib. quinto de Romano Pontifice, & adverſus Barclajum Naturæ placitis, & cauſis eſſentialibus Eccleſiaſticæ poteſtatis manifeſtò repugnat, dum Romano Pontifici auctoritatem indirectam in te mporalibus eo ſenſu arrogat, ut Reges ſibi non obtemperantes regio ſolio detrudere poſſit: de qua controverſia nobis futura eſt diſputatio, Axiomate XXXVIII, & XXXIX. Intereadum verò hic urgeo, cuicumque competit poteſtas aliquid faciendi, ei pariter convenire media neceſſaria & ſufficientia ad illam poteſtatem exercendam: quando auctore Ariſtotele de ſomno & vigilia, *cujus eſt potentia, ejuſdem quoque eſt actus, atque exercitium poteſtatis*: aliàs ejuſmodi poteſtas eſſet omnino ſupervacua contra III. Axioma. At certiſſimum eſt poteſtatem gladii & armorum, ſine quibus Reges exauctorari nequeunt, nullo modo convenire Papæ formaliter ut Papa eſt, neque etiam Eccleſiæ quatenus Eccleſia differt à Republica civili. *Abſit enim dicere in ſummo Pontifice aut in Eccleſia eſſe formaliter poteſtatem ad occidendum, cui Dominus uſum gladii materialis prohibuit*, inquit Almainus de auctoritate Eccleſiæ cap. octavo ad quintum argumentum Cajetani. Unde etiam concludit, *in terris immediatè ſubjectis ſummo Pontifici, in quibus nullum recognoſcit ſuperiorem quoad temporalitatem, ibi Prætores ſeu Judices licitè cauſas ſanguinis exercere, non auctoritate quæ ſit formaliter in ſummo Pontifice, ſed auctoritate quæ eſt formaliter in populo*: quia ut duobus præcedentibus Axiomatis probatum eſt, populus quoad habitum, & in actu ſignato poteſtatem retinet; eamque ſuo conſenſu tranſmittit in Judices quos Papa directè, & per ſe deligit, & conſtituit in terris Patrimonii S. Petri. Quibus ita poſitis ampliùs inſto adverſus indirectam poteſtatem in rebus temporalibus quam Bellarminus adſcribit Pontifici Romano: Nemini datam poteſtatem indirectam in alium, quin pariter eidem juxta Naturæ dotes competat facultas exercendi & exequendi per ſe, & non per alium, ejuſmodi indirectam poteſtatem: quoniam alioqui fruſtra, & inefficax eſſet. Unde cum Maxim. Pontifex ratione terrarum & dynaſtiarum patrimonii S. Petri indirectam habeat poteſtatem fundendi ſanguinis: in vim, & conſequentiam ejuſdem indirectæ poteſtatis, directè quidem, & per ſe, laicos Magiſtratus conſtituit: & ita cum Papa formaliter ut Papa uſum gladii exercere nequeat, illum indirectè exercet per Magiſtratus Politicos, in quos directum habet dominium & imperium tanquam Princeps Politicus. Ex quo à Contrariis infero, cuicumque non ineſt directa facultas ad aliquam poteſtatem indirectam gerendam & exercendam, neque eidem pariter ullo modo poſſe illam poteſtatem indirectam competere: quia ejuſmodi poteſtas indirecta contra naturæ inſtitutum exiſteret, ſuoque nativo effectu careret. Sed Papa aut Eccleſia non prædita eſt directa poteſtate ad arma diſtringenda ſine quibus Reges abdicari nequeunt. Ergo

ad ſen-

ad ſenſum & mentem Bellarmini iſta poteſtas indirecta nullo modo ineſſe poteſt Eccleſiæ aut Romano Pontifici. Quod confirmatur explicatione cauſarum eſſentialium poteſtatis Eccleſiaſticæ, quæ planè ſpirituales ſunt, abſque ullo Jure territorii, gladii materialis, coactionis externæ, aut poteſtate irrogandi pœnas temporales Jure Divino. Et ita habemus, Eccleſiam non poſſe ullum Chriſtianum, multóque minus Reges privare, aut exſpoliare Juribus, atque opibus quas Lege Naturæ, & Gentium poſſident. Accedit inſuper, Eccleſiam non poſſe integram familiam, nedum urbem, provinciam, vel Regnum excommunicare. Et quamquam Interdictum Generale loci adinventum videatur, ut eſſet inſtar generalis excommunicationis in populum univerſum: tamen oppono id genus pœnæ & coactionis violentiſſimæ penitus adverſari Legi Gratiæ, paci, & charitati Chriſtianæ, quæ finis eſt omnium Legum, & actionum Eccleſiaſticarum: conſule Axioma IX. & XVII. Non ſum quidem inſcius, Bellarminum quinto de Romano Pontifice cap. 7. ex conſtitutione Bonifacii *unam Sanctam*, docere, Papam non habere uſum ſed duntaxat Dominium & plenam directionem gladii: conſequenterque Reges teneri ad illius nutum explicare & recondere gladium. Et cap. decimo nono adverſus Barclajum: *Si nolit Imperator ad nutum ſacerdotis gladium ſtringere, vel ſi contra nutum ejus ſtrinxerit, & res ſit ad Bonum ſpirituale neceſſaria, coget illum Pontifex gladio ſpirituali, id eſt, cenſuris Eccleſiaſticis gladium materialem ſtringere aut in vaginam recondere: Etſi cenſuris non movebitur, & Eccleſiæ neceſſitas id requirat, liberabit ſubditos ejus ab obedientia, eique imperium abrogabit: ita oſtendet gladium eſſe ſub gladio, & utrumque gladium ad poteſtatem Eccleſiæ pertinere, quamvis non eodem modo.* Hæc Bellarminus, quæ alias demoliemur. Tantummodò nunc urgeo, hæc fruſtra & contra naturæ inſtitutum venditari. Cùm enim tantâ prudentiâ, vigilantiâ, & opibus bella gerantur, ſi Eccleſia aliquem cogeret Principem ad bellum alicui inferendum, ille, ut imperium, & cenſuras Eccleſiæ eluderet, poſſet quidem in ſpeciem exercitum conſcribere, & cunctationibus, atque aliis fabricis ſimilibus mandatum Papæ irritum efficere. Ex quo relinquitur, facultatem indirectam Bellarmini, ut jam obſervavi, naturæ propoſito adverſari, niſi Eccleſia ipſa per ſe & directè arma expedire, & diſtringere valeat. Quod autem Bellarminus & quidam alii nuperi ſcriptores obtendunt, Eccleſiam Jus habere fundendi ſanguinis, ut clarè habetur in Directorio Inquiſitorum, idque ex officio Inquiſitionis Romanæ, & geſtis Inquiſitorum confirmant à poſteriori; infra quidem explicabitur, & confutabitur. Non me fugit, à ſeculo Gregorii VII. ſolenne fuiſſe quibuſdam Pontificibus eorum Principum quos abdicare volebant Regna prædæ occupantibus exponere, ut hac arte alios Principes ad arma faciliùs excirent. Sed rependo, hæc eſſe mundanæ ſapientiæ arcana, non Legis Gratiæ placita: quæ

à ſævis & ſanguine abhorret, nec vult mala fieri ut inde eveniant bona.

Tertium notabile eſt, quando politicæ Poteſtates ſibiipſis ſunt ſufficientes, & architectonicæ, poſitum eſſe in manu politicorum Magiſtratuum ſeſe & ſua armis, atque aliis opibus, quibus ſunt à Deo inſtructi, tueri adverſus quoſcumque, etiam ipſos Eccleſiaſticos, ſi forſan novis rebus ſtudeant, atque injuſtis cenſuris; turbulentis concionibus, aut aliis novis atque inuſitatis dogmatibus vel perniciosis incœptis, ac molitionibus publicam tranquillitatem, quæ Juris eſt Divini Naturalis, infeſtent, aut violent: quod nominatim docet Pariſienſis Cancellarius, tractatu inſcripto, *Diſcuſſio illius aſſertionis, Sententia Paſtoris etiam injuſta tenenda eſt:* & opuſculo quod ab ipſo vocatur *Reſolutio circa materiam excommunicationum & Irregularitatum.* Item Franciſcus à Victoria Dominicanus Hiſpanus ſub finem primæ Relectionis *de Poteſtate Eccleſiaſtica, ſectione ſeptimâ* §. *octava propoſitio: & tertiâ Relectione de poteſtate Papæ & Concilii propoſitione vigeſimâ ſecundâ.* Quibus concordat M. Joannes de Pariſiis tractatu *de poteſtate Regia, & Papali* ferme initio capitis vigeſimi primi. Inſuper contendo, his graviſſimis temporibus quibus ab Henrici Magni excidio ſub infirma Ludovici XIII. ætate tumultuatur, & novi Doctores libros certatim edunt, quibus perſuadere conantur, Eccleſiaſticos *nequaquam de Jure ſubditos eſſe politicis Poteſtatibus in rebus etiam civilibus, & temporalibus:* Jure meritóque ſupremos Magiſtratus poſſe Sacramentum fidelitatis exigere ab Eccleſiaſticis tanquam ſubditis naturalibus Regum: etiam ab illis ipſis qui nihil temporalis poſſident. Quod ſi uſue veniat illos juxta nuperam artem Magiſtrorum æquivocandi, aut aliis dolis velle Magiſtratibus illudere: hos quidem Jure ſuo ad Status politici conſervationem, & ſupremam Regis auctoritatem vindicandam, prudenter uti poſſe ſervato temperamento parabolæ Zizaniorum. Quamobrem conſtitutio Innocentii III. *cap. Nimis de Jurejurando*, eo tantùm in caſu debet intelligi, quo Clerici ſuſpicione rerum novarum minime laborarent. Præterea neque Innocentii, neque ipſius Eccleſiæ Sanctiones Juri Divino, & Naturali, quo Clerici politicis Poteſtatibus ſubjiciuntur, ullo modo derogare, nihiloque magis Clerici à ſeculari poteſtate eximere, valent; quam Rex aut Magiſtratus politicus Chriſtianos à Spirituali poteſtate Papæ & Epiſcoporum abſolvere poteſt: ſiquidem unicuique quæ ſua ſunt, ſtrictè accuratéque ſervari, & reddi debent. Deum teſtem appello qui corda hominum ſcrutatur, me ſolo veritatis amore pro quæſtione Juris hæc ſcribere, rerum noſtrarum commiſeratione, & ſenſu acerbiſſimo doloris eorum affectus, quæ ſub ætate pupillari Regis vidi tumultuari. Profectò novorum Theologorum dogmata Euangelio contraria, Anarchiam quandam & confuſionem Babylonicam in Rempublicam Chriſtianam invehunt, qualem

lem deſcribit Habacuc cap. primo: *Lacerata eſt lex, & non pervenit uſque ad finem judicium.* Quid enim politicis Poteſtatibus exarmatis & imbellibus aliud futurum ſupereſt, quam ut civitas ita ſcindatur, ut in nos invicem cæco impetu more belluarum, & piſcium in mari irrumpamus, noſque mutuò dilaniemus? Amabo, lector, conſideratè perpende, ecquidnam Navi vela facienti accidere poſſit, in qua ſacerdotes turbas in navi concientes, & Navarcho parere non modò detrectantes, verumetiam legem dicere molientes, veherentur? Annon ſicut Nautis Jonam auctorem tempeſtatis in mare præcipitem dare jus fuit: ita & Navarchis in iſtos turbones animadvertere liceret, quando nullum aliud ſupereſſet remedium? *Nam ſalus navis ſuprema lex eſt.* Sed de his uberiùs Axiomate XXXVIII. & XXXIX. de juſtis autem, & neceſſariis Eccleſiaſticorum immunitatibus Axiomate XXXVI.

Quartò ut Doctrinam Scholæ Pariſienſis in invidiam rapiant, obtendunt quibus principiis, & rationibus docet Papam exauctorari poſſe ab Eccleſia, iiſdem pariter viam munire populo ad Reges, & Monarchas cogendos in ordinem: atque ipſum Gerſonium in quadam concione habita coram Carolo VI. & Domino Delphino Franciæ, nec non in decem Conſiderationibus, quas ſcripſit *contra adulatores Principum*, laudare veterum Philoſophorum ſententiam, Ariſtotelis nimirum, Ciceronis, Senecæ, & aliorum qui perhibebant nullam poſſe gratiorem, & acceptabiliorem hoſtiam offerri Deo quam Tyrannum; & conſequenter, hæc iis plane adverſari, quæ de Regiæ poteſtatis independentia ab alio quam à ſolo Deo venditamus. Rependo primum, longè differentem eſſe rationem gladii materialis Poteſtatum ſeculi, & Spiritualis Eccleſiæ; item furioſorum tumultuum, & ſeditionum quas populus in Reges atque Principes concitat; & Concilii generalis legitimè congregati, in quo totius Eccleſiæ conſenſu dictante Spiritu Sancto, ſententia fertur in Papam &c. Secundò quoad Pariſienſem Cancellarium, certum eſſe tribus aut quatuor annis ante Ducem Aurelianenſem à Burgundo peremptum, ea dixiſſe & ſcripſiſſe quæ objiciuntur ab adverſariis, juxta veterum Philoſophorum Ethnicorum opinionem: deinde poſtquàm animadvertit M. Joannem Pariſ. in tanti ſceleris defenſionem furioſè incumbere, ſeſe in Concilium diligentiùs adhibuiſſe, ac priorem opinionem quam de Tyrannis tollendis, juxta Ariſtotelis, & aliorum Philoſophorum placita evulgarat, velut contrariam Euangelio planè mutaviſſe: affirmando potius hac in parte Chriſtianis quam paganis aſſentiri oportere: quia ut toties dixi, Lex gratiæ Naturam illuſtrat, & perficit, docetque, *non eſſe facienda mala ut eveniant bona.* Certè cum Ethnici crederent, ſola naturæ inductione Reges & Principes deligi, & conſtitui à populo, conſequenter etiam animum inducebant, poſſe naturaliter tolli, ſi evaderent Tyranni, contra quàm Lege gratiæ edocemur: nos enim informat, ſapientes aut

fatuos, bonos aut malos Principes à Deo irato vel propitio, hominibus propter eorum peccata dari ſicut annonæ, & frugum abundantiam aut caritatem, ſterilitatem & nimios imbres, cæteraque mundi mala; ac propterea Reges qualeſcumque ſint, patienter & cum humilitate ferendos, & quærendum eſſe auxilium divinum per pœnitentiam, & peccatorum emendationem: quando Scriptura teſtatur, *quod Deus regnare facit hominem Hypocritam propter peccata populi*, Job. 12. & dat *Regem in furore ſuo, & aufert in indignatione ſua*, *Oſeæ* 13. *& dominatur excelſus in regno hominum, & cuicumque voluerit, dabit illud*, Daniel 4. Unde B. Auguſtinus commentar in Pſalm. centeſimum vigeſimum, quantum, ait, Chriſtianos Jure meritóque Juliano Apoſtatæ paruiſſe; eique honorem debitum politicæ Poteſtati reddidiſſe: *Aliquando injuſti perveniunt ad honores ſeculi*, inquit, *cum pervenerint, & facti fuerint Judices, vel Reges, quia hoc facit Deus propter diſciplinam populi ſui, non poteſt non fieri, niſi ut exhibeatur illis honos debitus Poteſtati* &c. Certè Eccleſiæ militantis virtus tribulationibus perficitur, neque eam inſtituit Dominus ut hîc altâ pace fruatur & triumphum agat, ſed ut continuò militet atque exerceatur, ſicut ibidem docet Auguſtinus: *Quoniam non derelinquet Dominus virgam peccatorum ſuper ſortem juſtorum, ſed non ibi relinquitur, non erit in æternum. Veniet tempus, quando unus Chriſtus in claritate ſua apparens congreget omnes gentes, & dividat eas ſicut dividit paſtor hœdos ab ovibus*, &c. *Ipſe eſt pax noſtra qui fecit utraque unum*, &c. *Et videte quia exhæreditati ſunt qui non amant pacem: Non amant pacem qui dividunt unitatem. Pax poſſeſſio piorum eſt, poſſeſſio hæredum*, &c. Quare Apoſtolus ait cap. 11. prioris ad Corinthios, *oportet hæreſes eſſe, ut qui probati ſunt, manifeſti fiant in vobis*. Idque Reges quam privatos homines æquè attinet. Quocirca in Lege Euangelica poſtquam populus tacito aut expreſſo, implicito aut explicito conſenſu Regem cooptavit; hic ſi forte Tyrannus aut hæreticus evadat, non propterea tollendæ hæreſis, aut Tyrannidis prætextu, unitatem, & Pacem publicam, quæ Juris eſt Divini, & Naturalis, convellere licet: eſtque communi experientia comprobatum, nunquam diriſſimo, & crudeliſſimo ulli Tyranno vim illatam, quin continuò Pax, & tranquillitas publica violaretur: proque uno tolerabili Tyranno centum, imo mille crudeliores, & immaniores bacchatos fuiſſe. Quamobrem fruſtra adverſarii objiciunt commune hoc Adagium, *Frangenti fidem, fides frangatur eidem*, locum habere inter Principem & populum, ſicut in contractibus privatorum, in quibus ſtatim plana atque evidens eſt cauſa violationis fidei, nec ob eam rem Pax publica labefactatur, ſecus quàm accidit in publicis contractibus, quæ inter Principem & populum intercedunt: ubi violatio hæc fidei, à multis concauſis & circumſtantiis obſcuris, & incognitis hominibus proficiſcitur, ita ut cuinam culpa ejus rei primùm, præcipuè adſcriben-

ſcribenda ſit, non promptum ſit dijudicare. Accedit inſuper abſque ſeditionibus, bellis civilibus, & magna hominum ſtrage tantis malis medicinam fieri non poſſe, atque ejuſmodi humani generis peſtes, ut plurimum ea ipſa mala quæ vitare cupimus, exacerbare & augere. Quapropter, ut jam dixi, petendum eſt auxilium à Deo per pœnitentiam, atque Tyrannus ſolo Dei judicio relinquendus, ut docet Gerſonius in poſtrema ſua ſententia, veriſſima quidem & tutiſſima, quam leges prima parte operum, Tractatu inſcripto, *Aſſertiones contentæ in propoſitione defuncti M. Joannis Pariſ. & forma condemnationis eorumdem*, &c. Quòd ſi aliquis eſſet notoriè *Tyrannus*, ait, *& incorrigibilis per ſuperiorem, & intolerabilis per ſubditos, nihilominus S. Thomas in ſuo de regimine Principum ad Regem Cypri; Nicolaus Creſmius in tranſlatione ſua circa principium quinti Politicorum, & aliorum plures dicunt, & deducunt ex intenſione, quod talis Tyrannus eſt magis Judicio D i reſervandus, quam per privatam auctoritatem, vel ſeditionem occidendus. Videantur eorum Reſponſiones. Conſtat autem in hac parte magis credendum eſſe Catholicis Doctoribus quam Philoſophis infidelibus, ſi forſitan aliter ſentiunt in factis, vel in ſcriptis: quemadmodum judicabant: eſſe opus fortitudinis ſemetipſum occidere, & multa ſimilia, quæ lex Chriſtiana comdemnat.* His ergo rationibus permotus Gerſonius anno. 1415. nihil non peregit in Synodo Conſtantienſi, ut has duas ſeditioſiſſimas propoſitiones ſynodicè damnari curaret: prior, *Populares poſſunt ad ſuum arbitrium dominos deliquentes corrigere*; ſeſſione octavâ, articulo 17. errorum Joannis Wicleff: ſecunda propoſitio, *Quilibet Tyrannus poteſt & debet licitè, & meritoriè occidi per quemcumque Vaſallum ſuum, vel ſubditum, etiam per clanculares inſidias* &c. ſeſſione 15. Synodi Conſtantienſis. Quæ propoſitiones communi Patrum conſenſu erroris atque hæreſeos damnatæ ſunt: & nihilominus hanc aliam ut veram & Catholicam iidem Patres ſciverunt: nimirum *generale Concilium Eccleſiam Catholicam repræſentare & immediate auctoritatem habere à Chriſto, atque ſummum Pontificem directivo, & coactivo Eccleſiæ Catholicæ, & generalis Concilii Judicio in certis caſibus ſubjici*, &c. Sicque confirmatur, longe differentem eſſe rationem Conventus Concilii Eccleſiæ, & factionum aut ſeditionum populi furentis: item gladii ſpiritualis Eccleſiæ, & temporalis, ut amplius infra oſtendetur. Verum de hac controverſia pluribus diſputatum eſt à me opere expreſſo de Poteſtate Eccleſiæ in rebus temporalibus, adverſus Bellarminum, Becanum, Suarem, & Cardinalem Perronium: qui me fruſtra criminatus eſt, quòd tempore bellorum civilium Ligæ in alia omnia iverim, atque opinionem contrariam ſententiæ quam nunc tueor ſequutus ſim, quod non inficior. Cum enim tempore bellorum civilium anno 1587. ſtadium Theologiæ ingreſſus fuiſſem Pariſiis, atque alios libros quam Theologorum Scholaſticorum & Controverſiarum minimè

egerem, certè libros Bellarmini de Romano Pontifice & tanſlatione Imperii à Græcis ad Francos pro Quinto Euangelio toto illo tempore adorabam: maximè verò quòd Magiſtrorum noſtrorum, & Concionatorum Cathedræ nihil aliud perſonarent: idque incentivo fuit Joanni Bucherio Doctori Pariſienſi ut ſeditioſiſſimum opus *de Juſta Henrici* III. *abdicatione* ſcriberet. Sed anno 1592. poſtquam ſum Laurea doctorali donatus, pertæſus, & fatigatus Barbarie, atque immanitate furorum noſtrorum civilium, me quidem inexhauſto labore, & ſtudio ad Sacrorum Bibliorum, Patrum, Conciliorum Eccleſiæ, & Hiſtoriæ lectionem contuli, atque ſummo Dei beneficio S. Bernardus libris de conſideratione ad Eugenium P P. mihi primus omnium præluxit ad Myſterium dominatûs abſoluti Curiæ Romanæ detegendum, & cognoſcendum: quo abſtruſiſſimo Myſterio, Curiales purum & ſpirituale miniſterium Eccleſiæ in temporalem, & infallibilem Monarchiam transformarunt, atque omnes politicas Poteſtates diviſerunt ac in ſe invicem ſpecioſo prætextu religionis armarunt, & commiſerunt, arrogata ſibi facultate non modo deponendorum, verumetiam interimendorum Regum qui eis ad nutum obtemperare detrectarent, aut ſuas Dynaſtias ad normam, & ſtylum Curiæ Romanæ nequaquam gubernarent: quam in rem pro animi ſui lubitu plurimas decretales, & bullas certatim condiderunt. Quo Myſterio cognito, & perſpecto à me, tantum animo hauſi dolorem, propter Legis Euangelicæ, & manſuetudinis Chriſti ab iſtiuſmodi Myſterio diſſidium, & diſcordiam, ut ea continuo quæ Baccalaureus Theologiæ probaram, & velut Quintum Euangelium adoraveram, condemnarim: atque viciſſim illa ipſa quæ priùs condemnaveram, coluerim & adoraverim.

Axioma IX.

Pacem, unitatem, & dilectionem, eſſe finem & propoſitum omnium Politiarum, Statuum, dignitatum, Legum, atque inſtitutorum Divinorum, & humanorum, ac præſertim Legis Euangelicæ: & idcirco Poteſtatem deſpoticam ſive puram, & abſolutam Monarchiam, Juri Divino & Naturali penitus repugnare.

XIV. QUando deſiderium ſui conſervandi primum, atque ſupremum eſt Legis Naturæ principium: & cuncti homines Naturali inſtinctu, & inductione, beati & liberi eſſe deſiderant: atque Chriſtus Dominus Legem Naturalem, & politicas Poteſtates legitimè conſtitutas conſecravit, ut antecedentibus Proloquiis docuimus: profectò, & Naturæ & Gratiæ repugnat, aliquam eſſe rempublicam ſervorum, utque etiam aliqua ſit deſpotica,

tica, & plane abſoluta poteſtas regendi homines ad merum & ſolum imperantis arbitrium nullo prorſus quæſito conſenſu ſubditorum. *Nam ſalus populi ſuprema lex eſt: & finis regentis beata eſt vita populorum: atque initio eadem omnino fuit Regum & Legum conſtituendarum cauſa. Jus enim ſemper quæſitum eſt æquabile*, ait M. Tullius ſecundo de Officiis. Quocirca Dominus, *qui poſuit fines ſuos pacem*, Pſalm 147. illis graviter ſuccenſet qui populum habent pro mancipiis: *Nonne cognoſcent omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ſicut eſcam panis?* Idque pariter confirmat Apoſtolus Roman. 13. aſſerens, *Principem eſſe Dei miniſtrum in bonum, & qui proximum diligit, legem impleviſſe.* Deinde cap. 13. poſterioris ad Corinthios perhibet, *omnem Poteſtatem pro veritate, non adverſus veritatem, atque in bonum & ædificationem, non in deſtructionem datam:* & prioris ad Timotheum cap. 1. *finem præcepti eſſe Charitatem:* & cap. 3. ad Romanos, *nunquam eſſe facienda mala ut eveniant bona.* Quibus ex oraculis Theologi rectè inferunt, finem & propoſitum omnium Politiarum, Statuum, dignitatum, Legum, Magiſtratuum, inſtitutorum, atque etiam actionum hominis Chriſtiani eſſe pacem, unionem, dilectionem, & Bonum publicum: conſequenterque omnes humanas Leges, & inſtituta, tantumdem habere firmitatis, bonitatis, & juſtitiæ, quantum & charitatis, dilectionis, & pacis: quia, ut ſuperius oſtendimus, Lex civilis juſta, ſemper eſt concluſio vel determinatio Legis Divinæ moralis, teſte Bellarmino cap. undecimo libri de Laicis. Quæ cauſa eſt ut ne quidem Principi politico arma in quemquam movere liceat, niſi ſeſe & ſua propugnandi cauſa, utque Pax aſſeratur; ſiquidem Pax prima eſt conditio, & cauſa finalis belli, teſte Auguſtino Epiſtola 207. ad Bonifacium conjecta in Corpus Canonicum 23. *quæſt.* 1. *can. Noli.* §. *Non enim Pax quæritur ut bellum excitetur; ſed bellum geritur ut Pax acquiratur: eſto ergo etiam bellando pacificus, ut eos quos expugnas ad Pacis utilitatem vincendo perducas. Beati enim pacifici, quia filii Dei vocabuntur*, &c. Quare Ariſtoteles cap. primo libri octavi Ethicorum demonſtrat, Pacem & amicitiam majori curæ eſſe Legum-Latoribus quam Juſtitiam, & ſi Pace fruantur cives nihil deſiderare Juſtitiam. Quæ divina documenta plus ſatis conducunt ad Legis Euangelicæ & poteſtatis Eccleſiaſticæ excellentiam commendandam, velut Legi Naturali omnium maximè conformem. His etiam de cauſis Dominus Eſaiæ 34. Paſtores damnat *qui cum auſteritate & potentia imperant:* & Lucæ 22. ſuos more Regum ſeculi qui gladio armantur ad abſolutè cogendum, dominari vetat: *Reges gentium dominantur eorum, vos autem non ſic.* Hercle dilectio eſt fundamentum Paſtoralis Officii, Axiomate XIV. & XXX. Hinc illa S Bernardi exhortatio ad Eugenium Papam: *Præſis ut provideas, ut conſulas, ut procures, ut ſerves: præſis ut fidelis ſervus & prudens quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam: ad quid ut des eſcam*

illis in

illis in tempore? hoc eſt, ut diſpenſes, non ut imperes, hoc fac & dominari ne affectes hominum homo, ut non dominetur tui omnis injuſtitia. Nam nullum tibi venenum, nullum gladium plus tibi formido quam libidinem dominandi, cap. primo lib. tertii de Conſideratione, ex Gerardi Voſſii recenſione Romæ edita & Clementi VIII. nuncupata anno. 1594. Hicque inter alia dignum obſervatione occurrit *Imperium atque dominatus*, quæ propria ſunt politicæ Poteſtatis, opponi *diſpenſationi, & miniſterio Eccleſiaſtico*: atque S. Bernardum docere illud, magis eſſe formidandum Pontifici quam venenum, & gladium, id eſt, quàm mortem ipſam. Appoſitè quidem, quoniam mors cum gratia & charitate, nobis acceſſionem præbet ad vitam æternam: contra dominatus abſolutæ infallibilis Monarchiæ adulatorum quia Eccleſiam corrumpit, atque odium Dei conjunctum habet, certus eſt aditus ad gehennam. Proculdubio, ſicut Lex Euangelica tota in dilectione & miniſterio occupatur, atque unitatem, & Pacem pro fine ambit: ita dominatus, & abſolutum imperium Curiæ Romanæ, quæ ſua ſunt, duntaxat quærendo, in omnium Jura, ſpecie Religionis aſſerendæ perrumpit atque invadit, eodem teſte S. Bernardo cap. octavo lib. tertii de Conſideratione: *Murmur loquor & querimoniam Eccleſiarum truncari ſe clamitant, ac demembrari, vel nullæ vel paucæ admodum ſunt quæ plagam iſtam non doleant aut non timeant. Quæris quam? Subtrahuntur Abbates Epiſcopis, Epiſcopi Archiepiſcopis, Archiepiſcopi Patriarchis ſive Primatibus; bonane ſpecies hæc?* &c.

Quo ex ſtudio dominandi Eccleſiaſticorum tanquam ex Pandoræ ſinu, & pixide omnia genera malorum effuſa ſunt in Eccleſiam: hinc hæreſes, ſchiſmata, Hypocriſis, Atheiſmus, & perſequutiones quæ ſub Diocletiano extiterunt, ut memorat Euſebius cap. primo lib. octavi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ his verbis: *Cum nos præ nimia quadam licentia in mollitiem delicatam & diſſolutam ſegnitiem eſſemus prolapſi: cumque alii aliis invidere, maledictis inſectari, & prope nos ipſi inter nos petulantius linguis tanquam mutuis armis oppugnare, & caſu aliquando verborum contumelias velut haſtas unus in alium intorquere, & præſides Eccleſiarum alter alterius vires infringere, & populus in populum ſeditionem concitare occiperent: cumque ficta & adumbrata ſanctitatis ſpecies, quæ oratione nequit exprimi, & ſimulatio fronte occultata ad immenſam quandam pravitatem ſerpſiſſet, divina ultio cœpit in nos parciùs, aliquando remiſſiùs, & moderatius, ut ſolet primò animadvertere*, &c. *Sed ubi veluti ſenſibus orbati, & præſtricti mente nullâ curâ aut cogitatione incubuimus, ut divinum numen in nos incenſum, benevolum & placatum efficeremus: ſed tanquam impii noſtras res à Deo nec curari, nec animadverti arbitrati, alia vitia aliis acervatim adjecimus: & paſtores noſtri depulſâ repudiataque pietatis regulâ, diſſidio, & contentione inter ſe exarſerunt: quin etiam nullas alias res præterquam diſcordias, minas, æmulationem, inimicitias, & odium inter ipſos mutuò adaugere ſtudue-*

ſtuduerunt: & animis ambitionis æſtu incenſis Tyrannorum more Principatum obtinere laborarunt: tunc demum juxta illam Jeremiæ ſententiam obſcuravit in ira ſua Dominus filiam Sion, & dejecit de cælo gloriam Iſraël,&c. Quibus pariter concordat S. Bernardus cap. 3. lib. 3. de conſideration. *Sed eſt inſipientiæ quæ ipſam quoque jam propemodum ſtultam fecit ſapientiam fidei. Quo modo & Eccleſiam Catholicam pene totam hoc virus infecit? Nam dum & in ipſa quique, quæ noſtra ſunt, quærimus, fit ut invicem invidentes, invicem provocantes, promoveamur & exerceamur ad odia, animemur ad injurias, armemur ad lites, cavillemur ad dolos, feramur ad detractiones, prorumpamus ad maledicta, opprimamur à fortioribus, opprimamur inferiores*, &c. Hæcque genuina ſunt effecta Antichriſtiani dominatus quem in Eccleſiam inveximus, & cujus odio S. Gregorius lib. quarto, epiſtolâ trigeſimâ ſecundâ, trigeſimâ quartâ, trigeſimâ ſextâ, & trigeſimâ octavâ, nomen Epiſcopi univerſalis ſibi ultro oblatum velut genuinam notam adventus Antichriſti horret, atque repudiat: *ne*, ut inquit, *omnia quæ uni capiti cohærent Chriſto, per elationem pompatici ſermonis ſibi ejuſdem Chriſti membra ſtudeat ſubjugare*. Procul dubio qui ſe infallibilem abſolutum Monarcham Eccleſiæ venditat, titulum Epiſcopi univerſalis eo ipſo ſenſu quem B. Gregorius damnat, ſibi videtur addicere: quoniam cunctos Epiſcopos, totamque Eccleſiam in Synodum coactam ſuâ nativâ, & legitimâ poteſtate ac liberis ſuffragiis exſpoliat: ac ſi Epiſcopi eſſent duntaxat Papæ conſiliarii, & miniſtri, non autem Principes Eccleſiæ, & nativi ac legitimi Judices omnium Controverſiarum immediatè à Chriſto inſtituti in Apoſtolis: quibus indiviſim ſucceſſerunt, Axiomate XXXIV. Quamobrem Almainus in quæſtione Reſumptiva circa medium diſputans adverſus Petrum Paludanum Dominicanum, qui perhibet, *Papam eſſe dominum omnium beneficiorum, & poſſe deſtituere magis bonum paſtorem, ut in ejus locum minus bonum ſufficiat*; merito contendit, *hanc ſententiam igne dignam eſſe*: quam nihilominus Emmanuel Sa in ſuos Aphoriſmos conjecit, verbo *Papa*. Quod ſi in politicis Poteſtatibus quæ propter naturam meri Imperii ſemper aliquid abſoluti obtinent, Poteſtas deſpotica Juri Divino, & Naturali penitus repugnat, quantò magis in Eccleſia, cujus poteſtas eſt ſolummodò miniſterialis ſpiritualis? Quàm benè cautum eſt rebus humanis à Deo, ut nihil abſoluti eſſet ſub cælo: ſiquidem omnia certis repagulis & finibus ceu quibuſdam frænis, & contrariis in officio contineri, & quaſi temperari, atque mitigari voluit. Quocirca Eccleſiam cenſurâ regiminis Ariſtocratici, hoc eſt, frequenti Synodorum celebratione ſicut vites putatione, atque aſſiduo cultu purgari, & propagari juſſit.

Juri Divino & Naturali pariter repugnare, ut quiſpiam in ſua cauſa Judex, aut teſtis ſedeat: & quidnam ſit decretum aliquod ex Canonum antiquorum diſciplinis promulgari.

XV. **N**Aturæ ſimiliter & Gratiæ inimicum eſt ut cuipiam de ſe Teſtimonium perhibenti credatur: ſed multò magis ut aliquis Judex in propria cauſa exiſtat: niſi fortè in deſpotico Principatu: aut ſaltem niſi ille conformiter ad Jus Divinum & Naturale ſententiam pronunciet. Quapropter Dominus Joannis 5. ait: *Si ego Teſtimonium perhibeo de me ipſo, Teſtimonium meum non eſt verum.* Et Matthæi 18. Petro reſcire cupienti, quoties fratri peccanti gratiam delicti faceret, imperat ne ſimul teſtis, & Judex ſedeat in ſua cauſa, Axiomate XVI. Item Apoſtolus prioris ad Corinth. 14. docet, *Spiritum Prophetarum ſubjectum eſſe Prophetis:* & S. Cyprianus epiſtolâ ſexageſimâ nonâ ad Pupianum: *An putas majus eſſe de me meum quam Dei Teſtimonium: cum Dominus ipſe doceat & dicat, Teſtimonium non eſſe verum ſi quis ipſe de ſe teſtis exiſtat? Eo quod unuſquiſque utique ſibi faveat, nec contra ſe aliquis infeſta & adverſa depromat: fides vero ſyncera ſit veritatis, ſi in prædicationibus noſtris alius ſit prædicator, ac teſtis.* Item 4. *quæſtione* 4. *can. Nullus unquam præſumat accuſator ſimul eſſe & Judex, vel teſtis: quoniam in omni Judicio quatuor perſonas neceſſe eſt ſemper adeſſe: Id eſt, Judices electos, accuſatores idoneos, defenſores congruos, atque teſtes legitimos. Judices autem debent uti æquitate, teſtes veritate, accuſatores intenſione ad amplificandam cauſam, defenſores extenuatione ad minuendam.* His quoque Damaſus PP. adſtipulatur *eadem cauſa & quæſtione can.* 2. *Nullus*; & Patres quartæ Synodi Carthaginenſis canone 30. *Caveant Judices Eccleſiæ abſente eo cujus cauſa ventilatur ſententiam proferant, quia irrita erit: imò & cauſam in Synodo profecto dabunt.* Equidem in Eccleſiæ gubernatione nihil ampliùs miniſtro quam domino licere par eſt. Unde ſicut Chriſtus doctrinam ſuam paſſim probandam & examinandam Synagogæ proponit, maximè Joannis 8. verſu 46. *Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico, quare non creditis mihi?* &c. Similiter Eccleſia rationem à B. Petro commercii à ſe cum Gentibus initi exigit, Actorum XI. quamquam S. Petrus privato Dei monitu ad Cornelium divertiſſet: idemque B. Paulo rectè monenti auſcultat atque obtemperat, Galat. 2. Et Sixtus PP. III. 2. *quæſt.* 4. *can. Mandaſtis*; nec non etiam Leo IV. 2. *quæſt.* 7. *can. Nos ſi incompetenter*, cauſam rerum à ſe geſtarum exponunt. Quibus in Judiciis dum homines obnoxii Romanos Pon-

Digitized by Google

Pontifices non ex debito officio ſed ex pura humilitate ſtetiſſe garriunt; ſemper ut de more habent, Papam abſolutum Monarcham, non Eccleſiæ miniſtrum Legi Divinæ, & Naturali ſubditum imaginantur. Joannes Major commentariis in caput 18 Matthæi refert ex Pariſienſi Cancellario lib. ſecundo, concluſione tertiâ articulorum contra Petrum de Luna; *Jura Romanorum Pontificum eſſe reverenter gloſſanda, & interpretanda, conformiter ad Legem Divinam: aliàs non mereri dici Jura: quod ſi quis contendere voluerit illa eſſe vera, ut jacent, cum libertate Euangelica hæc Jura negari.* Quibus accuratè ſubductis unicuique pronum erit omnibus capitulis, aut decretalibus ſatisfacere, quæ Gratianus, ut abſolutam Papæ Monarchiam fulciat, *in diſtinctionem* 22. *contulit*: quò & referri debet Nicolai P P. Teſtimonium, 17. *quæſt.* 4. *can. Neminis eſt de ſedis Apoſtolicæ Judicio judicare*: ſicut etiam *Dictatus* qui lib. ſecundo epiſtolarum Gregorii VII. poſt epiſtolam quinquageſimam quintam, velut à Monarcha abſoluto infallibili edicuntur. Item famoſa illa Paſchalis P P. conſtitutio, *cap. Significaſti. de electione & electi poteſtate*: ſimiliter *decretalis Innocentii* III. *cap Solitæ. de Majoritate, & obedientia*, necnon *Bonifacii* VIII. *extravagans. Unam Sanctam*, in qua contendit *Papam omnes mortales judicare, & à nemine judicari: ac præditum eſſe poteſtate Reges exauctorandi.* Nam ut multa breviter complectar, univerſa Romanorum Pontificum decreta, Leges, Bullæ, cenſuræ in ſua cauſa, tabulæ omnes, atque alia monimenta quæ pro amplianda Romanorum Pontificum auctoritate à Cardinali Baronio, & aliis recentioribus ex Vaticanæ Bibliothecæ arculis expromuntur, ad normam tertii, quarti, & X. hujus Axiomatis rigidè expendi, & probari neceſſe eſt: ita ut tantum ponderis habere mereantur, quantum Juri Divino, Naturali, & praxi Eccleſiæ aut Canonibus receptis atque approbatis concordabunt. Quamobrem Galliarum Epiſcopi *diſt.* 19. *can. Si Romanorum*, olim Nicolao I. P P. Maximo abſolutæ Monarchiæ aſſertori oppoſuerunt *Decretales Pontificum nequaquam obligare, niſi Codice canonum continerentur, quo ante Gratiani collectionem utebatur Eccleſia, aut niſi de Canonum diſciplinis promulgarentur.* Hic autem Codex editus eſt Moguntiæ anno. 1525. & Pariſiis anno 1609. apud Adrianum Beys: cujus Codicis extat mentio dicto *can. Si Romanorum. diſt.* 19. & in epiſtola præambulari Decreti Gratiani juſſu Gregorii XIII. recogniti, & emendati. Cæterùm ea de Canonum diſciplinis promulgari dicuntur, quæ ex ipſiſmet Canonibus receptis colliguntur, & pro eorumdem obſervatione, & exſequutione ſanciuntur: cujuſmodi permultæ ſunt antiquorum Pontificum decretales epiſtolæ Damaſi, Siricii, Leonis Magni, & aliorum. Item in decretalibus novis nonnullæ extant, quæ Jus commune aliquando aſſerunt & vindicant, ut caput *Omnis utriuſque ſexus, de Pœnitentiis & remiſſionibus*, atque alia ejuſmodi.

In Moralibus & Politicis, Mediocritatem ſemper laudabiliorem, certiorem, & ſecuriorem eſſe; atque nimiam æqualitatem aut inæqualitatem, unionem aut diviſionem peſtem haberi ac ruinam omnium Politiarum: optimum verò, & præſtantiſſimum Principatuum eſſe, in quo Status Monarchicus, Conſilio vel Ariſtocratico regimine temperatus eſt: & de Conſilii atque regiminis Ariſtocratici, necnon hæreditarii, atque electivi Principatus differentia.

XVI. CUm Eccleſia Catholica in rebus Politicis & Moralibus auream mediocritatem longè ſecuriorem & ſalubriorem eſſe cerneret (ſecus autem eſt de virtutibus Theologicis, quæ exceſſu perficiuntur) ſtatum aut Principatum Eccleſiæ ab ejuſdem regimine in Synodo Conſtantienſi ita ſecrevit ac utrumque temperavit, ut inter exceſſus atque defectus vitioſos medium teneret: quod quidem ſicut omnium præſtantiſſimum, & naturæ convenientiſſimum, ita etiam propter humanæ ſortis imbecillitatem difficillimum eſt. Nam, ut præclarè obſervat Gerſonius Prologo de poteſtate Eccleſiaſtica, *Cavendum eſt diligenter, nè plus debito falſæ opiniones hanc poteſtatem vel deprimant, vel exaltent: quia primum ſacrilegæ eſt impietatis, alterum de adulatione peſtifera ſuſpectum, ac per blandam, fallacem, & ſubdolam adulationem fovet libidinem dominandi, & Tyrannidem Eccleſiæ deſtructricem*, primâ parte Sermonis quem inſcripſit *pro viagio R gis Romanorum ad Petrum de Luna* Sane inter varia ſchiſmata, deformeſque rerum novarum pruritus, exceſſus, atque defectus vitioſos Pontificiæ auctoritatis, qui Eccleſiam, & Religionem Catholicam hodie certatim convellunt, & populantur: quicumque mediocritatem retinent, aliis ſapientiores & beatiores videntur: propterea quod neque furioſis hæreticorum perturbationibus, neque ſervilibus aliorum aſſentationibus, ſuperſtitionibus, aut permultis conſcientiæ ſcrupulis ac torminibus inde exſurgentibus lancinari, aut excruciari poſſunt. Hoc inſuper accedit incommodi, *quod æqualitas omnis aut inæqualitas, unio vel diviſio nimia, univerſas politias aut civitates funditus ſubruit:* ſicut perhibet Ariſtoteles contra Platonis communitatem. Enimverò, ſicut Bonum totius univerſi in diſcordi concordia variarum mundi partium, & elementorum conſiſtit; quæ diverſa inter ſeſe munia atque officia obeunt: pariter omnis Reſpublica, differentes perſonas & miniſteria inter ſe ſubordinata neceſſariò expetit. Igitur qui totius Eccleſiæ Catholicæ regimen, abſque ullo ordine aut prærogativa auctoritatis inter populum æqualiter, ne dicam ſeditioſè partiri, aut ad unum & ſolum-

Digitized by Google

& ſolum Papam velut abſolutum infallibilem Monarcham ac dominum redigere nituntur: certè rudi, atque ignaro pictori ſimiles ſunt, qui quidem ſine ullo capite inſtar cancrorum; aut cum deformi, & monſtruoſo capite inſtar Triglarum aut Gronutorum piſcium corpus humanum effingeret.

XVII. Conſtituamus ergo, optimum & naturæ convenientiſſimum Principatuum eſſe, in quo Conſilium & directio regiminis, vel ipſummet Regimen penes Optimates, id eſt, ſapientiores, prudentiores, & meliores habitat. Status autem ſive Principatus, id eſt, exſequutio Conſilii, directionis & regiminis Monarchicus eſt. Nam ſicut unus magis ſtrennè, fortiter accuratéque aliquid mandat exſequutioni quam plures homines: Ita quoque multi ſapientes meliùs conſulunt, longiùſque & acriùs cavent, ac proſpiciunt quàm unus & ſolus Monarcha. Siquidem *oculi quàm unicus oculus plura, atque eminus vident: quodque univerſos tangit, à pluribus & maxime à ſapientioribus debet approbari*: quoniam & corpus Politicum, & Eccleſia non unum eſt membrum ſed multa. *Multi enim unum ſumus corpus in Chriſto, alter alterius membra*, 12. ad Roman.& prioris ad Corinthios. Item *diſt. 20. can. de quibus.* § *facilius namque invenitur quod à pluribus ſenioribus quæritur. Verus enim repromiſſor* ait: *Si duo ex vobis vel tres conveniunt*, &c. Conſulendus Ariſtoteles tertio Politicorum cap. ſeptimo, & undecimo, & Gerſonius Sermone *pro viagio Regis Roman.* ſub finem, ubi *Concilium generale intellectui comparat, qui agenda & fugienda demonſtrat: Papam autem voluntati, quæ dictata ab intellectu exſequutioni mandat.*

Certè Bellarminus primo de Romano Pontifice cap. tertio aſſerit, *Regimen temperatum ex omnibus formis gubernandæ Reipublicæ propter naturæ humanæ corruptionem utilius eſſe quam ſimplicem Monarchiam.* Et cap. quinto: *Doctores Catholici in eo conveniunt omnes*, ait, *ut regimen Eccleſiaſticum hominibus à Deo commiſſum, ſit illud quidem Monarchicum, ſed temperatum, ut ſupra diximus, ex Ariſtocratia, & Democratia: id quod præcipue tractant B. Thomas in 4. contra Gentes, cap. 76. Joannes de Turrecremata lib. 2. de Eccleſia capite 2. Nicolaus Sanderus lib. de viſibili Monarchia Eccleſiæ.* Hæc ille pro regiminis Ariſtocratici vindiciis, luculenter declarans *eſſe velut ſal, & frænum adverſus Eccleſiaſticæ Politiæ, & morum corruptelam.* Fruſtra autem velitari eſt de nomine, ſive majoris facilitatis gratia Statum à regimine Eccleſiæ cum Synodo Conſtantienſi diſtinguamus: ſive cum Bellarmino, & aliis regimen Eccleſiæ Monarchicum Ariſtocratiâ temperatum conſtituamus: quia utrinque evidenter, & neceſſariò inſurgit, neque Papam, neque Epiſcopos in Eccleſia gubernanda poſſe aliquid magni momenti abſque Ariſtocratica moderatione, & libero Eccleſiæ conſenſu decernere: & ita ſemper ad propoſitum noſtrum habemus, Eccleſiam canone, non abſolutâ unius poteſtate gubernari.

Quod autem Synodus Conſtantienſis regimen à Statu aut principatu Eccleſiæ ſecreverit, primum claret ex quarta, & quinta ſeſſione quibus nominatim & ex profeſſo definitur, *Papam directivo, & coactivo Eccleſiæ & Concilii generalis judicio ſubjici*, *Axiomate* 11. Et ita regimen Ariſtocraticum ſuper Papam conſtituitur: Principatus autem Monarchicus obiter declaratur in condemnatione errorum Joannis Wicleff, articulo 41. Hic enim cum Eccleſiæ Romanæ primatum abnegaret, Patres Conſtantienſes ſic adverſum decernunt: *Error eſt, ſi Wicleff per Romanam Eccleſiam intelligat univerſalem Eccleſiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret Primatum ſummi Pontificis ſuper Eccleſias particulares.* Qua Sanctione innuitur Primatum quodammodo & ſecundum quid eſſe Monarchicum, quatenus ſcilicet ejus poteſtas ſuper Eccleſias particulares diſgregatas per mundum eminet: cum tamen generali Concilio ſubjiciatur. Vide Axioma xxx. & obſerva, ſuperioribus Proloquiis probari quidem canones Synodi Conſtantienſis *de immediata Eccleſiæ & Concilii auctoritate ſupra Papam*, Juri Divino Naturalique congruere: de Jure autem Divino poſitivo infra dicetur.

At nequaquam ſilentio in hac diſputatione obruendum, longè differentem eſſe cauſam hæreditarii atque electivi Principatus: quoniam Principis electivi Conſilium & gubernatio ab ipſa Republica, aut à Regni ordinibus inſtituitur: & eam ob rem Principes electi ejuſmodi Conſilium pro lege & regula regiminis ſtrictè accuratéque ſequi, atque illius decreta exſequutioni mandare tenentur: In ſtatu autem hæreditario Principi ex animi ſui arbitrio quoſcumque vult Conſiliarios, & Senatum ſibi cooptat: eorumque ſententiam non pro norma aut lege gubernandi, ſed tantummodo pro ratione, ſponte quidem & libere amplectitur, aut repudiat. Ex quo accidit, ut in hæreditario Principatu regimen ab Ariſtocratico Conſilio Principis nequaquam pendeat, ſicut in electivo Principatu.

Verum, quantis olim commodis & ornamentis Ariſtocraticum regimen à Chriſto inſtitutum Eccleſiam Catholicam ornavit, & cumulavit, Euangelium per univerſum orbem terrarum propagando, Idololatriam, Atheiſmum exſtirpando: heu! tantis calamitatibus & miſeriis inventum humanum abſolutæ infallibilis Monarchiæ affecit atque oppreſſit, ut id humani non ſit ingenii concipere, nedum voce efferre: quia ſuo dominatu temporali omnem pene charitatem, quæ eſt fundamentum Chriſtianæ Religionis extinxit, non modo homines ſingulares, verum etiam integras provincias, nationes, & Regna fugando ab Eccleſia; ſicque violentia & immanitate imperii Chriſtianam Religionem ad unam aut alteram provinciam Europæ redigendo. Siquidem abſolutus infallibilis Monarcha, ſua privata voluntate pro ratione atque omni lege utitur: univerſum Eccleſiæ Statum, & regimen ad ſuam unius

ſuorum-

ſuorumque parentum, & nepotum privatam utilitatem & commodum, poſthabita Boni publici cura, & gloria Chriſti, revocat: cunctaomnium mortalium, etiam Regum ipſorum Jura ſuo dominatui ancillari cogit: neque alios quam qui placentia loquuntur audit, aut in conſilium adhibet. Quodque Romæ fit, deinceps permulti Epiſcopi in ſuis privatis diœceſibus ſe Jure quidem facere poſſe arbitrantur: idque jampridem eſſent conſequuti, niſi Principum politicorum auctoritas eis aliquam remoram injeciſſet; atque conturbationem retardaſſet, quæ poſtremis temporibus ex utriuſque poteſtatis confuſione bacchari debet: conſule XXXVI. Axioma. Et quando ſic in propriis miſeriis cæcutimus, atque obdureſcimus, ut jam nulli fas ſit pro veritate Euangelica oppreſſa libere loqui; hic cum S. Bernardo communem experientiam noſtrarum corruptelarum teſtem, & accuſatricem interpellandam cenſeo, lib. 4. de conſideratione cap. 3. & 9. *Vides omnem Eccleſiaſticum Zelum fervere pro ſola dignitate tuenda, honori totum datur: ſanctitati nihil aut parum: cadit aſina & eſt qui ſubleret eam; perit anima & non eſt qui reputet. Quam tolerabilius rerum corruptibilium quam mentium ſuſtinemus jacturam? De pretio eſcarum, & numero panum cum miniſtris quotidiana diſcuſſio eſt, rara admodum cum presbyteris celebratur collatio de peccatis.* Hæc ille: à quo tempore, Deus immortalis! abuſus, & ſcelerum noſtrorum colluvies, in maximum exundavit Oceanum, ut jam nihil ſpei humanitus ſupereſſe, ad illas deveniſſe miſerias videamur, quas S. Hieronymus futuras prænunciat XI. quæſtion. 3. can. 23. *Quando vir Eccleſiaſticus & prudens, atque intelligens multas impietates in ea quæ vocatur domus Dei eſſe cognoverit, & non ſolum multas, ſed & fortes, & quæ opprimere poſſint juſtitiam, & in tantum doctorum rabiem proceſſiſſe, ut accipiant pretium in judicio, & omnia pro muneribus faciant: pauperes quoque devitent in portis, & audire contemnant, taceat in illo tempore, ne det Sanctum canibus, & ne mittat margaritas ante porcos, qui converſi, conculcent eas.* Et Proverb. 32. *Ubi auditus non eſt, ne effundas ſermonem, & importune noli extolli in ſapientia tua* Qua voce palam loqui, non ſcribere poſteris prohibemur. Sanè ut nemo ea palam dicere tenetur quæ ſentit, ita nunquam loqui debet contra propriam conſcientiam, quod grande ſcelus eſt.

Porro abſolutæ Monarchiæ Patroni duo nobis objectant, quibus eſt ſigillatim ſatisfaciendum. Primo in Politiarum gubernatione, ſicut & in artium, ſcientiarum & virtutum privatarum profeſſione multo eſt facilius unum quam plures excellere: continuoque Eccleſiæ regimen plane Monarchicum præſtantius eſſe Ariſtocratico. Secundo, ut Doctrinam ſcholæ Pariſienſis in invidiam rapiant, cavillantur eâ omnes Principum Monarchias funditus ſubrui; hincque ſequi Regem Franciæ, verbi cauſa, non eſſe abſolutum Monarcham.

cham. Ad primum excipio, quamquam omnes artes, ſcientiæ, & virtutes, ratione cauſæ finalis ad Bonum publicum ſpectent, & referri debeant, nihilominus in bonum atque utilitatem privatorum, qui eas poſſident, maximè referri: Contra vero Ariſtocraticum regimen politiarum, & præſertim Eccleſiæ quantum quantum eſt, juxta omnia cauſarum genera, propter Bonum publicum exiſtere, Axiomate IX. Quod ſi in artibus & difficilioribus negotiis, ut Medicina, Architectura, &c. deliberationes inſtitui ſolent de ſumma, & deſignatione agendorum inter plures ſapientes, ne quid peccetur: deinde poſt maturam conſultationem initam exequutio eorum quæ præſcripta ſunt, uni & ſoli homini mandari conſuevit: quanto magis in Eccleſiaſtica gubernatione, in tanta nationum, atque Gentium differentia, & varietate morum, quibus Catholica Eccleſia conflatur, id obſervandum venit? Nam cum infinita ſit caſuum, & circumſtantiarum diverſitas, ut plane impoſſibile ſit unum quamvis ſapientem, omnia proſpicere, & cavere, ac ſæpe ſæpius contingat ſingulares homines facilius corrumpi, & decipi quam plures, ac ſuis privatis commodis quam publicæ utilitati impenſius ſtudere: idcirco regimen Eccleſiæ non uni, & ſoli homini, ſed toti Hierarchico ordini (conflato ex omnibus nationibus quæ vocantur ad Euangelium) eſt demandatum à Chriſto, ut omnes & ſinguli Epiſcopi reſpective, & proportionatim quantum ſua & Eccleſiarum ſuarum intereſſet, providerent & conſulerent. Quare ſtatum aut Principatum Monarchicum Eccleſiæ omnium optimum eſſe contendimus, ſi modo Ariſtocratia temperetur. Ad ſecundum urgeo, diverſam eſſe rationem Politicæ, & Eccleſiaſticæ poteſtatis. Hæc enim quia præeſt animis, qui à principio ſolum interno efficaciter moventur, ideo eſſentialiter ab Imperio abſoluto abhorret: neque integras familias, nedum urbes aut provincias excommunicare poteſt. Majeſtas autem Politica, cum armis inſtructa ſit, & corporibus, ac temporalibus imperet, profecto ſine abſoluto imperio ſubſiſtere nequit: propterea quod in vitæ civilis commercio plerumque ſubitanei, ac repentini tumultus fervent, quibus abſque abſoluta & meri imperii auctoritate impoſſibile eſt mederi: eamque ob rem olim in Republica Romana, quamquam pure Democratica; graviſſimis Reipublicæ temporibus Dictator cum ſummo & abſoluto imperio creabatur, qui nedum ſingulares cives, verum etiam urbes, & provincias integras, quando res flagitabat, in ordinem cogeret, atque exſcinderet.

AXIO-

AXIOMA XII.

Concluſio primæ partis hujus Apologiæ, quod Lumen Naturale nos quaſi manu ducat in cognitionem voluntatis Divinæ: atque amplius formam juſti, & neceſſarii regiminis Eccleſiæ demonſtret: & quanti ſit momenti hoc vulgare effatum: Error communis facit Jus.

XVIII. PRo ſumma hujus primæ partis, quæ in Jure Naturali explicando potiſſimum verſatur, ſtatuendum, *Quod ſi Naturam, id eſt rectam Rationem ducem ſequamur, nunquam aberrabimus*: quoniam auctore Auguſtino lib. tertio cap. quinto de libero arbitrio, natura quaſi manu nos in divinæ voluntatis, atque operum Dei notitiam dirigit. *Quicquid tibi vera ratione melius occurrerit, ſcias*, inquit, *feciſſe Deum, tanquam bonorum omnium conditorem*, &c. *Neque enim tu potes aliquid melius in creatura cogitare quod creaturæ artificem fugerit. Crede ergò Deum feciſſe quod vera ratione ab eo faciendum fuiſſe cognovit: etiamſi hoc in rebus factis non vides.* Et aliquanto poſt: *Aliter æſtimat ratio, aliter uſus: ratio æſtimat Luce veritatis ut recto judicio ſubdat minora majoribus: uſus autem conſuetudine commoditatis plerumque inclinatur, ut ea pluris æſtimet quæ veritas minora eſſe convincit. Cum enim corpora cæleſtia corporibus terreſtribus magna differentia ratio proponat, quis tamen carnalium hominum non mallet, vel plura deeſſe in cælo ſydera, quam unam arbuſculam in agro ſuo, aut vaccam in armento? Sed ſicut ætate majores homines, vel omnino contemnunt, vel certe patienter corrigenda expectant judicia parvulorum, qui exceptis quibuſdam, quorum amore lætantur, quemlibet hominum cæterorum mori mallent, quam paſſerem ſuum: & multo magis ſi homo ſit ille terribilis, paſſer autem canorus, & pulcher: Ita qui provectu animi ad ſapientiam profecerunt, imperitos rerum æſtimatores cum invenerint Deum laudantes in creaturis minoribus, qui eas carnalibus ſuis ſenſibus accommodatius adhibent, in ſuperioribus vero, atque melioribus partim eum non laudantes, quod eorum ille ſit conditor: talium judicia vel omnino contemnere, ſi corrigere nequeant, æquo animo tolerare; ac ſuſtinere conſueſcunt.* Quam illuſtrem Auguſtini ſententiam B. Hieronymus non modo comprobat, verumetiam eminentius explicat quæſtione octava ad Algaſiam, perhibens *Legem Naturalem in cordibus hominum ſcriptam, & hiſtoriam rei geſtæ quæ præcepta non continet, appellari Legem divinam ab Apoſtolo* Roman. 2. verſu 14. & Galat. 4. verſu 21. *Dicite mihi, qui ſub lege vultis eſſe, Legem non legiſtis? Scriptum eſt enim, quoniam Abraham duos filios habuit, unum de ancilla, & unum de libera.* Et aliquantò poſt: *Cum enim gentes quæ legem non habent, naturali-*

turaliter ea quæ legis ſunt faciunt: iſti legem non habentes, ipſi ſubi ſunt lex, qui indicant opus legis ſcriptum in cordibus ſuis. Quibus ex Hieronymi, & Auguſtini placitis ſic argumentari juvat.

Quando recta Ratio, quæ eſt tanquam particula atque index mentis, & voluntatis divinæ, nobis demonſtrat aliquid facilius, commodius, & ſanctius fieri poſſe in Eccleſiæ gubernatione pro ſalute hominum: hocque inſuper Hiſtoria rerum geſtarum, tum ab Apoſtolis, cum ab Eccleſiæ primitivæ Patribus, & aliis qui ad annum 1435. vixerunt confirmat: profecto idipſum à Chriſto Domino, optimo & ſapientiſſimo Legiſlatore fuiſſe inſtitutum, certo certius eſt: conſequenterque pro Lege divina habendum.

Sed recta Ratio, Hiſtoria diſciplinæ Apoſtolicæ, Patrum Eccleſiæ primitivæ, & eorum geſta qui Conſtantienſi, & Baſileenſi Synodo interfuerunt, clare demonſtrat Eccleſiam Catholicam ubique terrarum diffuſam, facilius, commodius, & ſanctius Ariſtocratico regimine, & Jure communi quam abſoluto unius Monarchæ dominatu gubernari: & de facto quadringentorum, atque mille annorum decurſu ita gubernatam, Axiomate XXIX.

Igitur pro certo tenendum eſt, Chriſtum, optimum & ſapientiſſimum Legiſlatorem, voluiſſe Eccleſiam Ariſtocratico regimine, & Jure communi, non abſoluto unius Monarchæ dominatu gubernari: idque ut Euangelium abſque ſumptu, labore, & circumcurſatione exterarum gentium expeditius propagaretur, omniumque hominum ſaluti de proximo conſuleretur. Enimvero Dominus hominum ſalutem tam promptam, facilem, paratam, & communem omnibus Gentibus eſſe voluit, quam naturalem aquam, qua baptizamur, quæ ex patriis, & domeſticis fontibus, & fluviis hauritur.

Cæterum hîc rectam Rationem voco, quod lumen Naturale dictat, congruenter ad cauſas eſſentiales poteſtatis miniſterialis ſpiritualis Eccleſiæ: quibus regimen Ariſtocraticum, Jus commune, & diſciplina Apoſtolica plane concordat. Contra vero ſophiſticæ cavillationes, & argutiæ Cardinalium Turrecrematæ, Cajetani, Bellarmini, Baronii, & aliorum obnoxiorum funditus repugnant: quando de forma regiminis Eccleſiæ ſtatuunt ex analogia Monarchiarum temporalium, & mundanæ ſapientiæ placitis: quæ ab Apoſtolo prioris ad Corinthios cap. 1. 2. & 3. condemnantur. Sed uno verbo totus illorum conatus ruit: quia omnes Dialecticæ, & Metaphyſicæ rationes, & quæcumque alia excogitari poſſunt, tantum quidem fidei merentur, quantum eſſentialibus cauſis Eccleſiaſticæ poteſtatis, ac geſtis Apoſtolorum, Patrum, & Doctorum, præſertim Eccleſiæ primitivæ conſentiant. Sed tantum abeſt, ut conſentiant, cum potius omnino ab illis abhorreant, ut deinceps probabitur.

Quod autem S. Auguſtinus docet, *aliter rationem, & aliter uſum æſtimare:*

mare:

mare: atque uſum conſuetudine commoditatis plerumque inclinare, ut ea pluris æſtimet quæ veritas minora eſſe convincit: atque homines carnales, & imperitos rerum æſtimatores Deum laudare in creaturis minoribus, quas carnalibus ſuis ſenſibus accommodatius adhibent, &c. mihi quidem celeberrimam vocem Joannis Gerſonii inducit in animum ſermone habito Taraſconæ in die Circumciſionis ſcilicet, *magnam eſſe blaſphemiam putare Eccleſiam melius regi poſſe per inventiones humanas, quam per Legem Divinam Euangelicam.* Accedit & ſententia Joannis Majoris cap. 18. Commentariorum in Matthæum. *Quod verò plures Pontificem extollant quam Concilium, non miraberis*, ait: *Concilium rarò congregatur nec dat dignitates Eccleſiaſticas, Papa dat eas; unde hic homines ei blandiuntur dicentes, quod ſolus poteſt omnia quadrare rotunda, & rotundare quadrata tam in Spiritualibus quam Temporalibus.* Quibus ex teſtimoniis clarum, & exploratum redditur, opinionem de abſoluta infallibili Papæ Monarchia ex ambitione & corrupto hominum judicio natam. Quos enim Apoſtolicæ & Eccleſiæ diſciplinæ ſeveritas urebat, cum plura beneficia, privilegia, atque immunitates & cætera ejuſmodi contra Sacros Canones, & Jus commune ambirent, ante oportuit ſibi animo & cogitatione Monarcham abſolutum Eccleſiæ delinearent, tanquam ordinarium ordinariorum Epiſcopum Epiſcoporum & maxime proprium ſacerdotem atque omnium beneficiorum & temporalium Eccleſiæ Dominum, qui eis largiri poſſet quæ ſummopere deſiderabant. Et hinc iſtius opinionis immanitas, *nulli fas eſſe* mortalium dicere ſummo Pontifici, *Cur ita facis? etiam ſi catervatim animas ad infernum pertrahat.* Quæ documenta primum à Canoniſtis manarunt ab aliquot ſeculis, eaque Monachi præſertim Mendicantes deinceps propugnarunt, ut ſua privilegia, atque miſſiones extraordinarias contra diſciplinam Apoſtolicam, & Statum monaſticæ, ac regularis diſciplinæ introductas proclivius tuerentur. Cui operi Cardinalis Baronius, & Bellarminus cum ſuis ſodalibus extremam imponere manum conati ſunt: ut hac molitione ſodalitium Jeſuitarum ſupra omnes ordinarios, etiam Epiſcopos ipſos exaltarent. Sed cum univerſi aliquo voto Sacramento aut alia privata neceſſitudine devinciantur Romanæ Curiæ, profecto ſunt in cauſa: & idcirco Jure vel injuria ſuas opiniones increbreſcere, ac doctoribus qui auctoritatem Concilii ſupra Papam defendunt, invidiam, atque erroris ſuſpicionem conflare nituntur: unde illa egregia Gerſonii elogia apud Bellarminum: ſiquidem *ejus doctrinam erroneam, ſchiſmaticam, hæreſi Lutheranorum affinem*, non alia de cauſa prædicat, quam quod vir ille piiſſimus, multa pro defenſione decretorum Synodi Conſtantienſis lucubraſſet. At vero quanti hæc facienda ſint convitia, perſpicue docet Auguſtinus, *ſimilitudine* pueri, atque hominis judicio præditi: item *viri ſapientis, & iniqui rerum æſtimatoris; quorum iſte ad normam*

 ſui uſus,

ſui uſus, *& compendii peculiaris*; *ille vero ratione ac veritate* omnia *metitur & ponderat*. Quem locum, ut par eſt, amantibus veritatis conſiderandum relinquo: quos inſuper etiam atque etiam rogo Curiæ Romanæ adinventiones ab Eccleſiæ Catholicæ inſtitutis tanquam vile à pretioſo, ut ait Propheta, id eſt, humanum à divino, & imaginarium à vero, & ſolido diligenter ſecernant.

Hinc autem planum evadit, quanti hoc vulgare Juriſconſultorum proloquium fieri debeat à Theologis: *Error communis facit Jus*. Etſi enim uſus communi errore munitus, aliquos vel ob imperitiam, vel ob inveteratam conſuetudinem ab errore coram Deo excuſet; nihilominus doctos, & præſertim Theologos nequaquam obligat, ut errorem quamquam antiquum, & tritiſſimum ſequantur, contraque propriam conſcientiam defendant: Imo verò Theologis, & Prælatis ex proprio incumbit munere, *Quoties obſervant peccatum*, *ſchiſma*, *aut hæreſim publice aſſeri*, *ubi nullum eſt peccatum*, *nullum ſchiſma*, *aut hæreſis*, ſtrenue adverſum obniti & reclamare: quia tum ſatius eſt ſcandalum naſci, quam veritatem deſeri. Porro certiſſimum eſt, fatemur, atque experti ſumus, hoc infeliciſſimo ſeculo, veritatem abſque magna invidiæ mole, jactura honoris & periculo etiam vitæ inter tantas Curialium factiones, atque hominum obnoxiorum legiones, qui alium in Statu politico Statum creare annituntur, propugnari nullo modo poſſe: cujus rei illuſtre Hieroglyphicum legitur Apocalypſeos 10. Ubi Angelus librum B. Joanni mandendum porrigit, qui in ore melle quidem dulcior videbatur: ſed in ventrem demiſſus, id eſt, animo conceptus ut aliis enunciaretur, acutiſſima tormina pariebat. Heu! qnem Prophetarum Judæi non ſunt perſequuti? Actorum 7. & 11. ad Hebræos. Quotuſquiſque neſcit Chriſtum Dominum pro Impoſtore & ſeductore habitum, & letho traditum à Judæis? atque B. Stephanum, omnes Apoſtolos, & Martyres, Euangelicam veritatem cum proprio vitæ diſcrimine aſſeruiſſe, idemque omnibus bonis manere? Quid præterea narrem retroactis temporibus nunquam ab ullo aſſertam aut promulgatam veritatem, quin maximum ſcandalum, & turbas apud nefarios, & ſceleratos generaret: cujus rei teſtes ſunt omnia Eccleſiæ Catholicæ Concilia, Nicænum primum, *Conſtantinopolitanum*, *Epheſinum primum*, *Chalcedonenſe*, &c. Quocirca his celeberrimis exemplis omnes *qui piè volunt vivere in Chriſto*, animum firmare, nec iis turbari quæ hodie actitantur, aut ullis minis & terroribus à ſanctiſſimo propoſito veritatis profitendæ abduci debent: modo enim *Charitatem unitatis*, *& unitatem Charitatis* ſervent ac retineant, omnem extra noxam habentur.

APO-

APOLOGIA
PRO
JOANNE GERSONIO.

Secunda pars Apologiæ tractat de cauſis & principiis eſſentialibus Ariſtocratici regiminis, conformiter ad Sacræ Scripturæ oracula, & praxim Eccleſiæ.

Axioma XIII.

Chriſtum prius atque immediatius Arcana ſua, & Poteſtatem Eccleſiaſticam toti Eccleſiæ quam uni & ſoli Petro communicaſſe.

XIX. QUandoquidem Deus & Natura prius, atque immediatius in totam Communitatem quam in partem Communitatis, etiam quoad exequutionem intendunt, Axiomate VII. & VIII. Hercle Dominus noſter duabus de cauſis propter quas venit in mundum, prius atque immediatius toti Eccleſiæ *quæ eſt corpus, & plenitudo ejus*, Epheſ. 1. quam uni, & ſoli Petro ſeſe communicavit. Prima cauſa fuit, ut ſeipſo immediate nobis credenda revelaret. Nam ſicut B. Joannes Baptiſta in populi luce turbis ad illum confluentibus in deſertum conciones habuit de præſenti Meſſiæ adventu: ita Chriſtus *ſemper palam loquutus eſt mundo in Synagogis, & in templo quo omnes conveniebant*, *Joannis* 18. & ante omnia hoc dogma Catholicum, velut caput & fundamentum omnium credendorum, & propter quod præſertim venerat in mundum: *Ego ſum Meſſias ſeu Chriſtus filius Dei vivi in Lege Moſaica promiſſus*, frequenter diſcipulis ſuis inculcavit: idque adeo ut neminem illorum latere potuerit. Quocirca pridem antequam S. Petrus *ſignifer Euangelii*, *Os*, *Vertex*, *Coryphæus ac Princeps Apoſtolorum* nomine omnium Collegarum hanc fidei confeſſionem ederet, *Tu es Chriſtus filius Dei vivi*, Matthæi 16. B. Andreas, & Nathanaël *Meſſiam, quod eſt interpretatum Chriſtus, veniſſe nunciant*; atque ipſemet Andreas Petrum fratrem ſuum in Chriſti conſpectum adduxit Joannis 1. Quid præterea referam cunctos Apoſtolos atque diſcipulos qui Eccleſiam referebant, conjunctim & col-

lectim eandem formulam fidei profiteri: & Chriſtum tanquam filium Dei adorare Matthæi 14. verſu. 33. Ubi Maldonatus contendit *hanc fidei profeſſionem ejuſdem omninò eſſe Naturæ cum B. Petri confeſſione* Matthæi 16. Et ita relinquitur S. Petrum, neque primum omnium inter Chriſtianos, neque etiam inter diſcipulos Domini, aut Chriſti divinitatem cognoviſſe, aut publice profeſſum fuiſſe: quicquid Janſenius in Harmonia ſua poſt Hilarium, & Chryſoſtomum repugnet in contrarium. Ubi fruſtra perſuadere laborat, confeſſionem diſcipulorum Matthæi 14. alterius fuiſſe generis à Petri confeſſione: quia ut perhibet, diſcipuli profitentur Chriſtum eſſe Meſſiam ſed non ejusdem eſſe naturæ & ſubſtantiæ cum Patre: hoc enim peculiare fuiſſe privilegium Petri ariolatur contra Scripturam, rectamque Rationem. Nam ſicut Lumine naturali cognoſcimus filios ejuſdem eſſe naturæ & ſubſtantiæ cum Patre ſuo: ita ex Euangelio planum evadit hoc dogma Catholicum ante & ſuper omnia alia dogmata frequenter prædicatum, & inculcatum à Chriſto: *Ego ſum Chriſtus filius Dei vivi.* Amabo an Chriſtus Dominus legiſlator ſapientiſſimus cauſæ finali propter quam in mundum venerat, non ante & ſuper omnia inſervire voluit, & debuit? Quod autem Janſenius obtendit, Chriſtum Matthæi 16. muneratum fuiſſe Petri Confeſſionem, & non aliorum diſcipulorum Matthæi 14. certe id nullius eſt momenti, quoniam Chriſto in ſuis actionibus liberrimo ita complacuit: propterea quod Matthæi 16. & non 14. Eccleſiaſticam Poteſtatem inſtituere volebat: ut accurata omnium diſcipulorum interrogatio indicat: *Quem dicunt homines eſſe filium hominis? vos autem quem me eſſe dicitis?* &c. Summa ergo hujus diſputationis eſt, B. Petrum Matthæi 16. non ſuam unius fidem, ſed totius Eccleſiæ Catholicæ quam propter primatum repræſentabat, profeſſum fuiſſe, ut omnes Patres antiqui docent: atque omnes diſcipulos Domini, non ſolum Petrum, eſſe cuſtodes ac vindices hujus fidei ſupra quam fundatur Eccleſia. Quod ſpectat ad S S. Hilarium & Chryſoſtomum quos Janſenius ſuæ ſententiæ auctores habet, illis Canonem Auguſtini opponimus, quem integrum ſupra laudavi in obſervationibus ad quatuor priora Axiomata numero x. *Ego ſolis Scripturarum libris. diſtinct.* 9. Et hactenus de prima cauſa ob quam Dominus venit in mundum:

cerdotium Domini eſſe velut cauſam totius Juriſdictionis Eccleſiaſticæ: ordinem vero Hierarchicum cauſam eſſe efficientem ſecundariam miniſterialem Eccleſiæ: & Chriſtum multo ante quam aliquid ſeorſim Petro largiretur, Juriſdictionem Eccleſiaſticam aut Poteſtatem clavium toti Eccleſiæ collectim detuliſſe. Cæterum longe aliud eſt dicere claves datas unitati, ut per unum exerceantur, & ſimpliciter datas unitati: ac de comparatione definitionis Eccleſiæ cum eſſentialibus cauſis: & Papam ſecundum omnia genera cauſarum eſſentialium Poteſtatis Eccleſiaſticæ generali Concilio tanquam partem toti, filium matri, oculum homini, & miniſtrum ſponſæ Chriſti ſubjectum eſſe.

XX. QUatuor ſunt cauſæ eſſentiales Eccleſiæ, ejuſque regiminis: finalis autem cui omnes alias ſubſervire oportet, eſt communio Sanctorum, Pax, atque unitas Eccleſiæ ad vitam æternam conſequendam, Joannis 17. *Hæc eſt vita æterna ut cognoſcant te ſolum Deum & quem miſiſti Jeſum Chriſtum*, &c. *Non pro eis autem rogo tantum, ſed pro eis qui credituri ſunt per verbum eorum in me, ut omnes unum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipſi in nobis unum ſint, & ſint conſummati in unum.* Porro cum omnium Chriſtianorum & præſertim Clericorum actiones, cogitationes, & conſilia in bonum, Pacem, Charitatem, atque unionem tendere debeant, Axiomate IX. Hercle nullus hanc unitatis conſummationem, & Communionem Sanctorum impedire, multoque minus lacerare debet. Ex quo datur intelligi, nihil eſſe deteſtabilius coram Deo quam ſchiſ[illegible]

diſperſi, nihilominus unum corpus myſticum Politicum ſpirituale efficiunt in Chriſto: *Nam multi unum corpus ſumus in Chriſto, alter alterius membra de ſe invicem ſolicita, ne ſit ſchiſma in corpore, habentes donationes ſecundum gratiam quæ data eſt nobis differentes*, Roman. 12. & prioris ad Corinth. 12. Quapropter in genere cauſæ materialis, omnes Chriſtiani ex æquo, in ſolidum & individuè ſunt membra Chriſti, & commembra homogenea inter ſe: neque hac notione S. Petrus alios Apoſtolos, & diſcipulos, neque hodierna die Romanus Pontifex cæteros Epiſcopos, presbyteros, vel etiam ſimplices Chriſtianos laicos antecellit: quia cuncti homines tincti Baptiſmate, propter humanæ naturæ conformitatem cum Chriſto capite noſtro eſſentiali; corpus homogeneum, & connaturale efficiunt cum Chiſto: ſiquidem *Eccleſia eſt corpus connaturale Chriſti*, ut poſt S. Thomam Gulielmus Eſtius optime obſervat, Commentariis in caput primum ad Epheſios verſu 22. Lege S. Auguſtinum tractatu vigeſimo octavo in Joannem circa initium.

Cauſa formalis Chriſtus Deus homo natura ſua viſibilis, quamquam actu non videatur: ſiquidem ut caput eſſentiale viſibile Eccleſiæ ſponſæ, in eandem velut in corpus ſibi connaturale jugiter influit, eamque per Spiritum Sanctum, cui interna Eccleſiæ gubernatio credita eſt, regit, Joannis 10. *Ego veni ut vitam habeant & abundantius habeant.* Item 14. *Ego ſum via, veritas & vita: nemo venit ad Patrem niſi per me*, &c. *Ego rogabo Patrem & alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiſcum in æternum*, &c. Quo pariter hic fidei articulus referri debet, *Credo in Spiritum Sanctum, ſanctum Eccleſiam Catholicam, Sanctorum Communionem, remiſſionem peccatorum.* Quæ omnia internum regimen atque vivificationem Spiritus Sancti commendant. Hæc vero alia demonſtrant Chriſtum caput eſſentiale viſibile ad Epheſios 1. *Et omnia ſubjecit ſub pedibus ejus, & Chriſtum dedit caput ſuper omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius, & plenitudo ejus, qui omnia in omnibus adimplet.* Item cap. 4. *Veritatem autem facientes in Charitate creſcamus in illo per omnia qui eſt caput Chriſtus, ex quo totum corpus compactum & connexum, ſecundum operationem in menſuram uniuſcujuſque membri augmentum corporis facit in ædificationem ſui in Charitate.* Et primo ad Coloſſenſes: *Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ qui eſt principium, primogenitus ex mortuis, ut ſit in omnibus ipſe primatum teneus.* Legendus Gerſonius de Auferibilitate Papæ, conſideratione quarta, ubi docet *& Chriſtum Dominum, & Spiritum Sanctum qui eſt Spiritus Chriſti, eſſe formam corporis Eccleſiæ.*

Hinc ergo dignoſcimus, quemadmodum τὸ *Rationale*, quia ſpectat ad hominis eſſentiam, ne quidem per cogitationem poſſe ullo modo ab homine ſeparari: ſic etiam Chriſtum caput eſſentiale viſibile Eccleſiæ, habere rationem formæ eſſentialis, nullo modo à ſponſa amantiſſima ſeparabilis, ſtante Lege Euange-

Euangelica: & eam ob rem non poſſe repudium dicere Eccleſiæ collectim ſumptæ: quippe qui Joannis 14. polliceatur *ſe Paracletum miſſurum, qui in æternum maneat cum Eccleſia:* & Matthæi ultimo: *Ecce ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſeculi.* Item Joannis 17. *Sanctifica eos in veritate, ſermo tuus veritas eſt: ſicut tu me miſiſti in mundum; ita & ego eos miſi in mundum, & pro eis ſanctifico me ipſum, ut ſint & ipſi ſanctificati in veritate: non pro eis autem rogo tantum, ſed & pro eis qui crediturt ſunt per verbum eorum in me, ut omnes unum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipſi in nobis unum ſint, ut credat mundus, quia tu me miſiſti. Et ego claritatem quam tu dediſti mihi, dedi eis, ut ſint unum ſicut & nos unum ſumus: Ego in eis, & tu in me, ut ſint conſummati in unum, & cognoſcat mundus, quia tu me miſiſti, & dilexiſti eos ſicut & me dilexiſti.* Qua ex clauſula exploratum redditur, omnem Eccleſiæ claritatem, ſanctificationem, infallibilitatem, & impeccabilitatem ſperari atque repeti debere ab unione cum Chriſto capite eſſentiali, nec-non ab interno influxu Spiritus Sancti; nequaquam vero à Papa, aut ab ulla creatura, quæ nullum ſibi locum poteſt vendicare inter cauſas eſſentiales Eccleſiæ niſi forte in genere cauſæ materialis, & membri ſingularis, aut etiam in genere cauſæ inſtrumentalis, & miniſterialis, ut poſtea probabitur. Qua ergo fronte homines obnoxii Papam ut caput eſſentiale Eccleſiæ venditare audent? *Cum omnis gloria filiæ Regis ab intus*, Pſal. 44.

Cauſa efficiens duplex eſt, primaria nimirum, & ſecundaria: quarum illa eſſentialis, interna, abſoluta, ſimpliciterque neceſſaria Chriſtus Dominus: Secundaria verò externa, miniſterialis, planéque inſtrumentalis, & ſecundum Quid neceſſaria ordo Hierarchicus Hæc autem ut penitius cognoſcantur, peropus ſcire Chriſtum triplici munitum poteſtate; nimirum poteſtate ſupremæ auctoritatis, excellentiæ, & puri miniſterii: Poteſtate auctoritatis omnia Chriſto Domino ſubjiciuntur poteſtate obedientiali, quemadmodum maſſa mollis argillæ ſubeſt figulo ad faciendum quodcumque vas in honorem aut contumeliam libuerit. Secundo prædítus eſt Poteſtate excellentiæ ut Deus homo generis humani redemptor, & Sacramentorum Eccleſiæ auctor: quæ etiam ut vaſa, atque inſtrumenta gratiæ ad cauſam efficientem revocantur, hujus vero Poteſtatis excellentiæ, facultas patrandorum miraculorum quædam particula eſt: quam extra ordinem Apoſtolis, & nonnullis Sanctis Chriſtus aliquando confert. Legendus B. Thomas in tertia parte Summæ quæſt. 64. articulo tertio in corpore: & notandum ſupremum Dominium convenire Chriſto ratione hujus geminæ poteſtatis. Unde S. Bernardus cap. 1. libri 3. ad Eugenium: *Poſſeſſionem & Dominium cede Chriſto, & Jure creationis & merito redemptionis: tu curam illius habe: pars tua hæc, ultra ne extendas ma-*

num, &c. loquitur de Poteſtate puri miniſterii quam ſolam Chriſtus reliquit Eccleſiæ; eamque ſponte, & volens aſſumpſit, *quia in forma ſervi tentatus per omnia pro ſimilitudine abſque peccato*, Philipp. 2. & Hebr. 4. idque ut faſtum & ſuperbiam mundanæ ſapientiæ quaſi à contrariis domaret. Harum autem Poteſtatum, duæ priores, ſi ad Legem Euangelicam attendamus, ita propriæ ac eſſentiales ſunt Chriſto, ut cuiquam alteri eas convenire repugnet. Nam Chriſtus velut ſummus animarum noſtrarum Paſtor ac Redemptor, gratiæ & Sacramentorum auctor, cauſa eſt primaria efficiens Eccleſiæ per Poteſtatem excellentiæ cap. 5. ad Epheſios: *Viri, diligite uxores veſtras ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, ut illam ſanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ, & exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid ejuſmodi, ſed ut ſit ſancta & immaculata.* Item cap. primo ad Coloſſenſes: *Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ qui eſt principium, primogenitus ex mortuis, ut ſit in omnibus ipſe primatum tenens, quia in ipſo complacuit omnem plenitudinem divinitatis inhabitare; & per eum reconciliari omnia in ipſo pacificans per ſanguinem Crucis ejus, ſive quæ in terris, ſive quæ in cælis ſunt.* Item 5. ad Hebræos: *Et conſummatus factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ, appellatus à Deo Pontifex juxta ordinem Melchiſedech.* Item cap. 7. *Sicut conſummatio per ſacerdotium Leviticum erat, ſic adhuc neceſſarium fuit ſecundum ordinem Melchiſedech, alium ſurgere ſacerdotem: Tranſlato enim ſacerdotio, neceſſe eſt, & Legis tranſlatio fiat.* Quæ Teſtimonia clare docent totam Eccleſiæ auctoritatem à Chriſti ſacerdotio tanquam à fonte manare, & in vim ejuſdem ſacerdotii Eccleſiam ſibi deſpondiſſe, *ac proprio ſanguine, non corruptibilibus auro, atque argento redemiſſe*, ut ait S. Petrus. Quare nullus alius à Chriſto in aliquam partem tantæ gratiæ, meriti, & pretii, venire poteſt: ex quo relinquitur ſtante Lege Euangelica Poteſtatem excellentiæ, ſi in ſolidum capiatur, eſſe creaturis incommunicabilem.

Poteſtas autem miniſterialis Chriſti, quoniam in charitate, dilectione, humilitate, & miniſterio Spirituali tota fundatur, ideo natura ſua ab omni pompa, faſtu, coactione externa, dominatu temporali, abſoluto aut Monarchico imperio, humaniſque artibus, & fabricis mundanis penitus abhorret. Quocirca Dominus congruenter ad hoc genus Poteſtatis miniſterialis nobiſcum, agit ex pacto non autem abſolute, atque imperioſe, ut Monarchis abſolutis conſuetum eſt. Hicque locum habent iſtiuſmodi formulæ Juriſconſultorum: *Facio ut facias, hoc fac & vives*, &c. Unde *ſemetipſum exinanivit formam ſervi accipiens*, Philipp. 2. & 4. ad Hebræos, *tentatus per omnia pro ſimilitudine abſque peccato.* Item Lucæ 22. *Facta contentione inter diſcipulos, quis eorum videretur major, dixit eis: Reges gentium dominantur eorum, vos autem*

non ſic: ſed qui major eſt in vobis, fiat ſicut minor: & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator: ego autem in medio veſtrum ſum ſicut qui miniſtrat. Cui divino effato tria inſunt ſolennia vocabula quæ omnem dubitandi occaſionem, præſertim Theologis, & Paſtoribus auferre debent: quando Dominus illos Lumen mundi, & Sal terræ eſſe voluit. Ac primo demonſtratur *Dominium & Miniſterium* inter ſeſe tanquam duo contraria opponi. Quia ſicut *dominatus*, *dominatio*, *& dominari*, abſolutum imperium important cum poteſtate vitæ, & necis, cogendique extrinſece per corporales pœnas: (quod genus imperii & dominii, ſolis Poteſtatibus ſeculi convenit, quæ gladio armantur, & territorium habent:) ita *Miniſtrare*, *Miniſtratio*, *& Miniſtrator*, &c. Poteſtatem Miniſterialem deſignat, quæ ſicut poteſtas medici, nuda & vacua eſt omni dominatu, & facultate cogendi abſolute, & temporaliter per externas & temporales pœnas. Vox autem *Præceſſoris* ſolum Primatum ſignificat, qui toto cælo à Monarchia abſoluta diſtat, Axiomate xxx. Quem ad modum capienda reſponſio Domini ad Pilati interrogata, *an Rex eſſet:* ubi Chriſtus excipit, *Regnum ſuum non eſſe de hoc mundo*, Joannis 18. ſcilicet ut ſibi quicquam aſſumeret Juris vel auctoritatis in temporalibus quoad dominium, aut quoad uſum, aut etiam in illis quæ Jure Naturali & Gentium pridem ante Euangelium aut Legem Moſaicam promulgatam recte erant conſtituta, aliquid immutaret aut innovaret. Hoc enim penitus adverſatur Poteſtati miniſteriali Eccleſiæ & facultati medici animarum, quam dominus aſſumpſit. Siquidem venit in mundum tanquam medicus, & legiſlator animarum, non ut aliquo dominio aut abſoluta poteſtate, quæ illi tanquam Deo competit, uteretur, atque homines per vim externam cogeret: ſed duntaxat ut conformiter ad humanæ naturæ captum, & libertatem interno potiſſimum principio animas per charitatem, humilitatem, manſuetudinem, obſervationem mandatorum Dei, atque frequentiſſimum actuum Hierarchicorum exercitium potius dirigendo quam cogendo, in ſui obſequium ſuaviter captivaret: *Lex Domini immaculata convertens animas, Teſtimonium Domini fidele ſapientiam præſtans parvulis.* Pſal. 18. & 44. *Propter veritatem & manſuetudinem, & juſtitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua: ſedes tua in ſeculum ſeculi*, VIRGA DIRECTIONIS VIRGA REGNI TUI. Quapropter Eſaiæ 48. & Matthæi 12. Chriſtus dicitur *non contendere neque clamare*, *neque arundinem quaſſatam confringere*, *atque linum fumigans non extinguere:* ad differentiam Poteſtatum ſeculi in quibus omnia ſtrepitu, & clamoribus perſonant. Apoſtolus verò paſſim unam & ſolam cordis ſimplicitatem in obſervatione mandatorum Dei, utque ſimplices, ac plane pueri ſimus in malo commendat: quo Prælati Eccleſiæ intelligant, nulla in re alia quam in obſervatione mandatorum Dei, vitæ integritate, atque innocentia debere confidere: atque omnem Eccleſiæ ſuffi-

cientiam iſtinc, minime vero à ſeculi fabricis, & opibus mundanis æſtimari aut repeti oportere: ac proinde cunctas illorum cogitationes, & actiones ſemper charitatem proximi & Eccleſiæ ædificationem conjunctas habere. Quæ cum ita ſint, hinc evidenter duo inſurgunt; alterum eſt illos impios & atheos eſſe, qui dictitant Pilatum juſtam habuiſſe cauſam animadvertendi in Chriſtum, tanquam novis rebus ſtudentem: quia, ut diximus, Poteſtas miniſterialis Chriſti quam ſolam Eccleſiæ reliquit, nullo modo attingit temporalia, niſi forte per modum exhortationis, & conſilii, Axiomate XXXVIII. & XXXIX. Auguſtinus tractatu decimo quinto in Joannem de capite 12. *Non enim Rex Iſraël Chriſtus ad exigendum tributum, vel exercitum ferro armandum, hoſteſque viſibiliter debellandos: ſed Rex Iſraël, quod mentes regat, quod in æternum conſulat, quod in regnum cælorum credentes, ſperantes, amanteſque perducat.* Alterum conſectarium eſt hanc impietatem ab illis foveri, & prægrande odium Religioni Chriſtianæ conflari; qui contendunt Papam pollere poteſtate abdicandi, & occidendi Reges qui minus comiter Papæ Majeſtatem tuentur, quo ſpectat hæc Bellarmini aſſertio lib. priore cap. 15. de Romano Pontifice, detorquentis hæc verba Chriſti ad Petrum (*Paſce oves meas*) ad Poteſtatem paſcendi in *virga ferrea, & cogendi extrinſece per pœnas temporales.* Nam ſi proprie & dogmatice loqui velimus, *excommunicatio non eſt coactio*, ſed excluſio ab Eccleſiaſtica, & ſupernaturali communione, Axiomate XVII. Quocirca ſtatuendum cuncta Scripturæ, Patrum, & Doctorum Teſtimonia quibus Poteſtas, & Juriſdictio Eccleſiaſtica inſtituitur, explicatur, aut confertur, atque Eccleſiæ regimen diſcipulis Domini & eorum ſucceſſoribus permittitur, neceſſario & dogmatice ad ſolam poteſtatem miniſterialem ſpiritualem redigi oportere: de qua hîc pretium eſt operæ divina S. Bernardi adſcribere documenta lib. 2. cap. 6. de conſideratione ad Eugenium PP. *Blanditur Cathedra;* inquit, *ſpecula eſt: inde denique ſuperintendis ſonans tibi Epiſcopi nomine non dominium ſed officium.* Et poſt pauca: *Quod habuit Petrus, hoc dedit ſolicitudinem, ut dixi, ſuper Eccleſias: nunquid dominationem? Audi ipſum, Non dominantes,* ait, *in Clero, ſed forma facti gregis. Et ne dictum ſola humilitate putes, non etiam veritate, vox Domini eſt in Euangelio, Reges Gentium dominantur eorum: & infert, Vos autem non ſic: planum eſt Apoſtolis interdicitur Dominatus. I ergo & tu, & tibi uſurpare aude aut dominans Apoſtolatum, aut Apoſtolicus dominatum. Plane ab alterutro prohiberis: ſi utrumque ſimul habere voles, perdes utrumque. Alioquin non te exceptum illorum numero putes, de quibus queritur Deus ſic: Ipſi regnaverunt, & non ex me: Principes extiterunt & ego non cognovi eos. Jam ſi regnare ſine Deo juvat, habes gloriam ſed non apud Deum. At ſi interdictum tenemus, audiamus edictum: Qui major eſt veſtrum,* ait, *fiat ſicut minor, & qui Præceſſor eſt ſicut qui miniſtrat: forma Apoſtolica*

hæc

hæc eſt, dominatio interdicitur, indicitur miniſtratio: quæ & commendatur ipſius exemplo Legiſlatoris qui ſequutus adjungit: Ego autem in medio veſtrum ſum ſicut qui miniſtrat. Idem cap. 1. lib. 3. *Poſſeſſionem, & dominium cede Chriſto & Jure creationis, & merito redemptionis: tu curam illius habe: pars tua hæc, ultra ne extendas manum. Quid ſiquis non negas præeſſe, & dominari vetas? Plane ſic. Quaſi non bene præſit qui præeſt in ſolicitudine. Nunquid* non & villa villico, *& parvus dominus ſubjectus eſt Pædagogo? nec tamen ille villæ, nec iis ſui domini dominus eſt. Ita & tu præſis ut provideas, ut conſulas, ut procures, ut ſerves: præſis ut proſis, præſis ut fidelis ſervus, & prudens quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuam. Ad quid ut des eſcam illis in tempore, hoc eſt, ut diſpenſes non ut imperes. Hoc fac, & dominari ne affectes hominum homo, ut non dominetur tui omnis injuſtitia,* &c. *Nam nullum tibi venenum, nullum gladium plus tibi formido, quam libidinem dominandi.*

Porro unam & ſolam Poteſtatem Miniſterialem Chriſtus Apoſtolis & Diſcipulis quoad habitum & actum conceſſit; ne quiſquam hîc tergiverſetur, aut cavillos ferat. Sic enim iram Epiſcoporum more Regis apum, ſine aculeo, & telo eſſe, & cavere voluit, ne Prælati turbas, & factiones in Statu Politico miſcerent, per contentionem poteſtatis, atque oppoſitionem gladii materialis cum gladio materiali Principis: Similiter etiam ne quando errarent ut ſæpe contingit, totam Eccleſiam ad ſe per abſolutam Poteſtatem abriperent. Quod certe uſuevenirct, ſi Eccleſia gladio materiali, ut novis placet Theologis; directe aut indirecte muniretur. Siquidem cunctis hominum Rectoribus & Præpoſitis inditum eſt à natura, ut ſuo exemplo in animos multitudinis potentiſſimè influant. Deus immortalis! quanta cum corruptelarum prærogativa, Curiæ Romanæ dominatus hodierna die prævalet? Quoniam magno colore & ſpecie pietatis exſplendeſcit quod illius auctoramento celebratur: & hinc illa diſciplinæ Apoſtolicæ, & Chriſtianæ Religionis ubique terrarum calamitas, & tantus novitatum atque ſuperſtitionum pruritus.

Verum ut ad cauſam ſecundariam efficientem miniſterialem, & inſtrumentalem deſcendamus; cum ex Ariſtotele primo Metaphyſicæ inſtrumenta, velut adjumenta motus, ad cauſam efficientem revocentur; & Chriſtus Dominus Hierarchicum ordinem, id eſt, Apoſtolos, atque Diſcipulos, tanquam organa & miniſtros ſuos inſtituerit (quorum ope & miniſterio gratiam juſtificationis, ac regiminis per Sacerdotii ſui influxum, & diſpenſationem diſpartiretur): concludendum eſt, ordinem Hierarchicum, quaſi organum atque inſtrumentum Spiritus Sancti exiſtere: Ita ut Chriſtus Epiſcopis atque Presbyteris extrinſece, & miniſterialiter ad internum, & eſſentiale regimen haud aliter ferme utatur, quam anima rationalis partibus organicis humani corporis ad ratiocinandum, loquendum, audiendum, ambulandum: vel etiam

quam paterfamilias ſervis, atque aliis inſtrumentis ad familiæ ſuæ bonum, & moderationem, Roman. 12. *Nam multi unum corpus ſumus in Chriſto, alter alterius membra, habentes donationes ſecundum gratiam quæ data eſt nobis differentes, ſive miniſterium in miniſtrando, ſive qui docet in doctrina, qui præeſt in ſolicitudine: & Deus omnia operatur in omnibus*, 1. Corinth. 12. Sicut ergo internum, eſſentiale, abſolutum, ſpirituale, ac inviſibile regimen Eccleſiæ totum à Chriſto capite eſſentiali, & à Spiritu Sancto; Ita miniſteriale, externum, & viſibile ab ordine Hierarchico derivatur, juxta leges poſitas in Euangelio. Cæterum ordo Hierarchicus à Chriſto inſtituitur per ſacerdotii ſui æterni communicationem: quia *ſicut Dominus noſter tanquam ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech, omnem habet in cœlo & in terra auctoritatem*, Matthæi ultimo. Similiter Eccleſia ejus ſponſa, ut conſors, & particeps ſacerdotii atque Epiſcopatus Chriſti, eadem pollet auctoritate, ſed duntaxat in poteſtate miniſteriali ſpirituali, quod ſæpe dictum, ſæpius tamen dicendum eſt. Certe quando in unoquoque genere unum primum eſt ad quod cætera omnia velut ad cauſam, principium, & exemplar referri debent; ut omnia calida ad ignem, verbi cauſa, & Apoſtolus ad Hebr. 7. aſſerit, POSITO VEL TRANSLATO SACERDOTIO, OMNEM QUOQUE PONI VEL TRANSFERRI LEGUM SANCIENDARUM AUCTORITATEM. Hinc neceſſario inſurgit, cunctas dotes divinas ad Poteſtatem & jurisdictionem Eccleſiaſticam pertinentes, haud aliter referri oportere ad Chriſti ſacerdotium, quam effectus ad cauſam Phyſicam, proprietates ad ſubjectum, potentias intelligendi, volendi, & reminiſcendi ad animam rationalem, rivos ad fontem. Ut enim anima rationalis tota eſt in toto, & tota in qualibet parte corporis organici, ac pro varietate organizationis & diſpoſitionis variorum membrorum, varias etiam ac differentes obit operationes: pari modo unicum eſt in toto ordine Hierarchico natura, & ſpecie ſacerdotium aut Epiſcopatus Chriſti, totum in toto, & totum in qualibet parte ordinis Hierarchici: ubi tamen pro diverſitate organizationis, adminiſtrationis, exercitii, ac dignitatis Papalis, Epiſcopalis, & Presbyteralis diſtinguitur: propterea quod Papa, Epiſcopi, & Presbyteri varias ac differentes operationes & munia in Corpore myſtico Chriſti, quod eſt Eccleſia exercent, teſte Cardinali Cuſano lib. priore de Concordantia cap. 10. *Sacerdotium*, inquit, *eſt ut anima una in uno corpore fidelium, quæ membris communicat vivificationem, vegetationem, & ſenſationem*: & juxta graduationem membrorum quibus præſidet, *gradum in præſidentia cathedrali ſortitur.* Item lib. tertio, cap. 41. *Conſideret Romanus Pontifex, ſi ſacerdotium eſt ut anima una quæ eſt tota in toto, & tota in qualibet ejus parte, quod tunc exequutiones poteſtatum, quoad decretam provinciam ſecundam plus & minus, quum ab extrinſeco dependeant, non dimi-*

nuunt

nuunt ſpiritualem Poteſtatem in ſe. Unde ſicut anima ipſa in pede hominis non eſt major nec minor propter vitam quam pedi præſtat ipſamet anima quæ in capite vel in corde reſidet: ſic ipſe Papatus ſe habet ut anima in capite, & Patriarchatus ut anima in auribus vel oculis, & Archiepiſcopalis dignitas ut anima in brachiis, & Epiſcopalis ut in digitis, & ſic de ſingulis, uſque ad pedes, qui in republica plures deſignant: Unde anima eis vitam præſtans, Curatos recte ſignificat. Una eſt ergo à Deo omnium ligandi, ſolvendi, ac vivificandi poteſtas, licet illa ex parte membrorum alia atque alia, major & minor videatur. Quibus accurate perpenſis, claret Epiſcopos atque Presbyteros immediate auctoritatem ſuam mutuari à Spiritu Sancto, ob conformitatem quam habent cum Chriſto propter adeptionem ejus ſacerdotii. Unde Apoſtolus Actorum 20. *Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei quam acquiſivit ſanguine ſuo.* Hinc pariter dignoſcitur, quare B. Cyprianus perhibeat unicum eſſe Chriſti Epiſcopatum, aut ſacerdotium, atque à ſingulis Epiſcopis partem ejuſmodi Epiſcopatus in ſolidum & ex æquo poſſideri 24. *quæſt.* 1. *Can. Loquitur* §. *Epiſcopatus unus eſt, cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur.* Huc & accurrit Hieronymus docens omnes Epiſcopos ejuſdem prorſus eſſe meriti, atque ſacerdotii, & individue, ac indiſtincte Apoſtolorum ſucceſſores *diſt.* 93. *can. Legimus* §. *Quid enim facit excepta ordinatione Epiſcopus, quod Presbyter non faciat? Ubicumque fuerit Epiſcopus, ſive Romæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli, ſive Rhegii, ſive Alexandriæ, ſive Tanis, meriti ejuſdem eſt, & ſacerdotii: potentia divitiarum, & paupertatis humilitas, vel ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopum non facit. Cæterum omnes Apoſtolorum Succeſſores ſunt.* Lux quoque magna ſententiæ Gulielmi Altiſiodorenſis accedit lib. 4. Sententiarum, quæſt. 1. ſub finem de Sacramento Ordinis. *Quod ſi non eſſent in mundo niſi tantum tres ſimplices ſacerdotes*, ait, *oporteret quod aliquis illorum conſecraret alium Epiſcopum, & alium in Archiepiſcopum.* Certe divina inſtitutione & Jure Communi, ſinguli Epiſcopi id ſunt reſpective in ſua diœceſi, quod Papa in Eccleſia univerſali, teſte Bellarmino lib. quinto de Romano Pontifice cap. tertio. Deinde eſt in confeſſo apud omnes Theologos, reſervationem caſuum Juris eſſe ſolum poſitivi: & ob eam rem quemcumque ſimplicem ſacerdotem obvium in caſu neceſſitatis tantumdem habere auctoritatis quantum & Papam ipſum, quoad Jus abſolvendi à peccatis: præterea Epiſcopatum cum Presbyteratu unum atque eundem omnino imprimere Characterem qui ſola ampliatione aut extenſione, id eſt, quoad exercitium, non intenſive, & formaliter diſtinguitur in Epiſcopo, & Presbytero: idque exemplo pueri & viri illuſtrant: quia puer vir factus nihil à ſeipſo natura, & ſpecie differt, cum eſſet puer, ſed materia-

rialiter tantum, & quoad extenſionem. Quare Magiſter Sententiarum lib. 4 diſt. 24. docet, *Nomen Epiſcopi, & Presbyteri eſſe nomina dignitatum, atque officiorum, non ordinum.* Quem locum S. Bonaventura lib. 4. Sententiarum diſtinctione 19. quæſtione ſecunda luculenter explicat: ac primo *aſſerit Chriſtum Poteſtatem ligandi & ſolvendi ſolis ſacerdotibus commiſiſſe: & in ordine ſacerdotali dari claves: & quoniam Epiſcopatus non dicit novum ordinem, ſed quandam ordinis eminentiam, ideo in eo non dari novam clavem, ſed poteſtatem hujuſmodi extendi & ampliari.* Præterea diſtinct. vigeſima quinta quæſt. tertia: *In ordine ſacerdotali non eſſe gradus ordinis, ſed diſtinctionem dignitatum, & officiorum, quæ tamen novum gradum vel ordinem non conſtituunt, ut Archipresbyter, Epiſcopus, Archiepiſcopus, Patriarcha, Pontifex ſummus: qui ultra ſacerdotium non addunt ordinem, nec gradum novum, ſed ſolum dignitatem, & officium. Et ita Epiſcopatus prout concernit ordinem ſacerdotii, bene poteſt dici ordo; ſed prout diſtinguitur contra ſacerdotium, dicit dignitatem quandam vel officium Epiſcopi annexum, & non eſt proprie nomen ordinis, nec novus character imprimitur, nec nova poteſtas datur, ſed poteſtas data ampliatur. Unde ſicut non recipit alias claves, ſic nec alium ordinem* Concludit S. Bonaventura, *Epiſcopatum præciſe loquendo non eſſe ordinem, ſed ordinis eminentiam, vel dignitatem ſupra presbyteralem ordinem: idque ſimiliter tenendum eſſe ait de Papatu aut Primatu reſpectu Epiſcoporum.* Ab hoc etiam fonte & alia communis Theologorum ſententia derivatur, videlicet, utramque clavem aut poteſtatem ordinis & Juriſdictionis unà & conjunctim conferri habitu & in actu ſignato quando Epiſcopalis, & ſacerdotalis ordo datur: deinde ad actum, exercitium, & exequutionem reduci cum materia, id eſt, populus regendus, nimirum parœcia presbytero, vel diœceſis Epiſcopo adminiſtranda defertur. Quam in rem nobis aliquando futura eſt amplior diſputatio adverſus Suarem: qui ut probet Juriſdictionem Eccleſiaſticam à Papa velut à Monarcha abſoluto Eccleſiæ conferri, fruſtra in hac diſputatione omnibus Theologis contradicit, quaſi per ordinem ſola Poteſtas ordinis,& non Juriſdictionis Epiſcopis,& Presbyteris daretur.

Sed poſito hoc invictiſſimo Eccleſiaſticæ Juriſdictionis fundamento, ſciendum eſt Chriſtum ſex loquendi formulis auctoritatem Eccleſiaſticam deſignaſſe, & actu contuliſſe: primum facultate clavium ad claudendum & reſerandum cælum. 2. Poteſtate ligandi, & ſolvendi: 3. immediata miſſione Apoſtolorum & diſcipulorum: 4. Collatione ſacerdotii ſui: 5. Auctoritate remittendi atque retinendi peccata: 6. Facultate paſcendi oves ſuas. Ubi notatione dignum, ex variis modis capeſſendæ Poteſtatis Eccleſiaſticæ, quinque, videlicet facultatem claudendi & aperiendi cælum, ligandi & ſolvendi, immediatam quoque miſſionem, & poteſtatem retinendi ac remittendi peccata cum ſuprema auctoritate paſcendi oves Domini, neceſſario referri ad Sacerdotium

Chriſti

Chriſti, velut effectus ad cauſam phyſicam large ſumpto nomine cauſæ phyſicæ: ſcilicet cum poſita aliqua re continuo, & neceſſario effectus ſequitur: quemadmodum ex Chriſti ſacerdotio communicato Eccleſiæ, Papalis, Epiſcopalis, & presbyteralis auctoritas neceſſario manat, & exiſtit.

Cæterum ipſo Euangelio clare docemur, Chriſtum conferendo claves aut Juriſdictionem Eccleſiaſticam diſcipulis, eam ſemper prius, atque immediatius toti Eccleſiæ collectim & indiviſim, quam uni, & ſoli Petro ſeorſim detuliſſe, congruenter ad VII. & VIII. Axiomata. Utque ſingulos percurramus locos, primum Matthæi 16. Chriſtus nihil dat, ſed verbo futuri temporis Petro tanquam ad Eccleſiæ primatum gerendum deſignato Joannis 1. pollicetur claves regni cælorum nomine omnium Apoſtolorum, & diſcipulorum quos Petrus propter Primatum ſuum repræſentabat, & pro quibus omnibus reſponderat, *Tu es Chriſtus filius Dei vivi*, ſicut omnes Patres docent. Quare eodem plane ſenſu, & prærogativa dicitur Petro, *Quodcumque ſolveris*, &c. Matt. 16. quo & omnibus Apoſtolis, *Quæcumque alligaveritis*, *aut ſolveritis*, Matt. 18. ut cuncti doctores Eccleſiæ aſſerunt, uno excepto Maldonato cap. 16. in Matthæum ad hæc verba, *Quodcumque ligaveris ſuper terram. Nec enim ait eodem ſenſu quo Petro, atque aliis Apoſtolis dictum interpretor, Quodcumque ſolveris ſuper terram: etſi video omnes auctores præter Origenem in eadem fuiſſe ſententia.* Quaſi vero Maldonate, tibi uni potius, quam omnibus antiquis & recentioribus auſcultare debeamus? cum illorum doctrina Jure Divino, Naturali, & Canonico roboretur: tua vero imaginariæ poteſtati abſolutæ tantummodo incumbat, & Legi Divinæ ac praxi Eccleſiæ primitivæ omnino adverſetur: ſiquidem poſt Cajetanum fingis clavem alterius generis datam Petro quàm aliis Apoſtolis quod eſt ridiculum, & Chimæricum: quando caſuum reſervatio Juris eſt mere humani. Porrò Dominus Matt. 18. ſupremum Eccleſiæ tribunal ad Sacerdotii ſui exercitium exigit, ad quod peccatores, cum alia corrigendi via, & ratio non exſtaret deferrentur, etſi pervicaciter obdureſcerent, atque ſacerdotio Chriſti obtemperare detrectarent, Spiritualis exilii pœna multarentur: *Si peccaverit in te frater tuus, dic Eccleſiæ*, &c. *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis*, &c. Quo de loco infra Axiomate XVI. & XVII.

At Dominus immediatam miſſionem Apoſtolorum, & diſcipulorum ex more, & inſtituto Principum Legatos, atque Oratores ſuos in exteras provincias cum juſta, & neceſſaria poteſtate mittentium celebravit: ideoque veram, & realem collationem Juriſdictionis continet Roman. 10. *Quo modo prædicabunt niſi mittantur?* Inchoatur verò ante paſſionem Domini, Matthæi & Lucæ 10. & Joannis 17. deinde cumulate perficitur Joannis 20. & Matthæi ac Marci ultimo poſt reſurrectionem: *Euntes in mundum univerſum prædi-*

cate Euangelium omni Creaturæ: *Sicut miſit me Pater*, *& ego mitto vos*, *accipite Spiritum Sanctum*, *quorum remiſeritis peccata*, &c. Quem textum Bellarminus cap. 23. lib. 4. de Romano Pontifice luculenter explicat, & nominatim perhibet: *Idem dari Apoſtolis per illa verba, Ego mitto vos Joannis* 20. *quod Petro fuerat promiſſum per illud*, *Tibi dabo claves*: *& poſtea exhibitum per illud*, *Paſce oves meas*. *Conſtat autem per illa*, *Tibi dabo claves*, *& per illud*, *Paſce oves*, *intelligi Juriſdictionem pleniſſimam*, *etiam exteriorem*. Cujus Teſtimonio liquet, cunctos Apoſtolos & honore & poteſtate inter ſe pares extitiſſe, conformiter ad ſententiam Cypriani *can. loquitur*. 24. *quæſt*. 1. quem Canonem Bellarminus ibidem interpretatur. Iſthæc autem honoris, & poteſtatis æqualitas inter Apoſtolos, nihilo magis Primatui Petri quam æqualitas Cardinalatus prærogativæ Decani Collegii Cardinalium detrahit. Etſi enim omnes Cardinales ratione ſui Cardinalatus ſint inter ſe pares & æquales: tamen Decanus propter Primatum ſuum omnibus anteit: de Jure autem Primatus Petri Axiomate XXX. Quod verò Bellarminus poſt Turrecrematam hanc Apoſtolorum æqualitatem imminuere tentat in Epiſcopis qui Apoſtolis ſucceſſerunt, quaſi quædam fuiſſet extraordinaria, & delegata poteſtas in Apoſtolis, quæ ad Epiſcopos ut ſucceſſores Apoſtolorum, nequaquam tranſiiſſet: contra autem in Petro ordinaria poteſtas ſolide reſediſſet atque ad ſolos Romanos Pontifices Petri ſucceſſores duntaxat perveniret: certe purum putum eſt figmentum, & petitio principii. Quoniam omnes Patres hunc locum Joannis, *Sicut miſit me Pater*, *& ego mitto vos*, &c. (quem Bellarminus loco citato de pleniſſima poteſtate intelligi perhibet) interpretantur de ordinaria Poteſtate Eccleſiaſtica æque tranſmiſſa ad Epiſcopos ſicut ad Apoſtolos: alioqui certe Poteſtas Eccleſiaſtica non eſſet ejuſdem ſpeciei, & naturæ in Epiſcopis quæ fuit in Apoſtolis. Addo amplius, totam hanc Poteſtatem & miſſionem à Chriſti Sacerdotio velut à cauſa univoca ſcaturire, atque ejuſdem plane generis, virtutis, & naturæ in omnibus Epiſcopis, exiſtere, ſi habitu, *formaliter*, intenſive & in actu ſignato conſideretur: differre tantum *materialiter*, quoad actum, exercitium, adminiſtrationem, extenſionem, & exequutionem: propterea quod ſummus Pontifex ob Primatum, extenſive, & exequutive ampliorem habet poteſtatem ſuper Eccleſias particulares diſgregatas, ut infra demonſtrabitur.

Sed quoniam Apoſtoli eorumque ſucceſſores Epiſcopi, in vim Sacerdotii Chriſti quandam cum Chriſto conformitatem adipiſcuntur, ideoque Proreges, Legati, Miniſtri, OEconomi, Vicarii, & Procuratores Domini efficiuntur, ac facultate regendæ Eccleſiæ per actus Hierarchicos donantur; *illuminando per doctrinam*, *purgando per pœnitentiam*, *& cenſuras*, *ac perficiendo reliquorum Sacramentorum adminiſtratione*, *& Canonum ac Legum Conſtitutione*

quando

quando res poſtulat: Sciendum eſt Petrum in hoc munere ob primum gradum Sacerdotii Domini quem habet, Primatum ſuper alios Apoſtolos obtinere. Porro Dominus Sacerdotium ſuum in commune, & indiviſim toti largitur Eccleſiæ, ut doceret non ab uno & ſolo ſeorſim, ſed in ordine ad regimen Ariſtocraticum eſſe diſpenſandum: ac neminem exiſtere, qui non eidem ſubjiciatur, Axiomate XVI. Quare Chriſtus Lucæ 22. omnes Apoſtolos collectim ſic affatur: *Deſiderio deſideravi hoc Paſcha manducare vobiſcum, antequam patiar: hoc eſt corpus meum quod pro vobis tradetur: hoc facite in mei commemorationem*, &c. *Reges Gentium dominantur eorum*, *Vos autem non ſic: ſed qui major eſt in vobis*, fiat ſicut minor, & qui Præceſſor *ſicut Miniſtrator. Et ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi Pater meus Regnum*, *ut edatis & bibatis ſuper menſam meam in Regno meo*, *& ſedeatis ſuper thronos*, *judicantes duodecim tribus Iſraël.* Cujus Regni Euangelici gubernatio, tota in actuum Hierarchicorum miniſterio conſiſtit: & ad hunc ſenſum intelligendus Apoſtolus cap. 2. poſterioris ad Corinthios, *pro Chriſto legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos.* Quæ legatio, & Proregnum Chriſti, reſpective & proportionatim ad LXXII. diſcipulos, & eorum ſucceſſores Presbyteros habentes curam animarum extenditur.

Hinc ergo clariſſime probatum manet, Sacerdotium Chriſti cum poteſtate remittendi, ac retinendi peccata, item immediatam miſſionem, atque alias dotes ad Eccleſiaſticam Juriſdictionem ſpectantes ſuperius explicatas indiviſim, & in commune prius collatas omnibus Apoſtolis quam aliquid ſeorſim Petro conferretur à Chriſto. Sic enim ante omnia Dominus Ariſtocraticum regimen Eccleſiæ fundare, & inſtituere; deinde poſtremo loco exequutionem hujus regiminis Petro largiri voluit ultimo: *Si diligis me*, *paſce agnos meos*, *paſce oves meas*: qua de clauſula Axiomate XXX. Proculdubio cum Dominus Sacerdotium ſuum, & claves jugiter in Eccleſia manſuras inſtitueret, ideo non uni, & ſoli Petro (quia partiale eſt, inadæquatum, & mortale ſubjectum) eas contulit: ſed toti ordini Hierarchico collectim ſumpto, quem Apoſtoli referebant, velut totali, adæquato, atque immortali ſubjecto. Quare ordo Hierarchicus claves architectonice quaſi per dominium, & proprietatem poſſidet, ut eas quando opus eſt propaget, atque Prælatis ſingularibus, quoad uſum, miniſterium & exequutionem diſpartiatur. Unde S. Auguſtin. ſermone centeſimo octavo de diverſis, qui tertius eſt in feſto S S. Apoſtolorum Petri & Pauli. explicate ait, *Non hominem unum*, *ſed unitatem accepiſſe claves Eccleſiæ*, *ac Petri excellentiam prædicari: quia ipſius univerſitatis figuram geſſit*, *quando ei dictum eſt: Tibi dabo, quod omnibus traditum eſt*, &c Quam diſputationem Toſtatus Abulenſis Epiſcopus doctiſſimus in propriis terminis tractat, & enucleat cap. decimo quinto Numerorum, quæ-

ſtione quadrageſima octava, & quadrageſima nona, diſputans, *An communitas ſeu Eccleſia poſſit habere exercitium Jurisdictionis, & an Chriſtus dederit claves ſoli Petro ſpecialiter, vel toti Eccleſiæ: & quo modo transfertur auctoritas clavium de uno Prælato in alium.* Legendus quoque Gerſonius de Poteſtate Eccleſiaſtica, conſideratione quarta, & Almainus de Eccleſiæ auctoritate cap. ſexto & ſeptimo.

Cæterum non abs re informandus Lector, quod longe aliud ſit dicere, *claves datas unitati, ut per unum exerceantur, aut mandentur exequutioni: atque ſimpliciter & abſolute perhibere, claves datas eſſe unitati duntaxat.* Quia primum indicat Statum aut Principatum Eccleſiæ eſſe Monarchicum Ariſtocratico Regimine temperatum, ſicut Synodi Conſtantienſis Canonibus definitur, & Axiomate XI. explicatum eſt. Secundum vero oſtendit, Statum, & Regimen Eccleſiæ pure pute Ariſtocraticum, ut in Republica Veneta. Hoc autem Gerſonius merito improbat *Tractatu Secundo de Schiſmate*, demonſtrans eſſe impoſſibile Eccleſiam plures habere Papas: ſicut nonnulli homines tempore Schiſmatis Antipaparum unionem Eccleſiæ impedientes contendebant, propterea quod magnus ex ea re proventus ad illos redundabat; quemadmodum Hiſtoriæ temporum memorant, conſule XXXI. Axioma.

Sed ut ratio noſtræ Analyſeos omnibus conſtet, definitionem Axiomate I. poſitam, cum eſſentialibus cauſis Eccleſiaſticæ Poteſtatis ſigillatim, ſi placet conferamus. Ita enim exploratum evadet, utrum Regulis Dialecticæ & Theologiæ cohæreat. Primum clauſula hæc, *ad finem ſupernaturalem inſtituta*, deſignat cauſam finalem ad quam unitate, & Sanctorum Communione per bonum Eccleſiæ regimen perveniri alias oſtendimus. Secundo materialem cauſam vocabulis *Politiæ Monarchicæ* ideo expreſſimus, quod cuncti homines Sacro Baptiſmate donati quandam Politiam Monarchicam conſtituant, primum reſpectu Chriſti Capitis & Monarchæ eſſentialis, ſecundo intuitu Papæ atque omnium Epiſcoporum: qui ſuo quiſque modo proportionatim & reſpective habendi ſunt Monarchæ, large ſumpto nomine. Papa quidem ob Primatum ſuper particulares Eccleſias per mundum diſperſas: Epiſcopi vero ratione ſuæ privatæ diœceſis. Ex quo dignoſcimus, univerſos Chriſtianos Jure quodam ſocietatis in Lege Euangelica & cum ipſomet Chriſto Capite eſſentiali, & cum ſuis Paſtoribus ac inter ſeſe invicem intime ſociari, & colligari: Ita ut omnes unum corpus efficiant in Chriſto, ſintque alter alterius membra. Quare Cyprianus Epiſt. 69. ad Pupianum aſſerit *Eccleſiam eſſe plebem Epiſcopo adunatam, & Paſtori ſuo gregem adhærentem.* Cauſa formalis atque efficiens primaria his vocibus conſignatur: *Politia Monarchica à ſummo animarum noſtrarum Paſtore inſtituta.* Cauſa autem ſecundaria efficiens his aliis: *Ariſtocratico Regimine omnium optimo, & naturæ convenientiſſimo temperata.* Enimvero,

vero, penes ordinem Hierarchicum Ariſtocratiæ moderatio habitat Matt. 18. *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis, & quæcumque ſolveritis*, &c. *Ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo*, &c. Apoſtolos autem atque diſcipulos ſuos qui Ordinem ſacerdotalem referebant, alloquitur Dominus. Et quoniam Epiſcopi Apoſtolis, & Presbyteri LXXII. diſcipulis Jure divino ſucceſſerunt Axiomate XXXIV. idcirco Regimen Eccleſiæ ad Epiſcopos, & Presbyteros curam habentes animarum velut ſacerdotii, & Cathedræ Chriſti proportionatim, & reſpective participes attinet. Cur autem Regimen Ariſtocraticum Eccleſiæ omnium optimum & Naturæ convenientiſſimum dicatur, Axiomate I. probavimus.

Summa hujus pronunciati eſt, fruſtra & ſupervacue adverſarios diſputationes inſtituere de auctoritate Papæ ſupra Eccleſiam aut Concilium generale: quia ſecundum omnia cauſarum eſſentialium genera, nec-non etiam habita ratione cauſæ efficientis ſecundariæ inſtrumentalis, Papa ſubjicitur Eccleſiæ ſicut filius matri, miniſter dominæ ſuæ, & ſponſæ Chriſti, pars toti, membrum corpori, oculus homini, effectus atque inſtrumentum ſuæ eſſentiali cauſæ. Primum ſi ipſemet dominus cauſæ finali Eccleſiæ in vitam æternam miniſtrare, & ſubſervire, eamque ob rem formam ſervi accipere voluit Philipp. 2. Matt. 20. Luc. 22. quotuſquiſque Prælatorum Eccleſiæ hoc miniſterium gravate ferre, aut appellationem miniſtri vel capitis miniſterialis detrectare audeat? Secundo Papa nihilo magis ad cauſam materialem quam quilibet Chriſtianus pertinet: quoniam omnes ſumus in ſolidum Chriſtiani, & ex æquo Eccleſiæ atque alter alterius membra homogenea in Chriſto, & corpus Chriſti, id eſt, Eccleſiam conſtituimus: quemadmodum multa grana frumenti, unam maſſam panis componunt. Quapropter in genere cauſæ materialis, neque S. Petrus, neque Papa, naturam aut notionem capitis ſed membri duntaxat ſub Monarcha, & capite eſſentiali Chriſto obtinere poteſt. Tertio in genere cauſæ formalis aut efficientis primariæ nullus præter Chriſtum, & Spiritum Sanctum ſibi quicquam vendicat. Quarto cauſa efficiens ſecundaria, & inſtrumentalis totus eſt ordo Hierarchicus collectim ſumptus, conſtans Apoſtolis & LXXII. diſcipulis, quibus Epiſcopi, & Presbyteri Jure Divino ſucceſſerunt, Axiomate XXXIV. & confertim totale adæquatum, invariabile, & immortale ſubjectum Sacerdotii Domini efficit: cujus ſacerdotii omnes Epiſcopi in ſolidũ, intenſive, formaliter, & ex æquo ſunt conſortes. Neque in hoc genere cauſæ inſtrumentalis Petrus ſupra alios Apoſtolos, & Papa ſupra Epiſcopos ſibi quicquam privatim aſſumere valet excepto Primatu; id eſt, primo gradu Sacerdotii Chriſti in ordine ad Regimen Ariſtocraticum Axiomate XI. XIV. XXIX. & XXX. idemque prorſus judicium de Epiſcopis reſpective & proportionatim comparatis ad Presbyteros curam habentes animarum ſupra quos Primatum ſimi-

liter obtinent. Quinto ex his indubitatis Principiis definitio Eccleſiæ *Axiomate* I. & decreta Synodi Conſtantienſis de Concilii auctoritate ſupra Papam Axiomate II. conſignata, clare quidem probata & explicata manent à Priori. Sexto hinc quoque inſurgit, facultatem Theologicam Pariſienſem in Articulis quos anno 1542. edidit adverſus Lutherum, quando enunciat *Eccleſiam immediatè habere à Chriſto Poteſtatem excommunicandi*, (quæ eſt ſuprema poteſtas Eccleſiæ Axiomate XVII.) atque omnes Doctores & Baccalaureos adigit ut in præfatos jurent Articulos, eoſque propriis ſyngraphis obſignent, &c.. continuo etiam omnibus alumnis ſuis legem figere, ut teneantur docere Concilium eſſe ſupra Papam. Siquidem ex immediata Eccleſiæ auctoritate, neceſſitate conſequentis & conſequentiæ inducitur Concilium generale legitime congregatum Eccleſiam Catholicam repræſentare, atque poteſtatem directivam, & coactivam habere in Papam, Axiomate II. Hinc pariter conſurgit, *Extravagantem, unam Sanctam*, *de Majoritate & obedientia*, qua Bonifacius venditat *Papam utrumque habere gladium*, *ac omnes judicare, & à nemine judicari*, eſſe falſam, erroneam, & impiam: propterea quod naturæ, & cauſis eſſentialibus poteſtatis ſpiritualis miniſterialis Eccleſiæ tam contraria eſt, quam Deſpoticum & ſanguinarium imperium Euangelio pacis, & Legis gratiæ omnium mitiſſimæ, & perfectiſſimæ libertatis: neque inter hæc duo extrema, poteſtas indirecta recentiorum ullum poteſt medium congruens Euangelio conſtituere, quo error ille mitigetur aut ad aliquem ſenſum tolerabilem explicetur: & idcirco falſum atque erroneum eſt, Papam aut Eccleſiam præditam eſſe poteſtate Reges etiam hæreticos abdicandi, multoque minus occidendi. Quæ omnia proxime ſequentibus axiomatis amplius demonſtrabuntur.

AXIOMA XV.

Eccleſiam eſſe, ac proprie appellari unam, totam, integram, Catholicam, atque infallibilem ob internas, & eſſentiales, non propter externas, inſtrumentales, accidentales, & mutabiles cauſas: atque ordinem Hierarchicum, Primatum, Papatum, Epiſcopatum, & Presbyteratum formaliter *quoad inſtitutionem ac eſſentiam, eſſe penitus invariabiles, ac immutabiles:* materialiter *autem ſubjective, quoad eſſentiam, & exercitium eſſe mutationi obnoxios: & confutatio argumentorum quibus Adverſarii Papam Caput eſſentiale Eccleſiæ efficere moliuntur.*

XXI. CUm res univerſæ ſuum Eſſe, ſuam virtutem, operationem, & denominationem ſortiantur ab integritate, & qualitate cauſarum

rum internarum, ac eſſentialium, non externarum & accidentalium: profecto Eccleſia debet eſſe & dici una, ſancta, Catholica, infallibilis, impeccabilis, invariabilis, integra, & tota propter cauſas eſſentiales, atque individuam ejus unionem cum Chriſto ſponſo, & capite eſſentiali; qui ſponſam chariſſimam per Spiritum Sanctum interne, individue ac eſſentialiter vivificat, informat, & dirigit: exterius autem miniſterialiter, viſibiliter, & inſtrumentaliter per Hierarchicum ordinem conſtantem Primatu, Epiſcopatu, & Presbyteratu. Tametſi enim ordo Hierarchicus, Primatus, Epiſcopatus, atque Presbyteratus *formaliter*, objective, quoad eſſentiam, & inſtitutionem ſint immutabiles, ac invariabiles: nihilominus ſi *materialiter* ſubjective quoad eſſentiam, atque exercitium conſiderentur, quatenus in Petro, Paulo, Clemente, & aliis ſingularibus perſonis mortalibus exiſtunt, plane accidentales, & variabiles ſunt. Quamobrem hoc vel illo Papa, Epiſcopo, aut Presbytero ſingulari vita functis, vel juſta de cauſa abdicatis ab Eccleſia, ſemper eſſentialis ac interior unitas Eccleſiæ integra, & illibata continuat: propterea quod ordo Hierarchicus collectim ſumptus, ſacerdotium Chriſti cum univerſa poteſtate, & jurisdictione Eccleſiaſtica, atque ipſomet Papatu, aut Primatu eminenter poſſidet, totaliter, adæquate, formaliter, ſuppletive, architectonice, & velut per dominium, ac proprietatem. Ex quo fit ut ipſe Pontifex Romanus mediatione ſuppoſiti, & virtutis atque miniſterii Eccleſiæ ſacerdotalis, claves & juriſdictionem Eccleſiaſticam conſequatur: quoniam Eccleſia dum Pontifici Sacerdotium Chriſti communicat; una quoque eidem quoad habitum, & in actu ſignato defert poteſtatem Eccleſiaſticam, quæ ad actum atque exercitium reducitur per electionem Cardinalium: qui tanquam legati, & procuratores Eccleſiæ, univerſum populum Chriſtianum Papæ regendum ſubjiciunt. Hæc autem ut amplius confirmentur, aliquot doctorum ſcholæ Pariſienſis teſtimonia ſubjiciam. Cardinalis Alliacenus de auctoritate Eccleſiæ cap. ultimo circa medium: *Quamvis Papa concedatur eſſe caput Eccleſiæ, tamen hoc eſt ſub principali capite Chriſto: & ideo ſubordinatio corporis Eccleſiæ ad Papam eſt ſolum accidentalis, ſed eſſentialis ad Chriſtum, à quo immediatè habet auctoritatem: & illud privilegium non habet à Papa.* Gerſonius libello Articulorum theologicè compoſitorum contra Petrum de Luna articulo tertio: *Quamvis unitas Eccleſiaſtica eſſentialis ſit ad primarium caput Chriſtum: nihilominus unitas altera accidentalis vel ſecundaria conſiſtit in obedientia ad unum ſummum Pontificem qui eſt caput ſecundarium in Eccleſia.* Deinde articulo quinto: *Eccleſia continuabit in unitate uſque ad conſummationem ſeculi, & hoc intelligendo nedum de primaria & eſſentiali unione, quæ eſt ad Chriſtum, ſed de accidentali, & ſecundaria ad ſummum Pontificem.* Item articulo undecimo: *Reſpondeo quod ſimilitudo corporis*

veri,

veri, & myſtici non eſt uſquequaque eadem : quoniam ſine capite naturali corpus non poteſt habere vitam: ſed in caſu noſtro patet de Papa, quo remoto vel abſciſſo ſtat unitas, & vita in corpore myſtico Eccleſiæ : & hoc virtute Capitis eſſentialis, & primarii quod eſt Chriſtus.

Quo ex textu Gerſonii inducimus, univerſa argumenta quæ à ſimilitudine capitis, & corporis naturalis viſibilis ad myſticum, & politicum corpus Eccleſiæ ducuntur, penitus eſſe ſophiſtica. Almainus capite ſeptimo de Eccleſiæ auctoritate ad quartum: *Contulit Domnus claves Petro ſummo Pontifici ut ſigno & figuræ unitatis Eccleſiæ.* Quæ Almaini reſponſio contra Cajetanum, plane concordat ſententiæ Cypriani lib. de unitate Eccleſiæ, ubi docet Papam & Petri Cathedram eſſe figuram, & Symbolum unitatis Eccleſiæ, Eccleſiam autem eſſe fontem, radicem, & cauſam efficientem totius auctoritatis Eccleſiaſticæ poſt Chriſtum: ſicut ſol eſt cauſa radiorum, fons rivuli, radix ramorum arboris. Nec mirum quando Eccleſia Sacerdotium, & Epiſcopatum Chriſti architectonice poſſidet. At Bellarminus lib. 4. de Romano Pontifice cap. 24. hunc Cypriani locum ſophiſtice ad unum & ſolum Papam detorquet, quaſi ab illo, velut à Monarcha abſoluto infallibili, tota Eccleſiæ auctoritas flueret; quod non eſt explicare ſed corrumpere Auctores. Sed ut ad Almainum revertar ibidem capite octavo, reſponſione ad ſecundum: Non oportet, ait, omnem proprietatem capitis proprie dicti reperiri in iſto capite ſimilitudinario : & præcipue cum Eccleſia tota non dicatur corpus Petri, ſed ſolum corpus Chriſti : ut patet Roman. 12. ubi dicitur*: Multi unum corpus ſumus in Chriſto.* Joannes Major quarto Sententiarum diſt. 24. quæſt. 3, *Eccleſia non dicitur una ab unitate Capitis miniſterialis, ſed à Chriſto, & unitate fidei, ut videre eſt poſt mortem Papæ ante creationem alterius.* Idem Commentariis in cap. 18. Matthæi ad ſeptimum : *Reſpondetur quando nullus eſt Papa, Eccleſia non eſt minus una quam uniente Papa. Quia Eccleſia dicitur una ab unitate capitis eſſentialis, & non ab unitate capitis accidentalis. Stat virum aliquem Papæ contradicere, & eſſe de unitate Eccleſiæ, dummodo ſtet ſub capite Chriſto, eſt de unitate Eccleſiæ.* Magiſter Claudius Guilliaudus etiam doctor Sorbonicus in cap. 1. ad Coloſſenſ. in hunc verſum : *Et ipſe eſt caput*, &c. *Nec ulla quidem creatura eſt quæ dici poſſit caput Eccleſiæ, ſed Chriſtus ſolus. Nam caput Eccleſiæ eſſe, eſt Regem & Salvatorem eſſe totius Congregationis Sanctorum*; *Ubi ubi fuerint Sancti.* Quibus ſententiis relinquitur, longe aliud eſſe unitatem fidei abſolute ſervare, & eam cum Romano Pontifice capite ſymbolico, ſimilitudinario, & accidentali retinere: quando, ut ait Major, *ſtat aliquem Papæ contradicere, & eſſe de unitate Eccleſiæ*: quod experientia ſatis comprobat; & ipſemet Bellarminus lib. ſecundo de Romano Pontifice cap. 29. reſponſione ad ſextum: ubi docet, licitum etiam armis reſiſtere

reſiſtere Pontifici turbanti Rempublicam: ſicut à Majoribus noſtris factum eſt tempore Bonifacii VIII. & Julii.II.

Compendium hujus diſputationis eo redit, ut Pariſienſes Theologi cum adverſus Curiales pro Eccleſiæ & Concilii auctoritate ſupra Papam decertant, Eccleſiam perpetuo capiant pro toto ſuis abſoluto numeris, quod Chriſtus Dominus per Spiritum Sanctum virtutibus Theologicis, nec-non aliis internis motibus Spiritualibus gratiæ, atque regiminis neceſſarii Eccleſiæ informat; & vivificat per ſacerdotii ſui diſpenſationem: quorum motuum internorum Papa & alii Epiſcopi ſunt tantummodo miniſtri & inſtrumenta externa. Unde cum genuinum & naturale officium capitis ſit vitam & motum corpori influere: profecto Papa Eccleſiæ Caput appellari non poteſt, niſi valde improprie, & per quandam analogiam. Quæ à me dicuntur veritatis aſſerendæ ſtudio: quoniam Theologorum eſt in dogmaticis conſtituendis preſſe, & proprie loqui, ac Sophiſtica vitare. Enimvero, ſicut Pater naturalis eſt qui filium generat, atque hæredem efficit: non autem Vitricus aut Curator qui privigno & pupillo quædam adjumenta externa non de ſuo ſed de privigni, ac pupilli bonis largitur: pariter ille ſolus caput Eccleſiæ proprie habendus, qui vitam juſtificationis, & gratiæ, ac motus ſpirituales Regiminis Eccleſiæ influit, *quique eſt ſalvator* ut ait Guilliaudus: minime vero qui extrinſece actus Hierarchicos obit, & Sacramenta in vim Sacerdotii Chriſti adminiſtrat: *Omnis enim gloria filiæ Regis ab intus*, Pſalm. 44. Qui ergo venditant Papam eſſe caput eſſentiale Eccleſiæ, perinde faciunt certe, ac ſi quiſpiam diceret S. Joſeph ſponſum B. Virginis Mariæ patrem fuiſſe naturalem Domini, quoniam exterius Chriſto miniſtrabat. Fruſtra autem inſtant Adverſarii, Papam eo modo dici Caput viſibile Eccleſiæ quo Franciæ Rex verbi cauſa, eſt caput Regni ſui; aut dux & Imperator caput exercitus. Quia ejuſmodi comparationes inter corpus Politicum Naturale, & ſuum etiam caput Connaturale, ſunt omnino diſparatæ & à propoſito alienæ, ſi cum Papa, & Eccleſia conferantur. Enimvero, Rex Franciæ formaliter & de facto Juriſdictionem in totum Regnum diffundit, eamque ſingulis Regni Magiſtratibus immediate, & proportionatim diſpartitur, quemadmodum dux aut Imperator exercitui. Contra Pontifex Romanus, nihil plane in Eccleſiam influit: niſi forte quis per Catachreſim influere vocet externum Miniſterium, atque exercitium Hierarchicarum actionum quod proportionatim & reſpective commune eſt Pontifici cum aliis Epiſcopis, & Presbyteris: idque nullo modo derogare poteſt Primatui. Quod autem Curia Romana per abrogationem ſacrarum electionum hodie efficit, ut omnes qui Epiſcopatus, atque alia pinguiora Sacerdotia, & Abbatias ambiunt, equis concitatis Romam convolent, atque bullas quaſi pro titulo Juriſdictionis collatæ magno Annatarum pretio redimant: grande profecto, &

celebre eſt Myſterium, ab aliquot jam annis inventum, *quo Papa Eccleſiis* per vim majorem eripuit, quod illis poſtea magno Annatarum *pretio* cariſſime venderet: utque ignaris perſuaderet, ſe fontem eſſe totius *Juriſdictionis* Eccleſiaſticæ, quod eſt falſiſſimum & repertum, quaſi Deus Pater qui Filio dilectiſſimo univerſas gentes & terminos terræ pro hæreditate addixit, *Pſal.* 2. voluiſſet Eccleſiam ad unam aut alteram provinciam redigi, unde equis percibus Romam obtinendorum beneficiorum cauſa facile poſſet convolari. Equidem poteſtas clavium & Juriſdictionis quanta quanta eſt, tota ineſt Sacerdotio Domini, quod per Sacrorum Ordinum collationem confertur: & hinc manat omnis externus atque viſibilis influxus Regiminis Eccleſiæ: idque adeo ut ipſemet Papa, & alii Prælati ſuam auctoritatem à Chriſti ſacerdotio repetant per externum Miniſterium Eccleſiæ cui ejuſmodi ſacerdotium creditum eſt, quo illud Architectonice diſpenſaret ac diſpartitetur. Unde datur intelligi, Eccleſiam collectim ſumptam influere quidem in Papam & alios ſingulares Prælatos quos donat Sacerdotio Chriſti: quod, ut aliàs diximus, eſt tanquam anima Eccleſiam vivificans, & propagans. Quæ rationum momenta ejuſmodi ſunt, ut ea multo pronius Adverſarii ſuis virulentis conviciis, & cavillationibus Sophiſticis inquinare quam valide impugnare queant.

Nunc ad illorum ſophiſmata divertamus: ac primo cauſantur Eccleſiam genuino indigere influxu ad ſui conſervationem: interno nimirum atque externo: quorum prior eſt à Chriſto capite eſſentiali & à Spiritu Sancto Eccleſiæ Rectore: poſterior vero eſt viſibilis manatque à Papa Chriſti vicario, & capite viſibili Eccleſiæ. Nam inquiunt, quando Eccleſia eſſentialiter eſt corpus viſibile, oportet etiam niſi degeneret in monſtrum, habeat caput viſibile, qui eſt ſummus Pontifex. Ex quo pariter inferunt, ſede vacante Eccleſiam eſſe in Statu imperfecto, neque Totum ſaltem completum & perfectum conſtituere. Bellarminus lib. ſecundo de Conciliorum auctoritate cap. 19. *Si accipiatur Eccleſia ſine Papa, falſum eſt illam eſſe Totum: non enim eſt totum ſed pars, & quidem major quam caput magnitudine molis; minor autem magnitudine virtutis, ſive auctoritatis, ut patet in quolibet corpore.*

Alterum argumentum eſt Chriſtum eo modo eſſe caput Eccleſiæ quo vir eſt caput mulieris, Epheſ. 5. *Mulieres viris ſuis ſubditæ ſint, ſicut Domino: quoniam vir eſt caput mulieris, ſicut Chriſtus caput Eccleſiæ, ipſe ſalvator eſt corporis ejus*, &c. Hæc autem ſtatuunt neceſſario intelligi de externo & viſibili regimine, quod Chriſtus in Eccleſiam ſicut vir uxorem exercet: conſequenterque Chriſtum hoc viſibile regimen non ſeipſo ſed per Papam vicarium ſuum, & caput viſibile Eccleſiæ exercere.

Tertium argumentum eſt Sanderi, quod Bellarminus lib. priore de Romano Pontifice cap. 2. velut hujus controverſiæ operæpretium habet oſtentui: ſcili-

ſcilicet primum Regimen à Chriſto inſtitutum in Eccleſia fuiſſe Monarchicum, & viſibile: quoniam ipſemet Chriſtus tanquam Caput; & Monarcha ſupremus, Eccleſiam viſibiliter fundavit, & gubernavit. Igitur, ut Regimen ejuſdem ſpeciei poſt aſcenſionem Domini ſubſiſteret, & continuaret: oportuiſſe quoque eam gubernari ſub uno Monarcha viſibili, Petro videlicet, ejuſque ſucceſſoribus Romanis Pontificibus, ad quos Chriſtiani naſcentes controverſias dirimendas deferrent, ſicut ad Chriſtum eas detuliſſent, ſi jugiter viſibilis manſiſſet nobiſcum. Quibus Sophiſticis argutiis, debilia ingenia mirum in modum percelluntur, ac decipiuntur: ut autem omnibus pateant, ſingulis partibus ejuſmodi collectionum ſatisfaciemus.

Et primo quod ſpectat ad geminum influxum conſervandæ Eccleſiæ neceſſarium, tota difficultas hæret duntaxat in externo influxu, quem non à Papa ſed ab unico Sacerdotio Chriſti per miniſterium Papæ, atque aliorum Sacerdotum fieri docuimus: quoniam Dominus Sacerdotium ſuum aut Epiſcopatum totaliter, & adæquate credidit diſpenſandum Eccleſiæ Sacerdotali collectim ſumptæ: cujus Sacerdotii omnes Epiſcopi diſtributive ſumpti partem in ſolidum poſſident. Ideoque in caſu neceſſitatis ſimplex ſacerdos à caſibus Papæ reſervatis, plenarie abſolvit ſicut Papa. Quod autem Sacerdotium non Monarchice ſed Ariſtocratice diſpenſari voluerit Dominus, liquet Matt. 18. *Dic Eccleſiæ: qui Eccleſiam non audierit*, &c. *Amen dico vobis quæcumque alligaveritis*, &c. *Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram* &c. *Ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum:* de qua re amplius Axiomate XVI. Sed ut fraus iſtius argumenti, & veritas interni, atque externi influxus pateat, Syllogiſmum neceſſariis terminis hoc modo contexemus.

Omne corpus viſibile eſſentialiter habere debet caput viſibile, ſibi homogeneum, & connaturale, quod vitam, motum, & ſenſum corpori impertiat: quemadmodum videmus in equo, bove, cane, homine, Regno, exercitu, &c.

Sed Eccleſia eſt corpus viſibile homogeneum, & connaturale Chriſti Domini.

Ergo Eccleſia eſſentialiter habet Chriſtum pro capite viſibili, connaturali, & homogeneo, quod vitam, omnemque motum, & ſenſum Eccleſiæ impertit.

Ubi notatione dignum, hæc vocabula, τὸ *eſſentialiter*, τὸ *connaturale*, & *homogeneum* cavillos Sophiſticos Adverſariorum prodere. Nam ſicut humanum caput, quia eſt connaturale, homogenum, & eſſentiale corpori humano, eidem ſenſum, & ſpiritus animales, continuoque vitam naturaliter, ac eſſentialiter influit: Item Rex tanquam caput naturale Politicum Regni, vitam

Politicam, & Regimen Monarchicum toti regno, ſicut etiam *Imperator* aut dux militaris exercitui largitur: pari quoque modo Chriſtus, ut caput connaturale & homogeneum Eccleſiæ, eidem ſponſæ gratiam redemptionis, & vitam ſpiritualem eſſentialiter; tumque demum gloriam æternam, & regimen internum per Poteſtatem excellentiæ confert. Quorum omnium Chariſmatum, Papa eſt ſolummodo externus miniſter, ac inſtrumentum variabile. Qua igitur fronte de Papa velut de capite eſſentiali Eccleſiæ & ſucceſſore Chriſti diſſerunt, ac ſi Eccleſia foret corpus connaturale & homogeneum Papæ in ratione gratiæ juſtificantis, vitæ ſpiritualis, aut eſſentialis, atque interni regiminis? An quiſquam poteſt dici caput eſſentiale ejus corporis, quod neque vitâ, neque gratiâ, neque ullo minimo ſenſu aut interno, & ſpirituali motu informare, vel aliquid in eo intrinſece operari poteſt? & ejus inquam corporis, cujus eſt tantummodo filius, pars, membrum, miniſter externus, ac inſtrumentum mutabile? Quotuſquiſque poteſt eſſe caput homogeneum, connaturale, & eſſentiale corpori non ſuo? *Nam omnes unum ſumus Corpus in Chriſto*, Roman. 12. non autem in Papa, ut capite eſſentiali, aut viſibili ſuccedente Chriſto: deinde *Omnis gloria filiæ Regis*, hoc eſt, Eccleſiæ, *ab intus*, Pſal. 44. *& neque qui* plantat, neque qui rigat eſt aliquid, ſed qui *incrementum dat Deus*, *priori ad Corinth.* 3.

Sed forte pugnabunt Chriſtum, non eſſe caput viſibile Eccleſiæ, neque hodie videri. Rependes, aliud eſſe non videri hodie, & aliud naturâ ſua & eſſentialiter non eſſe caput viſibile Eccleſiæ. Cum enim more aliorum hominum anima rationali & humano corpore conſtet, natura quidem eſt viſibilis, & caput viſibile Eccleſiæ, quam habet pro connaturali & homogeneo corpore: Quia Deus eum dedit caput ſupra omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius, & plenitudo *ejus*, *qui omnia in omnibus adimplet*, primo ad Epheſios. Quare Chriſtus reſurgens ex mortuis cum jam deinceps non moriatur; & ſuam Eccleſiam poſt reſurrectionem optime fundaverit; ac ſibi in ſponſam cooptarit in æternum, & ſimiliter Sacerdotium ſuum æternum eſſe, neque ſucceſſore indigere voluerit, ex eo quidem fit ut Papa in officio capitis viſibilis Chriſti ſucceſſor haberi nequeat, ſed duntaxat vicarius atque miniſter. Siquidem poſt Eccleſiam ſemel fundatam, & Hierarchicum ordinem bene conſtitutum nihil opus fuit ut ſemper Dominus actu videretur: cum hoc ad internum & eſſentiale Regimen Eccleſiæ, quod Spirituale eſt, nihil conferat. Enimvero Chriſtus ſolummodo in miniſtris, & Proregibus ſuis videri voluit, quos ad Sacerdotii ſui diſpenſationem inſtituit: unicum autem Sacerdotium Chriſti altera eſt cauſa Monarchiæ Eccleſiaſticæ poſt Chriſtum. Unde Lucæ 10. *Qui vos audit me audit: & qui vos ſpernit me ſpernit, & eum qui me miſit.* Quæ dicuntur ratione ſacerdotii in cujus adminiſtratione, excepta ſola prærogativa

gativa Primatus, Papa ſupra alios Epiſcopos nihil quicquam Jure Divino obtinet. Concludamus ergo in officio capitis viſibilis Eccleſiæ Papam non poſſe dici ſucceſſorem Chriſti, quando certum eſt Chriſtum nunquam deſinere eſſe caput homogeneum viſibile Eccleſiæ ſponſæ amantiſſimæ.

At vero mortuo Papa, Eccleſiam eſſe in ſtatu imperfecto, neque Totum completum & abſolutum efficere perhibent? Excipio illos harum vocum æquivocatione ignaros ludificari: *Eccleſiam eſſe in ſtatu imperfecto, & Totum completum non efficere*: quoniam duplex eſt Eccleſiæ Status, alter internus, eſſentialis, atque invariabilis: alter autem externus qui materialiter, ſubjectivè, & quoad exiſtentiam eſt accidentalis, & variabilis, propter concauſas, & circumſtantias mutabiles, à quibus pendet. Itaque ſicut anima rationalis, & caput humanum, quia ſint partes, in quibus vita naturalis adæquatè, & totaliter conſiſtit, omninò quidem ad naturalem & eſſentialem ſtatum pertinent: brachium verò, pes, oculus, atque alia membra in quibus vita naturalis inadæquatè, & partialiter ſita eſt, ad variabilem ſtatum hominis duntaxat ſpectant: Similiter eſſentialis Eccleſiæ ſtatus à cauſis eſſentialibus, necnon ab integro ordine Hierarchico dependet: quia ordo Hierarchicus collectim ſumptus, totale & adæquatum eſt ſubjectum Sacerdotii Chriſti, quod in toto Hierarchico immutabiliter atque invariabiliter, nequaquam verò in Petro, Paulo, Clemente, aut aliis Prælatis diſtributim ſumptis habitat: propterea quod ſunt tantummodò partiale, & inadæquatum ſubjectum Sacerdotii Domini. Quocirca ſi oculo hominis confoſſo, brachio vel pede reſecto, quæ ſunt partes naturales & minus principales humani corporis, nihil quicquam homini de ſuo ſtatu eſſentiali intenſivè, & formaliter deperit: quid mirum, hoc vel illo Papa & Epiſcopo mortuis, Eccleſiam, atque ordinem Hierarchicum intenſivè, & formaliter in ſuo ſtatu eſſentiali jugiter perdurare: huncque Articulum fidei *Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam, Sanctorum communionem, remiſſionem peccatorum*, tam verè atque efficaciter celebrari, quàm ſi Papa aut Epiſcopus qui diem ſupremum obiit, inter vivos degeret? Siquidem Sacerdotio Chriſti, quod adæquatè, totaliter, ac eminenter ab ordine Hierarchico poſſideri ſupra demonſtravimus, Papatus, Epiſcopatus, & Presbyteratus formaliter, & quoad habitum ineſt: ex quo fit ut Sacerdotalis Eccleſia collectim ſumpta, defectum Papæ aut Epiſcopi mortui facilè ſuppleat, quoad alius canonicè deligatur. Et ita planum evadit, Papa aut Epiſcopo vita functis, nihil intenſivè & formaliter deeſſe Eccleſiæ, ſed extenſivè tantum in genere cauſæ inſtrumentalis, & miniſterialis; quoniam externus, & viſibilis influxus Regiminis Eccleſiæ, totus à Sacerdotio Domini derivatur cujus etiam virtute Papa deligitur, & juſta Poteſtate ad regendam Eccleſiam neceſſaria donatur. Certè quando Argumenta à capite naturali ad cor-

ad corpus Politicum, niſi per quandam analogiam capiantur, ſophiſtica ſunt: quantò magis quæ à naturali corpore, ad Corpus myſticum Spirituale Eccleſiæ violenter detorquentur? Nam membra naturalium corporum, æternis ac invariabilibus naturæ regulis; Corporis autem Politici partes, Lege & moribus mutabilibus conſtant. Quod ſi mortuo Rege Poloniæ, qui eſt caput connaturale Regni, ipſum Poloniæ regnum non deficit, ſed intenſivè idem ſemper continuat: quid mirum Papa mortuo, qui non eſt Caput naturale Eccleſiæ, Eccleſiam in ſuo naturali ac eſſentiali ſtatu formaliter, ac intenſivè perpetuo vigere? Profectò quamquam B. Thomas omnem animi dianœam in conſtituenda infallibili Papæ Monarchia intenderit, atque omnium primus rationes ſcholaſticas adinvenerit, ut probaret Papam quatenus caput Eccleſiæ aliquid in Eccleſiam influere: nihilominus tertia parte Summæ Theologicæ quæſtione ſexageſima quarta, articulo tertio, in corpore cogitur fateri Papam, & Epiſcopos ſolummodò Analogicè, & ſecundum Quid appellari Capita Eccleſiæ. Hercle quidem ubi Adverſarii omnia ſua argumenta ad rectam Rationis & Theologiæ dogmaticæ libram accurate trutinarint, & expenderint, ſi amant & ingenue velint agnoſcere veritatem, fateantur neceſſe eſt, Papam dici ſolummodò Caput Eccleſiæ, quia primus eſt, ac princeps Miniſtrorum Chriſti, & Eccleſiæ ob primatum Petri. Ego memini antiquiores ſcholæ Sorbonicæ doctores, ſolitos dicere, *ſolum Chriſtum eſſe & dici poſſe caput Eccleſiæ: At in Eccleſia plura eſſe capita: & Papam inter illa capita principem locum obtinere: ac primum eſſe caput in Eccleſia, non autem caput Eccleſiæ.* Quibus cogitatè ſubductis, pronum erit aliis argumentis ſatisfacere.

Quorum ſecundum de viro qui eſt caput mulieris, ſicut Chriſtus Eccleſiæ, ad externum, & viſibile Regimen pertinet, quod à toto ordine Hierarchico proportionatim exercetur, in quo Papa ſuper alios nihil obtinet præter Primatum, ut multoties diximus. Accedit quoque ſolum Chriſtum ope Sacerdotii ſui, poſſe Eccleſiam ſponſam efficere matremfamilias per filiorum generationem: Papam verò & cæteros Epiſcopos nihil quicquam hîc conferre, præter externum, atque viſibile miniſterium Hierarchicorum actuum, conformiter ad Leges regiminis Ariſtocratici à Chriſto ſancitas. Quamobrem hoc Argumentum parabolicum de comparatione viri ad mulierem, & Chriſti ad Eccleſiam dogmaticè concludit de Chriſto, non de Papa: quoniam ſolus Chriſtus, ut pueri norunt, *eſt Salvator Corporis Eccleſiæ, eamque ſolus poteſt matremfamilias efficere*, ut probatum eſt: nec quiſquam alius poteſt venire in conſortium tantæ gratiæ, & beneficii, niſi ut externus miniſter.

Tertiò argumentum Sanderi fallit ab ignoratione Elenchi. Debuit enim diſtinguere tempora fundandæ, & jam fundatæ Eccleſiæ: non autem ſic pueriliter argumentari: *Papa eſt vicarius Chriſti. Ergo eandem habet Poteſtatem*

cum

cum Chriſto. Qua collectione nulla ineptior dari poteſt. Quia Poteſtatem excellentiæ Chriſti cum poteſtate miniſteriali confundit, de qua ſuperius Axiomate XIV. Profectò ſecundum Legem Euangelicam, quæ pro omni norma, & ratione nobis eſſe debet, nemo alius à Chriſto Monarcha abſoluto, & Capite viſibili eſſentiali, potuit Eccleſiam fundare & inſtituere: & quamdiu verſatus eſt in terris viſibiliter, omnia pro ſuo arbitratu, & ſapientia, ut Dominus & fundator abſolutus Eccleſiæ decrevit. Deinde poſt ejus adſcenſionem, cuncta adminiſtrari, & regi debuerunt ſecundum Leges quas ipſe ſtatuit, ut unicum ſuum ſacerdotium viſibiliter, & Ariſtocratice ab univerſo ordine Hierarchico proportionatim diſpenſaretur, & propagaretur. In qua diſpenſatione noluit Petrum aut ejus ſucceſſores quicquam aliud exceptâ Primatus prærogativa obtinere: quod eſt idemtidem frequentandum contra adulatores, qui Poteſtatem Miniſterialem, Spiritualem Eccleſiæ, & Primatum Petri in abſolutam Monarchiam fruſtra tranſmutare moliuntur. Statuamus ergo hîc attendi debere, quidnam Chriſtus voluerit, non quid Sanderus, Bellarminus, aut alii comminiſcantur, ad commodum ſuum, & temporalem ſtatum Romanæ Curiæ muniendum. Infra autem ex indubitata praxi Eccleſiæ demonſtrabimus, Eccleſiam Ariſtocratico regimine mille atque amplius annorum ſpatio gubernatam, Axiomate XXIX.

AXIOMA XVI.

De duplici foro Eccleſiæ, & ſupremo effectu ſacerdotii Chriſti ratione Juriſdictionis externæ: totamque auctoritatem, & ſufficientiam Eccleſiæ in eo præſertim verſari & conſiſtere, ut de omni genere peccati cunctorum hominum cognoſcat, illudque remittat aut retineat: Cenſuris pervicaces, ne quidem Papa dempto, feriat: Synodos ad Leges, & Canones ſciſcendos cogat, quibus omnes mortales baptiſmate donatos vinciat: deque genuino ſenſu Canonis Nemo primam Sedem judicabit.

XXII. QUemadmodum omnes Politiæ ſeculares; ita etiam Eccleſia eſt ſibipſi Architectonice ſufficiens, Axiomate IIX. atque in eum finem inſtituta, ut de omni genere peccati cognoſcat, illudque virtute ſacerdotii Chriſti Eccleſiæ collati remittat, aut retineat, Axiomate XIV. Quam facultatem remittendi aut retinendi peccata; ſub hac generali peccatorum diſtinctione & differentia explicabimus: nimirum quædam peccata eſſe occulta & ſecreta, & quædam publica & notoria: & utraque Legibus Euangelii

gelii neceſſariò expurganda. Qua ex peccatorum diviſione, *differentia interioris* atque exterioris fori Eccleſiæ naſcitur: ita ut peccata ſecreta & occulta ad forum internum Pœnitentiæ ſpectent: quo in foro idem planè eſt reus, teſtis, & accuſator: contra vero publica, & notoria peccata ad externum& publicum forum Eccleſiæ pertinent: maximè verò ſi aliqua pervicaciæ macula ingraveſcant. Neque verò ullus eſt mortalium ſacro unctus baptiſmate, qui hujus utriuſque fori legibus, non ſit reſpectivè obſtrictus, ſi ſecretò aut publicè peccet, & fortè obdureſcat in ſuo peccato.

Siquidem ſacerdotium Chriſti hoc fine inſtitutum eſt ut Eccleſiam vivificet, informet, atque à malis & rebellibus purget. Cui Legi Euangelicæ Papam non teneri, qui præfracte aſſereret, procul dubio hæreticis accenſeretur: an quiſquam eſſe poteſt qui Legibus Catholicis ſacerdotii Domini non obſtringatur? Hicque meminiſſe oportet regulæ in ſextum Axioma conjectæ: puta quod in Sacris Scripturis non reperiamus Petrum aliquo hic donatum privilegio ſupra alios Chriſtianos: idque Methodi gratiâ ſic demonſtrare aggrediamur.

Omnes mortales qui tenentur petere ab Eccleſia gratiam & remiſſionem peccati ſecreti propter Sacerdotium Domini ut ad Sacram Synaxim digne admittantur: una quoque, ſi graviter, publice, & notoriè ſcandalizaverint Eccleſiam, tenentur obedire Sacerdotio Chriſti, ſecundum Leges fori externi poſitas à Domino: quoniam par eſt ratio & habitudo utriuſque delicti ſecreti, & publici ad Chriſti Sacerdotium, ut ejus virtute remittatur aut retineatur, & Eccleſia purgetur, atque fideles, ad Sacram Synaxim dignè admittantur.

Sed omnes mortales, ne quidem Papa dempto, quotidie tenentur dicere *Pater noſter qui es in cælis; Dimitte nobis debita noſtra*: id eſt, petere ſibi gratiam & remiſſionem fieri peccati ſecreti, eamque ob cauſam ſe Sacerdotibus Eccleſiæ ſubmittere ad obtinendam peccatorum ſecretorum abſolutionem, ut dignè accedant ad ſacram Synaxim.

Igitur omnes mortales, ne quidem Papa dempto, ſi graviter, publicè, & notoriè ſcândalizaverint Eccleſiam, tenentur pariter obedire Sacerdotio Domini ſecundum leges fori externi poſitas à Chriſto: quoniam par eſt ratio & habitudo utriuſque delicti ad Chriſti Sacerdotium, ut ejus virtute remittatur aut retineatur, & Eccleſia purgetur, atque fideles ad ſacram ſynaxim dignè admittantur. Hanc enim ob cauſam Chriſtus Sacerdotium ſuum Eccleſiæ diſpenſandum credidit, Axiomate XIV.

Major propoſitio duas habet partes, quarum prior de peccato ſecreto tam clare atque evidens eſt, ut à nemine in dubium vocetur. Altera autem de peccato publico notorio Eccleſiam ſcandalizante eſt etiam notiſſima & evidentiſſima: & tamen eam Curiales incertam ſuis argutiis efficere conantur.

Proba-

Probatur autem evidenter & neceſſariò : primum ex indubitata analogia & habitudine Sacerdotii Chriſti ad remiſſionem aut retentionem peccati ſecreti aut publici: deinde eo ipſo quod non legamus in Scripturis, Petrum aliquo potius donatum privilegio ratione delicti publici quam privati. Et cæcos eſſe oportet qui de hac re dubitant.

Accedit inſuper Petrum cum reſcire vellet, quoties fratri contra ſe peccanti indulgeret, ſic à Domino informari: *Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipſum ſolum. Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium ſtet omne verbum. Quod ſi non audierit eos, dic Eccleſiæ: ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus. Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata in cælo*, &c. *Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo qui in cælis eſt. Ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum.* Quem textum Gerſonius profuſè explicat libro Articulorum Theologice compoſitorum adverſus Petrum de Luna: nos autem alia Methodo procedemus, ejuſque loci analyſim ad ſex articulos revocabimus. Et primò quidem Dominus alludere videtur ad locum Deuteronomii cap. 17. *Si difficile & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris*, &c. *Surge & aſcende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus: venieſque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad judicem qui fuerit illo tempore, quæreſque ab eis qui indicabunt tibi judicii veritatem*, &c. Ut enim hoc loco Deus Synagogam Judæorum ſibi architectonicen & ſufficientem, ac publicum conſilium quod *Sanhedrim* vocabant, ex Levitis Sacerdotibus potiſſimum conſtituit: Ita & Chriſtus cap. 18. Matthæi conſilium Ariſtocraticum Eccleſiæ ex Sacerdotibus componit: Quare hæc invicem proportione reſpondent: *Venieſque ad Sacerdotes Levitici generis* &c. Item *Si peccaverit in te frater tuus, dic Eccleſiæ; ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum*, &c. Nam appellatione *Eccleſiæ* hic præſertim ordo Hierarchicus deſignatur. Quia partes ſunt ſacerdotum quæſtionem Juris definire, hoc eſt, de peccato cognoſcere, & lepram à non lepra judicare, ſicut in veteri Teſtamento. Unde hic eſt locus quem elegit Chriſtus in Lege gratiæ: exequutio autem ſententiæ etiam ad Laicos attinet, ut in Lege Moſaica.

Secundò his verbis, *Si peccaverit in te frater tuus, dic Eccleſiæ*; Dominus jubet peccatum ad Eccleſiam deferri. Cauſæ autem eſſentiales Poteſtatis Eccleſiaſticæ manifeſtò convincunt hanc denunciationem peccatoris, intelligi de publico & notorio peccato ſpectante ad forum Eccleſiaſticum, non ad ſolum forum Civile: ſiquidem peccata fori ſecreti conſcientiæ nequaquam teſtium delatione aut fide confirmantur, ſed ſub ſigillo detinentur in foro interno Conſcientiæ. Deinde ſi omnia peccata notoria quæ ſunt fori Civilis, ad Eccleſiam

eſſent

eſſent deferenda, certe Eccleſia in ruinam Politiæ civilis, & Principum temporalium eſſet inſtituta: ſicque Gratia Naturam deſtrueret, contra III. Axioma. Tota enim Juriſdictio ſecularis ad curiam Epiſcopalem tranſportaretur: cum præſertim nullum ſit genus contractus, pacti, aut civilis, & domeſticæ actionis, etiam inter virum atque uxorem, patrem & liberos, germanos, dominum & ſervos, cui aliqua notorii peccati labes adnaſci non queat: & continuò ratione peccati notorii, illæ actiones ad forum Eccleſiaſticum eſſent pertrahendæ, ſi modò ita placeret Eccleſiaſticis. Quo poſito Reges, atque Principes politici precariam duntaxat Juriſdictionem ad arbitrium Eccleſiaſticorum poſſiderent, ac Vaſalli & miniſtri Papæ & Epiſcoporum efficerentur. Qua autem de cauſa Eccleſiaſtici civilibus negotiis ſeſe in foro externo immiſcere valeant, diſputat Almainus cap. quinto de Eccleſiæ auctoritate, & de poteſtate Eccleſiaſtica, & Laica, quæſt. 1. cap. 10. Item Gabriel Biel lectione ſeptuageſima quinta in Canonem Miſſæ §. X. ubi explicat Decretalem Innocentii III. *cap. Novit. de Judiciis.*

Tertiò Dominus hac formula *Dic Eccleſiæ, Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram* &c. *Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint*, &c. Apoſtolos, & diſcipulos Hierarchicum ordinem conſtituentes collectim alloquitur: & conſequenter etiam Epiſcopos ac Presbyteros qui Jure divino Apoſtolis & LXXII. diſcipulis ſucceſſerunt, & Cathedræ aut ſacerdotii Chriſti ac proinde regiminis Eccleſiæ proportionatim conſortes efficiuntur. Sunt enim omnium controverſiarum legitimi Judices, atque immutabile Conſilium aut Senatum Eccleſiæ conſtituunt.

Quartò erectione ſupremæ Cathedræ ad quam omnes notorii peccatores deferantur, Eccleſiam ſibi Architectonicen & ſufficientem reddit his verbis: *Dic Eccleſiæ, Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram* &c. Enimvero ſicut nota ſupremæ Majeſtatis cujuſcumque Regni, aut Reipublicæ in Poteſtate dandi aut privandi aliquem Jure civitatis & Reipublicæ etiam per Jus vitæ & necis conſiſtit, idque Tribunal politicum efficit: ſimiliter ſuprema, atque eminentiſſima Poteſtas Eccleſiæ in eo potiſſimum verſatur, quod in vim, & virtutem Sacerdotii Domini, cui omnes Chriſtiani ſubjiciuntur, Eccleſia bonos quidem & probos Jure communionis, & ſocietatis Eccleſiaſticæ donare, nefarios autem & ſceleratos excludere poſſit. Quocirca Excommunicatio eſt tanquam ſpirituale exilium quo omnes ſcelerati incorrigibiles plectuntur: neque Eccleſia Jure divino quicquam habet gravius aut ulterius quod efficiat, Axiomate XVII. & XXXVIII.

Cum igitur Dominus hoc ſolenni carmine *Dic Eccleſiæ*, &c. Hierarchico ordini poteſtatem faciat cognoſcendi de omni peccato notorio, & ſententiam ferendi in reos parere detrectantes, ſatis mirari nequeo, vel malitiam vel ſtuporem

porem novorum Theologorum, quos non pudet aſſerere hoc oraculo *Dic Eccleſiæ*, Chriſtum nullam Poteſtatem aut Juriſdictionem contuliſſe Apoſtolis: qua id fronte rogo? An quiſquam abſque aliquo crimine Hæreſeos obdurato animo inficiari poteſt, hæc ad Juriſdictionem ſuo tempore, id eſt, poſt aſcenſionem Chriſti exercendam ſpectare? *Qui Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & publicanus: Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo: Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint*, &c. Certè ut aliàs docui, hæc ſunt effecta Sacerdotii Chriſti ordini Hierarchico communicati: ut omittam in Synodo octava actione prima verſus finem in literis Thomæ Metropolitæ Tyri, qui vicarius erat Patriarchæ Alexandrini, & Heliæ vicarii ſedis Hieroſolymitanæ, nominatim haberi, Chriſtum Matt. 18. his conceptis verbis, *Quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo*, Apoſtolos conſecrâſſe ſacerdotes: quas literas Synodus VIII. cum legatis Adriani II. P P. approbârunt. Jam dixi, *ligare & ſolvere eſſe effecta Cathedræ & ſacerdotii Chriſti.* Verum Bellarminus lib. ſecundo de Conciliorum auctoritate cap. 19. haud minus abſurdè perhibet, clauſulam *Dic Eccleſiæ*, &c. *illos tantummodo comprehendere qui aliquem habent Superiorem: tumque temporis B. Petrum, quem Chriſtus affabatur, nondum fuiſſe Pontificem, ſed privatum hominem.* Egregia ſanè commentatio, quaſi hoc præceptum Domini *Dic Eccleſiæ*, totum Chriſti Sacerdotio non incumberet, à quo Poteſtas ligandi, & ſolvendi tota manat, Axiomate XIV. quare iſtud præceptum eſt *de Omni* & per ſe *univerſale primum*, ut loquimur in ſcholis. Jam monui illam Poteſtatem collatam à Chriſto, ut ſuo tempore exerceretur: certumque eſt *Activè* & *Paſſivè* Papam ſicut & alios Prælatos complecti: *Activè* quidem, prout alios excommunicare, *Paſſivè* demum, quatenus ab Eccleſia poteſt excommunicari, dato quod ſit pervicax, & incorrigibilis. Et niſi Pontifex huic Catholicæ legi more aliorum hominum addiceretur, ſi forſan aliquis in illum obdurato animo peccaret, oporteret tanquam in deſpotico Principatu Judicem ſedere in ſua cauſa, contra X. Axioma: vel ſaltem aliorum hominum telis ac injuriis abſque ullo remedio patere. Inſuper Almainus cap. 7. de Eccleſiæ auctoritate & Joannes Major in caput 18. Matthæi meritò contendunt, Papam omnibus hominibus eſſe infeliciorem, niſi Eccleſiæ correctioni ſubjaceat. Heu! quæ miſeria eſt Sacerdotio Chriſti, quod eſt velut anima Eccleſiam vivificans, & purgans ſanctificari non poſſe. Accedit quoque, dicere Papam à nemine judicari poſſe, hoc ei feneſtram patentem ad omnem nequitiam & flagitium aperire, ut quondam Clerus Romanus de Symmacho P P. uſurpabat. Quæ opinio Curialium Eccleſiaſticam diſciplinam, & bonos mores funditus corrumpit. Statuamus ergo Papam directivo & coactivo Eccleſiæ & Concilii generalis judicio ſubjici, ſicut probatum eſt Axiomate II.

 Quin-

Quinto hæc formula *Dic Eccleſiæ: Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram*, &c. ex praxi, & naturali æquitate convincit forum Rei qui alterum affecit injuriâ, ſequendum. Eccleſia verò quadruplicem habet Cathedram aut ſedem huic oraculo Domini ſubnixam, *Dic Eccleſiæ*: Cathedram dico Epiſcopalem, Synodi provincialis, Concilii generalis, & Cathedram Patriarchalem, quæ omnium ultimo in octava Synodo generali octingentis circiter annis poſt Chriſtum erecta eſt. Certe juxta uſum primitivæ Eccleſiæ quicumque erat excommunicatus, aut ſententia privata Epiſcopi gravatus, ad Synodum provincialem appellare poterat: deinde à provinciali Synodo ad generale Concilium Axiomate XXIX. Ideoque canone quinto Nicæno decretum legimus ut annuatim ſtatis temporibus Synodi provinciales ad decidendas omnes controverſias emergentes bis celebrarentur: & ita per quandam termini pendentiam, aut continuationem Synodus ſemper vigebat, aut exſpectabatur, ut Patres Synodi Conſtantienſis loquuntur. Quæ laudabilis conſuetudo & publicæ cenſuræ forma, niſi pridem antiquata fuiſſet, fruſtra hodie Adulatores ſuam infallibilem Papæ Monarchiam ſupra Concilium tam contumelioſè eveherent: quoniam illo tempore Epiſcopis Romanis nihil quicquam magni momenti extra Synodum agere permiſſum erat: & ſi quando aliquid ſciſcerent, de illo rationem coram tota Synodo reddere cogebantur quando aliquis de illorum geſtis querimoniam inſtituebat. Porrò hic *Sedis*, & *Cathedræ*, non *Tribunalis* nomine utor, propterea quod tribunal proprium eſt politicæ Poteſtatis, atque auctoritatem abſolutè cogendi per temporales pœnas importat, & idcirco niſi æquivoce & valde impropriè poteſt Eccleſiæ adſcribi.

Sextò ne inter ligandum, ſolvendum, aut decernendum, aliquid *inconſulto, temere, & præcipiti animo*, vel *iracundè*, aut *nimio vincendi ſtudio*, ut Canones loquuntur à Prælatis agatur, Chriſtus maturo conſilio, illoque ipſo opus eſſe monet, quod per ſacerdotii ſui collationem inſtituit quando Apoſtolos atque diſcipulos Cathedræ, & Epiſcopatus ſui proportionatim, & reſpectivè participes hac voce effecit: *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram*, &c. *Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo qui in cælis eſt: ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum.* Qua clauſula Dominus Eccleſiæ ſponſæ facultatem ſeſe congregandi in Synodum, atque omnes controverſias Sanctorum communione, & Catholico conſenſu definiendi impartitur, quia Sacerdotium ſuum non abſoluto unius Monarchæ imperio, ſed Ariſtocratico regimine diſpenſandum permittit. Quocirca Concilium locus eſt legitimus, quem Deus in Lege Euangelica delegit, & inſtituit ad definiendas controverſias: ideoque numerum certum pro incerto, & minimum omnium numerorum uſurparit, quo omnem Monarchæ infalli-

infallibilis ſingularitatem penitus excluderet, ac demonſtraret, ubicumque eſt legitima auctoritas, nequaquam magnum requiri numerum *can. Alienus.24. quæſt.1.* Accedit Eccleſiam ſua eſſentiali notione non unum Papam aut Epiſcopum ſingularem, ſed multorum hominum collectionem, & communionem Sanctorum etiam in ratione regiminis expoſcere, congruenter ad hunc fidei articulum, *Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam, Sanctorum communionem.* Quamobrem neque gratia infallibilitatis, neque ſupremus effectus Sacerdotii Chriſti, uni, & ſingulari Monarchæ, neque ulli orbi aut loco, ut quondam ſub Lege Moſaica, ſed unitati, & conſenſui Catholico promittitur: *Ubi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum*, &c. Itaque ſicut denarius numerus, verbi cauſa in ſua eſſentiali notione, non unicam ſed plures continet unitates: pariter etiam Synodus, canon Eccleſiaſticus, aut Synodale decretum, quod rationem totius obtinet, abſque Sanctorum communione, & Catholico conſenſu vim & robur debitum minime aſſequitur. *Nam Epiſcopatus unus eſt, cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur*, *24. quæſt. 1. can. loquitur: & canon.* Quæ contra: *Turpis eſt omnis pars quæ univerſo ſuo non congruit.* Papa autem & Epiſcopi diſtributim ſumpti, & ad Synodum collati habent rationem partis: Quocirca *quicumque ad Synodum pergit, judicio majoris partis ſeſe ex Lege Chriſti ſubmittere tenetur, quia major pars canonice, & regulariter vincit*, teſte Cardinali Cuſano lib. 2. de Concordantia cap. 15. ſub finem adi XXII. & XXIX. Axioma.

His & roborandis faciunt quæ Axiomate XIV. demonſtravimus, ſcilicet Eccleſiam *collectim* ſumptam architectonice, & per dominium claves poſſidere: Prælatos autem *diſtributim* captos, quoad uſum, miniſterium, & exequutionem tantum: quia ſunt Eccleſiæ miniſtri, qualem ſe non dedignatur fateri Apoſtolus cap. 1. ad Coloſſ. *Cujus Eccleſiæ ego factus ſum miniſter:* & Auguſtinus lib. 2. adverſus Creſconium cap. 11. *Neque enim Epiſcopi propter nos ſumus, ſed propter vos quibus Verbum & Sacramentum Dominicum miniſtramus, ac per hoc ut ſine ſcandalo gubernandorum neceſſitas tulerit; Ita vel eſſe vel non eſſe debeamus, quod non propter nos, ſed propter alios ſumus.* Unde inſurgit, Papam & Prælatos tanquam Eccleſiæ miniſtros, ſi minus Eccleſiæ dominæ ſuæ, & ſponſæ Chriſti propoſito, atque inſtituto faciant ſatis, poſſe in ordinem cogi ab Eccleſia Axiomate, VIII. quia pars omnis & inſtrumentum, oculus verbi gratia, finem atque inſtitutum totius Suppoſiti ſtrictè accuratéque ſequi debet. Profecto ſi oculus aut aliquod aliud membrum ſcandalum creet corpori, eruendus atque abjiciendus eſt, Matt. 5. verſu 29. B. Thomas 2. 2. quæſt. 64. articulo 2. in corpore, & Almainus de auctoritate Eccleſiæ cap. 1. & 12. Etenim *ſal infatuatum, & lumen extinctum ad nihilum valent, niſi ut mittantur foras, & conculcentur ab hominibus. 2. quæſt. 7.*

can. 29. *Non omnes* §. *Non eſt facile ſtare loco Pauli;tenere gradum Petri jam jam cum Chriſto regnantium, infatuatum ſal, ad nihilum prodeſt, niſi ut projiciatur foras, & à porcis conculcetur.* S. Auguſtinus eadem cauſa & quæſt. can. 22. *Præſumunt Prælati non debere ſe reprehendi vel accuſari pro eo quod Canones non eos paſſim conſtituunt accuſandos: quod tamen negatur ſolis criminoſis, cum de reprehendendo veritas ipſa conſtituat: Si male loquutus ſum, Teſtimonium perhibe de malo.* Quem textum Gratianus de ſolo errore in fide, non in moribus, aut in Eccleſiæ regimine contra manifeſtum Auguſtini ſenſum interpretatur; qui tamen ſola lectione innoteſcit, ut præterea alium Ejuſdem locum omittam lib. 2. adverſus Creſconium paulò ante exhibitum. Sed Gratianum perſuadere voluiſſe, nunquam licitum Paſtores arguere ob diſciplinam aut canones violatos quid mirum, quando hoc ſolum fine ſuam collectionem Canonum ſcripſerit, ut antiquorum Patrum regulas pro Juris communis, & Ariſtocratici regiminis veritate, lapſu octingentorum annorum conditas, & accuratè ſervatas novis abſolutæ Monarchiæ imperatis, quaſi ſupplices addiceret ac proſtitueret? eamque ob rem Decretum ſuum inſcripſerit, *Concordantia diſcordantium canonum?* Sed præterquam Scriptura nominatim perhibet Matt. 5. *Sal infatuatum projici, & conculcari debere, ac lumen degenerans in tenebras nulli eſſe uſui:* compertum quoque, Petrum à Paulo reprehenſum non tam propter errorem in fide, quam quia minus rectè ambularet ad veritatem Euangelii, & canonem Synodi Hieroſolymitanæ perperam acciperet, Axiomate XXIII. & XXIX. Quod autem obtendunt canonem Synodi Romanæ ſub Sylveſtro Papa cujus meminit Gratianus 9. *quæſt.* 3 *can. Nemo judicabit primam ſedem:* excipio hæc capi oportere de aliquo errore aut peccato privato, & perſonali Papæ, non autem de aliquo publico & notorio crimine incorrigibili, ſtatum Eccleſiæ labefactante: vel ut Alliacenus, & Gerſonius atque alii ſcholæ Pariſienſis doctores aſſerunt, hæc de aliquo Clero & Synodo particulari, nequaquam verò de generali Concilio intelligi. Cui reſponſo veriſſimo, ſi Adverſarii minus acquieſcant, perrumpam iſtud Concilium, unde canonem *Nemo* excerptum memorant, planè adulterinum eſſe, ut jam ſuo tempore Hincmarus conquerebatur Epiſtola ſeptima à cap. vigeſimo ſecundo, quæ legitur inter Epiſtolas Hincmari, quas Joannes Buſæus presb ter Societatis Jeſu edidit. Siquidem cap. tertio memorati Concilii decernitur, *Presbyterum niſi quadraginta quatuor, & Epiſcopum niſi duorum & ſeptuaginta hominum Teſtimonio, qui omnes filios & uxores habeant judicari nullo modo poſſe.* Quæ ſi obtineant, profectò ſacerdotalis Ordo omnis impunitatis & nequitiæ Aſylum habebitur: tamque erit hodie impoſſibile Epiſcopum aut Presbyterum aliquem legitimo judicio quam ipſummet Papam judicare: cum nullo modo fieri poſſit, ut totidem teſtes qui uxores, & liberos habeant, reperian-

riantur. Sed quorſum ejuſmodi nugæ, de teſtibus qui uxores, & liberos habeant, quaſi omnes cælibes eſſent inteſtabiles: ut taceam iſthæc commenta eſſe penitus contraria diſciplinæ quæ Sylveſtri ſeculo fervebat, quod Hincmarus notavit, oſtendens hæc nuſpiam gentium unquam obſervata. Hincque etiam liquet, à multis annis nonnullos Clericos male feriatos peſſimis artibus Eccleſiaſticorum immunitates inſtruere voluiſſe. Demum ut privatim dicamus de *Canone Nemo*: quidnam cauſæ fuit ut prædicta Synodus in illo mentionem faceret Regum, quando tempore Sylveſtri in toto imperio Romano nulli extarent Reges à quibus Epiſcopi Romani ſibi metuere deberent? Quid præterea dicere attinet in eodem Concilio referri; *Helenam matrem Conſtantini Auguſti unà cum filio Conſtantino Synodum hanc obſignaſſe, & eodem Domno Conſtantino Auguſto tertio, & Priſco [Conſule habitam?* Fabulæ quidem aniles: certè nullus, modò aliquam Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ notitiam imbiberit, & aliqua judicii luce præditus ſit, ignorat fœminas etiam Auguſtas nunquam actis Conciliorum ſubſcripſiſſe: atque *Pulcheriam* Auguſtam Cæſaris *Martiani* uxorem, quia imperium Martiano pro dote attulerat, omnium primam Concilio Chalcedonenſi interfuiſſe: neque tamen acta Synodi Chalcedonenſis obſignaſſe. Quid inſuper opus, referre nomen *Domni* aut *Donni* eſſe inventum Barbarorum poſt linguæ Latinæ corruptionem ex gentium effuſione in Europam ducentis circiter annis poſt Conſtantini M. exceſſum: qui quidem nunquam Priſcum pro collega habuit in Conſulatu, contra quam huic fictitiæ Synodo inſertum.

AXIOMA XVII.

Facultatem excommunicandi per quandam Analogiam reſpondere coactivæ Juriſdictioni ſeculari: & de juſta ratione ferendarum Cenſurarum, & quouſque ſe extendant: atque Eccleſiam in vim Cenſurarum neminem rebus & adjumentis quæ Jure Naturali & Gentium poſſidet, privare, multoque minus Reges, & Principes Chriſtianos throno regio abdicare poſſe.

XXIII. Conſtans eſt omnium Philoſophorum & Theologorum ſententia, nullam in terris dari facultatem legiſlativam aut directivam, quæ etiam proportionatim & reſpective, aliqua Poteſtate coactiva aut coërcitiva non inſtruatur: Ariſtoteles lib. decimo Ethicorum ad Nicomachum cap. ultimo, & B. Thomas prima ſecundæ quæſt. 69. Articulo 5. Cauſa hujus rei eſt, quia poſt lapſum Adami, Lex membrorum atque efferata rabies concupiſcentiæ legem mentis adeò diſturbavit, ut directio abſque aliqua

aliqua coërcitione prorſus inutilis & exarmata foret. Verum quæſtionis eſt, unde potiſſimum oriatur Poteſtas, & Juriſdictio propriè dicta: eam autem Juriſconſulti in coactione externa conſiſtere, & ſoli politico Principi convenire prædicant: quando ſolus eſt Dominus territorii, & gladio armatur ad imperata ſua abſolutè cogenda, & exequenda. Unde iidem Juriſconſulti merito ſtatuunt Politicum Principem eſſe velut fontem, centrum totius Juriſdictionis: & cæteras Poteſtates tanquam primitivo dominio territorii, & Jure gladii materialis diſtitutas, minus proprie, & per diminutionem nomen aut titulum Poteſtatis & Juriſdictionis mereri: quæ cauſa eſt, ut brachio ſeculari opus habeant, cujus ope ſcita ſua, & conſtitutiones exequutioni demandent. Hercle quidem octo primis ſeculis poſt Chriſtum incarnatum, & ultra non legimus Patres Eccleſiæ, cum de auctoritate Eccleſiaſtica verba facerent, *eam nomine Juriſdictionis, Majeſtatis, aut tribunalis, ſed duntaxat vocabulo Miniſterii, Cathedræ, & ſedis Epiſcopalis indigetâſſe.* Quæ ratio eſt cur Pontifex, & Epiſcopi dicantur *reſpondere de Cathedra*, non de Tribunali: & eam ob rem Eccleſia feſtum Cathedræ S. Petri annuatim celebrat: deinde poſtquam Apoſtolica diſciplina abrogata eſt, atque Epiſcopi indulgentia Principum Chriſtianorum Jus aliquod territorii, & carceris habuerunt, ſuaſque Curias Epiſcopales, atque Officiales conſtituerunt, tum demum nomen Tribunalis, & Juriſdictionis in Eccleſiam obrepſit: cujus auctoritas inſtar facultatis Medici multo magis ſuaſiva, & directiva, quam coactiva eſt: certe unitatem, pacem, Charitatem, & ædificationem habet pro fine, qui fructus ſolummodo à volentibus, non ab invitis, & reſtitantibus colliguntur.

Porro ſicut bonum & finis omnium Regnorum atque Statuum temporalium in fructu, & utilitate Pacis, qua utimur fruimur in vita, & converſatione civili conſiſtit: eaque nefarii exilio, aut morte ipſa privantur: ſimiliter finis, & fructus Euangelii quantus quantus ad uſum vitæ & communionis Spiritualis in vitam æternam referri debet: cujus vitæ Spiritualis commercio peccatores rebelles privantur per Excommunicationem, quæ pœna eſt coactiva, & gladius Spiritualis Eccleſiæ: qui per Analogiam idipſum præſtat in Eccleſia, quod gladius materialis in manu Principis, & Magiſtratuum Politicorum: eò quod ſceleratos & pœnitere detrectantes quaſi membra putrida, & corrupta à corpore & Communione Eccleſiæ reſecat Atque ita patet, Excommunicationem eſſe quoddam Spirituale exilium proportione reſpondens animæ rationali, quæ nativum eſt ſubjectum in quod poteſtas Eccleſiaſtica exercetur. Maldonatus cap. 18. Commentariorum in Matthæum ad hæc verba, *Quæcumque alligaveritis ſuper terram: voluit Dominus Eccleſiæ tribunal ultimum eſſe ad quod eſſent peccatores, cum aliud non eſſet emendationis remedium, deferendi*, ait; *Ideoque ſummam illi tribuit Poteſtatem: ſummam autem non tribuiſſet*,

buiſſet, ſi majorem illi non dediſſet quam omnis Reſpublica Jure ſuo habet ut homines pernicioſos mittat in exilium, quod in Eccleſia eſt Excommunicatio. Certe Dominus Matt. 18. hac formula, *Dic Eccleſiæ, qui Eccleſiam non audierit ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*, ad morem Judæorum alludit qui Ethnicos, & Publicanos ſolummodo à ſacris ritibus ſuis, & Legis Moſaicæ ceremoniis arcebant, cætera vero omnia quæ ad Legem Naturæ & civilem vitæ ſocietatem ſpectabant, cum Ethnicis habebant communia. Unde illud votum Cardinalis *Cajetani* commentariis in Euangelium Matthæi ad hunc verſum: *Sit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus: Libenter viderem ſervari*, inquit, *banc definitam à Jeſu Chriſto ſententiam, & pœnam non audientium Eccleſiam, quod ſcilicet ſufficeret eos haberi ut Ethnicos, hoc eſt, ut ipſi quidem ex vi Excommunicationis haberentur ut Ethnici, & Publicani, & non includerentur innocentes loquentes, & comedentes cum eis, quia nullum peccatum incurrunt, loquentes, & comedentes cum Ethnicis.* Quâ clauſula uſum primarium Excommunicationis à Chriſto inſtitutum demonſtrat: atque Deuteroſes humanas improbat: quibus innocentes cum ſontibus irretiuntur, ut fit Interdicto generali alicujus Eccleſiæ, communitatis, aut Collegii: item per monitiones, atque interminationes ad revelandum ſub pœna Excommunicationis. Procul dubio ſtatuendum certo Excommunicationem Jure Divino ſolum privare homines vitæ ſpiritualis commercio, communione Eccleſiaſtica, & publicis Eccleſiæ, non privatorum hominum, precibus, neque etiam opibus, & adjumentis quæ Jure Naturali, Gentium, & Civili poſſidemus: Cujuſmodi eſt civilis ſocietatis mutuus convictus, conjugum habitatio, atque alia ejuſmodi. Nam, ut Axiomate III. & IV. demonſtravimus, *nunquam licet facere mala ut eveniant bona*: *& Gratia non deſtruit ſed perficit naturam.* Itaque ſi preſſe & proprie loquamur, ut neceſſe eſt Theologis, Excommunicatio, non tam pœna eſt poſitiva quàm negativa, & excluſiva: quippe quæ hominibus ſingularibus portas Eccleſiæ occludat. Quocirca falſum atque erroneum eſt quod Toletus lib. primo inſtitutionis Sacerdotum cap. 13. numero 6. 7. & 9. comminiſcitur: *puta Excommunicatum deligi non poſſe in Regem, & ſi ſit Rex nullum poſſe exercere actum Juriſdictionis abſque peccato mortali: & ſi quem exerceat plane irritum eſſe: conſequenterque omnes eidem Sacramento fidelitatis obnoxios* liberari ab ejuſmodi vinculo. Siquidem effectus Excommunicationis nullo modo attingit temporalia ſed Eccleſiaſtica aut quaſi Eccleſiaſtica: cujuſmodi ſunt electio alicujus in Prælatum: & ideo quæ referuntur à Toleto, vera ſunt de Prælatis excommunicatis, non de Regibus aut Politicis Magiſtratibus. Porrò dixi, hominibus ſingularibus tantum portas Eccleſiæ occludi, quoniam, ut aliàs monui, familia integra, Collegium, aut Communitas collectim excommunicari nequit, multoque minus Urbs, Provincia, aut Re-

gnum. Enimverò *multitudo non eſt excommunicanda, nec Princeps populi*, ait Auguſtinus apud gloſſam ordinariam cap. 13. in Matthæum, ubi parabola Zizaniorum evolvitur. Qua ex ſententia perſuaſum fuit Majoribus noſtris, Reges Franciæ excommunicari non poſſe, aut, ut verius dicamus, non debere excommunicari: quia Rex multitudini, nec urbi tantum aut uni provinciæ, ſed toti regno æquipollet. Unde Cenſuris verberari non poteſt abſque aliquo effectu Schiſmatis, maximoque ſcandalo, contemptu, & ſacrilegio clavium, & pacis publicæ detrimento, ut experientia demonſtrat: & perſæpe ex ejuſmodi Cenſuris ſtrages populorum emergit: atque temporaliter & ſpiritualiter multo plus mali quam utilitatis in univerſam Eccleſiam redundat. Quo in caſu Prælati tenentur ſibi temperaro à Cenſuris irrogandis, hominesque Dei judicio relinquere: propterea quod Finis Eccleſiaſticæ Poteſtatis eſt charitas, dilectio, pax, unitas, & ædificatio, Axiomate IX. *Nam plenitudo legis dilectio, quæ malum non operatur*, *Roman*. 13. Quæ cauſa fuit Domino Jeſu Chriſto, ut Eccleſiam minime donaret Poteſtate dominandi aut abſolutè cogendi, ne Epiſcopi aliquid unquam per auctoritatis contentionem præfractè aggrederentur aut conficerent ex more Poteſtatum ſeculi, ſed ad hæc B. Pauli documenta jugiter attenderent: *Omnia mihi licent ſed non omnia expediunt*: *Omnia mihi licent ſed non omnia ædificant*: *Nemo quod ſuum eſt quærat, ſed quod alterius*, 1. *Corinth*. 10. Hercle quidem Poteſtas Eccleſiaſtica quanta quanta, *data eſt in ædificationem, non in deſtructionem, & ad veritatem propagandam & tuendam, non opprimendam* 2. Corinth. 13. Cæterum Paſtores qui ad hanc divinam, & manſuetiſſimam normam Cenſuras ſuas non attemperant, ſed pacem Eccleſiæ & charitatem turbant, *neſciunt cujus Spiritus ſint filii*, ſicut Dominus diſcipulis ſuis improperio vertebat Lucæ 9. verſu 55. quoniam Poteſtatis miniſterialis Spiritualis Eccleſiæ terminos tranſgredi, atque igne cæleſti impetrato Samaritanos perdere vellent. Hocque eſt medicinali, & Paſtoritia auctoritate depoſita, ferinam rabiem luporum induere, ut docet Chryſoſtomus homilia 34. in Matthæum ſuper hunc verſum, *Ecce ego mitto vos ſicut oves in medio luporum. Et certe*, ait, *quouſque ſumus oves, facilè hoſtes vincimus: cum verò in naturam luporum tranſimus, tunc ſuperamur: tum enim nullum nobis à Paſtore patrocinium adeſt, qui non lupos ſed oves paſcit.* His etiam de cauſis Theologi & Canoniſtæ perhibent Excommunicationem eſſe medicinam. *cap. cum Medicinalis, de ſententia Excommunicationis in Sexto.* Quare ſicut *mala eſt medicina in qua aliquid naturæ perit*: ita peſſima, & Legi Euangelicæ omnino contraria eſt Cenſura, quæ naturæ dotes, ordinem, & pacem, ac tranquillitatem publicam intervertit. Unde omnes Theologi aſſerunt in ferendis Cenſuris, ſemper habendam rationem præcepti Domini, caventis Zizania evelli cum aliqua frumenti iactura. Matt. 13. hoc

eſt,

eſt, ne boni cum malis, & nefariis involvantur, & ne Pax Publica turbetur. Quod niſi ita eſſet Principes Ethnici aditu legis gratiæ prohiberentur, & Chriſtiani ad Schiſma faciendum, imo etiam ad Chriſtianam religionem abjurandam invitarentur: ubi cernerent Turcarum quam Chriſtianorum ſortem hac in parte longe tolerabiliorem eſſe: quando certum eſt hos, non illos excommunicari, atque in vim & conſequentiam Cenſurarum abdicari poſſe ab Eccleſia: ſi novis Theologis fides qui ex hoc textu Euangelii allegorico, *Et dabo tibi claves regni cælorum, & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis*, *Matt.* 16. unà cum facultate Excommunicandi Jus præterea inducunt abſolvendi ſubditos Regum, & Principum Chriſtianorum à Sacramento fidelitatis, ita ut *ex Rege non Regem facere poſſint*, ut docet Bellarminus cap. 31. adverſus Barclajum; quod falſiſſimum, atque erroneum eſt: quia ſequeretur *Gratiam naturæ & gentium Jura deſtruere*: quod Poteſtati miniſteriali ſpirituali Eccleſiæ penitus repugnat, quæ, ut dictum eſt, multo magis ſuaſiva, & directiva quam coactiva eſt inſtar facultatis Medici, & Pædagogi, Axiomate XIV. Hicque meminiſſe oportet eximiæ vocis Bielis, lectione vigeſima ſexta in canonem Miſſæ §. O. *Sequitur*, ait: *quod non ſemper eſt excommunicatus à Deo, qui excommunicatur ab homine, & Prælato: nec ſemper habetur ratum in cælis quod fit à Præſidente in terris: ſed duntaxat dum ligat, & ſolvit* CLAVE NON ERRANTE. *Non enim commiſſum eſt Prælatis ligare & ſolvere juxta ſuorum motus capitum, & ſuarum beneplacita voluntatum: ſed prudenter, & legitime ſecundum Juris divini, & humani diſpoſitionem. Et hoc dicere non eſt præbere occaſionem contemnendi gladium Poteſtatis Spiritualis, negare ſcilicet ejus percuſſionem ad id quod non poteſt attingere: quin potius ſtulta ipſius extractio, & uſus indiſcretus ipſum reddit obtuſum, odibilemque. Neque enim leviter extrahi debet gladius ille, ſed pro inobedientia tantum & criminibus gravibus, & manifeſtis.*

Sane quamquam Excommunicatio ſit pœna & nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, omnes Chriſtianos in officio continens, tamen Legis naturam, & conditiones ſtricte; accurateque debet æmulari: quare *juſtam eſſe oportet, neceſſariam, poſſibilem exequutu, utilem, loco temporique convenientem, ac Charitatem, pacem, unionem, & ædificationem habere pro fine, diſt.4. can. Erit autem lex*, & Axiomate IX. Quæ conditiones, & circumſtantiæ ejuſmodi ſunt, ut Ariſtocratici Conſilii providentiam Jure meritoque deſiderent, quo ſigillatim examinentur, & cognoſcantur. Quamobrem licet Pontifex, & Epiſcopi quiſque proportionatim, & reſpectivè Cenſuras in *actu primo* condere valeant, quia hoc ſpectat ad internam Eccleſiæ diſciplinam: tamen *actus ſecundus* ſeu *exercitus*, formaliter pendet à receptione qua Cenſuræ in uſum &

mores populi tranſeunt: hocque ad exteriorem Eccleſiæ diſciplinam *pertinet*, quæ omnium maxime vero Regum intereſt. Cæterum actus primus Cenſurarum eſt imperare ut aliquis Eccleſiaſtica communione excludatur, atque in eum finem decretum aliquod & ſententiam edere, ac promulgare: quod à ſolis Epiſcopis, abſque temperamento Ariſtocratico Eccleſiæ fieri poſſe nemo inficiatur: At ejuſmodi decretum ab Epiſcopo latum & promulgatum, actu & revera obligare antequam communis Eccleſiæ, & præſertim totius Presbyterii conſenſus acceſſerit, planè negatur. Quia Presbyterium eſt Senatus Eccleſiæ à Chriſto inſtitutus, Axiomate XXXIV. Deinde ſuffragia, & communio Eccleſiæ ad omnes fideles, non ad ſolos Epiſcopos aut Clericos ſpectant. Enimvero Papa, & Epiſcopi non ſunt domini fidei Chriſtianorum, Poteſtatis Eccleſiaſticæ, ſuffragiorum, & communionis Eccleſiæ quibus privantur excommunicati, ſed duntaxat miniſtri, & fideles diſpenſatores. Quæ omnia operæ pretium eſt exemplis comprobare, & primum Cypriani Epiſtola vigeſima octava ad Presbyteros, & Diaconos fratres: *Interea*, ait, *ſi quis immoderatus, & præceps ſive de noſtris Preſbyteris, & Diaconibus, ſive de peregrinis auſus fuerit ante ſententiam noſtram communicare lapſis, à communicatione noſtra arceatur: apud nos omnes cauſam dicturus temeritatis ſuæ, quando in unum permittente Domino convenerimus. Deſideratis quoque ut de Philumeno, & Fortunato acolyto, qui medio tempore receſſerunt, & venerunt, quid mihi videatur reſcribam. Cui rei non potui me ſolum Judicem dare, cum multi adhuc à Clero abſentes ſint, nec locum ſuum vel ſero repetendum putaverint. Et hæc ſingulorum tractanda ſit, & limanda plenius ratio, non tantum cum Collegis meis, ſed & cum plebe ipſa univerſa. Expenſa enim moderatione libranda, & pronuncianda res eſt quæ in poſterum circa miniſtros Eccleſiæ conſtituat exemplum.* Ad cujus loci notitiam canon quarti Concilii Carthaginenſis mirifice conducit, legiturque 15. *quæſt.* 7. *Epiſcopus nullius cauſam audiet abſque præſentia ſuorum Clericorum, alioquin irrita erit ſententia Epiſcopi, niſi Clericorum præſentia confirmetur.* Quæ regula indicat ne tum quidem cenſuras condi ſolitas in actu primo ab Epiſcopis ſine præſentia, & conſenſu Presbyterii, id eſt, Clericorum. Ex quo fit, ut hoc eodem loco Cyprianus Presbyteros vocet collegas ſuos, *non tantum cum collegis meis, ſed & cum plebe ipſa univerſa:* idque Canoni 35. Concilii quarti Carthaginenſis congruit, quo ſtatuitur, *ut Epiſcopus in Eccleſia, & in conſeſſu Preſbyterorum ſublimior ſedeat, intra domum verò collegam ſe Preſbyterorum eſſe cognoſcat, diſtinct.* 95. *can. Epiſcopus in Eccleſia.* Adhibebantur quoque in Conſilium notabiles viri ex populo, ut ſtatim oſtendetur. Almainus cap. 7. de Eccleſiæ auctoritate: *Petrus*, inquit, *& quilibet ejus ſucceſſor, utitur clavibus vice Eccleſiæ univerſalis quam ſignificat: Itaque ſummus Pontifex excommunicat, confert beneficia, ſimiliter & indulgentias,*

gentias, & ſic de aliis actibus Eccleſiaſticæ Poteſtatis auctoritate totius Eccleſiæ: & iſtud rationabiliter eſt, eò quod ſuffragia quibus privantur excommunicati ſunt Eccleſiæ, non ſummi Pontificis. Hinc Prælati dicuntur nomine totius Eccleſiæ aliquem poſſe illorum participatione privare. Hinc dicit quidam doctor, Paulum voluiſſe excommunicare publicum fornicarium, ut patet 1. Corinth. 5. niſi Corinthius congregatis; unde ſic dicitur: Ego quidem abſens corpore, præſens autem Spiritu, jam judicavi ut præſens eum qui ſic operatus eſt, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti congregatis vobis & meo Spiritu cum virtute Domini noſtri Jeſu Chriſti, tradere hujuſmodi hominem Sathanæ in interitum carnis. Hìc obſerves, Lector, Apoſtolum quamquam totus Dei afflatu regeretur, tamen ferre ſententiam Excommunicationis ſolum in actu primo: deinde actum ſecundum, atque exequutionem Corinthienſi Eccleſiæ congregatæ peragendam relinquere: quia Cenſuræ ſicut & Leges non obligant; niſi recipiantur ab Eccleſia. Gabriel Biel in Canonem Miſſæ lectione ſeptuageſima quinta ſub finem §. V. hanc clauſulam Matt. 18. exponens *Dic Eccleſiæ*, &c. ait; *Quod per illa verba Salvatoris non tribuitur aliqua Poteſtas Judicibus Eccleſiaſticis pluſquam ſecularibus. Nam ibi non accipitur Eccleſia pro Eccleſiaſticis viris qui* Clerici *appellantur tantum, ſed pro congregatione fidelium univerſali, vel particulari: quæ Clericos, & Laicos comprehendit. Dicitur enim quod in tota Scriptura divina utriuſque Teſtamenti, non accipitur nomen* Eccleſiæ *ſpecialiter pro Clericis, licet ſic ſæpe in Canonibus accipiatur. Voluit ergo Salvator quod peccatum delinquentis poſt ſecretam correptionem, & teſtium adhibitionem ultimo diceretur alicui Congregationi fidelium Clericorum vel laicorum, vel ſimul utrorumque: ut ſic objurgatio plurimorum eum corrigat, ut qui non potuit pudore ſalvari, ſalvaretur opprobriis, ut rubore ſequeſtrationis emendetur. Quod ſi dicis,* Dic Eccleſiæ, *à pleriſque exponitur, id eſt,* Prælato Eccleſiæ: *dico quod expoſitio iſta non eſt contraria dictis, quia Prælatus Eccleſiæ quilibet eſt qui præficitur ad regendum fideles, idem ſiquidem eſt Prælatus & Præſidens.* Sane Joannes de Pariſiis Dominicanus lib. *de Poteſtate Regia & Papali* cap. decimo ſeptimo, ejuſdem eſt plane ſententiæ cum Biele, docentque actum ſecundum Cenſurarum, id eſt, receptionem qua in uſum mittuntur, non modò pendere à Presbyterio, verum etiam à Laicis qui præſunt Eccleſiæ. Olim in Eccleſia primitiva Seniores erant notabiles, de quibus eſt frequens mentio aqud Patres Eccleſiæ Africanæ in eorum Synodis. Profectò, quando Reges & Principes Chriſtiani eorumque Magiſtratus Jus habent inſpectionis, & directionis in iis quæ ad exteriorem diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectant, certumque eſt actum ſecundum aut exequutionem Cenſurarum rem eſſe exterioris diſciplinæ, recte quidem Gabriel Biel per Eccleſiæ Prælatum Reges & Principes Chriſtianos aut eorum Magiſtratus interpretatur: quorum eſt videre ne quid detrimenti Pax publica capiat: & ne cuiquam vis injuſte, & contra

Canones inferatur. Hæcque concordant capiti 17. Deuteronomii, *ubi Sanhedrim*, id eſt, *conſilium Judæorum* inſtituitur, quod partim ex Sacerdotibus, partim ex viris laicis prudentibus coaleſcebat, ut docet Cornelius à Lapide commentariis in caput. 17. Deuteronomii. Unde ſimile erat Parlamentis Franciæ. At vero inter alia hæc Bielis vox apprime notanda: nimirum in toto corpore Bibliorum *nomen* Eccleſiæ *nunquam capi pro ſolis Eccleſiaſticis, ſed duntaxat in Conciliis, & Canonibus.* Poſtquam verò Canones, & Ariſtocraticum regimen exolevit, tandem Adulatores nomen & vim Eccleſiæ in ratione gubernationis atque infallibilis auctoritatis, uni & ſoli Papæ manciparunt: idemque hodiè plurimi Epiſcopi certant, efficere, ut reſpectu ſuarum diœceſium privatarum, excluſo ſuo Clero ſoli Eccleſiam conſtituant, id eſt, Monarchæ abſoluti habeantur. Porrò ſuperioribus confirmandis quæ de ſecundo actu Cenſurarum diſputavimus, Hiſtoria Victoris Papæ apprime conducit: qui poſtquam animadvertit conſenſu omnium Eccleſiarum particularium fuiſſe conſtitutum, ut ſolo die Dominico Paſcha celebraretur, & ſolas Aſiæ Eccleſias huic obſiſtere decreto, in illos ſententiam Excommunicationis diſtrinxit: quam omnes aliæ Eccleſiæ merito in rem judicatam venire noluerunt, atque alios inter S. Iræneus Victorem P P. reprehendit, quod pacem atque unitatem Eccleſiæ conturbaret: continuoque illum pro infallibili in Eccleſiæ regimine nequaquam coluit. Lege Euſebium lib. 5. Hiſtoriæ cap. 23. & 24. Certè cum Principatus aut Primatus Eccleſiæ Ariſtocratica moderatione eſſentialiter temperetur, ratio exigit, ut in rebus Eccleſiaſticis nihil quicquam magni momenti abſque Ariſtocratico Concilio geratur. Itaque quando Excommunicatio eſt maxima, & periculoſiſſima pœnarum quas Eccleſia Jure divino poteſt infligere, Prælati quidem abſque ſumma circumſpectione eam promulgare non debent, ut olim in more poſitum erat, & præcepto Domini edocemur, qui ſtatim atque Eccleſiæ Poteſtatem fecit ligandi, & ſolvendi in foro exteriore, conſequenter modum, & rationem qua id Canonicè peragatur, ſic declarat: *Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo*, &c. Vide præcedens Axioma, ubi notavimus, minimum numerorum conſulto uſurpatum à Chriſto, ut omnem ſingularitatem, nedum Monarchicam excluderet.

Equidem aureis Eccleſiæ primitivæ temporibus Patres duabus tantum de cauſis præſertim uſos fuiſſe Cenſuris comperio: prior & præcipua ut publicos & notorios peccatores, qui ſuis ſceleribus, & pervicacia Eccleſiam infeſtabant, ad Exomologeſin, & publicam pœnitentiam faciendam adigerent, retinendo ad tempus illorum peccata, quouſque pœnitentiam ſibi injunctam abſolviſſent, ſicut Apoſtolus inceſtuoſum Corinthienſem cap. 5. prioris ad Corinthios hac via in ordinem coëgit: Certumque eſt mille atque amplius annorum

*no*rum ſpatio, Eccleſiam aliis caſuum, quam peccatorum publicorum & notoriorum reſervationibus non uti conſueviſſe: niſi forte quiſpiam ſponte & *ultro* publicæ pœnitentiæ ſeſe addiceret. Exacta autem Exomologeſi, Pœnitentes ad Sacramentorum perceptionem cum aliis fidelibus admittebantur, & reconciliabantur. Qua in re Patres Eccleſiæ primitivæ vim hujus pollicitationis Chriſti, *Quæcumque ſolveritis, & ligaveritis*, &c. *Cuicumque remiſeritis peccata*, &c. potiſſimum impendiſſe exploratiſſimum habeo: *quia cum excommunicat Eccleſia, in cælo ligatur excommunicatus: cum reconciliatur ab Eccleſia, in cælo ſolvitur reconciliatus, can. Quodcumque.* 24. *quæſt.* 1. ex Tractatu quinquageſimo Auguſtini in Joannem de capite duodecimo. Altera cauſa erat ut mulcta Canonica illis indiceretur, qui vocati ad Synodum coram Patribus ſiſtere detrectarent: de qua re Gratianus tota diſtinctione 18. Idque intelligi debet, de ſingularibus hominibus, non de Eccleſiis collectim ſumptis. Quæ fuit ratio, ut omnes aliæ Eccleſiæ Victori PP. obſtiterint, eò quod contra Jus divinum & naturale maximam Aſiæ partem ab Eccleſiæ Catholicæ conſortio reſecare vellet. Si enim in integram Communitatem aut familiam Excommunicatio ferri non poteſt, quanto minus adverſus integram provinciam? Tum enim contra præceptum Domini, frumenta cum Zizaniis, atque inſontes cum ſontibus involvuntur, atque Pax & tranquillitas publica quæ Juris eſt divini, nec à quoquam turbari poteſt ſine peccato, violatur, Axiomate IX.

Dicet forſan aliquis, generale Interdictum loci ſupplere defectum Excommunicationis generalis, eoque nedum integras familias, communitates, verumetiam urbes, Provincias, & Regna, communione divinorum, & vitæ ſpiritualis conſortio privari. Rependo, poſt abrogatam diſciplinam Apoſtolicam, hoc adinventum fuiſſe humanitus, & quingentis circiter abhinc annis contra Jus divinum, & Naturale invaluiſſe, Eccleſiaſticam & temporalem pacem conturbare. Unde ab ipſomet Bonifacio VIII. Jure improbatur *cap. Alma mater, de ſententia Excommunicationis. Tunc enim excreſcit indevotio populi, pullulant hæreſes, & infinita pericula animarum inſurgunt, ab Eccleſiis, ſine culpa earum, debita obſequia ſubtrahuntur*, &c. Quare Dominicus Soto in quartum Sententiarum diſt. 22. quæſt. 3. articulo 1. notat, Interdictum generale loci adinventum ad tuendam & vindicandam Auctoritatem Eccleſiaſticam; ſed contrarium omnino efficere. *Quamvis*, inquit, *ex una parte ad terrorem Excommunicatorum conducat; ex altera tamen in periculum divini cultus vergit potiſſimum, & facit prolixum. Nam tunc non ſolum populus deſuetudine frequentandi divina officia, affectum eorum, & ſenſum perdit, verumetiam & Clerus ipſe remiſſior fit, & ignavior ad eadem divina celebranda: qua utique ratione, & divina Religio detrimentum patitur, & populus ſolet in moribus*

bus ſylveſcere. Quocirca hic recordari oportet Regulæ Sylveſtri verbo *Obedientia: Si ex obedientia præſumitur ſtatus Eccleſiæ perturbandus vehementer, vel aliquod malum aut ſcandalum futurum, etiamſi præcipitur ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ, non eſt ei obediendum. Quod enim inſtitutum eſt pro Charitate, non debet militare contra Charitatem.* Quæ dum apud me perpendo, mihi venit in mentem filiorum Heli Sacerdotis magni cap. 2. primi Regum, *quorum peccatum grande nimis erat, quia detrahebant homines à ſacrificio Dei, exigendo carnes crudas ante peractum ſacrificium*, ut Scriptura memorat. Hoc autem multò magis fit Interdicto generali locorum, idque quo ſit auctore inſtitutum clarè demonſtrat. Jam multoties dixi, in Lege Euangelica, nunquam licitum facere mala, ut eveniant bona, Axiomate III. & IX.

Verum quoniam aſſerui, cuncta Juris Naturæ & Gentium ſubſidia neque tolli, neque intercidi, aut impediri poſſe Cenſuris: forte quiſpiam contra inſurget, atque Apoſtoli auctoritatem obtendet 2. Theſſal. 3. *Quod ſi quis non obedit verbo noſtro per Epiſtolam, hunc notate, & non commiſceamini cum illo, ut confundatur.* Et cap. 3. ad Titum: *Hæreticum poſt unam & ſecundam correptionem devita.* Adde & Epiſtolam ſecundam Joannis: *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non adfert; nolite recipere eum in domum, nec* Ave *ei dixeritis: Qui enim dicit illi* Ave, *communicat operibus ejus malignis: Ecce prædixi vobis ut in die Domini non confundamini.* Certè non conſueſcere cum aliquo, non ei dicere *Ave*, eumque devitare, illum in domum ſuam minimè recipere, ut Apoſtoli perhibent, ſunt Juris naturæ, & vitæ civilis ſubſidia. Reſpondeo, civilem ſocietatem, quia Juris eſt Divini, & Naturalis, nullo modo poſſe tolli Cenſuris Eccleſiaſticis: atque Apoſtolos non hic eam prohibere, ſed duntaxat communionem Eccleſiaſticam, aut quaſi Eccleſiaſticam. Porrò conſuetudinem quaſi Eccleſiaſticam voco, dum aliquis contra normam hoc antiquæ ſimplicitatis verſu præſcriptam

Utile, Lex, Humile, Res ignorata, Neceſſe,

tam familiariter, & amicè cum Excommunicatis conſueſceret, ac ſi nullis eſſent innodati Cenſuris. Quamobrem quæ narrantur ab Apoſtolis, quaſi civilem converſationem interdicerent, per Auxeſim capienda ſunt ad homines perterrefaciendos, ut & multa alia ejuſmodi in Scripturis occurrunt quæ non ſunt Juris Divini præcepta: ſicut *Contemptibiles qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad judicandum:* Item *Utinam abſcindantur qui vos conturbant*, &c. Almainus lib. de poteſtate Eccleſiaſtica & Laica quæſt. 1. cap. 10. circa medium: *Tertium corollarium quod ſequitur*, ait, *eſt quod vitare excommunicatum quantum ad colloquutionem, & illa quæ ſunt mere civilia, non videtur eſſe de Jure Divino.* Item quæſtione 2. cap. 12. *Habetur ex multis teſtibus, & ex Practica quod familiares excommunicati poſſunt participare cum eo ad minus in rebus civili-*

civilibus. Ergo *cum Rege excommunicato Vaſalli, & ſubjecti poſſunt participare, cum ſint quodammodo ſervi ejus. Nam obedientiam tenentur illi dare & exhibere.* Joannes Driedo primo de libertate Chriſtiana cap. 14. *Videtur ſequi, nos ex conſtitutione Juris Divini non prohiberi cum Hæreticis edere, & bibere: quod manifeſtum videtur multis Sanctorum exemplis, qui communicaverunt Juliano Imperatori Apoſtatæ in cibo & potu, ac etiam in militaribus actibus, ut patet ex doctrina Auguſtini* XI. *quæſt.* 3. *can. Julianus, & can. Imperatores.* Profectò Gregorius VII. ut Henricum IV. Imperatorem expeditius perderet, omnium primus, quodcumque genus communionis cum Excommunicatis vetare auſus eſt. Quare ſextum articulum SUORUM DICTATUUM, ita concepit: *Quod cum Excommunicatis à Papa inter cætera, nec in eadem domo debemus manere.* Quæ prohibitio, Jus Divinum & Naturale evertit, nec ab errore vindicari poteſt ab iis qui Papæ infallibilitatem tuentur. Gregorius Sayrus doctiſſimus Monachus Caſſinenſis lib. 2. de Cenſuris cap. 11. num. 21. innumeros Juris Pontificii & Theologiæ doctores ſigillatim enumerat, quorum auctoritate & conſenſu probat conſueſcere cum Excommunicatis in civilibus; ad ſummum non eſſe niſi veniale peccatum. *Cum duplex ſit Chriſtianorum & fidelium participatio,* inquit, *una quæ Chriſtianorum propria eſt, quatenus Chriſtiani ſunt, ut eſt participatio in divinis: alia quæ communis eſt hominibus quatenus homines, & concives ſunt, ut eſt communicatio in temporalibus, & actibus humanis: illam Eccleſia directè prohibet: & proinde cum Excommunicato in divinis participans directe contra præceptum Eccleſiæ faciens mortaliter peccat. Quia verò communionem cum Excommunicatis in temporalibus prohibet tantum indirecte, & ex conſequenti, qui in illis communicat, non contra præceptum Eccleſiæ, ſed præter præceptum facit, & ideo venialiter tantum peccat.* Quam Gregorii Sayri concluſionem veriſſimam & certiſſimam, te rogo, Lector, confer cum Regula ſuperius num. 9. poſita: nimirum, *Quoties duo præcepta contraria Juris diverſi Ordinis inter ſeſe committuntur: tunc præceptum inferioris Ordinis debere cedere præcepto Ordinis ſuperioris.* Confer etiam peccatum veniale quod ex civili converſatione cum Rege excommunicato verbi gratia, contrahitur cum horrendis ſtragibus populorum, urbium excidiis, provinciarum vaſtationibus, ſtupris, atque aliis ejuſmodi ſceleribus nefandis, quæ bella civilia, & Regum Excommunicationes ſolent comitari: ſtatim facile judicabis in humanæ vitæ commercio, *minus malum habere rationem boni, & rei tolerabilis:* ac proinde à tot bellis prætextu Religionis & Fidei Catholicæ aſſerendæ inſtructis, eſſe abſtinendum: cum tot ac tantas impietates, & calamitates horrendas pariant. Hercle Gulielmus Antiſiodorenſis *lib.* 3. *Summæ. cap. de Judiciis*, explicans parabolam Zizaniorum, diſertè, ait; Excommunicationem Principum & multitudi-

titudinis cadere ſub præceptum de non exſtirpandis Zizaniis. Quod vero dixi in dubium verti, an peccatum veniale ex ſimplici converſatione in civilibus, & temporalibus cum excommunicatis contrahatur, ratio id abſolute negandi ducitur ab argumentis ſuperius poſitis: primum quod Chriſtus velit excommunicatos haberi tanquam Ethnicos, & publicanos, quibuſcum poſſumus verſari in civilibus, abſque ullo peccato etiam veniali, ut auctor eſt Cajetanus. Accedit *Gratiam non deſtruere ſed perficere naturam*, & continuo effectum Excommunicationis non poſſe ullo modo pertingere ad prohibendam converſationem in civilibus, quæ Juris ſunt naturæ, Axiomate III. & IV. Sed perpendamus, an aliquam hîc defigere poſſimus regulam, cujus ope dignoſci queat, quando & quatenus bella aut alia incepta quæ propter cenſuras aut Religionem excitantur Juri Divino, & Naturali conſentiant, aut diſcordent. Si enim Eccleſia tam circumſpectè uti debet Excommunicatione quæ ejus eſt ſuprema poteſtas & Juriſdictio, ſcilicet temperamento parabolæ Zizaniorum ſervato & Publica Pace atque unione ſalva: videndum eſt quidnam vir prudens hic definire poſſit. Quæ Regula eſt certiſſima moralis Philoſophiæ, quam Scipio Africanus major prudentiſſimus Romanorum Imperator nobis reſerabit: qui in ea erat ſententia ut potius decem hoſtibus parcendum quam civis unius vitam illorum cauſa in diſcrimen vocandam cenſeret. Certè quando Dominus vetat Zizania evelli ne noceatur frumentis, id eſt, bonis: oportet quidem in Lege gratiæ omnium mitiſſima, & perfectæ libertatis, non modò decem nefariis, ut Scipio volebat, ſed etiam centum, imò mille potius parcere quam ut unius probi hominis vitam & incolumitatem certo exponi periculo committamus aut patiamur: maxime verò quod Dominus Pater & regula Miſericordiarum Geneſis 18. polliceatur Abrahamo, ſe cunctis parciturum Sodomitis & Gomorrhæis cæteriſque incolis quinque urbium populoſiſſimarum, modò in eis decem homines juſti reperirentur. Quibus cogitatè perpenſis, cuique pronum eſt judicare, quid ſentiendum ſit de tot bellis quæ à ſexaginta amplius annis per totam Europam, & præſertim in Franciæ regno fervent Religionis cauſa. Profecto ut de aliis provinciis taceamus, nullus Hugonotarum noſtris bellis & furoribus inteſtinis periit, quin mille Catholici pro illo luerint, ac ferro, fame, igni, aquis, peſte aut aliis cladibus crudeliſſime interierint: ut inſuper alias populorum ſtrages, ducum fortiſſimorum cædes, ſacerdotum carnificinas; virginibus ſacris, matronis, atque aliis puellis illata ſtrupra, urbium excidia, templorum dilapidationes, incendia, & ſacrilegia, atque alia nefanda, quæ animus referre horret, prætermittam. Taceo inſuper miſerrimæ plebis, & agricolarum lanienas, atque expilationes à militibus patratas: Reges noſtros ad bellicos ſumptus perferendos coactos fuiſſe non modo Domanium ſuum vendere, & revendere, verumetiam extraordinariis

nariis tributis ſine modo, & menſura ulla populum opprimere, idque adeò, ut *Salis menſura una*, *vulgò* minotum *indigetant*, quod antea viliſſime, id eſt, quinquaginta ſolidis Turonenſibus vendebatur; hodiè viginti libris Turonenſibus ematur. Quæ omnia bellorum civilium Religionis ergo ſuſceptorum monimenta ſunt crudeliſſima: quantique bella hæc Clerus ipſe redemerit, omnium optimè novit. Hinc pariter facile eſt videre, utrum Conjuratio nitrati pulveris adverſus Regem Magnæ Britanniæ anno 1605. ſuſcepta Legi Dei & Naturæ concordet an diſcordet, quando Conjuratis erat propoſitum amicos cum hoſtibus & innocentes cum nocentibus tollere: ſi tamen ad mentem conjuratorum illi nocentes erant habendi. Cæterum quibuſnam de cauſis ſint Hæretici perferendi aut non perferendi, non eſt Eccleſiaſticorum ſed Politicorum Principum definire: quoniam hi, non illi ſunt ordinarii, & legitimi rerum iſtarum Judices: neque Arcana ſui imperii, & ſtatus Politici Eccleſiaſticis communicare tenentur: ſiquidem temporalia Regibus, & Magiſtratibus Politicis, & Eccleſiaſtica Eccleſiaſticis ſunt relinquenda, excepto mutuo ſubſidio, quod utraque Poteſtas ſibi invicem præſtare tenetur conformiter ad cauſas eſſentiales ſuæ inſtitutionis, & pace atque unitate ſalva: quem ad ſenſum Poteſtas indirecta Eccleſiæ in temporalibus, & viciſſim Reipublicæ erga Eccleſiam capi debet, lege XII. XXXVIII. & XXXIX. Axiomata. Sane partes ſunt Clericorum judicio Eccleſiaſtico damnare hæreticos: neque Jure Divino quicquam habent quod ulterius faciant: & Apoſtolus de illis ita ſtatuit cap. 3. ad Titum: *Hæreticum hominem poſt unam & ſecundam correptionem devita*: non autem dicit, *Combure* aut *Occide*, ut rectè obſervatum eſt à Magiſtro Joanne de Pariſiis cap. 14 libri de Poteſtate Regia & Papali. Quando autem & quatenus Hæretici capitali pœna ſint plectendi, diſputabitur Axiomate XXXVIII.

AXIOMA XVIII.

Quidnam ſit, & unde oriatur Eccleſiæ infallibilitas: ſolamque Eccleſiam collectim, *non Epiſcopos aut Romanos Pontifices* diſtributim, *&* ſeorſim *captos eſſe infallibiles: & de Bellarmino qui ut infallibilitatem ſoli Papæ addiceret, ſacram Scripturam non eſt veritus corrumpere: genuinus ſenſus hujus loci: Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, Lucæ 22.*

XXIV. INfallibilitas eſt intima atque individua Eccleſiæ ſponſæ, quæ eſt corpus homogeneum, & connaturale Chriſti, cum eodem ſponſo, & capite ſuo eſſentiali unitas, & conformitas per internam Spiritus

Sancti directionem, & obſervationem præceptorum Dei, ad communionem Sanctorum, Charitatem atque unitatem Eccleſiæ conſtituendam ſub externo & viſibili Papæ, atque aliorum Paſtorum regimine & miniſterio.

Verum quando Eccleſia ſive pro ſolo Ordine Hierarchico, ſive pro omnibus fidelibus confertim ſumptis capiatur, Totum ſignificat ſuis numeris abſolutum, quod immediate, indiviſim ac eſſentialiter unitur ſuo capiti eſſentiali Chriſto per internam operationem Spiritus Sancti velut materia formæ, ſponſa ſponſo dilectiſſimo, & corpus homogeneum ſuo capiti connaturali: Petrus autem, Clemens, Paulus, atque alii Prælati ſigillatim & diſtributim ſumpti, extrinſece duntaxat, accidentario, & mutabiliter adhærent Chriſto, ſicut pars quædam, inſtrumentum, miniſtri, œconomi, & paranymphi totius corporis Eccleſiæ, velut Axiomate VII. XIV. XV. & XVI. demonſtratum eſt: neceſſario relinquitur, omnes perſonas ſingulares, Epiſcopos, & Pontifices poſſe cum Chriſto facere divortium: propterea quod ſunt tantummodo partiale, inadæquatum, & mutabile ſubjectum gratiæ divinæ, & chariſmatum Spiritus Sancti: & conſequenter, unicam & ſolam Eccleſiam *generatim & collectim* ſumptam eſſe infallibilem: Petrum vero, Paulum, & alios Pontifices *diſtributim* captos nequaquam. Profectò cum Dominus exploratum haberet, *omnem Pontificem ex hominibus aſſumptum circumdari infirmitate*, Hebr. 5. ideò non cuipiam homini ſingulari, ſed toti Eccleſiæ *generatim* ſumptæ, quam omnes diſcipuli referebant Legem Euangelicam credidit, & revelavit, Axiomate XIII. Unde Eccleſia confertim *eſt columna, & firmamentum veritatis*, 2. ad Timotheum 2. contra quam portæ inferi non prævalebunt, Matt. 16. *Totaque eſt pulchra*, ſancta & immaculata, *non habens maculam aut rugam aut aliquid ejuſmodi* 4. Canticorum & 5. ad Epheſ. Nec mirum certè, quando Dominus *Patrem rogavit*, *ut Eccleſiæ daret Paracletum qui cum ea maneret in æternum*, *Spiritum veritatis*, Joannis 14. *eamque ſanctificaret in veritate*, *clarificaret*, *atque in unum conſummaret*, Joannis 17. verſu 19. & 23. & Matthæi ultimo, pollicetur *ſe cum Apoſtolis atque diſcipulis* collectim *ſumptis fore in perpetuum*, *modò doceant omnes gentes ſervare quæcumque illis mandavit*. Demum S. Paulus 1. Corinth. 14. aſſerit, *Spiritum Prophetarum ſubjectum eſſe Prophetis*: ac ſi diceret; Motus atque afflatus privatorum hominum communi & generali Spiritu Eccleſiæ, aut univerſali Sanctorum Communione, & conſenſu expendi ac probari oportere: cujus rei indubitatam praxin Axiomate XXIX. exhibuimus.

Porrò locus Matthæi, quo Dominus præcipit Apoſtolis, ut doceant gentes ſervare quæcumque illis mandavit; nobis facem præfert ad intelligendos & conciliandos duos Scripturæ locos qui inter ſe pugnare videntur. Nam Jeremiæ 18. verſu 18. dicitur; *Quod Lex non peribit à Sacerdote, & conſilium à*

ſapien-

ſapiente: idque congruit Oraculo Domini Deuteron. 17. *Venies ad ſacerdotes Leviticigeneris*; & Malachiæ 2. *Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & Legem requirent ex ore ejus: quia Angelus exercituum Domini eſt.* Item Matthæi 23. *Super cathedram Moſis ſederunt Scribæ & Phariſæi.* Contra Ezechiel 7. verſu 26. habetur; *Quod Lex peribit à ſacerdote, & conſilium à Senioribus*: quod eſt intelligendum, niſi ſacerdotes conformiter ad Legem Dei docuerint. Unde Gloſſa ad hæc verba Deuteronomii 17. *Facies quodcumque dixerint qui præſunt loco quem elegerit Dominus: & docuerint te juxta Legem ejus* : *Nota*, inquit, *non dicitur tibi ut obedias, niſi juxta Legem docuerint: unde ſupra Cathedram Moſis ſederunt Scribæ & Phariſæi*, Matthæi 23. Quem textum Janſenius cap. 120. Concordantiæ, & Maldonatus in hæc verba; *Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſervate*, ſic explicant: *Ergo*, ait Maldonatus: *cum jubet ſervare ac facere quæ Scribæ & Phariſæi, dum in Cathedra Moſis ſedent, dicunt, non de ipſorum, ſed de Legis ac Moſis doctrina loquitur: perinde enim eſt ac ſi dicat, Omnia quæ Lex & Moſes vobis dixerint, Scribis & Phariſæis recitantibus ſervate & facite.* Quocirca S. Hieronymus, & alii Patres antiqui, per Cathedram Moſis ejus doctrinam, id eſt, Legem Dei Moſi revelatam velut fundamentum fidei & ſalutis humanæ interpretatur. Unde Deuteron. 12. verſu 32. Moſes populum Iſraël ſic alloquitur: *Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino, nec addas quicquam, nec minuas.* Et Joſue 1. *Confortare & eſto robuſtus valde, ut cuſtodias, & facias omnem Legem quam præcepit tibi Moſes ſervus meus: nec declines ab ea ad dexteram vel ad ſiniſtram, ut intelligas cuncta quæ agis. Non recedet volumen Legis hujus ab ore tuo: ſed meditaberis in eo diebus ac noctibus, ut cuſtodias, & facias omnia quæ ſcripta ſunt in eo, tunc diriges viam tuam, & intelliges eam.* Quo ex Teſtimonio lux accedit verbis Domini, Joannis 7. verſu 17. *Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoſcet de doctrina ejus*, &c. Item Eſaiæ 8. *Nunquid non populus à Deo ſuo requiret viſionem pro vivis à mortuis? Ad Legem magis & ad Teſtimonium: Quod ſi non dixerint juxta verbum hoc: non erit eis matutina lux.* Quæ demonſtrant multò magis fidendum Legi divinæ quam Miraculis aut Revelationibus, & Prophetiis, ſicut etiam docet Chriſtus cap. 16. Lucæ, ubi Abrahamum ita inducit epuloni diviti reſpondentem, cum ab eodem peteret Lazarum de integro in mundum mitti, quo fratres ſuos commonefaceret: *Habent*, inquit Abraham, *Moyſen & Prophetas, audiant illos:* conſule IV. Axioma. Itaque ne quid Paſtores & doctores hîc ſupra alios glorientur, iſtinc inſurgit non alia lege eis credendum, aut infallibiles haberi, quam ſi congruenter ad Legem Dei reſpondeant. Quare ſicut in veteri Teſtamento quod erat unius gentis Judaicæ, *Sanhedrim*, id eſt, *Concilium Synagogæ* conſtitutum fuerat, Deuteron. 17. ita in Eccleſia Synodi provinciales, & genera-

les celebrantur ex omnibus nationibus vocatis ad Euangelium, Axiomate XVI. & XX. ad infallibiliter decernendum. Ideoque Bellarminus lib. 1. de Conciliis cap. 11. perhibet, *Medium ordinarium, & neceſſarium ad aſſiſtentiam Spiritus Sancti, & directionem divinam obtinendam eſſe Concilium magnum aut parvum, unum vel plura habere: & Pontifices nullam Hæreſin novam abſque novo Concilio unquam damnaviſſe.* Quando autem Dominus omnes gentes, & nationes orbis terrarum ad gratiam & lumen Euangelii æqualiter vocavit, & admiſit, certè nihil cauſæ eſt, cur in rebus ad fidem aut diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantibus una, & ſola natio Italica ſibi plus aſſumat, & arroget quàm aliæ nationes Chriſtianæ. Idque in cauſa fuit ut in Synodo Conſtantienſi & Baſileenſi Patres divinitus ſtatuerint ſuffragia *tributim* & *nationaliter*, non *viritim* & *capitatim* ferri: ne Italica natio, quæ tot Epiſcopos habet quot parva opida, cæteras Nationes numero ſuffragiorum ſuperaret: atque impedimento eſſet quominus Eccleſia in capite & in membris reformaretur. Cæterum de diſcrimine clavis Juriſdictionis, & diſcretionis, Axiomat. XXI. diſputabitur.

His ita conſtitutis liquet, eundem Bellarminum quarto de Romano Pontifice cap. 2. nimis confidenter, & temere, ne quid aſperius pronunciem, contendere, *doctrinam ſcholæ Pariſienſis de infallibili Eccleſiæ auctoritate, omnino erroneam atque hæreſi proximam eſſe:* idque ut ſpecioſius perſuadeat, horreſco referens, Sacram Scripturam corrumpit Deuteronomii 17. Cum enim in fonte Hebraico, Verſionibuſque Græca & Latina pluraliter legatur, *Venieſque ad Sacerdotes Levitici generis:* atque numero multitudinis *Sanhedrim*, id eſt, *Concilium* & *regimen Ariſtocraticum Synagogæ* conſecretur, ſicut omnes interpretes, atque inter alios Cornelius à Lapide teſtatur: attamen Bellarminus ſuo privato Spiritu, hunc textum ſic adulteravit: *Venieſque ad Sacerdotem Levitici generis*, ſubjiciens ſingularem pro plurali. Quod ſtatim atque obſervavi, operarum negligentiam, non Bellarminum culpabam: ſed re maturius examinata, animadverti, hæc eo conſilio & propoſito ab illo patrata, ut abſoluta Curiæ Romanæ imperia ſtabiliret: & eam ob rem lib. 3. de verbo Dei cap 4. eundem errorem frequentare, & oggerere in omnibus editionibus: neque errorem iſtum in librorum ſuorum recognitione emendaſſe. Quare priſcam fidem & mores avitos hominum exclamavi, ſumque miratus principem ſodalitii Jeſuitarum (hoc enim ſcripſit, antequam eſſet Cardinalis,) ita auſum Scripturam Sacram vitiare, cum Deuteron. 4. edicatur: *Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo: Cuſtodite mandata Domini Dei veſtri, quæ ego præcipio vobis* Item Apocalypſ. 22. *Si quis diminuerit de verbis libri hujus, auferet Deus partem ejus de Libro vitæ, & de Sancta Civitate, & de his quæ ſcripta ſunt in libro iſto.* Sane admiſſo vel minimo errore, aut men-

mendacio in Sacris Scripturis, tota fides & Religio Chriſtiana præceps ruit, ut rectè obſervat S. Auguſtinus Epiſtola octava ad Hieronymum, cui Epiſtolæ principum eſt *Nunquam æque quoſquam.* Ecquid obſecro poſthac ſanctum, atque intemeratum erit, quando Sacra Scriptura Curiæ Romanæ Cardinali non eſt? Annon veritatem notiſſimam corrumpere, & oppugnare, eſt peccare in Spiritum Sanctum? Ita certe omnibus placet Theologis. Quod ſi Magiſtri Pariſienſes quidpiam ſimile ad ſententiæ ſuæ patrocinium molirentur, Jure, meritoque audirent, *Turbati ſunt, & moti ſunt ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorum devorata eſt*, Pſal. 106. *Deus diſſipabit oſſa*, id eſt, humanas rationes, & commenta *eorum, qui hominibus placent*, Pſal. 52. Sed forſan obtendent eodem cap. Deuteron. hæc immediatè legi: *Qui autem ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, ex decreto Judicis morietur homo ille.* Contra excipiam illos æquivocando fucum facere veritati, atque ſententiam, ſive decretum quod in Sacerdotum, & Laicorum notabilium Ariſtocratico conſilio conditum eſt, confundere cum exequutione decreti, quæ exequutio Judicis imperio fiebat: Judex autem aliquando erat Laicus, ut patet ex libro Judicum, & aliquando ſacerdos ut Heli, Samuel, &c. primo lib. Regum. Ad ampliorem hujus loci notitiam conſule librum 2. Paralipomenon cap. 19. verſu 10.

Procul dubio noſtram & hujus ſeculi vicem ſatis deflere non poſſumus, quia juxta communem regulam favores ampliandi, & rigores reſtringendi, utrinque certatur maligne. Ut enim ſectarii cuncta ad rigorem odioſum & calumnias impiè abſtrahunt: ita permulti Catholici Curiæ Romanæ nimium obnoxii ad majus bonum, & ampliorem gloriam Dei, ſicut buccis inflatis crepant, immane quantum favores amplificant, neque ſatis ex animo & veritatis prærogativa loquuntur. Profectò utrique inſtar vulpis & ciconiæ Æſopi quæ ſibi invicem doloſa mutitabant convivia; mutuo ſibi illudere conantur. Quaſi vero Chriſtiana religio, quæ æternæ incumbit veritati, inſtar paganicæ & Mahometicæ impietatis, ſimulatione, dolis, mendaciis, atque aliis mundi ſapientiæ fabricis indigeret: nec Legis gratiæ veritas, integritas & ſimplicitas ſeipſa ſatis potens exiſteret ad portas inferni confringendas, juxta Chriſti Domini promiſſa, ut primorum Chriſtianorum exemplis abundè comprobatur. Etſi autem omnes Chriſtiani expetere debeant fieri *Anathema* propter Jeſum, nihilominus à Dei præceptis, ne quidem latum unguem deflectere debent: quia bonum cauſa integra conſtat, malum verò & peccatum ſingulis contrahitur defectibus: utque Apoſtolus cap. 3. ad Roman. perhibet; *Nunquam ſunt facienda mala ut inde eveniant bona:* quod ſummæ deputat blaſphemiæ: & tamen hodie magnæ virtuti à permultis ducitur. Hercle quod olim *Victor Uticenſis* de ſui ſeculi hominibus dicebat, nimirum *ſubtiliores eſſe diſputatores*

tatores quam bonos, *fortes*, *& conſtantes Chriſtianos*; de nobiſipſis certius uſurpabitur. Quoniam pro variis partium ſtudiis atque animi motibus quibus à via regia aberratur, ſæpe contra manifeſtiſſimam veritatem ſcribimus, atque Sacrorum Bibliorum, & Patrum Teſtimonia immutamus, caſtramus, adulteramus, hucque & illuc, contra genuinum ſenſum, violenter abripimur, nec ulla in parte æquabilem mediocritatem tenemus: quamquam hæc una & ſola ſit ratio medendi antiquis & novis ſchiſmatibus, in dies adoleſcentibus, atque paci Eccleſiæ conſulendi. Proculdubio cum juſtam Ariſtocratici regiminis moderationem ſapientiſſime à Chriſto inſtitutam, atque mille, & amplius annorum intervallo ſervatam animum adjicio, eamque ad infallibilem abſolutam Papæ Monarchiam, quæ res eſt plane fictitia refero, mihi neſcio cujus veteris Poëtæ ſententia animo ſuccurrit Romanos graviter culpantis quod omnia vano *Fortunæ* nomini tribuerent, quaſi *in rebus humanis utramque efficeret paginam*, ut ait Plinius: cum tamen id potius prudentiæ, & ſapientiæ, quâ res humanæ laudabiliter geruntur adſcribere debuiſſent.

Nullum numen abeſt, ſi ſit prudentia: ſed Te
Nos Fortuna Deam facimus cæloque locamus.

Dixi autem abſolutam infallibilem Monarchiam rem eſſe planè chimæricam, quia nuſpiam in Sacris Scripturis ejus extat veſtigium, ſed duntaxat in hominum obnoxiorum animis, propter quam tamen Eccleſia gravi, atque intolerabili Tyrannide opprimitur, ita ut divinis nedum humanis inſtitutis minimè parcatur.

Sed obtendunt, Chriſtum Lucæ 22. uni & ſoli Petro *Donum infallibilitatis* impartiri, dum pro illo rogavit, ne ejus fides deficeret. Oppono, ſi aliquot Romanos Pontifices excipias, neminem antiquorum Patrum textum hunc Lucæ *Ego rogavi pro te*, *Petre*, *ut non deficiat fides tua*, &c. ad hunc ſenſum interpretari de uno & ſolo Petro: quoniam ex circumſtantiis hiſtoriæ Euangelicæ conſideratè perpenſis ſatis liquet clauſulam hanc, *Ego rogavi pro te*, *Petre*, *ut non deficiat fides tua*, *& tu aliquando converſus confirma fratres tuos*, capi oportere de periculis imminentibus propter paſſionem & mortem Chriſti, quæ magnam erat perturbationem omnibus diſcipulis, & potiſſimum Petro allatura. Quocirca Joannis 17. pro omnibus Patrem vehementer rogat verſu 11. *Pater Sancte*, *ſerva eos in nomine tuo quos dediſti mihi*, *ut ſint unum ſicut nos. Cum eſſem cum eis*, *ego ſervabam eos in nomine tuo*: *quos dediſti mihi ego cuſtodivi*, *& nemo ex iis periit niſi filius perditionis*, &c. Quæ Domini oratio eſt alexipharmacum adverſus machinas, & molitiones Diaboli ad hunc modum Lucæ 22. expreſſas: *Simon*, *ecce Satanas expetivit vos ut cribraret ſicut triticum*: *Ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua*: *& tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Quæ oratio Chriſti ad Patrem ne

fides

fides Petri deficeret, in cauſa fuit ne Petrus ad unius ancillulæ Pontificis interrogata, animo & corde, ſicut & voce concideret, atque hanc fidem à ſe aliàs Matthæi 16. ſtrenuè editam, *Tu es Chriſtus filius Dei vivi*, abnegaret: ſiquidem *converſus Dominus reſpexit Petrum, & recordatus Petrus hujus verbi Domini, quia priuſquam gallus cantet, ter me negabis: & egreſſus foras flevit amarè*, Lucæ 22. En ergo Lapſus, & converſio Petri ac confirmatio in hac fide: *Tu es Chriſtus filius Dei vivi.* Itaque nemini qui ad concordiam Euangeliſtarum attenderit, atque ardentem Petri animum in fide Euangelii noverit, dubium eſſe poteſt, quin Petrus ſic à Chriſto confirmatus, dehinc reliquos condiſcipulos animum, atque Euangelium ob mortem Chriſti planè deſpondentes, monendo, hortandoque in illa fide à ſe Matt. 16. edita confirmarit, & in Eccleſiæ gremio ſpe futuræ reſurrectionis Domini poſt triduum retinere conatus ſit. Et ita liquet, hunc locum, *Ego rogavi pro te* &c. ad rigorem ſenſus literalis de tempore paſſionis intelligi oportere; ut S. Hilarius, Chryſoſtomus, Euthymius, interpretantur. Quod vero inſurgunt & ingeminant, ſi hæc explicatio obtineret, ſequi B. Petrum ultra tempus paſſionis Dominicæ, gratia confirmandorum fratrum minime donatum: negatur conſequentia. Enimverò confirmare fratres, nihil aliud eſt quam actus Hierarchicos exercere, illuminando per doctrinam, purgando per pœnitentiam & cenſuras, & perficiendo adminiſtratione reliquorum Sacramentorum, & Legum ac Canonum ſanctione, quando res poſtulat. Qua facultate omnes Epiſcopi proportionatim, & reſpectivè donantur virtute Sacerdotii, & Epiſcopatus Chriſti, cujus ſunt effecti participes in ſolidum. Petrus autem in hoc obeundo miniſterio ſupra alios ſolo Primatu excellit Matt. 16. & Joannis ultimo, de quo infra Axiomate XXX. Porrò ſi proprie & dogmaticè loqui velimus, abſolutum & infallibile Privilegium confirmandi fratres, ad totam ſedem Apoſtolicam, non ad unum, & ſolum Papam, aut Epiſcopum diſtributim pertinet: *quoniam aliud eſt Papa, & aliud Cathedra, aut* ſedes Apoſtolica *cap. Si gratioſe. de Reſcriptis in Sexto.* Reſolutio ſedis aut Cathedræ datur, cum ſummus Pontifex Synodum de rebus controverſis, ſi maximi ſint momenti, conſulit, & juxta Leges Ariſtocratici regiminis communione Sanctorum ſuaviter, & liberè inita, & perquiſita decernit: quia omnes alii Epiſcopi ſunt conſortes Cathedræ, Epiſcopatus, & Sacerdotii Chriſti, ſicut & Papa. Quæ communionis Sanctorum perquiſitio, ut commodius iniretur, Synodi provinciales bis annuatim cogebantur, juxta diſciplinam Nicænis canonibus conſecratam. Unde illud Bellarmini placitum jam antea uſurpatum: puta *Medium ordinarium & neceſſarium ad aſſiſtentiam Spiritus Sancti obtinendam eſſe Concilium magnum aut parvum, unum vel plura habere*, &c. Quæ forma diſciplinæ & regiminis, multis ſeculis floruit in Eccleſia. Unde nihil mirum eſt, B. Hierony-

mum, cum degeret in Oriente, & de dicendis aut tacendis tribus *Hypoſtaſibus* ageretur, opem atque ſubſidium Cathedræ Petri aut ſedis Apoſtolicæ imploraſſe à Damaſo Papa, nimirum ut ſedis Apoſtolicæ, id eſt, Synodale judicium pro interpretatione Symboli Nicæni ederet. Hæc autem gubernandæ Eccleſiæ ratio, & Synodorum provincialium bis annuatim cogendorum, juxta quintum Canonem Nicænum, poſtquam intermiſſa eſt; quò rei tam pretioſæ jactura aliquo ſpecioſo prætextu tegeretur, & compenſaretur, atque memoria Synodorum obliteraretur, tandem *Collegium Cardinalium* delectu hominum facto ex omnibus provinciis Chriſtianæ reipublicæ inſtitutum eſt, ut tanquam aliquod Concilium, & ſenatus Ariſtocraticus Romano Pontifici velut Monarchæ aſſideret, atque naſcentes controverſias unà cum eodem Pontifice definiret, teſte *S.* Bernardo quarto de Conſideratione ad Eugenium cap. quinto: *Annon*, inquit, *eligendi de toto orbe*, *orbem judicaturi?* Et ita colligimus eundem Bernardum Epiſtola 190. ad Innocentium II. Cathedræ & S. A. non privatos motus Papæ flagitare adverſus Petri Abellardi novitates: continuoque ſequi, Bellarminum fruſtra & perperam hoc Bernardi teſtimonio uti ad ſuæ opinionis confirmationem de infallibili Papæ Judicio lib. 4. de Romano Pontifice cap. 3. Profecto dum & meipſum, & meas lucubratiunculas S S. Apoſtolicæ judicio ſubjeci, ego ſedem Apoſtolicam hac tantum notione capio, nequaquam verò pro ſolo Papa, aut ejus privato atque Oligarchico conſilio quale hodierna die ab Adulatoribus celebratur.

AXIOMA XIX.

Recapitulatio ſuperiorum Axiomatum de diſcrimine quo Eccleſia collectim, *& Prælati* deſtributim *&* ſeorſim *capti*, *claves aut Juriſdictionem Eccleſiaſticam poſſident.*

XXV. UT lector ſummam, & Synopſin eorum habeat quæ ſparſim de clavibus & Juriſdictione Eccleſiaſtica diſputavimus: certe quando Sacerdotalis Eccleſia collectim ſumpta eſt totale, & adæquatum ſubjectum Sacerdotii Domini, atque omnia poſſidet ad Juriſdictionem Eccleſiaſticam neceſſaria, & *immediatè*, *indiviſim*, ac *intimè* unitur Chriſto ſponſo, & per Spiritum Sanctum regitur, & vivificatur, Axiomate XIV. & XV. & ſequentibus; oportet quidem illam velut dominam atque magiſtram claves poſſidere immediate, *architectonice*, per dominium & proprietatem, *originaliter*, per modum cauſæ efficientis, & propagantis, *formaliter* quoque, & *primario*, *eſſentialiter*, *virtualiter*, *ſuppletive*, *directive*, *regulative*, *infallibiliter*, *immutabiliter*, *intenſive*, atque *extenſive*. Contra autem

Papam

Papam & alios Prælatos *ſigillatim* captos, & ad totum ordinem Hierarchicum *generatim* ſumptum collatos, tanquam partiale & inadæquatum ſubjectum Sacerdotii Chriſti claves dumtaxat poſſidere *miniſterialiter*, *inſtrumentaliter*, *exſequutive*, quoad uſum ſeu actum exercitum, *materialiter*, *ſecuncundariò*, *accidentaliter*, *mutabiliter*, *limitative*, *deviabiliter*, & in ordine ad regimen Ariſtocraticum, à quo omnes privati motus, affectus, actiones Chriſtianas, & ſcita ſingulorum Prælatorum probari, & regi neceſſe eſt. Quamobrem niſi Papa inſtitutum & propoſitum Eccleſiæ matris ac dominæ velut normam infallibilem ſequatur, dum Miſſam celebrat, Sacramenta miniſtrat, Cenſuras diſtringit, alioſque actus Hierarchicos capeſſit, profectò omnes ejus conatus vani, atque irriti ſunt tanquam huic articulo fidei adverſi, *Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam*, *Sanctorum Communionem*, &c.

Quem fidei Articulum, Pontifices more aliorum hominum privatorum quotidie profiteri, & ab Eccleſia parente remiſſionem peccatorum petere, omneſqué Canones, & decreta Sanctorum communione & Catholico conſenſu conſtituta, & firmata ſervare obſtringuntur, Axiomate XXII.

AXIOMA XX.

De Conciliorum auctoritate & celebratione; atque Eccleſiam donatam à Chriſto Poteſtate ſeſe in Synodum congregandi, & Canones obligatorios condendi: ac frequentem Synodorum celebrationem eſſe abſolutè neceſſariam, ut Eccleſia melius & ſanctius gubernetur: & de Ariſtocratici Eccleſiæ, atque Oligarchici Concilii Papæ differentia.

XXVI. QUando omnis congregatio, & ſocietas perfecta, eſt ſibipſi ſufficiens, conſtatque inter omnes, nullam eſſe Politiam quæ ſeſe alio modo tueri & conſervare valeat, quam frequenter de rebus ſuis conſulendo, deliberando, & Leges aut Canones condendo: Hercle Eccleſiam pollere auctoritate ſeſe congregandi in Concilium, & leges pro juſto Eccleſiæ regimine ſciſcendi neceſſe eſt. Lege VII. VIII. XIV. & XVI. Axiomata. Ubi probavimus fontem, atque originem celebrationis Synodorum, partim hoc fidei Articulo niti, *Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam*, *Sanctorum Communionem*; partim hoc Chriſti oraculo: *Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo qui in cælis eſt: ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum*, &c. Quod autem Bellarminus venditat lib. 2. de Conciliorum auctoritate cap. 16. *Nuſquam legi, Chriſtum univerſitati fidelium in ſe, hoc*

hoc eſt, ratione ſuæ Totalitatis conſideratæ aliquid Poteſtatis attribuiſſe; Lectorem fruſtratur æquivocatione. Nam ſicut annuimus, Dominum nullam dediſſe *Poteſtatem activam* clavium Eccleſiæ pro cœtu Laicorum ſumptæ: pariter negamus Eccleſiam pro Hierarchico ordine, vacuam eſſe hujus auctoritatis: cum ipſemet Bellarminus lib. 4. de Romano Pontifice cap. 23. nominatim doceat, Chriſtum his verbis, *Sicut miſit me Pater & ego mitto vos*, Joannis 20. tantumdem Poteſtatis contuliſſe Apoſtolis quantum his verbis, *Paſce oves meas*, largitus eſt Petro, Joannis ultimo. Conſule XIV. Axioma. Quid præterea memorem, eundem Bellarminum lib. 1. de Conciliis, & Eccleſia cap. 3. manus dare veritati. *Originem Conciliorum etſi Albertus Pighius lib. 6. de cœleſti Hierarchia cap. 1. contendat eſſe plane humanam, & naturali ratione excogitatam*, ait, *probabilius tamen eſt, divinam eſſe. Nam Concilium Chalcedonenſe in Epiſtola ad Leonem, & ſexta Synodus actione 17. docent, Concilia eſſe demonſtrata à Chriſto in illis verbis Matt. 18. Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, illic ego in medio illorum ſum.* Adnecte pariter eodem lib. cap. 11. Bellarminum perhibere, *Medium ordinarium, & neceſſarium ad aſſiſtentiam Spiritus Sancti obtinendam eſſe, habere Concilium magnum aut parvum unum vel plura: idque juxta hanc Domini pollicitationem, Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, Matt.* 18. Subjungit quoque, *Pontificem in controverſiis fidei judicandis, neque ſuo ſoli judicio fidere, neque divinam revelationem exſpectare, ſed ad Media ordinaria debere recurrere.* En ſumma rationum Bellarmini, quas mihi neceſſum eſt ſæpius frequentare, partim ob nexum & convenientiam horum Axiomatum: partim ut adverſarios *argumento ad hominem* debellemus, ut vocant. Hinc enim claret, *quid ſit Papam reſpondere de Cathedra*, ſcilicet in rebus magni momenti Synodum unam vel plures cogere, & conſulere, minime vero privatos homines privatim conſulere, qui ut plurimum ſe totos ad ſenſum Papæ, non ad veritatis normam componunt.

XXVII. Procul dubio frequens Conciliorum celebratio eſt inſtar Cenſuræ in Eccleſia Catholica cujus adminiculo Paſtores ſibi invicem ſunt lux, atque incentivum ad virtutem, ut in omnibus bonis mutuo catechiſentur, ac informentur. Quare frequens tum generalium cum privatarum Synodorum inſtitutio, non modo *ad Bene eſſe*, ut loquuntur, ſed etiam abſolute & ſimpliciter neceſſaria eſt ad Eccleſiam melius & ſanctius regendam, Canone quinto Synodi Nicænæ, & tertio capitulo quarti Concilii Toletani. Deinde in proœmio undecimi Toletani nominatim docetur; *Subtracta luce Conciliorum, integro decennio, matrem omnium errorum ignorantiam otioſas mentes occupaſſe, adeo ut Babylonicæ confuſionis olla ſuccenſa purpuratæ meretricis incrementa Sacerdotes ſequerentur, quia Eccleſiaſtici conventus non aderat diſciplina, nec erat qui errantium corrigeret partes: cum ſermo divinus haberetur extorris.* Adnecte

trigeſi-

trigeſimam nonam ſeſſionem Conſtantienſis Concilii: *Frequens Generalium Conciliorum celebratio agri Dominici cultura eſt præcipua; quæ vepres, ſpinas, & tribulos hæreſium, & errorum, & ſchiſmatum exſtirpat, exceſſus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrimæ fertilitatis adducit. Illorum vero neglectus præmiſſa diſſeminat; atque fovet*, &c. Huc & accurrit ſententia Gerſonii ad calcem Sermonis *pro viagio Regis Romanorum ad Petrum de Luna. Quanta demum erit ſalutaris utilitas ex frequentiori celebratione Conciliorum perſpicuum eſt*, ait: *Quis itaque neſciat, quod inde Superiorum peccata minus vigebunt, dum minorem ſibi ſentient eſſe peccandi licentiam, vel impunitatis ſpem? dum ſcilicet reddituros ſe rationem coram judice ſuo generali Concilio proſpicient. Sunt quippe nonnulli qui ſi Deum non timent, homines tamen reverentur. Denique ſi non ſit aſſidue Lex viva dirigens, regens, & actuans Leges mortuas ad effectum, ipſæ non ſatis proficiunt. Unde & Philoſophus tradere ſatagens medium virtutis, non potuit illud efficacius invenire, quam ut diceret, prout Sapiens judicabit.* Quæ ſunt argumento, ſapientiam in Concilio Generali habitare, & confirmatur Axiomate XXI. Hercle plura oculi quam unicus oculus vident: certumque eſt multos non tam facile quam unum & ſolum falli aut fallere poſſe. Et quemadmodum Eccleſia ſua eſſentiali notione multorum collectionem etiam in ratione regiminis ſignificat: Ita Chriſtus per Spiritum Sanctum omnia in omnibus varie ac differenter operatur, ne ulli Paſtorum aut membrorum Eccleſiæ, occaſionem torpendi, aut ſeſe negligendi præbeat: quod certo accideret, ſi uni & ſoli Petro regimen pure Monarchicum detuliſſet: idque Apoſtolus cap. 12. ad Romanos, & prioris ad Corinthios demonſtrat, videlicet *Deum per Spiritum Sanctum omnia in omnibus operari.* Quæ forma divinæ gubernationis, poſtquam abſoluto Papæ imperio abſorpta eſt, Curia Romana ſic in omnium ordinariorum Jura invaſit, ut vix eis hodie liberam facultatem cereos & candelas in Eccleſiis ſuis libere accendendi, aut extinguendi reliquerit tot novorum ordinum extraordinariis, & minime neceſſariis miſſionibus: quæ neceſſarias propagines à Chriſto inſtitutas opprimunt, atque ordinem Hierarchicum pene abrogant: deinde omnibus Paſtoribus anſam torpendi, ſeſe penitus negligendi, ac dedendi voluptatibus præbent.

Hercle quidem cum ſolo Lumine naturali perſpectum & exploratum ſit, cunctos ordines Religioſorum, Carthuſianos, Capucinos, atque ipſoſmet Jeſuitas, quamquam abſoluto dominatui ſui *Generalis* ſubjiciantur, crebras & ſolennes habere congregationes, ut ſuum ſodalitium conſervent, adaugeant, exaltent. Prodigio ſimile eſt, Bellarminum lib. priore de Conciliis cap. 9. ſcribere, *celebrationem Conciliorum non ſimpliciter neceſſariam, ſed* tantum ad Bene eſſe, *ut Leges ſuavius toti Eccleſiæ à Romano Pontifice præſcribantur.*

 Quæ

Quæ ejus aſſertio cum iis pugnat quæ cap. 11. ejuſdem libri *aſſerit*, puta *Concilium eſſe medium ordinarium*, *& neceſſarium ad obtinendam aſſiſtentiam Spiritus Sancti*, &c. Enimvero Dominus ſoli Ariſtocratico Eccleſiæ Concilio *Donum infallibilitatis* pollicetur, quia eſt in ſolidum Cathedræ Chriſti particeps, Axiomate XVI. & XVIII. Itaque hoc genus Concilii Ariſtocratici longè differt ab Oligarchico, & privato Papæ Concilio, quod humanæ eſt inſtitutionis ad voluntatem Papæ mutabilis. Poteſt enim Pontifex quoſcumque vult doctores aut homines ad hoc privatum Concilium admittere. Cave autem putes, me nomine Oligarchici Concilii *Collegium Cardinalium* intelligere, cum, teſte S. Bernardo lib. 4. de Conſideratione ad Eugenium cap. 5. Conventus Cardinalium ſit velut Epitome & Breviarium generalis Concilii: ſi modò orbem judicaturi, de toto orbe *proportionatim* aſſumantur: non autem ex unica ferme provincia aut natione Italica, ut jam obſervavi. Profectò quod omnes tangit, ab omnibus debet comprobari. Aliàs monui, Collegium Cardinalium inſtitutum poſt conſuetudinem Synodorum celebrandarum abrogatam: quo etiam tempore Papa ſuam Cancellariam Romæ, Epiſcopi verò in ſuis diœceſibus Officiales, & Curias Epiſcopales ad inſtar Principum ſeculi erexerunt. Hic ego iterum communem experientiam meæ ſententiæ obſidem ac vindicem interpello, mores & diſciplinam Eccleſiaſticam non aliunde in dies ſingulos magis ac magis corrumpi, Hæreſes & Schiſmata bacchari, Atheiſmum, & Diabolicum imperium magna facere incrementa, ſimultates, & bella inter Chriſtianos Principes, diverſaſque nationes foveri & increbreſcere, Eccleſiam denique Catholicam, quæ per univerſum orbem terrarum liberrimè diffundi vellet, non aliam ob cauſam ſenſim, violenter tamen ad paucos redigi quam ex canonica Synodorum libertate ac celebratione intermiſſa, & manifeſtiſſima Juris communionis, ſacrarum electionum, & Ariſtocratici regiminis oppreſſione. Qua ex re efficitur, ut qui curam habere debent gregis Domini, non jam oves ut Chriſti paſcant, ſed ut proprias tanquam Domini & Monarchæ abſoluti deglubant, & lanient. Sanè morum bonorum & diſciplinæ tabes iſtuc evaſit, ut in Chriſtum, & Eccleſiam ejus ſponſam valde injurii & crudeles ſint, qui iſtam peſtem diſſimulant, aut charitate atque unitate ſervata non eam vituperant: quando certiſſimum eſt Judæos, atque alios Euangelii, & religionis Chriſtianæ hoſtes magnam iſtinc ſegetem blaſphemandi, & ludibrio habendi Chriſtianos repetere. Qui autem Gerſonium, & ſcholam Pariſienſem ideo erroris, & ſchiſmatis inſimulant, quod Conciliorum auctoritatem abſolutæ infallibili Monarchiæ præponant, clarè indicant, quonam Spiritu ducantur, & quam bene de hoc fidei articulo ſentiant, *Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam*, *Sanctorum Communionem:* quia impoſſibile eſt corruptiſſimos hominum & præſertim Eccleſiaſticorum mores,

mores, ac languentem, & afflictiſſimam SS. communionem alia ratione quam frequenti Synodorum celebratione ſanari.

Verum Æneas Sylvius poſtquam Cardinalis Senenſis evaſit, librum de Germanorum moribus ad Moguntinenſis Eccleſiæ Cancellarium ſcripſit, quo omnes animi nervos intendit, ut ea quæ privatus vere ſcripſerat de auctoritate Concilii *ſupra Papam* in Baſileenſi Concilio, convellat, & demonſtret, Concilia generalia nullo modo eſſe neceſſaria, *& cogi non poſſe ſine magna Eccleſiæ univerſalis novitate, ſine gravamine, ſine tumultu, ſine vexatione: & ſi ſæpius celebrentur, neceſſe eſſe eorum auctoritatem vileſcere nimio uſu.* Quam opinionem alii confirmare nituntur B. Gregorii Nazianzeni teſtimonio, Epiſtola quadrageſima ſecunda ad Procopium, *ubi narrat, ſe omnes conventus Epiſcoporum fugere, quia nullius unquam Synodi bonum atque felicem exitum vidiſſet.* Quæ rationum momenta, ſi Rationes appellandæ ſunt, facile eſt propulſare: & primum Cardinali Senenſi oppono, longè aliud eſſe quidpiam novum videri Curiæ Romanæ, & Eccleſiæ Catholicæ: quoniam illa omnium novitatum, & gravaminum inventrix, & architecta eſt: ac deſuetudine Conciliorum habendorum, quam miro artificio invexit, & fovit, omnium quidem Epiſcoporum, & Regum jura ſibi, contra Jus Divinum & Naturale, uſurpavit. Hæc autem Jura Lege Divina, & Naturali conſtituta, velle Synodorum conventibus Jure poſtliminii recuperare, certe hoc non eſt aliquo gravamine Eccleſiam affligtare, ſed Chriſtianam Rempublicam Tyrannide oppreſſam in eam libertatem aſſerere, quæ eidem Jure Divino, Naturali, & Canonico debetur. Secundò pura eſt quæſtio facti, Concilia haberi non poſſe abſque gravamine, tumultu, & vexatione: & ipſemet Æneas Sylvius, qui privatus, pauper, & ſimplex Canonicus Tridentinæ Eccleſiæ Hiſtoriam Baſileenſis Synodi fideliter ſcripſit, ut ipſemet factus Papa teſtatur, clare demonſtrat Curiam Romanam eſſe auctorem ejuſmodi tumultuum, vexationum, & gravaminum: & priuſquam abſolutæ Monarchiæ placita inoleviſſent, expeditum fuiſſe naſcentes controverſias in generalibus Conciliis Sanctorum communione ſuaviter inita definire: ſecus autem accidiſſe poſtquam unus & ſolus Papa, ſibi plus auctoritatis arrogavit quam ipſimet univerſali Eccleſiæ Jure divino conceſſum eſt, quoniam ſola Poteſtate miniſteriali Spirituali prædita eſt Eccleſia quam abſolutus Monarcha conculcat. Tertio cauſari, generalia Concilia vileſcere, ſi frequententur, perinde eſt ac ſi quis urgeret Sacramenta, & alia bona opera nemini ſæpius eſſe frequentanda, ne vileſcant: ſcitumque eſt Patres Eccleſiæ primitivæ non ob eam rem ſuperſediſſe, à Synodi Chalcedonenſis celebratione, quia decem circiter annis antea Synodus prima Epheſina habita fuiſſet. Quarto Gregorius Nazianzenus *Quæſtionem facti*, non *quæſtionem Juris* perſtringit, & juſtiſſimam habuit

habuit cauſam hæc lamentandi, propterea quod vixit ſub imperio *Conſtantii* Imperatoris qui Arrianis favebat: Imperator autem frequentes indicebat Synodos in gratiam Arrianorum, quibus Synodis Orthodoxos ſubſcribere cogebat, atque reſtitantes ab Occidente in Orientem tranſportabat: & hinc illæ non modò Nazianzeni, verumetiam S. Hilarii atque omnium piiſſimorum lacrymæ. Quinto cum vir ſanctiſſimus *animæ ſecuritatem in ſola quiete, & ſolitudine poſitam exiſtimaret*, ac ætatis ingraveſcentis onere multum vexaretur, vacationem ab Epiſcopatu Conſtantinopolitano magni beneficii loco ab Imperatore Theodoſio magno flagitavit, & impetravit. Quocirca ei grave & moleſtum erat Conſtantinopolim, unde paulò ante deceſſerat, iterato proficiſci ad Synodum inſtituendam. Hæc enim prima cauſa eſt quam profert in illa Epiſtola ad Procopium. Deinde has alias recenſet: *Ego*, inquit, *ſi vera ſcribere oportet, ita animo affectus ſum, ut omnia Epiſcoporum Concilia fugiam: quoniam nullius Concilii finem lætum, fauſtumque vidi, & quod depulſionem malorum potius quam acceſſionem, & incrementum habuerit. Pertinaces enim contentiones, & dominandi cupiditates, ne ullis quidem verbis explicari queant: citiuſque aliquis in culpam vocabitur, dum de aliena fert judicium, quam ut aliorum perverſitatem comprimat. Quocirca egomet me collegi, animæque ſecuritatem in ſola quiete, ſolitudineque mihi poſitam judicavi*, &c. His ergo poſitis, reſpondeo ea quæ Nazianzenus memorat, ad Quæſtionem facti, ut jam dixi, attinere, atque vitia hominum, non Conciliorum prodere. Siquidem viro manſuetiſſimi ingenii permoleſtum erat, multos videre Epiſcopos propriam quærentes gloriam in Conciliis, atque nimio vincendi ſtudio certantes, ut ſæpe evenit in Conventibus: ubi quò quiſque audacior, eò & pacificis viris moleſtior. Non abſimili de cauſa Severus Sulpicius etiam narrat, S. Martinum à conventibus Eccleſiaſticorum abſtinuiſſe poſt damnatos Priſcillianiſtas ab Imperatore ſuaſu aliquot Epiſcoporum Hiſpaniæ nimia vincendi contentione altercantium. Porrò ejuſmodi contentiones in Synodis fervere quid mirum? quando inter duodecim Apoſtolos unus Judas extiterit, quem ad hoc Sacroſanctum Collegium Dominus evocaſſe videtur, ut iſthoc exemplo poſteritati caveret, & conſuleret, ne quis poſthac tam gravate ferret, ſi in ſanctiſſimis etiam Conventibus aliquos nefarios exultare, & regnare videret. Hoc enim Deus ad bonorum exercitationem, & ſuperbiam hominum domandam fieri patitur; ne quis gloriari poſſit, ſua opera Hæreſes in Conciliis debellatas. Nam illud Apoſtoli ſemper animo fixum habere debemus: *Neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus*, 1. Cor. 3. verſu 7.

AXIOMA XXI.

De Concilii Oecumenici natura, & definitione, quod Eccleſiam Catholicam repræſentat, & immediate auctoritatem habet à Chriſto, non à Papa.

XXVIII. Concilium Oecumenicum, eſt legitima, & publica congregatio Sacerdotum, in nomine Chriſti ex omnibus Eccleſiis particularibus collecta, ad liberè dicendam ſententiam de rebus ad fidem, mores, & diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantibus: nullo hominum excluſo qui audiri velit. Quare Eccleſiam Catholicam maximè propriè repræſentat, & immediatè auctoritatem habet à Chriſto.

Quæ definitio partim ab iis pendet quæ Axiomate XVI. diſputavimus, partim ab iis quæ infra enodabuntur. Et primò *Concilium* vocatur *publica, & legitima congregatio Sacerdotum*, &c. Quod eſt intelligendum de generibus ſingulorum, non de ſingulis generum: quia omnino impoſſibile eſſet totum ordinem Eccleſiaſticum per orbem terrarum diſperſum cogere in unum locum. Nulla enim urbs, aut locus illos capere, aut alere poſſet: deinde omnia divina officia cum adminiſtratione Sacramentorum ubique terrarum intermitti oporteret. At vero promptum, & expeditum eſt, ex ſingulis ordinibus aut generibus Eccleſiaſticorum aliquos ex ſingulis provinciis & nationibus Chriſtianis deligere. Porrò dixi, hanc congregationem eſſe Sacerdotum, quia de Jure ſoli Epiſcopi, & Presbyteri curam habentes animarum cum eorum Diaconis ſive miniſtris primitus Conciliis generalibus intererant: ratio eſt, quia Hierarchicum ordinem componunt, & Apoſtolis atque diſcipulis Domini ſucceſſerunt, Axiomate XXXIV. Verum progreſſu temporis ex conſuetudine etiam Abbates admiſſi ſunt in Conciliis. Cum enim circa nonum ſeculum poſt partum virginis Monachi Ordinis S. Benedicti eruditione fulgerent, & ad erudiendam juventutem ſcholas per totam Europam reſeràſſent, illorum Abbatibus propter famam eruditionis & prudentiæ, tum demum ſingulari Privilegio eſt conceſſum ut Synodis intereſſent: maxime vero poſtquam ex eodem Ordine plurimi ad Petri Cathedram ſunt evecti. Tertiò nominatim additum, hanc congregationem fieri debere in nomine Chriſti, id eſt, ſecundum Leges à Chriſto in ordinanda, & conſtituenda politia Eccleſiaſtica ſancitas: Leges dico Primatus, aut ſtatus Monarchici, & regiminis Ariſtocratici Eccleſiæ, de quibus paſſim in hoc Opere. At de Poteſtate Papæ in convocandis Conciliis, Axiomate XXV. & XXX. Quarto ſubjunximus *ad liberè dicendam ſententiam de rebus ad fidem, mores, aut diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantibus*: quia de

his ſolum rebus agitur in Synodis: quanta autem cum libertate *agi debeant*, dicetur ſequenti proloquio. Quinto Synodum univerſalem Eccleſiam Catholicam maximè proprie repræſentare aſſerimus: quia, ut docet Gerſonius de Poteſtate Eccleſiaſtica conſideratione 4. *poteſtas Eccleſiaſtica* non eſt in Eccleſia ſparſim conſiderata *niſi materialiter*, *& potentialiter. Unde unio & Conventus qui fit in generali Concilio, ei dat formam*, *ut in aliis Conventibus*. Quod eſt intelligendum de ſuprema, & infallibili Poteſtate decernendi, & Canones univerſam Eccleſiam obligantes condendi: idque illuſtrari poteſt exemplo Parlamenti, in quo nulli Præſides, aut Conſiliarii ſeparatim, & diviſim à toto corpore pollent auctoritate aliquid ſtatuendi, quoniam Rex Franciæ illis collectim, non diſtributim Juſtitiam exercendam permittit. Hercle Eccleſia ſicut Parlamentum in ſua eſſentiali notione plurium Collectionem, & Communionem ſententiarum ſignificat: certumque eſt, Dominum Sacerdotium ſuum Eccleſiæ credidiſſe ut Ariſtocraticè diſpenſaretur, Axiomate XIV. & XVI. Quare idem Sacerdotium quod in ſingulis Epiſcopis, & Presbyteris partialiter & inadæquate, diſtributim, & quoad uſum, atque exercitium tantummodo habitabat, quamprimum Eccleſia in Synodum generalem confluit, tum temporis in unum juſtum corpus, & congregationem ſuis abſolutam *numeris* coaleſcit: In qua congregatione, Poteſtas Eccleſiaſtica quanta quanta eſſe poteſt *totaliter*, *adæquate*, *eminenter*, *architectonice*, *immediate*, & quaſi per dominium inhabitat: propterea quod ejuſmodi congregatio Eccleſiam Catholicam perfectiſſime repræſentat. Quocirca auctoritas, veritas, & eminentia effectus Sacerdotii Domini, atque hujus articuli fidei, *Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam*, *Sanctorum Communionem*, nuſpiam perfectius, & excellentius habitare & exſplendeſcere poteſt, quam in univerſali Synodo legitime congregata. Nec mirum certe, quando eſt penitus impoſſibile, Eccleſiam Catholicam alio modo quam per repræſentationem nobiliorum partium referri & exhiberi in Synodis. Quibus intelligendis plurimum confert ratio Canonis: *Audivimus* 24. *quæſt. prima.* §. *Unde non niſi congregatis in unum dictum eſt*, *Accipite Spiritum Sanctum: nec niſi ſuper congregatis in unum die Pentecoſtes deſcendit Spiritus Sanctus.* Et hinc manifeſtum redditur, Patres Synodi Conſtantienſis quarta & quinta ſeſſione divinitus ſtatuiſſe, *Concilium univerſale legitime congregatum*, *Eccleſiam Catholicam repræſentare*, *ac immediate habere à Chriſto auctoritatem*, *eique Pontificem ſubjici*, quo ad directionem & coactionem, Axiomate II. Quam conditionem noſtræ definitionis demonſtravimus à priori, Axiomate VII. VIII. XIV. XV. XVIII & XIX. Sextò poſt Cancellarium Pariſienſem lib. de Poteſtate Eccleſiaſtica, conſiderat. 12. contendimus, neminem qui doceri aut docere velit, eſſe aditu Concilii prohibendum. Quod ipſum abunde confirmatur cauſis eſſentialibus inſtitutionis

Eccleſiæ: ſiquidem Dominus mittendo Apoſtolos, atque diſcipulos in mundum univerſum, Matthæi & Marci ultimo, eis imperat ut omnes gentes doceant, & Euangelica Luce perfundant ita ut eorum mentes illuminando, voluntatem in Chriſti obſequium captivent. Quare ut omnes patienter audirent, & ne cuiquam vim inferrent, illos ſola Poteſtate miniſteriali Spirituali omnium mitiſſima, & ſuaviſſima donavit; id quod ſatis inculcari non poteſt. Profectò antiquitus in more poſitum erat, ut Archidiaconi Eccleſiæ in quibus Concilia celebrabantur, illorum omnium expoſtulationes, & libellos ſupplices qui audiri vellent, in Concilio exciperent, & confeſtim de illis ad Synodum referrent, ut audirentur. Lege quarti Concilii Toletani Capitulum tertium. Quid referam in generalibus Conciliis Hæreticos Canonice auditos, & damnatos? idque adeo, ut quidam Monachus nomine *Polychronius* Monotheleta cum ſuæ fidei profeſſione ſeſe mortuum ſuſcitaturum ſponderet, Patres eum ſuæ hujus veſanæ temeritatis periculum tota Synodo præſente, & populo inſpectante facere voluerint: quo illum omneſque Monotheletas ſuaviter ad unionem Eccleſiæ allicerent, actione decima quinta ſextæ Synodi generalis. Huc & accurrit Nicolai I. Papæ ſententia, *can. ubinam legiſtis. diſt.* 96. quo aſſerit; *Imperatores in Synodalibus conventibus interfuiſſe, quando de fide tractatum eſt, quæ non ſolum ad Clericos, verumetiam ad omnes omnino pertinet Chriſtianos.* Quamobrem doctor Chriſtianiſſimus, tractatu *de veritatibus credendis ad neceſſitatem ſalutis*, nominatim perhibet: *Quamquam judicium, & concluſiones fidei auctoritative ſpectent ad Prælatos, & doctores, tamen poſſe etiam deliberationem ad alios quam ad Theologos, & aliquando potius ad laicos quam ad multos Clericorum extendi*: idque fuſius tractat lib. *de examine doctrinarum*, parte prima, conſiderat. Quinta, ubi aſſerit; *in caſu doctrinali aliquando plus credendum excellenter in Sacris Scripturis erudito quam Papæ declarationi. Conſtat enim plus eſſe credendum Euangelio quam Papæ. Si igitur ille doctor doceat veritatem aliquam in Euangelio contineri, ubi Papa neſciret vel erraret; patet cujus præferendum ſit judicium.* Quæ Gerſonii conſiderationes, multum juvantur *can.* 86. *Nolite* 11. *quæſt.* 3. §. *Nam ſicut ſacerdos debitor eſt ut veritatem quam audivit à Deo, libere prædicet, ſic laicus debitor eſt, ut veritatem quam audivit quidem à ſacerdotibus probatam in Scripturis, fiducialiter defendat.* Itaque Laici, & præſertim doctiſſimi Juriſconſulti, qui ſcientiam Legum, Canonum, Eccleſiaſticæ, & ſecularis Hiſtoriæ callent, magnam partem in ejuſmodi negotiis habere poſſunt: prudenterque admodum faciunt Chriſtiani Principes, dum una cum Eccleſiaſticis ſui Regni aliquot doctiſſimos Juriſconſultos pro ſuis Oratoribus, & Procuratoribus mittunt ad Concilia, quatenus dent operam ne quid Reſpublica Chriſtiana detrimenti capiat, & contra mores avitos, ac diſciplinam Apoſtolicam

licam aliquid committatur. Etſi enim ad ſolos Eccleſiaſticos *velut* Sacerdotii Chriſti conſortes, & clave Juriſdictionis præditos ſpectet quæſtionem Juris definire, & Canones condere; nihilominus quia *Clavis ſcientiæ, & diſcretionis*, ad omnes judicio naturali, prudentia, & doctrina ſufficienter inſtructos pertinet: relinquitur hos poſſe optimè judicare, utrum aliquid Sacris Scripturis & Canonibus conſentiat nec ne: ac proinde alios quam Eccleſiaſticos poſſe habere vocem deliberativam in Synodis. Conſule Gerſonium de Poteſtate Eccleſiaſtica, conſideratione 12. ſub finem.

Verum quia Sectarii contendunt, Concilia generalia eſſe erroribus obnoxia, & in exemplum Synodum Nicænam objiciunt, quaſi Anabaptiſmum Canone 19. auctoraſſet: Contra rependas, ibidem de Paulianiſtarum baptiſmo tractari, qui quidem nequaquam credebant in ſanctiſſimam Trinitatem. Unde cum ex Chriſti præcepto & Eccleſiæ propoſito minimè conferrent Baptiſmum, certè illi qui ex Hæreſi Paulianiſtarum ad Eccleſiæ Catholicæ gremium emergebant, merito in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizabantur. Adi primam Epiſtolam S. Baſilii ad Amphilochium can. 47. & Gratianum *prima, quæſt. 1. can. 53. Paulianiſtæ.*

AXIOMA XXII.

Libertatem ferendi ſuffragii eſſe conditionem eſſentialem ad celebrationem Synodorum penitus neceſſariam: & de Legum Politicarum, & Sanctionum Eccleſiaſticarum differentia: porro Catholicum conſenſum omnium Eccleſiarum, cauſam eſſe formalem obligandi Chriſtianos ad obſervationem decretorum Synodalium: & de tribus indubitatis fidei regulis.

XXIX. CUm Dominus noſter Eccleſiam Sponſam Lege regia & perfectæ libertatis, id eſt, Poteſtate miniſteriali Spirituali omnium ſuaviſſima, & liberrima voluerit gubernari; certumque ſit, Communionem Sanctorum nec cogi, nec Monarchice imperari poſſe: equidem in celebrandis Synodis, & conſtituendis Sanctionibus Eccleſiaſticis, libertas dicendæ ſententiæ ſic neceſſaria eſt, ut ſit conditio ſine qua Spiritus Sanctus Rector Eccleſiæ, qui ſuaviter agit nobiſcum, conventibus Eccleſiaſticis non præeſt. Nam ut ait Apoſtolus cap. 3. poſterioris ad Corinthios verſu 17. *Ubi Spiritus Domini, ibi libertas.* Omnes enim factiones & mundanas artes excludit: & Matthæi 18. *Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo qui in cælis eſt.* Hinc autem patet differentia imperii Politici, & miniſterii Eccleſiaſtici de quo B. Chryſoſtomus

ſoſtomus homilia ſecunda in Epiſtolam Pauli ad Titum, in hæc verba capitis primi: *Oportet Epiſcopum ſine crimine eſſe ſicut Dei diſpenſatorem, non percuſſorem: Nam is qui exteriore ac mundana poteſtate ſubnixus eſt, quoniam lege imperat, ac neceſſariò illi obtemperatur*, inquit Chryſoſtomus, *meritò ſæpius contra ſubjectorum voluntatem, atque ſententiam dominatur. Porrò is qui volentibus atque hortantibus, & gratias agentibus præeſſe vult, ſi ea lege præſumit agere, ut conſilio proprio tantum omnia faciat, quaſi nemini rationem redditurus: Tyrannice potius quam populariter hujuſmodi exercet officium.* Vides ergo Principes Politicos, quia gladio armantur, Lege imperare, id eſt, abſolute: Contra Epiſcopos, quoniam ſola poteſtate miniſteriali donantur, populariter, hoc eſt, cum omnium conſenſu, & benevolentia præeſſe debere: & ita claret, quo intervallo Leges Principum à Canonibus aut Sanctionibus Eccleſiaſticis diſtent. Hic enim conſenſus omnium Eccleſiarum deſideratur, ut communio Sanctorum ſuaviter conſtituatur. Porrò non eſt conſenſus & communio Sanctorum, niſi ubi plena, explicita, & perfecta habetur libertas. Quapropter ſi vi aut minis, vel aliis ſtudiis aut fabricis, & prenſationibus immoderatis extorqueatur, vel gratia, pecunia, aut pretio eliciatur, vel rebus pecunia æſtimabilibus redimatur, atque ſuffragia minime ponderentur, & numerentur, profectò non eſt conſenſus ſed violentia; & Ariſtocratici regiminis, ac libertatis Eccleſiaſticæ manifeſta corruptio. Neque vero quiſquam mirari debet, Dominum ita liberum deſiderare conſenſum, quando eſt velut cauſa formalis qua decreta Synodalia vim obligandi ſortiantur, & regula certiſſima ea probandi vel improbandi quæ à Prælatis proponuntur, aut ſtatuuntur. Hincque manat Eccleſiæ unitas & charitas, à qua ejuſdem auctoritatem æſtimari voluit Chriſtus Joan. 17. *Rogo, Pater, ut omnes unum ſint, & ut ſint conſummati in unum*, ut cognoſcat mundus, quia tu me miſiſti. Auguſtinus contra Epiſtolam fundamentalem Manichæorum cap. 5. *Evangelio non crederem, niſi me Eccleſiæ Catholicæ commoveret auctoritas*, id eſt, conſenſus Catholicus. Idem *diſt.* 8. *can. Quæ contra mores. §. Turpis enim omnis pars eſt ſuo univerſo non congruens.* Et *diſt.* 19. *can. In canonicis Scripturis Eccleſiarum Catholicarum quam plurium auctoritatem ſequatur ſolertiſſimus indagator: inter quas ſanè illæ ſunt quæ Apoſtolicas ſedes habere, & accipere meruerunt. Tenebit igitur hunc modum in Scripturis canonicis, ut eas quæ ab omnibus accipiuntur Eccleſiis, præponat eis quas quædam non accipiunt. In eis verò quæ non accipiuntur ab omnibus, præponat eas quas plures gravioreſque accipiunt, eis quas pauciores minoriſque auctoritatis Eccleſiæ tenent. Si autem alias invenerit à pluribus, alias à gravioribus haberi, quamquam hoc inveniri non poſſit, æqualis tamen auctoritatis eas habendas puto.* Vincentius Lirinenſis: *In ipſa Catholica Eccleſia magnopere curandum eſt, ut id teneamus quod ubique, quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt. Hoc eſt enim vere, proprieque Catholicum:*

 quod

quod ipſa vis nominiſque ratio declarat, quæ omnia vere univerſaliter comprehendit. B. Gregorius *diſt.* 15. *can. Sicut ſancti Euangelii*, explicate ait, *ſe quatuor prima Concilia generalia, velut quatuor Euangelia recipere, & venerari, quia univerſali conſenſu Eccleſiæ ſunt ſtabilita.* Quibus ex teſtimoniis exploratum redditur, Eccleſiam canone, non lege, aut abſoluta Poteſtate gubernari. Leges enim abſolutè feruntur à Principibus politicis; Canones vero communi conſenſu Eccleſiæ ſciſcuntur. Atque S. Auguſtinus docet, ipſammet ſacram Scripturam, ſicut & omnia alia dogmata Catholica, vim & robur habere non ab unius Papæ aut Eccleſiæ Romanæ, ut privata eſt Eccleſia, aut diœceſis auctoritate, vel imperio, ſed ab univerſali omnium Eccleſiarum Catholicarum conſenſu. Quod autem B. Auguſtinus nonnullos ex ſacris libris Scripturarum memorat à pluribus, & alios à paucioribus Eccleſiis Catholicis probari aut improbari, hoc capi neceſſe eſt de quibuſdam libris, qui eo ſeculo non ab omnibus colebantur pro Canonicis: cujuſmodi ſunt *Macchabæorum* libri, *Tobiæ*, *Apocalypſis*, &c. quos deinceps Eccleſia Catholica Canonicis accenſuit.

Hic obiter monendi Theologiæ ſtudioſi, tres eſſe fidei Catholicæ regulas indubitatas ſi conjunctim ſumantur, *Sacram Scripturam* nimirum, *conſenſum Catholicum & traditionem Apoſtolicam, quâ id tenemus quod ubique, quod ſemper, quod ab omnibus creditum & ſervatum eſt.* Lege Vincentii Lirinenſis Commonitorium, & epiſtolam 118. Auguſtini ad Januarium: atque obſerva, Papæ infallibilitatem pro his regulis fidei hodiè per vim obtrudi.

Præterea iſtinc colligimus, omnia Concilia quæ juſta libertate caruerunt, ut *Sirmienſe*, *Ariminenſe*, *Mediolanenſe*, *Epheſinum ſecundum*, & ſimilia ex albo Conciliorum abradi debere: continuoque Bellarminum lib. ſecundo de Conciliis, capite 16. ludificari à non cauſa pro cauſa, dum perhibet, ejuſmodi Concilia propterea erraſſe, quod ea Romanus Pontifex nequaquam auctoritate ſua probarit. Contra autem ſola cauſa erroris fuit, quod Imperator *Conſtantinus* Arrianis faveret; & vi majore iſtiuſmodi conciliabula inſtitui, eiſque Patres ſubſcribere coëgiſſet, ac ſibi reſtitantes exilio multaret. Dioſcorus autem in ſecunda Synodo Epheſina Patres in chartis albis ſubſcribere voluit: quibus chartis quicquid lubitum erat contra Flavianum quem occidit, inſcribebat. Quod autem Bellarminus objicit, duas Synodos Conſtantinopolitanas etiam erraſſe: meminiſſe debuerat, ſe lib. 2. de Imaginibus, cap. 12. fateri, has duas *Synodos* fuiſſe *particulares*, non *œcumenicas:* atque Scholam Pariſienſem ſoli Eccleſiæ, & *generali*, non *particulari* Concilio auctoritatem infallibilem decernendi adſcribere. Procul dubio nunquam auditum, Concilia quæ juſta & neceſſaria libertate caruerunt, ullum adepta effectum laudabilem: contrà quam liberis Conciliis uſu evenit, quæ licet magnis aliquando motibus animorum æſtuarint, & Patres inter ſeſe graviter commiſſi ſint, quemadmodum Nicæno,

&

& Epheſino primo accidit; verumtamen quia in magna & neceſſaria libertate celebrabantur, Deus felicem ac ſalutarem exitum nanciſci, & ab omnibus tandem recipi voluit.

Ad libertatem Conciliorum ſpectat, ut liberum ſit omnibus Epiſcopis, & Patribus proponere, quicquid è Republica Chriſtiana, & bono Eccleſiæ videtur: & ita olim erat conſuetum; ſed abſoluta infallibilis Monarchia, tandem conſequuta eſt, ut ſolis Papæ legatis præſidibus Concilii fas eſſet agenda in Concilio proponere, colore quidem impediendæ confuſionis, ſed revera, ut omnis occaſio liberius diſputandi de neceſſitate Eccleſiæ reformandæ *in capite & in membris*, Patribus Concilii tolleretur: & hæ ſunt artes eximiæ quibus Curia Romana ſuam abſolutam fulcit Monarchiam, ne dicam Tyrannidem.

Verùm ad perfectam Legum & Canonum diſtinctionem ſupereſt adhuc difficultas. Quando enim ipſomet Gratiano auctore, *diſtinct.* 4. *can. In iſtis.* §. *Leges inſtituuntur, cum promulgantur, firmantur verò, cum moribus utentium approbantur:* inde reſultat, actualem obligationem Legum pendere à receptione qua tranſeunt in mores populi: & continuo Canones etiam, quamquam communi conſenſu Eccleſiæ conditos, hoc pariter cum Legibus Principum habere commune, ut non obligent, antequàm recipiantur, atque in mores mittantur. Reſpondeo, Leges à ſolo Principe tanquam auctoritatem habente inſtitui, & promulgari, atque etiam populo renitente ſæpe in uſum mitti, neceſſitate ſtatus Reipublicæ ita exigente, ut experientia indicat: quoniam Princeps non tenetur arcana ſui imperii evulgare. Unde Chryſoſtomus ſupra laudatus ait, *Principem Lege imperare, eique neceſſario obtemperari*; &c. Contra autem Canones univerſalem Eccleſiam obligantes; quia vim obligandi ab univerſali conſenſu Patrum ſortiuntur, certè poſtquam conſenſus Catholicus eſt canonice in generalibus Conciliis initus, efficit quidem ut decreta Conciliorum ſint in proxima potentia ut recipiantur: neque deinceps opus ſit ut Eccleſia iterum de illis cognoſcat, ſed duntaxat ut à Magiſtratu Politico in rem judicatam mittantur, quo ſecundum illa decreta, & canones Judicia fiant. Quod ſi Pontifex aliquas Conſtitutiones aut Bullas edat quæ de Canonum receptorum diſciplinis nequaquam eliciantur, cum more Principum ſeculi non abſolutè & lege imperet, cauſa formalis obligandi à conſenſu & approbatione Eccleſiarum manat, quas invitas, inauditas, aut reſtitantes obligare nequit.

AXIOMA XXIII.

Concilium generale poſſe omnes actus Juriſdictionis quos Papa exercet, amplius, eminentius, & quaſi per dominium *gerere: ſola verbi divini prædicatione, & Sacramentorum adminiſtratione excepta.*

Decreta

Decreta Conciliorum ejuſdem omninò eſſe auctoritatis atque ipſummet Concilium congregatum: Quod in Quæſtione facti*, non in* Quæſtione Juris *errare poteſt.*

XXX. QUandoquidem Dominus noſter *prius*, *immediatius*, ac *eſſentialius* Sacerdotium ſuum cum poteſtate clavium toti Eccleſię quam Petro contulit: *Concilium* autem *univerſale* Eccleſiam repræſentat, Axiomate xxi. profectò *generalis Synodus* cunctos actus Juriſdictionis Eccleſiaſticæ quos Papa adminiſtrat, *præſtantius*, *eminentius*, ac *velut per ſupremum dominium* capeſſit, atque exercet, ſi modo Sacramentorum diſpenſationem, verbi divini prædicationem, cum Juris Divini, Naturalis, & Canonici exequutione excipias: quia hæc non tam appoſitè à Collegio, & communitate quam ab uno, & ſolo homine præſtari queunt. Nam juxta commune effatum Philoſophiæ; *iſtiuſmodi actiones propriæ ſunt ſuppoſitorum ſingularium*, non *ſuppoſitorum Juris*, qualia ſunt Synodus, Collegium, Capitulum, Communitas, &c. Vide Axioma xi. & Cardinalem Alliacenum de Eccleſiæ auctoritate cap. ultimo, Gerſonium de poteſtate Eccleſiaſtica, conſideratione iv. & xi. Almarium de Eccleſiæ auctoritate cap. 6. & de Poteſtate Eccleſiaſtica & Laica quæſt. 1. cap. 15. circa medium.

XXXI. Cæterùm quando Lex & Judex nihil differunt niſi tanquam inanimatum & animatum, teſte Ariſtotele 5. Ethicorum ad Nicomachum cap. 4. oportet quidem Canones Conciliorum ejuſdem eſſe penitus auctoritatis ac ipſummet Concilium congregatum. Unde ſicut pacta conventa, antequam condantur, libera ſunt, peracta verò neceſſaria evadunt: ita ſtante Concilio Pontifex, & cæteri Epiſcopi ſunt Architecti Canonum quos liberè condunt: poſtquam verò ſunt conditi, illis devinciuntur: & eam ob cauſam Gratianus in procœmio vigeſimæ primæ diſtinctionis, nominatim perhibet, *Pontificem & Epiſcopos eſſe Miniſtros canonum:* quia Canones Synodi auctoritatem, ſicut Senatuſconſulta ipſius Parlamenti poteſtatem referunt, & conſignant, atque auctoritatem habent totius, ſi ad Prælatos diſtributim & ſeorſim captos comparentur. Idque niſi ita haberet, fruſtra Synodi ad canones ſanciendos celebrarentur. Quamobrem S. Gregorius dicebat, *ſe pari honore quatuor prima Concilia quam quatuor Euangelia venerari. diſt.* 15. *can. Sicut:* & auctore Auguſtino epiſtola 19. ad Hieronymum: *Apoſtolus conſtrinxit Petrum liberè aſſerere quod cum cæteris Apoſtolis in Synodo Hieroſolymitana decreverat: eique in faciem reſtitit propterea quod ad veritatem Euangelii non rectè ambularet:* id eſt, Canonem Hieroſolymitanum de legalium obſervatione violaret. Neque B. Petrus Paulo ſibi in faciem, hoc eſt, apertè, & palam omnibus obſiſtenti reſpondit, aut prætexuit, ſe *plenitudine Poteſtatis* donatum à Chriſto, deque canonibus Conciliorum

rum poſſe abſolutè diſpenſare, *ac totum Jus Canonicum aut partem Juris Canonici abrogare, & aliud condere*, ut hodie fabulantur: ſed confeſtim tantæ redargutioni ex debito officio, & neceſſitate obtemperavit: quia ſe miniſtrum Euangelii, & Eccleſiæ non abſolutum Monarcham eſſe apprime noverat. Equidem Gerſonius *correptionem* hanc merito appellationi ad Concilium æquipollere *ait*, *ſermone habito in die circumciſionis Domini circa medium*, & Tractatu *quomodo, & an liceat in cauſis fidei à ſummo Pontifice appellare ſeu ejus judicium declinare.* Niſi enim B. Petrus Paulo rectè monenti obtemperâſſet, tum demum Eccleſia in Synodum congregata hanc diremiſſet controverſiam, ait Gerſonius, quod certiſſimum eſt.

XXXII. Porro, conſtans eſt Theologorum ſententia; quæſtionem Juris genuinum eſſe Objectum, & velut ſphæram activitatis, cognitionis, & facultatis Prælatorum ac Theologorum, ut eam definiant, & evolvant: atque Concilium generale, nedum ſingulares & privatos homines errare poſſe in Quæſtionibus facti. Ratio eſt, quoniam nullum eſt factum niſi ex Sacra Scriptura, aut fidei Articulis evidenter & neceſſariò eliciatur, quod fide Catholica credi neceſſe ſit. Quocirca abſque ſumma neceſſitate Quæſtiones facti; ut fide Catholica credantur, nunquam proponi debent populo, ſicut non mos erat Patribus antiquis ea proponere ex unius Epiſcopi Romani judicio & definitione, ut ab aliquot ſeculis ſolenne ac conſuetum eſt; ſed tantum pio hominum arbitrio relinquere. Quapropter S. Thomas, qui omnium primus de veritate & fide SanctorumCanonizationi debita velitationem inſtituit, *in Quodlibetis ſuis octavo Quodlibeto, articulo ultimo*, aſſerit, *Canonizationem Sanctorum eſſe medium inter fallibile, & infallibile Judicium Eccleſiæ, & piè credendum, quod nec in his etiam Judicium Eccleſiæ errare poſſit.* Cui etiam Melchior Canus Dominicanus lib. 5. de Locis cap. 5. verſus finem aſſentitur: *Præterea*, inquit, *in Canonizatione Sanctorum (ſic enim noſtri vocant) fidem Eccleſiæ detrahere ſine fidei diſcrimine poſſumus. Compertum eſt autem, eam ad mores ſpectare. Errare igitur Eccleſia in morum Judicio poteſt. Illud autem vero Thomæ & Antonini teſtimonio comprobatur, qui non ajunt certò, & firmiter, ſed piè credendum eſſe, Eccleſiam in re hujuſmodi non errare. Nam quod abſolutè poſſit, illa ratio confirmat, quod in id genus judiciis Eccleſia hominum eorum teſtimoniis innitatur qui & fallere, & falli poſſunt.* Et aliquantò pòſt: *Eccleſiæ judicia quæ ab incertis hominum teſtimoniis proficiſcuntur infirma ſunt ad certam & exploratam fidem faciendam, quale eſt illud quo Sanctum aliquem Divorum Catalogo adſcribendum cenſent.* Bellarminus 4. de Romano Pontifice cap. 2. obſervat, *omnes Catholicos fateri, Pontificem etiam ut Pontificem & cum ſuo cœtu conſiliariorum, vel cum generali Concilio errare poſſe* in controverſiis facti particularibus, *quæ ex informatione teſtium pendent.* Quarum informationum,

mationum, & teſtium qui pro Sanctorum Canonizatione inſtruuntur, eadem penitus eſt ratio atque illarum quæ in tribunalibus Judiciorum ſecularium eduntur: Hoc tantum excepto, quod Politici Magiſtratus jubeant *Lege Cornelia* teſtes prenſatos non modò recuſari, verumetiam graviſſime puniri. Contra quam fit in Sanctorum Canonizatione, ubi facillima eſt ſuppoſitio, atque illuſio teſtium præſertim in dicenda ſententia de *Miraculis*, & *morbis curatis*: quare neſcio, an ulla alia dari queat fraudibus, dolis, & impoſturis magis obnoxia: quoniam ut docet Ariſtoteles 1. Metaphyſicæ, *& artis eſt*, *& fortunæ ſanare*: deinde pueri, puellæ, fœminæ, vulgus ignarum ſervum pecus, atque homines obnoxii, ut plurimum ab illis ipſis teſtes exhibentur, quorum privatim maximè intereſt novos Sanctos, quaſi Deos tutelares, & patronos Ordinis atque ſodalitii ſui nuper inſtituti habere, ad *donaria* & *eleemoſynas populi* captandas: cujus rei teſtem illorum ipſorum conſcientiam interpello coram Deo. Et nemo neſcit in tanto ambitu, corruptione, & hypocriſi hujus ſeculi, quanta cum factione, & prenſationibus, ejuſmodi *Canonizationes* procurentur & flagitentur: idque adeò ut illi mare atque aridam ea de cauſa circumeant, Regum & Magnatum ſeculi gratiam, ſtudia, opes, & commendationes ardentiſſimè aucupentur, atque impendant in Curia Romana, cujus etiam res privatim agitur: potiſſimum verò Papæ infallibilitas: de qua novi Ordines aliquot ſeculis tanquam pro aris & focis, quia hoc ad eorum compendium ſpectabat, decertarunt. Quid dicere attinet jam inter populum increbuiſſe primos novorum Ordinum & congregationum auctores atque fundatores in album Sanctorum referri oportere? Quo ut perveniant ejuſmodi congregationum ſodales, vitas hominum conſcribunt non ad hiſtoriæ veritatem, ſed ad ſui propoſiti & commodorum effigiem, contraque expreſſum Dei mandatum, *cui eſt ſerviendum in Veritate & Juſtitia*, ut paſſim ſacra præcipit Scriptura. At quemadmodum Veritas à mendaciis abhorret; ſic Juſtitia omnes fraudes, malas artes, factiones & fabricas mundanæ ſapientiæ execratur: neque in via Euangelii *unquam facienda ſunt mala*, *ut eveniant bona*, Roman. 3. Itaque obtendant licet piarum fraudum colorem, & prætextum divini cultus, atque Religionis ampliandæ: tamen graviſſime peccant, quia, ut ait Apoſtolus, *juſta eſt damnatio illorum qui perhibent*, *licitum facere mala ut eveniant bona*: & plus ſatis ampla meſſis eſt illis bene vivendi, qui ſe in mandatis Dei rigidè exercent, neque per adinventiones humanas currunt. Quæ cauſa fuit Cancellario Pariſienſi, *Tractatu de probatione Spirituum*, circa medium, *aſſerendi* poſt Henricum de Haſſia Doctorem Sorbonicum, & Pariſienſis Eccleſiæ procancellarium, *comprimendam eſſe tot hominum Canonizationem.* Deinde poſt pauca: *Dici non poteſt*, ait, *quantum curioſitas vel cognoſcendi futura*, *& occulta*, *vel Miracula videndi*, *vel faciendi*, *fefellit plurimos*,

plurimos, & à vera religione frequenter avertit. Hinc ſuperſtitiones in populis, quæ religionem inficiunt Chriſtianam, dum ſicut olim Judæi ſola Signa quærunt, dum imaginibus exhibent Latriæ cultum: dum inſuper hominibus nedum Canonizatis, Scripturis quoque non authenticis pluſquam ſanctis in Euangelio præſtant fidem. Hercle cæca æmulatio, & pruritus novitatum eò pervaſit, ut poſtquam aliquis ex novo Ordine, vel aliqua natione eſt in numerum Divorum allectus, cæteri novi Ordines, & nationes ſibi quoque merito novos Sanctos addici debere autument: idque ut obtineant nihil non moliuntur, & comminiſcuntur. Hæc autem pro gloria Euangelii, & vitandis ſuperſtitionibus, quæ in Eccleſiæ gremio velut in horto irriguo pullulant, & fruticantur, dicere & liberè loqui cogor: eóque publica neceſſitas, & altum ſilentium Paſtorum me adigit. Quoniam omnes verecundiæ fines exceſſimus, & palam Religionem quæſtui & ludibrio exponimus, veritatem cupiditate lucri *more Balabam* oppugnantes: quod procul dubio, multis cauſam blaſphemandi adverſus Euangelium, & Atheiſmum profitendi attulit. Omitto dicere, homines obnoxios velle novorum Ordinum approbationem, & canonizationem S S. ad fidei Articulos redigere, mordicus contendentes, non eſſe aliquod factum particulare, ſed generale ad Eccleſiæ Catholicæ ſalutem ſpectans, & Romanum Pontificem in ejuſmodi Canonizationibus & novorum Ordinum inſtitutionibus ideo errare nullo modo poſſe, quod error in totam Eccleſiam redundaret ut imaginantur. Quæ mera ſunt commenta, nullis nixa rationum firmamentis; unde nullam pariter fidem merentur. Profectò tantum alicujus viri oratione nos moveri & affici par eſt, quantum & ipſe argumentorum vi, & pondere conſequitur: utque aliàs docuimus, longè aliud eſt de Eccleſiæ Catholicæ, atque de Papæ geſtis loqui. Hercle S. Thomas, qui, ut jam dixi, omnium primus de hac re ſcripſit, id tantum pie, & probabiliter credendum narrat; cui pariter Antoninus, & Melchior Canus doctores Dominicani omni exceptione majores ſuffragantur. Neque verò pietas; ſed mera eſt fatuitas, iis quæ abſque ulla Scripturarum auctoritate, & rationum robore paſſim effutiuntur aſſentiri: Jam millies inculcavi, *Gratiam & pietatem naturæ dotes non abdicare, ſed juvare, atque omnibus cumulare numeris*, Axiomat. IV. Quodque Apoſtolus I. Corinth. 13. ait; *Charitatem omnia credere*, Gloſſæ atque omnes interpretes id explicant de *veritate erga Deum*, non *erga homines*: id eſt, de *veritate* quæ *legi Dei*, & *Naturæ* eſt penitus conformis: quia ut axiomate XXIX. probavimus, nemo tenetur auſcultare doctoribus niſi conformiter legi Dei doceant, *& Deo eſt ſerviendum tantummodo, in via veritatis & juſtitiæ. Eſt enim Deus verax, & omnis homo mendax*, Roman. 3. *Quare credentem omnia quæ dicuntur ab hominibus, neceſſe eſt ſæpenumero decipi*, ut Gulielmus Eſtius commentariis in cap. 13. prioris ad Corinthios

 memorat.

memorat. Quibus diligenter conſideratis, palam fit, nihil ad pietatem, *veram* religionem & cultum divinum ſolidè procurandum, & conſtituendum *in hominum* animis eſſe conducibilius, quàm, cum bona venia Paſtorum, *lectionem Sacrorum Bibliorum populo liberam relinquere*: quoniam ſacræ Scripturæ nec fallunt nec falluntur, nihilque in eis occurrit, niſi ſublime, excelſum, divinum, & Lumini naturali penitus conforme, ſi ad mores attendas. Quare nos ſapere docent, & ſecure ducunt ad Chriſtum. Contraquam multis Legendis aut Vitis S S. accidit, quæ ab aliquot ſeculis contra omnem non modò Veritatis regulam, ſed etiam contra omnes Leges humanæ Hiſtoriæ ſcriptæ ſunt, ut Melchior Canus lib. XI. de locis cap. 6. circa medium conqueritur. Quod autem nonnulli cauſantur, *periculum eſſe, ne ex Bibliorum lectione populus Hæreſes contrahat, aut diſſeminet*, vanus quidem eſt metus: quia tempore Eccleſiæ primitivæ quo lectioni Bibliorum populus liberrime incumbebat, ut S. Chryſoſtomus, Hieronymus, & aliis Patres antiqui docent; *nunquam eſt auditum, Hæreſes à populo contractas aut diſſeminatas: ſed tantum à doctioribus, & argutioribus nimio ſui amore inſanientibus*, cujuſmodi fuerunt Arrius, Macedonius, Neſtorius, Eutyches, atque alii Hæreſiarchæ. Sed ut ad propoſitum revertar, paulò antè obſervavi, Quæſtiones facti etiam generales, niſi ipſamet ſacra Scriptura, aut fidei Articulis comprobentur, nihil ad fidem pertinere: conſequenterque abſque ſummma neceſſitate Eccleſiam ſeſe illis non debere implicare. Adi Gerſonium *de Examine doctrinarum, conſideratione prima*, & Almainum quæſt. I. de poteſtate Eccleſiaſtica & Laica cap. 16. Quod autem Eccleſia errare non poſſit in Quæſtionibus Juris decidendis, *ſi modo diligentiam neceſſariam adhibeat, & prudenter agat*, ut Patres Africani loquuntur Epiſtola ad Cœleſtinum PP. claret Axiomate XIIX.

AXIOMA XXIV.

In celebrandis, Synodis, antiquos Canones quoad ejus fieri poteſt, revocandos potius, quam novos ſtatuendos.

XXXIII. DUm Concilia habentur, danda præſertim opera, ut potius antiqui Canones, quantum tamen imbecillitas, & corruptela mundi veteraſcentis pati poteſt, de integro renoventur, & diligenter ſerventur, quam ut novi condantur: quoniam novorum Canonum conſtitutio plena eſt laboris, anxiæ ſolicitudinis, & difficultatis incredibilis, ac ſæpe magis turbat & nocet quam juvat: hoc præſertim infeliciſſimo ſeculo, quo & factiones & quæſtum pietatem putant: idque jam ſuo tempore notavit Gerſonius Dialogo Apologetico pro actis Synodi Conſtantienſis, ea expertus

pertus quæ in Conſtantienſi Concilio turbata ſunt, cum de Eccleſia in *Capite* & in *Membris* emendanda, & Annatis tollendis diſputatum eſt. Quare merito affirmat, *nunquam futuram Eccleſiæ reformationem per Concilium generale, ſine præſidentia Pontificis bene affectati, prudentis ſimul & conſtantis.* Quaſi ea divino afflatu præſagiret quæ Curia Romana Baſileæ, & dehinc excivit, ne Eccleſia in *Capite* & in *Membris* reformaretur. Siquidem poſt immenſos labores, atque ærumnas integro decennio à Patribus Baſileenſibus exantlatos, ut Eccleſiam emendarent, Eugenius ſua abſoluta, & deſpotica auctoritate Synodum diſſolvit, prætextu Græcos commodius excipiendi, omneſque Patrum Baſileenſium ſcita & conatus irritos fecit. Quibus Eugenii geſtis Eccleſia Catholica ad eam quam videmus lacrymabilem deformationem eſt redacta, & ne iſtiuſmodi fabricæ poſteris innoteſcerent, nuper ex editione Romana Conciliorum generalium, *acta Synodi Baſileenſis*, velut ſpuria *expuncta* ſunt: quod ullum jus faciendi Curiam Romanam habere pernegamus. At quæ cauſa Gerſonio lacrymandi in Synodo Conſtantienſi, eadem quoque extitit Galliarum Prælatis in Tridentino Concilio, utque hæc ipſa per Cardinalem Lotharenum conceptis verbis à Patribus Tridentinis flagitarent. *Cum nudiuſtertius*, ait Cardinalis, *meam de reformationis Articulis dicerem ſententiam, præfatus ſum, etiam me valdè cupere, ut priſca illa Eccleſiaſtica reſtitueretur diſciplina: ſed cum his corruptiſſimis temporibus, & moribus intelligam, non poſſe ea quibus maximè eſt opus, protinus adhiberi remedia: Interim aſſentiri, & probare ea quæ nunc ſunt decreta: non quod judicem ſatis eſſe ad integram ægrotantis Reipublicæ Chriſtianæ curationem, ſed quod ſperem his prius levioribus fomentis adhibitis, cum graviora medicamenta, pati poterit Eccleſia, Pontifices Maximos, & maximè S S. D. noſtrum* Pium *pro ſua inſigni pietate, & prudentia diligenter curaturum, ut ea quæ deſunt, implens & efficaciora inveniens remedia in uſum veteribus jam diu abolitis revocatis Canonibus, & maximè Quatuor veterum illorum Conciliorum: quæ quantum fieri potetit obſervanda eſſe cenſeo, vel ſi expedire videatur, frequentiori Oecumenicorum Conciliorum celebratione morbum ab Eccleſia propulſans, eam ſuæ priſtinæ reſtituat ſanitati. Hanc autem meam mentem & ſententiam, tum meo, tum omnium Galliæ Epiſcoporum nomine in Acta referri poſtulo, volo, & ut id fiat, à Notariis peto, & poſtulo.* Quæ votiva Cardinalis Lothareni oratio, non tam medicina quam malorum & corruptelarum indicina eſt. Verùm quid Galliæ & aliis patribus Tridentinis in Eccleſiæ reformationem egregie animatis profuit poſtulare ſua vota & ſuffragia in Acta referri, quando Curia Romana hæc omnia pro Gloſſariis mortuariis duxit, contraque morem, & libertatem antiquorum Conciliorum illa ſupreſſit. Nam olim omnia Patrum dicta, & reſponſa in Acta fideliter inſerebantur, ac rebus geſtis deputabantur & vulgabantur:

bantur; quia ſinguli Metropolitæ, imo etiam Epiſcopi ſi vellent, *habebant* exempla Actorum, & eam ob rem proficiſcentes ad Concilium, *Notarios* ſuos unà ducebant, ut liquet ex Actis Synodi Chalcedonenſis. Contra *in Synodo* Tridentina ſoli Canones, & decreta nomine geſtorum circumferuntur magno Eccleſiæ & Religionis Catholicæ diſpendio, propterea quod Eccleſia ex Actis integris magnam lucem haurire ſolet, ſicut quotidie ex geſtis primorum Conciliorum excerpimus. Sunt enim certiſſima monimenta libertatis, & diligentiæ neceſſariæ in illis habendis Conciliis ſervatæ à majoribus. Scio quidem obtendi, non de more eſſe in controverſiis & litibus unà cum Arreſtis ea edi quæ utrinque proponuntur: ſed quemadmodum aliud eſt lege imperare, & canonibus Eccleſiæ præſidere; ſic diverſa eſt ratio ejuſmodi litium & Conciliorum: certumque eſt, Apoſtolos & Patres antiquos viam calcaſſe, & præmonſtraſſe poſteris quam ſequerentur. Unde Actorum 15. ipſa Acta cum definitione Concilii ſuper legalium obſervatione conſcripta ſunt à B. Luca: neque Apoſtolos, & alios Patres Antiquos ſequi nos pudere debet.

AXIOMA XXV.

Quemadmodum eſt ſummi Pontificis regulariter, *&* ordinarie *Generalia Concilia indicere, & convocare: Ita ſi rogatus id facere detrectet, aut per morbum ſonticum, vel aliam ob cauſam id nequeat: Eccleſiam* caſualiter, *&* extraordinarie *poſſe Concilium congregare, & clavium exercitium regere, definire, atque abuſus tollere, ſicut Conſtantiæ, & Baſileæ factum eſt: & de poteſtate quam Imperatores* tanquam domini Reipublicæ Chriſtianæ atque vindices pacis, libertatis, & ſecuritatis publicæ *habent in Synodorum celebratione.*

XXXIV. QUando Status aut Principatus Eccleſiæ eſt Monarchicus, Axiomate xxx. profecto incumbit Pontifici tanquam vicario generali Chriſti *regulariter* quidem & *ordinariè* Concilia generalia indicere, & convocare, quatenus ratione ſui Primatus Poteſtatem habet ſuper particulares & ſingulares Eccleſias per mundum diſperſas: quibus mandat, ut ſeſe ad Synodum congregent. Quod ſi neceſſitas celebrandi Concilii impendeat, & Papa *Canonice* rogatus de convocando Concilio id facere detrectet; aut etiam ob gravem & diuturnum morbum, vel aliam ob cauſam Concilium indicere nequeat: tum Eccleſia, quæ eſt ſibipſi ſufficiens, & Sacerdotium Chriſti cum clavibus *Architectonice* poſſidet, invito quidem & abſente Papa

efficaciter

efficaciter indicere, celebrare, & concludere poteſt Concilium, atque uſum & exercitium auctoritatis Papæ *in ordinem*, id eſt, *ad clavem non errantem* cogere: quodque amplius eſt Pontificem, ſi ſit incorrigibilis, & pervicaciter Eccleſiam ſcandalizet, abdicare, Axiomate II. VII. VIII. XIV. XV. XVI. XIIX. & XIX. Quibus ex proloquiis evidenter, & neceſſario inducimus, non ſolum decreta quartæ & quintæ ſeſſionis Synodi Conſtantienſis Axiomate II. poſita; verumetiam cunctos Canones Baſileenſis Concilii de Eccleſiæ & Concilii eminentia ſupra Papam (qui ex Synodo Conſtantienſi velut Concluſio neceſſaria ex principiis neceſſariis eliciuntur) *eſſe veritatem Catholicam ex Lege divina, & naturali evidenter ac neceſſariò collectam, & demonſtratam à priori*: conſequenterque fide Catholica credi oportere à Theologis, & Prælatis, qui ſunt *Sal terræ* & *lumen Mundi*, nec ullam cauſam ignorantiæ debent prætendere. Tantum ergo abeſt, ut illa decreta Cenſuris aut legibus libros expurgandi, quibus Curia Romana ad ſuum dominatum fulciendum abutitur obnoxia ſint. Equidem Bellarminus lib. 3. de Eccleſia militante cap. 16. circa medium ipſa rei evidentia convictus, *fatetur Synodum Baſileenſem initio quidem fuiſſe legitimam quo ad Eugenium depoſuit, & Felicem V. elegit*: genuina eſt illius oratio, qua argumento ad hominem conſequimur, viginti quinque priores Seſſiones Baſileenſes eſſe legitimas juxta normam ab adverſariis poſitam: quia de Eugenii depoſitione actum duntaxat ſeſſione vigeſima ſexta. Quæ cum ita ſint, miror Bellarminum auctorem, & ſuaſorem fuiſſe, ut Acta Synodi Baſileenſis ex albo Conciliorum generalium expungerentur in editione Conciliorum Romæ facta Anno 1609. hoc enim illum effici curaviſſe à viris fide dignis accepimus.

XXXVI. Porrò, cum *Deus unicuique mandarit de proximo ſuo*, Eccleſiaſtici 17. quanto magis Imperatoribus & Chriſtianis Principibus, in quorum territorio Eccleſia habitat? Illis ergo tanquam Divinæ, Naturalis, & Canonicæ Legis ultoribus & exequutoribus incumbit videre, ne quid Eccleſia, & Catholica Religio detrimenti capiat, Axiomate XI. L. eamque ob cauſam certiſſimum eſt octo prima Concilia generalia indicta & convocata fuiſſe ab Imperatoribus, de ſententia, & conſenſu Romani Pontificis, congruè ad regulam Eccleſiaſticam, de qua infra Axiomate XXX. Enimvero indictio & convocatio Conciliorum ad exterioris diſciplinæ moderationem attinet: deinde partes ſunt Cæſaris ut Domini Reipublicæ Chriſtianæ, omnibus ſubditis & Conventibus quæ ambitu imperii illorum habentur, juſtam ſecuritatem, & libertatem præſtare & cavere, nequid turbarum à quoquam adverſus publicum ordinem, pacem, & tranquillitatem patretur. Quo juſtiſſimo titulo muniti à Deo, nullus Patrum Antiquorum vel etiam Romanorum Pontificum antiquitus gravate unquam tulit. illos Conciliis generalibus præſidere, ordinem agendi

di præſcribere Patribus, Edictis ſuis Concilia confirmare, ut in rem judicatam abirent. Quodipſum Acta Conciliorum quæ integra habemus perdocent, & Gratianus non obſcurè innuit *diſt.* 15. *Can. Sancta Romana Eccleſia*, *&* 11. *quæſt.* 1. *can. continua*, *ubi* Conſtantinus Magnus, *Nicæno Concilio præſediſſe dicitur. Item* 12. *quæſt.* 1. *can. futuram.* §. *Idem vero præſidens.* Sane geſta Conciliorum narrant, viros primarios ex Senatoribus, & Conſiliariis Imperatorum, ſæpe miſſos ad Concilia Generalia, qui formam Senatus conſtituerent, atque ordinem agendi, ut in Judiciis fieri ſolet, Patribus præmonſtrarent & in Quæſtione facti, aut Diſciplina externa conſtituenda, ſententiæ dictionem haberent. Lege geſta Synodi Chalcedonenſis, item ſexti, ſeptimi & octavi Concilii.

Quod ſpectat ad Pontificem, & reliquos Patriarchas, certè illos Actionibus aut ſeſſionibus Conciliorum quibus Quæſtio Juris evolvebatur, & Canones ſciſcebantur, eo fere modo præſediſſe legimus, quo præſides ſolent Actionibus Parlamenti. Quæ agendi ratio & forma ab Eccleſiæ primitivæ diſciplina deducta, ſi nonnullis quæ hîc collegimus non uſquequaque congruit, mirari non debes, Lector, quoniam Eccleſiaſtica politia ſæpe variavit: quæque hoc opere ſcribo, potius ad normam ſtatutorum, & geſtorum Conſtantienſis Synodi, quam ex conſuetudine agendi Patrum Eccleſiæ primitivæ collegi. Sapientis enim eſt inſervire tempori & publicos mores non turbare in Republica: multoque magis cavere debet vir Catholicus, ne Schiſmati occaſionem præbeat. Certe Eccleſiæ primitivæ temporibus Concilia generalia convocabantur ab Imperatoribus Chriſtianis. Socrates in Procemio libri 5. Hiſtoriæ: *Ex illo tempore quo Imperatores Chriſtiani eſſe cœperunt, Eccleſiæ negotia ex illorum nutu pendere viſa ſunt: Atque adeò maxima Concilia de eorumdem ſententia* & convocata fuerunt, & adhuc convocantur. Lege librum 1. Hiſtoriæ noſtræ Conciliorum.

AXIOMA XXVI.

Papam jus habere concludendorum aut confirmandorum Conciliorum, nihil aliud eſſe quàm inita Sanctorum Communione, & ſubducto ſuffragiorum numero, Concilia canonice concludere, ac definire: Et quænam olim fuerit ratio decidendi naſcentes controverſias: Ac de ſufficienti inſtructione quam Romani Pontifices Legatis ſuis perferendam dabant ad Concilium generale: & de via ac ratione qua Patres in examinandis controverſiis utebantur.

XXXVII. QUando ex antecedentibus proloquiis conſtitutum manet Ariſtocraticum regimen tam eſſentiale & neceſſarium

ſarium eſſe moderandæ Eccleſiæ, quam Primatum, Axiomate XXX. Equidem ſummum Pontificem ſic præſidere Conciliis oportet, ut facta inductione conſenſus, vel Communionis Eccleſiarum particularium totius orbis Chriſtiani, concludat, *Aliquid eſſe* aut *non eſſe Catholicum*: hanc enim ſolum ob cauſam Synodi celebrantur. Quare in Synodo Hieroſolymitana, Actorum 15. Apoſtoli & Presbyteri cum tota Eccleſia decernunt, *Legalia in Lege gratiæ nullo modo ad ſalutem neceſſaria.* Deinde in Nicæno Concilio *Filii Dei* adverſus Arrium; & in Conſtantinopolitano *Spiritus Sancti Conſubſtantialitas* contra Macedonium: in prima Synodo Epheſina *unitas Perſonæ Chriſti* adverſus Neſtorium: in Chalcedonenſi *duæ Naturæ & voluntates in Chriſto diſtinctæ* contra Eutychem, & Dioſcorum Conſenſione omnium Eccleſiarum *fide Catholica credendæ* proponuntur, & definiuntur: cuncti Patres qui Synodis illis intererant, propria manu & ſyngraphis Acta obſignant, & confirmant. Quapropter Hieroſolymitanum Concilium Actorum 15. ſic concluditur & definitur: *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis.* In aliis denique Conciliis inita Sanctorum Communione & Catholico conſenſu omnium Eccleſiarum cuncta ſciſcuntur, ut fuſius dicetur Axiomate XXIX.

Procul dubio naſcente aliqua Hæreſi aut controverſia maximi ponderis alicubi terrarum, in more poſitum erat, ut Epiſcopi Orthodoxi communionem Sanctorum velut ſacram anchoram perfugio haberent, quemadmodum Axiomate XX. & XXI. obſervavimus: nequaquam verò Monarchice, & abſoluto dominatu, ut fit hodie, imperabatur: quod certe cauſam præbuit multis Schiſmatibus, & quandiu continuabit, amplius præbebit. Unde Nilus Theſſalonicenſis Archiepiſcopus Græcos ab Eccleſia Latina ideò ſeceſſionem feciſſe narrat, quod Pontifex Romanus tanquam Dominus & Magiſter Eccleſiarum imperarit Græcorum Eccleſiis, ut crederent *Spiritum Sanctum à Filio ſicut à Patre procedere*: non autem ex more avito Patrum, Eccleſiam ſuper ea re in Concilium congregarit. Siquidem antiquitus ut enodarentur controverſiæ, Patres congruenter ad quintum Canonem Nicænum primo Synodos provinciales congregabant: & ſi res controverſæ privatis ejuſmodi Synodis decidi nequirent, tum à vicinis provinciis quæ iſtiuſmodi turbinibus minimè quatiebantur, & potiſſimum à ſedis Apoſtolicæ oraculo, ob Primatus, & Cathedræ Petri eminentiam, *& potentiorem principalitatem*, ut loquitur Irenæus, ſubſidium quærebant. Romanus autem Epiſcopus, certior factus de neceſſitate generalis communionis Sanctorum ineundæ, & conſtituendæ, vel ſuam Synodum Patriarchalem cogebat, vel Metropolitis aut Archiepiſcopis ſui Patriarchatus ſcribebat, ut ſuas Synodos provinciales privatim haberent, & quicquid in illis de re controverſa communibus Epiſcoporum ſuffragiis decerneretur, ad ſedem Apoſtolicam mitterent. Denique, ubi Pontifex conſenſum, & com-

munionem Eccleſiarum ſui Patriarchatus altera, aut utraque *iſtarum viarum* collegerat, ſi Generale Concilium ab Imperatoribus indiceretur, ſicut præcedenti Axiomate obſervatum eſt, tum Papa de more habebat conſenſum, & communionem Latinæ Eccleſiæ per legatos ſuos ad univerſale Concilium mittere: idque erat abſolutiſſima, & ſufficientiſſima legatorum ſedis Apoſtolicæ inſtructio, nequaquam verò aliquid à proprio motu Papæ manans: contra quam perſuadere vult Bellarminus lib. 2. cap. XI. de Conciliorum auctoritate. En igitur certiſſima ratio, cur in Actis octo primorum Conciliorum generalium, præſertim in ſeptem ultimis, præter legatos Papæ, nullos ferme aut paucos admodum Occidentales Epiſcopos Synodis generalibus interfuiſſe legamus. Cum enim ſinguli Metropolitæ Occidentalis Eccleſiæ ſuam ſententiam de re quæ in dubium vertebatur, privatim in ſuis Synodis provincialibus edidiſſent, exiſtimabant non magnopere neceſſarium, ut greges ſuos desererent. Accedebat inſuper totum pene Occidentem tum effuſionibus, & incurſionibus Nationum barbararum infeſtari, & Gallias Romano imperio nequaquam parere, eamque ob rem Franciæ Reges ægre ſubditos, regni ſui finibus egredi patiebantur, tum autem Roma adhuc parebat Imperatoribus. Porro hujus geminæ procedendi, atque inquirendi S S. Communionem exempla occurrunt in Actis Conciliorum: prioris quidem in ſexta Synodo generali, ubi Agatho P P. ſuggeſtionem Synodi ſuæ Patriarchalis, cum ſua atque omnium Epiſcoporum ſubſcriptionibus mittit ad ſanctam Synodum generalem, ut videre eſt Actione quarta ejuſdem Synodi. Poſterioris formæ teſtimonium petitur ex Epiſtola LXX. Nicolai I. P P. ad Hincmarum. Ille enim cum obſervaſſet, Græcos dare improperio Latinis, quod docerent, *Spiritum Sanctum à Filio ſicut à Patre procedere*: *quod jejunarent Sabbato*, *&c.* Galliarum Epiſcopis per Hincmarum Rhemenſem Archiepiſcopum mandavit, quatenus ſuas Synodos provinciales cogerent, ac de ejuſmodi controverſiis, quid eis videretur ſtatuerent, & Synodalem ſententiam ad ſe Romam ablegarent. Conſule Flodoardum lib. 3. Hiſtoriæ Rhemenſis Eccleſiæ: & obſerva, in more olim poſitum fuiſſe, ut quoties celebranda eſſent Concilia Generalia, prius in ſingulis provinciis particulares Synodi inſtituerentur, ut de rebus proponendis aut agitandis in Concilio univerſali tractaretur: quod etiam fatetur Bellarminus lib. 2. de Conciliorum auctoritate cap. 19. quamquam id referat per extenuationem ad minuta quædam negotia. Hinc etiam facile adducor ut credam, hac via negotium de *Paſchate* celebrando *die Dominica* concluſum fuiſſe: quoniam Euſebius lib. 5. cap XXII. memorat, cunctas Eccleſias particulares, ſuas privatas Synodos in eam rem ubique terrarum coëgiſſe ad communionem SS. indagandam: cui ſolæ Aſiaticæ Eccleſiæ obſtiterunt. His quoque roborandis inſervit Epiſtola Patrum Milevitani Concilii, quæ eſt

eſt 92. inter Epiſtolas Auguſtini, qua Innocentium PP. obſecrant, ut ampliori Sanctorum communione, & Catholico conſenſu errores Pelagianorum damnarentur, ſicut jam profligati fuerant in Synodis provincialibus Africæ, & Orientis. Quare nominatim petunt ab Innocentio, *det operam, ut illa Hæreſis auctoritate ſanctarum Scripturarum à ſede Apoſtolica damnaretur.* Quod Milevitanæ Synodi reſcriptum, fruſtra homines obnoxii ad ſuam infallibilem Monarchiam juvandam abducunt, quia hæc ſolummodo ad pleniorem SS. Communionem eliciendam pertinent: nimirum ut *hæreſis Pelagii* & *Cæleſtii* à toto orbe Chriſtiano damnata intelligatur. Jam jam enim prius in *Oriente* Synodis etiam provincialibus condemnata fuerat, eſtque tum demum ultimo & ſupremo judicio in prima Synodo Epheſina œcumenica profligata.

Cæterum via & ratio qua Patres ſedentes in Synodis utebantur ad perveſtigandam communionem fidei omnium Eccleſiarum hæc erat, ut primo exhiberent cunctos Scripturæ locos, quos ad evolvendam controverſiam conducere exiſtimabant: deinde inducerent Patrum antiquorum auctoritates, qui ab Apoſtolorum ſeculo ad ſua uſque tempora floruerant, atque omnia diligenter expenderent, & per collationem unius ad alterum examinarent, ſicut Acta prima Synodi Epheſinæ, Chalcedonenſis, quintæ, & ſextæ Synodi Generalis comprobant. Vincentius Lirinenſis, hoc, *Traditionem Catholicam* vocat ſub finem Commonitorii, docetque, *Intelligentiam ſanctarum Scripturarum ex Catholica Traditione antiquorum Patrum teſtimoniis ad nos uſque propagata, & tranſmiſſa diſcendam, & hauriendam:* Idque auctoritate primi Concilii Epheſini illuſtrat. Quæ Catholica collatio, & inductio Scripturarum & Patrum, certa erat via, & Methodus expedita ad definiendas controverſias, nequaquam verò contentioſæ, & argutæ diſputationes ſcholaſticæ: quia, ut ait Apoſtolus 2. ad Timotheum 2. *ad nihil utiles ſunt niſi ad ſubverſionem audientium: & rixas, blaſphemias & ſuſpiciones malas pariunt,* 1. ad Timotheum 6. vixque unquam contentioſum diſputatorem reperias, qui non multo magis vana ſpecie & umbra rerum, atque externa apparentia, quàm ſolida veritate geſtiat, atque exultet: quique conſuetudine altercandi abreptus, & deſiderio victoriæ non multa præter conſcientiam effutiat. Ut inſuper omittam, quod *Sanctes Pagninus* refert *in Prologo ſuæ Verſionis utriuſque Inſtrumenti Lugdunenſis editionis, Anni* 1527. apud Antonium du Ry: *Quiſque attollit ſtudiis ſuum auctorem ut emori citius exoptet quam illius patrocinium deſerere: Peripateticos, Thomiſtas, Scotiſtas ſe eſſe jactitant, &c.* Accedit, nihil tam abſurdum aut à veritate abhorrens eſſe, quod argutis ſubtilitatibus diſputatorum defendi non queat. Itaque multo præſtat ſimplici collatione & inductione Locorum Scripturæ, & Patrum, quam iſtiuſmodi diſputationibus uti in Synodis ad decidendas controverſias.

Quæ cum ita ſint, concludemus, ſcita Eccleſiæ, & decreta aut canones Conciliorum, robur duntaxat obtinere à Catholico conſenſu, & communione Sanctorum, quæ nec cogi, nec Monarchice imperari, ſed tantummodò liberè, & ſuaviter doceri, ac ſuaderi amat, Axiomate XXII. Et hinc *planum eſt*, Bellarminum valdè falli aut fallere lib. 2. de Conciliorum auctoritate *cap. XI.* dum narrat, *Concilia Generalia ante confirmationem Pontificis errare poſſe, niſi Patres in definiendo ſequantur Pontificis inſtructionom.* Quæ ab illo dicuntur, acſi hujuſmodi inſtructio non à Synodo & communione Catholica Eccleſiarum, ſed à proprio motu, aut Oligarchico Papæ conſilio manaret, quod falſum eſſe ſupra probavimus. *An quiſquam credere poteſt, unicuilibet poſſe Deum noſtrum examinis inſpirare juſtitiam, & innumerabilibus congregatis in Concilium Sacerdotibus eam denegare?* inquiunt Patres Africani Epiſtola ad Cœleſtinum P P. de qua Axiomate XXIX.

AXIOMA XXVII.

Quando & quatenus Papa de canonibus Conciliorum diſpenſare valeat.

XXXVIII. CUm Lex & Judex nihil differant niſi velut inanimatum, & animatum, Axiomate XXIII. & ejus ſit Legem abrogare cujus eſt condere; certè Roman. Pontifex non poteſt decreta Synodorum Generalium penitus antiquare, aut cum aliquo de illis aliter diſpenſare, vel ea interpretari quam ad mentem, & propoſitum Eccleſiæ: quia eſt ſolummodo fidelis œconomus, diſpenſator, miniſter Eccleſiæ, ac Legis Divinæ, Naturalis, & Canonicæ vindex atque interpres. Porrò ad mentem Eccleſiæ de Canonibus diſpenſare eſt ea relaxare pro communi Eccleſiæ bono, non in gratiam aut commodum privatorum: hoc enim caſu Concilium ſi congregatum eſſet, diſpenſaret: *Quod enim pro charitate eſt inſtitutum, non debet pugnare contra charitatem*, Axiomate IV. Quod ſi Papa ex animi ſui ſententia, de Canonibus diſpenſare valeret, fruſtra inſtituerentur Concilia. Hercle dum olim ex quinti canonis Nicæni præſcripto Synodi provinciales annuatim bis aut ſemel ſaltem habebantur, nihil opus erat Papam aut Epiſcopos privatim, & ſeorſim curam capeſſere vel de interpretandis, vel de integro novis decretis condendis: quoniam id Synodicè, quoties opus erat, conficiebatur, omniaque negotia Synodo provinciali, penes quam ſuprema juriſdictio, & regimen totius provinciæ habitabat, definiebantur, ut ſtatim demonſtrabitur. De hac autem legum diſpenſatione S. Bernardus cap. 10. lib. 3. de Conſideratione, *Non ſum tam rudis, inquit, ut ignorem poſitos vos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in deſtructionem. Denique*

nique quæritur inter diſpenſatores ut fidelis quis inveniatur : ubi neceſſitas urget, excuſabilis diſpenſatio eſt : ubi utilitas provocat, diſpenſatio laudabilis eſt : utilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum, non plane fidelis diſpenſatio ſed crudelis diſſipatio eſt. Hic obiter notandum, juſtas & neceſſarias miſſiones, & privilegia Religioſorum hoc niti Axiomate : nequaquam vero illa quæ vivæ vocis oraculo ſibi conceſſa prædicant. Si enim Leges defectu promulgationis, atque receptionis minimè obligant, multo minus Chimærica hæc, & imaginaria privilegia vim ullam ſortiuntur, cum nemini innotuerint. Cæterum Pontifex nullo modo derogare poteſt Canonibus Synodorum provincialium, ſi modò Juri Divino, Naturali, & Canonico recepto nihil officiant. Certè antiquitus omnes Epiſcopi ſuas Eccleſias Jure communi gubernabant. Unde ſi quidquam Papa in contrarium moliretur, ei in faciem reſiſtere licebat : quo titulo *appellationes*, quas Galli vocant *ab abuſu* fulciuntur: de illis loquor quæ veritate, & certa æquitate, non ſpecie veri nituntur.

AXIOMA XXIIX.

Licitum eſſe à ſummi Pontificis, & Synodi provincialis ſententia, ad Generale Concilium provocare.

XXXIX. Quandoquidem repugnat aliquem teſtem aut Judicem ſedere in ſua cauſa, Axiomat. IX. & X. poteſtas autem infallibilis Eccleſiæ unitati, & non uni Monarchæ delata eſt, Axiomate VII. IIX. XIV. XVI. XIIX. Inde neceſſariò colligimus, licitum à Papæ aut provincialis Concilii ſententia ad Synodum generalem, velut ad infallibilem cathedram Eccleſiæ, & perfectiſſimam SS. Communionem provocare : idque Patres Africani epiſtola ad Cœleſtinum Papam tomo priore Conciliorum his verbis explicatè docent : *Quicunque judicio offenſus fuerit cognitorum, ad Concilia ſuæ provinciæ, vel etiam ad Univerſale provocare poteſt.* Legendus Cardinalis Alliacenus de Eccleſiæ auctoritate cap. ultimo, Gerſonius tractatu *Quomodo & an liceat in cauſis fidei à ſummo Pontifice appellare, & ejus judicium declinare.* Item opuſculo inſcripto *Reſolutio circa materiam excommunicationum, & irregularitatum*, præſertim conſideratione 8. & libello *de examine doctrinarum, parte prima, conſideratione* 2. *Almainus cap.* 8. *de Eccleſiæ auctoritate, & de poteſtate Eccleſiaſtica & Laica, quæſt. prima, cap.* 15. Quod ſi forte cavillentur, Articulis Bullæ cœnæ Domini illos damnari, qui à Papæ ſententia ad Concilium Generale provocant : Inſurges hoc ad Quæſtionem Facti, & ad imaginariam *abſolutam* Papæ *Monarchiam* armandam ſpectare : atque idem penitus eſſe, ac ſi Germaniæ Imperator aliquo edicto caveret, ne quos injuria affeciſſet,

affeciſſet, de injuriis ſibi illatis in Conventibus, & Dietis imperialibus conqueri auderent. Martinus V. omnium primus artifex extitit Conſtitutionis de non provocando à Papæ ſententia ad Concilium Generale, idque ut Conſtantienſis Synodi decreta convelleret, teſte Gerſonio tractatu memorato, *Quomodo & an liceat in cauſis fidei à ſummo Pontifice appellare, &c.* Dehinc Æneas Sylvius factus Pius II. & Julius II. Martinum V. æmulati ſunt: & aliquantò poſt ſub Leone X. abrogatis ſacrarum electionum, & decretorum Synodi Baſileenſis ſanctionibus Concordatorum Bononienſium pactione, tum demum Conſtitutio illa de non appellando à Papæ ſententia ad Concilium, conjecta eſt in Bullam Cœnæ Domini. Quam Bullam ſi quis te roget, Lector, quidnam ſit, reſpondebis *Arcanum abſolutæ Monarchiæ & imperii Curiæ Romanæ, quo in omnium Jura invadit, atque Reges & Principes Chriſtianos ſibi velut ſervos, & feudatarios contra Jus Divinum, & Naturale efficere molitur.* Quid autem de Martini V. conſtitutione tenendum ſit, Gerſonius explicat, præfato libello, *Quomodo & an liceat in cauſis fidei à ſummo Pontifice appellare, ejuſque judicium declinare.* Equidem nequaquam ſitum eſt in Romani Pontificis manu, præſidia quibus Chriſtiani à Deo, & natura donantur, abrogare, Axiomate IV. V. IX. & X. *neque quiſquam hic trepidare debet timore ubi nullus eſt timor*, Pſal. 13. neque præterea cenſuras ab infallibili Papæ Monarchia manantes ad eandem poteſtatem contra Jus Divinum & Naturale muniendam timere: ſed, ut ait Gerſonius opuſculo de materia excommunicationum & irregularitatum, *Informandi ſunt homines imbecilles ingenio, qui putant Papam unum eſſe Deum*, quænam & qualis ſit natura poteſtatis miniſterialis ſpiritualis Papæ: *& ſi ejuſmodi informationibus acquieſcere nolint, relinquendi ſunt tanquam ſtulti & cauſam præbentes ſcandalo activo.*

AXIOMA XXIX.

De praxi regiminis Ariſtocratici Eccleſiæ quadringentorum, & mille annorum ſpatio ſervata: & curnam & quando exoleverit, atque abſoluta Monarchia increbuerit.

XL. UT regiminis Ariſtocratici Eccleſiæ praxim cum Theoria maritemus, pretium eſt operæ ſecundam partem hujus Apologiæ conſtantiſſimo uſu Eccleſiæ Catholicæ quadringentorum, & mille annorum lapſu ſervato comprobare. Primum quid clarius aut evidentius in Actis Apoſtolorum, ubi paſſim videas cuncta negotia, totius Eccleſiæ conſenſu Ariſtocratice decerni? Et quidem cap. 1. & 6. de B. Matthiæ, & Diaconorum electione agitur: Capite autem octavo Collegium Apoſtolorum tanquam eminenti

eminenti auctoritate prædit um ablegat in Samariam Petrum & Joannem. Et cap. XI. Eccleſia à B. Petro rationem ſuæ converſationis cum Gentibus exigit, propterea quod arbitraretur Petrum proprio motu prævortiſſe tempus erudiendis Gentibus in Euangelio præſcriptum: unde ſtatim atque Eccleſia audivit Petrum afflatu divino ad Cornelium Centurionem divertiſſe, acquievit. Act. cap. 15. Hieroſolymitanum Concilium hac formula definitur: *Viſum eſt Spiritui Sancto & Nobis*; ubi τ *Nobis*, de univerſali Eccleſia, non de ſolo Petro capi poteſt. Quod ſi Petrus Jure Divino eſſet conſtitutus *abſolutus* Eccleſiæ *Monarcha*, ut imaginantur, certe Natura regiminis Eccleſiæ neceſſario tranſmittendi ad poſteros exigebat, ut cæteri Apoſtoli Petro ſupplicarent, ſicut hodie conſuetum eſt Papæ, *vellet, juberet hoc vel illud fieri*: atque inſuper Synodum Hieroſolymitanam ſic definirent: *Viſum eſt Spiritui Sancto, & Petro*: aut etiam hac formula à quingentis aut cirtiter annis excogitata uterentur: *Petrus ſacro approbante Concilio ſtatuit, vel decernit, Legalia nullo modo ad ſalutem eſſe neceſſaria in Lege gratiæ*, &c. Sileo inſuper S. Jacobum, quia Hieroſolymitanus erat Epiſcopus, Synodum his conceptis verbis concluſiſſe, & non Petrum: *Viri fratres, audite me, Simon narravit, quemadmodum primum Deus viſitavit ſumere ex Gentibus populum nomini ſuo, &c.* Propter quod EGO JUDICO *non inquietari eos qui ex Gentibus convertuntur ad Deum: ſed ſcribere ad eos ut abſtineant ſe à contaminationibus ſimulachrorum & fornicatione, & ſuffocatis à ſanguine.* Quam in clauſulam, Synodalis epiſtola concepta, atque omnium non ſolius Petri nomine miſſa eſt ad Gentes hoc modo: *Tunc placuit Apoſtolis, & ſenioribus cum omni Eccleſia eligere viros ex eis, & mittere Antiochiam cum Paulo, & Barnaba, etiam ſcribentes per manus eorum, Apoſtoli, & ſeniores fratres his qui ſunt Antiochiæ, & Syriæ, & Ciliciæ fratribus ex Gentibus ſalutem, &c. Placuit nobis collectis in unum, &c. Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis, &c.* Hic ingenuè dicat Lector: an hæc *S. Jacobi* oratio de *B. Petro* quicquam ſpiret aut redoleat Monarchici, *Fratres, audite me, Simon narravit, quemadmodum, &c. Propter quod ego judico non inquietari, &c.* Hercle potius diceres *Jacobum* quam *Petrum* fuiſſe *Monarcham*. Quid memorem totam Eccleſiam, quæ ibidem dare voluit formam Concilia celebrandi, & ſcribendi poſteris, non reprehendiſſe Jacobum? Quod ſi excipiant Adverſarii, S. Petrum hæc per ſuam ſummam humilitatem ita paſſum dici, & fieri, in aliud abſurdum impingent, videlicet Petrum in conſtituenda forma regiminis Eccleſiæ neceſſario ad poſteros propaganda graviter peccaſſe, cum ſibi divinitus ſciret datum ut Eccleſiam Monarchicè gubernaret. Accedit præterea cap. 21. Actorum Eccleſiam conventum habuiſſe ut Paulum edoceret rationem vitandæ invidiæ quâ flagrabat apud Judæos, quaſi contemptui haberet legem Moſaicam. Quid dicere opus, *B. Paulum Petro in faciem reſtitiſſe, eo*

quod

quod non rectè ambularet ad veritatem Euangelii? id eſt, quia canonem Synodo Hieroſolymitanæ ſuper Legalium obſervatione contra ejuſdem Synodi mentem ac ſenſum interpretaretur, aut etiam quia de eodem Canone perperam diſpenſaret, Galat. 2. Certè hoc unum inter principes Apoſtolorum tum veniſſe in diſceptationem, teſtatur Auguſtinus epiſtola XIX. ad Hieronymum: *Quid mirum*, ait, *ſi conſtringebat eum Paulus liberè aſſerere quod cum cæteris Apoſtolis ſe Hieroſolymis decreviſſe meminerat?* Ubi obſervas, Auguſtinum perhibere non modò Petrum, verum etiam omnes Apoſtolos communibus votis decretum ſciviſſe, ſicut Actis Apoſtolorum clare habetur. Franciſcus à Victoria Dominicanus Hiſpanus Relectione de poteſtate Papæ & Concilii, aliquanto poſt initium ait: *Non minus eſt Spiritus Sanctus in quocunque Concilio Generali quam in Concilio Apoſtolorum, ubi Spiritus Sanctus aſſiſtebat Actorum* 15. *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis. Sicut ergo poſtquam determinatum fuit in Concilio Apoſtolorum quod Legalia erant extincta, non potuit Petrus aliter definire: ita in quocumque Concilio Generali.* Porrò quoniam inter Apoſtolos de ſola facultate interpretandi Canonem Hieroſolymitanum pro ejuſdem legitima diſpenſatione controvertebatur; & ex mente omnium Theologorum certum eſt, facultatem diſpenſandi, atque interpretandi Canones ad Papam attinere: conſurgit diſſidium hoc inter Petrum, & Paulum ad Eccleſiæ regimen pertinuiſſe. Ideo enim Petrus reprehenditur, quod de Canone Hieroſolymitano perperam & contra Synodi propoſitum diſpenſaret: & hoc ipſo Paulus contendit, Petrum minus rectè ad veritatem Euangelii ambulaſſe. Hincque exploratum redditur, quantum hoc Axioma Curialium veritati congruat, nimirum, *Papam eſſe ſupra Concilium: ac totum jus Canonicum, vel partem Juris Canonici poſſe abrogare.* Hoc enim viro ſola poteſtate miniſteriali ſpirituali prædito nequaquam poteſt competere. Fateor inſuper, me hanc *Petri*, & *Pauli* altercationem cum *abſoluta* Papæ *Monarchia* nullo modo poſſe componere: neque etiam poſita ejuſmodi abſoluta poteſtate ut divinitus inſtituta, ſicut fabulantur, nodos valere hujus dilemmatis extricare: videlicet Apoſtolorum principes inter ſeſe ob unum canonem male acceptum ita diſſidentes, aut Eccleſiam regimen divinitus inſtitutum penitus ignoraſſe, aut ſaltem prudentes atque ſcientes contra Jus Divinum, & Eccleſiæ regimen neceſſario ad poſteros derivandum graviter erraſſe. Cum autem neutra pars hujus inductionis vera eſſe queat, relinquitur Adverſarios fruſtra comminiſci S. Petrum ex pura humilitate & modeſtia paſſum ut tam acerbe à Paulo corriperetur. Quid verò ad hæc *tinniant* Adverſarii experto: & *tinnire* dico propter eorum argutias ſophiſticas, quæ crotalis aut cymbalis perſtrepentibus ac incertum ſonum edentibus perſimiles ſunt.

Altero ſeculo poſt Chriſtum natum, cum Epheſina Eccleſia traditione à B.

Johanne Euangeliſta accepta feſtum Paſchæ celebraret decimaquarta luna Martii in quemcunque diem Luna incidiſſet: reliquæ omnes Eccleſiæ Chriſtianitatis, Synodos Provinciales ſuper ea re habuerunt, ſtatueruntque ſolo die Dominico diem reſurrectionis Chriſti eſſe celebrandum. Hiſque de cauſis Victor PP. tanquam vindex Canonum quos Eccleſiæ particulares ſciverant (hoc enim Canoni univerſalis Concilii æquipollebat, excepto quod Epheſina Eccleſia audita non eſſet) Epheſinam Eccleſiam à communione Catholica aliarum Eccleſiarum reſcindere voluit. Cui incœpto Victoris omnes aliæ Eccleſiæ ſtrenue reſtiterunt: atque inter alios S. Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus aculeate reſcripſit Victori, velut Eccleſiarum pacem & concordiam ſolicitanti; ideoque à propoſito deſtitit. Hinc verò claret tum patres Eccleſiæ cenſuiſſe, ubi de Jure poſitivo agitur, & de rebus quæ Sacra Scriptura non definiuntur, cavendum inprimis, ne alicui Eccleſiæ cauſa præbeatur in Schiſma perrumpendi. Quæ ratio ſi dehinc ſervata fuiſſet, Græca Eccleſia nequaquam à Latina deſciviſſet: quam ob rem Durandus Speculator, Gerſonius, atque alii permulti viri boni & pii lugent. Quod ſi S. Iræneus atque alii Epiſcopi qui tum florebant, Victorem PP. pro abſoluto Monarcha Eccleſiæ cœlitus conſtituto habuiſſent, nunquam ſanè ei in faciem ſic obſtitiſſent. Adi librum quintum hiſtoriæ Euſebii cap. 22. 23. & 24. cum Axiomate XVI. Dices forte, eundem Iræneum lib. 3. c. 3. perhibere, *ad Eccleſiam Romanam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſſe omnem Eccleſiam convenire, &c.* Rependo, hoc ad Primatum duntaxat, non ad Monarchiam abſolutam ſpectare: ſecundo urgeo & Canones & conſuetudinem Eccleſiæ primitivæ ſtatuere *omnes alios Epiſcopos provinciæ ad Metropolim convenire:* Unde cum Eccleſia Romana (tum propter primatum Petri, tum propter urbis principatum, quæ regina erat aliarum metropoleum) omnium aliarum Eccleſiarum mater & princeps habetur: merito omnes aliæ Eccleſiæ ad eam convenire dicuntur propter potentiorem principalitatem. Lege canonem nonum Synodi Antiochenæ quo praxis Eccleſiæ primitivæ conſecratur.

Aliquantò poſt tertium ſeculum, Patres Nicæni illuſtre & inexpugnabile Ariſtocratici regiminis, & Juris communis monimentum contra abſolutam Monarchiam poſteritati inſtruunt: ac primum inito omnium Eccleſiarum particularium conſenſu & ſuffragiis cuncta negotia libere & canonice definierunt: nequaquam verò decreta ab uno & ſolo Papa aut ab ejus legatis privatim concepta, & conſcripta Patribus approbanda proponuntur, ſicut in multis recentioribus Conciliis factum legimus, & plurimum laudatur à Bellarmino lib. priore de Eccleſia cap. nono. Item can. quarto & ſexto Nicæno ſtatuunt, ut Epiſcopi omnes ſacris electionibus cooptentur, & à Metropolitis ſuis confirmentur. Ex quo inimus, principatum Eccleſiæ eſſe electivum, non hære-

ditarium aut reſignativum, Axiomate XXXIII. Tertiò *volunt cunctas lites & controverſias naſcentes Synodo provinciæ definiri atque univerſos qui ſententia & judicio privatorum Epiſcoporum gravati fuerint, ad Synodum provinciæ poſſe appellare.* Utque expeditior eſſet omnium controverſiarum deciſio, & Concilium per quandam termini pendentiam, aut continuationem ſemper vigeret, aut exſpectaretur, annuatim bis Synodum provincialem congregari decernunt Canone quinto. Huic autem regulæ Romanus Epiſcopus more aliorum Epiſcoporum ſubditus erat, & tanquam Archiepiſcopus aut Metropolita, ſuburbicarias Eccleſias in Synodum provincialem annuatim cogebat: ſiquidem tribus modis poteſt conſiderari, primo ut Romanus Epiſcopus, ſecundo ut Metropolita, tertio ut Patriarcha Occidentis: & Eccleſiæ ſuburbicariæ illi velut Metropolitæ, non tanquam Patriarchæ ſubjiciuntur. Quarto ſanciunt, ut Alexandrinus & Antiochenus Epiſcopi tantumdem juris in Eccleſias ſibi inveterata conſuetudine ſubditas obtineant, quantum & Romanus Epiſcopus diuturna etiam conſuetudine, præſcripſerat in Eccleſias Occidentis Canone ſexto. Ubi dignum animadverſione, Patres Nicæni explicatè demonſtrare, *Romanam Eccleſiam* eſſe *particularem Eccleſiam*, ſicut & Alexandrinam & Antiochenam: ſecundò de avito more & præſcriptione, non de Jure Divino aut Monarchico loqui. Et ita colligimus tum temporis ſecundum Canones Nicænos, & Praxim illius temporis, de qua diximus in Hiſtoria Conciliorum, Romanum Epiſcopum nihil quicquam Juriſdictionis aut poteſtatis in alios Patriarchas habuiſſe, ſed tantummodo ſedis, inſpectionis, atque Primatus eminentiam: conſequenterque inſurgit ab Apoſtolorum ſeculo ad Nicænam Synodum, *Eccleſiæ regimen* fuiſſe *Ariſtocraticum*, & exequutionem regiminis quodammodo Monarchiam: quatenus ſinguli Patriarchæ, & Epiſcopi (quiſque *proportionatim*, & *reſpective* erga Eccleſias ſibi ſubjectas) Canones & decreta Conciliorum in rem judicatam mittebant: ita tamen ut ſi de exequutione aut interpretatione Canonum aliqua naſceretur difficultas, hæc ad Synodum provinciæ continuò referretur. Ex quo patet, ſupremam Juriſdictionem Eccleſiæ, tum penes Synodos habitaſſe: atque Epiſcopos meros fuiſſe exequutores Legis Divinæ, Naturalis, & Canonicæ, ſicut Præſides Parlamenti Senatusconſultorum: quam ob cauſam illos *Miniſtros Canonum* poſt Gratianum appellavimus, Axiomate XXIII. Ego hic antiquam Eccleſiæ politiam refero, quam ſequentibus ſeculis variaſſe non abnego, ut palam fiet progreſſu hujus lucubrationis. Omnia enim ſunt ordine pertractanda. Quod ad me attinet, ego quidem decretis Synodi Conſtantienſis firmiter adhæreo, ut Axiomate XXX. profeſſus ſum. Eſtque inſuper notandum, nomen *Patriarchæ* cœpiſſe tantum frequentari tempore Synodi Chalcedonenſis ſub *Leone Magno*. Hercle, teſte Bellarmino lib. de Clericis cap. decimo quarto ſub finem, *Conſtat in Conciliis maxime exer-*

ceri

teri Juriſdictionem, cum Leges in eis ponantur, propria ſunt verba.

Quarto ſeculo inclinante ſub *Damaſo* Papa ſecundum generale Concilium habetur Conſtantinopoli eóque cuncta Orientalis Eccleſiæ lumina confluxerunt, S S. Baſilius, Gregorius Niſſenus, Nazianzenus, Meletius, &c. Canone autem ſecundo quintam & ſextam regulam Nicænam paulò ante explicatam partim ampliarunt, partim explicarunt, nominatim cavendo *ut Synodus provinciæ unamquamque provinciam gubernaret ſecundum ea quæ fuerant Nicææ definita*: quæquidem regula manifeſta eſt Juris communis declaratio. At canone tertio ſtatuunt, *Conſtantinopolitanum Epiſcopum debere habere Primatus honorem poſt Romanum Epiſcopum*: Græce τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς. Quæ verba declarant, & convincunt Patres Sanctiſſimos illo tempore alium quam honoris, & ſedis primatum non agnoviſſe: eamque ob cauſam Romana Eccleſia hunc Canonem velut Primatus ſui interpretem, & declaratorium ſemper repudiavit: moleſtè ferens ſe quaſi in ordinem cogi iſto Canone, ſicut & 28. Chalcedonenſi. Jam monui, ſupremam Juriſdictionem, & regimen Eccleſiæ tum penes Synodos provinciales, & generales habitaſſe: Romanum autem cum aliis Epiſcopis Legem Divinam & Naturalem cum Canonibus *proportionatim* & *reſpectivè* mandaſſe exequutioni, atque eorum omnium quæ gerebant rationem reddidiſſe, in Synodo Provinciali, ſi forſan de eorum geſtis quiſpiam gravaretur, & quereretur: & ita patet ſingulorum Prælatorum poteſtatem totam fuiſſe in ordine ad regimen Ariſtocraticum. Neque hæc quæ à me ſcribuntur, quando ex decretis Conciliorum evidenter, & neceſſario colliguntur, ſuntque geſta Eccleſiæ primitivæ, cenſuras extimeſcunt, Axiomate v. præſertim verò quod in ſtudio unitatis, & pacis Eccleſiæ à me ſcribantur; ne Adulatores Jus pure humanum pro Divino vendicent & de non Hæreſi, imò verò de non peccato grandem faciant Hæreſim. Paulo ante notavi politiam Eccleſiaſticam ſæpè mutatam fuiſſe: Unde qui ex hodierno dominatu & Scholaſticorum argutiis de illa priſtina judicare vellet, tam ridiculus certe haberetur quam qui Auguſti principatum Scipionis Africani conſulatui æquipararet.

Aliquantò poſt Synodum Conſtantinopolitanam Patres Eccleſiæ Africanæ 6. Carthaginenſe Concilium celebrarunt. Cui S. Auguſtinus interfuit duplici nomine: Primum ut Hipponenſis Epiſcopus, deinde ut legatus Eccleſiarum Numidiæ: quo in Concilio arcem munitiſſimam pro Juris communis, Ariſtocratici regiminis, & Canonum Nicænorum tutela & vindiciis contra hodiernam Curiæ Romanæ Monarchiam ædificarunt. Enimvero cum Urbanus Siccenſis Eccleſiæ Africæ Epiſcopus, quendam ejuſdem Siccenſis Eccleſiæ Presbyterum nomine *Apiarium* ob notiſſima ſcelera excommunicaſſet: atque Urbani Siccenſis Epiſcopi ſententia contra Apiarium, Synodo Provinciali Africæ, juxta diſciplinam Canone quinto Nicæno conſtitutam auctorata fuiſſet: ipſe Apiarius ad *Zozimum*

Papam confugit, à quo non tantum eſt ad Eccleſiæ Romanæ communionem admiſſus, verum etiam Zozimus Fauſtinum Potentinæ Eccleſiæ Epiſcopum velut Legatum à latere ablegavit in Africam, ut Apiarium in integrum reſtitueret, atque Siccenſem Epiſcopum, ſi reniteretur, excommunicaret, aut Romam ad Zozimum evocaret: hic enim Nicænis canonibus ſibi tantumdem poteſtatis attribui contendebat Commonitorio fiduciæ quo Epiſcopum *Potentinum* legatum ſuum muniverat. Sed Patres Africani novitate hujus incœpti atque imperatorum Zozimi obſtupefacti, (tum enim congregati erant in Synodo, quamprimum Zozimi legatus appulit in Africam) ſubſidium Orientalis Eccleſiæ contra Zozimi poſtulata implorare, ac genuinos Synodi Nicænæ Canones à B. Cyrillo Alexandrino, & Attico Conſtantinopolitano Patriarchis impetrare coacti ſunt: eamque ob cauſam ſuos miſerunt legatos in Orientem, ut nativos inde Canones Nicænos referrent, ad comprobandum, utrum ea quæ Zozimus ſibi Nicænis Canonibus permiſſa eſſe dicebat, vera nec ne eſſent. Itaque poſt ſexennium integrum in hac evolvenda lite inſumptum, Legati Eccleſiarum Africæ qui in Orientem ſeceſſerant; ad patrios lares cum genuinis Nicænis canonibus & literis fiduciæ B. *Cyrilli* Alexandrini, & Attici Conſtantinopolitani Patriarcharum redierunt. Quare Synodus ſexta Carthaginenſis, *Cæleſtino* I. Papæ qui poſt *Bonifacium* I. Zozimo ſucceſſerat, luculentiſſimam epiſtolam his invictiſſimis munitam argumentis miſit. *Primo definitum eſſe Concilio Nicæno, ne qui excommunicati eſſent in aliqua provincia ab Epiſcopis aliarum provinciarum admitterentur ad communionem*: Alioqui enim communio Sanctorum, & diſciplina labefactaretur: eamque ob cauſam omnibus præſertim Sacerdotibus qui extra provinciam ſuam proficiſcebantur literæ quas *formatas* nunccupant dabantur ab Epiſcopis. Secundo urgent, *omnes Clericos cujuſcumque ſint gradus, id eſt Epiſcopos aut Presbyteros regimini ſuorum Metropolitanorum à Nicænis Patribus relinqui: idque multo magis de Epiſcopis quam de Presbyteris intelligi oportere: propterea quod Lumen naturale dictet, negotia iis in locis ubi orta ſunt eſſe definienda*: maxime in Eccleſia ubi omnia de plano, & ſine ſtrepitu forenſi in Synodis definiri, non autem contentioſis & ſumptuoſis litibus, ut fit in ſeculo, decidi debent. Tertio, perhibent *gratiam Spiritus Sancti nulli unquam provinciæ defuturam, ad regimen provinciæ gubernandæ neceſſarium optime conſtituendum, ſi modo Sacerdotes æquitatem ſervent, & prudenter agant. Quartò quicumque offenſus fuerit judicio Cognitorum*, id eſt Epiſcoporum, *poſſe ad Concilia Provinciæ; vel etiam ad univerſale Concilium provocare.* Quæ ratio ab Eccleſiæ primitivæ praxi tempore Auguſtini, eoque ſuffragium ferente inſtructa, convincit ſecundum Nicænos Canones privatam Papæ ſententiam contra aliquem Clericum aut Laicum, expendi conſueviſſe in Synodo Provinciali: atque licitum fuiſſe

à Synodo

à Synodo Provinciali Papæ ad Concilium generale tanquam ad ultimam, & infallibilem Cathedram Eccleſiæ provocare: conſequenterque Epiſcopum Romanum eo tempore non modò generali, verumetiam Provinciali Synodo fuiſſe ſubditum. Ex quo perſpicuum evadit, quantum inſit fidei Canonibus qui tempore Sylveſtri P P. conditi finguntur, *atque Romani Epiſcopi ſententiam à nemine retractari oportere; & Papam omnes, illum verò neminem poſſe judicare*, prædicant. Item hinc claret, politiam hanc primitivæ Eccleſiæ, ſi ad eam comparetur quam Synodus Conſtantienſis, & Baſileenſis inſtituit; majori quidem ab hac diſtare intervallo, quam hodierna Curiæ Romanæ Monarchia à Conſtantienſis & Baſileenſis Synodi decretis, & diſciplina diſcrepet: quod Sophiſtis noſtris & conſiderandum & concordandum relinquo. Verum ſi B. Auguſtini ſeculo Jus erat à Synodo Provinciali Papæ ad Concilium generale provocare, quanto magis à privata ejus ſententia aut proprio motu? Quod tamen hodie *Bulla Cœnæ Domini* quaſi grande piaculum igne expurgandum prohibet, ut Axiomate ſuperiori oſtenſum eſt. Quinto *non eſſe credibile*, *Deum unicuilibet poſſe inſpirare examinis juſtitiam, atque innumerabilibus congregatis in Concilium illam denegare.* Quaſi dicerent, hoc repugnare Chriſti Domini promiſſis, qui dotem infallibiliter decernendi Eccleſiæ collectim ſumptæ, non privatis hominibus pollicitus eſt. Quo ex argumento liquet, an Patres Africani, infallibilem poteſtatem ſtatuendi, potius uni abſoluto Monarchæ quàm Ariſtocratico Concilio deferri oportere cenſuerint. Sexto inſtant, *tranſmarinum judicium ratum eſſe non poſſe ſine depoſitione atque examine teſtium: Romam vero neceſſarias perſonas adduci non poſſe, vel propter ſexus, vel propter ſenectutis infirmitatem, vel multis aliis intercurrentibus impedimentis.* Ubi obſerves, utriuſque ſexus perſonas ad teſtificandum admitti contra nefarios Sacerdotes, aut Epiſcopos: & ita probatum relinquitur, caput tertium Concilii Romani quod Sylveſtro Papa celebratum perhibetur eſſe falſum & adulterinum: *vetat enim Presbyterum niſi quadraginta quatuor, & Epiſcopum niſi duorum atque ſeptuaginta hominum teſtimonio, qui omnes filios, & uxores habeant, ullo modo judicari*: quod certe iis repugnat quæ hic à Patribus Africanis conſignantur. Vide Axioma XVI. Septimo *nulla Synodo definitum, ut Romanus Epiſcopus mittat Legatos à latere in externas provincias.* Qua ex propoſitione inducimus tum temporis Eccleſias *Canone*, & *Synodicè* regi conſueviſſe idque adeò ut nullus Prælatus ſibi quicquam aſſumere auderet quod non eſſet Canonibus ſancitum. Quæ cauſa fuit Zozimo Papæ ut pretexeret ſibi Nicænis Canonibus conceſſum de cauſis Clericorum per omnes exteras provincias cognoſcere, & eam ob rem mittere *Legatos à Latere*, ſicut de facto miſit in Africam. Octavo narrant, *Zozimi Commonitorium à Fauſtino Epiſcopo Africanis Patribus pro Nicænis Canonibus oblatum, non reperiri in Authenticis exemplaribus*

Canonum Nicænorum, quæ Cyrillus Alexandrinus, & Atticus Conſtantinopolitanus in Africam miſerunt. Quandoquidem Legati quos Patres Africanæ Eccleſiæ ablegaverant in Orientem, non alios Canones Nicænos illinc retulerunt, quam illos ipſos viginti qui omnium ore, & ſcriptis celebrantur: extantque in omnibus Antiquis, & recentioribus editionibus Conciliorum, etiam in Romana Anni 1609. erantque Patribus Africanis noti, & perſpecti; antequam Zozimus illis legatum ſuum miſiſſet. Hic enim quia Canones Sardicos pro Nicænis venditabat, ſingulari Divinæ providentiæ beneficio eſt effectum, ut ad veritatem hujus rei detegendam Patres Africani nullis vel laboribus vel ſumptibus parcerent, & legatos mitterent in Orientem. Nono contendunt, *Romanos Epiſcopos non debere ſuos Clericos viris potentibus mittere, quatenus Eccleſiæ Romanæ imperata in rem judicatam dedant, ne fumoſum typhum ſeculi in Eccleſiam intromittere viderentur, quæ lumen ſimplicitatis, & humilitatis diem Deum videre cupientibus præfert.* Certe hoc ipſum eſt *imperium in Eccleſiam effundere*, ut B. Athanaſius, & Hilarius de Arrianis conqueruntur, qui omnium primi Quæſtionem Juris *via facti*, id eſt, *armis* oppreſſerunt: hocque deinceps à Romanis Pontificibus factum queritur Auguſtinus *Epiſtola* 261. ad Cœleſtinum P P. Unde Socrates lib. 7. cap XI. Hiſtoriæ memorat hoc ipſo tempore *Epiſcopatum Romanum, & Alexandrinum quaſi Sacerdotii fines egreſſos, ad ſecularem principatum delapſos fuiſſe.* Hinc præterea patet Legatos Leonis Magni Actione XVI. Synodi Chalcedonenſis, ſextum Canonem Nicænum mendoſum protuliſſe. Etſi enim nullus unquam Orthodoxus primatum Romanæ Eccleſiæ in dubium, ſed ſolam Monarchiam imaginariam revocarit: tamen certiſſimum eſt hæc verba, *Quod Eccleſia Romana ſemper habuit primatum*, non extare in genuinis Canonibus miſſis à Cyrillo Alexandrino, & Attico Conſtantinopolitano: conſequenterque falſo venditari à Romanis: & argumento ad hominem contra illos inſurgit, tempore Leonis I. Romanam Eccleſiam de ſolo Primatu, non de Jure Monarchico ſuper Eccleſias ut hodierna die certaſſe: & continuo iſtam Monarchiam non eſſe Juris Divini. En igitur ſumma Capita Epiſtolæ Synodi Carthaginienſis, quam integram leges tomo priore Conciliorum. Quod ſi verum amamus, ut Chriſtianos neceſſe eſt amare, hæc nos docent, ſeculo B. Auguſtini Eccleſias regimine Ariſtocratico, ac Jure communi, non abſoluta Monarchia gubernatas fuiſſe: huc enim Quæſtio Juris quam indagamus evadit. Neque vero ſi Canones Sardicos, pro Canonum Nicænorum appendicula gratuitò admiſerimus, Adverſarii ſuam inde Monarchiam abſolutam, quaſi Jure Divino & Naturali fundatam propterea effingere, & extundere poterunt: quoniam neque Zozimus ipſe, neque Patres Sardici iſtum Monarchicum Dominatum, ut Jure Divino fultum, aſſerunt. Ille enim ſuum Commonitorium Nicænis Canonibus obvallare nitebatur,

batur, & propterea Sardicos Canones pro Nicænis obtrudebat. Patres autem Sardici Hoſio Cordubenſis Eccleſiæ Epiſcopo referente ac poſtulante, in hunc modum decernunt: *Si veſtræ dilectioni videtur, Petri Apoſtoli memoriam honoremus, ut ab iis qui judicaverunt, ſcribatur Julio Romanorum Epiſcopo, ut per propinquos provinciæ Epiſcopos, ſi opus ſit, judicium renovetur, & Cognitores ipſe præbeat*, Canone tertio Sardico editionis Romanæ Conciliorum. His conſideratè, ponderatis rogatos velim abſolutæ Monarchiæ Patronos, quibus convitia, & cavillationes quam bona, & ſolida argumenta, multo magis ſunt ad manum, ut nos comiter, ſi poſſunt, abſque ullis ſophiſticis elenchis doceant, quibus machinis, & S. Auguſtinum, & cunctos Patres Africanæ Eccleſiæ ab Hæreſeos, & Schiſmatis nota propugnare, & vindicare queant, dato quod hodierna *Monarchia Papæ* Juris ſit Divini, ut eam eſſe adverſarii vociferantur. Profecto memorati Patres Africanæ Eccleſiæ Zozimo Jus quoddam Monarchicum ſibi in Eccleſias Africæ arroganti, & Jus Commune opprimere annitenti, animoſe, abſque ulla religione aut conſcientiæ ſcrupulo reluctantur: & continenter nobis demonſtrant hodiernum Curiæ Romanæ Potentatum rem eſſe pure humanam, atque Arcanum iſtius Dominatus Monarchici, à multis ſeculis in perniciem Eccleſiarum, & Juris communis graſſari. Porrò cum aliud ſit loqui de Papa, aliud de ſede Apoſtolica, ut Canoniſtæ docent *cap. ſi gratioſe. de Reſcriptis in Sexto*, & in Canonibus Sardicis ſolummodo fiat mentio de *Julio* Epiſcopo Romano, non de ſede Apoſtolica: conſurgit Canones Sardicos eſſe duntaxat proviſorios pro illo tempore, non abſolutos: atque Zozimum eos ſub perſona Canonum Nicænorum, non Sardicorum expoſuiſſe, quo abſolutos eſſe perſuaderet.

Quinto ineunte ſeculo aut circiter, Patres primæ Synodi Epheſinæ viam Ariſtocratici regiminis à Nicænis & Conſtantinopolitanis Patribus tritam inſiſtunt, atque Sanctorum communione inita, ſubductiſque, & conſcriptis Patrum ſuffragiis Neſtorium exauctorant: literas quoque Synodicas Cœleſtini P P. I. hoc eſt, ſententiam Romanæ Synodi Conciliariter examinant, & approbant. Demum Epiſcopis inſulæ Cypri de Antiocheno Patriarcha conquerentibus, quod poteſtatem Epiſcoporum illius Inſulæ ordinandorum ſibi contra Canones & Conſuetudinem addiceret, ſtatuunt, *Unicuique Eccleſiæ ſua Jura, & Libertates quas ex antiqua conſuetudine à principio poſſedit, accuratè ſervari debere: cavendumque, ne ſub Sacerdotalis muneris prætextu, ſecularis poteſtatis faſtus ſubeat, ne libertatem paulatim imprudentes amittamus, quam nobis proprio ſanguine dedit Dominus Jeſus Chriſtus, omnium hominum Legiſlator:* vide tomum ſecundum Collectionis Binii cap. quarto in Appendice Synodi Epheſinæ, & partem ſecundam Epheſini Concilii in editione Romana actione ſeptima, atque Nomocanonem Photii Canone octavo Epheſinæ Synodi,

Synodi, & ad hæc verba diligenter attende: *ne ſub Sacerdotalis muneris prætextu, ſecularis poteſtatis faſtus ſubeat, &c.* Siquidem clare prima abſolutæ Monarchiæ natilitia indicant, & Quæſtionem Juris Quæſtione facti ſæpiſſime oppreſſam, ut paulò ante monui. Omitto jam temporibus Apoſtolorum S. Joannem epiſtola tertia gravem exciviſſe querelam *adverſus Diotrephem, quod primatum in Eccleſiis gerere affectaret, & fratres qui à S. Joanne veniebant de Eccleſia ejiceret.*

Anno quadringenteſimo quinquageſimo primo poſt Chriſtum incarnatum, Eccleſia univerſalis congregatur Chalcedone, atque *Dioſcorum* Patriarcham Alexandrinum, & *Eutychem* Archimandritam Conſtantinopolitanum ſanctorum Communione perquiſita damnat, atque literas Synodi Romanæ quas B. *Leo* P P. ſuper ejusdem Dioſcori, atque Eutychis exauctoratione conceperat, & conſcripſerat, velut Canonibus congruentes ratas, gratas habet, Actione tertia, quinta, & ſexta. Inſuper Actione decima quinta, nono & decimo nono Canonibus, quintum Canonem Nicænum pro Juris communis vindiciis jamjam anteactis Conciliis multoties frequentatum inculcat, & explanat. Item Canone vigeſimo octavo, tertium Canonem Synodi *Conſtantinopolitanæ* de Prærogativa ſedis Conſtantinopolitanæ poſt ſedem Romanam non modò inſtaurat, verumetiam multis auget privilegiis, adjuncta eidem parte Illyrii verſus Thraciam, quæ antea Romano Patriarchatui ſuberat. At quotusquiſque ſibi animum induxerit, Patres Synodi Chalcedonenſis hæc unquam auſos aggredi, ſi Romanum Epiſcopum, velut abſolutum Eccleſiæ Monarcham divinitus datum agnoviſſent? Sanè Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Conciliorum auctoritate cap. 8. ante medium ſcribit, *decretum de honore Sedium Patriarchalium ſicut à Concilio Nicæno factum fuerat, ita potuiſſe ab alio ſimili Concilio cum juſta ratione mutari:* Patres autem Chalcedonenſes ſe juſtam habuiſſe rationem id ſtatuendi, declarant epiſtola Synodali ad Leonem magnum, quia *hoc conduceret ad pacem & tranquillitatem Eccleſiarum, quæ Epiſcopis vitam finientibus crebrò graviſſimis motibus concutiebantur, dum Clerici & Populi caverent Rectoribus, & ordo Eccleſiaſticus confunderetur, idque Leonem nec latuiſſe teſtatur.*

Contra forſan opponet aliquis, Legatos Leonis, atque Leonem ipſum huic decreto Chalcedonenſi obſtitiſſe. Reſpondeo, illos pro cauſa ſuæ interceſſionis ſolum excepiſſe, quod Synodi Nicænæ Canones, quorum Leo vindex erat, ejuſmodi decreto violarentur. En verba Leonis: *Privilegia Eccleſiarum Sanctorum Patrum Canonibus inſtituta, & venerabilis Nicænæ Synodi fixa decretis, nulla poſſunt improbitate convelli, nulla novitate mutari: in quo opere auxiliante Chriſto fideliter exequendo neceſſe eſt me perſeverantem* EXHIBERE FAMULATUM: QUONIAM DISPENSATIO MIHI CREDITA EST, *& ad meum tendit reatum, ſi paternarum regulæ*

gulæ ſanctionum quæ in Synodo Nicæna ad TOTIUS ECCLESIÆ REGIMEN *Spiritu Dei inſtruente ſunt conditæ, me quod abſit, connivente violentur: & major ſit apud me unius fratris*, Anatolii ſcilicet Archiepiſcopi Conſtantinopolitani *voluntas, quam univerſæ domus Domini communis utilitas*, Epiſtola quinquageſima quinta Leonis ad Imperatorem Martianum; qua in Epiſtola nihil ſcribit aut ſpirat Monarchici, ut hæc clauſula convincit: *quo in opere exequendo, neceſſe eſt me perſeverantem exhibere famulatum, quoniam diſpenſatio mihi credita eſt, &c.* Quibus verbis ſe merum diſpenſatorem Canonum gerit, ac ingenue Eccleſiam *Canone*, non *abſoluta Poteſtate* regi debere agnoſcit. Neque vero putandum eſt, ſapientiſſimum Pontificem fugiſſe decretum Synodi Nicænæ eſſe Juris mere poſitivi, atque immutari potuiſſe ut fatetur Bellarminus, ſed eum angebat quod ſciret; ſedem Romanam multa conſequutam privilegia propter urbem Romam quæ ſedes erat Imperii & princeps omnium Metropoleum, atque futurum prævidebat, ut tandem Eccleſia Conſtantinopolitana, quia Conſtantinopolis eſſet *nova Roma*, iiſdem gauderet immunitatibus, ac proinde tum demum æmula foret Romanæ Eccleſiæ in multis, quamquam Primatus ſine ulla controverſia Romanæ deferretur Eccleſiæ. Cæterum S. Leone Magno repugnante Canon 28. Synodi Chalcedonenſis de ſedis Conſtantinopolitanæ prærogativa poſt ſedem Romanam tum demum inveteravit: quoniam Leonis Magni ſucceſſores, cum totum Orientem, hunc Canonem in rem judicatam miſiſſe, & ſecundas Epiſcopo Conſtantinopolitano conſtanter deferre obſervarent, tandem manus dederunt veritati, *diſt.* 22. *Can. Renovantes.* Verum mihi pene exciderat monere Leonem aſſerere, *Canones Nicænos ad totius Eccleſiæ regimen Spiritu Dei inſtruente conditos: & Eccleſiam Romanam* declarari *particularem Eccleſiam* hoc Canone 28. Synodi Chalcedonenſis, ſicut & tertio Concilii Conſtantinopolitani, & ſexto Nicæno ſupra laudatis.

In quinto, ſexto, ſeptimo, & octavo generali Concilio, libra & moderatio Ariſtocratici regiminis perpetuò decurrit: ita ut in ſciſcendis decretis communio & conſenſus Catholicus Eccleſiarum ſuaviter perquiratur: utque de ſexta Synodo Generali aliqud privatim obſervemus actione decima ſuggeſtio *Agathonis* Papæ, & Synodi Romanæ, *Canonice*, & *Conciliariter* expenditur à Patribus, & declaratur conformis canonibus: ſuggeſtionem appellant ſufficientem inſtructionem quam Pontifices Romani perferendam dabant ſuis Legatis ad Concilium Generale, de qua Axioma XXVI. Item Actione XII. & XVII. ejuſdem Synodi *Honorius* Papa tanquam Monotheleta damnatur.

Denique in octavo Concilio Actione ſexta, illi qui Photio adhærebant *cum cum geſta Nicolai* I. *P P. adverſus Photium Canonibus repugnare*, ET CANONEM IN REBUS ECCLESIASTICIS PRINCIPEM ESSE, AC DOMINARI *debere contenderent*; Metrophanes Smyrnenſis Eccleſiæ do-

ctiſſimus Metropolita demonſtravit, quæcumque *Nicolaus* P P. & *ſedes* Romana in Photium ſtatuerat, conformia eſſe Canonibus, & conſe*quenter* validam eſſe ſedis Romanæ ſententiam contra Photium.

Ibidem actione x. plurimi eduntur Canones præſentibus atque aſſentientibus Legatis *Adriani* II. P P. quorum Canonum decimus ſeptimus, vigeſimus primus, & vigeſimus ſextus *Monarchiam Curialium* penitus evertunt. Hic ego ſequor Acta Romanæ editionis Conciliorum, ne à quoquam repudiari queant. Et primo quidem Canon XVII. ſingulos Metropolitas ſuis ſubjicit Patriarchis, ita ut Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus tantumdem obtineant Juris in Metropolitas ſibi ſuditos, quantum & Romanus Patriarcha in Metropolitas Occidentis. Accedit præterea *Romanam Eccleſiam* cenſeri *particularem Eccleſiam* more Alexandrinæ, Conſtantinopolitanæ, Antiochenæ & Hieroſolymitanæ; commoda aures, Lector. *Sancta & univerſalis* Nicæna prima Synodus antiquam conſuetudinem jubet ſervari per Ægyptum, & Provincias quæ ab ipſa ſunt: ita ut horum omnium Alexandrinus Epiſcopus habeat poteſtatem, dicens quia in Romanorum Civitate hujuſmodi mos prævaluit: qua pro cauſa & hæc Magna & Sancta Synodus tam in ſeniori, & nova Roma quam in ſede Antiochiæ, ac Hieroſolymorum priſcam conſuetudinem decernit in omnibus ſervari: Ita ut Præſules univerſorum Metropolitanorum qui ab ipſis promoventur, & ſive per manus impoſitionem, ſive per pallii donationem Epiſcopalis dignitatis firmitatem accipiunt, habeant poteſtatem, videlicet ad convocandum eos urgente neceſſitate ad Synodalem Conventum, vel etiam ad coërcendum illos, & corrigendum, cum fama eos ſuper quibuſdam delictis forſitan accuſaverit. Sed quoniam ſunt quidam Metropolitanorum, qui ne ſecundum vocationem Apoſtolici præſulis occurrant, à mundi Principibus ſe detineri ſine ratione cauſantur: placuit talem excuſationem omnimodis eſſe invalidam. Cum enim Princeps pro ſuis cauſis Conventus frequentur agat: impium eſt ut ſummos Præſules ad Synodos pro Eccleſiaſticis negotiis celebrandum impediant, vel quoſdam à Conciliis eorum prohibeant, licet tale impedimentum, & fictam prohibitionem Metropolitanorum ſuggeſtione diverſis modis fieri didicerimus: Conſueverunt autem Metropolitani bis in anno Synodos facere, ideoque ſicut dicunt ad Patriarchale penitus non poſſe concurrere caput. Sed ſancta hæc & univerſalis Synodus, nec Concilia, quæ à Metropolitanis fiunt, interdicens, multo magis illa novit rationabiliora eſſe ac utiliora Metropolitanorum Conciliis, quæ à Patriarchali ſede congregantur: & idcirco hæc fieri exigit: à Metropolita quippe unius quidem provinciæ diſpoſitio efficitur: à Patriarcha vero ſæpe totius cauſa diœceſeos diſpenſatur, ac per hoc communis utilitas providetur: propter quod & ſpeciale lucrum propter generale Bonum poſtponi convenit, cum à majoribus

bus ſuper hæc facta fuerit advocatio : quamvis apud quoſdam Metropolitanorum antiqua conſuetudo, & Canonica traditio per contemptum ipſorum poſtpoſita videantur, non currentibus eis ad commune profectum : quos leges Eccleſiæ ſevere condemnantes, omni excuſatione remota ſubjacere vocationibus proprii Patriarchæ, ſive communiter, ſive cum ſigillatim factæ fuerint, exigunt. Illud autem tanquam peroſum quiddam ab auribus noſtris repulimus, quod à quibuſdam imperitis dicitur, *non poſſe Synodum abſque principali præſentia celebrari*; cum nuſquam Sacri Canones convenire ſeculares Principes in Conciliis ſanxerint, ſed ſolos Antiſtites. Unde nec interfuiſſe illos Synodis, exceptis Conciliis univerſalibus invenimus: neque enim fas eſt ſeculares Principes ſpectatores fieri rerum quæ Sacerdotibus Dei nonnunquam eveniunt. Quiſquis ergo Metropolitanorum proprium Patriarcham contempſerit, & vocationem ejus, quæ ſive ad unum ſolum, ſive ad plures, ſive ad omnes ſit : abſque validiſſima ægrotatione, vel paganorum incurſu non obedierit & per totos duos menſes poſt notitiam vocationis ad proprium venire Patriarcham minime feſtinaverit, vel ſi quocumque modo latitare, aut non cognoſcere nuntium ab illo miſſum tentaverit, ſegregetur : ſi verò intra unum annum eandem contumaciam, & inobedientiam demonſtraverit, deponatur omnibus modis & ab omni Sacerdotali operatione decidat, atque à dignitate & honore qui Metropolitanis convenit, propellatur. Is autem qui huic definitioni non obedierit, etiam ANATHEMA ſit. Hunc Canonem integrum ideo exſcribendum cenſui, quod nos doceat, nono ſeculo poſt Chriſtum natum, Patriarcham Romanum nihilomagis fuiſſe Monarcham, quam alios Patriarchas: & dato quod Papa cenſeri debeat Monarcha reſpectu Eccleſiarum Occidentis, ſequi etiam proportionatim & reſpective alios Patriarchas haberi quoque Monarchas in ſuo Patriarchatu: idque non magis detrahit primatui Papæ, quam æqualitas honoris, & poteſtatis in omnibus Apoſtolis, ut aliàs notavimus. Hæcque amplius comprobantur Canone XXVI. ejuſdem Synodi octavæ his verbis: *Placuit & hoc ſanctæ Synodo, ut quicumque Presbyter aut Diaconus à proprio Epiſcopo* depoſitus fuerit propter aliquod crimen , vel ſi quamlibet injuſtitiam ſe pati dixerit, & non acquieverit judicio proprii Epiſcopi, dicens eum ſuſpectum ſe habere, & vel propter gratiam quam aliis quibuſdam præſtare voluerit, idcirco in ſe fuiſſe tale quid operatum : poteſtatem habeat ad Metropolitam ipſius provinciæ concurrere, & eam quam putat injuſtam depoſitionem vel aliam læſionem denunciare. Metropolita verò ille libenter ſuſcipiat hujuſmodi; & advocet Epiſcopum qui depoſuit, vel alio modo Clericum læſit, & apud ſe cum aliis etiam Epiſcopis negotii faciat examen, ad confirmandum ſcilicet ſine omni ſuſpicione, vel deſtruendum per Generalem Synodum & multorum ſententia Clerici depoſitionem. Similiter etiam Epiſcopos

T 2 con.

concurrere ad Patriarchale caput decernimus, qui à Metropolitis ſuis talia ſe pertuliſſe fatentur, ut apud Patriarcham, & Metropolitas qui ſub ipſo ſunt, juſtam & ſine ſuſpicione ſententiam quod movetur negotium accipiat. Inſuper etiam nullo modo quiſquis Metropolitanorum vel Epiſcoporum à vicinis Metropolitis, vel Epiſcopis provinciæ ſuæ judicetur, licet quædam incurriſſe crimina perhibeatur: ſed à ſolo Patriarcha proprio judicetur. Cujus ſententiam rationabilem, & judicium juſtum ac ſine ſuſpicione fore decernimus, eo quod apud eum honorabiliores quique colligantur, ac per hoc ratum & firmum penitus ſit quod ab ipſo fuerit judicatum. Si quis autem non acquieverit iis quæ à *nobis edita ſunt, excommunicatus exiſtat.* Quo Canone ſicut & XVII. ſuperius edito, quintus & ſextus Canon Nicæni Concilii partim explicatur partim etiam quodammodo immutatur. Enimverò cum anteactis ſeculis Epiſcopi à ſuis Metropolitanis in Synodo provinciæ ſecundum Jus commune judicarentur: & à Synodo Provinciali ad Concilium Generale licitum eſſet provocare, ut ſupra docuerunt Patres Africani Epiſtola ad Cœleſtinum PP. tandem in octavo Concilio ſub Adriano II. conſtitutum eſt, ut ſinguli Patriarchæ, quiſque in ſua Synodo Patriarchali *proportionatim* & *reſpectivè* de cauſis Epiſcoporum ſibi ſubditorum tanquam maximi momenti cognoſcerent, relicta ſolummodo cauſarum minus illuſtrium, id eſt, Presbyterorum atque aliorum minimorum clericorum cognitione Archiepiſcopis, aut Metropolitis: quas majores cauſas Epiſcoporum, non quidem à ſolo Patriarcha aut Metropolitis, ſed *Synodicè* decidi volunt: & tantumdem Juris cæteris Patriarchis ſuper Eccleſias ſibi reſpectivè ſubditas addicitur, quantum Papa ſibi poteſt vendicare in Eccleſias Occidentis.

Porro Canon XXI. ejuſdem octavi Concilii explicatè decernit, Papam ſubeſſe judicio Generalis Synodi. Nam cum Photius prava & iniqua æmulatione Dioſcori, qui Leonem Magnum in Pſeudoſynodo Epheſina excommunicaverat, *Nicolaum I.* PP. inter abſtentos amandaſſet, atque Legati *Adriani* PP. II. de hac re conqueſti fuiſſent in octava Synodo, Patres in hunc modum decreverunt: *Quod ſi Synodus univerſalis fuerit congregata, & facta* fuerit etiam de Sancta Romanorum Eccleſia quævis ambiguitas, & controverſia: oportere venerabiliter; & cum convenienti reverentia de propoſita quæſtione ſciſcitari, & ſolutionem accipere, aut proficere, aut profectum facere, non tamen audacter ſententiam dicere contra ſummos *ſenioris Romæ Pontifices.* Qua clauſula Synodus cavet, ne temerè & audacter more Dioſcori, & Photii feratur ſententia in Romanos Pontifices: non autem vetat, quominus inquiſitio diligenter fiat, & ſententia *Canonicè* pronuncietur, ſi res exigat.

His accurate ſubductis, nemo niſi forſitan meridie ſolem lucere dubitet, in ambiguum vertere poteſt, Juris communis, & Ariſtocratici regiminis moderationem

tionem novem primis ſeculis poſt ſalutem humani generis reparatam viguiſſe. Quamquam fatendum ſit, Eccleſiam Romanam captaſſe occaſionem ſuæ abſolutæ Monarchiæ conſtituendæ in Occidente ex Canone 17. & 26. octavi Concilii generalis ſupra laudatis. Quibus Canonibus ſancitur, *negotia majoris momenti ad caput Patriarchale deferri oportere.* Etſi enim antea Pontifices hoc ſæpe tentaſſent in uſum mittere in Occidente, ut tempore *Hincmari* Rhemenſis Archiepiſcopi de *Rhotado* Sueſſionenſi Epiſcopo liquet: tamen cum vidiſſent Hincmarum & alios Galliarum Epiſcopos reſtitantes, ac Jus commune velle tueri, tum demum ſub *Adriano II.* ejus legatis procurantibus hi Canones ſunt conditi, quorum prætextu Epiſcopi omnium provinciarum deinceps ſæpe evocati *ad limina Apoſtolorum*, ut vocant, & quæcumque genera negotiorum, etiam minima quæque, Romam abducta, atque etiam decreta Synodorum provincialium penitus antiquata ſunt: ſicque pedetentim Romanæ Curiæ potentia in eam ſpeciem & amplitudinem quam intuemur efformata eſt, partim barbarie, & ignorantia temporum adjuvante, partim injecta religione Populis, & Politicis Principibus, & maxime poſtquam Imperium & Chriſtiana religio cœpit exoleſcere in Oriente Turcarum & Sarracenorum incurſionibus: tumque demum Imperatores Romani tota exacti ſunt Italia, quæ ſedes erat Imperii. Siquidem ducentis aut circiter annis poſt Octavum Concilium Generale, ævo *Gregorii* VII. P P. hæc formula concludendorum ſtatutorum generalium à Romanis Pontificibus eſt adinventa: *Nos ſacro approbante vel conſentiente, aut ſuadente Concilio decernimus, definimus &c.* Qua clauſula, velut potentiſſima ſecuri explicitus Eccleſiarum conſenſus, & liberrima Sanctorum communio cum Arioſtratica moderatione penitus exciſa & abrogata ſunt. Cujus formulæ permulta extant monimenta in Conciliis poſtremorum ſeculorum ſub *Alexandro* & *Innocentio* III. in Conciliis Lateranenſibus, atque aliis quæ dehinc ſunt *Monarchicè* actitata. Tandemque Eccleſia Catholica in Synodo Conſtantienſi, & Baſileenſi lacertos movit, ut antiquam diſciplinam & definiendi regulam per ſingulorum Patrum conſenſionem quaſi jure poſtliminii revocaret: hocque ut proclivius adipiſcerentur, & ne una ſolaque natio Italica quæ, ut jam dixi tot habet Epiſcopos quot oppida, cæteras nationes ſuffragiorum numero vinceret, Patres Conſtantienſes, & Baſileenſes, Concilium in quinque Nationes Italicam, Gallicam, Germanicam, Hiſpanicam & Anglicam diſtribui, ac primum ſuffragia *tributim*, & *nationaliter*, deinde *Synodice*, & *Conciliariter* concludi voluerunt, ſicut aſſolet in Academiæ Pariſienſis comitiis, ubi natio Gallicana, quamquam numero hominum alias ſuperet nationes, tamen unica tantum voce aut ſuffragio more aliarum Nationum contenta eſt. Qua ex ratione procedendi contigit, ut ſtatutum fuerit Papam directivo & coactivo Eccleſiæ ac generalis Concilii judicio ſubjici, at-

que inſuper octodecim articuli pro Eccleſia in Capite & in Membris reformanda concepti fuerint Conſtantiæ ſeſſione 40. Qui articuli magna parte in rem judicatam à Patribus Baſileenſibus, & Gallis ſanctione pragmatica Caroli VII. miſſi ſunt. Sed proh dolor! hæc Eccleſiæ reformandæ ratio tum demum in Synodo Lateranenſi ſub Julio II. & Leone X. vi majore eſt penitus antiquata: quoniam Julius II. armatus quidem hanc Synodum celebravit, ut Guichardini hiſtoria, & Acta ſecundæ Synodi Piſanæ fidem faciunt. Nihilominus Curiales Theologi perſuadere nituntur, Conventum Lateranenſem Oecumenicum eſſe Concilium: id autem niſi ſua abſoluta Monarchia nunquam conſequentur, quæ quanto eſt apud homines munitior, tanto & apud Deum imbecillior. Agedum homines in veram ſolidamque pietatem, & Eccleſiæ emendationem bene animati audiant Baſileenſe Concilium, quaſi ſpurium ex editione Romana Conciliorum fuiſſe expunctum atque abraſum: & ultimam Synodum Lateranenſem quæ ſacras electiones velut Schiſmaticas abrogavit pro Oecumenica, & Canonice facta nobis obtrudi. Quamquam tamen certum ſit, in Synodo Lateranenſi nullos ferme alios Epiſcopos quam ordinarios Curiæ Romanæ aſſeclas ſuffragium tuliſſe ex voto Papæ: & nihil quicquam *ſecundum* leges Ariſtocratici regiminis, & liberæ communionis Sanctorum Synodice conſtitutum: ſed cuncta abſoluto imperio ab armatis Pontificibus Julio II. & Leone X. imperata fuiſſe. Quocirca ad hominum cœcitatem illuminandam, quemadmodum Deus permiſit ut illo ipſo tempore quo Romani Pontifices ſuam abſolutam Monarchiam primum in Eccleſiam effundere, atque omnia pro arbitrio miſcere voluerunt, Turcicum imperium ſenſim radices ageret, & propagaretur: Ita illo ipſo anno quo abrogatione ſacrarum electionum & decretorum Baſileenſis Synodi, Eccleſiæ reformatio quaſi deſperata, & abſoluta Curiæ Romanæ potentia ad ſummum evecta faſtigium credebatur, hæreſis Lutheri emerſit: ac non modo iſtam deſpoticam & temporalem Monarchiam, verumetiam ipſum primatum Petri divinitus inſtitutum, permultaque alia Chriſtianæ religionis Myſteria oppugnavit ſuoque errore Lutherus majorem Europæ partem ab Romanæ matricis Eccleſiæ gremio defregit, atque avulſit. Qua ex ſtrage tantum abeſt ut Curia Romana ejuſque aſſeclæ inſtar Adami poſt peccatum, ad ſuam nuditatem, id eſt, humanorum Conſiliorum imbecillitatem attendere voluerint: cum potius quanto Schiſmata longius latiuſque in dies ſingulos ſerpunt, & Eccleſiam depaſcuntur, tanto magis nervos ſuæ abſolutæ poteſtatis & Monarchiæ in homines ſibi morigeros, atque unitatem Eccleſiæ ſervantes, & ſupra omnia adamantes intendant, ac libros certatim *de temporali Eccleſiæ Monarciba contra impios Politicos, deque Regibus abdicandis ſcribere continuent*: cujus rei teſtes ſunt Bozii, Carrerii, Belarmini, Becani, Suaris, & aliorum Lucubrationes. Quibus incœptis nemo probus,

vereque

vereque pius, ac Pacis atque unitatis Eccleſiæ amans eſt, qui prima inclinatione oculorum non videat, illos Chriſtianis Principibus viam ad ſchiſma inſtruere, atque univerſam politiam & publicum ordinem Chriſtianæ reipublicæ vehementer conturbare: eamque ob rem non magnopere præſentem Eccleſiæ ſtatum defleat, ſi tamen palam atque impune lugere fas eſt: quoniam illi qui etiam moderatione ſervata, Eccleſiæ & Religionis Catholicæ ruinam lamentantur, & ſeſe novis adinventionibus hominum clauſis oculis non immergunt, vix ac ne vix quidem ſuſpicionem hæreſeos devitant: quod ipſum olim B. pariter Hieronymo contigiſſe Severus Sulpitius narrat initio primi Dialogi de virtutibus Monachorum Orientalium *propterea quod vitia Clericorum inſectaretur:* quæ vitia ſi cum hodiernis comparentur, quaſi virtutes micabunt. Proculdubio recte dictum eſt à S. Baſilio Epiſtola x. ad Gregorium Nazianzenum ubi de faſtu & ſuperbia Occidentalium ingemiſcit, *tanto magis dominandi libidinem augeſcere, quanto Eccleſiæ impotentiores redduntur*: Id eſt ad pauciores homines rediguntur. Annon tota Eccleſia diſciſſa, atque horrendis Schiſmatibus diſſipata, jam tempus eſt reſipiſcendi, atque Eccleſiæ gubernationem ad aliquam tolerabilem mediocritatem revocandi? O temporum noſtrorum ſi alias unquam deploranda calamitas, & miſeria! Oſtendant anteactis retro ſeculis, ea quæ hodie pro Catholicis dogmatibus & regulis invehere moliuntur, aliquando in uſum veniſſe, & ea unquam incidiſſe tempora, quibus neque permitteretur Eccleſiæ ad ſuos nævos eluendos liberam & Canonicam Synodum habere, nec cuiquam de morum atque diſciplinæ Eccleſiaſticæ corruptela luctum coram facere! Amabo quidnam hoc aliud eſt, quam profiteri ſtatum Eccleſiæ eo miſeriarum delapſum præcipitem, ut jam neque vitia noſtra, neque ulla remedia pati queamus.

APO-

APOLOGIA
PRO
JOANNE GERSONIO.
PARS III.

De primatu Petri, ſacris electionibus, Hirarchico ordine, Paſtorum reſidentia, & immunitatibus Eccleſiaſticorum.

AXIOMA XXX.

De ſtatu aut principatu Monarchico Eccleſiæ, & ejus naturali Objecto: atque Chriſtum B. Petro tanquam Oeconomo, & Vicario ſuo, Capitique miniſteriali Eccleſiæ, ſolum exercitium, & exequutionem regiminis, non autem abſolutum regimen contuliſſe: & de triplici Poteſtate qua Pontifex hodie utitur fruitur: ac de differentia inter Monarchicum principatum Eccleſiæ; & ducis Venetiarum: depulſio Argumentorum pro abſoluta Papæ Monarchia.

XLI. CUm Dominus noſter apprime cognoſceret, quantum juſto atque neceſſario regimini Eccleſiæ humana poſſet obeſſe infirmitas, omnemque occaſionem ſuperbiendi, ac ſeſe negotiis ſecularibus immiſcendi Prælatis Eccleſiæ, quatenus Clerici ſunt, auferre vellet, B. Petrum externum duntaxat, & miniſteriale Caput, fundamentum, & petram Metaphoricam, ſymbolum, & figuram Eccleſiæ; ac ſignum viſibile Capitis, & Monarchæ eſſentialis Chriſti, paranymphum unionis ſponſæ cum Chriſto ſponſo, & communionis S S. Oeconomum aut diſpenſatorem, Vicarium atque Proregem ſuum in ſola facultate paſtoritia Miniſteriali ſpirituali conſtituit: quæ quidem facultas in dilectione & charitate fundatur: ideoque omnium mitiſſima & ſuaviſſima eſt Eſaiæ 40. *Sicut Paſtor gregem ſuum paſcet, in brachio ſuo congregabit Agnos, & in ſinu ſuo levabit, fœtas ipſe portabit.* Et Joannis 10. *Ego ſum Paſtor bonus: bonus Paſtor animam ſuam dat pro ovibus ſuis.* Item Matthæi 13. *Non contendet neque clamabit: arundinem quaſſatam*

 non

non confringet, & linum fumigans non extinguet. Et cap. ultimo Joannis: *Si diligis me, Petre, paſce Agnos meos, paſce oves meas.* Quocirca in morem gallinæ pullos ſub alas congregantis Matthæi 23. aut blandæ nutricis puerulos adlactantis de grege ſolicitus eſſe, ac ſeſe exinanire debet Chriſti domini, & Apoſtolorum exemplo: unde Apoſtolus capit. 2. prioris ad Theſſalonicenſes, *facti enim ſumus parvuli in medio veſtrum, tanquam ſi nutrix foveat filios ſuos.* Accurrit & gloſſa celebris Auguſtini ad cap. 21. Joannis: *Paſce Agnos meos, non ut tuos, gloriam meam in eis quære, non tuam; mea lucra, non tua: quia dilectio Dei probatur dilectione proximi.*

Quod vero Matth. 16. Dominus ait Petro, *Tu es Petrus, ſeu potius Petra, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam:* locus eſt plane Metaphoricus, & Allegoricus, ex quo ſecundum omnes Logicæ figuras, aut Theologiæ regulas quantumvis ampliatas, atque detortas, nullus quicquam aliud colligere aut extundere valet, præter Primatum. Quod ut fiat peropus certè eſt multiplici atque exacta ratiocinatione, ad evolvendam naturam & analogiam Chriſti Petræ & fundamenti abſoluti ac primarii cum Petro, qui eſt Petra ſymbolica; Fundamentum ſecundarium, & ſimilitudinarium. Item ineunda eſt convenientia & differentia Domini abſoluti gregis, & Paſtoris aut opilionis ovium brutarum cum Paſtore hominum: quia Prælati non eo modo hominibus imperant quo Paſtores brutis ovibus. Et ita claret hoc ipſo, regimen Ariſtocraticum (quod innititur poteſtati clavium immediate, & indiviſim Apoſtolis traditæ) à Primatu differre, quòd Ariſtocratia, clariſſime ex Scripturis abſque ulla ratiocinatione eliciatur, & cognoſcatur, Axiomate XIV. Primatus autem liquidò cognoſci nequeat ſine varia, & multiplici cogitatione animi: hinc enim ſexties ad minus ratiocinandum eſt. Conſule VI. Axioma cum Obſervationibus. Hercle Cardinalis Alliacenus cap. ultimo de Eccleſiæ Auctoritate recte obſervat, *Chriſtum non dixiſſe Petro, Et ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam tuam, & portæ inferi non prævalebunt contra te: Paſce oves tuas, &c. Sed ædificabo Eccleſiam meam ſuper hanc petram, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam: Paſce oves meas, &c.* ut oſtenderet Petrum non eſſe Dominum, ſed opilionem gregis, atque omnia damna quæ ejus culpa gregi contingerent præſtare: eique juxta Leges Ariſtocratici regiminis Euangelio conſecratas debere conſulere: cujus rei illuſtrandæ cauſa uſui eſſe poteſt reſponſum Jacob ad Laban ſocerum ſuum cap. 31. Geneſis, *captum à beſtia, & damnum omne reddebam, quicquid furto peribat à me exigebas: die noctuque æſtu urebar, & gelu, fugiebatque ſomnus ab oculis meis, &c.* Quicquid verò eſt conceſſum auctoritatis Petro his verbis, *Dabo tibi Claves regni cælorum, &c. Matthæi 16. & Joannis 21. Paſce oves meas, &c.* prius atque eminentius competit Eccleſiæ, Axiomate XIV. cujus rei cauſam reddit B. Auguſtinus 24. *Quæſt.* I. *Can.*

Quod-

Quodcumque.verſu.Si ergo hoc in Eccleſia fit,Petrus quando Claves accepit,Eccleſiam Sanctam ſignificavit, &c. Siquidem Dominus Petro poteſtatem confert velut figuræ & ſymbolo Eccleſiæ, & conſequenter omnes dotes, & privilegia etiam Petro ſeorſim & privatim delata,immediatius,& magis proprie congruunt Eccleſiæ quam uni & ſingulari Petro. Qui quidem ſi *materialiter* conſideretur ut Chriſtianus, univerſum populum gubernandum, ſi vero *formaliter*, tanquam Paſtor & Sacerdos, totum ordinem Hierarchicum, & continuo ſub hac duplici notione Eccleſiam univerſalem refert, cui Dominus Sacerdotium ſuum cum Poteſtate clavium immediate, indiviſim, & in commune detulit: activè quidem Sacerdotibus ut regant; paſſivè autem populo fideli ut regatur. Quocirca B. Auguſtinus Commentariis in Pſalmum centeſimum octavum ſtatuit facultates Petro conceſſas à Domino, *non habere illuſtrem intellectum, niſi cum referuntur ad Eccleſiam, cujus ille agnoſcitur in figura geſtaſſe perſonam propter Primatum quem in diſcipulis habuit.* Nam propter quod unumquodque eſt tale, illud magis tale.

Cæterum Pontifex Romanus triplici hodie utitur fruitur poteſtate: quarum prima conſiſtit in Primatu qui eſt inſtitutus à Deo, ac proinde *formaliter* conſideratus Juris Divini immutabilis eſt: Primatus autem eſt primus, atque eminentiſſimus gradus Sacerdotii Chriſti, quo Papa ſupra alios Epiſcopos excellit, ſicut Epiſcopi Jure Divino excellunt ſupra ſimplices Presbyteros, quæ altera ſpecies eſt Primatus: unde Epiſcopi *Principes Sacerdotum* vocantur à Patribus. Secunda poteſtas Papæ eſt Juris Eccleſiaſtici, quam partim conſuetudine, partim à Canonibus, & Eccleſiæ conſenſu adeptus eſt: quare Canonibus, & Eccleſiæ conſenſu pariter regi debet. Tertia eſt poteſtas temporalis, quam habet velut Princeps politicus in *Patrimonium S. Petri* quod nuncupant: quam poteſtatem partim Pipini, & Caroli Magni Regum noſtrorum donatione & liberalitate, partim Jure Gentium & præſcriptionis, more aliorum Principum politicorum collegit: de qua inpræſentiarum nullus nobis ſermo. Huc & Valentiniani Auguſti Novella adgreganda Titulo vigeſimo quarto Novellarum Codicis Theodoſiani *de Epiſcoporum ordinatione*: quam Leo Magnus contra Sanctiſſimum Epiſcopum Hilarium Arelatenſem impetravit: qua declaratur poteſtatem Epiſcopi Romani à triplici fonte manare; *nimirum à B. Petri merito, à dignitate Civitatis Romanæ,* quæ princeps eſt omnium Metropolium, *& à Synodorum auctoritate*, genuina ſunt verba Imperatoris, quibus edocemur, hodiernam Papæ Monarchiam ut Juris Divini, ne quidem B. Leoni cognitam fuiſſe: quamquam omnium maximè privilegia B. Petri ſæpe contra veritatem in ſua cauſa ampliarit, aſſerens Chriſtum univerſam poteſtatem Eccleſiaſticam uni Petro, non toti Eccleſiæ collectim ſumptæ detuliſſe: *atque ab ipſo quaſi quodam capite dona ſua voluiſſe in omne Corpus Eccleſiæ manare*

nare,ut exſortem ſe Myſterii intelligeret eſſe divini,qui auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere. Quæ poſtrema verba æquivocatione illudunt Lectori, quoniam ſoliditas Petri non ſemper adeſt Romano Pontifici, niſi Legem Divinam, Naturalem & Canonicam obſervet; ac certiſſimum eſt cæteros Epiſcopos, ſicut & Romanum ſuam habere auctoritatem immediatè à Deo, quemadmodum & cæteros Apoſtolos à Chriſto, non à Petro, ut Axiomate XIV. demonſtratum eſt. Sane Honoratus Maſſilienſis Epiſcopus aut quicumque alius vitam B. Hilarii Arelatenſis ſcripſit, de illo quem optimè noverat, ut de viro Apoſtolico loquitur, teſtaturque controverſiam de Chelidonio Epiſcopo Veſontinenſi cauſam præbuiſſe B. Leoni Hilarium opprimendi; quia nimia libertate Hilarii offenderetur, & Eccleſias Canonibus ſecundum decreta Conciliorum Hilarius regi flagitaret. Quam controverſiam paucis referre neceſſe eſt. Id enim ad Primatum & Canones pro quibus velitamur, magnopere attinet. Cauſa ergo eſt ejuſmodi: Quoniam Canonibus eſt definitum ut negotia provinciæ Synodo provinciæ decidantur, Axiomate XXIX. & tota Gallia rumor erat Chelidonium Veſontinenſem Epiſcopum plane indignum eſſe Sacerdotio, quippe qui olim viduæ maritus, & judex litium capitalium fuiſſet in ſeculo, quod eſt Canonibus prohibitum Sacerdotibus: omnes Galliarum Epiſcopi præſide Hilario Arelatenſi Synodum ſuper ea controverſia celebrant, cui Sanctus Germanus Antiſſiodorenſis Epiſcopus interfuit, eſtque Chelidonius auditus multiſque etiam teſtibus fide dignis auditis, omnium Epiſcoporum ſuffragiis exauctoratur. Sed ut hoc Synodali judicio abſolveretur, ſeſe Roman ad Leonem Magnum, ſicut olim Appiarius Siccenſis Eccleſiæ Africæ Presbyter ad Zozimum contulit. Quod ubi comperit Hilarius, teſtimonio rectæ conſcientiæ fretus, intrepidus Romam ſine ſago, dura hyeme pedes omni difficultate itineris ſuperata feſtinus properat Apoſtolorum atque S S. Martyrum occurſu peracto, beato Leoni illico ſe præſentavit cum reverentia impendens obſequium, & cum humilitate depoſcens, ut Eccleſiarum ſtatum more ſolito ordinaret: adſtruens Chelidonium apud Gallias publicam merito excepiſſe ſententiam, & nihilominus in urbe ſacris altaribus intereſſe. Rogat atque conſtringit B. Leonem ut ſi ſuggeſtionem ſuam libenter excepit, ſecrete jubeat emendare: ſe ad officia, non ad cauſam veniſſe, proteſtandi ordine, non accuſandi; quæ ſunt acta in Synodo, ſuggerere: porrò ſi aliud velit, ſe non futurum eſſe moleſtum. Qua libertate Hilarii B. Leo exacerbatus, eum Epiſtola ad Epiſcopos Viennenſis provinciæ accuſat, *quaſi ſe B. Petro Apoſtolo non pateretur eſſe ſubjectum, atque Eccleſiarum ſtatum, & Concordiam Sacerdotum novis præſumptionibus turbaret.* Attexit inſuper, ſe defectu probationum adverſus Chelidonium, illum abſolviſſe, &c. Sed auctor vitæ Hilarii de B. Leone atque Hilario loquens hæc narrat: Et quia, inquit, tantorum virorum præſertim jam ad ſupernam gratiam

gratiam vocatorum, nec in narratione audeo judicia ventilare, hoc breviter tetigiſſe ſufficiat, quod Hilarius ſolus tantos ſuſtinuit, quod nequaquam minantes expavit, quod inquirentes edocuit, altercantes vicit, potentibus non ceſſit: quod in diſcrimine vitæ poſitus communioni Chelidonii quem cum tantis viris Galliarum Epiſcopis ſcilicet damnaverat, conjungi nullatenus acquievit: quod cuſtodibus à Præfecto urbis rogante Leone Magno appoſitis hyemis rigore ſæviente, quos ratione non flexerat, credit relinquendos: In Civitatis receſſu, licet corporali infirmitate fractus, tamen perfectione ſanctus, & pietate ſanctiſſimus totum ſe ad placandum tunc animum ſancti Leonis inclinata humilitate convertit, miſſo primitus S. Ravennio tunc Presbytero: poſtmodum proprio ſucceſſore: deinde S. Nectarium, ſanctumque Conſtantium præcipuos Sacerdotes, &c. Poſtea Scriptor hujus vitæ ſententiam Præfecti urbis de Hilario in hunc modum ſubnectit. Auxiliaris tunc Præfecti quæ fuerit ſententia, credidi inſerendum, cujus hæc verba ſunt: Sanctos Nectarium, & Conſtantium Sacerdotes cum Beatitudinis tuæ parte venientes digna admiratione ſuſcepi, cum iis ſæpius ſum loquutus de virtute animi atque conſtantia, contemptuque rerum humanarum qui inter fragilitates noſtras ſemper beatus es. Nam quid poteſt in hac corporea vita eſſe ſecundum, quæ cum ſit miſera, tamen non poteſt eſſe perpetua? Loquutus ſum etiam cum Sancto Papa Leone, hoc loco credo aliquantum animo perhorreſcis, ſed cum propoſiti tui tenax ſis, & ſemper æqualis nulloque commotionis felle rapiaris, ſicut nullis extolleris illecebris gaudiorum, ego nec minimum quidem factum Beatitudinis tuæ arrogantiæ memini contagione fuſcari. Sed impatienter ferunt homines, ſi ſic loquamur, quomodo nobis conſcii ſumus: aures præterea Romanorum quadam teneritudine plus trahuntur, quibus ſi ſe Sanctitas tua ſubinde dimittat, plurimum tu nihil perditurus acquiris. Da mihi hoc, & exiguas nubes parvæ mutationis ſerenitate compeſce. Hactenus auctor vitæ Hilarii qui ſe præſentem fuiſſe exequiis illius, & claruiſſe miraculis, ac cives Arelatenſes ſolitos jurare *per Sanctum Hilarium* teſtatur: eſtque valde dolendum, quod tam anguſte, & jejunè de tanto viro ſcripſerit, quaſi ſua Lucubratio à viris tantum ſui ſeculi quibus geſta Hilarii notiſſima erant, legi deberet: quæ cauſa eſt, ut ſæpe divinandum & conjiciendum ſit quid velit: At ſubſidio nobis fuerunt Epiſtolæ B. Leonis ad Epiſcopos Viennenſis provinciæ: unde nomen Chelidonii & cauſam quamobrem damnatus ſit excerpſimus. Vide Chronologiam ſacræ Inſulæ Levinenſis. Cæterum hæc controverſia non ei diſſimilis eſt quæ Patribus Africanis cum Zozimo, Bonifacio & Cœleſtino Papa interceſſit in cauſa Appiarii de qua paulò antè diſputavimus: in vtraque enim certatur, utrum Canones, & judicium Synodale integrum manere debeat. Neque B. Leo aliud contra objicit quàm non ſatis probata fuiſſe quæ adverſus Chelidonium dicebantur. *Quaſi*

vero, ut Patres Africani Cœleſtino reſponderunt, *ſit credibile, Deum unicuilibet poſſe inſpirare examinis juſtitiam, & innumerabilibus congregatis in Concilium Sacerdotibus illam denegare.* Quis credat, hujus controverſiæ examen non multo facilius potuiſſe fieri in Galliis, ubi teſtes innumeri erant oculati quam Romæ: & Hilarium, Sanctum Germanum Antiſſiodorenſem atque innumeros alios ſanctiſſimos Galliarum Epiſcopos non exactiſſime teſtes examinaſſe. Certe Præfectus urbis dum refert *homines impatienter ferre, ſi ſic loquamur, quo modo nobis conſcii ſumus & aures Romanorum quadam teneritudine plus trahi, &c.* non obſcure indicat, Leonem Magnum habuiſſe aures nimium delicatas, nec pati potuiſſe Hilarium, qui artes aulicas minimè noverat, ſibi verba facere tanquam Epiſcopo & Conſacerdoti pro Canonum & Synodorum libertate: jamjam enim illo ſeculo Monarchia hodierna radices agebat: hoc tantum intererat, quod eam ut Jure Divino inſtitutam venditare non audebant. Cum ergo B. Leo judicio Eccleſiaſtico adverſus Hilarium vitæ ſanctimonia & integritate celeberrimum apud omnes nihil poſſet, auctoritate Valentiniani Auguſti, Primatum ſuum, & facultatem ordinandorum Epiſcoporum Viennenſis Provinciæ ei abrogavit, quaſi eam ſibi aſſumpſiſſet, & non antiqua conſuetudine poſſideret. Siquidem Imperatores ad Romani Imperii atque Urbis æternæ dignitatem ſpectare ducebant, ut omnes alii Epiſcopi Romano Epiſcopo tanquam Monarchæ parerent, ſicut Novella Valentiniani his clauſulis declaratur: *Cum igitur ſedis Apoſtolicæ Primatum Sancti Petri meritum, qui Princeps eſt Epiſcopalis coronæ, Romanæ dignitas Civitatis, Sacræ etiam Synodi firmarit auctoritas, ne quid præter auctoritatem Sedis iſtius inlicitum præſumptio adtentare nitatur. Tunc enim demum Eccleſiarum Pax ubique ſervabitur, ſi Rectorem ſuum agnoſcat univerſitas, &c. Verum ne levis ſaltem inter Eccleſias turba naſcatur, vel in aliquo minui religionis diſciplina videatur, hoc perenni ſanctione decernimus, ne quid tam Epiſcopis Gallicanis, quam aliarum Provinciarum contra conſuetudinem veterem liceat ſine viri venerabilis Papæ urbis æternæ auctoritate tentare: ſed illis omnibuſque pro Lege ſit, quicquid ſanxit, vel ſanxerit Apoſtolicæ ſedis auctoritas. Ita ut quiſquis Epiſcoporum ad Judicium Romani Antiſtitis evocatus venire neglexerit, per moderatorem ejuſdem Provinciæ adeſſe cogatur, per omnia ſervatis quæ Divi Parentes noſtri Romanæ Eccleſiæ detulerunt.* Hactenus Novella. Jam ergo ſcioli prodeant, & abnegare audeant *typhum ſeculi*, ut Patres Africani loquuntur, *in Eccleſiam à Romanis Epiſcopis effuſum* Axiomate XXIX. atque hodiernam Papæ Monarchiam ab humanis inſtitutis nequaquam ortum ſuum repetere? Iſtuc pariter referre oportet quod Beda tractatu de ſex ætatibus Mundi memorat, *Phocam Imperatorem, rogante Bonifacio* III. *Gregorii Magni ſucceſſore, ſtatuiſſe ſedem Romanæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ caput eſſe omnium Eccleſiarum, quia Conſtantinopolitana primam ſe*

omnium

omnium Eccleſiarum ſcribebat. Quod Phocæ edictum, ad Juris Divini pro Petri Primatu declarationem, & exequutionem ſpectat, non autem alia quæ fiunt contra Canones & cauſas eſſentiales poteſtatis Eccleſiaſticæ.

Profectò recta ratio juſtaque diſciplinæ & politiæ Eccleſiaſticæ moderatio effecit, ut cum Patres antiqui ex Sacris Scripturis Primatum Petro delatum à Domino colligerent, una quoque ad ordinem, & unitatem ſervandam, vitandaque Schiſmata decernerent Primatum ad Petri ſucceſſores dimanaſſe. Ecquis enim ſanæ mentis ſibi animum inducat, Chriſtum omnis legitimæ poteſtatis atque ordinis auctorem ac vindicem, (*Nam quæ ſunt, à Deo ordinata ſunt* Roman. 13.) Primatum in uno Petro finiendum inſtituiſſe? quando certiſſimum eſt, nullam familiam, nullum ſodalitium, aut Collegium abſque aliquo Primatu aut Principatu unquam extitiſſe? Quapropter olim cum Lacedæmonius quidam, civem Athenienſem impenſius Democratiam laudantem audiret, ab eo appoſitè quæſivit, quidnam ergo cauſæ eſſet, cur hanc gubernandi formam domi ſuæ non inſtitueret? Certe tantumdem pro retinendo Primatu, quantum pro abſoluta Monarchia exſcindenda pugnare debemus. Quod ſi quis inſurgat, dicatque; Sacerdotium aut Epiſcopatum Domini in indiviſibili conſiſtere, & Claves in commune datas omnibus Apoſtolis, illoſque & dignitate & poteſtate pares extitiſſe, auctore Cypriano: ac proinde Papam ſupra alios Epiſcopos nihil obtinere, cum omnes Epiſcopi indiviſim, & in commune Apoſtolis ſucceſſerint, atque etiam ex æquo ipſimet Petro ſuccedant in Sacerdotii Chriſti adminiſtratione. Repones, hæc quidem vera eſſe de Chriſti Sacerdotio & poteſtate Clavium, non de Primatu qui ſeorſim & ſeparatim Petro creditus eſt, ut ſua morte illum conſenſu Eccleſiæ tranſmitteret ad ſedem, & Eccleſiam in qua ultimo pedem defigeret, ac vitam obiret. Etſi enim vita hominis Ens ſit ſucceſſivum in continuo motu per totum ſui ſpatium conſideranda, nihilominus ut Solon poſt Sapientem Hebræum dicebat Eccleſiaſtici xi. habenda præſertim eſt ratio extremæ clauſulæ. Unde Theologi docent, quanquam ſingulæ periodi vitæ Chriſti ſeorſim ſumptæ plus ſatis ad generis humani redemptionem conducant; attamen Chriſtum rationem ſuæ paſſionis & mortis tanquam ultimi, atque perfectiſſimi termini voluntatis, & Teſtamenti ſui, quod ſola morte confirmatur, potiſſimum haberi voluiſſe. Itaque contendimus, Primatum, qui ante ſupremum diem Petri ambulatorius fuerat propter officium Apoſtolatus, tandem ſedi, & Eccleſiæ Romanæ cum omnibus privilegiis quæ Primatum ſequuntur, addictum: ob eamque cauſam Antiochena Eccleſia in qua obiter tantum, non finaliter ſedit, non poteſt de hac prærogativa cum Romana Eccleſia contendare, in qua Petrus diem ſupremum exegit. Quandoquidem mors Petri ejuſdem intenſionem atque voluntatem de Primatu in Romana Eccleſia figendo declarat; neque uſpiam gentium commodius

dius ad promulgationem Euangelii deſigi poterat: communiſque Patrum conſenſus, qui Petrum Romæ mortuum perhibent, Canoni Catholico Generalis Concilii æquipollet hac in parte. Neque vero obſtare poteſt, quod Eccleſia, ſi ei bonum, & expediens videatur, poſſit hodie Primatum aliò tranſportare. Cum enim Primatus architectonice, per proprietatem, atque dominium inſit Chriſti Sacerdotio quod toti Eccleſiæ creditum eſt, ut illud unà cum ipſo Primatu propaget, inde fit, ut Eccleſia ob juſtam & neceſſariam cauſam Primatum quocumque voluerit, transferré valeat: quemadmodum ſi è re fuiſſet Eccleſiæ, poterat imperare Petro, ut alibi quàm Romæ ſedem conſtitueret.

Verumenimvero, qui in Primatu ſedis Apoſtolicæ ea quæ Juris ſunt Divini ab iis quæ Juris ſunt humani, minimè ſecernunt, in graviſſimos errores prolabi neceſſe eſt, ſicut omnibus abſolutæ Monarchiæ patronis uſu evenit. Dato autem Primatu, ut divinæ inſtitutionis *formaliter*, *objectivè*, *& quoad eſſentiam*, tria inde Conſectaria evidenter & neceſſario inferimus: quibus ex Conſectariis pronum cuique erit elicere, quodnam ſit naturale Objectum Primatus, id eſt, quouſque Plenitudo poteſtatis Papæ ſecundum Legem Divinam, & rectam Rationem ſe extendat: primum Conſectarium eſt, Papam habere ſedis, ordinis, honoris, & ſuffragii prærogativam ſuper omnes alios Epiſcopos, & debere Conciliis, ſi modo eis interſit, præſidere, eaque ut ſuperius dictum eſt, inita multitudine ſuffragiorum concludere, Axiomate XXVI. De hac autem Sedis, atque Ordinis prærogativa lege Canonem ſextum Nicænum, tertium Conſtantinopolitanum, & 28. Chalcedonenſem. Alterum Conſectarium eſt Romanum Epiſcopum eſſe vindicem atque exequutorem Legis Divinæ, Naturalis, & Canonicæ, ſive Regiminis Ariſtocratici Eccleſiæ erga particulares Eccleſias: ita tamen ut ſi de hac exequutione aliqua naſceretur controverſia, eam Synodicè decidi oporteret: quia ſuprema poteſtas Eccleſiæ in Synodo habitabat, Axiomate XX. XXI. XXIX. Tertium Conſectarium eſt, Synodum Generalem *regulariter* & *ordinariè* abſque conſenſu & ſententia Romani Epiſcopi legitimè petita vel impetrata haberi non poſſe, conformiter ad Regulam ſeu Canonem Eccleſiaſticum cujus Socrates lib. ſecundo Hiſtoriæ cap. quinto, & 13. Item Sozomenus lib. tertio cap. nono meminit. Quam Regulam non legimus in aliqua Synodo conditam, ſed more, & conſuetudine quæ Canoni æquivalet introductam Eccleſiæ primitivæ temporibus: puta quando Imperatores Concilia Generalia omnibus Patriarchis: imò & Metropolitis plerumque indicebant, ut aliàs demonſtravimus. Quartò decretum eſt in octava Synodo, ut rerum graviorum appellationes ad ſedem Patriarchalem deferantur. Profectò ſtante Conſtantinopolitano Imperio, & Eccleſia Orientali, plenitudo poteſtatis Primatus Romanæ Eccleſiæ, his quatuor Conſectariis contenta & circumſcripta erat.

Sed

Sed inclinante Imperio, & Religione Chriſtiana in toto Oriente propter effuſionem Turcarum, abſoluta Papæ Monarchia paulatim obrepſit, cum Eccleſia Latina ad paucas nationes Europæ redigeretur, nec Patriarchæ Orientis amplius diſciplinam, & gubernationem Eccleſiaſticam in æquilibrio continebant, ut antea conſuetum erat. Tum enim ſoli Pontifices Romani de rebus Eccleſiaſticis pro ſuo arbitrio etiam extra Synodum Canonicam ſciverunt. Cui operi Gregorius VII. teſte Onuphrio in illius vita, quam Gretſerus edidit in lucem, ſupremam manum impoſuit *ſuis Dictatibus imperioſis*, qui leguntur lib. 2. Epiſtolarum Gregorii VII. poſt Epiſtolam quinquageſimam quintam. Quo ſeculo electio Papæ Cardinalibus diverſarum Nationum Europæ credita eſt, magno quidem & ſingulari humanæ Sapientiæ Arcano: quoniam tum omnes Chriſtianæ Nationes Europæ ad Papatum ſive abſolutam Curiæ Romanæ Monarchiam tutandam zelo indiſcreto ſcientes, prudenteſque obſtrictæ & devinctæ ſunt: unde innumera mala dehinc prodierunt. Et doctores Scholaſtici, Monachi præſertim, atque inter alios S. Thomas, ex Analogia gubernationis Monarchiarum temporalium, & praxi regiminis Eccleſiæ quod ſuo ſeculo obtinebat, placita Monarchiarum ſecularium in Eccleſiam (quæ ſpiritualiter ſecundum leges à Chriſto poſitas regi deſiderat) introduxerunt: atque Papam velut abſolutum infallibilem Monarcham Eccleſiæ; & Romanam Eccleſiam, quamquam particularis ſit Eccleſia, pro univerſali Eccleſia coli voluerunt: quo privilegia & immunitates contra Jus Commune, & Regimen Ariſtocraticum ſibi conceſſas proclivius defenderent, ac invitis ordinariis retinerent. Cum autem hujus abſolutæ Monarchiæ dominatus in immenſum excreſceret, omnibuſque eſſet formidoloſus, quia in omnium jura pervaſerat, tandem Patres Conſtantienſes hanc Monarchiam ad bonum & tolerabilem uſum mitigare, & emendare annixi ſunt; *ſubjiciendo Papam, & Romanam Eccleſiam Regimini Ariſtocratico Eccleſiæ, atque directivo & coactivo judicio Concilii Generalis*, Axiomate 11. De Papæ autem Monarchia obiter tantum egerunt, octava ſeſſione Articulo 41. errorum Joannis Wicleff, ut Axiomate XI. notavimus. Eſtque amplius obſervatione dignum, ante tempora Synodi Conſtantienſis nullum ab Eccleſia decretum exiſſe, quo Chriſtiani tenerentur Papam velut Monarcham Eccleſiæ venerari, & ſuſpicere. Quandoquidem hodiernus Papatus, & S. Petri Primatus res ſunt valde differentes: & quanquam Eccleſiæ Romanæ Primatus radix, & fundamentum exiſtat Eccleſiaſticæ Monarchiæ quam intuemur, tamen non omnis Primatus aut Principatus natura ſua Monarchicus eſt; ut de primo præſide Parlamenti, & duce Venetiarum claret. Itaque ut primatus Eccleſiæ Romanæ evaderet Monarchicus, longa Eccleſiæ praxi, & conſuetudine, nec-non etiam conſtitutione Patrum Synodi Conſtantienſis opus fuit. Hic enim ut olim in primitiva Eccleſia, mos anti-

quus & conſuetudo Canoni æquipollent, modo Legi Divinæ aut Naturali non adverſentur, Axiomate III. & IV. Præterea ut Axiomate V. obſervavimus, *Antequam quæſtio ſufficienter eliquata fuerit univerſali Concilio, tum humanæ infirmitatis errorem cooperit Charitas unitatis.* Itaque quotquot hodie Synodi Conſtantienſis decreta reſpuunt, ut omnis abſolutæ Monarchiæ architecti, nos ad Canonem ſextum Nicænum, de Patriarchatuum origine, & diſtributione, & ad tertium Conſtantinopolitanum, 28. Chalcedonenſis Synodi, & 17. ac 26. octavi Concilii Generalis ablegant, efficiuntque ut ſolummodo Papam pro Primate habere, & tenere debeamus: adeò ut cuncta ejus geſta Synodo decerni, & probari neceſſe ſit, conformiter ad quintum Canonem Nicænum, & praxin exhibitam Axiomate XXIX. ſicque illorum Monarchia funditus perit. Verum quia ego ſemper præ me tuli, iterumque profiteor, me fide Catholica Synodi Conſtantienſis decretis adhærere, quibus etiam Eccleſiæ definitionem propter Regiminis Ariſtocratici temperamentum, conformem effeci Axiomat. I. & II. eam ob rem nobis explicandum reſtat, quænam amplius Conſectaria erui valeant ex forma Monarchiæ Pontificis Romani, quam Synodus Conſtantienſis approbavit & explicavit. Primum eſt quod Papa regulariter & ordinariè præditus ſit auctoritate indicendi, & convocandi Synodos Generales, quibus ſimiliter per ſeſe aut legatos ſuos præſidere, eaſque ſubductis Patrum ſuffragiis concludere debet, Axiomate XXV. & XXVI. Secundum Conſectarium, quod polleat facultate Canones exſequendi erga ſingulares Eccleſias: & neceſſitate occurrente communi Eccleſiæ bono & utilitate, eoque in caſu quo Concilium ſi foret congregatum, poſſit de Canonibus diſpenſare, Axiomate XXVII. Tertio propter juſtam & neceſſariam cauſam poteſt quoque aliquod decretum proviſorium condere quoad Synodus celebretur: Ita tamen ut ejuſmodi decretum neque univerſalem, neque particulares Eccleſias obliget, ſecluſo illarum Canonico conſenſu, & approbatione, conſule XXII. Axioma, Gerſonium de poteſtate Eccleſiaſtica, conſideratione 4. Almainum de auctoritate Eccleſiæ cap. 10. circa medium: & hinc ſtatue, *cunctas Leges, Conſtitutiones, Bullas, aut Decretales Pontificum, niſi de diſciplinis Canonum receptorum*, & *pro eorumdem Canonum obſervatione ſanciantur, eſſe duntaxat proviſorias*, & *temporaneas*, niſi aliter Eccleſiæ Catholicæ, penes quam ſumma eſſe auctoritas regiminis, & juriſdictionis, videatur. Quibus cogitate ponderatis, facile eſt videre, cur Bulla Cœnæ Domini, cum permultis aliis Pontificum decretalibus, item novæ Synodi Tridentinæ Conſtitutiones ad politiam, & diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantes, Gallos, qui eas nunquam receperunt, minimè obligent. Quarto inſurgit, *Papam à ſolo Generali Concilio judicari poſſe*: cum tamen antea ejus decreta Synodo provinciali probarentur, aut improbarentur, congruenter ad quintum Canonem Nicænum Axiomate XXIX. Quinto ad eum velut

ad

ad Monarcham poteſt appellari: ita tamen ut de ejuſdem judicio pariter provocare liceat ad Concilium Generale. Quæ appellationes ad Concilium, ut expeditius definirentur, Patres Conſtantienſes voluerunt ſingulis decenniis Synodos Generales inſtitui, & velut per quandam continuationem, aut termini pendentiam expectari, ſeſſione 39. Ex quo liquet poſt conſtitutam tolerabilem Papæ Monarchiam à Synodo Conſtantienſi, deciſionem & expeditionem controverſiarum longè difficiliorem, ac operoſiorem evaſiſſe quàm antea dum Synodo provinciæ cuncta negotia provinciæ decidebantur ſecundum Jus Commune: quia ejuſmodi Concilia provincialia bis annuatim cogebantur, neque ad Jus, & æquum obtinendum ullus patrios fines egredi cogebatur. Quam ad formam ſanctiſſimæ diſciplinæ, Jurique naturæ maximè conformis, impoſſibile fuit Patribus Synodi Conſtantienſis, & Baſileenſis Romanam Eccleſiam redigere: ſapientis autem eſt legiſlatoris inſervire temporibus, & leges præſcribere quas non planè impoſſibile ſit in mores abire: quia in Moralibus, & Politicis valde difficila aut quæ pacem turbant impoſſibilibus debent accenſeri: unde etiam in communem uſum proverbii abiit, *Satius eſſe infantem ſuum mucoſum relinquere, quam ei naſum evellere, aut ſanguinem exprimere.*

Ut ergo ſummam noſtræ diſputationis faciamus, hinc exploratum redditur, quamquam Primatus *formaliter, intenſivè, objectivè*, quoad eſſentiam, & inſtitutionem ſit immutabilis, quia eſt à Deo inſtitutus; verumtamen *materialiter, ſubjective, extenſive*, quoad exiſtentiam, uſum, & exſequutionem, ac limitationem, ab Eccleſiæ definitione, & conſuetudine omnino pendere: hocque inter alios ſextus Canon Nicænus, & 17. ac 26. octavi Concilii Generalis declarant, ut de Synodo Conſtantienſi, & Baſileenſi taceam: vide pariter Gerſonium de Poteſtate Eccleſiaſtica conſideratione 7. 8. & 9. Quocirca illi tota quidem errant via, qui has quatuor propoſitiones velut æquipollentes, ac ejuſdem planè notionis ut fide Catholica credendas obtrudunt: 1. *Petrus habet primatum totius Eccleſiæ Catholicæ.* 2. *Petrus eſt viſibile caput Eccleſiæ loco Chriſti.* 3. *Petrus eſt vicarius Chriſti in regimine totius Eccleſiæ.* 4. *Petrus eſt Monarcha Eccleſiæ Catholicæ.* At quam ob cauſam, & quo ſenſu Petrus habeat primatum: & curnam dicatur Monarcha, ſatis conſpicuum redditur ex antecedentibus. Quod autem caput viſibile Eccleſiæ loco Chriſti eſſe poſſit, ut falſum atque omninò erroneum diruitur Axiomate xv. quoniam Chriſtus nullum habet ſucceſſorem in ratione & natura capitis viſibilis, ut vitam & motum gratiæ, ac juſtificationis in corpus Eccleſiæ influat. Denique negatur eſſe Vicarius Chriſti in abſoluto regimine Eccleſiæ, ſed tantum in ſola poteſtate Miniſteriali ſpirituali conceditur: quia Dominus regimen Ariſtocraticum inſtituit, Axiomate XIV. XVI. & XXIX. ac ſolam exſequutionem ejuſmodi regiminis

Petro credidit, ut hac tota Apologia à priori, & poſteriori docuimus. Procul dubio controverſiam hanc de Papæ Monarchia accuratius terminare non poſſumus, quàm ipſius Monarchiæ definitione: *eſt autem ſuprema poteſtas unius, ad homines ſibi ſubditos abſolute regendos ſecundum Jus Divinum & Naturale, illoſque cogendos ut imperata faciant.* Quam abſolutam poteſtatem Principibus politicis etiam in ſtatu electivo competere certum eſt: quoniam armantur gladio ad reſtitantes non modò ſingulares homines, verum etiam urbes, & provincias integras, ſi res poſtulet cogendos. Hoc autem cum poteſtati miniſteriali Spirituali Eccleſiæ penitus repugnet, certum eſt Romanum Pontificem Monarcham dici non poſſe niſi valde improprie, & æquivoce: tum quia Canonibus Conciliorum Generalium ſubjicitur, quarta & quinta ſeſſione Conſtantienſi: tum etiam quia alio modo Chriſtianos cogere nequit Jure Divino, quam per excommunicationem, quæ non poteſt dici coactio, ſi proprie loqui velimus. Accedit quoque excommunicationem non poſſe feri niſi in homines ſingulares, nequaquam verò in communitatem, Collegium, urbem, diœceſim, &c. Vide Axioma XVII. Cedant ergo adverſarii aliam definitionem Monarchiæ quæ preſſe, atque proprie Romano Pontifici quadrare poſſit, ſi eum Monarcham *ſynonymè* haberi velinr.

At operæ pretium me facturum arbitror, ſi hoc loco differentiam ſtatus pure Ariſtocratici, qualis eſt Reſpublica Venetiarum, & Monarchici Ariſtocratica moderatione temperati explicavero: Quandoquidem dux Venetiarum ſeorſim à Senatu, & Concilio ſex aut decem Præfectorum nulla omnino pollet auctoritate, ne quidem in privatos cives, & ſubditos Reipublicæ: eſtque tanquam primus Præſes reſpectu Parlamenti, aut Decanus intuitu Capituli, vel facultatis Theologicæ Pariſienſis verbi cauſa. Contra autem ſummus Pontifex ut Monarcha inſtructus eſt facultate regendi Eccleſias particulares ſecundum Jus Divinum, Naturale, & Canonicum in ordine ad regimen Ariſtocraticum: Idemque pariter eſt judicium de omnibus Epiſcopis *reſpective*, & *proportionatim* in ſua diœceſi. Quare ſuo quoque modo Monarchas dici poſſe contendimus: quia ſecundum Jus commune, *id quod eſt Papa in Eccleſia univerſali, eſt quilibet Epiſcopus in ſua particulari*, auctore Bellarmino 5. de Romano Pontifice cap. 3. Quocirca Jure Divino Epiſcopi tantumdem habent poteſtatis in ſuis privatis diœceſibus, quantum & Papa ſibi poteſt vendicare in totam Eccleſiam diſgregatam: immo verò juſto atque neceſſario ſubſidio ſecluſo, Pontifex nullum Jus obtinet aliquid ſtatuendi in diœceſibus aliorum Epiſcoporum ſecundum Legem divinam.

Nunc ad rationes oppoſitas Cardinalium de Turrecremata, Cajetani, & aliorum tranſeamus, quas quidem Cardinalis Bellarminus methodo luculentiore erudivit, mihique potiſſimum videntur ad tria capita poſſe revocari: & primum

mum Bellarminus lib. 2. de Conciliorum auctoritate cap. 15. & 16. objicit, *Petrum à Chriſto immediate conſtitutum eſſe fundamentum & paſtorem Eccleſiæ: & conſequenter Eccleſiam ab illo tanquam domum à proprio fundamento, & gregem à Paſtore pendere: utque domus incumbit & fulcitur fundamento, ita & gregem à Paſtore regi, & paſci. Quod ipſum Dominus demonſtrat Matthæi* 16. *Tu es Petrus ſeu petra, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, &c.* Item Joannis ultimo: *Paſce agnos meos, Paſce oves meas &c.* Quæ collectio Bellarmini tota eſt Metaphorica, & parabolica, lectoremque fruſtratur à dicto ſecundum quid ad dictum ſimpliciter: quoniam ex Metaphoris, parabolis, & allegoriis non neceſſaria argumenta, ſed levia, analogica, & ſimilitudinaria tantum ducuntur, quæ, ut ajunt in ſcholis, ſemper altero pede claudicant Axiomate VI. Fateor igitur ex ſimilitudine fundamenti domus, & analogia Paſtoris atque omnium, recte colligi Petri primatum, non abſolutam Monarchiam. Deinde cum Petrus ſit opilio, & Vicarius Chriſti, non Dominus abſolutus gregis, atque oves Chriſti rationales ſint, non brutæ; natura quidem legis gratiæ, & Euangelii exigit, ut Chriſtiani oves Domini gubernentur conformiter ad ſuam, & poteſtatis Eccleſiaſticæ naturam, quæ miniſterialis Spiritualis eſt: id eſt, regimine omnium ſuaviſſimo, liberrimo & naturæ convenientiſſimo, de quo tota hac lucubratione diſſeruimus.

Secundo narrant, Dominum & generatim & privatim ſuas oves Petro paſcendas & regendas commiſiſſe Joannis ultimo, ac neminem ex illo numero, ne quidem Apoſtolos excepiſſe: continuoque ſequi, Papam non modo donatum poteſtate paſcendi Eccleſiam *diſtributim* ſumptam, verumetiam *confertim*, quatenus in Synodum Generalem confluxit, quia Concilium Generale ad oves Chriſti pertinet: ac proinde Papam eſſe ſupra Concilium, non è contrario Concilium ſupra Papam. Quatuor hic reſpondeo, atque in primis Maldonatum Commentariis in hunc locum, *Paſce oves meas*, teſtari omnes Patres antiquos aſſerere Chriſtum ter interrogando Petrum, *an ſe amaret, utque ſuas oves paſceret*, oſtendere voluiſſe, quod in integrum reſtitueretur, unde trina negatione exciderat: *quaſi diceret; ter me negaſti timendo, ter me confitere amando.* Itaque ſi Primatum excipias, nihil hic conceditur Petro, quod etiam aliis Apoſtolis non æque tributum ſit: erant enim pari conſortio præditi honoris & poteſtatis, ut ait Cyprianus. Secundo urgeo, poteſtatem Eccleſiæ & Concilii ſi collectim conſiderentur, prius atque immediatius conſtitutam à Domino quàm aliquid ſeorſim Petro largitum eſſet: atque facultates Petro conceſſas eſſe in ordine ad Regimen Ariſtocraticum, Axiom. XIV. XV. XVI. XIIX. Tertio certiſſimum eſſe, Eccleſiam congregatam in Concilium Generale non eſſe ovem ſed ovile, & ſponſam Chriſti, in qua Sacerdotium Chriſti cum omnibus dotibus poteſtatis Eccleſiaſticæ, eminentiſſimè habitat, Axiomate XXI. & XXII.

 cui

cui proinde Papa, atque omnes Prælati *ſeorſim* ſumpti, ſubjecti ſunt; ut ab Eccleſia Architectonice paſcantur. Quarto contendo, Dominum hac clauſula, *Paſce oves meas*, dediſſe Petro ejuſque legitimis ſucceſſoribus facultatem exſequendi Legem Divinam, Naturalem, & Canonicam erga ipſos Apoſtolos, & Eccleſiam, ad normam eorum quæ expoſuimus Axiomate XXIII. Sed pernego ullam illis collatam Poteſtatem Monarchicam ita ut quæcumque vellent abſque Sanctorum communione, & Regimine Ariſtocraiico decernereut. Cæterum in Regimine Ariſtocratico hæc norma præſertim locum habere debet: *Deus unicuique mandavit de proximo ſuo*, Eccleſiaſtici 17. Quapropter ſicut in corpore naturali, ita & in Eccleſia omnia membra corporis ex mutuo officio *de ſe invicem ſollicita ſunt, ne ſit Schiſma in corpore: quia corpus Eccleſiæ non eſt unum membrum ſed multa*, 1. Corinth. 12. Itaque aliis Apoſtolis incumbebat curam gerere Petri, ſicut & Petro aut Papæ aliorum Apoſtolorum vel Epiſcoporum: hoc enim natura Ariſtocratici Regiminis expoſcit, neque id derogat Primatui. Auguſtinus ſermone ſexto & centeſimo de diverſis, *Quod Petro commendatum eſt, quod Petro mandatum eſt, non Petrus ſolus, ſed etiam alii Apoſtoli audierunt, tenuerunt, ſervaverunt, maximéque ipſe conſors ſanguinis, & Dei Apoſtolus Paulus audierunt iſta, & ad nos audienda tranſmiſerunt: paſcimus vos, paſcimur vobiſcum.* Et aliquantò poſt verſus finem: *Commendavit nobis oves Dominus, oves ipſius eſtis, vobiſcum oves ſumus, quia Chriſtiani ſumus: jam diximus, paſcimus & paſcimur.* Quo ex textu colligimus, & Petrum & alios Apoſtolos cum omnibus Prælatis ſub duplici notione capi oportere, ut jam paulò antè monui: primo *materialiter*, ut ſunt Chriſtiani, ſicque paſcuntur ab Eccleſia: ſecundo *formaliter* ut ſunt Paſtores, & ita paſcunt alios. Sanè nullus ire poteſt inficias, Paulum officio Paſtoris defungi erga Petrum, quando illum corripit, quod minus rectè ambularet ad veritatem Euangelii, Galat 2. ut prætereа omittam, ſummum Pontificem quotidie teneri peccatorum ſuorum veniam, & remiſſionem petere ab Eccleſiâ parente ob Sacerdotium Chriſti, quod Hierarchico ordini immediatè, & architectonice à Chriſto creditum eſt, atque in vim ejuſdem Sacerdotii caput ſubmittere minimo Sacerdoti, ſicut & quemlibet alium Epiſcopum, & Chriſtianum, ut abſolvatur à peccatis: vide XIV. & XVI. Axioma.

Tertio perhibent, Eccleſiam optimè gubernari velle, atque omnium peſſimam eſſe multitudinem principantium, aut imperantium cum æquali poteſtate; quippe quæ Schiſmata, & contentiones pariat, & cuncta conturbet: eamque ob rem Chriſtum Eccleſiam ſuam in Monarchiam, non in Ariſtocratiam, aut Democratiam erexiſſe: & conſequenter duos ſummos Principatus, videlicet Papam & Concilium Generale, in Eccleſia locum habere non poſſe. Quod argumentum totum eſt Sophiſticum, ut patebit: ac primo multitudo prin-

principantium cum æquali poteſtate ſolummodo reperitur in pura Oligarchia, & Anarchia, non in Ariſtocratia, Monarchia aut Democratia bene inſtitutis, in quibus Magiſtratus legitime cooptati ſecundum Leges imperant: Neque Schiſmata, & contentiones aliunde originem ducunt quam à Curia Romana quæ contra Dei, & Naturæ legem imperat, atque omnem extinguit charitatem. Secundo hæc collectio petit principium, ſupponitque Papam eſſe abſolutum Eccleſiæ Monarcham, ſicut Chriſtum: cum tamen dicatur tantummodò Monarcha *ſecundum quid*, ratione unici Primatus quem Dominus inſtituit, & quia eſt exſequutor regiminis Ariſtocratici, ac Legis Divinæ, & Naturalis erga particulares Eccleſias. Quæ aut in contrarium abſurda aut incommoda adferuntur ab Analogia regiminis Monarchiarum temporalium, meræ ſunt fictiones Chimæricæ Legi Gratiæ, & Naturali omnino contrariæ: alioque fundamento non ſubſiſtunt quam hominum obnoxiorum atque imperitorum imaginatione. Ecquis eos docuit, Eccleſiam debere regi ad normam Monarchiarum temporalium, in quibus omnia abſoluto imperio gubernantur, propter gladium materialem quo Principes armantur? Deus bone! quanto diſcrimine poteſtas miniſterialis Spiritualis Eccleſiæ à poteſtate ſeculari, hoc eſt, Miniſterium à Dominatu abſoluto, & anima à corpore, terrenaque à cæleſtibus diſcrepant? Tertio quoniam ſtatus Eccleſiæ eſt Monarchicus Ariſtocratico regimine mitigatus ſicut Imperium Germaniæ, & regnum Poloniæ verbi cauſa: nihil eſt abſurdi dicere Concilium univerſale quoad directionem, & ſupremam Canonum, atque abſoluti regiminis conſtitutionem quantum Eccleſiæ poteſt competere, ſummum obtinere principatum: deinde vero Papam quoad exercitium, & exſequutionem regiminis erga particulares Eccleſias ſuo quoque modo ſupremo pollere Principatu: ſic enim auctoritas Papæ ſubordinatur, & ſubjicitur Ariſtocraticæ gubernationi, congruenter ad Canones Synodi Conſtantienſis Axiomate 11. Quam ad rem explicandam apprime conducit Reſponſio Synodalis Patrum Baſileenſium ad argumenta Archiepiſcopi Tarentini, & Coloſſenſis Oratorum Eugenii Papæ: cujus Epiſtolæ initium eſt *Cogitanti huic Sacræ Synodo*: deinde paulò ante medium hæc ipſa referuntur. *Ipſa Eccleſia unus eſt princeps, & unitati fidelium non ſingulis hæc juriſdictio à Domino conceditur: & ideo ab uno incipere voluit ne perfectam unitatem atque unanimitatem deſignaret: quia unitas Eccleſiæ multo major eſt atque perfectior quam unitas unius Regis, aut Imperatoris terreni: qui ſæpe errat, & in varias ſententias, atque contrarias ſæpe ſcinditur: Eccleſia autem nec errat, nec ſibi contradicit: quia in medio ipſius Corporis Eccleſiæ eſt Chriſtus, qui ipſam regit ne erret.* Quod autem *S. Thomas ait, illos graviter errare qui ſe à Petri, & ſedis Romanæ obedientia ſubducere nituntur: Reſpondent id intelligi de ſingularibus Eccleſiis, & perſonis, non de univerſali Eccleſia, quæ ſæpe obedientiam juſtis de cauſis Romanis Pontificibus*

Digitized by Google

ficibus ſubtraxit, ut Marcellino, Liberio, Anaſtaſio, Joanni XII. *Benedicto* IX. *&c.* Quamquam verò Bellarminus omnem vim & robur ingenii in abſoluta Papæ Monarchia obvallanda impenderit, ut ipſemet confitetur in Epiſtola dedicatoria controverſiarum ſuarum ad Sixtum V. verumtamen adeò magnum eſt veritatis præjudicium ut Ariſtocratici regiminis vindicias cap. 3. & 5. libri prioris de Romano Pontifice conſignarit, prout Axiomate XI. obſervavimus. Hercle quidem cum abſolutæ Monarchiæ fautores viderent regimen Ariſtocraticum Eccleſiæ Sacris Scripturis, & geſtis Conciliorum tam liquidò conſecrari, ut à nullo in dubium revocari poſſet, quandam rationem aut potius nebulam effuderunt, cujus tenebris veritatem notiſſimam involverent, & cum ſua abſoluta Monarchia confunderent: ſicut à Bellarmino, & aliis quos commemorat, confunditur: quoniam juxta Philoſophiæ regulas, nulla poteſt excogitari via aut ratio quâ probari queat, abſolutum Papæ dominium Ariſtocratiâ & Democratiâ temperari. Siquidem Democratia popularis eſt principatus: Ariſtocratia vero Optimatum, & Monarchia unius eſt dominatus: quonam igitur modo hæc inter ſeſe miſceri poſſunt niſi per optimates Epiſcopos, & per populares intelligamus Sacerdotes curam habentes animarum, cum Gerſonio, Alliaceno, atque aliis ſcholæ Pariſienſis doctoribus. Quorum ratio non ſatis adhuc Philoſophiæ legibus quadrat: idque mihi cauſam præbuit, ut poſt Patres Conſtantienſes regimen Eccleſiæ ab ejuſdem ſtatu, & principatu ſejungerem. Utut ſit ſive hanc diſtinctionem ſtatus, & Regiminis ad majorem evidentiam, & facilitatem teneamus, ſive cum Bellarmino, & aliis perhibeamus, regimen Monarchicum Eccleſiæ Ariſtocratia eſſentialiter temperari, ſemper utrinque evidenter & neceſſariò exſurget in Eccleſia gubernanda neque Papam, neque Epiſcopos ſeorſim aliquid magni momenti abſque Ariſtocratica moderatione, & libero Eccleſiæ conſenſu poſſe decernere: quando certum eſt *Decreta Papæ nequaquam obligare niſi recipiantur.* Axiomate VII. IX. XVI. XXII. Et ita habemus Eccleſiam, *Canone*, non *abſoluta Poteſtate* regi oportere: ſeu, quod eodem redit, *Papam non poſſe invitam*, *inconſultam*, *aut diſſentientem Eccleſiam obligare.* Idque quoniam ſcitu perneceſſarium eſt, illud cogor etiam atque etiam frequentare, ut omnibus perſpecta & explorata evadat Natura Poteſtatis Miniſterialis, Spiritualis Eccleſiæ: cui dominatus, aut abſoluta poteſtas ea cogendi quæ imperat, tam eſt contraria quam lux tenebris, & calor frigori, Axiomate XIV. Quamobrem maxime illudunt aut illuduntur, qui venditant, Papam non minus habere Juris in Eccleſiæ gubernatione, quam Regem Franciæ verbi cauſa in ſuo regno: quia *gladius Spiritualis Eccleſiæ* toto cœlo diſcrepat à *gladio materiali*, de quo diſputabitur Axiomate XXXIIX. & XIL.

His conſiderate perpenſis, dignoſcitur qua notione ſententia Nicolai Papæ capienda

capienda ſit *diſt. 22. can. Omnes ſive Patriarchii* §. *Qui autem Romanæ Eccleſiæ privilegium ab ipſo ſummo omnium Eccleſiarum capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in hæreſin labitur, & cum ille vocatur injuſtus, hic eſt procul dubio dicendus Hæreticus. Fidem quippe violat, qui adverſus illam agit quæ mater eſt fidei: & illi contumax invenitur, qui eam cunctis Eccleſiis prætuliſſe cognoſcitur.* Quæ clauſula, eos merito damnat, qui Primatum Eccleſiæ Romanæ à Chriſto inſtitutum repudiant, cujuſmodi ſunt Sectarii hujus ævi. Quod autem Eccleſiam Romanam *matrem fidei* appellat, id in eam partem capi debet, ut quemadmodum B. Petrus ratione Primatus ſui pro ſe omnibuſque aliis Apoſtolis, & diſcipulis fidem hanc profeſſus eſt, *Tu es Chriſtus filius Dei vivi, &c.* Ita & Romana Eccleſia ob Primatum in decidendis controverſiis fidei, prior ſententiam dicere debeat, de qua re in hiſtoria Conciliorum Generalium ampliſſimè diſſeruimus. Ceſſent ergo inverecundi obtrectatores nobis tanquam ſchiſmatis aſſertoribus convitiari, propterea quod Conſtantienſis atque Baſileenſis Conſilii decreta *de Concilii auctoritate ſupra Papam* propugnemus. Annon illos pudere debet contra omnium Theologorum ſententiam ſic nomine Schiſmatis abuti? Equidem auctore B. Thoma 2. Secund. Quæſt. 39. articulo primo, in Corpore *Schiſmatici* dicuntur *qui ſubeſſe renuunt ſummo Pontifici: & qui membris Eccleſiæ ei ſubjectis communicare recuſant.* Franciſcus vero Toletus in Summa lib. primo cap. 19. explicans *Bullam cœnæ Domini*, articulo de Schiſmaticis, nominatim docet, *non ſatis eſſe ad Schiſma quod aliqui pertinaciter, id eſt, ſcientes mandato Pontificis Romani obedire nolint. Nam*, inquit, *Schiſma eſt quando homo in totum à judicio & obedientia Romani Pontificis ſe ſubtrahit opere ipſo, non recognoſcendo eum ſuperiorem.* Sanè quam eſt dolendum, Eccleſiam Romanam auſteritate ſui dominatus ab aliquot ſeculis Græcæ Eccleſiæ; quamvis maxime Catholicæ, & retinentiſſimæ antiqui moris, ac diſciplinæ Apoſtolorum, cauſam præbuiſſe ſeceſſionem faciendi ab Eccleſiâ Occidentali: tam hodie prodigioſum Curiæ Romanæ aſſeclas omni ſtudio & contentione certare, ut Schiſmata & diviſiones pangant inter Catholicos, ad ſua dogmata de abſoluta & temporali Papæ Monarchia facilius aſſerenda: qua ex re tum demum efficietur ut Schiſmata ſerpant longius, & Eccleſia ad paucos reducatur, ut eam ſenſim reduci experimur, propterea quod Romani magis ſolliciti ſunt ut terrenis opibus quam ſpiritualibus ſubſidiis ſplendeant, & ſubſiſtant. Quod à Sacerdote unitatem & charitatem ſervante ejuſque ſupra modum ſtudioſo audiant, & intelligant neceſſe eſt, & utinam mihi Deus hanc gratiam faciat, ut pro unitate & pace Eccleſiæ melius conſtituenda vitam aliquando poſſim profundere. Deus immortalis! quodnam portentum eſt, ex Petri Primatu, quæ minima eſſe debuerat controverſiarum Eccleſiæ, omnium maximam & capitaliorem effectam, ac ſupra alias ſic elatam, ut

propterea Bellarminus Epiſtola dedicatoria ad Sixtum V. confiteatur, *ſe nullam aliam diſputationem diligentius copioſiuſque tractaſſe, nullam majorem & inſtructiorem duxiſſe*: idque ex depravato vitilitigatorum more, qui *acceſſorium* ſupra *principale*, ut vulgo loquuntur, amplificant, & lites ubi nullæ deberent eſſe, ſtudioſe conſerunt.

AXIOMA XXXI.

Statum aut principatum Eccleſiæ ſic eſſe Monarchicum, ut in puram Ariſtocratiam, Oligarchiam, aut Democratiam mutari plane repugnet.

XLII. AT vero quando Chriſtus unicum inſtituit Primatum, atque B. Petrum œconomum & Vicarium ſuum, externum & miniſteriale caput Eccleſiæ inſtituit, ut Jus Divinum, Naturale, & Canonicum exſequutioni mandaret erga particulares Eccleſias, Axiomate præcedenti: atque ſingulares Epiſcopi ob eundem finem & effectum Apoſtolis ſucceſſerunt, Axiomate XXXIV. Hinc categoricè, & neceſſariò inducitur, *Eccleſiæ Principatum* poſſe quodammodo dici *Monarchicum* reſpectu Papæ, atque aliorum Epiſcoporum largè ſumpto nomine *Monarchiæ*, vel *Monarchæ*, quatenus ſcilicet exſequutio Regiminis, & Juriſdictionis Eccleſiaſticæ regulariter atque ordinariè ita competit Papæ & aliis Epiſcopis *reſpectivè* & *proportionatim* in ſua diœceſi, ut prorſus impoſſibile ſit in puram Ariſtocratiam, vel Democratiam perpetuò mutari. Siquidem Papa & alii Epiſcopi tanquam primi atque principes Sacerdotum, *reſpectivè* inquam & *proportionatim* ſunt Symbolum & figura unitatis Eccleſiæ ac Monarchiæ Chriſti, cujus ſunt Vicarii: ideoque Canone octavo Nicæno prohibetur, *ne plures uno ſint Epiſcopi in una urbe aut diœceſi*, ut hodie loquimur. Et 21. *quæſtione* 2. *can. Sicut in unaquaque Eccleſia*, decernitur, *ne Eccleſia inter duos vel plures dividatur: quia Eccleſia Chriſti uxor & ſponſa debet eſſe, non ſcortum.* Unde Auguſtinus graviter admodum ferebat, ſe ordinatum in Hipponenſem Epiſcopum, Valerio Hipponenſi Epiſcopo ſuperſtite: *Adhuc in corpore poſito beatæ memoriæ Patre & Epiſcopo meo ſene Valerio, Epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo, quod Concilio Nicæno prohibitum fuiſſe neſciebam, nec ipſe ſciebat Valerius*, inquit Epiſtola CX. de Eradii Presbyteri deſignatione ad Hipponenſem Epiſcopatum. Certe Pariſienſis Cancellarius de poteſtate Eccleſiaſtica conſideratione XI. ſub finem & 8. de Auferibilitate Papæ, nominatim docet, Chriſtum ratione unici Primatus quem inſtituit, ſtatum aut principatum Eccleſiæ Monarchicum ſic effeciſſe, ut eum in puram Ariſtocratiam aut Democratiam mutari plane repugnet:

pugnet: qua de re pluribus diſputatum eſt lib. primo Hiſtoriæ Conciliorum Generalium.

Quæ cum ita ſint, pronum eſt videre Eccleſiam *collectim* ſumptam aut congregatam,in Concilium,quatenus Ariſtocraticum regimen conſtituit, non poſſe exſequutionem regiminis, quæ ſummo Pontifici & aliis Epiſcopis *proportionatim* ac *diſtributive* ſumptis competit, omninò obliterare, aut ſibi in perpetuum reſervare: vel aliis *regulariter* atque *ordinarie* committere: quemadmodum etiam Papa per poteſtatem aut Monarchiam abſolutam, Ariſtocraticum regimen Eccleſiæ tollere, abrogare aut impedire nequit, abſque magno ſenſu Schiſmatis: hoc enim perinde eſt, acſi humanum caput, deſpecto & conculcato omnium aliorum membrorum officio, & miniſterio, cuncta illorum munia peragere vellet aut contra, ſi cætera membra humano capiti parere detrectarent. Equidem auctore Apoſtolo cap. 12. prioris ad Corinthios, Schiſma æque contrahitur, dum caput membris, quam dum membra capiti reluctantur. Nam Corpus Eccleſiæ non eſt unum membrum ſed multa: Si totum corpus oculus, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus? Nunc autem poſuit Deus membra unumqudque eorum in corpore ſicut voluit. Quod ſi eſſent omnia unum membrum, ubi corpus? nunc autem multa quidem membra, unum autem corpus. Non poteſt autem oculus dicere manui: opera tua non indigeo: aut iterum caput pedibus; non eſtis mihi neceſſarii: Sed multo magis quæ videntur membra corporis infirmiora eſſe, neceſſariora ſunt, &c. Sed Deus temperavit corpus, ei cui deerat abundantiorem tribuendo honorem, ut non ſit ſchiſma in corpore: ſed in *id ipſum pro ſe invicem ſollicita ſint membra.* His & concordat Cyprianus 24. *quæſt.* 1. *can. loquitur.* §. *Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei veritatem perfida prævaricatione corrumpat. Epiſcopatus unus eſt, cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur.* Sanctus pariter Bernardus lib. tertio, cap. decimo ad Eugenium: *Monſtrum facis ſi manui ſubmovens digitum facis pendere de capite ſuperiorem manu brachio collateralem. Tale eſt ſi in Chriſti corpore membra aliter locas quam diſpoſuit ipſe.* Nam ut obſervat Gerſonius *Tractatu de modo ſe habendi tempore ſchiſmatis* paulò ante finem: *Non tantum eſt Schiſma in ſeparatione membrorum à capite, ſed etiam in ſeparatione pertinaci membrorum ab invicem.* Unde cum abſoluta Monarchia Papæ omnia omnium etiam Regum Jura uſurpet, eaque abſorbeat, facile eſt cauſam tot Schiſmatum cognoſcere.

Cæterum hoc Axioma in illos præſertim militat, qui omni relicta mediocritate quam Axiomate IX. X. XI. XII. & XV. præſtituimus, in vitioſa extrema degenerant atque Schiſmatibus viam ſternunt. Alterum extremorum *Marcilius* Paduanus cum hujus ſeculi Sectariis amplectitur, dum Anarchiam quam in ſuis privatis familiis tolerare nollent, in Eccleſiam ingerunt: Alterum

autem fautores abſolutæ infallibilis Monarchiæ. Equidem in politico ſicut & in naturali corpore infirmum quam nullum omnino caput habere magis expedit: quia nihil eſt periculoſius Anarchia, Judicum 17. *In diebus illis non erat Rex in Iſrael, ſed unuſquiſque quod ſibi rectum videbatur, hoc faciebat.*

AXIOMA XXXII.

Niſi Chriſtus B. Petrum in ſummum Pontificem inſtituiſſet, Eccleſiam illum in eadem auctoritatis prærogativa quam à Chriſto habuit, potuiſſe inſtituere.

XLIII. QUando Lege Naturali edocemur, prius atque immediatius omni perfectæ communitati datum, ut ſeipſam gubernet, quam alicui privato & ſingulari homini, ut communitatem negat Axiomate VII. Lex autem Divina & Praxis Eccleſiæ docet, Sacerdotium Chriſti indiviſim communicatum Ordini Hierarchico cauſam eſſe efficientem poteſtatis Eccleſiaſticæ, id eſt, auctoritatis Papalis, Epiſcopalis, & Presbyteralis, Axiomate XIV. & XVI. (nam ubicumque eſt Sacerdotium aut Epiſcopatus Domini, ibidem quoque habitat ſuprema Poteſtas hierarchizandi, ſaltem *formaliter*, & in *actu ſignato*: auctus autem exercitus vel materia ſacris electionibus, aut alio hominum conſenſu & inſtituto defertur:) profecto ſicut populus Regem ſibi deligit, ita etiam Eccleſia Sacerdotio Chriſti munita, ſibi Primatem aut Principem vel Papam inſtituere potuit, niſi Dominus Petrum cooptaſſet, atque Eccleſiam præveniſſet, ut Almainus lib. de Eccleſiæ auctoritate cap. ſeptimo poſt *Henricum de Haſſia* Doctorem Sorbonicum & Pariſienſis Eccleſiæ Vicecancellarium perhibet: idque ipſo uſu Eccleſiæ confirmatur, quæ quando *ſedes Petri* vacat, Papam deligit, cui revera & formaliter Sacerdotium Chriſti cum poteſtate clavium communicat. Cujus enunciati veritatem certiſſimam homines obnoxii aliter nequeunt eludere, quam Chimæricis imaginationibus fingendo poteſtatem Juriſdictionis non habitu deferri cum Sacerdotio Chriſti: ſed cœlitus claves ad perſonam quam Eccleſia per Miniſterium Cardinalium deſignavit, & cooptavit tranſmitti: idque eſt, multiplicare miracula: quod tam abſurdum in Theologia quàm in naturalibus Entia abſque neceſſitate frequentare. Deinde quis eos docuit poteſtatem Ordinis à poteſtate Juriſdictionis in ipſo actu collationis diſtinguere, quando lex Euangelica hæc nunquam, ſaltem *quoad habitum* & *in actu ſignato*, diſtinguit? eſtque certum unà cum ordine poteſtatem Juriſdictionis *quoad habitum* conferri, Axiomate XIV. Demum Lex Naturalis, quæ unicuique communitati perfectæ poteſtatem ſibi Præpoſitos & Rectores cooptandi largitur, nobis certiſſimè, & evidentiſſime

fidem

fidem facit quidnam ſecundum Legis Naturæ placita de hac controverſia ſtatuere oporteat. Conſule III. IV. VII. & VIII. Axiomata cum obſervationibus.

AXIOMA XXXIII.

Statum aut principatum Eccleſiæ eſſe electivum, non hæreditarium: eamque ob rem ſacras Electiones à Chriſto per miniſterium Apoſtolorum inſtitutas, quo miſſioni factæ à Domino ſuccederent, atque ordinarium Eccleſiæ ſeminarium exiſterent.

XLIV. QUandoquidem Eccleſia eſt ſibi ſufficiens, atque Sacerdotium Chriſti cum poteſtate clavium *eminenter*, *totaliter*, ac *per dominium* poſſidet: Papa vero & alii Prælati *ſigillatim* capti *partialiter*, quoad uſum, miniſterium, & exequutionem tantum, Axiomate VII. VIII. IX. XIV. XV. XVII. & XIX. concludendum, Eccleſiæ ſtatum aut principatum eſſe *electivum*, non *hæreditarium*, aut *Reſignativum*. Quocirca Dominus quo miſſionem Apoſtolorum & Diſcipulorum à ſe factam jugiter propagaret, ſacras electiones ad Ordinis Hierarchici propagationem, per miniſterium Apoſtolorum inſtitui voluit, quatenus ordinarium Eccleſiæ ſeminarium exiſterent, Actorum I. & 6. Item Canone quarto & ſexto Nicæno, *& diſt.* 61. *can. Nullus*, *item can. Nulla ratio*, *& tota diſtinct.* 62. Ex quo inimus, neque Papam, neque alios Prælatos *diſtributim* captos, *regulariter* & *ordinarie* ſibi poſſe ſucceſſores deligere, Canone vigeſimo tertio Synodi Antiochenæ *: ne liceat Epiſcopo alium pro ſe ſucceſſorem conſtituere :* etiamſi ſit in fine vitæ. Si quid autem fiat, ejuſmodi irrita ſit conſtitutio : ſervetur autem ritus Eccleſiaſticus, qui continet non aliter debere fieri quam cum Synodo & Judicio Epiſcoporum, qui poſt defuncti *dormitionem*, *poteſtatem habent dignum provehendi*. Procul dubio, cum Dominus Eccleſiam ſponſam Jure communi, non abſoluta aut pure Monarchica, poteſtate gubernari voluerit, ut antecedentia proloquia manifeſtò declarant*:* & ſacræ Electiones ad Juris communis atque Ariſtocratici regiminis eſſentiam pertineant, quemadmodum ordinaria & legitima Epiſcopi Romani electio declarat: certe inſurgit, nullam rationem aut cauſam aſſignari poſſe, cur hodierna die potius uni & ſoli Romanæ Eccleſiæ quàm omnibus aliis Eccleſiis per Electionem de Paſtore provideatur: niſi forte quis contendat, ſolam Romanam Eccleſiam debere via atque ordine à Spiritu Sancto conſtitutis Paſtorem habere. Quandoquidem, ut jam monuimus, Sacrarum electionum Jura divino afflatu inſtituta ſunt, Actorum I. & 6. ut miſſioni factæ à Chriſto de Apoſtolis atque diſcipulis ſuccederet, ſicque Eccleſia Jure Divino ad poſte-

ritatem tranſmitteretur. Ex quo fit ut hæc ratio inſtituendi Prælatos per ſacras Electiones conſtantiſſime ſervata fuerit ſub octo primis Generalibus Conciliis, & dehinc etiam quoties de diſciplina Eccleſiæ melius inſtauranda actum eſt, ſemper commendata, & de integro ſancita atque inculcata fuerit in omnibus Generalibus aut Provincialibus Conciliis, tanquam apprime conducens ad optimè gubernandam Eccleſiam, & obligandos Paſtores ad *perſonaliter* reſidendum: necnon etiam ad impediendum quominus uni & eidem homini plura unico conferrentur beneficia. Nam ſingulæ Diœceſes, & Abbatiatus unicum modo & ſolum habent Epiſcopatum & Abbatiam quam per Jus commune & ſacras Electiones quæ Juris ſunt Divini, Naturalis conferant: quare Papa *Chriſti Oeconomus* & *Eccleſiæ miniſter* eas antiquare aut opprimere non poteſt, quando Legem Divinam, Naturalem, & Canonicam ſervare tenetur, quia Gratia Naturam perficit, non deſtruit, Axiomate III. & IV. cum obſervationibus. Curia autem Romana ut hujus cœleſtis Politiæ repagula everteret, commenta eſt, Papam *Dominum* eſſe *abſolutum omnium beneficiorum*: ex quo fundi Eccleſiæ calamitas. Quique hodiernum abuſum cum illo aureo & divino uſu majorum compararit, & fuctus utrinque in Eccleſiam redundantes animo collegerit, quamprimum unius oculi inclinatione ſementem factam à Domino, & ab Apoſtolis irrigatam videbit, eamque à zizaniis ſuperſeminatis à Diabolo facilè ſecernet. Nullo quidem verſor in dubio, quin ratione alicujus circumſtantiæ aut incommodi naſcentis, ſacræ Electiones ad aliquod tempus intermitti queant, & via extraordinaria, de qua alibi diſputavimus, Beneficia conferri poſſint: ſed illas penitus à quoquam mortalium ſui privati commodi cauſa potuiſſe abrogari, hoc pernego. Cæterum ſacras Electiones in privatam Curiæ Romanæ utilitatem, dominatum & quæſtum temporalem abrogatas, tam certum & notum quam quod certiſſimum ac notiſſimum: ſiquidem invictiſſimùm erant Ariſtocraticici Regiminis & Juris communis propugnaculum & Lex animata Eccleſiarum: *O quis det illa tempora redire, quibus populi ſibi eligant & acclament Antiſtites: qui ideo nunc rari ſunt ſancti, quia crebro inſtituuntur iniqui, & omnium Clericorum pejores, Sylveſter verbo Lex §. decimo tertio poſt initium.* Hac autem lege animata ſtante, nullus eſſe poterat locus abſolutæ infallibili Monarchiæ, neque Annatis, Reſignationibus in favorem atque aliis innumeris abuſibus & corruptelis, quæ ut ſunt pabulo Curialibus unde ſplendent & ſaginantur, ita omnibus aliis Eccleſiis luctum, ſqualorem & perennes lacrymas concitant. Sed objiciunt in tanto mortalium ambitu & corruptione, non poſſe hodie Electiones citra tumultum & ſeditiones obtinere. Rependo, quemadmodam deſuetudine ſcribendi, bene ſcribere dediſcimus: ita deſuetudine Electionum cuncta in pravum degeneraſſe: atque politici eſſe Principis ſecuritatem & libertatem Electionibus præſtare, & ſeditiones tollere:

neque contra Regis voluntatem eligendos Paſtores qui turbis ſerendis ſtudeant: verum de his aliàs pluribus.

AXIOMA XXXIV.

Ordinem Hierarchicum ejuſdem omnino eſſe ſpeciei in hodierna & Apoſtolica Eccleſia: atque Epiſcopos & Presbyteros Jure Divino Apoſtolis, & LXXII. diſcipulis ſucceſſiſſe, ac Senatum Eccleſiæ efficere, atque Presbyteros debere Eccleſiam in commune regere.

XLV. CUm ad eſſentiam poteſtatis Eccleſiaſticæ duo abſolute requirantur, *Character* nimirum & *Titulus*, ſive *Poteſtas Ordinis* & *Juriſdictionis*: Dominus autem per Sacerdotii ſui communicationem utrumque Apoſtolis & Diſcipulis conceſſerit, Axiomate XIV. volueritque Eccleſiam in perpetuum omninò ejuſdem ſpeciei, & naturæ exiſtere; oportet quidem Epiſcopos, Apoſtolis, & Presbyteros LXXII. diſcipulis divina inſtitutione ſucceſſiſſe, ut hodierna die Hierarchicum Ordinem ejuſdem planè naturæ cum Hierarchico Ordine Eccleſiæ Apoſtolicæ haberemus. Quare omnes antiqui Patres uno conſenſu docent, Epiſcopos *indiviſim*, & *in commune* omnibus ſucceſſiſſe Apoſtolis: Presbyteros autem LXXII. diſcipulis can. in novo diſt. 21. & can. Chorepiſcopi. diſt. 68. atque amplius Senatum Eccleſiæ *proportionatim* & *reſpective* conſtituere, ac propterea debere Eccleſiam *in commune* regere. De Epiſcopis liquet Actorum 20. *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei quam acquiſivit ſanguine ſuo.* Hic autem duo digna obſervatione occurrunt, alterum eſt dum Paulus hæc Epheſinæ Eccleſiæ præcipiebat, nomen *Epiſcopi* atque *Presbyteri* pro una eademque re & officio uſurpari conſueviſſe, ita ut idem omnino eſſet Epiſcopus & Presbyter: quare Paulus omnes Presbyteros Epheſinæ Eccleſiæ hîc *Epiſcopos* nuncupat, quos paulò antè eodem capite 20. verſ. 17. *Presbyteros aut majores natu* nominaverat. Alterum viventibus Apoſtolis cum jamjam nonnulli dicerent: *Ego ſum Pauli, alii vero, ego ſum Cephæ, ego Apollo, &c.* Hæcque diſſidia Apoſtolis vita functis multò magis Eccleſias infeſtarent: ob eam rem divinitus factum, ut nomen & officium *Epiſcopi* atque *Presbyteri* quod antea commune erat, ſic diſtingueretur, ut appellatio *Epiſcopi* cum Poteſtate ordinandi Sacerdotes aliaque majora munia obeundi, primo & principi Preſbyterorum addiceretur: qui propterea ſolus nomen Epiſcopi, id eſt, Primatum & Principatum Sacerdotii ſuper Presbyteros obtinuit, hodieque obtinere continuat, atque etiam ſolus per Eccleſiæ conſuetudinem Epiſcopos & Presbyteros ordinare poteſt. Nam ſicut Apoſtolis ſuperſtitibus, primus atque eminentiſſimus

nentiſſimus gradus Sacerdotii Chriſti, quod in tota Eccleſia unicum eſt ſpecie, penes B. Petrum, ſecundus autem penes Apoſtolos, tertius & infimus penes LXXII. diſcipulos habitabat: ita etiam Jure Divino hæc ad Epiſcopos & Presbyteros tranſmiſſa ſunt, ut Eccleſia ejuſdem ſpeciei cum Apoſtolica Eccleſia ad omnem poſteritatis memoriam perennaret. Verum ſicut LXXII. diſcipuli Eccleſiam *in commune* cum Apoſtolis regebant, ita & Presbyteri cum Epiſcopis: ratio eſt, quia in Presbyterorum, id eſt, Curatorum miſſione ſive ordinatione, eis populus regendus traditur, ſicut & Epiſcopis. Quare Cyprianus Epiſtola 55. ad Cornelium Papam ſub finem perhibet, *Clerum florentiſſimum Romanæ Eccleſiæ cum Cornelio Papa præſidere.* Et Hieronymus cap. 3. in Eſaiam docet, *Eccleſiam Senatum habere cœtum Presbyterorum*, quo de loco Gratianus 16. quæſt. 1. can. Eccleſia. Porro Presbyteros Jure Divino eſſe regiminis Eccleſiæ participes, teſtatur idem Hieronymus *diſt.* 93. *can. Legimus.* §. *Quid enim facit, excepta Ordinatione, Epiſcopus quod Presbyter non faciat*, inquit? Totum enim regimen Eccleſiæ, excepta duntaxat *facultate ordinandi Epiſcopos* & *Presbyteros*, commune erat Presbyteris cum Epiſcopis. Etſi autem per Canones poteſtas conferendi ordines Presbyteris interdicatur, nihilominus in ordinandis Sacerdotibus, ſemper Epiſcopi circumſtantes habuerunt Presbyteros, adeo ut unà cum Epiſcopo ordines conferente, manus ſuas Presbytero qui ordinabatur pariter imponerent, ad demonſtrandum Chriſti Sacerdotium, & Chariſmata inde manantia, nemini uni, ſed unitati collata à Domino. Quo & ſpectavit Apoſtolus, cap. 4. prioris ad Timotheum; *Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterii. Et diſtinct.* 23. *can. Presbyter, cum ordinatur Epiſcopo eum benedicente & manum ſuper caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri qui præſentes ſunt, manus ſuas juxta manum Epiſcopi ſuper caput illius teneant.* Item 15. *quæſt.* 7. *can. Epiſcopus nullius cauſam audiat abſque præſentia Clericorum ſuorum, alioquin irrita erit ſententia Epiſcopi, niſi ſententia Clericorum confirmetur:* Adde & Canonem 34. Synodi Quartæ Carthaginenſis. *Ut Epiſcopus in Eccleſia, & conſeſſu Presbyterorum ſublimior ſedeat, intra domum verò collegam ſe Presbyterorum eſſe cognoſcat.* Audis Epiſcopum in conſeſſu Presbyterorum ſublimiorem habere locum, vel Cathedram: At hodie Romæ Presbyteri in conſeſſu Papæ & Cardinalium non comparent niſi genibus flexis, quod abſoluta dignum eſt Monarchia, quæ nihilo ducit Presbyteros ejusdem Sacerdotii Chriſti charactris, & poteſtatis clavium ſpecie, & natura eſſe conſortes *intenſive* & *quoad habitum*, ſive *in actu ſignato*: ſolummodò *materialiter*, *extenſive*, quoad *organizationem*, & *adminiſtrationem*, ſive *in actu exercito* differre Axiomate XIV. Proculdubio certum eſt Chorepiſcopos, qui erant velut Curati rurales, ordinaſſe Presbyteros & Diaconos conſenſu diœceſani Epiſcopi idque inva-

invaluiſſe ad tempora Nicolai I. PP. qui ſuper ea re ſcripſit Epiſtolam ad Rodulphum Bituricenſem Archiepiſcopum, quam leges in ſecunda editione Conciliorum Binii, & ad calcem opuſculorum Hincmari Rhemenſis Archiepiſcopi. Et ita patet ſingulos Epiſcopos ſibi potuiſſe aliquos Presbyteros conſtituere velut ſuffraganeos in ſua diœceſi, nec opus fuiſſe eam ob rem facultatem petere à Papa ut hodie. Cæterum ſicut in Actis Apoſtolorum Presbyteros tanquam Eccleſiæ Conſiliarios & Senatores, omnibus Eccleſiæ negotiis dirimendis interfuiſſe; ſic & tomis Conciliorum proprio nomine ſuaque ſyngrapha & ſubſcriptione Synodos provinciales paſſim comprobaſſe legimus: utque innumera alia omittam Concilia; & de unico quod omnium maxime cordi eſt Curialibus loquamur, Acta Synodi Synueſſanæ, qua pronunciatum fuiſſe memorant, *Papam à nemine judicari poſſe*, teſtantur trecentos Epiſcopos cum triginta Presbyteris, & tribus Diaconis in hac Synodo conſediſſe, eamque Syngraphis ſuis muniviſſe. Quod ſi fortè cauſentur; nunquam legi Presbyteros privato nomine Actis Conciliorum Generalium ſubſcripſiſſe: Excipies id factum, quia res in infinitum abiiſſet, atque Presbyteros qui ejuſmodi Synodis intererant cenſeri in perſona ſui Epiſcopi, qui *Princeps* eſt *Sacerdotum*, ut antiquitus vocabatur, Acta obſignaſſe: quemadmodum mos eſt in Parlamento, ubi Conſiliarii qui Senatuſconſulto faciendo ſententiam dixerunt, illud cum & in ipſo præſide Parlamenti, & cauſæ cognitorem quem vulgo *Relatorem* nuncupant, ſyngraphis ſuis comprobare cenſentur.

Verum quod Apoſtolus cap. 4. prioris ad Timotheum vocat *Presbyterium*, de quo ſupra, tandem *per Capitula Eccleſiarum Cathedralium*, repræſentatum eſt. Quare Epiſcopus cum Capitulo unum corpus efficere dicitur, atque mutuo conſenſu negotia Eccleſiæ debere tractare, *cap. Novit. de his quæ fiunt à Prælato ſive conſenſu Capituli:* ubi Alexander III. Patriarchæ Hieroſolymitano ita reſcribit: *Novit tuæ diſcretionis prudentia*, qualiter tu & fratres tui unum corpus ſitis: ita quod tu caput, & illi membra eſſe probantur: unde non decet te omiſſis membris aliorum conſilio in Eccleſiæ tuæ negotiis uti: cum id non ſit dubium, & honeſtati tuæ, & Sanctorum Patrum *inſtitutionibus*, id eſt Canonibus, *contraire.* Quos Canones ſupra habes: Idem quoque docetur *cap. Quanto* §. Quia igitur non decet prudentiam tuam in negotiis tibi commiſſæ Eccleſiæ, conſilium fratrum tuorum poſtponere, cum quibus *unum corpus exiſtere comprobaris.* Sed quemadmodum Romana Curia ut ſuam abſolutum Monarchiam architectaretur, omni ferme auctoritate Epiſcopos ſpoliavit: Ita Epiſcopi æmulatione Papæ, ut quandam ſpeciem abſoluti Imperii in ſuis diœceſibus colligerent, Presbyteros quidem curam habentes animarum, & Capitula Eccleſiarum Cathedralium omni poteſtate quam Jure Divino & Naturali habent, malè multarunt, ex quo evenit ut hodie omnia in tyrannidem

 de-

degenerarint: adeo ut quidam Epiſcopi hodie comminiſcantur *Curatos* ſive *Paræcos* eſſe velut Procuratores & Vicarios Epiſcoporum ad eorumdem nutum abdicabiles, quod eſt falſiſſimum. Nam Epiſcopatus quædam eſt dignitas, & primatus, non ordo à Presbyteratu diſtinctus Axiomate XIV. Quod ſi Epiſcopi obtendant, Canonicos & Presbyteros curam habentes animarum non tales eſſe quales olim erant: idem pariter dicetur de Epiſcopis, & res eò delapſas, ut alteruter aliquid opprobrii alterutri dare nequeat: quoniam

Iliacos intra muros peccatur & extra.

AXIOMA XXXV.

Reſidentiam Paſtorum Juris eſſe Divini & Naturalis prorſus indiſpenſabilis, ſicut & conjugum cohabitationem: & nihilominus ita capi debere ut ad ſemper, *non* pro ſemper *obliget.*

XLVI. QUando Lege Divina & Naturali vir cum propria uxore conſueſcere; Oeconomus, diſpenſator, & miniſter cum familia ſibi credita aſſiduo habitare; Pædagogus ſedulo diſcipulos regere ac erudire, Janitor, Oſtiarius januam domus continuo ſervare, Speculator, & miles in ſtatione atque excubiis poſitus revera pervigilare, Paſtor gregem ſibi à Domino commiſſum, actu & ſeipſo non per alium Vicarium paſcere debet: Profectò omnes Epiſcopi & Parœci, quia ſunt velut ſponſi Eccleſiæ poſt Chriſtum, ejuſque Oeconomi, miniſtri Eccleſiæ, Doctores & Pædagogi, Janitores, atque Oſtiarii, ſpeculatores, & Inſpectores, ac Paſtores gregis Dominici; Jure quidem Divino & Naturali ſeipſis *actu*, & *perſonaliter*, non *habitu* tantum, & per vicariam operam *mercenariorum* reſidere, ſuoque officio jugiter excubare tenentur: cum hac tantum fine ab Eccleſia inſtituantur & cooptentur. An rogo aliquis locuples atque opulentus Agricola quempiam paſtorem & opilionem gregi ſuo præficit, ut hic per alium Vicarium atque mercenarium procuret & paſcat gregem ſibi commiſſum. Quod ſi hic mercenarius Vicarius alium à ſe deligeret, an Dominus gregis qui eum adoptavit hoc æquo animo ferre poſſet? Hercle Paſtor qui pro gregis ſibi commiſſi cuſtodia Vicarium deligit, nec per ſeſe Officium ſuum capeſſit, meretur à Domino abdicari.

Porrò cum Reſidentiam Juris eſſe Divini dico, de *Jure Divino ſecundario* loquor, quod ex Jure Divino *poſitivo* neceſſitate conſequentiæ ſic elicitur, ut nullo alio præcepto opus ſit ad hoc mandatum divinum de Reſidentia cognoſcendum: propterea quod in præcepto primario, unde elicitur, ſatis clarè concipitur. Equidem nullus, niſi communi ſenſu orbatus inficiari poteſt, Curam aſſidue pervigilandi ac reſidendi Jure Divino & Naturali, inſtitutioni atque ordi-

ordinationi Epiſcoporum & Curatorum *intrinſece* ac *eſſentialiter* annexam eſſe. *Quod enim dat Eſſe, unà dat conſequentia ad Eſſe.* His autem de cauſis in Lege Moſaica Levitæ obſtringebantur *excubare in cuſtodia Sanctuarii*, & *in miniſterio altaris*, ne Dei indignatio oriretur ſuper filios Iſraël, Numerorum 18. & Proverb. 27. Deus jubet omnes Præpoſitos *agnoſcere vultum pecoris*. & *curam habere gregis*, Eccleſiaſtici 32. Item Ezechielis capite 3. & 33. omnibus Paſtoribus ex officio incumbit, ut perpetes & continuas vigilias ſuper tutelam & ſalutem gregis peragant: *Fili hominis ſpeculatorem dedi te domui Iſrael, & audies de ore meo Verbum, & annunciabis eis ex me. Si dicente me ad impium:* Morte morieris, *non annunciaveris ei, neque loquutus fueris ut avertatur à via ſua impia, & vivat, ipſe impius in iniquitate ſua morietur: ſanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Item cap. 34. *Væ Paſtoribus Iſrael qui paſcebant ſemet ipſos: nonne greges à Paſtoribus paſcuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod craſſum erat occidebatis, gregem autem meum non paſcebatis: quod infirmum fuit, non conſolidaſtis*, & *quod ægrotum, non ſanaſtis: quod confractum eſt, non alligaſtis*: & *quod abjectum eſt, non reduxiſtis: ſed cum auſteritate imperabatis eis*, & *cum potentia*: hæc dicit Dominus: *Ecce ego ipſe ſuper Paſtores requiram gregem meum.* Quibus & hoc aliud aſſuendum Zachariæ XI. O *Paſtor & idolum derelinquens gregem: gladius ſuper brachium ejus, & ſuper oculum dextrum ejus: Brachium ejus ariditate ſiccabitur: & oculus dexter ejus tenebreſcens obſcurabitur.* Quæ Prophetarum oracula ſex nobis obſervanda tradunt: Primò Paſtores ſeipſis voluntatem & præcepta Dei debere populo annunciare, idque niſi præſtent reos eſſe coram Domino, ſi ſalus populi periclitetur: *Si dicente me ad impium*, Morte morieris, *non annunciaveris ei, neque loquutus fueris ut vertatur à via ſua impia, &c. ſanguinem ejus de manu tua requiram.* Quæ ad verba ſi Paſtores atque prætera ſeſe ſalutis ovium vades eſſe attenderent, alio quidem modo excubias pro gregis incolumitate peragerent. Secundo demonſtrat Paſtores non ſui ſed populi cauſa inſtitutos, magnamque illis ruinam impendere, qui ſeipſos, non gregem paſcunt: *Væ Paſtoribus Iſrael qui paſcebant ſemet ipſos: Nonne greges à Paſtoribus paſcuntur, &c.* Vide Axioma IX. Tertiò per Antitheſin malorum, bonorum quidem Paſtorum munus atque officium, & quidnam proprie ſit paſcere, ab Oppoſitis ſic deſcribit; *quod infirmum fuit, non conſolidaſtis, quod ægrotum, non ſanaſtis, quod confractum eſt non alligaſtis*, & *quod abjectum eſt non reduxiſtis*, & *quod perierat non quæſiſtis*: SED CUM AUSTERITATE IMPERABATIS EIS ET CUM POTENTIA. Quæ clauſula à contrario ſenſu naturam Poteſtatis miniſterialis ſpiritualis Eccleſiæ exhibet: cui nativum eſt non auſtere & cum dominatu aut potentia imperare, *ſed docendo perſuadere, & perſuadendo docere.* Quo pariter illud Eſaiæ vaticinium cap. 40. referendum

dum: *Sicut Paſtor gregem ſuum paſcet, in brachio ſuo congregabit agnos, & in ſinu ſuo levabit, fœtas ipſe portabit.* Quæ omnia Paſtoribus ex officio imitanda proponuntur: quoniam officium paſtorale in dilectione, non in potentia & dominatu fundatur Axiomate XIV. & XXX. Quarto hæc verba, *Ecce ego ipſe requiram gregem meum ſuper Paſtores de manu eorum, & ceſſare faciam ut ultra non paſcant gregem meum, &c. gladius ſuper brachium ejus, & ſuper oculum dextrum ejus, &c.* videntur quidem nobis prophetiam referre, cujus intuemur complementum. Poſtquam enim Curia Romana cum auſteritate & abſoluto Principatu voluit imperare, certe multis in provinciis & Regnis integris gregem paſcere ceſſavit, in Græcia, in Germania, Dania, Anglia, Scotia, magna parte Franciæ, &c. Quod malum in dies majora capit incrementa, capietque niſi mores noſtros emendaverimus, & cum perfecta pœnitentia ad Deum convertamur. Tritum eſt Proverbium, *eos qui ſua poteſtate abutuntur, tandem juſto Dei judicio eadem privari.* Unde B. Gregorius XI. *quæſt.* 3. *Privilegium omnino meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.* Hicque enormis abuſus nos adegit, ut his Axomatibus juſtum, atque naturalem uſum Eccleſiaſticæ poteſtatis complecti, & breviter ad gloriam Dei poſteris tranſmittere niteremur Quinto hoc Zachariæ effatum: *O Paſtor & Idolum*, vivam ac ſpirantem imaginem Curialium nobis exprimit: quia ſicut *Idolum nihil eſt in mundo* 1. Corinth. 8. verſ. 4. ita ejuſmodi Paſtores MANDUCI, Idola quidem ſunt *trunco ſimillimi Hermæ, tantumque fruges conſumere nati*: quoniam Chriſti Domini Eccleſiam deprædantur & laniant, ut docet experientia. Sexto hæc alia, *brachium ejus ariditate ſiccabitur, & oculus ejus dexter tenebreſcens obſcurabitur*, indicant iſtos Paſtores communi ſenſu & judicio practico in rebus ad officium ſuum pertinentibus carere: quia Curiæ Romanæ exemplo & conſuetudine abuſus & corruptelas pro Jure ordinario, tenebras pro luce, & vitium pro virtute oſtentui habent: quod quam verum ſit, pueri norunt, atque omnes boni & pii lamentantur: ejuſque rei illuſtrandæ cauſâ hæc ipſamet controverſia de Paſtorum reſidentia proferri poteſt in exemplum: quam reſidentiam Curia Romana Juris tantum eſſe Eccleſiaſtici ad Papæ arbitrium diſpenſabilis mordicus defendit: in eamque rem Tridenti ſex integros menſes diſputare, atque inutiliter, imo cum magna Reipublicæ Chriſtanæ jactura Concilium prorogari voluit, ut *Gentianus Hervetus*, teſtis oculatus luget Epiſtola quam ſuper ea re miſit ad *Alphonſum Salmeronem* Jeſuitam, quæ nondum edita eſt: atque inter omnes Tractatus qui in hoc argumentum vulgati ſunt, omnium maxime lucem meretur, & legentibus lacrymas excutit: quemadmodum hæc *Bartolomei Caranzæ* Dominicani oratio Tractatu de Reſidentia perſonali Paſtorum, ubi explicans Canonem 15. Synodi Carthaginienſis de Epiſcopi officio in viduarum, pupillorum, & peregrinorum gubernatione: *Quid cenſes*, ait,

ait, *illos bonos Patres Africanos facturos, ſi audirent quæ nunc allegantur, ut Romæ Epiſcopi verſentur, ne vileſcat ſcilicet Curia Pontificis, & ne deſint Cardinalibus anteambulones. O tempora! O mores!* inquit: de iis autem loquitur, quæ oculis & auribus hauſit Tridenti, & Romæ, ſicut & *Gentianus Hervetus.* At verò cum Auctoritas Paſtoricia duo dicat, teſte Gloſſa in cap. 16. Matthæi, *nempe ſcientiam diſcernendi* & *potentiam definiendi*, id eſt, Clavim diſcretionis & auctoritatis: poſterius autem primum neceſſariò ad debitum uſum clavium & poteſtatis requirat, teſte eadem Gloſſa: certè nemini mirùm videri debet, ſi dum oculus Paſtorum vel propter eorum ignorantiam, vel propter ambitionem & ſtudium dominandi tenebris obſcuratur, eorumdem brachium, id eſt poteſtas, & auctoritas ariditate exſiccetur, ſicut experimur. Ex quo uſu evenit, ut loco auctoritatis paſtoriciæ ſpiritualis, mandanum dominatum venditent, ac oſtentui habeant, quaſi aliquis nummum plumbeum & adulterinum pro aureo & legitimo ſubſtitueret.

Sed ut à lege Moſaica ad Euangelicam tranſeamus, certe natura Poteſtatis miniſterialis ſpiritualis delata Paſtoribus clariſſime confirmat, illos omnino ad *perſonaliter* reſidendum adſtringi: quoniam ſunt duntaxat miniſtri, & cuſtodes, non Domini gregis, in quem nullum abſolutum imperium, ſed externam tantum, & miniſterialem ſolicitudinem obtinent: quæ cura in Scripturis, canonibus Conciliorum & libris Patrum, ſemper nomine jugis & continui *actus, exercitii, operis*, & *vigiliarum aſſiduarum*, nequaquam vero per *habitum* aut *ceſſationem* deſcribitur. Dominus autem quia tanquam verus Paſtor omnibus ad imitandum proponitur: ejuſque paſtorale officium in duabus potiſſimum rebus conſiſtit, puta, *ut faceret & doceret.* Nam Actor. 1. cœpit *Ieſus facere & docere: Ideo nobis exemplum dedit ut quemadmodum ipſe fecit, ita & nos faciamus.* Siquidem *longum eſt ac difficile iter per præcepta, breve atque efficax per exempla:* & idcirco inutilis plane & vana eſt Philoſophia, & Theologia, quæ quod ore docet, non etiam opere & lumine vitæ, ac morùm complet. Quocirca aliàs diximus, Chriſtum voluiſſe ſuos diſcipulos in obſervatione mandatorum Dei, & vitæ integritate, non in opibus mundanis confidere, Axiomate XIV. Unde Apoſtolus exclamat: *Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti*, 1. Corinth. 9. Enimvero, poſt Oeconomiam redemptionis hominum peractam, & Eccleſiam bene fundatam à Chriſto, cum diutius in mundo *viſibiliter* degere & verſari nollet, verumtamen diligenter cavit, ne Eccleſia ſponſa *lumine bonorum exemplorum*, & *ſale virtutum* unquam privaretur: *quoniam aſcendens in altum, dedit dona hominibus:* & *ipſe quidem dedit alios Apoſtolos, alios Prophetas, alios Euangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores, ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterii, in ædificationem corporis ſui quod eſt Eccleſia*, Epheſ. 4. Amabo, Lector, dic ingenuè, utrum hæc Sanctorum conſummatio, id eſt, communio S S.

in vitam æternam, utrum hoc opùs divini miniſterii, utrum hæc corporis Chriſti, id eſt, Eccleſiæ ædificatio in vitam æternam, perfici valeât ab Architectis, atque operariis ceſſantibus, aut abſentibus, & non continuò reſidentibus atque vigilantibus? *Certe bonus Paſtor animam ſuam dat pro ovibus ſuis: Mercenarius autem, & qui non eſt Paſtor, cujus non ſunt oves propriæ videt lupem venientem, & dimittit oves, & fugit, & lupus rapit, & diſpergit ovẽs, &c. Ego ſum Paſtor bonus, & cognoſco oves meas, & cognoſcunt me meæ, & animam meam pono pro ovibus meis*, inquit Dominus Joannis 10. Hercle quemadmodum Chriſtus vitam pro grege effudit: ſic & re poſtulante, hoc ipſum Paſtores præſtare voluit: idque omnes Apoſtolos, & Eccleſiæ primitivæ Epiſcopos primis trecentis annis, & dehinc innumeros alios bonos Paſtores diverſis temporibus ſemper exegiſſe legimus. Nec mirum, quando, ut ſæpe dixi, paſtorale officium in dilectione fundatum eſt, Joannis ultimo: *Simon Jonæ, an diligis me plus his? paſce agnos meos, paſce oves meas*, ubi Gloſſa ex Auguſtino, *Paſce agnos meos, non ut tuos, gloriam meam in eis quære, non tuam; mea lucra, non tua*, quia dilectio Dei probatur dilectione proximi. Paſcere oves eſt credentes, ne deficiant, confortare; terrena ſubſidia ſi neceſſe eſt, ſubſiditis providere: exempla virtutum præbere: adverſariis obſiſtere, *& peccantes corrigere.* Lyranus ibidem: *Ter dictum eſt, ad ſignificandum quod habens curam animarum, debet ſubditos paſcere paſtu verbi Dei, & boni exempli, & prout poteſt, &c. ſubſidio temporali.* Quam boni Paſtoris accuratiſſimam deſcriptionem, tam impoſſibile eſt à non reſidentibus impleri, quam bovem Lucanicum volare: idque Apoſtolus 1. Corinth. 9. vocat *Evangelizare:* dum ait*: Si Euangelizavero, non eſt mihi gloria, neceſſitas enim mihi incumbit: væ enim mihi, ſi non Evangelizavero*, id eſt, niſi vitæ integritate ea quæ verbis doceo, compleam. Unde cap. 1. ad Coloſſenſes: *Nunc gaudeo in paſſionibus pro vobis, & adimpleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea pro corpore ejus quod eſt Eccleſia.* Quid hic narras Paule, an quicquam Chriſti paſſionibus pro Eccleſia deeſſe poteſt, cum minima ſtilla Dominici ſanguinis plus ſatis ſuperque eſſe poſſit ad mundos innumeros redimendos? maximè verò aliquid deeſt, & continuum ac juge lumen exemplorum bene vivendi, atque faciendi: idque Chriſtus propter ſuam abſentiam viſibilem à mundo, per vicarios Paſtores, qui uſque ad conſummationem ſeculi verbo atque exemplo Eccleſiam paſcerent, perfici voluit: quare Apoſtolus Heb. 13. jubet non *meminiſſe Præpoſitorum noſtrorum qui nobis loquuti ſunt verbum Dei, atque inſpecto exitu converſationis illorum, eorumdem imitari fidem.* Procul dubio, ſicut ex hoc Domini præcepto, *Diliges proximum tuum ſicut teipſum*, Matthæi 22. verſ. 33. uſuram eſſe prohibitam facile colligimus, Matth. 5. quamquam alio præcepto nominatim non interdiceretur: Similiter innumera ſunt ſcripturarum teſtimonia quibus multo clarius ac evidentius

tius perſonalem reſidentiam Juris eſſe Divini cognoſcimus, atque in primis edocemur Paſtores moraliter idipſum eſſe Eccleſiæ, quod naturaliter oculus, & lumen ipſis animalibus atque homini. Matthæi. 5. *Vos eſtis Lux Mundi: non poteſt abſcondi civitas ſupra montem: neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo ſunt: ſic luceat lux veſtra coram hominibus ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in cœlis eſt.* Et Hebr. 13. verſ. 17. *Obedite Præpoſitis veſtris & ſubjacete eis, ipſi enim pervigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri.* Quæ cum ita ſint, profecto dubitare Paſtores Jure Divino, Naturali nequaquam obſtringi ad *perſonaliter* reſidendum, ambigere eſt, utrum oculus ex Lege atque inſtituto Naturæ teneatur ad jugiter præeundum & prælucendum corpori: quoniam ſervata analogia par eſt utriuſque ratio: & paſtor mercenarius qui lupo veniente fugit, cœco cœcum ducenti perſimilis eſt. Iſtuc quoque & alii ſcripturæ loci accurrunt: *Vos eſtis ſal terræ, ſi ſal evanuerit in quo ſalietur,* Matth. 5. & 18. *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt,* Joannis 20. *Ite docete omnes Gentes, baptizantes eos, &c.* Matthæi & Marci ultimo: *Paſce oves meas* Joannis 21. *Paſcite* qui *in vobis* eſt *gregem Dei*, providentes non *coacte*, ſed *ſpontanee* ſecundum Deum, neque *turpis lucri gratia* ſed *voluntarie*, neque *ut dominantes in cleris*, ſed *forma facti gregis* ex *animo* 1. Petri 5. Et Actorum 20. *Attendite vobis, & univerſo gregi in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, &c.* Jam perpendat, Lector, an ſal longius ab hominum manu & uſu ſemotum, aut lucerna abſens vel ſub modio latitans, alicui poſſit eſſe compendio, & utilitati hominibus: & num hoc ipſum ſit Paſtor minime reſidens. Attendat ſimiliter, an quiſpiam *Canonice* ligare aut ſolvere, remittere aut retinere peccata valeat, niſi ipſemet omnes cauſas, & circumſtantias ligandi atque ſolvendi acturum perveſtigarit: quando certiſſimum eſt *Clavem ſcientiæ, & diſcretionis* præire debere, ac *Clavem auctoritatis*, & *definitionis* dirigere, ſicut oculus motum corporis regit: alioqui certe Paſtor non ligat aut ſolvit: quia ut docet Leo Magnus 24. *quæſt* 1. *can. manet Petri Privilegium, ubicumque ex ipſius æquitate fertur judicium.* Æquitas vero omnium accuratiſſimam cognitionem atque indaginem circumſtantiarum deſiderat. Omitto dicere Paſtorem abſentem nequaquam eſſe poſſe *formam* atque *exemplum gregis*, ut S. Petrus præcipit. His & accedunt plurima alia divina oracula, quibus adminiſtratio paſtoritia nomine jugis actus, operis atque exercitii declaratur, Lucæ 10. *Meſſis multa, operarii pauci: rogate ergo Dominum meſſis, ut extrudat ſeu mittat operarios in meſſem ſuam.* Hic audis operarios, non otioſos ceſſatores. Et 1. ad Timotheum 3. *Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat:* ubi Gloſſa ex Hieronymo ad Oceanum: *Opus deſiderat*

deſiderat, non dignitatem, laborem non delicias, non creſcere faſtigio, ſed humilitate decreſcere, ut fiat ſervus, & miniſter hominum propter Chriſtum. Enimverò Dominus Paſtoritiam auctoritatem, non ad otium, non ad jocum, delicias, aut voluptates, ſed ad perpetuum laborem inſtituit. Quare nomen Epiſcopi nihil aliud quam actum continuum vigilandi, ſpeculandi atque intendendi *perſonaliter* ſuper gregem ſonat. Quo pariter illa vox notabilis Canoniſtarum ſpectat, *Beneficium dari propter officium.* Sed, Deus bone! hoc genus officii magna ex parte ad ſolam Breviarii recitationem redigi experimur, maxime in Cardinalibus & aliis Magnatibus, qui aulam Papæ aut Principum Chriſtianorum ſequuntur, pluresque Epiſcopatus aut Abbatias poſſident: ſatiſque ſuo defungi munere creduntur, ſi modò diurnum penſum Breviarii, grande opus certe, & laborioſum abſolvant. Quod tam abſurdum, ne dicam, ridiculum eſt, quam ſi Prætor Pariſienſis verbi cauſâ in plurium aliarum urbium & provinciarum Tribunalia invaderet, ac ſe Judicis officio apprime defunctum gloriaretur, quotidiana lectione alicujus libri aut partis ejuſdem libri Inſtitutionum Juſtiniani. Quæ dum perpendo, mihi ſuccurrit animo Gallorum proverbium, de illis, qui manipulum ſtramineum Deo offerunt *faire à Dieu gerbe de fouerre.* Heu! quàm me ſupra modum noſtræ impietatis pudet, pigetque: quæ eſt in cauſa ut quamplurimi Chriſtianam ejurent Religionem & blaſphement in Chriſtum.

Quandiu Jus Commune & Ariſtocraticum regimen viguerunt, Paſtores ſacris Electionibus creabantur, non legimus fuiſſe quemquam tam fungum & vecordem, ut Reſidentiam Paſtorum Juris eſſe Divini & Naturalis ambigeret: hoc autem poſt ſacrarum Electionum abrogationem in ultimo Lateranenſi Concilio paulatim cœpit increbreſcere, quando abſoluta Papæ Monarchia ad ſummum eſt evecta apicem, antiquatione decretorum Synodi Baſileenſis, & Concordatorum Bononienſium Sanctione: idque dehinc anſam multis Curialibus præbuit in Synodo Tridentina, ut adverſus *perſonalem Reſidentiam* tanquam Jure Divino minime debitam omnibus bonis gementibus velitarentur. Profecto imaginaria abſolutæ Monarchiæ opinio, tum demum Papam ex Chriſti & Eccleſiæ miniſtro, Paſtore, Cuſtode ovium, & fideli diſpenſatore Dominum atque Monarcham abſolutum effecit, atque nomen & Titulum puri actus, oneris, exercitii, operis, ac vigiliarum continuarum in ſpecioſum, otioſum, lucroſum & pingue nomen BENEFICII, ET COMMENDARUM abjecto pene omni onere transformavit: à quo tempore, omnium vitiorum, abuſuum, deformitatum, & Simoniarum propudioſa cohors Eccleſiam ſponſam Domini invaſit & populata eſt. Quod nomen BENEFICII, Curia Romana dominatus temporalis ſitiens & æmula, tranſvexit à ſecularibus Beneficiis Imperii Romani ad res ſpirituales, & Eccleſiaſticas, magno quidem atque intolerando abuſu, ſed maximo ſuo commodo & lucro:

hacque

hacque ratione fatalem contexuit catenam, cujus ope innumeros homines voluptuoſos, otioſos, ambitioſos per univerſum orbem terrarum irretiret ſibique ſtrictiſſimè devinciret. Verum primitus BENEFICIA propriè dicebantur feuda, ac profanæ & temporales ditiones, quas imperatores viris fortibus & ſtrenuis ducibus militaribus de Imperio optime meritis largiebantur. Quondam S. Baſilius Epiſtola ſexageſima prima & ſeptuageſima, ad hunc modum ſui ſeculi peſtes deflebat: *Patrum dogmata*, inquit, *contemnuntur: Recentiorum hominum inventa Eccleſiis inſeruntur: homines in poſterum de artibus, non de Deo diſſerunt: Mundi ſapientia primas tenet, crucis gloriam abominans. Paſtores abiguntur, lupi graves & ſævi introducuntur, qui Chriſti gregem diſcerpunt: Eccleſiæ deſeruntur à cœtu, ſolitudines refertæ ſunt plorantibus: ſeniores ingemiſcunt, dum vetera præſentibus comparant: Juvenes miſerabiliores qui non vident qualibus privati ſint. Unum jam crimen eſt quod vehementer punitur, ſi quis paternas Traditiones diligenter obſervet*, ET CHRISTIANORUM NOMINE TECTI SUNT PERSEQUUTORES. Hæc Eccleſiæ Orientalis lumen querebatur, dum paſtores edictis Conſtantini Imperatoris Arriani per vim procul à grege ſuo inviti, & repugnantes abigebantur, & fugabantur. At hodierna die non abiguntur, ſed peſſimis Curiæ Romanæ moribus depravati, ut ex animo voluptatibus indulgeant, ſponte à grege ſuo aberrant: & modo proventibus temporalibus potiantur, ſpiritualia novis ordinibus, illis uti frui ambientibus diſpenſanda exponunt. Unde tot ac tantæ novorum Ordinum religioſorum coloniæ: quæ ſunt velut emplaſtrum quo ulcus inveteratum, & ſanies corruptelarum haud certe purgatur vel ſanatur, ſed involvitur, & ad aliquod tempus obtegitur: ex quo uſu evenit, ut in dies ſingulos quaſi in bello Curia Romana novis ſubſidiis, & auxiliaribus ſupplementis indigeat, ſemperque indigebit: quia uno tantum modo & ductu ad ſcopum pervenitur, infinitis autem ab illo aberramus.

Cœterum tametſi Reſidentia Juris ſit divini, nihilominus hoc moraliter, ſicut cohabitatio conjugum debet intelligi. Quare, ut rei domeſticæ procurandæ cauſa vir ſæpe à conjuge & familia ad aliquod tempus abeſſe ſolet: ita etiam Paſtores pro ſuæ privatæ, atque univerſalis Eccleſiæ bono, & utilitate aliquandiu à grege ſuo peregrinari licite poſſunt: quoniam ejuſmodi leges *ad ſemper*, non *pro ſemper* obligant, ut docent Theologi.

AXIOMA XXXIV.

Perſonas Eccleſiaſticorum quo ad celebrationem Divinorum Officiorum, & Sacramentorum adminiſtrationem: illorum autem bona & facultates temporales, quantum ad res uſui vitæ neceſſarias, pro conditione &

ne & natura ſtatus Eccleſiaſtici immunitatem habere divinam: & quanta contentione certatum ſit, ut Clerici plane liberi atque immunes eſſent à jugo politicæ poteſtatis.

XLVII. QUoniam certiſſimum eſt, Deum & Naturam nunquam deeſſe in neceſſariis, Axiomate III. & VIII. & Dominum Chriſtianam religionem inſtituiſſe, Axiomate XIII. & XIV. Profectò quæcumque ad religionem Chriſtianam ſunt neceſſaria, oportet partim Juris eſſe Divini, partim Naturalis. Quocirca Eccleſiaſtici quoad ſpiritualia, Divinorum officiorum celebrationem, Sacramentorum adminiſtrationem, & omnes actus Hierarchicos; item illorum bona & facultates temporales quatenus ad honeſtam & naturalem ſtatus Eccleſiaſtici conſervationem & ſuſtentationem conducunt, à civili quidem poteſtate ſic eximuntur, ut Reges, Principes, & Politici Magiſtratus, neque Eccleſiaſticos ab exercitio & profeſſione religionis Chriſtianæ jure prohibere, neque pariter impedire poſſint quo minus juſtis & debitis ſubſidiis temporalibus ſibi ad vitam & ſtatus ſui conſervationem neceſſariis utantur, fruantur, & temporalia ab illis ipſis colligant, quibus ſeminant ſpiritualia.

Quod effatum duobus conſtat membris, quæ ab Euangelio lumen & probationem clariſſimam mutuantur: prioris membri exemplum habes cap. 5. Actorum, ubi Principes Sacerdotum odio adverſus Chriſtum ringentes, cùm Apoſtolos publico cultu, atque exercitio religionis Chriſtianæ interdicere molirentur, contra Apoſtoli intrepidè reſpondent, *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus:* deinde eam ob rem plagis atque verberibus affecti, *ibant gaudentes à conſpectu Concilii, quoniam digni habiti eſſent pro nomine Jeſu contumeliam pati.* His & concordant geſta Chriſtianorum primitivæ Eccleſiæ, quorum magna pars Martyrium paſſa eſt. Procul dubio Dominus Matthæi 10. mittens Apoſtolos & diſcipulos in mundum ad promulgationem Euangelii, eos tantum pati, aut de civitate in civitatem fugere docet: *Ecce ego mitto vos*, inquit, *ſicut oves* in medio luporum: *eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ: Cavete autem ab hominibus. Tradent enim vos, in Conciliis, & in Synagogis ſuis flagellabunt vos, &c. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Cum autem perſequentur vos in civitate iſta, fugite in aliam, &c.* Ex quo datur intelligi, Chriſtianos, & potiſſimum Eccleſiaſticos cum de propaganda aut aſſerenda, & retinenda Religione agitur, ſola innocentia, & patientia armatura uti, & nulla alia in re quam in obſervatione mandatorum Dei præſidium ſuum debere collocare: quando Dominus pollicetur, omnia adjectum, & tributum illis certò iri, *qui regnum Dei & Juſtitiam ejus ſuper Omnia quærent* Matthæi 6. Hæc autem ne Eccleſiaſtici gravatè facerent, Dominus eos ſola

poteſtate

poteſtate miniſteriali ſpirituali donavit, *ac ſine baculo & pera miſit*, ne in opibus temporalibus confiderent. Porrò certum eſt, Euangelium iiſdem debere artibus retineri, & conſervari quibus propagatum eſt: ne quiſquam hic tergiverſetur: ab eoque die quo Religionis tuendæ cauſa naturam ovium exuimus, ut luporum feritatem indueremus: hoc eſt, pati detrectavimus, ut tumultus, factiones, ſeditiones, conſpirationes & bella cieremus: ſenſim fidem & Religionem contabeſcere, & ad paucos redigi, atque in ejus locum, hæreſes, Atheiſmum & Turciſmum invadere vidimus. Iſtuc pariter B. Petri documentum accurrit cap. 4 prioris Epiſtolæ: *Si exprobramini in nomine Chriſti, beati eritis: Nemo autem veſtrum patiatur ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor*; ſi autem *ut Chriſtianus*, non *erubeſcat, ſed glorificet Deum in iſto nomine, &c.* Quod ſi B. Petrus nos aliena appetere vetat; certè multo magis ne contra naturam atque eſſentiales cauſas poteſtatis miniſterialis ſpiritualis Eccleſiæ abſolutum Dominatum, & Poteſtatem temporaliter cogendi, imò etiam fundendi ſanguinem Regum & Principum Chriſtianorum Eccleſiæ arrogemus? ſicut arrogatur *Directorio Inquiſitorum.* An qui hæc patrant, inſontes & liberi eſſe poſſunt à ſacrilegio aut potius à parricidio? Sed de his amplius infra.

Altera pars hujus proloquii munitur auctoritate B. Lucæ, & Matthæi cap. 10. ubi Chriſtus pronunciat, *omnes operarios dignos eſſe ſua mercede.* Quem locum S. Auguſtinus libro de opere Monachorum cap. 6. explicat, docetque eſſe *conſilium & permiſſionem, non præceptum*: Alioquin S. Paulus qui *labore manuum* ſibi *victum* comparabat, ut ſine ſumptu eſſet Euangelium, peccaviſſet contra præceptum divinum. Itaque permiſſio eſt naturali æquitati maxime congruens, ut operarius Euangelii mercede muneretur 1. Corinth. 9. *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam? quis plantavit vineam, & de fructu ejus non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat? Nunquid ſecundum hominem hæc dico? An & Lex non dicit?* Scriptum eſt enim in lege Moyſi: *Non alligabis os bovi trituranti: nunquid de bobus cura eſt Deo?* Nam *propter nos* utique *ſcripta ſunt: quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt: Et qui altario deſerviunt, cum altario participant*: *Ita* Dominus *ordinavit iis qui Euangelium annunciant de Euangelio vivere.* Hæc autem tanto confidentius dicuntur ab Apoſtolo in gratiam Euangelizantium, quod *proprio labore manum* ſibi victum compararet, ut inter gentes *ſine ſumptu* poneret *Euangelium.* Item 1. Tim. 5. *Qui bene præſunt Presbyteri, duplici honore digni habentur, maxime qui laborant in verbo, & doctrina.* Dicit enim ſcriptura: *non alligabis os bovi trituranti, & dignus eſt operarius mercede ſua.* Quæ Apoſtoli proloquia, de rebus abſolute neceſſariis ad honeſtam ſtatus Eccleſiaſtici conſervationem & ſuſtentationem capi debent; cujuſmodi ea erant quæ Eccleſiæ primiti-

væ temporibus fideles erogabant pro Clericorum alimentis & aliis rebus neceſſariis quæ quidem Jure Divino & Naturali illis debentur; nequaquam verò ſuperflua, quia hæc Juris ſunt pure humani & ſi Reſpublica ad ſui tutelam illis indigeat, Princeps politicus, ad quem Jure Divino & Naturali ſpectat providere, ne quid Reſpublica detrimenti capiat, eis tam liberè, & ſecurè uti poteſt, quam tempore belli videmus ex aliquo templo aut Eccleſia, urbi muniendæ aut arcendis hoſtibus idonea, bellicum aggerem aut vallum conſtrui poſſe. Conſule ſupra IV. & VIII. Axioma cum obſervationibus; *& nota, quod eſt pro charitate inſtitutum, nunquam adverſus charitatem militare.* Quocirca legimus Joam & Ezechiam piiſſimos reges Judæorum divitiis, auro, argento, atque aliis rebus pretioſis, quamquam templo Hieroſolymitano dicatis, & conſecratis uſos fuiſſe, ut Regem Aſſyriorum ab obſidione Hieroſolymorum arcerent 4. Regum cap. 12. verſ. 18. & cap. 18. verſu 15. & 16. Nam ut habetur ſecundo Macchabeorum cap. 5. verſu 19. *Non propter locum Gentem, ſed propter Gentem locum Deus elegit:* pluris enim viri quam mortui lapides fieri debent. Quare ſi ad Euangelicæ lucis veritatem revocemus, ut neceſſum eſt, Clerici non modò de ſuperfluis, verumetiam de neceſſariis opitulari Reipublicæ tenentur: tum quia in perfectiori ſtatu charitatis exiſtunt, aut ſaltem debent exiſtere: tum quia Reſpublica aut Principes politici eos locupletarunt, multiſque immunitatibus, quibus reliqui cives nequaquam perfruuntur, auxerunt. Hic autem de juſto & neceſſario ſubſidio loquor, quod ab unoquoque noſtrum, tanquam cive, & membro Reipublicæ, communibus neceſſitatibus debetur: minimè verò de implendis aut ornandis aulæ, atque aulicorum voluptatibus, delitiis aut hirudinum marſupiis. Quocirca nemo ſibi hac in parte blandiatur, quia nulli quidem laico aut Eccleſiaſtico, & ne quidem mihi ipſi contra Euangelicam veritatem adulari aut gratificari, ſed huic uni propugnandæ me totum intrepidè addicere conſtitui: quando propter illam Dominus noſter venit in mundum, ut eam in libertatem aſſereret: quam nihilominus verſuti diſputatores &, ut verbis Auguſtini utar, de opere Monachorum *Venditores Euangelii,* quærentes quæ ſua ſunt, non quæ Chriſti, hodie ſuis cavillationibus ſophiſticis, veritatem quaſi vinculis captivam detinent, & *via facti* opprimunt, quoniam *via Juris*, tueri nequeunt. Procul dubio, niſi 2. pars hujus Axiomatis ita haberet, Eccleſiaſtici tantas opes & divitias ſibi cumulare poſſent, ut nullo negotio cunctam vim & auctoritatem politicam ad ſeſe pertraherent: maxime verò, quod Cenſurarum evulgatione in Principes, & Magiſtratus politicos eis pronum eſſet in regiam invadere: ſicut illi revera hodie invadunt, qui Politicas poteſtates juſtis præſidiis & adjumentis neceſſariis, quibus à Deo & natura inſtruuntur, exſpoliant: & Eccleſiaſticos non *Jure* ſed *de facto* tantum ſubditos politicæ Poteſtati comminiſcuntur.

Summa ergo noſtræ ſententiæ hæc erit, dum Cardinalis Bellarminus, Baronius,

ronius, Suares, aut alii quicumque urgent, Synodo Conſtantienſi, Tridentina, vel aliis Conciliis explicate ſancitum Immunitates Eccleſiaſticorum Juris eſſe Divini & Naturalis: vera quidem narrare, ſi loquantur de iis quæ ad cultum Divinum & publicam Religionis profeſſionem, nec non etiam de abſolutè neceſſariis ad ſtatum naturalem, & vitam honeſtam Clericorum ſuſtentandam: de aliis autem hoc eis planè negandum, quia Juris ſunt mere humani arbitrarii; Et ita facile eſt videre & ſecernere Immunitates Eccleſiaſticorum Jure Divino, & Naturali conſtitutas ab iis quæ ſunt Juris penitus humani. De his autem ut diſputationem inſtituamus, ſciendum, poſt hujus prophetiæ complementum, *Et erunt Reges nutritii tui, & Reginæ nutrices tuæ: vultu in terra demiſſo adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent*, Iſaiæ 49. id eſt, poſtquam Imperatores, Reges, & Principes terræ nomen dederunt Euangelio, illos ob Chriſti atque Religionis reverentiam, & ſanctimoniam vitæ Eccleſiaſticorum magnis Immunitatibus & privilegiis Clerum uuiverſum cumulaſſe, tum quo ad perſonas, tum etiam quoad bona quorum privilegiorum multa æquitate naturali, & charitate niti fatendum eſt. Herclè Eccleſiæ primitivæ temporibus, cum vita Eccleſiaſticorum adeo exemplaris eſſet, ut univerſus populus Epiſcopos ſuarum controverſiarum, & diſſidiorum arbitros deligeret: id occaſionem præbuit Imperatoribus Chriſtianis primum mandandi Præfectis Prætorio ut Judicia Epiſcoporum in rem judicatam mitterent: deinde verò Epiſcopis facultatem dederunt cognoſcendi de omnibus cauſis Clericorum: idque occaſionem præbuit canoni 9. Synodi Chalcedonenſis: *Si quis Clericus habet cum Clerico litem aut negotium, proprium Epiſcopum ne relinquat: & ad ſecularia judicia ne excurrat, ſed cauſam prius apud proprium Epiſcopum agat, vel de Epiſcopi ſententia apud eos quos utraque pars elegerit, judicium agitetur.* Cujus canonis genuinam interpretationem habes apud S. Leonem Magnum qui Chalcedonenſi Concilio per legatos ſuos præfuit, & Epiſtola 96. ad Epiſcopos & Presbyteros Thraciæ nominatim aſſerit; *Imperatores Jus diſtinguendorum negotiorum Epiſcopis ſanctis, juxta divalia conſtituta permiſiſſe*: hoc eſt, Edictis ſuis: ſic autem claudit Epiſtolam 81. *Si Clericus laicum pulſet, prius ſe audiri ab Epiſcopo poſcat: tum ſi petitioni ſuæ locum viderit obviare, ex permiſſu Epiſcopi ſui in ſeculi moderatores diſceptatione confligat.* Senſus eſt; dato quod Clericus vocaretur in Jus à laico coram Judice ſeculari, ne quidem Clerico ante licuiſſe reſpondere coram Magiſtratu Politico quam prius poſtulaſſet ſe audiri ab Epiſcopo ſuo: ſi autem laicus nollet coram Epiſcopo cauſam decidi, tum permiſſu Epiſcopi Clerico fas erat Jus ſuum perſequi coram Magiſtratu politico. Quæ omnia lumen accipiunt à Codice Juſtiniani Titulo *de Epiſcopali audientia*: ubi permulta in eam rem ſtatuuntur ex forma diſciplinæ uſitatæ in primitiva Eccleſia: & niſi me meum fallit judicium ex l. 3. *Qui ex carceribus die Paſchali*

dimittuntur, proclive eſt colligere, quænam antiquitus eſſent crimina propter quæ Eccleſiaſtici traderentur brachio ſeculari, & minimè fruerentur clericali privilegio. Nam imperator vetat illos die Paſchali ex carceribus dimitti qui ſacrilegium, veneficium, adulterium, ſtuprum, inceſtum, parricidium, &c. commiſerunt. *Sed ab his ſecernimus eos*, inquit, *à quibus contaminari potius gaudia, lætitiamque communem ſi dimittantur, animadvertimus. Quis enim ſacrilego diebus ſanctis indulgeat? quis adultero, vel ſtupri inceſtive reo tempore caſtitatis ignoſcat? Quis non raptorem virginis in ſumma quiete, & gaudio communi perſequatur inſtantius? nullam accipiat vinculorum requiem qui quieſcere ſepultos quadam ſceleris immanitate non ſinit, patiatur tormenta veneficus, maleficus, adulter, violatorque monetæ, homicida parricidaque quod fecit ſemper exſpectet, reus etiam Majeſtatis de domino adverſus quem talia molitus eſt, veniam ſperare non debet.* Certe mihi eſt exploratum, ſi qui Sacerdotes aut Clerici eſſent rei læſæ Majeſtatis, monetæ violatores, homicidæ, &c. & eam ob rem detinerentur in vinculis, nequaquam ſolutos fuiſſe die ſancto Paſchæ. Et ita indubitatum relinquitur, Epiſcopos permiſſu Imperatorum de cauſis Clericorum in civilibus & temporalibus cognoviſſe, ut clarè docet S. Leo; atque Imperatores quædam crimina ſibi reſervaſſe. Nihilominus barbarie ſeculorum invaleſcente, cum ſoli pene Eccleſiaſtici literas poſſiderent, & magna ex parte in politicam Juriſdictionem invaſiſſent, contrarium omnino perſuadere voluerunt: nimirum politicos Magiſtratus ex ſola Clericorum indulgentia, & permiſſione de cauſis Eccleſiaſticorum cognoſcere. Cui prætexendo, & muniendo incœpto, famoſam *diſtinctionem delicti communis, & caſus privilegiati* adinvenerunt: tumque demum adepto primum à Principibus Chriſtianis Jure territorii, una quoque Jus carceris, quo nunc utuntur, impetrarunt ab iiſdem Principibus, quibus perſuaſum erat pro gloria Dei & bono Religionis, opes & potentiam Eccleſiaſticorum ſatis angeri nunquam poſſe: quæ cauſa fuit, ut Juriſdictionem ad inſtar Principum ſeculi tandem erexerint, cum antea aliis pœnis quam ſuſpenſione Ordinum, jejuniis, & pœnitentiæ injunctione non uterentur erga Eccleſiaſticos, aut alios delinquentes. Quod optime notat Gregorius II. Papa Epiſtola 13. ad Leonem Iſaurum iconomachum deſcribens Eccleſiaſticæ & Politicæ poteſtatis diſcrimen his verbis: *Nam quemadmodum Pontifex, introſpiciendi in palatium poteſtatem non habet, ac dignitates regias deferendi: ſic neque Imperator in Eccleſias introſpicendi, & electiones in Clero peragendi, neque conſecrandi, vel Symbola Sacramentorum adminiſtrandi, ſed neque participandi abſque opera Sacerdotis. Sed quiſque noſtrum in qua vocatione vocatus eſt à Deo, in ea maneat.* Vides, *Imperator*, Pontificum & Imperatorum diſcrimen? *Si quiſpiam te offenderit, domum ejus publicas, & ſpolias, ſolam illi vitam relinquens, tandemque illum etiam vel ſuſpendio necas, vel capite truncas,*

cas, vel relegas, eumque longè à liberis & ab omnibus cognatis, & amicis ſuis amandas. Pontifices non ita, *ſed ubi peccarit quis, & confeſſus fuerit, ſuſpendii vel amputationis capitis loco Euangelium & crucem ejus cervicibus circumponunt eumque tanquam in carcerem, in ſecretaria, ſacrorumque vaſorum æraria conjiciunt, in Eccléſiæ diaconia, & in Catechumena ablegant, ac viſceribus eorum jejunium, oculiſque vigilias, & laudationem ori ejus indicunt. Cumque probe caſtigarint, probeque fame afflixerint, tum pretioſum illi Domini corpus impartiunt, & ſancto illum ſanguine potant: & cum illum* vas electionis *reſtituerint, ac immunem peccati, ſic ad Deum,* purum in ſontemque *transmittunt. Vides,* Imperator, *Eccleſiarum Imperiorumque diſcrimen?* Qua èx Epiſtola diſcimus, quænam fuerit forma diſciplinæ Eccleſiaſticæ octavo ſeculo poſt humani generis redemptionem, quo Gregorius II. florebat: & tum temporis Pontifices Romanos, ne quidem Romæ *Jus* habuiſſe *carceris:* id enim aliquanto pòſt donatione Caroli Magni conſequuti ſunt unà cum *patrimonio S. Petri* quod appellant: deinde etiam alii Epiſcopi æmulatione Romanorum Pontificum hoc Juris pariter à Regibus obtinuerunt. Quod vero Gregorius memorat, neque Pontifici fas eſſe introſpicere in Palatium, neque dignitates regias deferre; neque viciſſim Regi in Eccleſias introſpicere, electiones in Clero peragere, conſecrare ſacramenta, &c. hunc admittit ſenſum, minimè licitum Eccleſiaſticis ſe immiſcere ſeculi, & maximè politicis negotiis quæ ad Statum Regni ſpectant: neque etiam pariter Regibus negotia quæ ad interiorem diſciplinam Eccleſiaſticam pertinent, attingere. Patres Synodi Chalcedonenſis *Regularia* nominant.

Verum ut de bonis & opibus temporalibus Eccleſiaſticorum aliquid amplius commentemur; Clerus magna parte ea Regibus & Principibus Chriſtianis accepta referre debet, ſicut & immunitates à tributis, & vectigalibus. Profectò quingentis atque amplius annis poſt Chriſtum incarnatum Clerus alebatur ex *Collationibus fidelium* quæ fiebant in Eccleſia ad alendos miniſtros Eccleſiæ & pauperes Unde nihil mirum eſt tum Eccleſiaſticos qui tenuiter admodum habebant, unde vitam ſuſtentarent, immunitatibus & privilegiis donatos à Principibus Chriſtianis, ſicut hodie videmus Xenodochia, & pauperes Religioſos mendicantes, & alios privilegiis merito ornari. At ſexto ſeculo quo *Religioſi Ordinis S. Benedicti* florere cœperunt, Eccleſiæ atque Abbatiæ magnis opibus ac proventibus ad divina officia pro vivorum & defunctorum ſalute celebranda auctæ ſunt: tum enim fundationes & dotationes Eccleſiarum initium habuerunt. Deinde exciſo regno Longobardorum à Carolo Magno Jus inveſtiendi Epiſcopos atque Abbates per virgam & annulum paſtoralem in Synodo Epiſcoporum auctoritate S. Apoſtolicæ, atque omnium Epiſcoporum conſenſu eidem Carolo propter innumera ejus beneficia erga Romanam Eccleſiam tributum eſt: quam

ob cauſam idem Carolus ut Eccleſiaſticos ſibi atque Regno & Imperio arctius devinciret, *omnes pene terras Eccleſiis conferebat, conſilioſiſſime perpendens, nolle ſacri ordinis homines tam facile quam laicos fidelitatem dominii ſui rejicere. Præterea, ſi laici rebellarent, illos poſſe excommunicationis auctoritate & potentiæ ſeveritate compeſcere*, ut refert Gulielmus Malmesberienſis lib. 5. de geſtis Regum Angliæ: quod Caroli Magni Conſilium, tandem Imperii atque politicæ poteſtatis, & Eccleſiæ ruinam acceleravit. His ergo de cauſis Eccleſiæ Baronis, Comitatibus, atque aliis Regum atque Imperatorum beneficiis locupletatæ, Epiſcopi, & Abbates magnas Angarias & præſtationes Regibus & Imperatoribus ad bellum proficiſcentibus dependere cogebantur propter Regalia & opes temporales quas à Regibus obtinuerant: idque tum demum cauſam præbuit Epiſcopis permultis arma ferendi, & ſtatum militarem affectandi circa decimum ſeculum & infra: huncque Petri Damiani Eccleſiæ Romanæ Cardinalis querelæ. Quibus temporibus conſtitutum fuit Gregorio VII. Eccleſiam Romanam & alias Eccleſias in libertatem aſſerere ſublato *Jure inveſtiendi Eccleſiaſticos* Imperatori, & Regibus: tum enim nullus ad Pontificatum aſſumebatur, niſi conſentiente Imperatore. Quamobrem Gregorius Henricum IV. qui more majorum Jure inveſtiendi utebatur, primum excommunicavit, deinde pedetentim imperio abdicavit, ut regeſta Epiſtolarum Gregorii VII. declarant. Qua ex re Schiſma peſtilens ſexaginta amplius annorum & innumeræ clades ſequutæ ſunt: Gregorius autem VII. atque Urbanus II. Gregorii ſucceſſor, ſubditos Henrici tanta religione, crebris cenſuris & interdictis geminatis obſtrinxerunt, ut Henrico neceſſe fuerit bis & ſexagies inſtructa acie & collatis ſignis cum propriis ſubditis depugnare, quod nulli duci militari antea, ne quidem Marcello aut Julio Cæſari contigit: lege Baptiſtam Egnatium in vita Henrici. Proculdubio Gregorii VII. ſeculo tria maximè notabilia uſuevenerunt, quæ Romanam Curiam & Papatum ad hodiernum potentatum paulatim extulerunt: primum abdicatio Henrici Imperatoris, ex qua dilapidatio Imperii Occidentalis, & ſciſſura in multas dynaſtias, atque impotentes principatus & regna ſequuta eſt, quales videmus hodie in Italia & Germania: ſecundo tum quoque invaluit conſuetudo Principum Nobilium & aliorum hominum Chriſtianorum Eccleſiæ Latinæ ſeſe ad belli ſacri expeditionem pro liberatione Hieroſolymorum devovendi, atque palam & publicè aſſumendi crucem: quo ex ritu Pontifices magnam venati ſunt poteſtatem in omnes opes & perſonas Imperatorum, Regum, atque omnium qui ſe ejuſmodi bello gerendo dedicabant: & hinc etiam *uſus Indulgentiarum* maximè invaluit, quem ſæpè Curia Romana, ad privatum commodum & quæſtum derivavit: tertio inſtituti quoque diverſarum nationum Cardinales pro electione Papæ, quo ex more hodierna Monarchia introducta eſt. Certe poſtquam exauctoratus eſt

Im-

Imperator, & Jure inveſtiendi Prælatos abdicatus, Gregorii VII. ſucceſſores deinceps quaſi pro ſuprema Lege fidei, & Religionis Catholicæ altius conſtituendæ primo ſanxerunt, Eccleſiaſticos ab omni poteſtate & Juriſdictione Principum ſecularium, etiam in rebus civilibus & temporalibus, planè liberos ac immunes eſſe: ſecundo Romanum Pontificem pollere auctoritate Regum abdicandorum, ſi forte Reges imperatis Papæ obtemperare nollent. Quibus ex *novitatibus*, ut eas Sigebertus, & Otho Friſingenſis, atque alii auctores illius ſeculi nuncupant, ſequuta eſt peſtilens imperii Politici diviſio, & Schiſma irreconciliabile inter Sacerdotium & Regnum, inter politicas Poteſtates & Clerum: quibus incœptis muniendis variæ Decretales conditæ ab Innocentio III. & IV. Gregorio IX. Bonifacio VIII. & aliis Pontificibus: ac tum demum *in Bullam Cœnæ Domini & Directorium Inquiſitorum* conjectæ ſunt. Et quoniam ſeculis illis ſoli Eccleſiaſtici & Monachi St. Benedicti literas poſſidebant, neque ſacra Biblia, & alii libri Patrum, quia Typographia nondum inventa erat, Laicis patebant, populus pro ſacris oraculis excipiebat, quicquid ab Eccleſiaſticorum ore manabat, utque ait Gerſonius tractatu circa materiam Excommunicationum & irregularitatum, *exiſtimabat Papam eſſe unum Deum, omnem poteſtatem habentem in cœlo & in terra.* Profectò inter Eccleſiaſticos ſolus penè *Sigebertus*, & *Otho Friſingenſis* ſeculo Gregorii VII. ruinam Imperii palam deflere auſi ſunt: & *S. Bernardus* libris de Conſideratione ad *Eugenium* geſta *Gregorii* dominium & poteſtatem abſolutam cogendi ſibi contra naturam Legis gratiæ & Miniſterii ſpiritualis Eccleſiæ vendicantis, figuratè & per ſchematiſmum continuum acriter culpat & reprehendit. Deinde tempore *Philippi Pulchri* Galliarum regis, cum Academia Pariſienſis jam radios ſuæ eruditionis per Europam ſpargeret, ac tenebras ignorantiæ paulatim depelleret, aliquot doctores Scholæ Pariſienſis reperti ſunt qui pro Philippo quem Bonifacius regno avito privare moliebatur, doctiſſimè ſcriberent, & præſertim Magiſter *Joannes Surdi* agnominatus *de Pariſiis*, quia natus eſſet Pariſiis.

Quod autem dixi *Decretales Pontificum* in *Bullam Cœnæ Domini*, & *Directorium Inquiſitorum* conjectas, ſic habet. Enimverò ſumma *Franciſci Toleti* de inſtructione Sacerdotum lib. I. Bullam Cœnæ Domini refert: qua continentur octodecim genera Excommunicationum à capite 19. ad 29. & capite 19. primam ſpeciem Excommunicationis diſtringit *contra Hæreticos, fautores Hæreticorum*, ut vocant, *eorumque libros legentes, aut retinentes, abſque permiſſu S. Apoſtolicæ, &c.* hos autem Pontifex annuatim *die Cœnæ Domini* excommunicat. Et ob eam cauſam nullus eſt Princeps Chriſtianus, qui etiam pro Regni ſui defenſione fœdus icere audeat cum Hæreticis aut Infidelibus, quin ei Papa ſi velit, & malè ſit in illum animatus, maximum negotium faceſſere poſſit: injecta religione populis, quod Princeps ille peſſimè ſentiat de fide, ſit-

 que

que fautor hæreticorum aut infidelium: quo nefando prætextu, Henricus III. Galliarum Rex quamquam maxime Catholicus interemptus eſt, propterea quod more majorum ſuorum Sedani & Genevæ protectionem ſuſcepiſſet. Hic enim color rebellandi in illum quæſitus eſt à Jeſuitis.

Capite vigeſimo libri primi ejuſdem Summæ Toleti, omnes excommunicantur, qui de Papæ decretis aut ſententia, & ordinationibus appellant ad Generale Concilium, aut etiam dant auxilium vel favorem appellantibus ad Concilium: item Univerſitates, Collegia & Capitula quæ tenent aut docent Papam Concilio Generali ſubditum, hac Excommunicatione implicantur & interdicuntur. Qui quidem Articulus cœnæ Domini *eſt tanquam murus & antemurale* non modò omnium Articulorum iſtius Bullæ, verumetiam omnium Conſtitutionum Romanæ Curiæ: aut enim parendum aut in ſententiam Excommunicationis vel interdicti incurrendum eſt, ſi ita Papæ viſum fuerit. Quaſi vero Dominus noſter, imperatis Curiæ Romanæ ſanciendis tot Excommunicationum malleolos & faſciculos effundi voluerit capite 21. ejuſdem libri primi Summæ Toleti, *excommunicantur omnes Principes qui nova pedagia*, ſeu *gabellas in terris ſuis* præterquam in caſibus ſibi à Jure, ſeu ex ſpeciali ſedis Apoſtolicæ licentia permiſſis *imponunt, aut augent.* Unde *Martinus Becanus* conformiter ad hunc articulum Opuſculo quo reſpondet *ad Aphoriſmos falſo Jeſuitis impoſitos*, Reſponſione ad nonum Aphoriſmum explicatè docet; *Principem ratione adminiſtrationis tyrannum evadere, ſi tyrannice adminiſtret principatum, onerando ſubditos injuſtis exactionibus, vendendo officia Judicum condendo leges ſibi commodas, &c.* Porro ope hujus Excommunicationis ſitum eſt in manu Papæ, quotieſcumque libuerit Principes Tyrannos declarare, & populum in Reges tanquam Tyrannos excire, niſi Principes à Papa facultatem tributa exigendi prius impetrarint. Et ita oporteret Reges & Principes Chriſtianos omnia Arcana negotia ſtatus politici ſui regni reſerare Pontifici Romano. Certe *Bonifacius* VIII. hoc prætextu uſus eſt adverſus *Philippum Pulchrum* ei vitio dans quod injuſtis tributis ſubditos gravaret, atque Legem monetarum in ſuo regno imminueret.

Capite vigeſimo ſeptimo. 28. & 29. libri primi Summæ, Toletus diſputat de immunitatibus & privilegiis Eccleſiaſticorum: conſequenterque ait, omnes Cancellarios, Præſides, Conſiliarios, Parlamenta, atque omnes alios Magiſtratus & Judices conſtitutos ab Imperatoribus, Regibus, & Principibus Chriſtianis excommunicari, *qui quomodolibet impediunt Eccleſiaſticos, quominus ſua Juriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcumque utantur ſecundum decreta Tridentini Concilii, &c.* Qua clauſula tota auctoritas politica peſſumdatur, & ad Curiam Epiſcopalem transfertur, adeò ut Eccleſiaſtici alium ſtatum aut potius Anarchiam in ſtatu politico Regum & Principum Chriſtianorum conſtituant: hoc enim

enim poſito Articulo, Eccleſiaſtici non ſolum ſunt immunes à Juriſdictione politica in cauſis civilibus & temporalibus, verumetiam poſſunt ex animi ſui ſententia Laicos ad Curiam Epiſcopalem abſtrahere, quemadmodum hæc verba declarant: *quo minus ſua Juriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcumque utantur ſecundum decreta Concilii Tridentini.* Concilium vero Tridentinum Immunitates Eccleſiaſticorum congruenter ad Decretales *Bonifacii* VIII. aſſerit: quæ cauſa eſt hodie Prælatis Franciæ tantopere perurgendi, ut hoc Concilium recipiatur in Galliis, & *Mironio* Andegavenſi Epiſcopo inſultandi adverſus Parlamentum.

Sed inter tot ac tantas Excommunicationes, quas ad Curiæ Romanæ dominatum figendum, dextra & ſiniſtra *fulminant*, ut eorum verbo utamur: inſuper contendunt eos qui per annum integrum in ejuſmodi Excommunicationibus continuant, eſſe Hæreticos propter contumaciam, ſi Deo placet. *cap. cum contumacia. de hæreticis in 6.*

At verò quoniam variæ ſunt leges ſine moribus, liber inſcriptus *Directorium Inquiſitorum*, huic rei inventus atque editus Romæ Anno 1585. in ædibus populi Romani: in tres autem partes diſtribuitur, ac pro titulo & fundamento Officii Inquiſitionis poteſtas animadvertendi *capitaliter* in Hæreticos & fautores Hæreticorum aſſeritur velut ſumma omnium agendorum, conformiter *ad extravagantem Bonifacii* VIII. *unam ſanctam. de majoritate & obedientia*: prima parte Directorii Commentario ſeptimo. Qua extravagante perhibetur; *Papam utrumque habere gladium, videlicet ſpiritualem & temporalem, & ab eo omnes judicari, Ipſum verò à nemine*: idque adeo ut Commentator hujus Directorii concludat, *omnes impios eſſe & Eccleſiæ inimicos qui ejuſmodi extravagantem Bonifacii, atque aliorum Pontificum Decretales, de poteſtate utriuſque gladii propria Eccleſiæ, vel non recipiunt, vel de iis malè ſentire videntur: inter quos Franciſcum Duarenum lib.* 1. *cap.* 4. *de Sacris Eccleſiæ miniſteriis adnumerat.* Procul dubio ſuprema poteſtas exſequendi decreta atque ſententias Officii Inquiſitionis, tota incumbit in poteſtatem irrogandi pœnas corporales, & capitales: qua propter ejuſmodi decreta, & ſententiæ omninò forent inutiles, & inefficaces, abſque poteſtate gladii materialis, *quam Bonifacius* VIII. *Innocentius* III. *cap. Venerabilem. de electione, & Innocentius* IV. *cap. ad Apoſtolicæ. de ſententia & re judicata. in 6. Clemens* V. *in Clementina Romani, de jurejurando ſibi contra Jus Divinum & Naturale poſt Gregorium* VII. *venditarunt.* En ergo titulus & arundineum fundamentum quo poteſtas puniendi *capitaliter* in officio Inquiſitionis nititur.

Cæterum tertia parte Directorii Commentario decimo tertio, triplex modus & ratio traditur procedendi, atque inſtruendi litem adverſus Hæreticos aut ſuſpectos de Hæreſi: nimirum *per accuſationem, per delationem aut denunciationem*

nem & per Inquiſitionem: Et modus accuſandi non admittitur in cauſa fidei, quia eſt multum periculoſus, & quia eſt multum litigioſus: propria ſunt verba, quæ indicant Accuſatores non hîc admitti, quoniam crimen Hæreſeos objectum Juridice & Canonice per teſtes probandum eſſet. Itaque *procurator fiſcalis Inquiſitionis* debet ſubire partes Accuſatoris, *quia non eſt obnoxius pœnæ talionis, neque aliis pœnis quas falſi accuſatores pati ſolent*: vide Commentarium decimum quartum tertiæ partis ex quo clare colligitur, falſos accuſatores admitti poſſe in Inquiſitione. Quocirca ſola ſupereſt *Delatio & Inquiſitio*, ad procedendum contra Hæreticos aut ſuſpectos de Hæreſi: eſtque ſatis aliquem deferre ad Syndicum aut Inquiſitorem, ac teſtari ſe ſolo Zelo fidei incendi ad ejuſmodi delationem & denunciationem faciendam. Quod ſi nec Accuſator nec Delator ullus reperiatur, & fama increbuerit, *quod aliquis in aliqua Civitate vel aliquo loco aliquid dixerit, vel fecerit contra Fidem, & clamor ad aures Inquiſitoris pervenit pluries publica fama deferente, tunc Inquiſitor inquirat ex officio.* Vide Commentarium decimum quintum tertiæ partis.

Porrò eadem tertia parte Directorii Commentario vigeſimo octavo verſus finem hæc leguntur: *In crimine hæreſeos propter ejus enormitatem omnia teſtimonia recipiuntur, omniumque voces & accuſationes audiuntur, etiam Inimicorum, hominum perjurorum, lenonum, meretricum, & infamium:* Conſule quadrageſimum octavum Commentarium, & quæſtionem ſexageſimam ſextam, qua docetur, *etiam ſervos adverſus dominos, quoſlibet crimino ſos, etiam infames adverſus quemlibet admitti*: Quod autem periculoſius eſt, omnes qui ad *officium Inquiſitionis* deferuntur, ſolent condemnari duorum ejuſmodi teſtium depoſitione, *etiam ipſimet Reges*, quamquam teſtes iſti eis non denuncientur, ut eos refutare queant: adi Commentarium vigeſimum tertium, quadrageſimum octavum centeſimum vigeſimum, & centeſimum vigeſimum quartum, ubi hæc leguntur circa medium: *Quod ſi Reus inſtaret poſtularetque ut ſibi concederetur defenſio ſecundum Juris ordinem, & per conſequens, ut teſtium nomina ſimul cum dictis eorumdem ſibi ederentur, audiendus non eſſet. Ut ſi fortaſſis ob id gravari ſe diceret, & appellaret, talis Appellatio nullo modo eſſet admittenda, ſed ea non obſtante, immo verò ea rejecta tanquam frivola, & injuſta ad ulteriora judicii acta eſt intrepide procedendum.* Obſervas lector, formam Juſtitiæ quam Inquiſitores ſervant in *Officio Sancto*, ut vocant. Iis autem qui hac ratione procedendi legi Euangelicæ, immo verò omni humanitati contrariâ ſic excarnificantur; iidem Inquiſitores hanc adornant conſolationem tertia parte Commentario quadrageſimo octavo ante medium: *Nec quiſquam dicat, injuſtè ſe hac ratione condemnari*, nec conqueratur de *Judicibus Eccleſiaſticis*, vel de *Judicio Eccleſiæ* ita ſtatuentis, quæ de Occultis non judicat: ſed ſi fortaſſis per iniquos teſtes eſt convictus, ferat id æquo animo, ac lætetur quod

pro

pro veritate mortem patiatur. Quam meditationem multo proclivius eſt præſcribere verbis quam revera ſervare: quando cunctis innatum eſt mortalibus horrere mortem quam Jeſus Chriſtus etiam reformidavit. Contra autem immania hæc dogmata merito illud Domini poteſt impendi Matthæi 15. *Quare vos tranſgredimini mandatum Dei propter Traditionem veſtram? Si autem ſciretis quod eſt*, Miſericordiam volo & non ſacrificium, *nunquam condemnaſſetis innocentes*, Matthæi 12. *Neſcitis cujus ſpiritus eſtis, filius hominis non venit animas perdere ſed ſalvare* Lucæ 9. Heu! pridem ingemiſcebat Gerſonius conſideratione 30. de cordis directione, *quod gravius plecteretur agens contra unum Papæ decretum, quam delinquens contra divinum præceptum, & Euangelium, juxta improperium Chriſti ad Phariſæos: Irritum feciſtis mandatum Dei propter Traditiones veſtras.* Verum fruſtra & perperam obtendunt, *Eccleſiam non judicare de occultis*, quoniam hoc non eſt Eccleſiæ, ſed Romanæ Curiæ judicium quæ ſe cauſis ſanguinis contra legem Dei & Euangelium Pacis immiſcet: Quemadmodum verò Eccleſia de Occultis non judicat, ita non patitur quemquam uti forma judiciorum plane tenebroſa, & obſcura, in qua homines perjuri, infames, lenones, meretrices, & *inimici* etiam *capitales* ad teſtificandum admittuntur, neque Reis innoteſcunt, ut illos juſto judicio refutare ac repudiare queant. Quare Ethnici qui nobis fidem faciunt rationis procedendi in Lege Naturali, cum perhibeant; *Multo ſatius eſſe ſontem abſolvi quam innocentem damnari*, in die Domini contra iſtos exſurgent qui hac forma judicii in cauſa Religionis utuntur: cum certum ſit Religionem eodem plane modo conſervari, & propagari: *Nam ſi ſanguine, ſi tormentis, ſi malo Religionem defendere velis, jam non defenditur illa ſed polluitur atque violabitur. Nihil eſt enim tam voluntarium quam Religio: in qua ſi animus ſacrificantis averſus eſt, jam ſublata, jam nulla eſt*, ut ait Lactantius lib. 5. de divinis Inſtitutionibus cap. 20. Quæ cauſa fuit, ut Chriſtus nulla alia facultate Eccleſiam donarit quàm Poteſtate miniſteriali ſpirituali, Axiomate XIV. Porrò formam procedendi in criminibus læſæ Majeſtatis apud Juriſconſultos uſitatam ad cauſas Eccleſiæ & Religionis pertrahere & uſurpare, ut conſuetum eſt Inquiſitoribus, hoc certè eſt omnia divina atque humana confundere & conturbare, quaſi Eccleſia prædita eſſet Poteſtate fundendi ſanguinis & *capitaliter* puniendi homines. Accedit præterea in criminibus læſæ Majeſtatis, quoniam in ſalute Principis omnium ſalus agitur, & niſi confeſtim ſontes opprimas, opprimeris: ideo omnem impendendam eſſe diligentiam, ſeveritatem, omniaque genera teſtium admittenda, & audienda, potiuſque præveniendum quàm ut prævertaris. Contra autem in cauſa Religionis aut Hæreſeos lentè eſt feſtinandum, & potius cunctandum, informandique homines, non occidendi: cavendumque, ut ait Auguſtinus ſub finem libri primi Epiſtolæ contra Parmenianum, *ne frumenta pro Zizaniis capiantur: multi*

 enim

enim ex iis qui nunc in luporum numero ſunt, tandem inter oves recenſebuntur, ac fortaſſe etiam inter paſtores, inquit Gregorius Nazianzenus oratione ad Arrianos ſub finem.

Sed quamquam ſuperiora crudelia, & immania, tamen levia videbuntur & manſueta, ſi ad modum & rationem ſecretam procedendi *adverſum Reges & Regales perſonas* comparentur. Enimvero, cum Auctores Directorii Inquiſitorum obſervarent Politicas Poteſtates à Deo armatas gladio, neque cogi poſſe ad ſervanda Capita Bullæ Cœnæ Domini ſuperius expoſita; niſi eis bellum palam indiceretur, hocque nimis tumultuoſum, odioſum, ſcandaloſum & detrimentoſum ac incentivo Chriſtianis Principibus eſſe poſſe, ut ſe adverſum auctores tantæ iniquitatis armarent: tum demum his extremis temporibus, quæ ſunt velut ſentina & peſtis ſeculorum præcedentium, viam & rationem clanculum & ſecreto procedendi *contra Reges & Regales perſonas* commenti ſunt, ſpecioſo colore Religionis defendendæ, quaſi verò ita defendi amaret. Itaque tertia parte Directorii quæſtione trigeſima prima hanc inſtituunt quæſtionem: *Utrum Inquiſitor poſſit procedere contra Reges & omnes Laicos indiſtincte, &c. Reſpondemus quod ſic, &c. Conſulerem tamen, ut contra Reges & Regales perſonas publice non procederent Inquiſitores, ſed ut cautius & tutius negotium fidei poſſit agi, informaretur primitus Dominus noſter Papa, ut procederetur ejus conſilio & mandato, & ſecundum modum quem ipſe decreverit obſervandum.* Porrò Commentarius 80. in hanc quæſtionem cauſam explicat iſtius clancularii proceſſus: *Quia*, inquit, *ſi publice vellent Inquiſitores animadvertere in Reges, & Regales perſonas, facile impedirentur, præſertim in locis ſuſpectis, & ubi Inquiſitores ſunt pauperes & imbelles.*

Hinc ergo dignoſcitur in Officio Inquiſitionis duplicem modum procedendi teneri, alterum *apertum & omnibus cognitum*, quo utuntur erga populum & viles perſonas, quas palam ad mortem rapiunt: alterum verò *ſecretum* & *occultum*, quo quidem Reges & Regales perſonas clanculum & indicta cauſa damnant. Cujus myſterioſi proceſſus contra Reges & Regales perſonas *Franciſcus Suarez* Jeſuita Hiſpanus nobis tenebras detexit lib. quem inſcripſit *Defenſio Fidei Catholicæ* cap. 4. libri 6. num. 17. his verbis: *Secundò pendet Regnum Chriſtianum à Pontifice in hoc ut poſſit Pontifex non ſolum conſulere aut conſentire ut regnum Regem ſibi pernicioſum deponat, ſed etiam præcipere & cogere ut id faciat quando ſaluti Spirituali Regni, & præſertim ad vitandas Hæreſes vel Schiſmata neceſſarium eſſe judicaverit. Quia tunc maxime habet locum uſus poteſtatis indirectæ circa temporalia propter ſpiritualem finem: & quia poteſt per ſe immediate Regem deponere in tali caſu. Ergo poteſt cogere Regnum ut id exſequatur, ſi neceſſarium ſit: alàs eſſet ejus poteſtas non ſolum inefficax, ſed etiam inſufficiens.* Deinde numero 18. *Hoc*

ergo

ergo ſuppoſito fundamento dicendum eſt in puncto ultimo propoſito, poſt ſententiam condemnatoriam Regis de Regni privatione latam per legitimam poteſtatem, vel quod perinde eſt, poſt ſententiam declaratoriam criminis habentis talem pœnam ipſo Jure impoſitam, poſſe quidem eum qui ſententiam tulit, vel cui ipſe commiſerit, Regem privare regno, ETIAM ILLUM INTERFICIENDO, *ſi aliter non potuerit, vel ſi juſta ſententia ad hanc etiam pœnam extendatur, &c. Eodem modo ſi Papa Regem deponat, ab illis tantum poterit expelli* VEL INTERFICI, *quibus ipſe id commiſerit, &c.* Quibus ex locis Suaris certò diſcimus, in officio Inquiſitionis Reges capitis damnari: *Directorium* autem *Inquiſitorum* demonſtrat, hoc clanculum fieri: & ita innoteſcit hoc clandeſtino proceſſu contra Reges & Regales perſonas videri propoſitum Inquiſitoribus non modo corpora, verumetiam animas Regum interimere: quod argumentum eſt certiſſimum, à quonam ſpiritu iſte modus procedendi ortum duxerit: idque ſequentia comprobant.

Ut enim exſequutio ſententiæ Inquiſitorum facilior & expeditior evadat, Inquiſitores quoddam genus vilium & ignarorum hominum inſtituunt qui famulantur Inquiſitoribus atque in eum finem crucem aſſumunt, & plerumque aliquo gravi crimine ſunt obſtricti ut Ravaillacus homicidio, & ſortilegio, atque Inquiſitoribus *ſolo nutu* obſequuntur: de quibus tertia parte Directorii Commentario centeſimo quinto hæc conſignata legimus: *Quos vulgus* Cruceſignatos *in Italia, in Hiſpania* familiares *appellat, qui deſtinati ſunt ex Officii ſacri inſtituto vel ad denunciandos Hæreticos, vel ad comitandum Inquiſitores, vel ad capiendos Hæreticos, ſi quando fuerint ab Inquiſitoribus requiſiti.* Deinde quæſtione CXXIX. *Catholici vero qui Crucis aſſumpto charactere ad Hæreticorum exterminium ſe accinxerint, illa gaudeant indulgentia, illoque ſancto privilegio ſint muniti, quæ accedentibus in terræ ſanctæ ſubſidium conceduntur.* Et Commentario CLXXVIII. *Si qui ex his in proſequutione hujuſmodi negotii forte deceſſerint, eis omnium peccatorum de quibus corde contriti, & ore confeſſi ſunt, plenam veniam indulgemus. Hoc privilegio hodie in primis gaudent* Cruceſignati *quibus in Hiſpania ſimiles ſunt illi quos dicimus* familiares, *qui nutibus Inquiſitorum obedientes ea exſequuntur quæ ad promotionem hujus ſacri Officii, & ad fidei propagationem, & ad hæreticæ pravitatis exſtirpationem ſpectant.* Utque omnes ad exſequutionem hujus arcanæ & clandeſtinæ ſententiæ contra Reges excitentur, ibidem declaratur; *Quod eandem etiam Indulgentiam conſequuntur, quicumque Zelo fidei cum opus eſſet Inquiſitoribus auxiliarentur: ut hinc Catholici magnopere excitari debeant ad favendum & auxiliandum Inquiſitoribus.* Quanti autem ſint ponderis plenariarum Indulgentiarum promiſſa ad animos vulgi & ignarorum hominum inflammandos nemo prudens neſcit: idque inſuper confirmant Reſponſa Ravaillaci,

vaillaci, qui coram Judicibus obtendebat: *Idem penitus eſſe Papæ & Dei mandatis aut voluntati adverſari: ſeque divinæ voluntatis ac Judicii delectum exſequutorem, quoniam Rex contra voluntatem Papæ exercitum inſtruxerat:* atque alia ejuſmodi. Hercle qui ſuperiores Articulos Bullæ Cœnæ Domini cum his Arcanis præceptis Directorii Inquiſitorum conſideratè contulerit, ſtatim prima oculorum inclinatione cognoſcet, eſſe velut retia & decipulam ad Reges & Principes Chriſtianos implicandos, quotieſcumque ita videbitur Pontifici aut Jeſuitis male affectis erga aliquem Principem. Nam, ut ait Sapiens Proverbiorum 18. *Occaſiones quærit, qui vult recedere ab amico.* Siquidem Jeſuitis ex natura ſui inſtituti & quarti voti incumbit officio Inquiſitorum defungi iis in provinciis, ubi *Inquiſitionis officium* nequaquam inſtitutum eſt, ut patet ex Bullis Pauli III. anno 1549. editis pro Jeſuitarum inſtituto. Partes autem Inquiſitorum ſunt dare operam ut Bulla Cœnæ Domini ubique mandetur exſequutioni. Hacque de cauſa anno 1584. Claudius Matthæus provincialis Jeſuitarum ſemina belli civilis ſparſit in Galliis contra Henricum III. quem Jeſuitæ palam criminabantur tanquam fautorem Hæreticorum, quoniam pro regni ſui tutela confœderationem cum Elizabeta Angliæ Regina iniviſſet, atque Genevæ & Sedani protectionem ſuſcepiſſet more majorum ſuorum. Et ne tam vetera repetamus, auctor libelli inſcripti *Myſteria Politica, & Admonitio ad Ludovicum* XIII. *Galliæ & Navarræ Regem*, hac etiam de cauſa anno 1625. quandam invidiam Regi Chriſtianiſſimo conſciſcere annixus eſt. Quæ celebria ſunt Curiæ Romanæ myſteria, ab aliquot ſeculis prætextu Religionis melius conſtituendæ inventa: permultaſque habent appendices, & longiſſimam annulorum inter ſeſe colligatorum ſeriem: cujus ope omnes politicæ Poteſtates immediate à Deo inſtitutæ, & gladio armatæ diſcinguntur & exarmantur: ac Reges & Principes Chriſtiani ſpecie pietatis & religionis velut ſervi & feudatarii Papæ efficiuntur: Eccleſiaſtici autem à jugo politicæ Poteſtatis planè liberi atque immunes redduntur, quaſi ſacrorum Ordinum adeptione cives & membra Reipublicæ eſſe deſinerent.

Procul dubio, nihil quidem ad ſpeciem pietatis & Religionis Catholicæ commendatius & glorioſius quam prætextus tuendæ, & vindicandæ poteſtatis & libertatis Eccleſiaſticæ, ac privilegiorum atque immunitatum Cleri. Sed non ſatis eſt id oſtentui habere, niſi ſerio & dogmaticè probetur, ejuſmodi poteſtatem atque immunitates, penitus congruas & conſentientes, non repugnantes eſſe gratiæ, & naturæ poteſtatis miniſterialis ſpiritualis Eccleſiæ: quemadmodum plurima capita Bullæ Cœnæ Domini, & Directorii Inquiſitorum tota via aberrant à cœlo. Sanè cum à primis Euangelii incunabulis B. Paulus obſervaret ſpeciem aſſerendæ libertatis Euangelicæ inter multos & præſertim inter Eccleſiaſticos vigere, ut factum Diotrephis docet; hocque in

in perniciem & ruinam politicæ Poteſtatis, atque Romani imperii clanculum graſſari, idque in dies *colore pietatis* longius latiuſque propagatum iri: divinitus quidem cap. 5. ad Galatas Chriſtianos monuit, *ne libertatem ſpiritualem ad quam vocati ſunt à Chriſto, in occaſionem carnis darent:* id eſt, ad res temporales, & carnales detorquerent: & cap. 2. poſterioris ad Theſſalonicenſes aſſeruit, *Myſterium iniquitatis jam operari: tantum ut qui tenet nunc, teneat.* Quibus verbis rectè omnes politicas Poteſtates admonet, ut de auctoritate ſua vindicanda ſollicitæ ſint, quod infra amplius probabitur. Et cap. 13. ad Roman. *omnibus præcipit mortalibus; nemine dempto, ut neceſſitate ſubditi ſint Principibus tanquam à Deo in bonum publicum conſtitutis*, Axiomate XXXIIX. quemadmodum etiam S. Petrus cap. 2. prioris epiſtolæ: *Subjecti eſtote omni humanæ Creaturæ propter Deum, ſive Regi quaſi præcellenti, ſive ducibus tanquam à Deo miſſis, &c. Quia ſic eſt voluntas Dei, ut bene facientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam: Quaſi liberi, & non quaſi velamen habentes malitiæ libertatem, ſed ſicut ſervi Dei omnes honoremus.* Senſus eſt, ne libertatem Chriſtianam & Eccleſiaſticam quaſi velamen aliquod, & prætextum malitiæ obtendamus, nimirum eam ad faſtum & potentiam temporalem convertendo more Diotrephis, aut etiam prætexendo nos Politicis poteſtatibus nequaquam ſubditos eſſe. Certe B. Joannes *Myſterium iniquitatis* jamjam operari in Diotrephe, clarè demonſtrat epiſtola ultima: quoniam Primatum & Dominatum velut temporalem in Eccleſiis ſibi arrogabat: *ita ut neque S. Joannem, quia iſtius hominis faſtum & ſuperbiam culpabat, neque alios fratres qui à B. Joanne veniebant reciperet: atque amplius omnes alios qui eos ſuſciperent, de Eccleſiis ejiceret.* Nec dubium, quin Diotrephes multos haberet cooperatores, & ſocios, blandiente prætextu & ſtudio Poteſtatis Eccleſiaſticæ extollendæ, ſicut hodie experimur. Quòd verò ad textum hunc Apoſtoli; *Jam Myſterium iniquitatis operatur, tantum ut qui tenet nunc, teneat*; S. Auguſtinus lib. 20. cap. 19. de Civitate: *Non abſurde*, inquit, *de ipſo Romano Imperio creditur dictum: tanquam dictum ſit: tantum qui modò imperat, imperet, donec de medio tollatur*; Imperium ſcilicet, & ſuprema Poteſtas politica plane exarmetur: qua ſtante cuncti mortales in officio continentur, atque impedimento erit, quo minus Antichriſtus veniat, & ſuam peragat operationem. Certè Auguſtinus ibidem perhibet, *Apoſtolum loqui de Imperio, & non id aperte ſcribere voluiſſe, ne calumniam incurreret, quod Romano Imperio male optaverit, cum ſperaretur æternum.* Cui & S. Chryſoſtomus concordat Commentariis in 2. ad Theſſalonicenſes 2. *Tantum ut qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat, hoc eſt*, ait, *quando Romanum Imperium de medio ſublatum fuerit, tunc veniet Antichriſtus.* Chryſoſtomum quoque Theodoretus imitatur; atque amplius idem Auguſtinus

loco citato *Myſterium iniquitatis* explicat *de malis & fictis qui ſunt in Eccleſia, quos* dicit *ad tantum numerum perventuros, ut Antichriſto magnum populum faciant, & hoc eſſe myſterium iniquitatis, quia videtur occultum.* Subjungit præterea, *ad ipſum* pertinere *Myſterium* quod *Joannes* ait in Epiſtola 1. c. 2. *Nunc autem Antichriſti multi facti ſunt.* Equidem in prima editione epiſtolarum *S. Gregorii Magni*, facta Venetiis à *Lazaro Soardo* auctoritate *Julii II. PP.* anno 1505. libro quarto epiſtola trigeſima octava cap. 82. hæc leguntur, ubi querelam inſtituit adverſus titulum Epiſcopi univerſalis: *Rex ſuperbiæ* (Antichriſtus ſcilicet) *prope eſt &, quod dici nefas eſt, Sacerdotum ei præparatur exercitus, &c.* Quam lectionem ut genuinam Bellarminus agnoſcit lib. 3. de Romano Pontifice cap. 13. ſub finem; Reſpondetque & merito Hæreticos nihil inde habere quod glorientur, *quaſi Sacerdotes, ut ſacerdotes, ad exercitum Antichriſti pertinerent*: cum hoc intelligatur *de ſacerdotibus ſuperbis*: & continuò ſequitur, *Antichriſtum multos habiturum ſacerdotes iniqui ſui Myſterii cooperatores.* Quæ antiqua lectio epiſtolarum *Gregorii* extat in manuſcriptis Codicibus, & nihilominus ex omnibus novis Editionibus abraſa eſt. B. Anſelmus ſuo more imitatur Auguſtinum Commentariis in ſecundam epiſtolam ad Theſſalonicenſes: *Jam in malis & fictis qui ſunt in Eccleſia, operatur Myſterium iniquitatis*, ait: *Quod ideo dicitur Myſterium, quia videtur occultum: quia tales operarii oſtendunt, ſe velut miniſtros aut famulos Chriſti, cum revera miniſtri ſint Antichriſti. Nam iniquitas eorum eſt myſtica, id eſt, pietatis nomine palliata, & ſub ſpecie boni perpetrat malum.* Cornelius à Lapide, *per Myſterium iniquitatis, iniquitas arcana, & myſtica pietatis aut legitimi dominii & Imperii titulo & nomine palliata deſignatur*, ait cap. 2. Poſterioris ad Theſſalonicenſes num. 40. Hæc autem dum apud me perpendo, atque innumeras ſtrages Chriſtianorum, & ſchiſmata conſidero, quæ ſpecie libertatis & poteſtatis Eccleſiaſticæ aſſerendæ à *Gregorii* VII. ſeculo extiterunt, atque Romanum imperium, hoc eſt, Chriſtianæ Reipublicæ propugnaculum everterunt: videoque inſuper Romanos Imperatores non modò Roma ſed tota Italia in Germaniæ angulum exactos, atque *Bonifacium* VIII. hoc pariter colore *Philippum Pulchrum* de regio Throno voluiſſe diſturbare: denique obſervo plurimos Epiſcopos, & Eccleſiaſticos Regum & Poteſtatum ſeculi imperata hodie detrectare: & à ſexaginta amplius annis totam Europam bello irreconciliabili flagrare, quo Bulla Cœnæ Domini ductu atque auſpiciis Jeſuitarum exſequutioni ubique demandetur: & eam ob cauſam duos Franciæ Reges ferro atque inſidiis Aſſaſſinorum occubuiſſe: vereor quidem ne extrema tempora, quorum meminit Apoſtolus non longe impendeant. Profecto aqua aquæ, & gemelli columbi non tam affines & ſimiles ſunt, quam poteſtas Curiæ Romanæ & officii Inquiſitionis *animadvertendi capitaliter & clanculum*

culum in Reges & Regales perſonas, nec non eximendi Clericos ab Juriſdictione temporali Regum, & poteſtatum Politicarum, conformis eſt dominio pietatis & Religionis titulo & nomine palliato, cujus B. Auguſtinus, Anſelmus, & Cornelius à Lapide meminerunt: quamquam tamen illi auctores iſtud Myſterium ad alium pertrahant ſenſum. Sed in eo omnes conſentiunt, quod res ſit obſcura, nomine *Myſterii* adumbrata: quam progreſſu & inclinatione ſeculorum lumen accipere, ac veritatem quotidie detegi oportet: ac proinde nos aliquid amplius quam Patres antiquos hic videre neceſſum eſt. Cuncti vero Patres Apoſtolum *de Romani Imperii excidio* verba facere contendunt. Et quoniam Romanum Imperium erat Subjectum omnium nobiliſſimum in quo Politica poteſtas unquam extitit: ego conjicio, Paulum hic *figuratè* ſeu *tropicè* loqui de *Interitu omnium Poteſtatum politicarum* Metonymia ſubjecti pro re adjuncta, & exiſtente in ſubjecto: puta capiendo *Romanum Imperium* pro *Politicis Poteſtatibus*, quibus hodie certiſſimam ruinam parant, ſtudio & contentione aſſerendæ *Libertatis Eccleſiaſticæ*, ut vocant, idque congruenter ad placita Bullæ Cœnæ Domini, & regulas Directorii Inquiſitorum. Et hinc perennis Gallorum luctus propter duos Reges Franciæ manu parricidarum interemptos. Hoc autem execrandum & deteſtabile parricidium in Reges noſtros, mihi ſæpiſſime *Eraſmi Rotherodami* Epiſtolam ad *Franciſcum* 1. Galliarum regem in memoriam reduxit lib. 21. Epiſtolarum, ubi vir doctiſſimus ſic Prophetam egit: *Prætexunt fidei titulum*, ait, *ſed revera aliud agunt, moliuntur Tyrannidem, etiam in Capita Principum: huc tendunt per cuniculos: niſi Princeps ipſorum voluntati per omnia paruerit, dicetur fautor Hæreticorum, & deſtitui poterit per Eccleſiam, hoc eſt, per aliquos conjuratos Pſeudomonachos & Pſeudotheologos*. Quæ prophetica enunciatio *Franciſco* 1. facta complementum nacta eſt in *Henrico* III. ejus nepote maxime Catholico ſi quis unquam alius extitit, ut de *Henrico Magno* ſileam, cujus cædes velut quædam fatalis Dea Poëtarum, Franciæ regnum ad omnem poſteritatis memoriam innumeris cladibus deformavit, ut de Trojano excidio Poëtæ memorant. An premendum filentio, totam Europam bello crudeliſſimo ardere, quæ *Henrico Magno* ſuperſtite altiſſima pace fruebatur? Cæterum Regno Franciæ his artibus everſo quod omen Deus avertat, reliquis Monarchiis Chriſtianis quæ ſupererunt, eadem manet peſtis, ut Prophetia Apoſtoli, *de iniquitatis Myſterio* & Politicarum Poteſtatum ruina atque interitu complementum ſortiatur: Cujus peſtis & ruinæ complementum, in dies ſingulos Bullæ Cœnæ Domini & Directorii Inquiſitorum arcanis promovetur: tumque demum in fine ſeculorum, ſeditiones, conſpirationes & bella pluſquam civilia fervebunt, propter Poteſtatum ſeculi exarmatorum imbecillitatem, atque impotentiam: quæ nec ſibi ipſis, nec aliis ſufficienter conſulere poterunt: quia omnes imperare & nemo parere volet: qui-

bus de bellis conſule caput 24. Matthæi. Porrò Apoſtolus his verbis, *qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat*, tectè videtur commoneſacere, omnes politicas Poteſtates, nulla dempta, ut ſibi diligenter caveant, neque auctoritatem quam à Deo habent abſorberi aut evaneſcere patiantur: quia eam ſartam tectam retinendo & aſſerendo, Deo ſerviunt, atque horrendas confuſiones quæ poſtremis temporibus ex utriuſque poteſtatis conturbatione bacchari debent, impedient & remorabuntur. Equidem nunquam melius habuit Chriſtiana Reſpublica quam dum politica Poteſtas erat potentiſſima ſub Conſtantino Magno, Theodoſiis, &c.

Concludamus ergo, juſtam & legitimam poteſtatem Clavium, atque immunitates Eccleſiaſticorum, quemadmodum & virtutes morales, verſari inter duo extrema vitioſa atque erronea: quorum extremorum ſemper alterum ad virtutem propius accedit, ſicut prodigalitas verbi cauſa ad liberalitatem. Qui autem primi *Imperium in Eccleſiam effuderunt*, ut verbis utar B. Athanaſii, id eſt, *Poteſtatem gladii materialis*. & deponendi atque occidendi Reges, Eccleſiæ adſcribunt: & præterea mordicus tuentur, *Eccleſiaſticos de facto tantum, non de Jure ſubditos politicis Poteſtatibus*, auctores quidem unius extremi cenſendi: quippe qui poteſtatem miniſterialem ſpiritualem Eccleſiæ corrumpant, atque Ordinem politicum à Deo inſtitutum in poteſtatem Eccleſiaſticam plane confundant, & Anarchiam invehant in Rempublicam. Quæ cauſa fuit graviter dolendi S. Barnardo lib. 2. de conſiderat. ad Eugenium, quod *ſpirituale miniſterium Eccleſiæ in abſolutum ac plane regium dominatum* degeneraſſet: *Si utrumque ſimul habere voles, perdes utrumque, forma Apoſtolica hæc eſt, dominatio interdicitur, indicitur miniſtratio: quæ & commendatur ipſius exemplo Legiſlatoris*, ait. Vide Axioma IX. XXXIIX. & XXXIV. Marcilius de Padua & Jamdunus Itali, ut obviam irent horrendis cladibus & ſtragibus populorum quas Regum atque Imperatorum abdicationes atque opinio ſuperior de Cleri Immunitatibus, & poteſtate gladii materialis quam *Bonifacius* VIII. ſibi vendicavit, comitari ſolent, in alterum extremorum præcipites impegerunt. Cum enim obſervarent, Eccleſiam eſſe in Republica tanquam in Subjecto, ac Jure Divino penitus vacuam atque expertem omni poteſtate cogendi *extrinſecè*, & ad hanc rem opus habere brachio ſeculari: eo quidem dementiæ venerunt, ut poteſtatem Clavium, atque omnes actus interioris & regularis diſciplinæ Eccleſiaſticæ in politicam Poteſtatem confunderent. Negant enim quenquam ab Epiſcopis excommunicari aut ſacris etiam Ordinibus donari poſſe, niſi prius obtenta facultate à politicis Magiſtratibus, atque alia ejuſmodi. Quæ duo extrema vitioſa, nobis certo digitum ad veritatem juſti & neceſſarii regiminis Chriſtianæ Reipublicæ cognoſcendam intendunt. Equidem partes ſunt Eccleſiaſticorum in omnibus ſuis incœptis ſemper meminiſſe, *cujuſnam ſpiritus ſint filii*

Lucæ 9. verſu 55. Ita ut nunquam prætergrediantur limites poteſtatis miniſterialis ſpiritualis ſibi à Deo creditæ : quæ tota fundatur in dilectione, charitate, & ædificatione, non in regio & abſoluto dominatu, quo Romana Curia ſe hodie omnibus formidabilem reddit, mater & parens Schiſmatum quæ Eccleſiam Chriſti ſponſam depáſcuntur, & laniant : *Sed cum auſteritate imperabatis eis & cum potentia, & diſperſæ ſunt oves meæ eò quod non eſſet paſtor, & factæ ſunt in devorationem omnium beſtiarum agri, & diſperſæ ſunt*, Ezechiel 34.

Porro ſi Curiæ Romanæ incœpta in detrimentum Reipublicæ graſſentur, Principes Chriſtiani propria auctoritate ſeſe tueri poſſunt, ut Axiomate VIII. obſervavi, & Franciſcus à Victoria Dominicanus auctor eſt prima Relectione de poteſtate Eccleſiæ ſub finem propoſitione octava: *Si libertas Clericorum*, inquit, *eſſet in manifeſtam Reipublicæ perniciem, ita ut Eccleſiaſtici impune baccharentur in cædem Laicorum, & Pontifices nollent adhibere remedium, poſſent Principes conſulere civibus ſuis non obſtante privilegio Clericorum: quia Reſpublica civilis eſt perfecta & ſibi ſufficiens: poteſtque ſe defendere, & ſervare ab injuria cujuſcumque propria auctoritate, & ſuper hoc Leges convenientes ferre. Nam poſſunt Principes ſervare proprias Reſpublicas ab injuria aliarum Rerumplicarum non ſolum per modum defenſionis, ſed auctoritativè: ergo etiam ab injuria Clericorum.* Idem Relectione quarta de poteſtate Papæ & Concilii ſub finem, vigeſima ſecunda propoſitione concludit; *Licitum eſſe* etiam armis *reſiſtere* Pontifici: *Sequitur corollarium, quod non ſolum liceret non parere talibus mandatis Papæ, ſed etiam facto & vi, ſi opus eſſet reſiſtere illis, & impedire armis exequutionem illorum mandatorum, & maxime intercedente publica auctoritate ut Principis, & comprehendere, & punire exſequutores talium mandatorum : ſemper tamen ſervato moderamine inculpatæ tutelæ, non excedendo reverentiam, &c.* Quam doctoris Hiſpani ſententiam potius quam Gerſonii, aut alterius adſcribendam duximus, propterea quod *Franciſcus à Victoria* quantum poteſt, privilegia Eccleſiaſticorum & poteſtatem Papæ ſupra Concilium extollit: & nihilominus magno præjudicio veritatis hæc aſſerere cogitur. *Covarruvias* Segobienſis Epiſcopus libro Practicarum quæſtionum cap. 35. numero 3. aſſerit, praxim regni Hiſpaniarum multis in rebus quo ad Eccleſiaſticorum immunitates, & alia ejuſmodi, conformem eſſe praxi regni Franciæ, quod confirmatur etiam ſuperioribus propoſitionibus *Franciſci à Victoria.*

APOLOGIA
PRO
JOANNE GERSONIO.
PARS IV.

De Eccleſiæ poteſtate in res temporales, ac viciſſim de Regum & poteſtatum ſeculi auctoritate in Eccleſiaſticos.

Axioma XXXVII.

Eccleſiam habitare in Politia temporali tanquam in proprio ſubjecto, & domicilio: atque unicam efficere Rempublicam Chriſtianam cum ſeculari Politia.

CUm Dominus perhibeat, *ſe non habere ubi caput reclinet*, Lucæ.9. *Regnumque ſuum non eſſe de hoc mundo*, Joannis 18. ac veniſſe in mundum ut *regulariter* & *ordinarie* ſolam *Poteſtatem miniſterialem ſpiritualem* exerceret, eamque *unam* & *ſolam* Eccleſiæ ſponſæ relinqueret, Axiomate XIV. Hinc neceſſario conſurgit, Eccleſiam Jure Divino primario nullum habere territorium, nullum Jus coactionis externæ: ſed in temporali & civili Politia tanquàm in proprio ſubjecto, materia & domicilio ac thalamo habitare: adeò ut ex civili politia & Eccleſia una Reſpublica Chriſtiana haud aliter conſtituatur, quam ex anima vegetante, & rationali unicum hominem in concreto effici videmus. Quem ad ſenſum hæc vox *Optati Milevitani* capienda, ſcilicet *Eccleſiam eſſe in Republica*: hoc eſt, *Eccleſiam* ceu *gemmam* adnaſci & advenire *Reipublicæ*: quemadmodum in navim rebus neceſſariis à Navarcho munitam Vectores & Sacerdotes ſeſe conferre ſolent: ubi Sacerdotes rebus tantum ſpiritualibus incumbunt: Nam, ut ait Apoſtolus, *prius fuit quod animale, deinde quod ſpirituale*: qui ordo eſt naturæ, ſervaturque in hominis generatione. Et ita claret Chriſtum, nihil quicquam temporalitatis, aut externæ coactionis contuliſſe Eccleſiæ, quod amplius patebit ſequentibus proloquiis: conſequenterque illi qui uni & ſoli Eccle-

ſiæ

ſiæ ſeparatim à civili politia Jus gladii, aut pœnæ temporalis adſcribunt, nos partim æquivocatione vocis *Eccleſiæ*, partim à diviſis ad conjuncta fruſtrantur, quia poteſtas gladii nullo modo Eccleſiæ convenit, niſi quatenus cum ſeculari politia unam velut Navim & Chriſtianam Rempublicam conſtituit. Quo ex firmamento expeditum erit cuncta Bellarmini, & aliorum ſophiſtica argumenta depellere: qui fruſtra perſuadere conantur Eccleſiam ſeparatim à politia civili & temporali Jus gladii & pœnæ temporalis irrogandæ poſſidere, quaſi in hac re ejus ſufficientia verſaretur contra VIII. & XIV. Axioma. Verum Barclaius & alii qui Papam ulla præditum poteſtate in temporalibus negant quo ſe expeditius ab Adverſariorum argumentis liberent, contendunt, *civilem Politiam & Eccleſiam duas formas Reipublicæ natura & ſpecie inter ſeſe diſtinctas ita conſtituere, ut eas plane repugnet in unicam formam Reipublicæ coagmentari*: ſicut videmus Officium Comitis ſtabuli in Franciæ regno natura diſtingui ab Officio Cancellarii, nec poſſe unum in alterius officium invadere: quoniam ille armis, hic autem Juſtitiæ præeſſe debet. Quam ſententiam ego quidem veram, optimiſque firmatam rationibus ſemper exiſtimavi, & nihilominus aliam ſuperius à me explicatam eo lubentius amplector, quod eam Bellarminus, & permulti Theologi Pariſienſes ſequantur: unde juxta ipſius Bellarmini Principia demonſtrabo, nihil plane ab ejus argumentis eſſe timendum, quippe quæ Euangelio penitus adverſentur.

Hoc autem defixo principio relinquitur, Chriſtum eſſe caput eſſentiale Chriſtianæ Reipublicæ, eamque adminiſtrare & regere differenter per Eccleſiaſticam & Politicam poteſtatem tanquam per duos Vicarios & Miniſtros immediate à ſe conſtitutos, qui omnino ſeparata à ſe invicem habeant munia atque officia. Qua ratione conatus Bonifacii VIII. *Extravagante, unam ſanctam de duobus principiis more Manichæorum funditus ruit*: Siquidem Chriſtus unicum eſſe principium, duobuſque Vicariis utitur, altero in ſpiritualibus, altero in temporalibus. Porrò cum reſpublica Chriſtiana ſic ex Eccleſia & civili Politia coaleſcens, perfectiſſimam ſpeciem Politiæ conſtituat, ſuoque ambitu univerſos complectatur quos civilis ſocietas naturaliter capit: hæc autem non modo homines perfectionis acquiſitæ & acquirendæ ſtudioſos, quales dicuntur eſſe Prælati & religioſi, verumetiam alios quoſcumque mediocres, atque infimos contineat (conformiter quidem ad diverſas cœli manſiones, Joannis 14. & ad ſagenam ex omni genere piſcium congregantem Matthæi 13.) hercle ſtatuendum illos tota via errare, qui perſuadere laborant, omnes Chriſtianos pari vinculo & neceſſitudine Romano Pontifici obligari, quam Religioſos Præpoſitis ac Superioribus ſuis, in quorum ſinum vota obedientiæ emiſerunt. Quocirca Bellarminus cap. 7. libri quinti de Romano Pontifice, neſcio quid de Voto emiſſo in ſuſceptione baptiſmi commemoret: ex quo inducere vult, Reges poteſtati

Papæ

Papæ in temporalibus ſubditos: quæ mera ſunt commenta. Nam longe aliud eſt Voto abſolutæ obedientiæ, more Religioſorum voventium explicitè, & ſolo naturali vinculo cuipiam implicitè abſtringi. Franciſcus à Victoria Dominicanus *Relectione prima de poteſtate Eccleſiaſtica ſectione ſexta in explicatione propoſitionis octavæ* docet, Chriſtianos non poſſe obligari ad perfecte ſervandam legem Evangelicam, ſed duntaxat intra moderatos limites: quæ ratio ducitur à poteſtate miniſteriali ſpirituali Eccleſiæ, nec non pariter ab eo quod Theologi aſſerunt, *finem non cadere ſub præcepti ſubſtantiam*, quæ externa eſt: finis autem *Charitas*, nimirum plane internus: quandoquidem Eccleſia de *externis tantum* judicat, *interna* autem *tribunali Chriſti* relinquit, Axiomate v. Annuimus ergo Chriſtianos in baptiſmi ſuſceptione *Votum* emittere *obediendi Euangelio* in iis quæ ſunt *Præcepti*, non *Conſilii*, & Eccleſiæ in *Spiritualibus*, non in *Temporalibus*, quia temporalia ſunt alterius fori. Ex qua Voti emiſſione inſurgit, eos qui pervicaces ſunt, ſola communione Eccleſiaſtica privari poſſe: at quicquam aliud Papam aut Eccleſiam Jure Divino habere quod aſperius ſtatuat pernegamus, & ſequentibus proloquiis confirmabitur, nec non pariter imagine Navis in qua Sacerdotes ſolummodo poteſtatem habent Navarchum dirigendi quoad ſpiritualia: Conſule XVII. Axioma de facultate Cenſuras irrogandi.

AXIOMA XXXIIX.

Chriſtum mutuæ obligationis vinculo Eccleſiam cum Republica ſeculari, & Eccleſiaſticos cum Politicis Principibus colligaſſe: ac illos in ſpiritualibus duntaxat præeſſe voluiſſe: & quidnam ſit propriè Eccleſiam pollere indirecta poteſtate in Temporalibus: *& de argumentis Bellarmini in contrarium, quæ planè ſophiſtica ſunt.*

XLIX. QUando poteſtas Politica & Eccleſiaſtica ita ſunt à Deo coordinatæ, ut unam perfectiſſimam conſtituant rempublicam, Axiomate præcedenti: oportet quidem Chriſtianos principes tanquam oves Chriſti, & Eccleſiæ filios Legibus atque inſtitutis ſpiritualibus Eccleſiæ parentis; & viciſſim Eccleſiaſticos velut cives & membra reipublicæ Edictis atque Legibus Principum & Magiſtratuum Politicorum, quoad directionem & coactionem parere: modò ejuſmodi Leges cauſis eſſentialibus Inſtitutionis Eccleſiaſtici ordinis, de quo Axiomate XIV. & XXXVI. nihil officiant. Procul dubio Chriſtus mutuæ obligationis & amicitiæ vinculo, quaſi Divina quadam ferruminatione & glutino utramque poteſtatem vincire & colligare voluit, quo æternas inter ſeſe amicitias exercerent, ac ſibi invicem mutuam & auxiliarem manum præberent *diſt.* 10. *can. Quoniam*, *& diſt.* 96. *can. duo ſunt &* 25. *quæſt.*

quæſt. 5. *can. Principes.* Quocirca Dominus cum omni via & ratione providere cuperet, ut ordo Eccleſiaſticus omnibus *amori*, & nulli eſſet *noxæ* aut *terrori*: & ne ulla via *directe* aut *indirecte* ſtatus Politici tranquillitatem, quæ Juris eſt Divini Naturalis, Axiomate IV. VII. & IX. turbaret, aut à fine ſuo conſequendo abduceret, illum more regis Apum omni telo vel aculeo, atque etiam territorio, ac *Jure externæ coactionis* privavit: & ſola *Poteſtate miniſteriali ſpirituali* donavit: quatenus Clerici aliis rebus quam actibus Hierarchicis obeundis ſeſe non dederent, Axiomate XIV. Itaque Matthæi 10. cum Apoſtolos & diſcipulos viatico ad Euangelii promulgationem neceſſario muniret, dixit: *Ecce ego mitto vos ſicut oves in medio Luporum: eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ.* Quem textum Hieronymus, Chryſoſtomus atque alii Patres ſic interpretantur, ut cunctam Eccleſiaſticorum prudentiam in repellendis, non in inferendis injuriis ſitam doceant, more ſerpentis, qui niſi laceſſatur, aut prematur, vix cuiquam nocet, ſed fugit. Unde ex cauſis eſſentialibus poteſtatis Eccleſiaſticæ colligimus, nunquam licitum Eccleſiaſticis *arma geſtare*, aut *ſe immiſcere ſævis*, niſi forte propriæ ſalutis tuendæ, atque injuriarum propulſandarum ſtudio, quod Juris eſt naturæ, 23. *quæſt.* 8. *d can. primo ad* 7. Sane Eccleſiaſtici armis tantum ſpiritualibus hominum mentes in Chriſti obſequium captivare, non cogere debent: quia *fides non patitur dominium, cum ſit voluntatis, non neceſſitatis*, ut ait Ambroſius hunc locum 2. ad Corinth. 1. explicans; *Non dominamur veſtræ fidei, ſed adjutores ſumus gaudii veſtri.* Et cap. 10. *Arma militiæ noſtræ non ſunt carnalia, ſed potentia Deo, ad deſtructionem munitionum conſilia deſtruentes, & omnem altitudinem extollentem ſe adverſus ſcientiam Dei, & in captivitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti.* Qua clauſula, non modò *vim* omnem, & *coactionem externam*, verumetiam *omnes artes, fabricas, & praxes humanas damnat Apoſtolus*, ut Cornelius à Lapide in hunc locum perhibet. Item cap. 3. ad Philippenſes, verſu 20. aſſerit *Eccleſiæ politeuma*, id eſt, formam atque rationem gubernandi Eccleſiaſticorum, *totam eſſe in cœlis*, congruenter ad reſponſum Chriſti; dum *Pilatus* illum de ſuo *Regno* percontaretur: *Regnum meum non eſt de hoc mundo*, ait Dominus; qui amplius addit, *ſe veniſſe in mundum ut teſtimonium perhiberet veritati*, Joannis 18. ac ſi diceret; Regnum ſuum *natura* & *cauſis eſſentialibus* diſcrepare à ſeculi Poteſtatibus & Regnis: quæ vi externa adhibita cogunt quæ imperant, & abſolute dominantur corporibus: cum veritas ſolum doceri, atque in animos hominum inſinuari amet: ita ut prius mentem illuminari, & ſuaderi quam voluntatem in obſequium Chriſti captivari neceſſe ſit. Quare Dominus præcipit Apoſtolis, *Gentes doceant*, non *per vim cogant*, Matthæi & Marci ultimo. Et Lucæ 9. cum obſervaſſet, diſcipulos fines

ac

ac terminos ſuaviſſimæ & manſuetiſſimæ poteſtatis miniſterialis ſpiritualis Eccleſiæ tranſgredi, atque in morem abſolute dominantium vi externa igneque cæleſti impetrato veritatem imperare, & Samaritanos ad credendum Euangelio velle adigere, *Neſcitis*, ait, *cujus Spiritus eſtis, filius hominis non venit animas perdere ſed ſalvare.* Et Lucæ 22. *facta contentione* inter diſcipulos, *quis eorum videretur major*, dixit eis: *Reges Gentium dominantur eorum, vos autem non ſic, &c.* Ubi DOMINIUM *quod proprium eſt politicæ Poteſtatis*, opponitur MINISTERIO ECCLESIASTICO, Axiomate XIV. Hinc pariter illa vox S. Bernardi cap. 5. libri 2. de Conſideratione ad Eugenium: *I ergo & tu, & tibi uſurpare aude, aut dominans Apoſtolatum, aut Apoſtolicus dominatum: Plane ab alterutro prohiberis, ſi utrumque ſimul habere voles, perdes utrumque. Forma Apoſtolica hæc eſt, Dominatio interdicitur, indicitur miniſtratio, quæ commendatur exemplo Legiſlatoris: Ego in medio veſtrûm ſum ſicut qui miniſtrat.* His & aggreganda controverſia fratrum de paterna hæreditate inter ſeſe altercantium Lucæ 12. Etſi enim alter illorum qui in germani ſui patrimonium involarat, graviſſime peccaſſet, ac ratione peccati lis ad forum Eccleſiaſticum devolvi videretur juxta communem doctrinam Canoniſtarum *cap. Novit. de Judiciis*: attamen Chriſtus reſpondet: *Homo, quis me conſtituit judicem ac diviſorem ſuper vos?* quaſi perhiberet, ſe non veniſſe in mundum quo MEUM ET TUUM, id eſt, terminos poſſeſſionibus hominum defigeret; quando hoc proprium eſſet Regum atque politicorum Principum. Ex quo inimus, Chriſti & Canoniſtarum judicium longe diverſum in hac parte: recteque Gallorum ſermone vulgo uſurpari, *Eccleſiam non judicare de poſſeſſorio inter litigantes.* Hucque referri debet querela S. Bernardi lib. priore ad Eugenium cap. 3. *Et quidem quotidie perſtrepunt in palatio tuo leges Juſtiniani, non Domini, juſtene iſtud tu videris. Nam certe lex Domini immaculata convertens animas: hæc autem non tam leges quam lites ſunt, & cavillationes ſubvertentes judicium. Tu ergo Paſtor & Epiſcopus animarum, qua mente obſecro ſuſtines coram te ſemper ſilere illam, garrire iſtas?* Item cap. 5. *Non monſtrabunt puto, ubi aliquando quiſpiam Apoſtolorum judex ſederit hominum, aut diviſor terminorum, aut diſtributor terrarum, ſtetiſſe denique ego Apoſtolos judicandos, ſediſſe judicantes non lego, &c.* Ergo *in criminibus*, non *in poſſeſſionibus* poteſtas veſtra: quoniam *propter illa*, non *propter has* accepiſtis *Claves Regni Cælorum: prævaricatores* utique *excluſuri*, non *poſſeſſores. Quænam tibi major videtur dignitas & poteſtas dimittendi peccata; an prædia dividendi?* Sed non eſt comparatio: *habent hæc infima & terrena* Judices ſuos *Reges & Principes terræ:* quid *fines alienos* invaditis?

Hercle quando *Chriſtus eſt ſummus Paſtor & Epiſcopus animarum noſtrarum*, 1. Petri 2. verſus 25. atque *legis Euangelicæ ſcopus* eſt *convertere*

animas Pſ. 18. atque *internos animi motus regere & compeſcere*, Matthæi 5. *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mæchatus eſt in corde ſuo:* equidem poteſtas Eccleſiaſtica quanta *proportionatim* reſpondere debet animæ quam habet pro *materia*, & *nativo ſubjecto*, ut revera reſpondet: ac proinde tota *ſpiritualis* eſt: neque eam *directè* vel *indirectè* in *trucidandis corporibus*, vel *conturbandis Politiis* occupare & contaminare oportet. Quem ad ſenſum capienda Nicolai Papæ oratio *diſt.* 22. *can. omnes*, ubi narrat, *Chriſtum B. Petro æternæ vitæ clavigero terreni ſimul & cæleſtis imperii Jura commiſiſſe*: quod nihil aliud ſonat quam Petrum poteſtate donatum ligandi atque ſolvendi in cælo & in terra ſpiritualiter *clave non errante*, ut noſtri loquuntur; hocque ita eſſe voluit Dominus, ut Eccleſiaſticos doceret quatenus totam ſpem ſuam in cœlo & obſervatione mandatorum Dei, non in terrenis opibus, mundanaque ſapientia & fabricis collocarent: inſuper caveret, ne cura rerum ſpiritualium relicta, aut prætextu religionis aſſerendæ & propagandæ ſeſe civilibus ac terrenis negotiis, belliſque ferendis implicarent; quod fit hodie *ad majorem gloriam Dei*, ut prætexunt Jeſuitæ.

Quocirca Eccleſiam indirecta poteſtate in rebus temporalibus muniri nihil aliud eſt quam homines à rerum terrenarum deſiderio frequentatis actibus Hierarchicis avocare: illuminando per doctrinam, purgando per pœnitentiam & cenſuras Eccleſiaſticas, atque perficiendo reliquorum Sacramentorum adminiſtratione, & Legum Eccleſiaſticarum aut Canonum conſtitutione.

Profecto ubi omnia Argumenta Bellarmini & aliorum in omne latus verſavi, & cum eſſentialibus cauſis Eccleſiaſticæ poteſtatis diligenter contuli, excitando & acuendo aciem ingenii, nihil amplius probare experior quam Pontificem aut Eccleſiam Jus habere declarandi quempiam aliquo in caſu non teneri obedire ſuo Regi aut Principi: puta ſi Rex aliquid contra Legem Divinam & Naturalem, ſubditis imperet: ſupra enim Axiomate III. docuimus, voluntatem Dei primam eſſe cauſam, & rationem obligandi aut non obligandi, nimirum quatenus humanæ Leges Divinæ voluntati diſcordant aut concordant: quam voluntatis Divinæ concordiam aut diſcordiam omnes Paſtores ex genuino ſuo officio tenentur annunciare populo cui præſunt Ezechiel 33. & præterea in Regem ſi parere detrectet Cenſuras aliquo in caſu diſtringere queunt juxta regulas, Axiomate XVII. enucleatas: gravius autem quod Paſtores conformiter ad Legem Divinam faciant nihil habent: hocque non eſt ſubditos ab obligatione Regibus naturaliter debita abſolvere, ſed tantum oſtendere, quando & quatenus obligatio ſubditos vinciat: quemadmodum ſi quis demonſtraret, argentum apud aliquem depoſitum non eſſe reddendum prodigo, aut enſem furioſo: Quid plura quando *Bellarminus* lib. 5. de Romano Pontifice cap. 6. hanc noſtam ſententiam confirmat, ſuam verò prorſus diſturbat ſimilitudine

ne corporis & animæ, naturalis atque ſpiritualis vitæ ex *Gregorio Nazianzeno* in Oratione ad populum timore perculſum. Nam ſicut corpus & vita naturalis vitam civilem & temporalem ſtatum reipublicæ; pariter anima rationalis vitam Spiritualem & Eccleſiaſticam adminiſtrationem adumbrat. Itaque quemadmodum corporis aut vitæ naturalis ſervandæ ſtudio aliquod membrum corporis, puta oculum confodere, brachia aut pedes abſcindere: ſimiliter Reipublicæ temporalis tutandæ & ſervandæ cauſa arma diſtringere, & ſanguinem fundere licet. Quod ſi anima rationalis atque vita Spiritualis & Eccleſiaſtica ob nimium æſtum libidinis, verbi gratia, vehementer periclitetur, non propterea tamen homo ſibi genitalia amputare ſed duntaxat docendo & ſuadendo, corpuſque ſuum caſtigando, & in ſervitutem redigendo, nimios pruritus fœdæ voluptatis coërcere & mitigare poteſt. Ex quo inimus, hæreticos non propter mentis errores, ſed potius quia ſunt turbones & civilis ſocietatis peſtes, corporaliter puniri, non quidem ab Eccleſiaſticis, ſed à Principibus & Magiſtratibus politicis. Profectò quicumque Eccleſiaſticam revolverit Hiſtoriam, comperiet mille atque amplius annorum lapſu, nullam temporalem pœnam ab Eccleſia impoſitam, neque *Arrium, Macedonium, Neſtorium, Eutychem*, cæteroſque Hæreſiarchas alio quam *Excommunicationis* telo ab Eccleſiaſticis confoſſos: deinde poſt Cenſuras in illos Synodicè latas Chriſtianos Imperatores eoſdem Hæreſiarchas in exilium deportari juſſiſſe. His attexenda quæ Severus Sulpicius lib. 2. ſacræ Hiſtoriæ ad calcem, & Dialogo 3. de virtutibus Monachorum Orientalium narrat, videlicet *S. Martinum* communioni illorum Epiſcoporum ſe immiſcere noluiſſe, qui *Maximo* Imperatori auctores fuerant, ut *Priſcillianiſtas* ferro decuteret. Sane Hæretici omnium primi *Imperium in Eccleſiam effuderunt & immiſcuerunt*, ut loquitur *S. Athanaſius* Epiſtola ad ſolitariam vitam agentes: id eſt, religionem armis & vi externa, ac poteſtate abſoluta coëgerunt: quem morem Orthodoxos tanquam manſuetudini legis gratiæ, & cauſis eſſentialibus poteſtatis Eccleſiaſticæ repugnantem ſemper exoſum habuiſſe ſcripta *B. Athanaſii, Hilarii, Nazianzeni*, atque aliorum Patrum teſtantur. Quid præterea memorem in *Codice Theodoſiano* lib. 16. Titulo 5. de *Hereticis*, hos *ſolo exilio* tanquam ſupremo ſupplicio mulctari? Quod ſi quis objiciat in Codice Juſtinani *lib. 1. Titulo 5. de Hereticis & Manichæis l. 5. Arriani, mentionem fieri de Manichæis ultimo ſupplicio tradendis: & l. 8. Quicumque* ſub finem, pariter *ſtatui ut ultimo ſuppl.cio coërceantur qui illicita docere tentaverint*. Reſpondebis voces illas *de Hæreticis ultimo ſupplicio tradendis*, eſſe ſuppoſititias, teſte doctiſſimo Juriſconſulto Balduino lib. 2. de *Inſtitutione hiſtoriæ univerſæ*, paulo ante medium. Et primo quidem quo ad *L. Arriani*, ejus falſitas manifeſtè colligitur ex *Lege 6.* Tituli *de Hæreticis* in Codice Theodoſiano, unde eam *Juſtinianus* excerpſit: ibi enim nulla plane fit

 mentio

mentio clauſulæ quod *ultimo ſupplicio* affici debeant. Præterea *L. Quicumque* edictum eſt *Martiani* Cæſaris pro exequutione Synodi Chalcedonenſis. Quod edictum legitur inter acta Concilii Chalcedonenſis, ubi nullum omnino exſtat veſtigium de Hæreticis ultimo ſupplicio coërcendis. Verba Balduini perpendamus: *Sed neque minoris beneficii & momenti animadverſio eſt, quod cum adverſus ſanguinarias, & ſævas animadverſiones exponerem Leges & Judicia veterum Chriſtianorum de coërcendis Hæreticis, partim ex hiſtoria, partim ex Theodoſii Codice, oſtendi in Codice Juſtiniani quandam de Manichæis Legem Theodoſii, injecta ultimi ſupplicii falſa clauſula, mendosè factam eſſe capitalem cum multorum fraude capitali: neque diſſimile mendum irrepſiſſe in quandam Martiani Imperatoris conſtitutionem ejuſdem generis. At quæ magis neceſſaria eſſe poſſet emendatio*, inquit Balduinus. Lege Acta Chalcedonenſis Synodi, & obſerva ante *Innocentium* III. nullum Papam ſtatuta feciſſe de Hæreticis *temporaliter* puniendis. Vide ejus Decretales lib. 5. Titulo 7. de Hæreticis.

Hæc adverſum, ſeptem præſertim rationum momentis, *Bellarminum* & alios certare video: ac primum non minorem eſſe Pontificis in novo quam in veteri Teſtamento poteſtatem: atque *Oziam* Regem Juda lib. 2. Paralipomen. cap. 26. cum Sacerdotum officium uſurparet, & à Sacerdotibus repulſus non acquieſceret, continuo lepra divinitus percuſſum, atque judicio Sacerdotum à cœtu populi ſeparatum, & Regni gubernatione privatum fuiſſe, ejuſque filium pro eo regnaſſe. Cæterum per *Lepram* deſignari *Hæreſim*, teſte B. Auguſtino lib. 2. quæſtionum Euangelicarum quæſt. 40. ac proinde Reges propter hæreſim deponi poſſe à Romano Pontifice: maxime vero quod etiam conſtet *Jojadæ* imperio *Athaliam* non modò Regno abdicatam, ſed & occiſam fuiſſe. Secundo cauſantur Actorum 5. B. Petrum *Ananiam* cum *Sapphira* uxore ob mendacium in Spiritum Sanctum morte corporali puniviſſe: & Apoſtolum 1. Cor. 5. inceſtuoſum Corinthienſem poteſtati Sathanæ viſibiliter plectendum tradidiſſe, & Actorum 13. *Elymam Magum* excæcaſſe, idque ad coactionem externam ſpectare, & corporali pœnæ æquipollere. Tertio cap. ſexto prioris ad Corinthios doceri, Chriſtianos quandiu ſub Ethnicis Principibus vixerunt, poteſtatem habuiſſe ſibi Judices fideles deligendi, in cauſis civilibus: unde continuo inferunt, potuiſſe ſimiliter ſibi Reges Chriſtianos cooprare. Subinfert Bellarminus pari quoque jure, Apoſtolos potuiſſe mandare Laicis ut ſuis facultatibus miniſtros Euangelii alerent. Quarto ſtatutum in Synodo Lateranenſi cap. 3. ſub Innocentio Papa III. Chriſtianos Principes qui ex terris & dynaſtiis ſuis *Hæreticos* minime exterminarent à ſummo Pontifice abdicari oportere. Quem locum Bellarminus omnium primus Argumentis Barclaii patris oppoſuit: concluditque Hæreticis accenſendos qui huic decreto generalis Synodi obnituntur. Quintò, urgent S. Bernardum lib. 4. de conſideratione ad Euge-

Eugenium cap. 4. ex cap. 22. Euangelii Lucæ de duobus gladiis, probare, *Eccleſiam utrumque habere gladium*. Sexto Bellarminus in reſponſione ad duos libros quos Theologi Veneti Anno 1606. contra cenſuras *Pauli* v. vulgarunt, pagina vigeſima quarta editionis Romanæ vulgaris linguæ, & decima ſeptima Latinæ verſionis Moguntinæ editionis, explicatè docet, *Eccleſiam materiali gladio non uti, nec reos Pœnâ mortis afficere, non ideò quod nequeat, ſed quia manſuetudini Eccleſiaſticæ conſentaneum nequaquam videtur, ideoque ejuſmodi delinquentes ad Juſtitiam ſecularem remittere*: quæ etiam fuit opinio *S. Thomæ*. Item cap. trigeſimo ſexto libri contra Barclaium Bellarminus affirmat, praxim tribunalis ſancti Officii oſtendere *Pœnam Corporalem* non in ſolius politici Magiſtratus poteſtate poſitam eſſe, cujus contrarium Praxis præſertim Sancti Officii oſtendit. At Franciſcus Suarez c. 4. l. 6. Defenſionis fidei Catholicæ num. 18. affirmatè ſcribit, *Papam poſſe alicui facere poteſtatem occidendi Reges quos abdicarit*. Quocirca in Directorio Inquiſitorum tertia parte quæſtione trigeſima prima Commentario octuageſimo, quædam concipiuntur placita *de modo ſecrete procedendi contra Reges & perſonas regales, in quas Inquiſitio publice non poteſt inſtrui: deinde eadem tertia parte, quæſtione centeſima vigeſima nona, Commentario centeſimo ſeptuageſimo octavo, inſtituuntur ſecreti* Cruceſignati, *ad ejuſmodi arcanam Inquiſitionem & exſequutionem perficiendam: qui quidem nutibus Inquiſitorum obedientes, ea exſequuntur quæ ad promotionem ſacri Officii, & fidei propagationem, & ad Hæreticæ pravitatis exſtirpationem ſpectant*, ut amplius probatum eſt Axiomate XXXVI. Septimo objicitur, Auguſtinum Epiſtola 48. ad Vincentium Rogatianum Donatiſtam, item quinquageſima ad Bonifacium Comitem & virum militarem docere, licitum Hæreticos armis cogere, ut ad Eccleſiam redeant. Hæcque ſunt argumenta Bellarmini & aliorum in quibus plus ineſt ponderis & nervorum: nihilominus ad cauſas eſſentiales Poteſtatis Eccleſiaſticæ collata, tanquam fluctus in ſcopulos impacti diſſiliunt ac diſſipantur.

Quoad primum, dato vera eſſe quæ obtendit Bellarminus de Rege Ozia, de Athalia &c. negatur tamen, ullum poſſe habere locum in Lege gratiæ, propter differentiam Legis Moſaicæ & Euangelicæ: quarum illa unius eſt tantum gentis aut nationis, & duriſſimæ ſervitutis, quæque innumeris ſervilibus Ceremoniis, oneribus, & cruentis ſacrificiis implicata, omnibus graviter peccantibus, nihil ferme aliud præter mortem minabatur: contra autem Lex gratiæ omnium eſt gentium & populorum plane regia, perfectæ libertatis; ſuaviſſima, & manſuetiſſima, maximè ſpiritualis, quæ non imperat corporibus, ſed præeſt animis hominum, quos captivare debet in obſequium Chriſti per actus tantum Hierarchicos: ideoque à ſævis & ſanguine abhorret. Quocirca S. Auguſtinus quæſt. 29. ſuper Deuteronom. ait; hanc loquendi formulam Scriptu-

Scripturæ, *Auferte malum ex vobis, in veteri Teſtamento ſignificare: interficite & occidite: In Lege autem Euangelica* 1. Cor. 5. verſ. 13. ſeparatæ per excommunicationem. Quibus concordat pariter Gratianus 23. *quæſt.* 8. *can. Occidit*, docens, *quædam in Veteri Teſtamento licita quæ in Novo prohibentur.* Certe veritas Hiſtoriæ indicat, Bellarminum aut falli, aut fallere voluiſſe. Quamprimum enim Pontifex Azarias cum reliquis Sacerdotibus lepram in fronte Oziæ ebullientem conſpexerunt, illum derepente templi aditu prohibuerunt, quod illorum erat munus peculiare, nimirum leproſos communione & conſuetudine totius populi interdicere, utque ſeorſim habitarent mandare: idque in Lege Euangelica reſpondet excommunicationi, eamque ob rem Auguſtinus memorat, *Lepram* ſignificare *Hæreſin.* At Sacerdotes Levitas quicquam aliud ſtatuere potuiſſe contra Leproſos, nullo modo convinci poteſt. Quod ſi alii Leproſi dominio ſuo atque opibus propter lepram minimè privabantur à Sacerdotibus: quid cauſæ fuiſſet, Oziam Regno patrio abdicare? Hercle Sacra Biblia eum regnaſſe narrant uſque ad extremam vitæ periodum 4. Regum 15. *Ozias ſexdecim annorum erat cum regnare cœpiſſet, & quinquaginta duobus annis regnavit in Hieruſalem.* Si regnavit, ergo non eſt privatus regia dignitate. Verum quia propter lepram cum populo verſari non poterat, *Joathan Oziæ filius gubernabat palatium, & judicabat populum terræ*, ait Scriptura, ut ſolent Regentes in Francia ſub ætate pupillari Regum. Nam Joathan non appellatur Rex vivente Patre, ſed dicitur ſolummodo *palatium & domum Regis gubernaſſe:* idque omnia effugia Bellarmini obruit.

Quod ſpectat ad Athaliæ hiſtoriam, Bellarminus meminiſſe debuerat, Deum cap. 17. Deuteronomii *vetare alienigenam regnare in populo Iſraël*, & lib. 3. Regum cap. XI. *Regnum Juda proprium eſſe domui David ex qua naſci Chriſtum oportebat.* Unde cum Athalia eſſet alienigena filia Amri regis Samariæ 2. Paralip. cap. 22. atque omnem regiam ſtirpem regnandi ambitione extinxiſſet, ſolo Joa excepto, quem Joſabet furtim crudelitati Athaliæ ſubduxerat: certo certius eſt Athaliam contra expreſſum Dei præceptum dominari voluiſſe, & meram fuiſſe uſurpatricem Regni, idque Judæos & præſertim Sacerdotes nullo modo latere poterat. Ut igitur argumento ad hominem Bellarminum expugnemus, ſi Jus eſt *Tyrannos Uſurpatores* à quibuſcumque privatis obviis mactari, ut docent *Molina, Leſſius, Becanus, Heiſſius, Mariana, Suarez*, & communiter *omnes Jeſuitæ*, quod approbare nequeo, certe cuicumque non modò Judæorum ſed & aliorum fas erat *Athaliam* interimere, juxta doctrinam Jeſuitarum. Quanto ergo magis omnibus Judæis pro Legis Divinæ vindiciis in illius tyrannidem arma diſtringere licuit?

Secundo fruſtra *mortem Ananiæ* ejuſque *conjugis*, *excommunicationem inceſtuoſi Corinthii* & *Elymæ Magi excæcationem* obtendunt Adverſarii: quando certum

certum eſt ſolummodo poſſe duci argumenta à poteſtate ordinaria Eccleſiæ, non à poteſtate patrandorum miraculorum, quæ extra ordinem Apoſtolis aut aliis viris Sanctis credita eſt: cum Petri ſucceſſores ejuſmodi poteſtatis extraordinariæ non ſint hæredes, ſed duntaxat unius poteſtatis miniſterialis ſpiritualis, quæ *omni facultate dominandi* aut *pœnas temporales irrogandi* vel *cogendi extrinſecè*, vacua eſt, ut jam ſæpe necdum ſatis frequentavimus.

Ad tertium cavillantur à non cauſa pro cauſa, quoniam Apoſtolus de Jure Arbitrario differit, ac conſilium ſummæ perfectionis ſuadet, docens multo ſatius eſſe lites amicè definire, quam ſupremo Jure contendere, quia ut vulgo dicitur, *Summum jus ſumma injuria*, præſertim inter homines Jure Charitatis ſociatos, quales ſunt Chriſtiani: & hoc ipſum in omnibus ſuis Epiſtolis Paulus inculcat, nimirum, *ut vincamus in bono malum*, Roman. 12. *& alter alterius onera portemus*, Galat. 6. *Supportantes invicem & donantes ſibimetipſis, ſi quis adverſus aliquem habet querelam, ſicut & Dominus donavit*, cap. 3. ad Coloſſenſes, & cap. 3. ad Titum: *Admone illos, non litigioſos eſſe, ſed modeſtos, omnem oſtendentes manſuetudinem ad omnes homines*: quæ *conſilia* ſunt, non *præcepta*. Annon Paſtoribus incumbit populum Chriſtianum à litibus & diſſidiis arcere? Unde Patres quarti Concilii Carthaginenſis Canone 26. *Studendum eſt Epiſcopis, ut diſſidentes fratres ſive Clericos, ſive Laicos ad pacem magis quam ad judicium cohortentur.* Almainus de Poteſtate Eccleſiaſtica quæſt. 1. cap. 14. ſection. 3. quærens, *An liceat fidelibus litigare coram Judice infideli: Neque*, inquit, *Paulus prohibuit fidelibus quod non agerent cauſas coram infidelibus ſuperioribus: ſed facit ut quilibet bonus Judex debet facere: primo incitavit partes ut concordarent inter ſe ſine ſtrepitu Judiciali, & ſi non poſſent, caperent arbitrum, ne eorum malitia cognoſceretur ab infidelibus.* Profecto omnes Patres antiqui, & Gloſſæ cum Lyrano teſtantur, Apoſtolum loqui de arbitris, qui ex communi conſenſu partium deliguntur: non autem de Judicibus neceſſariis qui dantur à Principe: atque hæc verba, *Contemptibiles qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad judicandum*, capi oportere *Ironicè* atque *hyperbolice*, non *dogmatice* aut *affirmative* & *abſolutè*: quia Paulus indignatione facti vitilitigatorum, potius à minimis & quantumcumque vilibus, modò ſint Chriſtiani, lites definiri exoptat, quam *ſummo Jure* agi coram Judicibus infidelibus. Cui ſententiæ *Cornelius à Lapide* in hunc locum concordat: *Et Myeteriſmus, ſive Ironica imminutio* ait, *quæ tacitam quandam ſubſannationem & exprobrationem continet.* Legendus pariter *Gulielmus Eſtius.* Hercle *Gregorius* VII. omnium primus textum hunc Apoſtoli clariſſimum quidem, nebulis aſperſit, ut eum ad ſuum privatum commodum & dominatum adverſus *Henricum* IV. Imperatorem detorqueret. Dehinc *B. Thomas* 2. 2ᵉ quæſtione 10. articulo 10. & alii qui infallibilem Papæ Monarchiam tuentur,

tur, quo *Gregorii* VII. geſta velut infallibilia propugnarent, hunc locum ad mentem & propoſitum *Gregorii* abducere coacti ſunt contra omnium antiquorum Interpretationem, veritatem ac ſimplicitatem legis Euangelicæ: egregia certe munimenta abſolutæ infallibilis Monarchiæ, quæ ut chimærica eſt, ita aliis quam ſophiſticis argutiis & cavillationibus defendi nequit.

At vero cum hæc vox Domini, *Dignus eſt operarius mercede ſua*, Matthæi & Lucæ 10. *ſit quædam potius permiſſio, & Conſilium æquitati naturali conſentiens quam Præceptum*, teſte *Auguſtino* cap. 6. de opere Monachorum, certe argumentum Bellarmini nullius eſt ponderis, contendentis Apoſtolos cogere potuiſſe Laicos ad ſuppeditanda illis neceſſaria qui Euangelium prædicabant. Nemo enim ad ea quæ ſunt *Conſilii*, ſed tantum quæ ſunt *Præcepti* cogitur. Jam ſuperius monui, quod ſi eſſet præceptum vivere de Euangelio, Apoſtolus graviter culpandus veniret, quod labore aſſiduo manuum ſibi victum compararet; ut abſque ullo offendiculo & ſumptu poneret Euangelium, eodem auctore *Auguſtino*, cui potior fides quam *Bellarmino*.

Ad quartum ex ipſa Synodo Lateranenſi, qua de agitur, & ex *Matthæo Pariſienſi*, qui ſeculo *Innocentii* III. floruit, diſcimus, nihil quicquam actum in illa Synodo *Conciliariter* ex more aliorum Conciliorum, nimirum communibus votis atque ſuffragiis Patrum ſigillatim diſcuſſis, perpenſis & collectis. Quandoquidem *Matthæus Paris* quem ipſemet *Severinus Binius* laudat, perhibet *ſexaginta capitula fuiſſe in Concilio Lateranenſi recitata, quæ aliis placabilia, aliis videbantur oneroſa*: genuinus eſt illius ſermo. Platina verò in Innocentio memorat, *in Concilio Lateranenſi multa veniſſe in conſultationem, nec decerni quicquam tamen aperte potuiſſe, quod Piſani & Genuenſes maritimo, & Ciſalpini terreſtri bello inter ſe certarent: eo itaque proficiſcentem tollendæ controverſiæ cauſa Innocentium Pruſii mortuum fuiſſe*. Cum ergo aliud ſit aliqua recitare capitula in Concilio, aliud verò ea *Synodice*, & *Canonice* diligentia ſufficienti adhibita examinare, & condere. Fruſtra quidem laborat Bellarminus, quando *Matthæus Paris* qui ſeculo illo florebat, nominatim perhibet, ſolummodo lecta & recitata fuiſſe: quia tum in more poſitum erat Pontificibus, quaſcumque vellent leges Eccleſiæ imperare, eas prius domi privatim pro animi ſui arbitrio concipere, & conſcribere, atque deinceps quando haberentur Synodi, eaſdem legendas *Monarchicè* proponere: ita ut vix ullus contra muſſare auderet: quæ forma Conciliorum habendorum viguit à ſeculo *Gregorii* VII. ad tempora Synodi Conſtantienſis, & Baſilienſis, ubi mos priſcus & Apoſtolicus in uſum revocatus eſt. Quod ſi Bellarminus lib. 2. de Conciliorum anctoritate cap. 19. verſus finem, ut quartam & quintam ſeſſionem Conſtantienſis Concilii repudiet, *prætexit non factas* Conciliariter *more aliorum Conciliorum re diligenter examinata*, quod falſiſſimum eſſe aliàs probavi-

ſavimus: quanto magis argumento ad hominem nobis licet Bellarminum ſuis magnificis verbis munerari, & veriſſime contendere, *hoc caput tertium Synodi Lateranenſis non factum fuiſſe* Conciliariter *more aliorum Conciliorum, re diligenter accuratéque examinata?* propterea quod *Innocentius* paſſim in hac Synodo tanquam abſolutus Monarcha præfatur, hiſque utitur formulis, *Nos ſacro Univerſali Concilio approbante credimus & confitemur cum Petro, quod una quædam ſumma res eſt, &c.* cap. ſecundo memorati Concilii. Item cap. 4. *Sacro ſuadente Concilio diſtrictè præcipimus.* Item cap. ſeptimo *de correctione exceſſuum, irrefragabili conſtitutione ſancimus, &c.* quoniam *ſuper his Apoſtolica ſedes auctore Domino attentiſſime vigilabit,* Item c. 8. *Nunc ſacri approbatione Concilii confirmamus, &c.* Idemque eſt de omnibus aliis capitibus judicium, in quibus videas, unum & ſolum *Innocentium III. PP.* contra omnes leges Conciliorum, & praxim Eccleſiæ Apoſtolicæ Axiomate XXIX. conſignatum, omnia de tacito & muto conſenſu Synodi, *tanquam abſolutum Monarcham* decernere. Quam formam ſtatuendi ut omnium optimam Bellarminus lib. 1. de Conciliis & Eccleſia cap. 9. & 18. ſub finem commendat, docens; *Papam debere Leges aut Canones approbante ſolum Generali Concilio præſcribere:* ſed fruſtra, quia hoc Ariſtocratico regimini Eccleſiæ, quod Juris eſt Divini, plane adverſatur, & ſupponit; *Papam eſſe infallibilem,* quod eſt *imaginarium,* Axiomate XVIII. Bene ergo *Matthæus Paris* dicit, *Capitula Synodi Lateranenſis duntaxat recitata fuiſſe, & viſa aliis placabilia, aliis oneroſa.* Denique pro certo tenendum, quoties in Conciliis *pœnæ temporales* in aliquos ſtatuuntur; hoc in eam partem & ſenſum capi oportere, quod Eccleſiaſtici ſupponant aut ſperent, ſe habituros *Imperatorem, Reges,* & alios *Principes temporales* in ea re *duces,* & *conſentientes:* quemadmodum tempore *Innocentii III.* Rex Franciæ Comitem Tholoſanum & Albigenſes bello perſequebatur: idque cauſam præbuit decreto quo de agitur, & *Innocentio* ſibi arrogandi poteſtatem pœnas temporales imponendi Chriſtianis, ut jam obſervavi.

Contra autem inſtant, dato quod caput tertium Synodi Lateranenſis non ſit *Synodice* conditum, reliqua omnia capita ejuſdem Synodi ruere: atque inter alia articulos *de Tranſubſtantiatione panis, & vini in corpus, & ſanguinem Domini*: Item *de proceſſione Spiritus Sancti à Patre & Filio:* ſimiliter *præceptum de* annuatim *peccatis confitendis, ad* digne *ſumendam Euchariſtiam ſacro die Paſchæ:* pariter condemnationem errorum Abbatis *Joachim*, & cætera ejuſmodi. Sed negata conſequentia reſpondemus, magnuum poſitum diſcrimen inter hæc capita, & tertium Laterannefis Synodi: quoniam res temporales, quibus de agitur capite 3. non ſunt fori Eccleſiaſtici: quæ autem in aliis capitibus evolvuntur, ſpectant *eſſentialiter* ad Poteſtatem Eccleſiaſticam. Accedit caput tertium neque *Synodice* conditum neque approbatum,

ut oſtendimus, neque dehinc communi Eccleſiarum diſgregatarum conſenſu unquam receptum fuiſſe, ſicut patet de Regno Franciæ quod ejuſmodi doctrinæ ſemper obſtitit. At reliqua Capita, aut pridem ante Synodum Lateranenſem *Synodicè* & *Canonicè* ſtatuta; vel Sanctorum communione *generaliter* recepta fuerunt, idque Canoni univerſali æquipollet. Certe ab eo die quo *Berengarius* in Vercellenſi & Romana Synodo ſub *Gregorio* VII. circa annum Chriſti 1050. damnatus eſt, nomen *Tranſubſtantiationis* percrebuit, quemadmodum ex Magiſtro Sententiarum liquet lib. 4. diſtinctione 11, ubi de ſubſtantiali converſione panis & vini in corpus & ſanguinem Domini, tanquam de dogmate Catholico diſputat. *Petrus* autem *Lombardus* quinquaginta circiter annos Synodum Lateranenſem, & *Innocentium* III. præceſſit. Siquidem *Innocentius* libros Sententiarum *Lombardi* audivit Lutetiæ Pariſiorum ſub Magiſtro *Petro de Corbolio*. Quocirca canon de Tranſubſtantiatione antiquam potius fidem & praxim Eccleſiæ quam aliquod novum dogma exhibet. Idemque pariter judicium de proceſſione Spiritus Sancti à Patre & Filio. Nam in Symbolo B. Athanaſii hæc legimus: *Spiritus Sanctus à Patre & Filio non factus, nec creatus, nec genitus, ſed procedens.* Procul dubio epiſtola ſeptuageſima *Nicolai* I. PP. ad *Hincmarum* Rhemenſem teſtatur, hanc controverſiam definitam eſſe in Eccleſia Latina adverſus Græcos, ut jam obſervavi Axiomate XXVI. Neque etiam debet in dubium revocari, quin vel omnes, vel major pars Chriſtianorum die ſancto Paſchæ ſua confiterentur peccata, & ſacram ſumerent Euchariſtiam pridem ante Synodi Lateranenſis conſtitutionem: quæ potius lata eſt, vel ad inveteratum morem Eccleſiæ poſteris commendandum ex antiquorum Canonum diſciplina, vel ad ulciſcendam nonnullorum hominum negligentiam quam ullam aliam ob cauſam. Ex quo inimus, perfacile fuiſſe ejuſmodi Decretum in mores, & rem judicatam abſque ullo prævio examine Lateranenſis Synodi tranſire. Idemque de erroribus Abbatis *Joachim* tenendum. Hic enim cum Orthodoxam M. Sententiarum doctrinam de Sanctiſſima Trinitate oppugnaret, tum Magiſtri Pariſienſes, quos *Innocentius* III. docentes Pariſiis audiverat, exciti adverſus Abbatem *Joachim* aures *Innocentii* verberarunt, ex quo effectum ut *Innocentius* adverſus iſtum Abbatem decreverit, & decretum *Innocentii* ſummo omnium Eccleſiarum conſenſu reciperetur, cunctis Academiis & Scholis Europæ, quæ doctrinam Orthodoxam *Petri Lombardi* tuebantur præeuntibus. At vero reliqua omnia Synodi Lateranenſis capita, quia veterem conſuetudinem ex antiquorum Canonum diſciplinis collectam & promulgatam de integro, quaſi Jure poſtliminii inſtaurant, ſola approbatione tacita Patrum Concilii abſque ullo alio prævio examine robur habere potuerunt: quoniam hic tantum agitur de re pridem ante judicata, & Canonibus ſancita, quæ in deſuetudinem venerat.

Sed

Sed ut animos infirmorum percellant, vociferantur, ſi decretum *Lateranenſe* de abdicandis *Regibus* minus verum ſit, ſequi Papam qui illud ſtatuit, non fuiſſe caput Eccleſiæ, & continuò Eccleſiam erraviſſe, ac defeciſſe ut docent Hæretici. At negatur illis conſequentia: ſiquidem longè aliud eſt Papam, & aliud Eccleſiam errare. Putant enim homines obnoxii ſuum *abſolutum Monarcham infallibilem*, quaſi caput viſibile *loco Chriſti*, totam conſtituere, & repræſentare Eccleſiam in ratione Regiminis, & Chariſmatum, quemadmodum Chriſtus, dum eſſet in terris, conſtituebat, & repræſentabat: quod non modò erroneum, ſed etiam impium atque Hæreticum eſt, Axiomate XV. & XXX. Hercle iſta *abſoluta Mornarchia* nihil ad Eccleſiam attinet, ſed *Inventum* eſt *planè humanum Curiæ Romanæ* quæ ſponſam Chriſti in Regnum temporale & ſæculare transformare nititur: quoniam carnales homines ſibi in animum inducere nequeunt, ſe ſpiritualiter examinari: *Animalis homo non percipit ea quæ ſunt Spiritus Dei, ſtultitia eſt illi & non poteſt intelligere, quia ſpiritualiter examinantur* 1. Cor. 2. Quamquam enim ſint miniſtri à Deo conſtituti; tamen *prætextu aſſerendæ Religionis* dominari ambiunt: & Anarchiam in Rempublicam Chriſtianam important, Idque ipſum eſt à quo Apoſtolus cavendum monet Galat. 5. *Ne Legis Euangelicæ libertatem demus in occaſionem carnis*. Et 1. Petri 2. *ne quaſi velamen malitiæ libertatem Euangelicam habeamus: unde bella & lites in vobis? nonne ex concupiſcentiis veſtris, quæ militant in membris veſtris? concupiſcitis, & non habetis; occiditis, & zelatis, & non poteſtis adipiſci, Litigatis & belligeratis &c.* Jacobi 4. Hæc autem eò redeunt, ut *homines carnales* imaginentur, *Eccleſiam Catholicam melius regi poſſe per inventiones humanas quam per Legem Divinam Euangelicam*, inquit Gerſonius, ſermone habito Tarraſcone coram Papa *Benedicto*. Heu! citius clavam ex manibus Herculis extorqueas quam noſtris Curialibus perſuadeas, *Regnum Chriſti* eſſe *pure putè ſpirituale*, & Eccleſiam nulla alia poteſtate quam ſpirituali miniſteriali ſolummodo donatam, ad actus Hierarchicos exercendos, Axiomate XIV. XVII. & XXX.

Porrò locus de *duobus gladiis* Lucæ 22. omnino *Allegoricus* eſt: ex quo ſecundum omnes Logicæ & Theologiæ regulas, nullum dogma ſtatui, neque inſuper quicquam aliud *dogmaticè* induci poteſt quàm tempus imminentium perſequutionum ob ſcandalum crucis: ita ut omnes aſſeclas Chriſti ſeſe quaſi ad bellum parare & contra impendentes calamitates atque injurias animum magnis exemplis firmare oporteret. *Bellarminus* quinto de Romano Pontifice initio capitis quinti: *Reſpondeo ad literam nullam fieri mentionem* Lucæ 22. *de gladio ſpirituali vel temporali Pontificis, ſed ſolum Dominum illis verbis admonere voluiſſe, diſcipulos tempore paſſionis ſuæ in iis anguſtiis & metu ipſos futuros, in quibus eſſe ſolent qui tunicam vendunt ut emant gladium.* Hæc ille congruenter

quidem ad mentem Chriſti: S. autem *Bernardus* cum opinioni quæ ſeculo *Gregorii* VII. hominum animos pervaſerat aut nollet, aut *palam* & *directè* non auderet repugnare, præſertim inter Curiales qui, ut ait, *cum profeſſi fuerint ſervitutem, potiſſimum dominari volunt*, ideo *tectè*, & *figuratè* per continuum ſchematiſmum ſic illam impugnat, ut nemo ſit vacuus partium qui prima fronte id non obſervet: illius textum ſi placet *Analyticè* expendamus. *Dracones*, inquis, *me mones paſcere*, *& ſcorpiones*, *non oves*: *propter hoc*, inquam, *magis aggredere eos*, *ſed verbo*, *non ferro*. *Quid tu denuo uſurpare gladium tentes*, *quem ſemel juſſus es ponere in vaginam*? En igitur acris reprehenſio de gladio abjiciendo, & miniſterio verbi exercendo; quam reprehenſionem his aliis lenibus verbis confeſtim mitigat: *Quem tamen gladium qui tuum negat*, *non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis ſic: Converte gladium tuum in vaginam*: *tuus ergo & ipſe*. Quam clauſulam affirmativam ubi pronunciavit, continuo per addubitationem ſubnectit: *Tuo* forſitan *nutu*, *etſi non tua manu evaginandus*. Qua clauſula adverbio dubitandi temperata, clare indicat, hæc nullo modo conducere ad figendum dogma: quoniam dogmata verbis *explicitè* affirmantibus, non adverbiis *forſan*, *forſitan*, *fortaſſe &c.* enunciari ſolent. Sed cum Romano Pontifici & ejus Curiæ loqueretur, prævideretque hanc exceptionem gravate ab illis acceptum iri, eam ſtatim ita emollit: *Alioquin ſi nullo modo ad te pertineret*, *& iis dicentibus Apoſtolis*; *ecce gladii duo hic*, *non reſpondiſſet Dominus*: Satis *eſt*, *ſed* Nimis *eſt*: *uterque ergo Eccleſiæ*, *& ſpiritualis ſcilicet gladius*, *& materialis*. *Sed is quidem pro Eccleſia*, *ille verò & ab Eccleſia exerendus eſt*, *ille Sacerdotis*, *is militis manu*, *ſed ad nutum Sacerdotis*. In qua periodo ſicut & in extravagante Bonifacii, *unam Sanctam* hæc verba, *uterque* ergo *Eccleſiæ*, ſunt *æquivoca*: propterea quod *Eccleſiam* pro *Republica Chriſtiana* conformiter ad XXXVII. Axioma capiunt: Ibi enim probavimus, gladium ſpiritualem proprium & nativum eſſe Eccleſiæ Sacerdotali, ſicut temporalis gladius peculiaris eſt politicis Magiſtratibus: atque hæc duo in unam Rempublicam Chriſtianam concreſcere ad mutuum ſubſidium: quo pariter ſenſu *B. Auguſtinus* diſputans adverſum Donatiſtas ſæpe docet; *Hæreticos* aliquando *cogi* poſſe ad *unitatem*, *pacem*, & *fidem*, ut ſtatim dicetur. Profectò *S. Bernardus* ſic agit cum *Eugenio* PP. ut cum Regibus, Principibus, & Magnatibus conſuetum eſt: quorum actiones *figurate* & *oblique* culpantur: ſicut factum eſt à *M. Tullio* in Orationibus quas habuit pro Republica ordinanda coram *Cæſare* Dictatore, pro *Ligario*, Rege *Deiotaro*, & M. *Marcello*: quæ mirabili Artificio contextæ ſunt, quemadmodum & opus *S. Bernardi* de conſideratione ad *Eugenium*: cum enim poſt geſta *Gregorii* VII. & ejus *Dictatus Monarchicos*, S. Bernardus nequaquam auderet *apertè* negare, gladium materialem ad Papam aut Eccleſiam ullo modo pertinere; rationem quandam ſpiritalem adinvenit,

qua

qua demonſtraret, Eccleſiaſticos Jus habere innuendi, id eſt, hortandi, ſuadendi & indicapdi, quanto & quatenus Principes politici gladium expedire deberent ad gloriam Dei. Unde ipſemet Epiſtola ducenteſima quinquageſima ſexta ad *Eugenium*, narrat ſeà Gallis velut ducem Belli ſacrum delectum, ad Principes & milites cohortandos *miniſterio verbi*, ut *prælia Domini* recte capeſſerent: ſicque quonam ſenſu capiendum ſit, Eccleſiam utrumque habere gladium, perſpicuè demonſtrat, hancque ipſam formulam *exſerendus eſt nunc uterque gladius*, venditat. Ex quo datur intelligi, *Bonifacium* cum univerſa natione Canoniſtarum Extravagante *unam ſanctam, de majoritate & obedientia*, longe latéque tum ab *Euangelii*, cum à *S. Bernardi* propoſito aberrare, dum ex Allegoria de duobus Lucæ 22. anhelant, ut vel dominum vel uſum gladii materialis & utrumque quidem Eccleſiæ adſcribant. Fateor autem, Eccleſiam Jus habere innuendi, docendi, exhortandique Chriſtianos Reges, & Principes ad bellum contra infideles & Hæreticos: atque inſuper caſus & circumſtantias quaſdam poſſe naſci, quibus forte in eum finem Cenſuris pervicaces atque reſtitantes ad normam Axiomatis XVII. ferire valeat: ſed Papam aut Eccleſiam Jure Divino quicquam aliud poſſe qui dicunt, idem faciunt ac ſi aliquis contenderet, Pædagogum verbi gratia, pueros laſcivientes ac ſibi parere detrectantes, vita, aut bonis paternis abdicare, cum ſit in comperto, illos duntaxat ad normam diſciplinæ ſcholaſticæ in ordinem cogere poſſe. Qua imagine utor lubentius, quod ſimiliter ab eodem *S. Bernardo* uſurpari ſciam lib. tertio cap. primo de Conſideratione: *Nunquid non villa villico, & parvus dominus ſubjectus eſt pædagogo? Nec tamen ille villæ, nec is ſui domini dominus eſt. Ita & tu præſis ut proſis, præſis ut fidelis ſervus & prudens quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam: Ad quid? ut des eſcam illi in tempore, hoc eſt, ut* DISPENSES, NON UT IMPERES: *hoc fac & dominari ne affectes homini homo, ut non dominetur tui omnis injuſtitia. Nam nullum tibi venenum, nullum gladium plus tibi formido quam libidinem dominandi.* Prodeant nunc jam impuri Adulatores qui *S. Bernardum* abſoluto & temporali Curiæ Romanæ dominatui ſuffragari jactitant. Nam hac ſimilitudine nulla clarior aut exactior dari poteſt ad viri Sanctiſſimi ſententiam reſerandam: & convincendum quonam ſenſu dixerit, *tuo forſitan nutu, etſi non tua manu evaginandus gladius: & ille verò & ab Eccleſia exſerendus eſt Sacerdotis, is militis manu, ſed ad nutum Pontificis.* Siquidem vocabulo NUTUS utitur, quia Eccleſia omnis coactionis expers, & vacua eſt: quemadmodum Pædagogus aliquis erga Dominum ſuum & Regem quem erudiendum ſuſcepit, blanditiis, non abſoluto imperio aut coactione. Quocirca *Almainus* lib de Eccleſiaſtica & Laica poteſtate cap. decimo, ſectione tertia poſt Magiſtrum *Joannem de Pariſiis* rectè docet, *Eccleſiam innuitivè ſolummodo, ſuaſivè, & directive, non au-*

tem

tem coactive aut coërcitive per vim externam & abſolutum imperium judicare de mediis & adjumentis ad beatitudinem neceſſariis: quia hoc poteſtati miniſteriali Eccleſiæ penitus repugnat, quæ multo magis directiva & ſuaſiva quam coactiva eſt, Axiomate XIV. XVII. & XXX.

Hæc autem qui cogitatè abſque alia quam veritatis prærogativa ponderarit, nullo negotio ſextum profligabit argumentum: propterea quod ante *Gregorium* VII. inventus eſt nemo, qui uſum gladii materialis & coactionis externæ ſibi vendicare auderet. Neque etiam putandum, Eccleſiam ſolummodo abſtinere à fundendo ſanguine propter indecentiam, ut placet *Bellarmino*, *B. Thomæ*, atque aliis Actorum *Gregorii* VIII. propugnatoribus: ſed ex interna atque eſſentiali ratione ſtatus Legis gratiæ, & poteſtatis miniſterialis ſpiritualis Eccleſiæ, quæ naturam, id eſt politicas poteſtates perficit, non deſtruit Axiomate III. IV. & XIV. Lege *Canonem his à quibus*. 23. *quæſt. ultima*. Quantum verò ad pœnas corporales aut temporales quas Romana Inquiſitio irrogat, haud certe ab Inquiſitoribus auctoritate Papæ ut Papa eſt, ſed ut *Princeps temporalis* decernuntur. *Almainus* de auctoritate Eccleſiæ cap. 8. reſponſione ad quintum argumentum Cajetani: *Abſit dicere*, infit, *in ſummo Pontifice eſſe formaliter poteſtatem ad occidendum: cum Dominus* uſum gladii materialis *D. Petro prohibuerit, & dixerit, Regnum ſuum non eſſe de hoc mundo*. Quare obiter monendus Lector, primum ſi quando in Conciliis Generalibus videat Eccleſiam ſtatuiſſe *pœnas temporales*, pro certo habendum id feciſſe ratione terrarum & Dynaſtiarum temporalium quæ ad Eccleſiam ſpectant, aut etiam conſenſu Imperatoris atque aliorum Principum temporalium quos Eccleſia ſperat rata & grata habituros ejuſmodi decreta, eaque in rem judicatam miſſuros. Quæ cauſa eſt, ut hodie Pontifices Romani tantopere ſolliciti ſint, quo *Synodus Tridentina* recipiatur in Galliis: quoniam hæc Synodus novas quaſdam Conſtitutiones edixit in quibus aliqua decernit ad *res temporales* ſpectantia. Secundò inter legendum Decretales, Clementinas, aut Extravagantes Pontificum, ſi quando ibidem *pœne temporales* aut *pecuniaræ* conſignentur, ſemper meminiſſe oportet, ejuſmodi mulctas non poſſe irrogari à Papa ut *Epiſcopus*, ſed tantummode ut *Princeps* eſt *temporalis*, conſequenterque illas Conſtitutiones alios quam ſubditos Papæ in temporalibus nequaquam obligare, quicquid Romana Curia in contrarium obnitatur. Quæ cauſa fuit Gallis repudiandi ejuſmodi Decretales, tanquam à *ſpirituali poteſtate Eccleſiæ* omnino alienas: idemque pariter de Bulla Cœnæ Domini tenendum, quæ *ſolos Papæ ſubditos* in temporalibus, aut ad ſtylum Curiæ Romanæ viventes obligat: quemadmodum etiam permultæ novæ Conſtitutiones Tridentini Concilii collectæ, ex Decretalibus. Quod verò ſpectat ad alios locos & dynaſtias Italiæ vel Hiſpaniæ, in quibus *tribunal Inquiſitionis* erectum eſt, ibi homines convicti aut ſuſpecti de Hæreſi,

ſola Principum temporalium auctoritate *pœnis corporalibus*, aut *temporalibus* afficiuntur, nequaquam verò Papæ aut Eccleſiæ imperio: quia ejuſmodi pœnæ non ſunt fori Eccleſiaſtici ſed Politici. Quæ cum ita ſint, omnes *Bellarmini*, atque aliorum conatus evaneſcunt, dum urgent, *eſſe Hæreſim, aſſerere Eccleſiam non habere poteſtatem fundendi ſanguinis:* quod verum eſt, ſi *Eccleſia* pro *Republica Chriſtiana* ſumatur: falſum autem, imo verò impium & hæreticum, ſi pro *ſolo Ordine hierarchico* aut *Eccleſia ſacerdotali*, quæ ſola Poteſtate miniſteriali ſpirituali donata eſt, Axiomate XIV.

Ad ſeptimum, in primis oppono, *Auguſtinum* Epiſtola 48. ad Vincentium Rogatianum fateri, ſe aliquando in ea fuiſſe ſententia, *quod Hæreticos pœnis temporalibus plectere non liceret:* hæcque *Juris* quæſtio eſt. Secundò tranſit ad quæſtionem *facti*, narratque ex eventu ſe compertum habuiſſe & exploratum, aliquando ex uſu eſſe Reipublicæ Chriſtianæ, *hæreticos pœnis temporalibus ad unitatem Eccleſiæ revocare:* ac permultos vidiſſe Hæreticos *gratias Deo agentes*, quod *hac via* coacti fuiſſent *redire ad Eccleſiam:* Unde ſtatuit, quando ſatietas hæreſeos capit Hæreticos, id utile eſſe, ſervato tamen parabolæ Zizaniorum temperamento, ita ut neque Pax publica turbetur, neque frumenta cum Zizaniis evellantur, aut eradicentur. Quare ubi ſtrages, aut magna clades æque Catholicis quam Hæreticis imminet, ceſſandum eſt. Tertiò hæc ſcripta ſunt ab *Auguſtino*, poſtquam Donatiſtæ in Collatione habita Carthagini ſufficientiſſimè auditi & convicti fuerant Hæreſeos, ſchiſmatis & pervicaciæ, quod eſſent hoſtes infeſtiſſimi publicæ tranquillitatis, cujus rei ipſemet contexuit Hiſtoriam, atque ita inſcripſit, *Breviculus Collationum cum Donatiſtis*, tomo ſeptimo Operum. Procul dubio tanta erat Donatiſtarum & Circumcellionum inſania & furor, ut Orthodoxos vulnerarent, injecta in oculos calce aceto temperata excæcarent, alios occiderent, alios ad homicidium metu mortis adigerent: nec mitiores erant in ſeipſos quàm in alios, ultro ſibi vel gladio, vel ſi gladiorum non eſſet copia, præcipitio necem accerſentes. Itaque cum nulli liceret eſſe quieto & ſecuro ab illorum dementia, nec ullus eſſet ſæviendi modus aut finis: tandem conſtitutum fuit Epiſcopis præſidium Cæſaris implorare adverſus iſtam improbitatem. Quod tamen manſuetioribus quos inter erat *Auguſtinus*, non placuit, exiſtimantibus, non oportere Epiſcopos *aliis armis* uti quam *verbo Dei*, *precibus*, & ſi malum foret inſanabile, *anathemate*, hoc eſt, *ſeparatione à communione Eccleſiæ.* Quæ cauſa eſt, ut *Auguſtinus* epiſtolis ad Marcellinum Tribunum, & Apringium judicem in gratiam Donatiſtarum & Circumcellionum ſcribat, ut miſeris parcatur, *can. Circumcelliones.* 23 *quæſtione* 5. His ita poſitis & perpenſis circumſtantiis, concedo fas eſſe Hæreticos ad unitatem, implorato brachio ſeculari cogere ſimili in caſu, modò abſque ullo Orthodoxorum periculo id

 fieri

fieri poſſit: ſicut factum eſt in Africa ubi vix unus aut alter Orthodoxus eam ob rem in vitæ aut fortunarum ſuarum diſcrimen vocatus eſt: alia verò lege nefas eſſe contendo pœnis temporalibus cogere *Hæreticos* ad unitatem, nixus legis Euangelicæ oraculis.

Hic operæ pretium eſt, aliquot Patrum antiquorum teſtimonia in eam rem adſcribere. *Lactantius* lib. 5. cap. 20. *Defendenda Religio eſt, non occidendo, ſed monendo, non ſævitia, ſed patientia: non ſcelere, ſed fide. Illa enim malorum ſunt, hæc bonorum. Et neceſſe quidem eſt, bonum in Religione verſari, non malum. Nam ſi ſanguine, ſi tormentis, ſi malo religionem defendere velis, jam non defenditur illa, ſed polluetur, & violabitur. Nihil eſt enim tam voluntarium quàm Religio: in qua ſi animus ſacrificantis averſus eſt, jam ſublata, jam nulla eſt.*

D. Hilarius contra Auxentium Mediolanenſem Epiſcopum Arrianum, qui auctoritate & armis Cæſaris propugnabatur: *Ac primum miſereri licet noſtræ ætatis laborem* ait, *& præſentium temporum ſtultas opiniones congemiſcere: quibus patrocinari Deo humana creduntur, & ad tuendam Chriſti Eccleſiam ambitione ſeculari laboratur. Oro vos, Epiſcopi, qui hoc vos eſſe creditis, quibuſnam ſuffragiis ad prædicandum Euangelium Apoſtoli uſi ſunt? quibus adjuti poteſtatibus Chriſtum prædicaverunt? Gentes ferè omnes ex Idolis ad Deum tranſtulerunt? Anne ſibi aliquam aſſumebant è palatio dignitatem? Hymnum Deo in carcere inter catenas & poſt flagella cantantes, &c. At nunc,* proh dolor! *divinam fidem ſuffragia terrena commendant, &c. Terret exiliis, & carceribus Eccleſia, credique ſibi cogit, quæ exiliis & carceribus eſt credita; pendet à dignatione communicantium quæ perſequentium eſt conſecrata terrore: fugat ſacerdotes quæ fugatis eſt ſacerdotibus propagata, &c.* Superius obſervavi, Hæreticos omnium primos armis Religionem aſſerere voluiſſe, quod *S. Hilarius, Athanaſius, Gregorius Nazianzenus*, & alii Patres graviter culpant. Hic prætermitto hiſtoriam *B. Martini* communionem Epiſcoporum Hiſpaniæ refugientis, propterea quod auctores fuiſſent *Maximo* Imperatori, ut Priſcilianos armis decureret, cujus Hiſtoriæ paulò ante memini.

B. Chryſoſtomus Homilia 8. in cap. 1. Geneſeos circa medium de Hæreticis loquens: *Simili modo affecti ſunt,* inquit, *ſicut qui morbo laborant, & corporalibus oculis cæcutiunt. Illi enim ob oculorum ſuorum infirmitatem ſolis lucem ægre ferunt & ob adverſam corporis valetudinem etiam optimos ſaluberrimoſque cibos averſantur: ita & hi anima ægrotantes, & mentalibus oculis capti ad lumen veritatis reſpicere non poſſunt. Idcirco noſtro fungentes munere manus eis porrigamus, magnaque eis manſuetudine loquamur. Nam &* B. Paulus *ita nos monuit dicens, ut in manſuetudine erudiantur adverſarii, ſi forte det eis Deus pœnitentiam in agnitionem veritatis, & emergant à laqueo diaboli, capti ab ipſo*

ipſo illius voluntate. Nam quod dicit, emergant, *obſtendit quod in profundo aliquo merſi ſint: & iterum capti*, inquit, *à diabolo:* quaſi diceret, *laqueis irretiti ſunt. Unde & nobis gemina opus eſt manſuetudine, & longanimitate, ut poſſimus eos eripere & educere ex laqueis diaboli. Dicamus igitur eis:* Emergite, & reſipiſcite pauliſper, *aſpicite Lumen juſtitiæ, &c.* Idem homilia 47. in Matthæum ex cap. 13 Vis igitur abeuntes colligamus Zizania? *Dominus autem prohibet, ne forte ſimul cum Zizaniis, herbas etiam tritici evellant:* quod dicebat, *ut bella & effuſionem ſanguinis prohiberet. Nam ſi trucidarentur Hæretici, atrox & irreconciliabile bellum orbi inferretur. Duabus igitur rationibus prohibuit*, altera *quia frumentis parum nocerent:* altera, *quia niſi ſanarentur, extrema ſupplicia non evaderent. Quare etſi punire eos vultis, & frumentis nequaquam officere, opportunitas temporis congrua exſpectanda vobis eſt. Quid autem eſt quod ait*; ne eradicetis ſimul cum eis & triticum? *Certe aut quia ſi arma capietis*, inquit, *neceſſe eſt cum Hæreticos trucidatis, multos Sanctorum ſimul interimere: aut quia ab ipſis Zizaniis veriſimile eſſet multos in triticum convertendos. Si ergo prævenientes evelletis, ea frumenta deperibunt, quæ à commutatis Zizaniis provenirent. Non prohibet autem conciliabula Hæreticorum diſſipare, ora obſtruere, libertatem loquendi concidere, verum interficere ac trucidare.*

S. Auguſtinus multa ſcripſit in hanc rem, primum libro de fide & operibus cap. 5. *Nos verò ad ſanam doctrinam pertinere arbitramur ex utriſque teſtimoniis vitam, ſententiamque moderari, ut canes in Eccleſia propter pacem Eccleſiæ toleremus, & canibus ſanctum, ubi pax Eccleſiæ tuta eſt, non demus.* Cum ergo *per negligentiam Præpoſitorum*, ſive *per aliquam excuſabilem neceſſitatem, ſive per occultas obreptiones invenimus in Eccleſia malos, quos Eccleſiaſtica diſciplina corrigere aut coërcere non poſſumus, tunc nec adſcendat in cor noſtrum impia & pernicioſa præſumptio, qua exiſtimemus, nos ab his eſſe ſeparandos ut peccatis eorum non inquinemur, atque ita poſt nos trahere conemur veluti mundos ſanctoſque diſcipulos ab unitatis compage, quaſi à malorum conſortio ſegregatos, &c.* Senſus eſt, nunquam *ſpecie pietatis* aut *Religionis* melius conſtituendæ faciendum eſſe Schiſma.

Idem Auguſtinus epiſtola contra Parmenianum quam in tres libros diviſit, explicans parabolam Zizaniorum varia in hanc rem commentatur, quorum hic aliqua adſcribam ex lib. 1. cap. 14. *Noluit Dominus ante tempus eradicare Zizania & à frumentorum permixtione ſeparare*: Sinite, *inquit*, utraque creſcere *uſque ad meſſem*, &c. *Meſſis* autem eſt *finis ſeculi*, *meſſores* autem *Angeli* ſunt: *tales enim meſſores errare non poſſunt, ut vel frumenta pro Zizaniis colligant, vel pro frumentis Zizania religent*, &c.

Idem libro tertio contra Creſconium Grammaticum Donatiſtam cap. 50.

Nullis tamen bonis in Catholica Eccleſia hoc placet, ſi uſque ad mortem in quemquam licet Hæreticum ſæviatur &c. Nec propter Zizania ſegetem Chriſti, nec propter paleas aream Chriſti, nec propter vaſa inhonorata domum magnam Chriſti, nec propter piſces malos retia Chriſti derelinquantur.

Idem libro quæſtionum Euangelicarum ex Matthæi cap. 12. *Hinc eſt quod ſervi dicunt,* Vis imus & colligimus Zizania? *Quibus Veritas ipſa reſpondet; non ita hominem conſtitutum eſſe in hac vita, ut certus eſſe poſſit, qualis futurus ſit poſtea, cujus in præſentia cernit errorem, vel quid etiam error ejus conferat ad profectum bonorum: non eſſe tales auferendos de hac vita, ne cum malos conantur interficere, bonos interficiant, quod forte futuri ſunt: ſed tunc opportune fieri, cum jam in fine non reſtat vel tempus commutandæ vitæ, vel proficiendi ad veritatem ex occaſione atque comparatione alieni erroris. Tunc autem hoc non ab hominibus, ſed ab Angelis fieri. Inde eſt quod reſpondet Pater familias:* Non, ne forte colligentes Zizania eradicetis ſimul & triticum, ſed in tempore meſſis dicam meſſoribus &c. *Atque hoc modo eos patientiſſimos & tranquilliſſimos reddit.* Quo pariter aggreganda *Gregorii Nazianzeni* præclara ſententia Oratione ad Arrianos ſub finem ubi ait: *Multos ex his qui nunc in luporum numero ſunt, à ſe tum demum inter oves recenſum iri, ac fortaſſe etiam inter Paſtores.* Conſule Lector Epiſtolam 258. & 159. Auguſtini ad Marcellinum Tribunum, & 160. ad Apringium fratrem Marcellini, ubi Auguſtinus illos flectit ad miſericordiam, ut miſeris parcant Donatiſtis. Sic enim Apringio ſcribit: *De vobis quidem dixiſſe Apoſtolum legimus, quod* non ſine cauſa *gladium* geratis, & *miniſtri Dei* ſitis, *vindices in eos qui male agunt. Sed alia cauſa eſt provinciæ, alia eſt Eccleſiæ. Illius terribiliter gerenda eſt adminiſtratio, hujus clementer commendanda eſt manſuetudo. Si apud Judicem non Chriſtianum mihi ſermo eſſet, aliter agerem, nec tamen etiam ſic Eccleſiæ cauſam desererem, & quantum admittere dignaretur, inſtarem ne paſſiones ſervorum Dei Catholicorum, quæ prodeſſe debent ad exempla patientiæ, inimicorum ſuorum ſanguine fœdarentur: & ſi nollet acquieſcere, inimico animo eum reſiſtere ſuſpicarer. Nunc verò quando apud te res agitur, alia mihi ratio eſt, alia conſultatio. Rectorem te quidem præcelſæ Poteſtatis videmus, ſed etiam filium Chriſtianæ pietatis agnoſcimus. Subdatur ſublimitas tua, ſubdatur fides tua: cauſam tecum tracto communem, ſed tu in ea potes quod ego non poſſum: confer nobiſcum Conſilium, & porrige auxilium, &c.* Hæc vero indicant, quod ſi tempore Albigenſium vixiſſet Auguſtinus, potius ut eis parceretur quam ut trucidarentur, conſuluiſſet.

AXIOMA XII.

De cauſis eſſentialibus politicæ Poteſtatis, & Analyſi capitis XIII. *Epiſtolæ Pauli ad Romanos, quibus manifeſtiſſimè demonſtratur, Dominium atque uſum gladii materialis erga omnes ambitu Reipublicæ contentos, nemine dempto, uni & ſoli politico Principi competere: Argumentaque Bellarmini in contrarium propulſantur.*

L. CUm Poteſtas civilis hominem velut animal politicum, atque terrenas opes cum territorio in ſubjecti & materiæ locum; deinde virtutes morales & politicas pro adjumentis, & ſubſidiis naturalibus; pacem denique & tranquillitatem civilem pro naturali fine habeat: certe auxiliis temporalibus ad ſeſe conſervandum neceſſariò indiget: Cujuſmodi ſunt arma, opes humanæ, forum contentioſum, atque alia ejuſmodi. Nam auctore Ariſtotele primo Ethicorum cap. 5. confirmaturque communi experientia, divitiæ, & opes terrenæ, atque alia ſeculi ſubſidia, neſcio quid violenti habent abſque quo pariter nec acquiri nec conſervari, vel augeri queunt. Quocirca Princeps Politicus tanquam dominus & cuſtos ejuſmodi rerum gladium à Deo *immediate* poſſidet, ac proinde miniſter eſt & Vicarius Dei in Politicis.

Quod ut magis pateat, cauſas eſſentiales politicæ Poteſtatis ſigillatim explicabimus. Finalis quidem eſt Pax temporalis, & civilis ſecundum virtutes morales, & politicas, quibus docemur *honeſte vivere, neminem lædere, & Jus ſuum cuique tribuere:* ita aut civilis ſocietatis Leges, & repagula nemini violare aut effringere liceat, ſaltem *de facto & extrinſece*: propterea quod non eſt propoſitum civili poteſtati homines interna, & ſupernaturali regula conſcientiæ, & charitatis gubernare, vel motus internos animi frenare: hoc enim proprium eſt Euangelio, Axiomate XIV. & XXXIIX. Siquidem politica Poteſtas ſolummodò corporibus & temporalibus imperat, ac vim externam & manum, id eſt, furioſos conatus hominum coërcet, ne cuiquam vis aut injuria inferatur. Itaque ut politicum Regimen moraliter bonum ſit & laudabile, ſatis eſt moralibus regulis, ſaltem extrinſece congruat, ut Jus æquabile omnibus reddatur.

Cauſa materialis eſt populus, ut corpus politicum & ſeculare *perfectum* ſibi ſufficiens conſtituit: *perfectum* dico ad differentiam Societatum, congregationum, & Collegiorum plurimorum, quæ corpus politicum perfectum, & ſibi ſufficiens nequaquam efficiunt: imo verò ſunt partes & membra corporis politici perfecti & politicis Poteſtatibus ſubjiciuntur: volo inſuper hoc perfectum corpus eſſe temporale, & ſeculare, quia politica poteſtas ſolummodo temporalibus per merum imperium moderatur: atque Eccleſiaſtici ut cives &

membra Reipublicæ partem hujus Corporis politici conſtituunt. Enimverò Deus qui nunquam deeſt in neceſſariis, Axiomat III. territorium pro ſubjecto & materia civilis ſocietatis hominibus impartivit Geneſis 1. & 9. quando poſt diluvium *benedixit Noë & filiis ejus ut replerent terram*, id eſt, Reſpublicas per totum mundum conſtituerent, his verbis: *Creſcite & multiplicamini, & replete terram.* Unde Pſal. 113. *Cœlum cœli Domino, terram autem dedit filiis hominum.* Ex quo relinquitur, Reges & politicas Poteſtates eſſe dominos totius territorii, ut docet Auguſtinus diſtinct. 8. can. *Quo Jure defendis villas Eccleſiæ, Divino an humano? Divinum Jus in* Scripturis *habemus, humanum in* Legibus Regum: *unde quiſque poſſidet quod poſſidet, nonne Jure humano? Nam Jure Divino Domini eſt terra &c. Jure tamen humano* dicitur: *Hæc villa mea eſt, hæc domus mea eſt, hic ſervus meus eſt: Jura autem humana Jura Imperatorum ſunt. Quare quia ipſa Jura humana per Imperatores & Reges ſeculi Deus diſtribuit generi humano; Tolle Iura Imperatorum, & quis audet dicere: Mea eſt illa villa, aut meus ſervus &c.* Nolite dicere, *quid mibi & Regi? quid tibi ergo & poſſeſſioni? per Iura Regum poſſidentur poſſeſſiones.* Cujus ſententiæ Auguſtini hic genuinus eſt ſenſus, videlicet Jure Naturali primitivo omnia eſſe communia & æqualia; Jure autem gentium & civili dominationes atque principatus, item MEUM & TUUM velut limites atque terminos poſſeſſionum eſſe conſtituta, & defixa à Regibus, & politicis Poteſtatibus. Nam poſt Adami primi parentis lapſum, Deus politicam Poteſtateum ad regendos homines ſub Lege Naturæ, pridem ante inſtituit quam lex Moſaica aut Euangelica promulgarentur: & continuo genuinum & Naturale fundamentum politicæ Poteſtatis eſt Jus Naturæ & gentium, non Euangelium aut lex Moſaica, quod eſt apprime notandum. Siquidem poſt Adami peccatum Jus Gentium tanquam appendix & concluſio Juris Naturæ introductum eſt, unde etiam contentioſa & externa Juriſdictio manavit, quæ ſemper Territorium, ut effectus cauſam comitatur: & hinc Gallorum Proverbium: *Qui terre ha, guerre ha.* A quibus moleſtiis Dominus cum Eccleſiam ſponſam liberare, & à negotiis ſecularibus omnino avocare vellet, eam Territorio minimè donavit, ſeque non habere *ubi caput reclinaret*, pronunciavit Lucæ 9. ampliuſque Pilato reſpondit; *Regnum ſuum non eſſe de hoc mundo, Ioannis* 18. Et ita perſpicuum evadit, rectè ab Optato Milevitano pronunciatum, *Eccleſiam eſſe in Republica*: quia territorium proprium & peculiare eſt Reipublicæ.

At, ſicut Territorium eſt Subjectum in quo civilis ſocietas exiſtit; ita Deus eſt cauſa efficiens politicæ Poteſtatis, quæ *formaliter* conſiderata, quædam eſt particula & irradiatio Divinæ Poteſtatis aut Majeſtatis ad dirigendos & cogendos homines in civili ſocietate viventes per merum imperium, quod vitæ & necis Poteſtatem importat: eſtque *immediate, nominatim* & *poſitivè* à Deo inſtituta:

non

non autem *per ſolam inductionem*, & *conſequentiam Naturalem*, ut Suares, Bellarminus, & alii perſuadere nituntur, ad Majeſtatem politicam velut contemptibilem deprimendam. Certe Geneſeos 9. ubi univerſam terram Deus Noëmo & ejus liberis habitandam permittit, ut ſocietatem civilem ac Reſpublicas ubique terrarum atque inſuper vitám privatim ad Legis Naturæ normam inſtituant; unà etiam Jus gladii, aut vitæ & necis ad hunc modum erigit: *Quicumque effuderit humanum ſanguinem, fundetur ſanguis illius, ad imaginem quippe Dei factus eſt homo.* Sane nullus alius à Deo hominibus homines occidendi poteſtatem facere valuit: quando ad imaginem Dei expreſſi ſunt. Eccui enim fas eſſet regium Characterem aut ſigillum abſque Regis permiſſu reſignare? Porrò ad hujus Præcepti divini, & politicæ Majeſtatis explicationem B. Paulus totum caput 13. Epiſtolæ ad Romanos ſic impendit, ut ſimul juncta atque inter ſe collata, omnem dubitandi occaſionem hominibus judicii acumine præditis adimant. *Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: Non eſt enim Poteſtas niſi à Deo. Quæ autem exiſtunt Poteſtates, à Deo ordinatæ ſunt. Itaque qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt, &c.* Proculdubio Majeſtas Politica in hoc conſiſtit, ut inſtar Dei omnes judicare & cogere, à nemine autem mortalium judicari & cogi poſſit in temporalibus. Quare omnes Patres & Doctores qui Pſalmum 50. interpretantur, ad hunc verſum: *Tibi ſoli peccavi*, docent Davidem & cæteros Reges ſolius Dei judicio ſubditos: quia cum ſoli dominium atque uſum gladii & ſupremæ coactionis poſſideant, nemini in genere coërcitionis fas eſt illis dicere, *Cur ita facis?* quamquam tamen omnes, nemine dempto, eorum coactioni ſubjaceant: unde Chriſtus ad Petrum Matthæi 26. *Converte gladium tuum in locum ſuum, omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Et Apoc. 13. *Qui in gladio occiderit, oportet eum gladio occidi*: & Jer. 48. *Maledictus qui probibet gladium ſuum à ſanguine*, nefariorum ſcilicet. Quæ omnes *Propoſitiones* ſunt *Catholicæ, de omni* & *per ſe primo*, ut loquuntur Philoſophi, ideoque *ad ſemper* & *pro ſemper* obligant, niſi Reges & politicæ Poteſtates quibus diſpenſatio meri Imperii credita eſt à Deo, gratiam delicti fecerint. Itaque vellem cæcos adulatores qui *Extravagantem, unam ſanctam* tuentur, qua Bonifacius venditat, *Papam etiam in Temporalibus omnes judicare, & à nemine judicare poſſe*; hic ſerio adlaborare ut liquido & directe abſque fuco & fallaciis nobis demonſtrarent, S. Petrum fuiſſe à Chriſto exemptum his univerſalibus Regulis, & Legibus Politicæ Majeſtatis quod eis tam impoſſibile erit, quam ſpeciem à generis proprii ſubjectione eximere, verbi cauſa hominem ab animali, prunum aut ceraſum ab arbore. Deus immortalis! quænam eſſet confuſio & Anarchia in Republica, ſi Clerici in vim & conſequentiam ſacrorum Ordinum planè immunes eſſent à Legibus & oneribus civilibus, nec Reipublicæ commodis aut incommodis

dis more aliorum civium, obſtringerentur, quaſi cives & membra Reipublicæ eſſe deſinerent. Ut ergo *Cauſa formalis politicæ Majeſtatis* omnibus pateat, ſuperiorem pericopen hac concludam definitione: *Majeſtas politica eſt facultas dirigendi & cogendi univerſos homines ambitu Reipublicæ contentos nemine dempto per merum imperium aut gladium materialem immediate à Deo inſtituta, ſibi quidem ſufficiens ad pacem & tranquillitatem publicam retinendam & conſtituendam.*

Et quoniam ſcripta Apoſtolorum ſunt declarationes atque interpretationes Legis divinæ & naturalis, hæc quæ paulò antè ſtatuimus, illorum voce & oraculis ſunt apertè confirmanda, ut Jura Politicæ Majeſtatis omnibus innoteſcant: qua de re *S. Paulum* ſi placet, audiamus cap. 13. ad Roman. *Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: Non eſt enim Poteſtas niſi à Deo: quæ autem ſunt, à Deo ordinata ſunt.* Textus Græcus legit αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. *exiſtentes autem Poteſtates à Deo ordinatæ ſunt: Itaque qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit: qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt. Nam Principes non ſunt timori boni operis, ſed mali: vis autem non timere Poteſtatem, bonum fac, & laudem habebis ex illa. Princeps enim Dei miniſter eſt tibi in bonum: ſi autem malum feceris, time: non enim ſine cauſa gladium portat; Dei enim miniſter eſt vindex in iram ei qui malum agit. Ideoque neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolum* propter iram, *ſed etiam* propter conſcientiam: *Ideo enim & tributa præſtatis: Miniſtri enim Dei ſunt in hoc ipſum ſervientes. Reddite ergo omnibus debita, cui tributum tributum, cui vectigal, vectigal, cui timorem, timorem, cui honorem, honorem.* Quæ clauſula, quot verba tot oracula & victorias adverſus effugia, & cavillos novorum Theologorum exhibet. Ac primo dignum obſervatione, Paulum ter dicere, *Principem eſſe Dei miniſtrum in bonum.* Quod genus *Boni* quale ſit, continenter explicat, enumeratione præceptorum Decalogi hoc modo: *Nemini quicquam debeatis niſi ut invicem diligatis: qui enim diligit proximum, legem implevit. Nam non adulterabis, non occides, non furaberis, non falſum teſtimonium dices, non concupiſces, & ſi quod eſt alìud mandatum, in hoc verbo inſtauratur, Diliges proximum tuum ſicût teipſum.* Et cap 4. prioris Petri: *Nemo autem veſtrûm patiatur ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem ut Chriſtianus, non erubeſcat; glorificet autem Deum in iſto nomine*, &c. Quibus teſtimoniis Principes Apoſtolorum demonſtrant, Reges aut Politicas Poteſtates gladium habere à Deo ut ultores exiſtant omnium ſcelerum quæ contra Dei & naturæ Legem patrantur. Cum autem Eccleſiaſtici æqualiter, imo magis & ſtrictius quam Laici obligentur ad præcepta Decalogi ſervanda, inſurgir, ſi aliquid contra peccent, continuò etiam huic legi politicæ Majeſtatis eſſe obnoxios: *Quicumque humanum ſanguinem fuderit, fundetur ſanguis illius*, &c.

Gene-

Geneſis 9. & Rom. 13. *Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*, &c. Niſi fortè Reges illos immunitate donarint: quoniam Majeſtas Imperii & Jus gladii, uni & ſoli credita eſt Principi à Deo, *quia Dei miniſter eſt, vindex in iram ei qui malum agit:* Neque Papa *formaliter* ut Papa hic quicquam juris ſibi poteſt legitime vendicare.

Porrò Apoſtolum de unica & ſola Poteſtate ſeculari, non de Eccleſiaſtica ſtatuere, omnes circumſtantiæ textus, natura utriuſque Poteſtatis, & univerſus Patrum conſenſus manifeſtè declarant, ut oſtendam omnium circumſtantiarum explicatione. Quarum potiſſima eſt, Paulum ire obviam voluiſſe criminationi Judæorum & Gentium, qui ſpargebant propoſitum eſſe Chriſtianis *Jugum obedientiæ & ſubjectionis* Poteſtatibus politicis debitæ penitus excutere atque alium Regem à Cæſare conſtituere: quæ fuit cauſa Pilato damnandi Chriſtum ſub hoc titulo, *Jeſus Nazarenus Rex Judæorum*: & ipſis Judæis virulenter criminandi Apoſtolos, Actorum 17. verſu 7. Ex quo relinquitur, hanc textum Apoſtoli minimè opportunum fuiſſe commendandæ obedientiæ quam Chriſtiani paſtoribus Eccleſiæ debent: quoniam nullus Chriſtianorum eam vertebat in dubium. Ratio autem Pauli toto hoc capite eſt ut convincat, omnia præcepta Decalogi, atque una ſubjectionem politicis Poteſtatibus debitam, quæ Juris ſunt naturæ pridem ante legem Moſaicam & Euangelicam à Deo conſtituta, pertinere ad legem Euangelicam: propterea quod Chriſtus Legem naturalem in Legem gratiæ inſeruit, & inſtauravit, Axiomat III. IV. & VII. conſequenterque illa omnia ſtrictè accuratéque ſervari à Chriſtianis neceſſe eſt, cum pro fine habeant *Pacem*, *concordiam*, *charitatem*, & *Bonum publicum:* cujus Princeps vindex eſt atque aſſertor *tanquam miniſter Dei in bonum gladio ob eam rem armatus.* Altera circumſtantia ducitur à conceptis verbis Apoſtoli, *Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus, ſupereminentibus, excellentioribus, verbum de verbo ſuperhabentibus ſubdita ſit.* Qua voce Patres antiqui, & Pererius commentariis in Epiſtolam ad Romanos aſſerunt, *ſolas politicas Poteſtates* conſignari, quia per excellentiam appellantur *Poteſtates*: quippe quæ ſuper atque amplius omnia habeant neceſſaria ad imperandum, & cogendos ac opprimendos, ſi opus ſit, reſtitantes: quod propriè eſt dominari per *Poteſtatem vitæ & necis.* Qua ſimiliter notione S. Petrus cap. 2. prioris epiſtolæ verſu 13. jubet ut *Regi* ὡς ὑπερέχοντι, *tanquam excellenti, & ſuperhabenti ſubjiciamur:* propterea quod gladio armatur, atque inſtar Dei omnes cogere, & à nullo cogi poteſt: unde Tertullianus & alii Patres, *Imperatores ſolo Deo minores* vocant. At poteſtas Eccleſiaſtica cum purè ſit miniſterialis ſpiritualis, multoque magis *directiva* quam *coactiva*, inſtar Poteſtatis Præceptoriæ, ideo nomen *Poteſtatis* per quandam diminutionem ſortita eſt: quia ut rectè docent Juriſconſulti, *nulla* planè eſt *Poteſtas abſque aliqua coërcitione externa*, quam

Digitized by Google

Eccleſia Jure divino non habet. Quocirca Patres antiqui eam nomine Cathedræ, miniſterii, adminiſtrationis, & ſervitutis, non autem Juriſdictionis aut poteſtatis indigetant cap. 4. prioris ad Corinthios: *Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei* Et 2. Corinth. 4. *Non enim noſmetipſos prædicamus, ſed Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum: Nos autem ſervos veſtros per Jeſum.* Quem ad locum S. Ambroſius ſervos pro *miniſtris poſuit, ſicut & Dominus dicit: Ego ſum in medio veſtrum, non ut miniſtrer, ſed ut miniſtrem.* Vide Axioma XIV. & XVII. atque obſerva, Apoſtolum Prælatos Eccleſiæ *vocare miniſtros Chriſti*, quia ſola facultate miniſteriali vacua poteſtate cogendi præditi ſunt: contra autem Reges & Principes, quoniam *armati* ſunt *gladio* ad *dominandum* appellare *Dei miniſtros.* Tertia circumſtantia eſt, quod Paulus nominatim agat de Poteſtatibus *gladio* armatis: *Princeps enim non ſine cauſa gladium portat*, inquit. Quartò nullus ambigit quin tributa & vectigalia ſolis Poteſtatibus politicis dependi oporteat: de iis autem Apoſtolus affirmatè tractat: *Ideo enim & tributa præſtatis*, ait. Summam harum rationum hoc complectemur ſyllogiſmo in prima figura.

Omnis poteſtas politica ſublimior tanquàm *formaliter*, & *objective* à Deo *immediate* & *poſitive* ordinata, & conſtituta, ſibi ſubditam habet omnem animam quoad *directionem* & *coactionem* per *vim externam*, & *merum imperium.*

Sed omnis Monarchicus, Ariſtocraticus aut Democraticus Principatus eſt poteſtas politica ſublimior, *formaliter* & *objective* à Deo *immediate* & *poſitive* ordinata & conſtituta.

Igitur omnia Monarchicus, Ariſtocraticus aut Democraticus principatus tanquam *formaliter* & *objectivè* à Deo *immediate* & *poſitive* inſtitutus ſibi ſubditam habet omnem animam quoad *directionem* & *coactionem* per *vim externam* & *merum imperium.*

En genuina explicatio literalis ſenſus capitis 13. Epiſtolæ ad Romanos, qua nihil clarius & evidentius. Hinc verò diſcimus politicam Poteſtatem ſublimiorem & excellentiorem vocari non modò ratione cauſæ efficientis primariæ, puta quoniam eſt à Deo *immediate* & *poſitive* inſtituta: Verumetiam propter cauſam formalem, quia pollet auctoritate cogendi per merum imperium. Verumtamen Cardinales *Bellarminus* & *Perronius*, ut vim & pondus hujus demonſtrationis declinent, obtendunt Apoſtolum *abſolute* & *generatim* loqui de omnibus Poteſtatibus ſublimioribus, ac proinde hunc textum Pauli, *Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*, &c. proportionatim & reſpective capi oportere de Eccleſiæ Prælatis, & Poteſtatibus politicis: atque *Theophylactum*, *S. Anſelmum* & *Bernardum* ita hunc locum interpretari, ut velint Clericos Romano Pontifici, & aliis Prælatis ſuis, laicos verò politicis Principibus ſubjici:

ſubjici : maximè verò quod Hebr. 13. Paulus hoc edat præceptum de obedientia reddenda Prælatis: *Obedite præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis, ipſi enim pervigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri*, &c. Sed mera eſt argutia ac effugium, quaſi propoſitum fuiſſet Apoſtolo contra Legem divinam & naturalem Politicum imperium dividere, & in eo Anarchiam conſtituere, ut ſtatutum eſt Jeſuitis *Bullæ Cœnæ Domini exſequutoribus*. Sed ultrò hominibus litigioſis concedamus, Apoſtolum ſermonem de omni genere Poteſtatis, & non de ſola politica Majeſtate inſtituiſſe? An propterea ſequitur, Eccleſiaſticos minus devinctos eſſe politicis Poteſtatibus? fabulæ profecto, quoniam à pari argumento ad hominem liceret inferre, Laicos nequaquam Eccleſiæ Prælatis ſubjectos eſſe, quia eis imperatur ut Regibus ſubditi ſint. Sane quando Pontifices & Clerici more aliorum mortalium corpore conſtant, & territorio indigent quod proprium eſt Reipublicæ; Certe pro curſu temporalium, oportet neceſſariò illos uti legibus Imperialibus, ut *Gelaſius* Papa ſcribit *diſtinctione* 10. *can. Quoniam:* conſequenterque Jure divino & naturali ſubjectos eſſe politicis Poteſtatibus: quemadmodum etiam Reges quia præditi ſunt anima rationali, atque Eccleſiæ ſacramentis opus habent, ideo intuitu animæ neceſſe eſt Prælatis Eccleſiæ obſequi in Spiritualibus. Quamobrem natura aut inveterata malitia cæcos eſſe oportet, qui non vident, genuinam eſſe mentem Apoſtolorum in ſuis omnibus operibus docere, *ut quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo reddantur:* hoc eſt, ut in civilibus & rebus temporalibus tanquam cives & membra Reipublicæ, poteſtatibus ſeculi pareamus: contra verò in rebus ſpiritualibus Prælatis Eccleſiæ ſubjiciamur. Sed inſurgit Bellarminus, Suarez, & alii Papam à jugo civilis Poteſtatis Eccleſiaſticos & Monachos exemiſſe? Deus bone exemiſſe! Ergo major eſt Domino Jeſu Chriſto qui explicate ait Matthæi 5. *Se non veniſſe ſolvere legem ſed adimplere uſque ad minimum apicem.* Ex quo etiam percrebuit inter Theologos, *Gratiam naturæ dotes non deſtruere ſed perficere.* Verum lubet & alio ſyllogiſmo etiam in prima figura hanc evaſionem Bellarmini obſtruere.

Omnis poteſtas ſublimior tanquam *formaliter* & *objective* à Deo *immediate* & *poſitive* ordinata, & conſtituta, ſibi *proportionatim*, & *reſpective*, *ſpiritualiter* & *temporaliter* ſubditam habet omnem animam quoad directionem & coactionem.

Sed omnis Poteſtas politica, quocumque modo exerceatur Monarchicè nimirum, Ariſtocratice aut Democraticè *formaliter*, & objective eſt *immediatè* & *poſitive* à Deo ordinata, & conſtituta.

Igitur omnis Poteſtas politica ſive Monarchice, Ariſtocratice, aut Democraticè exerceatur tanquam *formaliter* & *objectivè* à Deo *immediatè* & *poſitive* ordinata & conſtituta, ſibi ſubditam habet omnem animam quoad *directionem*, & *coactionem*.

 Verum

Verum ut mens & doctrina Apoſtoli magis in aperto exponatur, ejuſdem textum *Analyticè* examinabimus, & ad quinque articulos revocabimus: quorum primus eſt, illum voluiſſe Chriſtianis *Legem Dei* & *Conſcientiæ*, æternam, *invariabilem*, Catholicam, *de omni* & *per ſe primo* explicare: quæ *Lex Conſcientiæ* cunctis innaſcitur hominibus tanquam ad civilem ſocietatem à Deo procreatis, ut Politicis Poteſtatibus obediant: quoniam abſque aliquo Principatu omnino impoſſibile eſt vitam in ſocietate civili degere. Ex quo fit ut univerſi homines naturæ inſtinctu & *rectæ rationis dictamine*, hoc eſt, Lege & *vinculo propriæ Conſcientiæ*, ad imperata politica ſuorum Principum ſervanda neceſſario obſtringantur, modò hæc imperata Legi Divinæ & Naturali nequaquam adverſentur. Hinc præceptum Apoſtoli, *Neceſſitate ſubditi eſtote* non ſolum *propter iram*, ſed etiam *propter Conſcientiam*. Quæ Lex Conſcientiæ, ejuſque obligatio, quandiu humanum genus continuabit: neque ab ullo quam à ſolo Deo immediato naturæ & gratiæ opifice ſolvi poteſt. Cui Legi conſcientiæ qui non ſponte obtemperant ſed reſtitant, conteri debent *poteſtate coactiva*, ut ait Paulus, quoniam *ſupremæ Dei ordinationi reluctantur*: Quique dicunt, Eccleſiaſticos Jure non teneri Legibus Politicis obedire, antè probent neceſſe eſt, illos hac *Lege Conſcientiæ*, & *rectæ Rationis* abſolutos, quod impoſſibibile eſt quandiu homines erunt. Quod ſi Eccleſia à nominibus civiliter contractis neminem in vim Poteſtatis Eccleſiaſticæ liberare poteſt, quanto minus ſubditos alicujus Regis aut Principis à Lege & vinculo Conſcientiæ Jure Divino & Naturali contracto & conſignato? Siquidem *Euangelium neminem Jure ſuo & dominio naturali privat*, quia *gratia naturam perficit, non deſtruit*, ut ipſemet Bellarminus dux partium docet libro quinto de Romano Pontifice cap. 3. Cum igitur Franciæ Rex Lege Divina & Naturali *Jus ſupremum directionis & coactionis* per merum imperium in *Emundum Richerium*, verbi cauſa habuerit, antequam *Richerius* eſſet Presbyter: quid cauſæ eſt cur illo Jure privetur eo ipſo quod *Richerius* factus eſt Sacerdos? Ego hic coram Deo proteſtor, me animo meo & Legi Conſcientiæ ſæpius vim atque impreſſionem facere voluiſſe, ut argumentis Bellarmini & Suaris, atque aliis quæ excogitare & comminiſci poſſem, mihi perſuaderem *propter characterem Sacerdotalem* me uni & ſoli Romano Pontifici, nequaquam vero Principi & Magiſtratui politico ſubditum eſſe Jure Divino & Naturali: ſed Legem Conſcientiæ, de qua hic diſputat Apoſtolus, tam peſtilenti Anarchiæ & huic *Myſterio iniquitatis* jugiter reclamaſſe & obſtitiſſe: ac me ad hæc ſcribenda impuliſſe contra illos qui Veritatem in injuſtiſtitia oppreſſam detinent. Domine Jeſu Chriſte, tantum iniquitatis & impietatis ſenſum à ſervis tuis apage, ut ſe Politicis Poteſtatibus tanquam Prædonibus, *de facto* ſolum, & non *de Jure* ſubditos eſſe glorientur. Vide Axioma XXXVI.

Secun-

Secundò Apoſtolus diſputat de Politicis Poteſtatibus *formaliter* & *materialiter* conſideratis, hoc eſt, *quoad eſſentiam, objective* & *ſubjective*, in *abſtracto* & *concreto* ſumptis: priori quidem modo hac clauſula, *omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: non eſt enim Poteſtas niſi à Deo, &c.* Qua notione nemo poteſt inficiari, Majeſtatem politicam ſeu Jus vitæ & necis *immediate, poſitive* & nominatim à Deo inſtitutam ſicut & Poteſtatem Eccleſiaſticam; ut ſupra ex cap. 9. Geneſeos probatum eſt: conſequenterque utraque Poteſtas *objective, formaliter*, & *quoad eſſentiam* eſt plane invariabilis: ſunt enim ambæ velut quidam perennis rivus & radius aut particula & communicatio ordinis æterni, ad homines *temporaliter*, & *ſpiritualiter* regendos. A qua Legis atque ordinis æterni participatione *fons, centrum & cauſa obligandi* naſcitur: quoniam impoſſibile eſt quempiam vel à Principe Politico, vel à Prælatis Eccleſiæ obligari in Conſcientia, niſi primum & ante omnia Lege & Voluntate Divina prius vinciantur: quoniam voluntas Divina eſt cauſa efficiens & exemplaris omnium obligationum humanarum: nexus verò & cauſa obligandi in Conſcientia toties exſurgit, quoties Lex Civilis aut Eccleſiaſtica præſefert *Characterem, imaginem*, & *ſimilitudinem Legis æternæ*, atque *ordinis Divini*. Conſule III. & IV. Axioma cum obſervationibus.

At politicam Poteſtatem *materialiter, ſubjective*, & *quoad exiſtentiam* hoc modo deſcibit Apoſtolus, *Exiſtentes autem Poteſtates à* Deo *ordinatæ ſunt, &c. Nam Principes non ſunt timori boni operis ſed mali, &c.* Qua ex periodo evidenter & neceſſario colligimus, omnes juſtas & legitimas Reipublicæ aut politicæ gubernationis formas, ſicut & Principes ipſos, atque Magiſtratus qui eis moderantur, ſuam ordinationem, inſtitutionem, & poteſtatem certiſſime à Deo mutari, & derivare. *Quod* enim *dat formam, una* quoque *largitur ea quæ pertinent ad formam:* fruſtraque eſſent Politicæ Poteſtates *formaliter*, & *objective*, niſi quidam exiſterent Principes & Magiſtratus, qui eas *de facto* capeſſerent. *S. Thomas* commentariis in cap. 13. Epiſt. ad Rom. Lectione 1. docet, *Regiam*, & *quamcumque aliam Poteſtatem politicam legitime inſtitutam* duobus modis *eſſe à Deo: 1. quoad ipſam Poteſtatem formaliter ſumptam! 2. quantum ad modum eam legitime adipiſcendi, juxta illud Heb. 5. Nemo ſibi honorem aſſumit ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Cui ſententiæ omnino concordat Bellarminus libro de Laicis cap. 6. notabili primo, & tertio: Jure quidem, nam conſenſus populi Regem adoptantis à Lege naturali, cujus Deus auctor eſt proficiſcitur, Axiomate III. & IV. cum obſervationibus Itaque cuncti Principes, & Magiſtratus qui *Hæreditario* aut *Electivo Jure* aſſumuntur, ſunt quidem à Deo. Ut enim Eccleſia per naturalem conſequentiam Jus habet à Deo ſibi Paſtores cooptandi, qui quidem dicuntur eſſe à Deo propter poteſtatem Eccleſiaſticam *immediatè* inſtitutam à Deo, quæ per ſacros Ordines, & electiones Petro, Paulo, Clementi

conſertur, ut propagatur: ſimiliter civilis ſocietas cum *immediatè* à Deo Poteſtatem habeat ſe regendi, atque occidendi rebelles, & nefarios: certe Jure Divino ſecundario per quandam inductionem, & conſequentiam Naturalem ſibi Monarchicum, Ariſtocraticum, aut Democraticum deligit Principatum: qui certè Principatus *formaliter* & *objective quoad ſupremæ Poteſtatis inſtitutionem immediatè*, & *poſitive* eſt à Deo: *materialiter* autem, *ſubjective*, & *quoad exiſtentiam* aut *exercitium* eſt pariter à Deo ſed *per ſolam conſequentiam naturalem*, idque ſic declarat Paulus: *Princeps enim Dei miniſter eſt, vindex in iram ei qui malum agit: ideoque neceſſitate ſubditi eſtote non ſolum propter Iram ſed etiam propter Conſcientiam.* Verum quo tempore hæc à Paulo ſcribebantur, *Nero* ſua immani tyrannide Romanum devaſtabat, & populabatur imperium Senatorum atque optimorum civium ſtrage, & laniena Chriſtianorum: urbem verò diruebat incendiis: cui nihilominus tanquam legitimo Principi à Deo ordinato parendum in politicis jubet Apoſtolus: ſicque *Magiſtris æquivocationum* omnem anſam tergiverſandi præripit, *ſicut* & *B. Auguſtinus* Commentariis in Pſalmum 124. *Aliquando injuſti perveniunt ad honores ſeculi*, ait; *cum pervenerint, & facti fuerint vel Iudices vel Reges, qua hoc facit Deus propter diſciplinam plebis ſuæ, propter diſciplinam populi ſui, non poteſt fieri, niſi ut exhibeatur illis honor debitus Poteſtati. Ordinavit enim ſic Deus Eccleſiam ſuam, ut omnis Poteſtas ordinata in ſeculo habeat honorem, & aliquando à melioribus, &c. Non ideo Chriſtianus factus es, ut dedigneris ſervire. Cum enim Chriſto jubente ſervis homini, non illi ſervis, ſed illi qui juſſit & ait, Obaudite dominis veſtris ſecundum carnem cum timore & tremore, & in ſimplicitate cordis, non ad oculum ſervientes, quaſi ſervi Chriſti facientes voluntatem Dei ex animo cum bona voluntate. O quantum debent divites Chriſto, qui illis componit domum, ut ſi fuit ibi ſervus infidelis convertat illum Chriſtus, & non ei dicat, Dimitte dominum tuum, jam cognoviſti eum qui verus eſt dominus. Ille forte impius eſt, & iniquus, tu autem fidelis & juſtus: indiguum eſt ut juſtus & fidelis ſerviat iniquo, & infideli. Non hoc ei dixit, ſed magis ſerviat, & ut corroboret ſervum, hoc dixit exemplo meo ſervi, quia ego prior ſervivi, &c. Quod autem dixi de Domino & ſervo, hoc intelligite de Poteſtatibus, & Regibus, & de omnibus culminibus hujus ſeculi. Aliquando enim Poteſtates bonæ ſunt, & timent Deum, aliquando non timent* Deum. *Iulianus extitit infidelis Imperator, nonne extitit Apoſtata, iniquus, idololatra? Milites Chriſtiani ſerviebant Imperatori infideli: quando volebat ut idola colerent, & thurificarent, præponebant illi* Deum: *quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam Gentem, ſtatim obtemperabant, diſtinguebant* Dominum *æternum à domino temporali.* Lege *can. Si Dominus. can. Iulianus, can. Imperatores* x I. *quæſt.* 3. Idem Auguſtinus tractatu centeſimo decimo quinto de capite 18. Joannis in hunc locum: *Regnum meum*

non

non eſt de hoc mundo, & Regnum meum non eſt hinc: hoc eſt, inquit, *quod bonus Magiſter ſcire nos voluit ſed prius nobis demonſtranda fuerat vana hominum de Regno ejus opinio, ſive Gentium ſive Iudæorum, à quibus id Pilatus audierat, quaſi propterea morte fuiſſet plectendus, quod illicitum affectaverat Regnum, vel quoniam ſolent regnaturis invidere regnantes: & videlicet cavendum erat, ne ejus Regnum ſive Romanis ſive Judæis eſſet adverſum, &c. Audite ergo Iudæi & Gentes, audi circumciſio, audi præputium, audite omnia regna terræ, non impedio dominationem veſtram in mundo, regnum meum non eſt de hoc mundo. Nolite timere metu vaniſſimo quo Herodes major cum Chriſtus natus nuntiaretur expavit, & tot infantes ut ad eum mors perveniret occidit: timendo magis quam iraſcendo crudelior, Regnum*, inquit, *meum non eſt de hoc mundo, venite credendo & nolite ſævire metuendo.* Quibus attentè conſideratis liquet, *S. Thomam* quem omnes fermè recentiores ſequuntur, maxime falli aut fallere, ſecunda ſecundæ quæſt. duodecima articulo 2. ad primum, dum aſſerit *Chriſtianos Imperatori* Juliano Apoſtatæ *paruiſſe, quia tum Eccleſia impar eſſet viribus & armis:* hoc enim falſum atque erroneum eſt: quia, teſte *Auguſtino*, Chriſtus & domos privatorum & Regna atque Imperia ſic compoſuit, ut velit ſubditos fideles ſervire Dominis & Regibus infidelibus atque Apoſtatis: itaque contrarium ſentire non eſt Imperium aut Regnum componere ſed dividere & evertere. Cauſa autem cur primi Chriſtiani *Imperatoribus Hæreticis, Apoſtatis*, & *infidelibus* ſervirent hæc fuit, quod Jure Divino & Naturali ita faciendum eſſe didicerant à Chriſto, qui Legem Divinam & Naturalem venerat implere, non ſolvere: quia ut toties diximus, *Gratia Naturam perficit, non deſtruit*: certumque eſt politicas Poteſtates pridem ante inſtitutas à Deo quam Legem Moſaicam aut Euangelicam promulgaret, ad regendos homines ſub Lege Naturali viventes. Unde qui ad Cauſas Internas & Eſſentiales politicæ & Eccleſiaſticæ Poteſtatis attenderit, eaſque inter ſe ut neceſſe eſt contulerit, ſtatim cognoſcet nihil obſtare quo minus Reges infideles aut Hæretici Chriſtianis dominentur in Civilibus, & Temporalibus: quoniam auctore B. Thoma 2. 2. quæſt. decima, *Diſtinctio fidelium & Infidelium non eſt ex Iure Naturali, ſed ex Iure Divino: Ius autem Divinum quod ex gratia non tollit Ius humanum quod eſt ex naturali ratione: ideo diſtinctio fidelium, & infidelium ſecundum ſe conſiderata non tollit dominium, & prælationem infidelium ſupra fideles.* Hæc quidem bene & vere *S. Thomas*: quod autem ibidem ſubnectit, *poſſe tamen per ſententiam vel ordinationem Eccleſiæ auctoritatem Dei habentis, tale jus dominii vel Prælationis tolli: quia infideles merito ſuæ infidelitatis merentur Poteſtatem amittere ſupra fideles, qui transferuntur in filios Dei:* pugnantia loquitur, ſi hoc de politicis Poteſtatibus intelligi velit, quæ Jure Naturali pridem ante Euangelium conſtitutæ ſunt. Quod ſi Dæmones Apoſtaſia & rebellione ſua in Deum nihil amiſerunt

ſerunt de naturæ dotibus, ut docent Theologi: multo etiam minus homines ſi hæretici aut infideles evadant. Quocirca ſtrictè & dogmaticè iſta Deuteroſis *B. Thomæ* capi debet de ſola Prælatione quæ ortum ducit à lege Moſaica aut Euangelio: cujuſmodi eſt ſacerdotalis dignitas, Papatus, Epiſcopatus & Preſbyteratus: quandoquidem repugnat aliquem Papam, Epiſcopum, aut Preſbyterum eſſe infideles vel hæreticos, & nihilominus Papæ, Epiſcopi aut Preſbyteri officio defungi: Accedit *S. Thomam* ibidem hoc revocare ad terras, & dynaſtias Eccleſiæ, cujuſmodi eſt *Patrimonium S. Petri* in quo Papa ſupremus eſt dominus. Quare ſi qui eſſent ibidem Reguli, aut politici Magiſtratus infideles vel hæretici, Pontifex eos exauctorare poſſet, ne præeſſent aut Jus dicerent fidelibus. Alio igitur modo planè negatur ſitum in manu Eccleſiæ legem ferre qua hanc Juris Naturæ prærogativam à Deo inſtitutam, quocumque prætextu vel majoris boni promovendi, vel mali impediendi abroget: quia *nunquam ſunt facienda mala, ut eveniant bona:* & *Gratia Naturam perficit, non deſtruit:* quod idemtidem inculcare neceſſe eſt contra protervos cavillatores.

Sed revertor ad noſtram Analyſim. Tertiò enim Apoſtolus probat, politicas Poteſtates ſuprema auctoritate dirigendi & cogendi munitas à Deo his verbis: *Neceſſitate ſubditi eſtote non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam: Princeps non ſine cauſa gladium portat: Dei enim miniſter eſt, vindex in iram,* &c. Hicque eſt cardo totius controverſiæ, quando cauſa formalis politicæ Poteſtatis tota verſatur in facultate dirigendi & cogendi temporaliter: qua in re totius Regni, atque Imperii Majeſtas conſiſtit. Quid autem *per conſcientiam* deſignare voluerit Apoſtolus, primo notabili diſputavimus. Cæterum Poteſtatem coactivam his conſecrat verbis: *Princeps non ſine cauſa gladium portat, Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei qui malum agit: Ideoque neceſſitate ſubditi eſtote non ſolum propter iram,* &c. Enimverò *τὸ gladium portat, & τὸ vindex in iram,* demonſtrant Titulum, facultatem, & Jus abſolutè cogendi per merum imperium, atque inſuper unum & ſolum Principem politicum, dominium atque uſum *gladii materialis* poſſidere. Abſque quo Dei maximo munere hominibus poſt caſum Adami conceſſo, homines quidem in ſe invicem tanquam fluctus maris æſtuantis irruerent, atque inſtar piſcium imbecilliores prædæ & pabulo forent potentioribus, ut jam obſervavi. Quandoquidem poſt lapſum primi parentis libido & cupiditas adverſus rectam rationem ſic exacerbata eſt, ut directio abſque coactione prorſus exarmata & inutilis foret. Nullus enim hominum Laicus aut Eccleſiaſticus, ſi de generibus ſingulorum ſermo fiat, ſponte & conſtanter bonum agit: quare ad coërcendam tyrannidem legis membrorum, poteſtas vitæ & necis pernecesſaria fuit: ut hinc omnes intelligant, quantum politicæ Majeſtati debeamus,

tum

tum propter conſcientiam, *tum propter iram*, ut cum Apoſtolo loquamur. Ad hæc autem qui attenderit, primo oculorum intuitu videbit, *Bellarminum* lib. priore de Clericis cap. vigeſimo octavo, ſupervacuè laborare ut perſuadeat, Eccleſiaſticos directivis tantum legibus Politicorum Principum ſola vi rectæ rationis, atque Legis conſcientiæ, abſque ulla coactione teneri, neque Poteſtati coërcitivæ Principum ullo modo obſtringi. Quaſi verò adeptione ſacerdotii Eccleſiaſtici impeccabiles efficerentur, aut ſtatum innocentiæ conſequerentur, & deſinerent eſſe cives, ſubditi Principum, & membra Reipublicæ, quod eſt impoſſibile. Accedit, ut jam dictum eſt, *directionem abſque coactione planè inutilem eſſe*, ſi de generibus ſingulorum agamus, & Majeſtatem politicam in Poteſtate cogendi per *merum imperium* ita conſiſtere, ut aliquam Rempublicam, Regem, aut Principem ſupremum eſſe omnino repugnet, & hac dirigendi atque cogendi facultate intuitu quorumdam hominum ambitu Regni aut Reipublicæ contentorum, puta Eccleſiaſticorum carere. Quod ſi omnes Reges, & Poteſtates ſeculi quotquot fuerunt, ſunt aut deinceps erunt interrogentur, an tale unquam Privilegium Eccleſiaſticis, aut quibuſcumque aliis hominibus etiam propriis liberis concedere in animo habuerint, ut ſi forte aliquando politicis Magiſtratibus parere recuſarent, in Regum capita, aut ipſam Rempublicam conſpirarent, nulla vi aut opibus Politicis in ordinem cogi quirent: certum eſt quidem daturos reſponſum, ſe nunquam tale voluiſſe aut potuiſſe largiri Privilegium, aut immunitatem contra Jus Divinum, & Naturale: quia hoc perſimile eſſet ac ſi Rex aut Reſpublica Juri Divino & Naturali quo omnes politicæ Poteſtates conſtituuntur derogaret, ac peſtilentiſſimam Anarchiam in Regno conſtitueret; profitendo, ſe nolle eſſe *Regem Eccleſiaſticorum*, aut aliorum quos à ſuprema Poteſtate dirigendi & cogendi liberaret: quod implicat contradictionem. Et quamquam Princeps aliquis *Conſtantinus Magnus* verbi gratia, cui fabuloſam affingunt Occidentalis Imperii donationem, tale privilegium Eccleſiaſticis indulſiſſet, nequaquam tamen obtineret: tum quia contra Jus Divinum & Naturale, quod lege Euangelica abrogari non poteſt, Anarchiam & diviſionem invehit: conſequenterque turbas, & factiones contra publicam Pacem, & politicum Ordinem, qui eſt à Deo; tum etiam quia *Conſtantinus*, poſito quòd ejuſmodi immunitates conceſſiſſet, ſucceſſores ſuos ad eas obſervandas obligare non potuiſſet: quando *par in parem nullum eſt imperium*: & nulla poteſt decurrere Præſcriptio contra Jus Divinum & Naturale. Quamobrem Reſponſis Prudentum invaluit, *Reges & Poteſtates ſupremas nunquam ſibi ligare manus*. Cui rei confirmandæ conducit Theologorum aſſertio, perhibentium, *Deum non poſſe obligare creaturam ad non obediendum ſibi*: quia hoc idem eſſet ac ſi Deus haberi & coli à creaturis nollet, quod implicat contradictionem. Verum ſicut dotes & facultates animæ ſentientis

tientis à dotibus & potentiis animæ rationalis natura ſua ſecernuntur, & penitus diſtinctas habent operationes ita ut unæ in alias nunquam invadant: ſimiliter hoc genus directionis & coactionis per *Merum imperium*, & *abſolutam Poteſtatem* ſic eſt à cauſa formali Poteſtatis Eccleſiaſticæ, id eſt, à facultate ſpirituali miniſteriali dirigendi & cogendi legis Euangelicæ diſtinctum, ut penitus impoſſibile ſit in uno atque eodem ſubjecto *formaliter* & *directè* utramque Poteſtatem habitare. Nam *formaliter* & *dogmaticè* loquendo, Eccleſia nullam habet Poteſtatem *extrinſecè* ea cogendi quæ imperat: quoniam ejus poteſtas multo magis *ſuaſiva* & *directiva* eſt quam *coactiva*. Quæ cauſa eſt ut Almainus de Eccleſiæ auctoritate cap. 8. Reſponſione ad quintum argumentum Cajetani doceat, in terris Patrimonii S. Petri, *Judices ſeculares exercere Poteſtatem gladii non quidem auctoritate quæ* formaliter *reſideat in Pontifice ut Pontifex eſt, ſed in populo:* Quia, ut alias docuimus, populus quoad habitum, poteſtatem ſe & ſua tuendi retinet, eamque ſuo conſenſu tranſmittit in Judices, & Magiſtratus quos Papa directè eligit: vide Obſervationes ad VIII. Axioma. Itaque valde errat Bellarminus dum cauſis eſſentialibus Legis gratiæ reclamantibus, conformiter ad extravagantem Bonifacii VIII. Romano Pontifici & Dominium & uſum *gladii materialis* in ipſos Reges addicit. Lege Axioma XIV. XVI. XVII. & XXXIIX.

Quartò hæc clauſula Apoſtoli, *Non eſt enim Poteſtas niſi à Deo*, &c. convincit ſupremam Poteſtatem dirigendi & cogendi omnium Regnorum & Dynaſtiarum, puta Monarchiæ, Ariſtocratiæ, & Democratiæ eſſe *immediate* à Deo: conſequenterque non modo *humana certitudine*, aut *fide hiſtorica*, ut Cardinalis *Perronius* cavillatur, verum etiam Jure Divino tenendum, verbi cauſa, & Regnum & Regem Franciæ nullum ſupra ſe ſuperiorem agnoſcere in temporalibus. Etſi enim non ſit *de fide* Henricum, Ludovicum, aut Carolum eſſe Reges, ſicut nec Paulum, Clementem, Leonem eſſe Pontifices: tamen eſt *de fide* Eccleſiaſticam & politicam Poteſtatem *immediatè* & *poſitive* inſtitutas eſſe à Deo, quoquo modo exiſtant aut exerceantur in Papa, Epiſcopo, aut Presbytero: vel in ſtatu politico Monarchico, Optimatum & Populari. Quandoquidem ſicut Dominus regenerando Eccleſiam ſponſam in vitam æternam, illi Poteſtatem ad id neceſſariam *immediate* largitus eſt, Axiomate XIV. pariter Deus creando hominem ut in civili ſocietate vitam degeret, unà quoque Majeſtatem Principatus atque Imperii politici ad id neceſſariam hominibus conceſſit, de qua re paulò ante diſputatum eſt.

Quintò hæc periodus, *Ideoque neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolum propter iram, &c.* apprime notanda videtur, quia non de nuda & ſimplici obedientia, verumetiam de ſubjectione præcipit, ut *ſola lectione* dignoſcimus, & obſervatum eſt à Patribus. Chryſoſtomus homilia decima quarta in Epiſtolam ad

Ro-

Romanos, *Omnis anima Poteſtatibus ſupereminentibus ſubdita, &c.* hujus rei plurimum & in aliis Epiſtolis meminit, quemadmodum *famulos heris ſuis*, ita & *ſubditos Principibus* ſubjiciens. Facit autem hoc ideò ut oſtendat, *Chriſtum Leges ſuas non ad hoc induxiſſe ut Politias evertat.* Et aliquanto poſt: *Oſtendit quod iſta imperentur omnibus Sacerdotibus, & Monachis non ſolum ſecularibus:* id quod ſtatim in ipſo exordio declarat cum dicit; *Omnis anima Poteſtatibus ſupereminentibus ſubdita ſit*, etiamſi *Apoſtolus* ſis, ſi *Euangeliſta*, ſi *Propheta*, ſive *quiſquis* tandem fueris. Neque *pietatem* ſubvertit iſta *ſubjectio.* Et non ſimpliciter dicit *obediat*, ſed *ſubjecta ſit, &c.* Hujus autem ſubjectionis politicis Poteſtatibus debitæ, *etiam à Sacerdotibus*, cauſam reddit Auguſtinus in explicatione quarumdam propoſitionum Epiſtolæ ad Romanos: nimirum *quia univerſi homines conſtent corpore*, & *corporis ratione rebus* indigeant *temporalibus*, quemadmodum *intuitu animæ* opus habent *Sacramentis Eccleſiæ:* Ex quo inimus, homines partim ad temporalem, partim ad ſupernaturalem vitam procreatos eſſe à Deo, qui in eum finem *utramque Poteſtatem* ad regendos homines *in hac vita* inſtituit. Sed verba Auguſtini exploremus. *Cum enim*, ait, *conſtemus ex anima & corpore*, quamdiu *in hac vita temporali* ſumus, etiam *rebus temporalibus* ad ſubſidium degendæ hujus vitæ utamur: oportet nos ex ea parte quæ ad hanc vitam pertinet, *ſubditos* eſſe *Poteſtatibus*, id eſt, *hominibus* res humanas *cum aliquo honore adminiſtrantibus.* Ex illa verò parte *qua credimus Deo*, & *in regnum ejus* vocamur, nos non oportet eſſe ſubditos cuiquam homini *idipſum* in nobis *evertere* cupienti quod Deus *ad vitam æternam* donare dignatus eſt. Si quis ergo putet, quoniam *Chriſtianus* eſt non ſibi eſſe exhibendum *honorem debitum eis* qui hæc curant *Poteſtatibus*, in magno errore verſatur. Item ſi quis putat, ſe eſſe ſubdendum, ut etiam *in ſua fide* habere *Poteſtatem* arbitretur, eum qui *temporalibus adminiſtrandis aliqua ſublimitate* præcellit, in majorem errorem labitur. Sed *modus iſte* ſervandus eſt quem Dominus ipſe præſcribit, *ut reddamus Cæſari quæ Cæſaris ſunt, & Deo quæ Dei ſunt.*

Quamquam enim ad illud Regnum vocemur, ubi nulla erit Poteſtas hujuſmodi: in hoc tamen itinere dum agimus, donec perveniamus ad *illud ſeculum* ubi ſit *evacuatio omnis Principatus* & *Poteſtatis*, conditionem noſtram *rerum humanarum ordine* toleremus, nihil ſimulatè facientes, & in eo ipſo non tam *hominibus* quam *Deo qui hæc jubet obtemperantes.* Deinde poſt pauca: Quod autem ait; *Ideoque neceſſitate ſubditi eſtote*, ad hoc valet ut intelligamus, quia neceſſe eſt *propter hanc vitam* ſubditos nos eſſe oportere, non reſiſtentes ſi quid illi auferre voluerint, in quo ſibi *Poteſtas* data eſt de *temporalibus rebus:* quæ quoniam tranſeunt, ideo & iſta ſubjectio non *in bonis quaſi permanſuris* ſed *in neceſſariis huic tempori* conſtituenda eſt: Tamen quoniam dixit, *neceſſitate ſubditi eſtote*, ne quis non *integro animo* & *pura dilectione* ſubditus fieret hujuſ-

modi

modi Poteſtatibus addidit dicens, *non ſolum propter iram*, *ſed etiam propter conſcientiam*: id eſt, non ſolum ad iram evadendam, quod poteſt *etiam ſimulatè* fieri, ſed ut *in tua conſcientia* certus ſis, *illius dilectione* te facere, cui ſubditus fueris *juſſu Domini tui qui omnes vult ſalvos fieri.* Quibus ex teſtimoniis conſpicuum redditur, Paulum *divino* quidem *afflatu* non *de ſimplici* tantum *obedientia*, ſed *de ipſamet ſubjectione* præcipere: quoniam *obedientia* plerumque *ſimulate*, *extrinſece*, *ad oculum*, & *de facto* tantum *per æquivocationes*, aliaſque ejuſmodi *fabricas* & *mundanas illuſiones* ac *verſutias* peragitur: ſicut dum aliquis metu pœnæ & coactionis Principi, & Legibus Politicis obtemperat. Contra autem ſubjectio *ab interno principio*, hoc eſt, *ab ipſo Iure*, atque *habitu animi*, id eſt, *à Lege conſcientiæ*, de qua ſuperius profluit. Quare ſemper comites & ſocias habet *dilectionem*, *reverentiam*, atque *honorem naturaliter debitum*, *exque animo ſincero atque integro* redditum. Quapropter idem Apoſtolus aliàs præcipit, ut ὀφθαλμοδουλείαν vitemus c. 6. ad Epheſ. & 3. ad Coloſ. *Non ad oculum ſervientes*, *quaſi hominibus placentes*, *ſed in ſimplicitate cordis timentes Deum.* Et S. Petrus *jubet ut Regem honorificemus*, capite 2. prioris Epiſtolæ. Hæc autem qui ut æquum eſt, accuratè perpenderit, ſtatim cognoſcet, non modò falſum, ſed etiam impium, & erroneum eſſe, quod *Emmanuel Sà* docet in prima editione Aphoriſmorum verbo *Clericus*, nimirum, *Clerici rebellionem in Regem non eſſe Crimen Læſæ Majeſtatis*, *quia non eſt ſubditus Regi.* Quam impietatem ſimiliter tuetur *Bellarminus* in librorum ſuorum recognitione, & libro contra Barclaium cap. 3. & 21. ſub finem, ſcribens; *Apoſtolos & Eccleſiaſticos non de Iure*, *ſed de facto tantum fuiſſe ſubditos Imperatoribus Ethnicis*, *& politicis Poteſtatibus.* Qua aſſertione Imperia & Regna, ut jam obſervavi, non componuntur, ſed ſcinduntur atque evertuntur: *Reges* autem, *Principes*, & *Magiſtratus politici* ſupra quàm dici poteſt efficiuntur *Contemptibiles*, ac ſimiles *prædonibus* & *Tyrannis uſurpatoribus* intuitu omnium Eccleſiaſticorum. Quam ob cauſam Leges atque imperata Magiſtratuum palam aſpernantur & conculcant, ac rebus novis ſtudent: de multis loquor, qui Anno 1615. in Conventibus trium Ordinum Regni Pariſiis animi ſui motus ſub infirma Regis ætate, & de hinc renudaruut, *Carolo Mironio* Andegavenſi Epiſcopo duce. Porro ut hanc rebellionem adverſus politicas Poteſtates Jeſuitæ foverent & juvarent, *artem æquivocandi*, eludendis, ac elevandis Judicum, & Magiſtratuum politicorum interrogatis erga Eccleſiaſticos adinvenerunt: quos dictitant non teneri reſpondere coram Laicis Judicibus, neque ad eorum mentem propterea quod non ſunt Judices Clericorum, ut perhibent: inque unum eſt ex capitibus Bullæ Cœnæ Domini, quæ alterum ſtatum temporalem in ſtatu politico contra Euanngelium defigit, ut Axiomate XXXVI. probavimus.

Supereſt de *cauſa efficiente politicæ Poteſtatis* diſſeramus, quæ gemina eſt, *pri-*

primaria nimirum & *immediata* Deus ipſe immediatus Naturæ & Gratiæ architectus, ut claret ex antecedentibus, nec non III. IV. & VII. Axiomatibus. *Cauſa* vero *mediata* & *ſecundaria efficiens*, eſt politicus Principatus *legitimè* inſtitutus, ſive ab uno & ſolo Principe ut in Monarchia, ſive ab Optimatibus ut in Ariſtocratia, ſive à populo *abſolutè* exerceatur, quemadmodum in Democratia: quatenus ſcilicet naturalis populorum inductio & propenſio, eis animum inducit, ut aliquam harum trium fomarum juſti Regiminis politici cooptent & in eo vitam peragant. Quocirca ſi cauſas eſſentiales politicæ Poteſtatis expendamus, certiſſimum eſt has tres formas perfecti Regiminis policiti, Monarchiam, Ariſtocratiam, & Democratiam, ſuis omnino numeris cumulatè perfectas, & abſolutas in Lege Naturæ pridem ante Legem Moſaicam & Euangelicam promulgatas: quia ut demonſtratum eſt, Deus politicam Poteſtatem inſtituit ad regendos homines ſub Lege Naturæ. Quapropter tres illæ ſpecies juſti Regiminis politici nullo modo pendent ab Euangelio ut adminiſtrentur appoſitè. Certumque eſt ante Chriſti incarnationem legitimas & perfectiſſimas politici Regiminis formas apud diverſas Nationes, & populos, nimirum Aſſyrios, Perſas, Lacedæmonios, Macedonas, Romanos &c. extitiſſe, auctore *B. Auguſtino* lib. 5. de civitate Dei, *Joanne de Pariſiis* de Poteſtate Regia & Papali, *Gerſonio* de Poteſtate Eccleſiaſtica, conſideratione 12. & *Jacobo Almaino* de Poteſtate Eccleſiaſtica & Laica, quæſtione ſecunda cap. duodecimo ſub finem. Quæ cum ita ſint, qui ad *internas* & *eſſentiales cauſas* politici Dominii & inſtitutionis Euangelii attenderit, eaſque, ut jam ſuperius monui, inter ſeſe contulerit, quamprimum animadvertet, nihil obſtare quo minus Reges infideles aut Hæretici Chriſtianis dominentur in civilibus. Profectò *Dominus* Jeſus Chriſtus *dominari debet in medio inimicorum ſuorum*, Pſal. 109. Et Matthæ 10. nominatim declarat, ſe Apoſtolos atque diſcipulos qui Eccleſiam referebant, *mittere in mundum abſque baculo, & pera tanquam oves in medio luporum:* hoc eſt, in medio infidelium, Hæreticorum, Tyrannorum, & perſequutorum; quia quamdiu Eccleſia eſt in terris, *militare*, non *triumphum agere* debet: & idcirco ejus virtus in infirmitate, & perſequutionibus perficitur, ac *ſanguine Martyrum* propagatur: ſic enim Chriſtus quaſi ventilabro frumenta à Zizaniis expurgat *ut diſciplinæ memores* ſimus. Quæ occaſio fuit Paulo præcipiendi ad Hebr. 12. *ut aſpiceremus in auctorem fidei & conſummatorem* Jeſum *qui ſuſtinuit crucem, confuſionem, contemtum*: & recogitare *eum* qui *talem* ſuſtinuit *à peccatoribus* adverſus ſemet ipſum *contradictionem*, ut non *fatigemur* animis *deficientes &c. Quod ſi extra diſciplinam eſtis cujus participes facti ſunt omnes, ergo nothi & non filii eſtis*, inquit. Quare 1 Corinth. 11 ait; *oportere Hæreſes eſſe, ut qui probati ſunt manifeſti fiant.* Quam enunciationem propheticam æque ad Reges quam ad privatos homines ſpectare, nemo ibit inficias ut opinor.

Itaque magnam Chriſto & Euangelio infligunt injuriam qui Hæreticos atque infideles Principes Dominii politici in Chriſtianos incapaces eſſe vociferantur. Sic enim *Religionem* ad paucas redigunt Nationes contra expreſſum Dei præceptum qui *Filio dilectiſſimo* gentes & Nationes univerſas *pro Hæreditate* addixit Pſal. 2. *Dabo tibi gentes Hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ.* Certe Principes Ethnici & Hæretici ubi compertum habebunt, Chriſtianos ſuæ tantum Religioni operam navare, neque rebus novis, deque mutandis Regibus, aut de alio ſtatu in politico Statu ædificando, more turbonum iſtius infeliciſſimi ſeculi eſſe ſolicitos: facile quidem illos *Chriſtianam Religionem* in ſuis Dynaſtiis colere & exercere patientur: idque tandem Principes & Reges *ad oſculandum Chriſtum Dei filium*, ſeu ut communis verſio Bibliorum habet, *ad diſciplinam Euangelii apprehendendam*, invitabit Pſal. 2. ut quondam Eccleſiæ primitivæ temporibus uſuevenit. Hic omitto dicere, ſolos exiguos atque anguſtos Principatus & Regna poſſe Hæreticos vel Infideles ex regni finibus exterminare: id autem tanto difficilius poſſe fieri quò Regna & Principatus ſunt ampliores & profuſiores: atque olim id omnino impoſſibile fuiſſe præſtare in Romano Imperio, ſicut & hodie in Principatibus Orientis.

Reſtat dicere de adverſariorum argumentis. Primò Bellarminus lib. priore de Clericis cap. 28. contendit, nihil concludi ratiocinatione ducta à teſtimonio Apoſtoli Roman. 13. *Quamvis enim*, ait, *Jure Divino omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, ac per hoc etiam Regibus, dum ſublimiores Poteſtates ſunt: tamen fieri poteſt ut qui nunc eſt ſublimior Poteſtas, paulò poſt non ſit: ut ſi ipſe ſubjiciat alteri partem ſui Regni, vel Jure belli aut alio juſto titulo Regnum, vel Regni partem amittat. Quoniam ergo Clericos omnes Pontifex exemit à ſubjectione Principum ſecularium, ſequitur ut reſpectu Clericorum non ſint Principes ſuperiores Poteſtates: ac proinde non teneantur Clerici Principibus parerere, neque Jure humano, neque Jure Divino, niſi quantum ad Leges quaſdam directivas.* Pergit, *non eandem eſſe rationem Pontificatus & Regnorum: quia Regna non ſunt immediatè à Deo inſtituta, ſed ab hominibus: & ideo ab hominibus mutari poſſunt in alias Regiminis formas. Pontificatus autem à Deo immediate inſtitutus eſt: & ideo non poteſt ab hominibus immutari.*

Hucuſque Bellarminus, cujus collectio planè ſophiſtica & non modo docto, ſed etiam probo vir quia nunquam errori fidem præſtare debet, indigna eſt, ut reſponſione ad ſingula patebit. In primis quod obtendit nihil concludi demonſtratione Pauli, temerarium quidem eſt reſponſum, ne quid aſperius dicam: & ſi poteſt Bellarminus aut alius pro eo *categoricè* ad ſingulas partes Syllogiſmi indiſſolubilis Apoſtoli reſpondeat. Secundò vel Pauli ratio fugit Bellarminum, vel eam non percipere ſimulat: convincit autem ſubjectionem & obſequium Principibus politicis debitum naſci à *cauſa primaria efficiente*, & *materiali* politici

tici Regiminis: quæ *cauſæ* omnino *eſſentiales* ſunt atque *invariabiles*, ſibique ipſis *ſufficientes*: quamquam cauſa ſecundaria efficiens, nempe ſtatus Monarchicus, Ariſtocraticus & Democraticus ſint inter ſeſe variabiles & commutabiles: ſicut etiam compertum eſt hunc aut illum Regem verbi cauſa *Carolum*, *Henricum*, *Ludovicum* deſinere poſſe eſſe Reges. Cæterum cauſa ob quam Eccleſiaſtici *immutabiliter* politicis Poteſtatibus ſubditi ſunt, non eſt quia *Carolus* aut *Ludovicus* imperat, vel quoniam ſtatus eſt Monarchicus, Ariſtocraticus, aut Democraticus: ſed primum quia Clerici *more aliorum hominum* corpore conſtant, & ratione corporis *rebus temporalibus* indigent: propter quas Deus *immediatè* ſupremam Poteſtatem dirigendi & cogendi *per merum imperium* inſtituit: à qua Poteſtate totus Ordo politicus, & Majeſtas regiminis *invariabiliter* atque *immutabiliter* ſcaturit. Unde *qui Poteſtati reſiſtit*, *Dei ordinationi reſiſtit*: Ideoque *neceſſitate* ſubditi ſumus non ſolum *propter iram*, ſed etiam *propter conſcientiam*, ait Apoſtolus. Itaque nos ludificat Bellarminus à non cauſa pro cauſa. Tertiò petitio eſt principii, & mera Quæſtio facti, obtendere Papam omnes Clericos exemiſſe à Principum ſecularium ſubjectione: & quamquam *Bulla Cœnæ Domini* hoc detonet, tamen plane imaginarium & Chimæricum eſt, quia nullum hujus rei veſtigium extat in Scriptura, quæ Eccleſiaſticos *ſola Poteſtate miniſteriali ſpirituali* inſtruxit: & continuò Legem Divinam & Naturalem ſtrictiſſimè ſervare tenentur: certumque eſt *Lege Divina* & *Naturali* Eccleſiaſticos æqualiter ſubjici politicis Poteſtatibus cum Laicis niſi eos Principes immunitate & privilegiis ornarint: neque Pontifex Romanus aut ipſamet Eccleſia quemquam ab *æterna* & *invariabili Lege Conſcientiæ* abſolvere valet. Quartò petitio quoque eſt principii narrare, Eccleſiaſticos non obſtringi ad parendum politicis Principibus niſi *quantum ad Leges directivas*, *&c.* Ut enim paulò antè dixi, poſt primi parentis lapſum atque Legis membrorum & concupiſcentiæ tyrannidem, *directio* abſque *coactione* nuda & inermis foret: eſtque certiſſimum, Eccleſiaſticos non immunes effici hujus corruptionis *per ſacrorum Ordinum characterem* quod experientia, eheu! plus ſatis comprobat. Quintò multiplici æquivocatione nos fruſtratur aſſerens, non eandem eſſe rationem *Pontificatus* & *Regnorum*: quia Regna non ſunt *immediatè* inſtituta à Deo ſicut *Pontificatus* ſed ab hominibus, &c. Nam ſi per Regna *Monarchicum*, *Ariſtocraticum* vel *Democraticum Principatum*, id eſt, *cauſam efficientem ſecundariam Regiminis politici* deſignat: fateor non eſſe *Juris Divini poſitivi*, ſed tantum *ſecundarii* per *inductionem* & *Conſequentiam Naturalem*: ſi verò nomine *Regnorum* velit ſignificare *ſupremum Jus* dirigendi & cogendi *per merum Imperium*, à quo Ordo politicus & Majeſtas Reipublicæ *eſſentialiter* & *indiviſibiliter* manat: falſum atque erroneum eſt dicere, *Regna* & *Principatus* non eſſe *immediatè à Deo* ſicut *Pontificatum*: quoniam Deus *Naturæ* & *Gratiæ*

Gratiæ immediatus eſt *auctor:* conſequenterque etiam Politici atque Eccleſiaſtici Regiminis ſi *formaliter* quoad eſſentiam, & inſtitutionem conſideretur: quamquam modus, exiſtentia, & exercitium utriuſque per quandam *inductionem* & *conſequentiam naturalem* ex lege divina per hominum inſtitutionem, & conſenſum eliciatur, & propagetur. Enimverò Reges & Magiſtratus politici ſicut Papa & Epiſcopi hominum conſenſu aſſumuntur & cooptantur, ut probatum eſt ſuperius. Sextò quod obtendit, *Reges Jure belli poſſe Regnum amittere*, &c. idem quoque eſt judicium de Papa, quoniam quarta & quinta ſeſſione Conſtantienſis Synodi ſtatutum eſt, *Papam*, ſi *notorie* & *incorrigibiliter* Eccleſiam *ſcandalizet*, abdicari poſſe *ab Eccleſia*, Axiomate II. & XVI.

Secundum argumentum ab eodem libro Bellarmini de clericis cap. 28. petitur: ubi urget Chriſtum cap. 17. Matthæi petere à Sancto Petro, *utrum Reges terræ à filiis ſuis, an ab alienis tributum vel cenſum exigere ſoleant*, &c. Ex quo efficere vult, Chriſtum indicare, ſe cum tota familia ſua cui B. Petrum præficiebat, *ab omni tributorum perſolutione* liberum ac immunem eſſe. Rependo Chriſtum Dei filium *ratione Poteſtatis*, *auctoritatis* & *excellentiæ*, de qua Axiomate XIV. nullo modo fuiſſe vectigalem: cum autem non venerit in mundum ut hoc genus Poteſtatis, *niſi obiter tantum* exerceret ſed quæ puri erant hominis, humilitatis, & miniſterii obiret: ideo more aliorum hominum vectigal & tributum debuiſſe ac perſolviſſe: *quia nobiſcum per omnia tentatus eſt pro ſimilitudine abſque peccato, ad Hebræos* 4. continuoque etiam omnes Eccleſiaſticos *vectigales* eſſe voluit, niſi à Principibus politicis immunitate donarentur. Lege *S. Thomam* Commentariis in cap. 13. ad Roman. & Axioma XXXVI.

Tertium argumentum ducitur à cap. 30. lib. memorati de Clericis, in quo *Bellarminus* hoc præceptum Apoſtoli iterato recoquit: *Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*, &c. Reſpondeo, inquit *Bellarminus*, ſententias Apoſtolorum *generales* eſſe: quamvis enim nominatim in eis fiat *mentio Regum*, quoniam eo tempore valde neceſſarium erat diligenter monere Chriſtianos *ut Regibus obedirent*, ne *fidei prædicatio* impediretur: tamen *abſolutè* verba illa tam *B. Petri* quam *B. Pauli* nihil aliud ſignificant, niſi *debere omnes homines* ſuis legitimis Superioribus *ſubditos eſſe*, eiſque *debitam obedientiam exhibere*. Quare non poteſt ex his Teſtimoniis probari, *Clericos* Principibus ſeculi, *vel* ipſorum Legibus *obtemperare debere*, niſi prius probetur, *Reges ſeculi* eſſe *Legitimos Superiores* & *Judices Clericorum:* quod certe probari non poterit, niſi probetur, *oves paſtoribus*, *filios parentibus*, & *temporalia ſpiritualibus præeminere*. Nec tamen *Chryſoſtomo* contradicimus: quamvis enim *Judicem proprium* Clericorum, & Monachorum *ſolum Pontificem eſſe* dicamus, tamen fatemur; *Reges* non ſolum *Laicorum*, ſed etiam *Clericorum*, & *Monacho-*

naſcborum Reges eſſe. Unde etiam non ſine cauſa *in publicis precibus oramus pro Rege, vel Imperatore noſtro.* Quæ velitatio Bellarmini parieti inclinato, & maceriæ depulſæ incumbit. Quandoquidem ſupra oſtendi, ex omnibus circumſtantiis textus Apoſtoli colligi, *Paulum* de ſolis *Poteſtatibus ſeculi* ſermonem inſtituere: deinde gratis conceſſi *Bellarmino*, hic *generatim* agi de *omnibus Poteſtatibus* tum *Eccleſiaſticis* cum *Laicis*, hocque nihil demonſtrationi Apoſtoli incommodare probavimus: quoniam *manifeſtè* docet, *omnem animam*, nemine dempto, *politicis Poteſtatibus* tanquam *immediatè* à Deo *conſtitutis* ſubditam: conſequenterque *Eccleſiaſticos* illis *ſubjectos eſſe* tum *propter conſcientiam* tum *propter iram:* utque amplius argumento ad hominem Adverſarium debellemus; Quando, ut ait, *verba Apoſtolorum Petri* & *Pauli* nihil aliud ſignificant quam *omnes homines* ſuis legitimis Superioribus *ſubditos eſſe*, *eisque* debitam obedientiam *debere:* relinquitur *Eccleſiaſticos* non ſolum *propter iram* id eſt, non tantum *de facto*, ut *Bellarminus* allucinatur, ſed *propter legem Conſcientiæ* politicis Poteſtatibus *eſſe ſubditos:* quando certiſſimum eſt, *illos* his generalibus Propoſitionibus *æqualiter cum laicis* comprehendi; *Quicumque effuderit humanum ſanguinem, fundetur ſanguis illius*, Gen. 9. & Rom. 13. *Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, non ſolum propter iram ſed etiam propter conſcientiam.* Quocirca obtendere, *Eccleſiaſticos* proviſoriè *&* ad tempus tantum *ſubditos eſſe* politicis Poteſtatibus, *quoad lex Euangelica ſufficienter promulgaretur*; idem plane eſt ac ſi quiſpiam diceret, *Legem Divinam* & *Naturalem* eſſe *proviſorias*, & *temporarias*, non *æternas* atque *immutabiles*, quod erroneum atque impium eſſe, ſupra oſtendi. Sed inſtat *Bellarminus*, ex teſtimoniis Apoſtolorum probari non poſſe, *Reges ſeculi* eſſe *legitimos Superiores* & *Judices Clericorum*, niſi antea probetur, *oves paſtoribus*, *filios parentibus*, & *temporalia ſpiritualibus præeminere*, &c. Oppono, illum æquivocando illudere veritati: ſi enim de rerum ſpiritualium & purè Eccleſiaſticarum judicio agatur, cujuſmodi ſunt quæ à Patribus vocantur *Regularia*, fateor vera eſſe quæ dicit Bellarminus. Si autem de *rebus civilibus* & *ſecularibus*, abſolutè nego, *Reges* & *Magiſtratus politicos* non eſſe *Legitimos Judices Clericorum. Quæ enim ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo reddenda:* ac ſpiritualia & Regularia *Solis Eccleſiaſticis*, Temporalia autem *Judicibus ſeculi* relinquenda, non autem conturbanda & confundenda ſunt, quemadmodum à *Bellarmino* ſophiſticis cavillis conturbantur. Tertiò argumenta parabolica ab ovium ſimilitudine & comparatione prorſus imbellia & invalida ſunt: nemoque ignorat, longe diſparem eſſe rationem ovium brutarum & Regum, aut politicæ ſocietatis & gregis pecudum: quoniam oves nullius rei alterius quam ſubjectionis, & obſequii ſunt capaces: Reges autem & civilis ſocietas habent à Deo & à natura *Poteſtatem dirigendi* & *cogendi* univerſos cives ambitu Regni aut Reipublicæ contentos, nemine dempto. Quartò

quotuſquiſque ignorat; ſæpe filium parenti ſuo præeſſe in Politicis, ut quondam Romæ neſcio quis Conſul aut Dictator parentem ſuum per viatorem cedere via, atque populi Romani Majeſtatem tueri juſſit? Et ne tam longinqua & obſoleta quæramus, ſæpe in Parlamento Pariſienſi videmus filios Procuratorum effici conſiliarios, & in Senatum cooptari, atque eorumdem parentes coram propriis filiis capite aperto & genu flexo poſtulare. Quinto *ſpiritualia* quidem *corporalibus*, & *cæleſtia terrenis*, ſed *dignitate tantum*, atque *eminentia*, non *cauſalitate*, aut *efficientia* antecellunt. Nam cœlum nequaquam produxit terram, ſed duntaxat *motu intermedio* in hæc inferiora influxit, eamque tepefacit, quemadmodum Eccleſia Principes Chriſtianos *actibus hierarchicis ſpiritualibus* illuminat, regit *ſpiritualiter*, & perficit. Quare ſicut terra ſuum Eſſe, & quandam virtutem habet independentem à cœlo, quemadmodum etiam Luna à Sole: pari modo civilis ſocietas & politici Principes *ratione temporalium*, & *rerum ſecularium* nullo modo pendent ab Eccleſia, præſertim ut *cogi* poſſint *extrinſece* & *temporaliter*. Unde ſupra notavi, veram & perfectam formam politicæ gubernationis & virtutum moralium & politicarum apud multas Gentes *ſaltem diſtributivè* extitiſſe ante Euangelium. Quoniam autem ſupra notavi Axiomate XXXVII. ex anima vegetante, ſentiente & rationali *unum hominem* conſtitui: certè quamquam anima rationalis *eminenter* & *virtualiter* animam vegetantem & ſentientem contineat; nihilominus in confeſſo eſt apud omnes Theologos, utramque animam diſtinctas & independentes operationes à ſe invicem habere, ut liquet ex ſomno & vigilia; ex quinque ſenſibus, facultate generandi, atque aliis operationibus quæ ab anima rationali non manant. Et ita perſpectum ac exploratum redditur, nihil ſubeſſe periculi aut contradictionis aſſerere, *Reges* in *civilibus* & *temporalibus* dominari *Eccleſiaſticis* tanquam *ſubditis naturalibus*: & viciſſim *Eccleſiaſticos* Regibus velut patres *filiis*, pædagogos *diſcipulis*, & *paſtores* ovibus *ratione præditis*, ut ait *Chryſoſtomus*, ſuaviter *præeſſe* & *moderari* in ſpiritualibus *per actus hierarchicos*: quo mutuo vinculo Chriſtus Regnum & Sacerdotium inter ſeſe colligare voluit, ut antea monuimus. Sexto *Bellarminus* Reges & regiam auctoritatem manifeſto habet ludibrio, & Anarchiam conſtruit, aſſerens illos eſſe Reges Clericorum, & nihilominus *poteſtatem cogendi in ordinem Eccleſiaſticos* non habere: hoc enim eſt tantum æquivocè Regem eſſe: quoniam regia Majeſtas quanta quanta à facultate cogendi per merum imperium proficiſcitur. Quod vero memorat; *Eccleſiaſticos* in publicis orationibus *preces fundere pro Regibus, & Imperatoribus*: ei rependo, non ſolum in hac re honorem Regibus & Imperatoribus debitum verſari: & perinde eſſe ac ſi quiſpiam diceret, ſe præcepto de honorandis parentibus abundè ſatisfacere orando pro patre & matre, nec eis opitularetur in rebus ad vitam neceſſariis. Itaque ſicut honorare

parentes eſt illis omnia officia atque ſubſidia Jure Divino & Naturali debita rependere: ſimiliter Reges honorare eſt eorum Legibus politicis, quæ Legi Divinæ & Naturali minime repugnant, neque pietatem evertunt, ut ait Chryſoſtomus, ex animo, & Lege conſcientiæ, & non tantum de facto, ut ait Bellarminus, obtemperare. Profecto S. Hieronymus commentariis in cap. 15. Matthæi ſcribit, *Honorem in Scripturis non tantum in ſalutationibus, & officiis deferendis, quantum in oblationibus, & eleëmoſynis conſiſtere.*

Quartum argumentum eſt, *Conſtantinum Magnum* noluiſſe cognoſcere de cauſis Epiſcoporum, hancque vocem pronunciaſſe, *Vos Dii eſtis à ſummo Deo conſtituti, æquum non eſt ut homo judicet Deos:* idque Bellarminus lib. priore de Clericis cap. 28. refert ex lib. 10. Hiſtoriæ Ruffini cap. 2. Verum etiam atque etiam Adverſarios qui tam ambitiosè hoc *Conſtantini* reſponſum venditant rogo, ut ingenuè & bona fide dicant, utrum ejuſmodi controverſiæ quæ ad Conſtantinum ab Epiſcopis deferebantur, eſſent fori merè Eccleſiaſtici, an mixti? Si erant primi generis, oportet Epiſcopos qui eas ad Conſtantinum deferebant, dignitatis atque officii Epiſcopalis prorſus ignaros fuiſſe, & totum Nicænum Concilium, quoniam eas deferri paſſum eſt, graviter peccaſſe. Quod ſi contendant fori mixti fuiſſe: ergo Epiſcopi qui eas detulerant ad Conſtantinum, totumque Nicænum Concilium optime noverant, Principis eſſe politici de ejuſmodi negotiis & litibus cognoſcere, & ſtatuere, ut Pax Eccleſiis daretur: continuoque Imperatorem in hac parte legitimum eſſe Judicem Eccleſiaſticorum. Sed vociferantur, Conſtantinum earumdem cognitionem repudiaſſe: Contra oppono, hoc ad *Quæſtionem facti* ſpectare, utque ait *Joannes Major* poſt *Joannem de Pariſiis*; *facta Principum erga Eccleſiam quæ à ſingulari devotione, non à debito jure manant, fruſtra & ſophiſticè obtrudi aut trahi in exemplum dogmaticum ad fidem faciendam.*

Certè ſicut Apoſtolus cap. 6. prioris ad Corinthios, cum vellet Chriſtianos à litibus arcere, eis perſuadet, *quod aliquando judicaturi ſint Angelos*, multaque alia ibidem oratoriè *per exceſſum* & *hyperbolen* diſputat ſtatuens; CONTEMPTIBILES QUOSCUMQUE, modò *Chriſtianos* potius eligi oportere, quam Infideles, tametſi neceſſarios & legitimos Judices: pari modo Conſtantinus hoc in loco *Epiſcopos* nuncupat *Deos*: quæ vox eximia quamquam in ſpeciem Epiſcopos laudare videatur, attamen multum habet diaſyrtici, & reprehenſionis, magnoque eſt affinis vituperio: quaſi illis diceret, Quando Deus vos *lumen mundi* & *ſal terræ* conſtituit, ut *inſtar Dei* eſſetis *impeccabiles*, ac *lumine morum* & *vitæ melioris exemplo* omnibus aliis mortalibus *præiretis:* quid *inter vos* altercamini, meque *ad diſſidia veſtra placanda* interpellatis, voſque *homines* plane oſtenditis? Quod ſi ratio Bellarmini vincat, ſcilicet *Eccleſiaſticos à nemine judicari oportere*, quia Conſtantinus illos appellavit *Deos*, atque iniquum ſit,

Deum ab homine judicari: ſequitur à pari & fortiori, *politicos Magiſtratus* quos ſcriptura *Deos* nuncupat Pſ. 81. *Deus ſtetit in ſynagoga Deorum*, &c. à nullo *judicari poſſe.* Profectò me quidem tempus in ejuſmodi paralogiſmis & minutiis confutandis collocare piget, quoniam à Theologia dogmatica penitus abhorrent, quæ tantummodò præceptis fidei conſtituendis uſui eſſe poteſt.

At verò tenendum pro certiſſima regula; Principes Chriſtianos quoties eis aliquid negotii aut diſſidii cum Romanis Pontificibus interceſſit, ſæpe aut *ſolo pietatis intuitu*, aut etiam *pacis* atque *unitatis* Eccleſiæ *retinendæ cauſa*, multa indulſiſſe, & de Jure ſuo receſſiſſe: quod deinceps *Curia Romana* ad ſuum *Dominatum abſolutum* ſtabiliendum avidiſſime rapuit: quæ ratio eſt ut hodie triumphum agat de politicis Poteſtatibus.

Ut autem ſummam mearum rationum defigam, atque unica collectione his XIL. Axiomatibus extremam manum imponam, peroro: Quicquid *directè, evidenter*, & *neceſſitate conſequentiæ*, ex Lege Divina, Naturali, & Praxi Eccleſiæ Catholicæ deducitur, id quidem fide Catholica credi oportet: tantum ergo abeſt ut aliqua Hæreſeos, Schiſmatis, aut erroris nota compungi, aut ulla cenſura juſtè inuri poſſit.

Sed omnia hæc Axiomata quibus orthodoxa doctrina *Gerſonii* & ſcholæ Pariſienſis de limitibus ac terminis utriuſque Poteſtatis continetur, & explicatur, *directe*, *evidenter*, *&* *neceſſitate conſequentiæ* ex Lege Divina, Naturali, & praxi Eccleſiæ Catholicæ deducuntur.

Igitur Fide Catholica credi & teneri debent: continuoque ulla Hæreſeos, Schiſmatis, aut erroris nota compungi, aut aliqua Cenſura juſte inuri nequeunt. Hic à majori & nobiliori parte denominationem capi volo: ne quis Sophiſta in nonnullis apicibus, & particulis horum proloquiorum hæreat, eaſque forſan hoc Syllogiſmo non poſſe comprehendi cavilletur.

Cæterum quando hæc doctrina, de regendis finibus utriuſque Poteſtatis Catholica eſt: quiſpiam forte contendet, eam uni *Gerſonio*, & antiquæ ſcholæ Sorbonicæ adſcribi non poſſe abſque aliarum Nationum Catholicarum injuria. Sed contra reponam, revera eſſe Catholicam, & nihilominus abſque cujuſquam injuria facultati Pariſienſi & Eccleſiæ Gallicanæ privatim attribui poſſe: atque ejus rei cauſam inde repeti oportere, quod poſt abrogatam *veterem & Apoſtolicam diſciplinam*, atque *infallibilem Papæ Monarchiam* contra Jus Divinum & Naturale invectam, & *Imperium Romanum* dilapidatum, cunctæ aliæ provinciæ Europæ, *Galliarum regno dempto*, diviſæ & partitæ fuerint in multos imbelles Principatus, & Dynaſtias: eamque ob rem omnes alias Nationes, *Gallicana excepta*, partim imperii imbecillitate & defectu potentiæ, partim etiam Zelo imprudenti, quoniam Academiæ Pariſienſis lumine

mine & ſale deſtituebantur, coactas fuiſſe *jugum Curiæ Romanæ* ſubire: & continuo etiam Univerſitates quæ deinceps in Italia, Germania, Anglia, Hiſpaniis, &c. inſtitutæ fuerunt, cum *ſub* atque *in illa ſervitute* & natæ & conditæ eſſent, nihil mirum eſſe quod *iſtam ſervitutem* his temporibus perferre, & ad *ſolam normam placitorum Curiæ Romanæ*, & *Bullæ Cænæ Domini* ſapere, vivere, & ſcribere cogantur: Contra quam Academiæ Pariſienſi, & Eccleſiæ Gallicanæ accidit: quæ potentiſſimi atque florentiſſimi Regni opibus, nec non Parlamenti auctoritate obvallatæ, *abſoluta* Curiæ Romanæ *imperia* & *ſervile jugum Bullæ Cænæ Domini* in hunc diem detrectarunt, atque *Apoſtolicam diſciplinam*, & *libertatem Ariſtocratici Regiminis Eccleſiæ* collectim, palam, & publice ſemper propugnarunt: quod aliis Nationibus minime contigit quas Romæ vocant *Pays d'obeiſſance*, quia omnia Curiæ Romanæ imperata in rem judicatam ſponte mittunt.

Epilogus ſuperiorum Axiomatum, innumera Abſurda, & corruptelas ſummatim complectens, quas Romana Curia *per ſuum abſolutum & deſpoticum dominatum in Eccleſiam effudit.*

LI. PRo hujus operis coronide, octo proponam intoleranda Abſurda atque abuſus Juri Divino & Naturali, nec non Praxi Eccleſiæ Catholicæ omnino infeſta, & contraria: quæ quidem ex opinione Curialium *directè*, & *neceſſariò* conſequuntur, bonoſque mores, & Diſciplinam Eccleſiaſticam funditus corrumpunt: & plurimos ab Euangelio amplexando avertunt. Primum dato quod abſoluta infallibilis Monarchia Juris ſit Divini: inſurgit, Eccleſiam alia donatam Poteſtate quam purè miniſteriali ſpirituali, vacua omni dominatu, & Poteſtate cogendi extrinſece: atque Romanum Pontificem non eſſe miniſtrum ſed dominum abſolutum Eccleſiæ ſponſæ Chriſti: contra quam Dominus ipſe pronunciat, dum teſtatur, *ſe veniſſe in mundum ut miniſtraret, non ut ſibi miniſtraretur:* quare ſuos dominari vetat Lucæ 22. *Reges Gentium dominantur, Vos autem non ſic.* Et Apoſtolus 2. Corinth. 4. ſe *miniſtrum* & *ſervum Eccleſiæ* venditat: *Nos autem ſervos veſtros per Jeſum.* Et cap. 1. ad Coloſſenſes: *Cujus Eccleſiæ factus ſum miniſter*: Conſule Axiomata IX. XI. XIV. XV. & XVI.

Secundò infertur, Chriſtum *uni* & *ſoli Petro* donum Conſilii, & gratiam Spiritus Sancti contuliſſe, ſicque *afflatus Divinos*, penes unum Papam ita reſidere ut, quandocumque velit, *inſpiret*, aut *non inſpiret Eccleſiam*, teſte Cardinali *Cuſano* lib. 2. de Concordantia Catholica cap 21. poſt medium. Quam opinionem, ut Bellarminus roboret lib. 1. de Conciliorum auctoritate cap. 18. ſub finem, memorat *Papam inſtar Regis alicujus poſſe totum judicium Concilii*

Generalis irritare, & ad hoc habere aſſiſtentiam Spiritus Sancti. Quocirca lib. 2. cap. 2. cap. 11. aſſerit, *quando Legati Papæ mittuntur ad Concilium ſine ſufficienti inſtructione*, ut factum eſt *Tridenti*, tum *Patres congregatos* in Synodum, ubi de *ſingulis rebus* inter ſeſe *deliberarunt*, debere mittere *Romam* ad impetrandum *infallibilem definitionem*, & *Concluſionem* Papæ, alia autem Lege *Concilium congregatum* non *poſſe infallibiliter ſtatuere.* Quæ multo luculentius confirmantur à *M. Andræa Vallio*, lib. *de ſuprema poteſtate Papæ in Eccleſiam*, parte quarta, initio ſextæ quæſtionis, ubi diſputat, utrum Concilia Generalia à Pontifice Romano non confirmata ſint infallibilia: *Legati Pontificis aliquando* mittuntur ad Concilium abſque ulla inſtructione propter varias & multiplices quæſtiones à Patribus diſcutiendas, *ait*, neque enim tunc Pontifici in promtu eſt ſuam inſtructionem legatis tradere, ut nuper in Concilio Tridentino, in quo variæ contra hæreticos quæſtiones erant agitandæ, factum fuit: & hæc cauſa eſt, cur cum aliquid in eo Concilio eſſet definiendum, de eo prius certior Pontifex à legatis fieret ut ab eo inſtruerentur, ne quid neceſſarium ad rite definiendum omitterent. Hæc illi quæ Hæreticis anſam cavillandi, & decreta Eccleſiæ irridendi præbent: quoniam hic modus procedendi nunquam antea cognitus eſt, atque Oraculo Domini, & praxi Eccleſiæ Catholicæ ſub octo primis generalibus Conciliis uſitatæ manifeſto repugnat: ſiquidem Matthæi 18. Chriſtus pronunciat, *Quod ſi duo ex diſcipulis ſuis conſenſerint ſuper terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre ſuo qui in cœlis eſt: ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum, inquit.* Quo effato ſuam præſentiam atque divinos afflatus non uni ſingulari Monarchæ, ſed pluribus inter ſe conſentientibus ac Communionem ineuntibus, ſi modò in nomine ſuo congregentur, certò pollicetur Dominus: Lege XVIII XXII. XXVI. & XXIX. Axiomata, ubi Eccleſiæ Catholicæ praxim ſub octo primis generalibus Conciliis ſervatum luculenter exhibuimus. Certè quandiu Eccleſia floruit in Oriente, Romani Pontifices hoc ſibi non auſi ſunt arrogare, ſed duntaxat ab eo tempore quo Eccleſia ad paucas Nationes Europæ redacta eſt: dehinc enim omnia negotia & controverſiæ ad Romanam Curiam ut definirentur delatæ ſunt, & ſolus Papa cuncta pro animi ſui arbitrio ſtatuit: quod idem eſt ac ſi primus Præſes Parlamenti ſolus abſque Senatorum conſenſione & conventu Senatusconſulta conderet. Si autem quæ comminiſcuntur vera eſſent, oporteret Eccleſiam non immediatè à Chriſto capite eſſentiali, ſed tantum intermedia Pontificis Romani capitis miniſterialis opera dirigi, atque informari: continuóque ſede vacante Eccleſia à ſuo ſtatu corrueret, neque hic articulus fidei *Credo ſanctam Eccleſiam Catholicam, Sanctorum communionem, &c.* Papa mortuo frequentari poſſet à Chriſtianis. Denique dato quod Papa in diuturnum & gravem morbum incidiſſet, toto tempore quo *Synodus Tridentina* continuavit, profecto abſque

abſque ullo effectu diſſolvenda fuiſſet: quaſi Eccleſia *ſibiipſi non* eſſet *ſufficiens*, & eam Dominus deſeruiſſet *in neceſſariis* contra IIX. XIV. XV. & XVI. Axiomata. Accurrit & praxis Eccleſiæ in *Conſtantienſi Concilio* ubi Patres de rebus fidei ſtatuerunt ante *Martini* V. electionem, & poſtquam creatus eſt Pontifex, Bullam edidit conſentiente & approbante Concilio pro exſequutione articulorum ad fidem ſpectantium, ne quis hic tergiverſetur: qui *uſus* fuit *Eccleſiæ primitivæ*, quoniam Patres Orientalis Eccleſiæ *S. Baſilius*, *Gregorius Nazianzenus*, *Nicænus*, alii de rebus pariter fidei ſtatuerunt in prima Synodo Conſtantinopolitana Oecumenica, abſente *Damaſo* P P. ejuſque legatis qui ad memoratum Concilium invitati & evocati fuerant: item in quinta Synodo Generali idem pariter factum eſt.

Tertio ſi hodie celebrentur Concilia, Epiſcopi non ſunt Judices controverſiarum, & Eccleſiæ principes, ſed tantummodo Papæ conſiliarii, & ſuaſores, non auctores & conditores Legum aut Canonum. Item liberam ſententiæ dictionem non habent in Synodis: quoniam Poteſtas infallibilis, & voluntas abſoluta Papæ, pro omni Synodo, deliberatione, conſenſu, Lege, Canone, & Communione Sanctorum coli, ſervarique debet: ex quo etiam relinquitur Eccleſiam *eſſe ſervam natam Papæ*, quemadmodum Cajetanus impiè & adulatorie perhibet prima parte ſuæ Apologiæ cap. 1. de auctoritate Papæ, & Concilii. Vide Axiomata IX. XV. XVI. XVIII. XXII. & XXVI.

Quarto frequentiam Synodorum non eſſe *ſimpliciter*, & *abſolutè* neceſſariam ad melius, & ſanctius gubernandam Eccleſiam, ad Schiſmata, atque Hæreſes debellandas: contra quam ipſemet *Bellarminus* manifeſta veritate convictus lib. 1. de Conciliorum auctoritate cap. 11. aſſerit, & probatum eſt Axiomate XX. Deinde oporteret Chriſtum Eccleſiam ſponſam, ſi forſan in membris illuſtrioribus laboraret, ut his ſeculis eam graviter laborare videmus, ſanari, atque emendari noluiſſe? Quid ergo ſcelerum quæ corrigi nollet, ſe tam acerrimum ultorem ac Judicem fore pronunciat? Qui etiam *B. Petrum* fraternæ, ſed multo magis Eccleſiæ Catholicæ correctioni ſubjecit? Axiomate XVI. ac neminem in ſua cauſa teſtem, aut judicem ſedere vult? Axiomatibus IX. & X.

Quinto poſita Monarchia Papali tanquam divinitus conſtituta, inducitur octo prima Concilia Generalia, quæ octingentorum circiter annorum decurſu celebrata ſunt, eſſe omnino Schiſmatica atque erronea: quippe quæ Jus commune & Regimen Ariſtocraticum, quo iſta Monarchia penitus evertitur, ſtrictiſſimè perhibeant & conſecrent, Axiomate XXIX. Quam verò impium ſit hoc non dicam publicè profiteri, ſed apud ſe cogitare, adverſariis ipſis æſtimandum relinquo: quoniam Eccleſia Catholica non modò illas Synodos Generales primas poſt Euangelium ipſum perpetuo ſuſpexit, *can. Sicut ſancti Euangelii. diſt.* 15. *& can. Sancta octo. diſt.* 16. verumetiam tenuit quicquid

unquam

unquam purioris & ſanctioris vitæ ac Regiminis in Eccleſia excelluit, ſub illis octo primis Generalibus Conciliis potiſſimum floruiſſe: cujus rei teſtes ſunt Martyres, ſanctique Patres ac innumeri Doctores, qui non aliam ob cauſam in *dypticha Eccleſiæ*, hoc eſt, in *Canonem Sanctorum* relati ſunt, quam quod in Lege Euangelica ſecundum Regulas, & Decreta illorum Conciliorum rigidiſſimè vixiſſent, atque Eccleſias ſibi creditas gubernaſſent.

Sexto ex Juris communis, & Ariſtocratici Regiminis abrogatione, uberrima ſeges & ſylva omnium malorum, & calamitatum in Eccleſia luxuriavit: qua de re inter plurimos alios *S. Bernardus*, *Durandus Speculator* quondam auditor Rotæ & Mimatenſis Epiſcopus, *Gerſonius*, permultique alii auctores nullo modo ſuſpecti lamentantur. Procul dubio Curia Romana, iſto abſoluto Dominatu nixa omnium hominum ſtatus, conditiones, atque Ordines mirabili artificio, & velut quadam fatali & fortunata catena ſibi devinxit, atque potentiſſimè ad tutelam omnium abuſuum, quos largiſſimè effundit & propagat, armavit. Quem etiam in finem legatos, & Nuncios ſuos ſedulò quocumque terrarum *obtentu fidei* & *religionis tuendæ* ablegat. Ex quo uſuevenit, ut hodie Chriſtiani Principes Regimen ſui ſtatus atque imperii ſæpe ad privatum commodum & utilitatem Papæ temperare, & moderari cogantur. At verò opera diſpenſationum atque exemptionum Presbyteros Epiſcopis, Epiſcopos Metropolitis, Metropolitas Primatibus, Monachos ſuis Abbatibus, Abbates & Monachos ſive Regulares Epiſcopis ſuis ſubduxit, atque abſtraxit, ut idem queritur *Bernardus* lib. 3. de Conſideratione cap x. juxta *Gerardi Voſſii* recenſionem Romæ editam, & Clementi VIII. nuncupatam. Præterea cum olim Monachi ſive Regulares ſtudio vacandi contemplationi in ſeceſſu & ſolitudine procul ab urbium amœnitate & illecebris habitarent: tandem Curia Romana ut multa hominum exemptorum ſodalitia haberet ad manum, qui inſtituta & commoda ejuſdem ſedulò propagarent & defenderent, ſtatum atque diſciplinam Monaſticæ & Regularis diſciplinæ cum Eccleſiaſtica Hierarchia funditus evertit, inſtitutione Privilegiatorum qui in hominum luce & frequentia habitant, Secreta omnium familiarum perrimantur, ſuntque negotioſiores ipſis hominibus ſecularibus. Hercle magnum eſt *abſoluti Imperii* Arcanum, habere in omnibus diœceſibus & provinciis, innumeros homines fiduciarios ab Epiſcoporum atque Magiſtratuum politicorum Juriſdictione exemptos; qui *tanquam aures, oculi, & manus Curiæ Romanæ*, ejuſdem imperata ubique terrarum exſequutioni demandent. Quid dicere opus, Simoniacas Reſignationes in favorem cum ſuo maximo quæſtu adinveniſſe, atque in Jus ordinarium hodie transformatas, quibus eluendis Reſignationibus, *abſoluta Poteſtate Papæ* opus neceſſariò fuit: quoniam ſacris Canonibus nominatim cautum eſt, ne quis ſibi ſucceſſorem deligat, Axiomate XXXIII. Qua ex putri ſcaturigine manarunt etiam *Gratiæ exſpe-*

exſpectativæ, *Mandata Pontificia*, *Reſervationes*, *Regreſſus beneficiorum* poſt *reſignationem*, *Commendæ*, *fiduciæ*, *permutationes*, *penſiones* præſenti quoque pecunia *redimibiles*, *Annatæ*, Clericorum defunctorum *ſpolia*, ac reliquæ beneficiorum incompatibilium in una atque eadem perſona innumeræ *diſpenſationes*, cæterique *abuſus*, & *peſtes* ex corrupto hominum, & præſertim Adulatorum & Ambitioſorum judicio promanantes, Axiomate XII. quos abuſus Patres Synodi Conſtantienſis & Baſileenſis magna ex parte antiquare decreverant, & hinc motus & convitia Curialium adverſus hæc duo ſanctiſſima Concilia. Porrò ex perſuaſione, quod *Papa* ſit *Ordinarius Ordinariorum*, *Epiſcopus Epiſcoporum*, *Dominus* & *Monarcha abſolutus infallibilis*, atque eadem polleat Poteſtate *cum Chriſto* in Eccleſiæ gubernatione, omnibus ambitioſis & delicatulis propoſitum eſt, non quidem *ad normam Euangelii*, & *Canonum* ſubducta vitæ ratione ſeveriſſime vivere, atque uno mediocri contentum eſſe beneficio, in eoque reſidere: ſed in capturam plurimorum Sacerdotiorum opimorum venire, magnamque meſſem Privilegiorum atque immunitatum emetere quod *Mare magnum* vocitant: quibus incœptis Poteſtas Epiſcopalis, *Hierarchicus Ordo*, Jus commune, *Ariſtocraticum Regimen*, omniaque Divina & humana Jura *eo prætextu* evertuntur, *quod Papa errare non poſſit*, atque homines iſtis imaginariis diſpenſationibus ſecuros coram Chriſto judice efficiat: quaſi idem ſit *Papæ* & *Chriſti tribunal*, ut impie prædicant: cum hoc intelligi tantum debeat, *clave non errante*, ſicut omnes docent Theologi. Accedit inſuper *Chriſtum* judicare *de occultis*, *Papam* vero & *Eccleſiam* de *externis*, & *notis duntaxat*. Et hæ ſunt artes & fabricæ quibus Curia Romana *ſpiritualem miniſterialem Statum Eccleſiæ* in *Regnum Temporale* tranſmutavit: proque charitate & dilectione *Dominatum Tyrannicum*, atque *odium* venditavit, unde tot Schiſmata, & Hæreſes emerſerunt. Quid amplius memorem, illam ſic Cardinales ſupra omnes Epiſcopos evexiſſe, ut *humana Privilegia* multo pluris hodie fiunt præſertim Romæ, quam *Jura immobilia Epiſcoporum* quæ Lege Euangelica conſecrantur. Unde evenit ut jam nullus *Rex* aut *Princeps* exiſtat, qui non in maxima parte beneficii reponat, ſi modo pro aliquo homine cui impenſius gratificari velit, *galerum Cardinalitium* à Papa emereri valeat: ſed quamprimum id conſequutus eſt, illi ipſi pro quibus *Cardinalatum* impetrarunt (ô prodigioſa & inaudita Metamorphoſis!) ejus ſubditi eſſe deſinunt, fiuntque *homines ligei* Curiæ Romanæ: cujus omnes uſurpationes & ſtatum temporalem contra Regem benefactorem, & patriæ ſuæ Jura mordicus tuentur, totumque Clerum ad has factiones ſuas conantur pertrahere, ut obſervatum eſt Pariſiis in Comitiis trium Ordinum Franciæ Anno 1615. ſub infirma Regis ætate. Equidem Cardinales non modò omnibus primis officiariis Regni, & Coronæ, verumetiam regii ſanguinis Principibus ſeſe ante ponere ſolent,

eamque ob cauſam anno 1610, quo *Ludovicus* XIII. Rhemis inauguratus eſt, Cardinalis *Joyeuſa* anteire & ſedere voluit ſupra primum regii ſanguinis Principem: Attamen certum eſt, illos in Politicis Conventibus Regni nullum aliud Jus, aut ſedis vel loci prærogativam habere, quàm quod eis à Rege aut Principe, velut civibus, & membris Reipublicæ ultro & gratuitò indulgetur, *quamvis ſua regnent in aula.* Quæ à me nullo odio, ſed ad regendos fines utriuſque Poteſtatis commemorantur, Deus mihi teſtis eſt. Cæterum Curiæ Romanæ mos eſt ſub fortibus atque ſtrenuis Principibus, validoque regimine ſimulare & diſſimulare: deinde verò in ætate infirma & pupillari Principum, quando Regimen propter diverſa partium ſtudia titubat, factiones conſerere ad magnos progreſſus faciendos, eamque ob rem homines Religione injecta atque interminationibus Cenſurarum territare, ſicut monimentis Hiſtoriarum, ipſoque uſu quotidiano compertum habemus. Porrò ex hac Cardinalium inſtitutione, & luxus & faſtus mundanæ ſapientiæ in Eccleſiam altiſſimè effuſus eſt. Nam eo ipſo quod Romæ æquantur Regibus, nullis quantumvis opibus immenſis habentur impares aut incapaces, & hinc illæ omnium Eccleſiarum lacrymæ, & populationes illis ornandis atque ſaturandis. Quid præterea referam, Epiſcopos, quamquam ſint divinæ inſtitutionis, & legitimi Apoſtolorum ſucceſſores ita præ his Curiæ Romanæ Principibus vileſcere, præſertim Romæ, ut nihil pene fiant: quia, ut ait *Bartolomæus Carranza* Dominicanus Hiſpanus, ſunt velut *Anteambulones*, & *viatores Cardinalium.* Cum ergo hæc abſoluta Monarchia, *mutando quadrata rotundis, & rotunda quadratis*, ut ait *Joannes Major*, tantam hominum multitudinem, quaſi vinculo ſtrictiſſimo ſibi devinciat, quid mirabile, innumeros homines partim ex fallaci judicio, partim rerum ſuarum privatarum faciendarum deſiderio, *quia nemo aliter vivit Romæ*, iſtum *abſolutum Dominatum Papæ* ſupra Jus Divinum & Naturale efferre, atque illos qui contra ſentiunt, aut *de emendandæ Eccleſiæ neceſſitate* hiſcere audent, velut *Hæreticos*, *Schiſmaticos*, & *Perduelles* inceſſere, atque omni ope & conatu Reges, & politicas Poteſtates in eos incendere? quod *expertus* loquor.

Septimò *Durandus Speculator*, lib. de modo habendi Concilii Generalis, prima parte, *Rubrica de Exceſſu Cardinalium, & Curialium contra Prælatos*, juxta editionem Lugdunenſem Joannis Criſpini anno 1531. Item *Gerſonius* Tractatu de Auferibilitate, conſideratione octava, ſcribunt, iſtam *abſolutam Monarchiam* Græcis præbuiſſe occaſionem deſciſcendi ab Eccleſia Romana: Proverbium, ait *Durandus*, eſt vulgare, *Qui totum vult, totum perdit*: Eccleſia Romana ſibi vendicat Univerſa, 93. diſt. can. Diaconi ſunt: Unde timendum eſt ne Univerſa perdat. Nam ſicut Salomon ait Proverbior. 30. *Qui multum emungit, ſanguinem elicit.* 4. diſt. can. Denique: Sicut habetur exemplum

plum de *Eccleſia Graecorum*, quæ ex hoc *ab Eccleſiæ Romanæ obedientia dicitur receſſiſſe*. Equidem iſte Potentatus & corruptiſſimi mores Eccleſiaſticorum ſunt in cauſa, horreſco referens, ut permulti *tacitè* Chriſtianam religionem *abjurent*, omniaque hodie plena ſint *Deiſtarum*, ut vocant: & his annis quidam *Cæſar Vaninus Neapolitanus*, cum decem aut undecim aliis ſodalibus ſeſe in Gallias, Germaniam, Angliam, & Hiſpanias contulerunt, ut iſtam impietatem diſſeminarent, tumque demum ille meritas ſuæ impietati pœnas debitas exſolvit, quia anno 1618. Arreſto Curiæ Parlamenti Tholoſani vivus Tholoſæ eſt uſtulatus, neque unquam errorem ſuum abjurare voluit. Omitto eundem dominatum cauſam præbuiſſe *Luthero* Schiſmatis faciendi, ac permultos eandem ob cauſam hodie in ſuo Schiſmate obdureſcere: palamque circumferri maximam partem hominum *colorem & prætextum Religionis* hodiè obtendere ut expeditius res ſuas faciant, & dominentur in mundo. *Oportet quidem hæreſes eſſe*, 1 Cor. 11. *Sed væ per quem ſcandalum venit*, Matthæi 18. ubi de ſcandalo dato, & activo, deque illis ſermo eſt qui oves errantes ſimplicitate, & manſuetudine Chriſtiana per *actus hierarchicos* ad ovile Chriſti non reducunt, ſed *nimium auſterè imperando fugant ab Eccleſia*, Ezechiel. 34. Et quoniam in mentionem Schiſmatis incidimus, obiter notandum, nemini unquam ulla de cauſa licitum *ab Eccleſiæ ſinu & unitate* diſcedere: atque *nævos Eccleſiæ* tanquam *optimæ parentis* animo filiali à nobis patienter ferri oportere: ita ut charitate, pace, & unione ſervata, *emendationem* deſiderare, & quantum in nobis ſitum eſt procurare, ac potius mortem millies oppetere, quam *Matrem optimam* deſerere, aut inhoneſtius tractare debeamus. Enimvero more Prophetarum Veteris Teſtamenti humillimè à Deo petere debemus, ut *rorem* ſuum *de cælo* effundat, nubes *gratiam emendationis* pluant, & terra *ſanctiſſimam diſciplinam* germinet ac fruticetur. Hoc ſi Lutherus, Calvinus, & alii feciſſent, Curiamque Romanam ab Eccleſia ſecreviſſent, jam, ut opinor, Eccleſiam integram, & melius emendatam, non fœdis Schiſmatibus, atque erroribus laceram, & cruentatam haberemus, & lugeremus. Certe ut aliàs obſervavimus, *Schiſma multo* eſt *periculoſius* ipſa *hæreſi*, Axiomate XIV. Octavo *abſoluta temporalis Monarchia Gregorii* VII. quam *Eugubinus*, *Steuchus*, *Baronius*, *Bazzius*, *Carrerius*, *Bellarminus*, *Becanus*, *Suarez*, aliique innumeri tam animoſe propugnant, funditus adverſatur *Charitati*, *Paci*, & *unitati Eccleſiæ*, quæ tamen *finis* eſt *omnium Præceptorum*, *Legum*, & *actionum humanarum*, Axiomate IX. Cunctos enim Reges atque Principes Chriſtianos tacite in ipſam Eccleſiam, atque odium Eccleſiaſticorum, necnon ad Schiſma faciendum invitat: utque *Joannes de Pariſiis* docet initio libri *de poteſtate Regia & Papali*, obſtaculo eſſe poteſt infidelibus quominus Chriſtianam religionem amplectantur. Certè Rex Angliæ quem *Joannem ſine terra* vocant, cum

 Stepha-

Stephanum Langetunum Cardinalem, natione Anglum recipere nollet in Cantuarienſem Epiſcopum, quia contra Canones Romæ *Innocentio* III. imperante electus eſſet, tandem Cenſuris verberatus eſt ab *Innocentio* III. qui præterea *Philippum Auguſtum* Franciæ regem contra regem Angliæ excivit: hicque ut iſtam tempeſtatem à ſuo capite propulſaret, *Rex Apoſtolicus* evaſit, quia regnum Angliæ in feudum *Innocentio*, & Eccleſiæ Romanæ oppigneravit: cumque nihilominus gravibus cladibus poſtea affectus fuiſſet, pœnitentia ductus quod Regnum ſuum ita mancipaſſet Curiæ Romanæ, Chriſtianam religionem ejurare voluit, ut *Matthæus Pariſienſis* docet in hiſtoria Anglicana. Heu! quotuſquiſque Principum audiens, *Papam Jura ſimul terreni & cæleſtis habere imperii, atque dominium gladii materialis, omneſque Reges, & populos Chriſtianos ad illius nutum debere arma expedire & recondere, diſt.22. can. omnes, & Extravagante: unam ſanctam, de majoritate & obedientia*, & ſigillatim docetur à *Bellarmino* cap. 19. adverſus *Barclaium*, quotuſquiſque, *inquam*, velit ea lege in Eccleſiæ caſtris militare, ut ex Domino fiat Vaſallus & Miniſter Papæ: & niſi eidem ad nutum obtemperet, de regio Throno detrudatur, aut ſi detrudi nequeat, furori ſicariorum & percuſſorum mactandus exponatur? Hoc enim ex eodem libro *Bellarmini* contra *Barclaium* clariſſimè inducitur; item ex *Becano* quæſtione 3. Controverſiæ Anglicanæ, *Suare* contra Regem Angliæ lib. 6. defenſionis cap. 4. numero 18. Directorio Inquiſitorum 3. parte, quæſtione 31. Commentario 80, de quibus actum eſt Axiomate XXXVI. & XXXIIX. Deus immortalis! quotuſquiſque Gallorum, niſi omnem humanitatis ſenſum cum facultate loquendi forſan exuerit, ſibi à voce & lacrymis temperarit poſt duos Galliæ Reges hac exſecranda doctrina interemptos, *falſo prætextu*, quod fautores eſſent Hæreticorum? Item poſt plurimas Aſſaſſinorum petitiones adverſus innocentiſſimam ætatem *Ludovici* XIII. eò quod Edicta & fœdera parentis ſui ſervaret? poſt incredibiles factiones, & motus ad regiam auctoritatem etiam in Conventu trium Ordinum regni Pariſiis opprimendam? Procul dubio, ſi ſolus *Papa* eſt *abſolutus infallibilis Monarcha Eccleſiæ*, & ſupra *Generale Concilium*, ut Curiales vociferantur, & forte fortuna contingat, Romanum Pontificem Cenſuras in aliquem Regem diſtringere, ut olim Bonifacius VIII. in Philippum Pulchrum, Julius II. in Ludovicum XII. Sixtus V. in Henricum III. & IV. Certè Principes Cenſuris appetiti nulla ratione aut via ſeſe ab ejuſmodi Cenſuris per appellationem, aut oppoſitionem tueri, aut expedire poterunt: ſed eis continuò mandatis Papæ erit parendum, vel Schiſma faciendum: propterea quod *viam Appellationis* ad *Concilium Generale*, Bulla Cœnæ Domini penitus intercludit: *Interceſſionis* autem *remedium* planè ſupervacaneum aut impoſſibile foret inter tantas novorum Ordinum miſſiones, & factiones, quæ univerſum populum à ſuis Parœciis

rœciis atque ordinariis Paſtoribus abducunt, & abſolutam Papæ potentiam cui ſoli obtemperant per exſequutionem Bullæ Cœnæ Domini exemplo Jeſuitarum certatim ſtabiliunt: hocque ut proclivius abſque ullo impedimento conſequantur, ſcholæ Sorbonicæ famam & exiſtimationem magno conatu falſis rumoribus contaminant & lacerant: adeò hominibus *quæ ſua ſunt*, *non quæ Chriſti*, quærentibus hodie exoſa eſt Veritas! Cæterum ſublato naturali *Appellationis* aut *Oppoſitionis* remedio, ac munimento Reges, & Principes Chriſtianos Schiſma potius facturos quam *abſolutum* Curiæ Romanæ *imperium* laturos, nemo rerum humanarum adeò expers eſt, quis non apprime videat, atque ex *Henrici* VIII. regis Angliæ Schiſmate evidenter colligat, doctrinam de *abſoluta* Papæ *Monarchia* Euangelii *ſale*, hoc eſt, *moderatione* & *manſuetudine Legis gratiæ* & *Poteſtatis miniſterialis ſpiritualis* Eccleſiæ condiri ac temperari oportere. Annon jam multo magis ex uſu Chriſtianæ religionis foret, poſt tot, tantaſque lethales plagas Chriſtianæ religioni inflictas, poſt Orientalis Eccleſiæ, Germanicæ, Suecicæ, Danicæ, Anglicanæ, Scoticæ, Polonicæ, Hungaricæ, Bohemicæ, Tranſſylvanicæ, atque aliarum provinciarum ab Romana Eccleſia *deceſſionem*, & mundum ad *indifferentiam* quandam *Religionum* præcipitatum, iſtam *immanem Tyrannidem abſoluti*, & *penè* temporalis *Regiminis* mitigare, & immutare, quam ſic mentes hominum exacerbare, irritare, & ab Eccleſiæ Catholicæ & Religionis Chriſtianæ ſinu longius fugare, irritumque & inanem *Chriſti triumphum* de Diabolo & Inferno prorſus efficere? Dicant amabo, num multo magis fidei Catholicæ expediret hodierna die Papam libere & ſuaviter juxta *regulas Ariſtocratici Regiminis*, & *Poteſtatis miniſterialis ſpiritualis* octo primis generalibus Conciliis conſecratas omnibus Chriſtianis Nationibus præſidere: atque etiam cæteras gentes infideles, moderatione ſuaviſſimi Regiminis ad nomen dandum Euangelio invitare & allicere, quàm uni aut alteri duntaxat provinciæ Europæ abſolute dominari? Cum certiſſimum ſit, Dominum voluiſſe *Chriſtianam Religionem doceri* & *ſuaderi*, non *abſolutè imperari* & *cogi*? Saltem libellus Plutarchi *de* Utilitate capienda *ex Inimicis*, nos de ſemita in viam rectam debet reducere. O bone Jeſu! qui pretioſo ſanguine tuo non corruptibilibus auro & argento humanum genus redemiſti, te etiam atque etiam per viſcera miſericordiæ tuæ obſecro, ut nobis in ſole meridiano turpiter cæcutientibus ac *Dominatum temporalem* loco *ſpiritualis* MINISTERII affectantibus, ſic gratiæ tuæ collyrio mentis oculos linire, & ſanare digneris, ut tandem aliquando reſipiſcamus, & quæ ſunt tuæ Voluntatis ac Inſtituti verè, & ex animo recognoſcamus, amplectamur, exequamur, dignoſque fructus pœnitentiæ faciamus.

Cæterum mea oratione ad Chriſtianæ Reipublicæ Principes converſa, hanc

Apologiam pro *Gerſonii* & ſcholæ Pariſienſis doctrina, & placitis, ejuſdem *Gerſonii* eximia clauſula finire operæ pretium eſt ſecunda parte libri *de Examinatione doctrinarum*, quinta Conſideratione: P*rovidendum eſt ſedulò per Rectores univerſitatis*, ait, *ne ſtudium Theologicæ veritatis depereat, ſed alicubi reſideat velut in fonte, alioquin timendum eſt, ne ſuperſeminentur Hæreſium Zizania, propter varietatem tot capitum, tot inſuper paſſionum diverſarum unde multiplicatio ſequitur judiciorum: ubi ſi deſit recurſus ad Theologos non depravatos & in unum collectos, quis oro providebit? Si dixerit aliquis, fiet recurſus ad ſedem & Curiam ſummi Pontificis, non negabimus hoc, ſi Theologia illic habuerit duos doctores non partiales, non ſeductos, non faſtuoſos, non quæſtuoſos, aut invidos; non Poteſtati ſeculari, non ſpirituali pluſquàm Veritati faventes: alioquin tolerabilius eſſet nullos habere, quam tales pati.* Hæc ille vir optimus & ſanctiſſimus ſalutaria Concilia Chriſtianis Principibus parabat. Certè niſi Reſpublica Veneta doctos habuiſſet Theologos, permagnum erat detrimentum acceptura *Interdicto* P*auli* V. Anno 1605. Itaque tam ſapientis Reipublicæ exemplo cæteri Principes Chriſtiani ſapere diſcant. Quod autem dolet *Gerſonio*, in Curia Romana *vix duos reperiri poſſe doctores non partiales, non ſeductos, non faſtuoſos, non quæſtuoſos, aut invidos, non ſeculari, non ſpirituali Poteſtati Papæ pluſquam Veritati faventes*: certiſſimum eſt, imo verò ab illo tempore Theologia tota penè abſorpta & captiva in ſcholas Jeſuitarum, ſic conjecta eſt, ut prorſus impoſſibile ſit, inde unum aliquem *radium Veritatis* & *auxilium* haurire, præſertim in figendis, & conſtituendis finibus utriuſque Poteſtatis, & debellandis Curiæ Romanæ uſurpationibus, & corruptelis: quod maxime neceſſarium eſt ad Regimen Chriſtianæ Reipublicæ optime conſtituendum, utque *Pax æterna* inter *Sacerdotium* & *Regnum* afferatur, atque horrida bella, quæ poſtremis Mundi temporibus ex confuſione utriuſque Poteſtatis bacchari debent, ſaltem retardentur, ſi modò in totum propter hominum iniquitatem & malitiam, nequeunt impediri.

Quod ſi hæc Axiomata ex ſcholæ Pariſienſis & *Joannis Gerſonii* firmamentis deprompta, *ad veritatem*, non *ad ſpeciem* & ad famam popularem; *dogmaticè*, non *Rhetoricè*; *Analyticè*, non *Sophiſticè*; ſigillatim, non *paſſim* & *collectim* aggeſtis cavillationum & convitiorum plauſtris impugnentur ab Adverſariis, valde quidem ſudabunt, hoc certò ſcimus: quoniam illos antea *Legem Divinam* & *Naturalem* cum univerſalis Eccleſiæ praxi labefactare oportet, quam in hanc indiſſolubilem proloquiorum catenam invadere & perrumpere queant. Ut autem eo ſe referat, unde initio progreſſa eſt noſtra oratio, ego hîc iterato Proteſtationem editam à me ſub finem Præfationis hujus Apologiæ impendo atque inculco.

Domine,

Domine, libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua doloſa, Pal. 119.

Aufer à me opprobrium & contemptum, quia teſtimonia tua exquiſivi.

Redime me, Domine, à calumniis hominum ut cuſtodiam mandata tua, Pſal. 118.

F I N I S.

Analyſis

Analyſis Tractatus Gersonii de Vita ſpirituali Animæ.

Argumentum.

1. *Cauſa hujus ſcribendæ* Analyſeos, *& de ejuſdem affinitate cum* Apologia *mea pro Eccleſiæ & Concilii auctoritate.*
2. *Diviſio totius Operis, & de lectionibus, quas olim Doctores Pariſienſes ante inventam Typographiam facere ſolebant ad diem S. Euphemiæ.*
3. *Omnem veritatem, bonitatem, pulchritudinem, potentiam, ſcientiam, juſtitiam, & obligationem creatam, pendere à conformitate cum prima veritate, bonitate, pulchritudine, potentia, ſcientia, juſtitia, & obligatione increata.*
4. *Lectione ſecunda queritur* Gerſonius, *ex ſuaviſſimo jugo Chriſti & Lege gratiæ, ac perfectæ libertatis, Jugum duriſſimæ ſervitutis effici.*
5. *Quænam Lex* purè & appropriatè *ſit Divina, & quæ Leges cenſendæ ſint Divinæ, & quæ Humanæ.*
6. *Quo ſenſu omnia principia Legis Naturalis dici poſſint ad Legem Euangelicam pertinere, atque Juris eſſe Divini poſitivi.*
7. *Quidnam ſit Lex pertinens aut non pertinens ad Legem Divinam & Naturalem.*
8. *Solum Deum poſſe obligare* ad mortale peccatum: *& de Peccati definitione ex* Auguſtino.
9. *De Scripturæ teſtimoniis quibus Poteſtas Superiorum in ſubditos innititur, & quantam vim habeant, & obligent* in foro Conſcientiæ & Politico.
10. *De juſta Paſtorum authoritate in ferendis Legibus, ut obligent ad Mortale.*
11. *Papam, Epiſcopos, Reges, & Principes Chriſtianos, quanquam ſint* Juris Divini & Naturalis præcones *atque* interpretes; *nihilominus* veros *eſſe* Legiſlatores: *& revera Leges & Canones condere in Synodis, tametſi Jus Divinum & Naturale explicent.*
12. Gerſonius *calumnias contra Doctrinam ſuam paratas præſagivit, & propulſavit.*
13. *Qua ratione Leges humanæ dici poſſint* Indifferentes, *quando* neceſſariam *habent* connexionem *cum* Lege Divina.
14. *Dilutio argumentorum contrariorum, & primum* Almaini *exiſtimantis,* Papam *quatuor in Caſibus poſſe obligare in* Conſcientia.
15. *Argumenta* Dominici à Soto *Dominicani adverſus principia* Gerſonii *confutantur.*
16. *Doctrina* Gerſonii *ab argumentis* Bellarmini & Franciſci Suaris *vindicatur.*
17. *Quænam inter Theologos habenda ſit* communis Opinio, *quæ* probabilis, *quæ* temeraria & ſcandaloſa.

APOLOGIA PRO JOANNE GERSONIO.

ANALYSIS TRACTATUS DE VITA SPIRITUALI ANIMÆ.

I. QUando in ſtudium defenſionis *Cancellarii Pariſienſis* contra illius obtrectatores incumbimus: etiam pretium eſt, videamus, quo Jure, quave Injuria nonnulli eum criminentur, *quaſi Eccleſiæ Prælatis & politicis Principibus*, quæ omnium eſt calumniarum maxima, *Juſtam Legum ferendarum Poteſtatem eriperet.* Hoc enim *Gerſonio* viro quidem Sanctiſſimo, & uni veritati indagandæ addictiſſimo vertunt opprobrio: & illum ejuſque ſcripta proclivius in invidiam rapiant, ſicque ab lectione *Operum Cancellarii* homines pios avertant. Verùm quàm hæc falſa ſint, ut pateat, conſtitui *Analyſin* aliquot capitum & corollariorum *Tractatus Gerſonii* de *Vita Spirituali Animæ*, quibus ſuæ ſententiæ fundamenta explicat, & *de Poteſtate Legum ferendarum* diſſerit, enodare: atque ejuſdem principia & rationes cum firmamentis & reſponſionibus Adverſariorum ſincere & candide, ut Theologum decet, componere, quo Veritas eluceſcat; præſertim verò quòd hic Tractatus magnam habeat affinitatem cum mea *Apologia* in ea parte qua ego diſputo, Quouſque & quantum *Leges, Cenſuræ, Bullæ, Decretales*, atque alia *humana Inſtituta* obligent in Conſcientia, Axiomatibus III. IV. IX. & X. cum Obſervationibus: cujus rei cognitio his temporibus quo *de Regum & Principum Chriſtianorum abdicatione* tam periculosè diſſeritur, eſt Theologis perneceſſaria.

II. Porrò hic eruditiſſimus *Tractatus* de *Vita Spirituali Animæ* diſtribuitur in ſex Lectiones, quod nomen *Lectionis* à Scholæ Pariſienſis more ortum habuit, quoniam olim Doctores Theologi die S. Euphemiæ ſolebant quoſdam Tractatus ſacræ Scripturæ explicandos ſuſcipere: eamque ob cauſam, & no-

men & Privilegia Doctoris *Regentis*, ut appellant, emerebam, *Baccalaurei* autem libros Magiſtri ſententiarum publicè interpretabantur, quibus quadriennio explicatis *gradu Licentiarum* donabantur. Quæ conſuetudo interpretandi ſacræ Scripturæ Tractatus, ab eo tempore à Doctoribus noſtris eſt intermiſſa, quo uſus artis Typographicæ cœpit increbreſcere: cujus beneficio libri Patrum atque Doctorum qui antè à paucis, idque magno cum ſumptu & labore patebant, communes omnibus effecti ſunt. Cæterùm *Gerſonius* hoc *Opuſculum* Cardinali *Alliaceno* præceptori ſuo propterea nuncupavit, quòd *Alliacenus* ejuſmodi lectionibus *Gerſonii* dum eas haberet, ſedulo interfuiſſet; eumque rogat Cancellarius, ut meminerit, *aliam eſſe rationem eorum* quæ *inter docendum* dictantur *Scholaſticis*, *& Tractatuum* qui *in ſeceſſu* operosè *atque* politè *lucubrantur*. Prima lectio conſtat Procemio, & 12. Corollariis. In Præfatione hoc Thema toto Opere enodandum ex capite 17. Actorum proponit: *In Deo vivimus, movemur & ſumus*; conformiterque ad hunc ſolemnem verſum de *Quadruplici Vita animæ rationalis* velitatur: nimirum de *Vita naturali* quæ eſt *fundamentum gratiæ*, de *Vita actionis meritoriæ* & *confirmationis* ſtabilitæ *in gratia*. Et hinc captat occaſionem diſputandi de iis quibus homines *Vita gratiæ*, & *æterna fælicitate* privantur: & continuò etiam demonſtrandi, *Quando* & *quatenus* Leges *vim* habeant *obligandi* ad *mortale*; idque eſt, quod ſolùm hac Analyſi tractandum inſtitui cæteris omiſſis, quæ ad illam rem nihil faciunt.

III. Undecimo corollario primæ lectionis primum principium ſuæ ſententiæ ita defigit: *Omnis*, inquit, *rectitudo moralis* reſultat *ex conformitate* & *convenientia voluntatis humanæ* & *actuum ejuſdem cum Lege* & *Voluntate Divina*, quemadmodum *Actus humani exteriores* non dicuntur *boni*, niſi *per conformitatem* ad *actus interiores elicitos*. Ex quo infert, *nihil eſſe verum*, *ſanctum*, *juſtum*, *potens*, *pulchrum*, *honeſtum &c.* niſi quatenus *primæ Veritati*, *ſanctitati*, *juſtitiæ*, *potentiæ*, *pulchritudini* & *honeſtati convenit*: hocque ipſum antiquos docuiſſe aſſerentes, *nihil* eſſe *verum*, niſi *à prima Veritate*. Quod argumentum fusè tractatur à Cardinali *Alliaceno* præceptore *Gerſonii* Lectione prima lib. 1. ſententiarum, ubi docet, *omnem Veritatem*, *bonitatem*, *pulchritudinem*, *potentiam*, *ſcientiam*, *juſtitiam*, & *obligationem creatam*, naſci *ex conformitate* quam habet *cum prima veritate*, *bonitate*, *pulchritudine*, *potentia*, *ſcientia*, & *obligatione increata*. Et hæc de prima lectione.

IV. Secunda conſtat Exordio, & ſeptem Corollariis: in Exordio differit, *qualis* ſit *illa Lex*, cujus tranſgreſſio *Vitam ſpiritualem* adimit (quam *Baptiſmus Spiritus Sancti* confert) atque *Mortis æternæ reum* facit: hancque *Diſputationem omnium* eſſe *utiliſſimam* docet: eamque ob rem Deum dixiſſe Judæis Deut. 4. *Hæc eſt enim Sapientia veſtra* & *Intellectus coram populis, ut audientes univerſi præcepta hæc dicant, En populus ſapiens & intelligens, gens ſancta, nec*

eſt

eſt alia natio tam grandis &c. Itaque concludit *Gerſonius*, ex Ignorantia Legis Divinæ *multas* ſuboriri *turbationes* in *Politiis* tam *Eccleſiaſticis*, quam *temporalibus*, atque *in hominum Conſcientiis* ſcrupulos *haud contemnendos*, & *contemptus temerarios naſci.* Fit inſuper, quoniam ignoratur *Virtus Legis Divinæ*, ut frequenter irritum *mandatum Dei* reddatur *propter Traditiones hominum*: & de *levi jugo Chriſti*, & *Lege libertatis* jugum ferreum & onus grave *premens cervices Chriſtianorum* efficiatur: dum ſcilicet aliqui *ſuas* omnes *Leges*, *ſuas Inſtitutiones*, *ſuas Regulas & ſtatuta* volunt accipi, *ſicut præcepta Legis Dei* ad *æternæ mortis interitum*, ſi prætereantur. Has verò *Traditiones hominum*, quis cunctas dinumeret in *Canonibus Summorum Pontificum*, in *Conſtitutionibus Synodalibus Provinciarum* aut *Diœceſium*: in *Regulis religionum*, in *Univerſitatum*, *Collegiorum*, & *Eccleſiarum ſtatutis*: in *edictis Imperatorum* & *Principum*; in *plebiſcitis Communitatum*: Quarum plures ſunt excommunicatione latæ ſententiæ; aliæ ſub interminatione Divinæ indignationis, aliæ *ſub voto*, aliæ & ferè omnes *ſub Juramenti* aut *fidelitatis debito* ſtringunt, & obligant. Quòd ſi *Adam* vir talis & tantus *unicum diſciplinæ præceptum* habere in illo corruit: nos inter innumerabilia poſiti qualiter evademus? vix poteſt imbecillitas noſtra Divinas Leges ad numerum parvum gratuita ſua benignitate reductas implere: Viam igitur obſitam *tot ſpinis Conſtitutionum* ſemet involventium, & obumbrantium, quis inoffenſo pede tranſiliet? Scimus quid dixerit *Petrus* Apoſtolus Actuum. 15. *Quid tentatis Deum imponere jugum ſuper cervicem diſcipulorum, quod neque nos, neque Patres noſtri portare potuimus?* Hoc animadvertens & pia compaſſione deplorans egregius Doctor *Auguſtinus* ad inquiſitionem Januarii, *Ipſam*, inquit, *religionem noſtram quàm manifeſtiſſimis & pauciſſimis celebrationum Sacramentis Dei voluit miſericordia eſſe liberam: ſervilibus premunt oneribus, ut tolerabilior ſit conditio Judæorum, qui legalibus Sacramentis, non humanis præſumptionibus ſubjiciuntur.* Si tuo tempore ſic dolebas, ô Sapiens Auguſtine, quid noſtra tempeſtate dixiſſes, ubi pro varietate & motu capitum incredibilis eſt varietas, & diſſona multiplicitas onerum ejuſmodi ſervilium, & humanarum, prout loqueris præſumptionum: inter quas velut inter laqueos animarum & ligantia retia, vix quiſpiam ſecurus & indeprehenſus inceſſerit. Hæc eſt querela quam olim apud devotum *Bernardus* tulerunt quidam ex Monachis, & propter quam compeſcendam, ſicut modò nitimur agere, ſcripſit Volumen pulcerrimum de *Præcepto* & *diſpenſatione*: qui liber huic Operi noſtro pro fundamento ſupponatur. Denique quicquid dixero, accipiatur non *determinativè*, ſed *inquiſitivè* poſitum, præſertim ubi determinationem præcedentium Sanctorum & Doctorum expreſſam non invenero &c.

V. Quarto Corollario ſecundæ Lectionis contendit, *Legem aliquam* non

ideò *appropriatè* dici *Divinam*, quia ex *Juris Divini principiis* deducitur: alioqui, cum nulla ſit Lex quæ non his *communibus Principiis Divinis* innitatur, *Deo jubenti obediendum eſt*: *auctorizatis à Deo parendum eſt*, *Superioribus ſuis* in eo quod Superiores ſunt, *obediendum eſt*, &c. ſequeretur *nullam* eſſe *Legem* purè *humanam*, ſed *omnia Superiorum legitimorum præcepta ſpectare ad Legem Divinam*: quod eſt contra uſum communem &c. Ut ergo Lex aliqua *appropriatè* dicatur *Divina*, ait: *oportere*, quod lata ſit pro *conſequutione vitæ æternæ*: quod ipſum pluribus explicat Corollario ſeptimo, oſtendens, *omnem Veritatem Divinam*, cujuſmodi eſt *Tobiam habuiſſe canem*, & *S. Paulum* penulam, non pertinere ad *Legem Divinam*, quia hæc non lata ſunt pro *conſequutione vitæ æternæ*, *&c.*

VI. Corollario ſexto monet, *non abſurdè concedi poſſe, omnia Principia* Juris Naturalis eſſe de Lege Divina *propriè* dicta, licet diverſa ratione. Cauſam hujus aſſertionis reddit, quia *Lex Moſaica* Exodi. 20. & Euangelica cap. 5. Matthæi, & Roman. 13. *omnia Principia Juris Naturalis* revelavit, atque *in Legem Divinam* inſeruit *pro conſecutione vitæ æternæ*: ſubnectit, *notionem principiorum Legis Naturalis* inditam eſſe hominibus *per immediatam Divinæ lucis irradiationem*, teſte Auguſtino & aliis Doctoribus: Legendus *Hieronymus* quæſtione octava ad Algaſiam. Hinc *S. Bonaventura* ait, in mentis itinerario in Deum: *Nullum eſſe dictamen rectæ rationis ſolidum* & *obligatorium*, *niſi ſtabiliatur in prima Lege & Luce*; juxta ea quæ ſuperius Corollario undecimo primæ Lectionis diſputavit: Accedit & canon, *ſana quippe ratione* diſt. 9. §. *Cum ergo in Naturali Jure*, *nihil aliud præcipiatur*, *quàm quod Deus vult fieri, nihilque vetetur, quàm quod Deus prohibet fieri, &c.*

VII. Corollario ſeptimo ſecundæ Lectionis explicat, *quidnam* ſit *Lex pertinens* aut *impertinens* ad *Legem Divinam*: ſtatuitque; *illam duntaxat pertinere*, *quæ licet non poſſit deduci à ſolis veritatibus Legis Divinæ*, *elicitur tamen ex iiſdem, modò coaſſumantur quædam aliæ veritates probabiles*, *quæ piè & rationabiliter negari non poſſunt*: aitque, *certum eſſe* juxta regulam Philoſophorum, *concluſionem ſemper ſequi debiliorem partem præmiſſarum*, ita ut ex Majore *de fide* & *Lege Divina*, & Minore *de Lege* non *Divina*, ſequatur Concluſio *deficiens à Lege Divina.* At *Legem* non pertinentem *ad Legem purè Divinam* vocat *quæ* nihilo magis *ex Lege Divina*, quàm *oppoſitum deduci poteſt*, &c. Lectio tertia nihil planè facit ad propoſitum noſtrum, quare eam prætermittemus.

VIII. Lectio quarta conſtat Proœmio & quatuordecim Corollariis: in Proœmio concludit; *unum & ſolum Deum* poſſe dare *Præcepta affirmativa* aut *negativa* ſub *pœna mortis æternæ*, quam *ſolus poteſt infligere.* Ex quo efficit, *nullum* poſſe *in reatum damnationis æternæ incurrere*, aut *gratiam amittere*, niſi *tranſgrediatur Legem Divinam præceptivam*, & eam ob cauſam S. Auguſtinum

guſtinum cap. 22. contra Fauſtum ſic definire Peccatum actuale commiſſionis: *Peccatum eſt dictum, factum vel concupitum contra legem Dei æternam.* Quod fundamentum Cancellarii tam certum, notum & validum eſt, ut nulla ratione convelli poſſit ab Adverſariis. Si enim, auctore Auguſtino, peccatum eſt duntaxat contra legem Dei: inſurgit neceſſariò, *Leges humanas* quæ *nullam* planè habent *neceſſariam connexionem* cum *Lege Divina* & *Naturali*, juxta principia ſuperius poſita, *nullo modo poſſe obligare ad peccatum mortale*, ſed *duntaxat pœnam aliquam Eccleſiaſticam*, aut *Politicam irrogare*; quod ſatis eſt ad homines cogendos in ordinem. Quibus benè perceptis liquet, *quatenus* & *quouſque Leges Civiles* & *Eccleſiaſticæ* obligent in *Conſcientia*, quod ampliùs ex dicendis aperietur infra.

IX. Corollario decimo docet omnes Propoſitiones univerſales Sacræ Scripturæ, quibus fundatur *Poteſtas omnium Superiorum, Præpoſitorum*, & *Legiſlatorum*, tam *Eccleſiaſticorum*, quàm *Politicorum*: cujuſmodi hæc ſunt; *Omnis poteſtas eſt à Deo, qui poteſtate reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit* Rom. 13. *Qui vos ſpernit, me ſpernit*, &c. Lucæ 10 *Per me Reges regnant, & Legum conditores Juſta decernunt* Proverb. 8. & ſimilia; non eam dare Poteſtatem Legiſlatoribus & Præpoſitis, ut *quæcumque eis ſtatuere libuerit*, obligent ad mortale, *niſi benè utantur ſua poteſtate* conformiter *ad Voluntatem* & *Legem divinam*, quæ eſt *prima Lex obligandi*; ut prima lectione dictum eſt. Quare concludit, *Omnia teſtimonia* ſcripturæ, Patrum, & Doctorum, atque Pontificum, quibus præcipitur *obediendum eſſe* ſuis Præpoſitis, *ad hanc eſſe normam examinanda & intelligenda*: putà *non obligare in foro Conſcientiæ*, niſi juſtam & neceſſariam habeant affinitatem cum lege divina & naturali; tenendumque pro certiſſima Regula, *tantundem* de Legum humanarum robore, & vi obligatoria poſſe dubitari, *quantùm* & de poteſtate Legiſlatoris, ita ut ſi *Legiſlator* aut *Præpoſitus* non ſit *legitimè* electus aut aſſumptus, & *ſua abutatur poteſtate*, ejuſdem pariter *Leges* non obligent *in Conſcientia*. Addit quanquam aliqua *Lex* & *Traditio*, vel *Regula humana* aut *determinatio hominis*, ut præciſe talis, non obliget ſubditos ad credendum, & capiendum ejuſmodi regulam & determinationem *tanquam Veritatem fidei*, aut *Legem divinam*: Nihilominus vim poſſe habere *ad obligandum* ſub *pœna politica*, quatenus *exterius* recipiatur, & non impugnetur. Et hinc patet, inquit, via ad inveſtigandum *particulariter*, quid operentur Leges & determinationes Summorum Pontificum: quid etiam definitiones Articulorum Pariſiis vel alibi factæ. Poterit ſiquidem fieri, ut *abſque peccato mortali*, imò *cum merito magno* ſit aliquis Theologus, vel alius prudens, qui diſſentiat *corde* ab humanis determinationibus, aut Traditionibus: qui tamen obligabitur *propter evitationem ſcandali*, vel aliter non repugnare exterius: nam poteſt *aliquarum veritatum publicatio* prohiberi, & *aliquarum falſitatum*

dogmatizatio permitti. Volumus tamen ut notetur vigilanter modus noſter loquendi de Traditionibus hominum ut talium præciſè ſunt: qui fallere in illis & falli poſſunt: quoniam *determinationes Eccleſiæ Univerſalis* in eis quæ *fidei* ſunt, ab hoc numero ſecluduntur, in quibus nec fallere poteſt, nec falli: fieri quoque poteſt, ut determinationes aut Leges humanæ *participent* cum divinis, & hac ratione eas eſſe pro divinis ſuſcipiendas nemo neſcit: Sequitur deinceps, quòd ſicut ad *fidem*; ita ad *Legem divinam præceptivam* non poſſet aliquis Prælatus quicquam adjicere quod non eſſet prius de *fide* vel *lege divina*. Ratio eſt, quoniam declaratio Prælati non efficit rem eſſe *de fide*, ſed eam *naturâ ſuâ* ſic eſſe & habere demonſtrat. Porrò valdè notabile eſt quod ait, *quarundam veritatum publicationem prohiberi, & quarundam falſitatum dogmatizationem permitti poſſe*; ut intelligamus hîc oportere diſtingui inter veritatem & veritatem: quoniam *veritas fidei Catholicæ* nunquam poteſt prohiberi, neque aliqua Propoſitio illi contraria permitti, & ſi permittatur, *ſatius eſt* ſcandalum *evenire*, quàm *veritatem deſeri* cap. qui ſcandalizaverit. de regulis juris, in Decretalibus.

Lectione quinta oſtendit tot modis *Legem divinam* ſumi poſſe, quot modis *Voluntas divina* capitur: huncque verſum laudat, *Præcipit & prohibet, permittit, conſulit, implet:* de quibus plura non dico.

X. In ſextam Lectionem hoc duntaxat notandum habeo, quòd verſus finem ejuſdem Lectionis occurrit objectionibus, quas in ſe excitatum iri proſpiciebat; quaſi hoc *Opere* auctoritatem *Superiorum* erga ſubditos enervaret, atque feneſtram patentem ad Inobedientiam aperiret. Reſpondet autem, *Paſtores* meminiſſe debere, ſe *conſtitutos*, non *ut dominentur in clero*, ſed *ut forma & exemplum facti gregis præſint:* Atque *Ezechielem* illos acriter reprehendere, qui *cum auſteritate* & *potentia* imperant, *Chriſtum* verò prohibere *ne imponant onera gravia atque importabilia humeris ſubditorum:* & Paſtoribus præcipi, ſi audiri velint, & *legi divinæ* obtemperent, & eidem *nihil addant* aut *diminuant:* eamque ob cauſam illos in primis teneri *Deum audire in Lege ſua*, & id *quod audierint* tanquam præcones atque interpretes Voluntatis divinæ *denunciare* & *explicare aliis* qui *minus verſati* ſunt *in Lege divina*; Idque non *ſua*, ſed *Dei auctoritate* facere, qui eos ad eum finem conſtituit. Hoc autem ſi ità fecerint, certum eſſe illos qui *eorum monita* ſpreverint, *Deum ipſum ſpreturos*, ſeque *æternæ morti mancipaturos*. Porrò in cæteris quæ lege Dei nequaquam continentur, aut confirmantur, quæque *magis* ad hujus vitæ decorum, & civilitatem, *quàm* ad vitam æternam *conducunt*, *Gerſonius* perhibet, Prælatos poſſe quidem *quæcumque eis viſum fuerit* ſtatuere: Ità tamen ut illa *ſtatuta* habeantur *quaſi Monita*, *Conſilia*, & *cumulus* aut *complementum muneris* atque *officii Chriſtiani:* Quæ quidem vim obligatoriam non habere ad

mortale

mortale. Cæterum maxime paralogizant, inquit Cancellarius, qui hoc modo argumentantur: *Omnis poteſtas eſt à Deo, qui Poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit*; ergo *quicquid jubemus & præcipimus in terris*, *vice Dei præcipimus: continuoque approbatur in cælis*, *ac proinde omnia præcepta noſtra ſunt divina*, *& paris auctoritatis cum Euangelio.* Nam hoc etiam modo Princeps paganus inferret, ſe habere authoritatem obligandi ad mortale: atque omnis Doctor & Licentiatus in Theologia & Decretis, contenderet ſe non tantum *doctrinaliter*, ſed & *auctoritativè* poteſtatem habere interpretandi Scripturas. Pari quoque ratione omnes libri approbati ab Eccleſia eſſent Articuli fidei, ſicut Sacra Biblia.

XI. Fatemur (ait Cancellarius) datam Prælatis & Principibus politicis *Poteſtatem à Deo:* ſed refert ſcire *Qualem:* hoc explicat ſimilitudine, quæ tamen ut omnes aliæ ſimilitudines plurimum habet diſſimilitudinis: datur (inquit) à Papa Doctoribus & Licentiatis in Theologia & Decretis *facultas explicandi* & *declarandi* Sacras Scripturas & Canones: non tamen, ut expoſitio illa ſit *auctoritas Apoſtolica*, ſed *declaratio* quædam *Magiſtralis* & *Scholaſtica*, quæ tantum obtinet roboris, quantum Sacræ Scripturæ, & intentioni Eccleſiæ concordat. Item *Libros Sanctorum* approbat Eccleſia, non tamen ut *robur* & *parem* habeant *auctoritatem* cum Eccleſia, ſed ut omnes cognoſcant, *ejuſmodi* libros *in multis* eſſe *utiles* ad *ædificationem Eccleſiæ*. Nam ſecus eſt in propoſito, Prælati & Principes habent auctoritatem *à Deo* regendi populum, ita ut præter Legem divinam & naturalem, quam ſtrictè ſervare tenentur, poſſint etiam Leges & Canones figere, qui obligent quidem *in Conſcientia* cum *reatu pœnæ æternæ*, ſi modo ejuſmodi Leges & Canones *neceſſariam* habeant *connexionem* cum *Lege divina præceptiva*. Sic enim plena, ſufficiens, & adæquata eſt obligatio ad mortale. Contra autem ſi leges humanæ nulla neceſſitudine cum Lege divina connectantur, *obligant* quidem, ſed tantum *civiliter* atque *temporaliter*, non in *Conſcientia*, niſi forte ex pervicacia inobedientiæ aliquis *ſcandalum* crearet. Ex quo efficit Gerſonius, in rebus quibus Prælati Eccleſiæ, & Principes Chriſtiani ſunt ſolum *velut præcones*, *Internuncii*, atque *Interpretes Legis divinæ* & *naturalis*, multo majorem deberi obedientiam, quam in illis quæ *purè* & *ſimpliciter* relicta ſunt *eorum arbitrio*. Exemplum manifeſtum eſt in præconibus qui legem Regis populo denunciant: At *Prælatos* eſſe *Dei præcones*, docet Iſaiæ cap. 58. *Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam*, & Ezechiel. 33. verſu 7. Porrò cum ex ſimilitudine *argumentum* duntaxat *Analogicum* & *ſimilitudinarium* poſſit efformari; valde iniqui ſunt contra Gerſonium, qui ex comparatione Præconis & Licentiatorum calumnioſè inferunt, illum docere & Prælatos Eccleſiæ, & Principes politicos non præditos eſſe poteſtate Legum ferendarum, quæ vim habeant obligandi. Hoc enim non dicit,

neque

neque illi unquam in mentem venit: ſed duntaxat his comparationibus demonſtrat, *Leges Principum* & *Prælatorum* eatenus obligare *in foro Conſcientiæ*, quatenus *Divinæ Legi conſentiunt*, juxta principia ſuperiùs poſita. Quantum attinet ad alias Leges humanas quæ nullam habent cum Lege Divina affinitatem, fatetur quidem obligare, ſed duntaxat *civiliter* & *temporaliter*, non *in foro Conſcientiæ*. Quæ Doctrina Gerſoni & clariſſima & certiſſima eſt: confirmaturque *Vincentii Lirinenſis* auctoritate in ſuo Commonitorio, ubi paſſim inculcat; *Eccleſiam non docere* nova, *ſed novè*: *hoc eſt*, omnia *conformiter ad Legem Divinam* explicare, declarare, & conſtituere, *Quid* inquit, *unquam aliud Conciliorum decretis eniſa eſt Eccleſia, niſi quod antea ſimpliciter credebatur, hoc idem poſteà diligentius crederetur? quod anteà lentius prædicabatur, hoc idem poſteà inſtantius prædicaretur? quod anteà ſecurius colebatur, hoc idem poſteà ſolicitius excoleretur? hoc*, inquam, *ſemper, neque quicquam præterea Hæreticorum novitatibus excitata Conciliorum decretis Catholica perfecit Eccleſia; niſi quod prius à Majoribus ſola Traditione ſuſceperat, hoc deinde poſteris etiam per Scripturæ Chirographum conſignaret, magnam rerum ſummam paucis literis comprehendendo, & plerumque propter intelligentiæ lucem, non novum fidei ſenſum, novæ appellationis proprietate ſignando.* Quo ex teſtimonio Lirinenſis diſcimus in omnibus Conciliis Oecumenicis, quibus decreta fidei contra Arrium, Macedonium, Apollinarem, Neſtorium, Eutychem, & alios Hæreſiarchas condita ſunt, Patres Eccleſiæ fuiſſe Præcones, & interpretes Juris Divini, atque illa ipſa *clarè* & *explicatè* credenda propoſuiſſe, quæ anteà *implicitè, involutè*, atque *obſcure* credebantur à Chriſtianis. Verùm quis eò dementiæ venerit, ut dicere audeat, Patres ſanctiſſimos, quia in ejuſmodi Conciliis Legem Divinam *tanquam Præcones* & *interpretes Divinæ voluntatis* evolverunt, non *Legem novam* condidiſſe, aut *Poteſtatem* eam condendi habuiſſe, ſed duntaxat *Legem Divinam* tanquam *Dei Præcones* publicaſſe: nemo certè niſi Hæreticus hoc aſſeruerit. Idem prorſus judicium de Regibus & Prælatis Eccleſiæ, qui quidem omnes veri atque legitimi ſunt Legiſlatores, veraſque Leges condunt: quarum aliæ *in foro Conſcientiæ*; aliæ autem *in foro* tantùm *civili* vim obligandi ſortiuntur.

XII. Profectò bonus Gerſonius bene hanc ſuam ſalutarem doctrinam criminatum iri præſagvit: quare pro extrema libri clauſula hæc ſcripſit: *At nobis crimini vertunt, quaſi improbis viam inobedientiæ dilatemus*, & nihil edoceamus, quod mirum videri non debet, inquit. Quid enim vel dici vel ſcribi vel fieri poteſt à calumniis alienum? Scimus quòd *reprobis* omnia *etiam* cooperantur *in malum*, quod *omnibus abutuntur*. An Solem & pluvias aliquis dicet inutiles, quia ex eorum operationibus quædam maleficæ & peſtiferæ plantæ pullulant, nulla habita ratione plantarum utilium, qua ſol & pluviæ procreant

creant & fovent? Concludit autem hac ſua doctrina, neque bonos à propoſito benè agendi abductum, neque etiam malos deteriores factum iri: quoniam hos tam laxa, quàm ſtricta præcepta in moribus nihil juvant. Quod ad alios qui Cancellarium nihil docere publicant, reſpondet, ſe *materiæ gravitate* & *profunditate* excuſari, & dicto cujuſdam Iſmenii apud Hieronymum conſolari: *Mihi* inquit, *cecini* & *Muſis: etſi nemo alius audierit*: quanquam de nonnullis aliter ſpero: hos alios quorum *oculos mentis & corporis* obvolvit *craſſa nubes deſideriorum & fantaſiarum carnalium*, quibus non *Schola*, ſed *dyſcola*, *vanitas*, non *veritas* placet: quos *curæ juges vitioſæque* confundunt: nunquam exſpecto ut aliquid *tenue*, aliquid *elevatum* & *reſolutum* accipiant: non ſi *ipſum etiam ſolem digito*, ut ajunt, prodiderimus. Neque tamen uſurpo mihi tale aliquid tradidiſſe, quod ab aliis dictum non ſit priùs: hoc ego potiùs in laudem mihi deputo quòd dicta Sanctorum & doctrinam, quæ communis eſt in ore & cordibus hominum meis verbis explicui, & veritatis lucidam ſententiam quaſi de quodam involucro fumoſo diſcordium verborum feci ſplendeſcere: dicam modeſtius, facere conatus ſum. Quod an perfecerim, illorum ſit judicium, qui perſpicaciores viſus habent: tui præcipuè, Inclyte Præceptor, cui ſicut præfatiunculæ initium, ità finem hujus operis dedicamus: Cardinalem *Alliacenum* alloquitur.

XIII. Cæterùm eo ipſo quod *Gerſonius* perhibet, Leges humanas non obligare in Conſcientia, niſi neceſſariam habeant cum Lege Divina ſocietatem: contra poſſe objici video, humanas Leges ut plurimum eſſe *de rebus indifferentibus*, & continuò non poſſe neceſſariam habere conjunctionem cum Lege Divina, quæ natura ſua eſt abſolutè immutabilis, non indifferens. Reſpondeo hîc agi de Jure Divino, ut *in rebus moralibus* mutationi *obnoxiis* verſatur; atque Leges humanas & Eccleſiaſticas quæ neceſſariam habent affinitatem cum Lege Divina, poſſe duobus modis conſiderari; primùm *formaliter*, *objectivè* & *quoad eſſentiam:* deinde *materialiter*, *ſubjectivè*, *quoad modum*, *exiſtentiam & circumſtantias:* atque priori modo Leges humanas propter affinitatem quam habent cum Lege Divina, eſſe quidem invariabiles, immutabiles, & ad unum determinatas: contra poſteriori mode eſſe indifferentes atque mutabiles. *Bellarminus* initio capitis undecimi libri de Laicis, notandum ait, *quòd ſicut res cæteræ quoad exiſtentiam pendent ab agente*, non *quoad eſſentiam*; Eſſentiæ enim rerum ſunt æternæ, quia ſunt quædam participationes poſſibiles divinæ eſſentiæ: ità etiam Leges quoad exiſtentiam pendent à Legiſlatore. Non enim erit Lex niſi dictetur ab eo qui habet authoritatem: at quoad eſſentiam non pendet. Quod enim Lex obliget, eſt quid æternum & immutabile, & participatio quædam *Legis æternæ Dei*, quæ eſt *prima* & *ſumma Regula*: & hoc videtur dicere *Auguſtinus* libro vigeſimo ſecundo contra Fauſtum cap. vigeſimo ſeptimo, cum

ait: *Peccatum eſt dictum, vel factum, vel concupitum contra æternam Legem Dei.* Exemplo nobis ſit *præceptum confitendi peccata* ad dignè ſumendam *Euchariſtiam:* quod quidem *formaliter* & *objectivè* eſt penitus immutabile: at *ſubjectivè*, quoad *modum* & *exiſtentiam* eſt indifferens & mutabile juxta Eccleſiæ beneplacitum, cui relicta eſt à Chriſto diſpenſatio atque definitio ejuſmodi præcepti: quocirca Eccleſia diem ſanctum Paſchæ ad dignè ſumendam Euchariſtiam præſcripſit, & quotquot præceptum hoc Eccleſiæ non ſervant, *mortaliter* peccant, non quidem tam ratione præcepti Eccleſiæ, quàm propter connexionem neceſſariam, quam habet cum præcepto Divino de confitendis peccatis, & dignè ſumenda Euchariſtia. Hoc enim diſertè docet *Gerſonius* lectione quarta, Corollario primo & ſexto. Hæc igitur ſunt illius notiſſima & indubitata Principia ac firmamenta.

XIV. Jam tranſeamus ad rationes Doctorum qui *Gerſonii* ſententiam quaſi minùs orthodoxam oppugnant: ſciendumque inter illos quoſdam eſſe qui doctrinam Cancellarii amplectuntur, *quantum ad Reges & Poteſtates politicas*: reſpuunt verò *quantum ad Eccleſiæ Prælatos*: quos inter numerandus *Almainus* de Poteſtate Eccleſiaſtica & Laica, quæſtione 1. cap. 11. Item *Philippus Decius* in cap. non Concupiſcentiam. de Conſtitutionibus, circa finem lectionis; *Joannes de Immola* cap. 2. de majoritate & obedientia, & in cap. cùm contingat, de Jurejurando: item *Ludovicus Romanus* in l. Is qui bonus. ff. de Verborum ſignificatione; ſicut à *Franciſco Suare* referuntur lib. 4. de Legibus cap. 21. ubi narrat *Mencham* lib. 1. Illuſtrium Quæſtionum cap. 19. numero 1. docere, *Sotum*, *Alphonſum Caſtrenſem*, & alios non cenſere: Ità certum, *Leges civiles* obligare *in Conſcientia*, ſicut *Eccleſiaſticas*. Almainus loco jam citato aſſerit; *Durandum* planè ejuſdem eſſe ſententiæ cum *Gerſonio*: & ipſemet non multum à *Gerſonii* placitis abludit: illius argumenta, ſi placet, expendamus. Illius argumenta, ſi placet, expendamus. Primò ait, *Summum Pontificem in foro publico & exteriori* ratione clavis & Poteſtatis *ſibi creditæ* à Domino *poſſe aliquem ligare* ſub *pœna peccati mortalis.* Nam (inquit) *in Sacramento Matrimonii* Papa *poteſt aliquem obligare ad mortale*; ut ſi verbi gratia prohibeat Sortem & Bertham conſanguineos contrahere in quarto gradu: quare ſi contrahant, peccabunt *mortaliter*, & non erit Matrimonium. Ad hoc autem non obligantur *virtute præcepti Divini*, ſed ſolum *ratione præcepti Pontificis.* En omnium argumentorum, quæ contra *Gerſonium* militare videntur, fortiſſimum.

Secundum, poteſt *Summus Pontifex* ratione delicti priùs commiſſi in foro exteriori ab aliquo, eundem *in pœnam* atque *expiationem delicti* detrudere in Monaſterium, eumque ita ligare, ut *perpetuam* ſervare *Caſtitatem* teneatur; ita ut ſi tentet contrahere matrimonium, peccet *mortaliter*, quod tamen *ſecluſo præcepto Papæ* non accideret.

Tertiò,

Tertiò, antè præceptum *de non participando* cum *excommunicato* nullus peccat communicando cum illo: ergo *in vim Præcepti Eccleſiæ* illi qui cum excommunicatis conſueſcunt, obligantur.

Quartò quanquam *Jure Divino* Chriſtiani teneantur confiteri peccata, & ſuſcipere Euchariſtiam, tamen *non Jure Divino* tempus certum definitur, quo id fieri oportent: ſed determinatio ejus rei prudentiæ Summi Pontificis & Eccleſiæ relinquitur, adeò ut *mortaliter* peccent, qui Eccleſiæ præcepto non obtemperant.

Quintò, quoniam Cancellarius objicit, nullum Legiſlatorem poſſe Legem ſciſcere cum impoſitione pœnæ quam non poteſt in ſuo foro infligere, & de ea judicare: ut ſi Magiſtratus civilis aliquid ſub pœna Excommunicationis præciperet: & Epiſcopus ſub pœna capitali, puta ſuſpendii, &c. Ad hæc Almainus facta diſtinctione reſpondet; hoc Argumentum verum eſſe, poſito, quòd Legiſlator non habeat auctoritatem ab aliquo Superiori, qui poſſit ejuſmodi pœnam irrogare in ſuo foro: certumque eſſe *Papam*, qui eſt *Vicarius Chriſti*, donatum à Chriſto *Poteſtate*, ut aliquid ſub obligatione *ad pœnam æternam* præciperet. Et hæ ſunt rationes Almaini: Quotquot autem poſt illum *Gerſonii* ſententiam impugnarunt, nihil novi propoſuerunt, ſed duntaxat *Almaini* rationes ampliarunt, inque ſuum uſum immutarunt, quo ſibi proprias efficerent, ut infrà clareſcet. Verùm ad ſingula reſpondeamus.

Primùm fallit à ſuppoſitione principii, quaſi *ex ſolo Papæ præcepto* nullam habente *affinitatem* cum Lege Divina & Naturali *obligatio* aliqua naſceretur ad *mortale*, quod pernegamus. Etſi autem in Lege Moſaica quæ unius tantum erat gentis & populi, Iſraëlitæ poſſent *in quarto gradu* abſque ulla *religione* aut *ſcrupulo* contrahere: propterea quod illis minimè liceret cum aliis nationibus agitare connubia: tamen diverſa eſt ratio *Legis Evangelicæ*, quæ omnium eſt gentium & populorum: ac proinde ſtrictiorem debuit habere Legem contrahendi in gradibus conſanguinitatis, ut hac de cauſa honeſta amicitia & Charitas Chriſtiana iniretur: & conſequenter ipſum Euangelium ubique faciliùs propagaretur inter homines, atque etiam tutior & ſecurior eſſet parentum inter ſeſe converſatio. Nam cùm auctore *B. Thoma* in ſupplemento quæſtione. 54. articulo. 3. ſecundarius finis Matrimonii ſit *concupiſcentiæ repreſſio* juxta hoc præceptum Dei, *Non concupiſces* Exodi 20. & Levitici 18. *Omnis homo ad proximam Sanguinis ſui non accedet.* Profectò Eccleſia quæ pollet Auctoritate interpretandi Jus Divinum & Naturale, meritò illud præceptum ad *quartum gradum cognationis* extendit, tum ut *honeſtas conjugiorum* ſervaretur, tum ut concupiſcentia inter perſonas affines, quas ob conſanguinitatem frequenter unâ verſari & habitare, ac de mutua pudicitia ſervanda ſolicitas eſſe oportebat, expeditius vitaretur: tum etiam, ut jam dixi, *Amicitia* & *Charitas* inter diverſas

familias expeditius diffunderetur, & Religio Chriſtiana magis propagaretur. Quæ omnia ex principiis *Gerſonii* clariſſimè ità confirmantur. Siquidem data hac lege purè divina: *Omnis homo non accedat ad proximam ſanguinis ſui, ejuſque turpitudinem non revelet*, Levitici 18. & coaſſumpta hac alia propoſitione, quæ etiam eſt Juris purè Divini: *Finis omnium præceptorum* eſt *Pax, dilectio* & *charitas* Rom. 13. ſequitur *Euangelium* quod *Lex* eſt *Spiritus*, *amoris* & *charitatis*, debuiſſe quantùm fieri potuit, charitatem & amicitiam inter homines nulla ſibi affinitate conjunctos propagare: & conſequenter per æquam & convenientem interpretationem conjugia inter conſanguineos uſque ad quartum gradum prohibere. Vide *B. Thomam* in ſupplemento Thomæ quæſt. 55. Articulo 4. Neque verò cuiquam mirum videri debet, quod ſæpè ob aliquam *neceſſitatem moralem* & *civilem* Eccleſia in tertio & quarto gradu diſpenſet, quia hæc etſi ad Jus Divinum pertineant, tamen non ſunt Juris Divini immutabilis, quia verſantur *in rebus moralibus* mutationi & diſpenſationi *obnoxiis* propter Bonum publicum.

Secundum fruſtratur quoque à petitione principii. Nam Lex Divina *quoad rem* & *ſubſtantiam* jubet hominum ſcelera puniri, *modum* verò, *rationem* & *declarationem extenſionis pœnarum* relinquit Magiſtratibus & Prælatis Eccleſiæ, prout prudens definierit. Quare eodem teſte *Almanio* ibidem, aliquis juſtè condemnatus ad mortem non poteſt abſque mortali peccato fugere, dato etiam quòd ei locus oportunus fugæ pateret, idque probat ex B. Thoma.

Tertium pariter ludificat à ſuppoſitione principii, quaſi aliquis conſueſcens cum excommunicato ſolummodò peccaret propter *Eccleſiæ*, & non propter *Chriſti* præceptum de excommunicatis tanquam Ethnicis & publicanis vitandis Mathæi 18. Profectò peccatum quod ex *uſu* & *conſuetudine vitæ* cum excommunicatis in rebus Eccleſiaſticis contrahitur, ex hac tantum Domini prohibitione naſcitur: *Qui Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus* & *Publicanus.*

Quartum ut præcedentia, impingit in petitionem principii, quoniam auctore *Gerſonio* Lectione 4. Corollario 1. præceptum Eccleſiæ de confitendis peccatis tempore Paſchali *Divino* incumbit *præcepto* de remittendis & retinendis peccatis, atque etiam de dignè ſumenda Euchariſtia: unde Apoſtolus XI. prioris ad Corinthios pronunciat; *Quicumque manducaverit panem hunc, & calicem Domini biberit indignè, reus erit corporis & ſanguinis Domini &c.*

Quintò fruſtra eſt *Almainus* in nodo Gordiano Gerſonii ſolvendo: quaſi Papa ut Chriſti Vicarius *abſolutè* donatus eſſet Poteſtate aliquid præcipiendi *ſub pœna peccati mortalis*: Herclè non probat quod aſſerit. Fateor quidem, Papam & omnes alios Legiſlatores pollere auctoritate obligandi *in foro Conſcientiæ*, modò illorum Imperata neceſſariam habeant connexionem cum Lege & volun-

voluntate Divina, quæ ſola tribunal & forum conſcientiæ poteſt inſtituere, & ejuſmodi pœnas irrogare, eſtque *prima ratio* & *regula obligandi*, ut ſupra oſtendit Gerſonius lectione prima.

X V. *Dominicus à Soto* Dominicanus lib. priore de Juſtitia & Jure quæſt. 6. Articulo 4. Primùm cauſatur *Lutherum* & alios Hæreticos hujus ſeculi hac in parte *Gerſonium*, quanquam alias egregiæ notæ virum, æmulari & patronum aſſumere. Reſpondeo hoc argumentum laborare fallacia accidentis, & ſimili collectione poſſe inferri, ſacra Biblia & libros S. Auguſtini, quia uſui ſunt Hæreticis ad ſua dogmata propugnanda, eſſe omninò abjiciendos. Certè, ut ait *Gerſonius* poſt Apoſtolum, *Deus mendacio noſtro non indiget, ut veritas Catholica conſtituatur:* quæ non eſt deſerenda propter Hæreticos: neque aliquid etiam docendum ex anticipatis opinionibus, vel ad placitum hominum Itaque ſi quid hinc oriatur ſcandali, ut prætexunt, non datum, ſed ab infirmis ultrò acceptum, aut potiùs à malevolis confictum eſt. Cæterum infirmos & docere & ducere, non ſequi debemus. .

Secundò idem Dominicus contendit, temerè & abſque ulla probatione dici à Cancellario Pariſienſi, præceptum Jejunii quadrageſimalis, aut confitendi peccata tempore Paſchæ non obligare *ratione præcepti Eccleſiæ*, ſed *ratione præcepti Divini*: quia inquit *Sotus*, etſi *præceptum* de confeſſione & Jejunio *divinitus* inſtitutum ſit: tamen *determinatio* & *præſcriptio temporis* commiſſa eſt *prudentiæ Eccleſiæ*. Solutio hujus argumenti petenda eſt à dilutione quarti Argumenti *Almaini*, & ab iis quæ paulò antè diſſeruimus de Legis Divinæ *immutabilitate*, & Legum Eccleſiaſticarum *indifferentia* & *mutabilitate*, Articulo XIII. Quod attinet ad præceptum Jejunii quadrageſimalis, obligat in vim præcepti Divini de temperantia ſervanda, & carne caſtiganda, & ità neceſſariam habet connexionem cum Lege Divina & Naturali.

Tertiò cum Eccleſia hoc aut illud præcipit *ſub pœna Excommunicationis*, utpote ſiſtere in judicio & ſimilia, quis dicere audeat illud fuiſſe Juris Divini, niſi quia data eſt *poteſtas* Pontifici & Epiſcopis *cogendi homines*, Joannis 20. & 21. Deinde qua ratione *Papa* eſſet *Vicarius Chriſti*, niſi Leges Chriſtianis familiam Chriſti conſtituentibus dare poſſet? Hoc Argumentum duabus conſtat partibus, quarum prior jam explicata eſt in depulſione tertii Argumenti Almaini: eſtque mirabile, *Sotum* virum doctum caligare in luce meridiana, quaſi neſciret Præceptum eſſe Divinum, *Qui Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus* Matth. 18. Ex quo fit ut Juſtè *gladio Excommunicationis* ille feriatur ab Eccleſia, qui detrectat ſiſtere ſe coram Judice Eccleſiaſtico, ut ſe purget de crimine ſibi objecto. Poſterior pars Argumenti ſoluta eſt ſuprà num. X. ubi oſtendimus, quomodo *Leges Prælatorum* & *Magiſtratuum Politicorum* obligent *in Conſcientia*, illoſque veros eſſe Legiſlatores.

Quartò ſicut Arbores & Creaturæ, quanquam habeant à Deo Virtutem & Potentiam generandi, tamen propria & peculiari virtute generant atque operantur; *Quod* enim *dat Eſſe*, *dat* etiam *conſequentia ad Eſſe*: ſimiliter *homines* Poteſtate ſibi *à Deo* conceſſa, & non tantùm *ratione Divini Præcepti* Leges *condunt*: neque ſunt tantùm *Legis Divinæ Interpretes*, ſed *veri Legiſlatores*, inquit Dominicus. Cui quidem ut annuo, Reges atque Prælatos *veros* eſſe *Legiſlatores*, ità urgeo illorum *Leges* nequaquam obligare *ad Mortale*, niſi neceſſariam habeant *affinitatem* cum *Lege Divina*: quæ ſola *Præmium* & *Pœnam æternam* poteſt inferre. Præterea dato, quòd ejuſmodi Leges nulla affinitate cum Lege Divina devinciantur; concedo etiam obligare, ſed *duntaxat* ad aliquam *Pœnam Civilem*, aut *Eccleſiaſticam* foro Civili & Eccleſiaſtico congruentem, minimè verò *in foro Conſcientiæ*. Procul dubio dolendum eſt valde, homines quoſdam non modò *contra Charitatem*, verum etiam *contra Veritatem* objicere Doctori Chriſtianiſſimo, quod Prælatis atque Principibus Chriſtianis Poteſtatem auferat Leges condendi, ut ſua dogmata facilius ſtabiliant. Vide ſuprà Numerum x.

Quintò pugnat, *Jus Naturæ* per ſe & intrinſerè obligare *ad Mortale*: At hoc etiam *Gerſonius* poſt *Durandum* aſſeruit, quoniam Jus Naturale inſertum eſt à Deo in Legem Divinam, ut ſupra docuimus ex Cancellarii Corollario ſexto ſecundæ Lectionis. Et hinc liquet *Franciſcum à Victoria* Magiſtrum *Dominici à Soto* non attendiſſe ad mentem *Gerſonii*, dum prima relectione de Poteſtate Eccleſiæ ſectione ſexta ad calcem perhibet, Cancellarium docere, Papam poſſe duntaxat *ſententia Excommunicationis* punire peccata, quæ ſunt *directè* contra Euangelium, non autem quæ ſunt contra Legem Naturæ. Sanè cum hæc Baccalaureus Theologiæ apud *Franciſcum à Victoria* legerem, exoſum habebam *Gerſonium*, quaſi tam abſurda teneret dogmata: ſed factus Doctor Theologiæ volui veritatem accurate reſcire, eamque ob cauſam quinquies legi & relegi Tractatum Cancellarii *de Vita Spirituali Animæ*, & nequid mihi excideret, illum *propria manu* integrum exſcripſi, tandemque me ad hanc Analyſim lucubrandam adjunxi, ut oſtenderem, illos qui Chriſtianiſſimum Doctorem criminantur, nunquam ejus fundamenta intellexiſſe, aut voluiſſe intelligere.

Sexto *Dominicus* objicit, *Almainum* de Poteſtate Eccleſiaſtica & Laica quæſtione prima cap. XI. fateri, *Poteſtatem Eccleſiaſticam* & *Papam* poſſe obligare *ad Mortale*. Reſpondeo, ſupra in Analyſi ſententiæ Almaini abunde ſatisfactum huic Argumento.

Septimò conatur Fundamenta Cancellarii convellere. Ait enim, *Quanquam* ſolus Deus *Gratiam conferat*, non *tamen eam auferre*, ſed *nos per ſcelera noſtra*: Ideóque nihil obſtare, quominus homines *ex ſua ipſorum Inſtitutione*, Leges conſtituant, quarum transgreſſores *gratia Dei* propterea priventur, quod *mi-*

niſterio

niſterio Dei non obediant. Quæ Dominici reſponſio fallit Elencho à ſuppoſitione Principii, & à dicto ſecundum quid ad dictum ſimpliciter, quaſi Leges hominum *præcisè*, ut *tales*, ſine ulla connexione cum Lege Divina obligarent ad Mortale, quod pernegat Gerſonius.

Octavò ad Teſtimonium *Auguſtini*, Peccatum eſt *dictum*, *factum* vel *concupitum* contra Legem Dei: *Soto* contendit hoc intelligi de *Lege æterna*, à qua *omnes* etiam *Leges humanæ* tanquam *à Fonte* derivantur, eamque ob cauſam Auguſtinum uno latiſſimo *nomine* Legis Divinæ *Leges humanas* illa definitione comprehendiſſe, ſicut effectus in ſua cauſa continentur. Quæ reſponſio ſupponit certò quod eſt probandum: puta *Auguſtinum* hac clauſula, τὸ *contra Legem Dei*, etiam complexum *omnes humanas Leges* tanquam à Lege Divina manantes: hoc autem negat *Gerſonius*, niſi Leges humanæ peculiarem affinitatem habeant cum *Voluntate* & *Lege Divina* quæ *prima* eſt *cauſa obligandi.* Prætereà dum ait Dominicus, *à Lege Divina* omnes Leges humanas *ſcaturire*, manus dat Veritati, atque oſtendit non vim habere obligandi *in Conſcientia niſi à Lege Divina* deriventur, quæ genuina eſt ſententia *Gerſonii.*

XVI. Cardinalis *Bellarminus* libro de Laicis, undecimo præſertim capite, & *Franciſcus Suares* Theologus Jeſuita ut hanc Controverſiam magis ſpecioſo prætextu exciret libro 3. de Legibus cap. 21. quærit, *utrum Lex Civilis* poſſit *ſubditos* obligare *in conſcientia*: & ita quidem ſtatuit, ut uno atque eodem molimine, quaſi à Minore ad Majus probet *Leges* & *Decretales Papæ*, atque *aliorum Prælatorum Conſtitutiones*, & *Regulas* ſui Sodalitii obligare *ad mortale:* & continuò etiam Bullas in gratiam Jeſuitarum conditas à nemine poſſe in dubium revocari, neque etiam *colore Veritatis inquirendæ* à quoquam examinari, ſicut cavetur Bullis Gregorii XIII. Anno 1584. octavo Calendarum Junii datis. Sed utinam *Suares* cum aliis Collegis ſuis ea politicis Poteſtatibus concederent, quæ illis Jure Divino poſitivo & Naturali competunt in temporalibus, non autem eis quædam in ſpeciem adſcriberent, quæ nec deſiderant, nec habere poſſunt. Quæ dum conſidero, mihi videor intueri homines aciculis, acubus, aut aliis vilibus & minutis crepundiis Indiæ populos allicientes, ut iis aurum, gemmas, atque alia pretioſa quæque ſubducant. Dato enim quod omnes Leges Papæ obligent ad mortale, Chriſtiani *Principes* (quos Suares *abdicari*, imò & *capite puniri poſſe* à Romano Pontifice dictitat) hominibus Plebiis quos Papa, nec Fortunis nec Vita privare poteſt, longe deteriores ſunt. Sed de his aliàs: nunc verò Suaris Argumenta ordinatim & fideliter expendamus: quibus patebit, ſicut fluctus Maris quo vehementius in ſcopulos inſurgunt, eo & velocius ac facilius alliduntur & diſſipantur; ita & Adverſariorum rationes Firmamentis *Gerſonii* collatas nullo negotio depelli & conculcari. Primum autem *Suaris* Argumentum ab hoc Apoſtoli Oraculo ducitur:

tur:

tur *Qui Poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt*, Roman. 13. Hujus autem damnationis cauſam ità reddit Apoſtolus, *quia Princeps Dei Miniſter eſt*, eique propterea obediendum, non tantùm *propter Iram*, ſed etiam *propter Conſcientiam*: & 1 Petr 2. *Subjecti eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum ſive Regi &c. quia ſic eſt voluntas Dei*: Item Proverbiorum 8. *Per me Reges regnant*; & 1 Regum cap. 8. *Non Te abjecerunt, ſed Me*: Ergo, ait *Suares*, in tranſgreſſione talis Legis intercedit *Dei offenſio* & *Injuria* qua *Conſcientia* læditur & *damnatio* acquiritur. En primum & præcipuum Argumentorum *Suaris*. Cui quoque *Cornelius à Lapide* Commentariis in cap. 13. Epiſtolæ ad Romanos patrocinatur: Siquidem hanc explicans Clauſulam, *non ſolum propter Iram, ſed & propter Conſcientiam*: Nota ex hoc loco contra *Gerſonem* (inquit) *Leges Eccleſiaſticas*, & contra *Almainum*, Leges Civiles *etiam gentilium Impiorum* & *Infidelium Principum* ſecluſo quoque *ſcandalo* obligare in Conſcientia *ſub peccato mortali*, ſi res gravis gravi *Obligatione*, vel *Interminatione* præcipiatur ab eis. Apoſtolus enim loquitur de Legibus Imperatorum Romanorum qui tum erant infideles. Quod argumentum fallit à dicto ſecundum quid ad dictum ſimpliciter, ac ſi *omnes Leges* Principum Politicorum *abſolutè* obligarent *ad mortale*, & non *conditionaliter*, quatenus *Legi Divinæ* & *Naturali* concordant. Ratio eſt, quoniam *prima Lex obligandi* in Conſcientia eſt *voluntas Divina*, cui *omnes humanæ Leges* debent *concordare*: ſiquidem *Poteſtas omnis* data eſt *in ædificationem*, non *in deſtructionem*, & *pro Veritate*, non *contra Veritatem*. 2 Corinth. 13. & ad hunc ſenſum hæc verba Apoſtoli capienda ſunt, *qui autem reſiſtunt, ſibi damnationem acquirunt*. Quare ibidem oſtendi, *Legem Naturalem* inſitam eſſe *in Legem Euangelicam*, ut Axiomate XLIV. Apologiæ docuimus. Quocirca ſi *Leges Principum* nullam habeant *connexionem* cum *Lege Divina* & *Naturali*, non obligant *in Conſcientia*, ſed duntaxat *Obligationem Civilem* aut *Temporalem* invehunt. Quæ confirmari & illuſtrari poſſunt Can. *Julianus* Imperator, qui quamvis eſſet Apoſtata, habuit tamen ſub ſe Chriſtianos milites, quibus cùm dicebat, *producite aciem pro defenſione Reipublicæ*, obediebant ei, cùm autem diceret eis, *producite arma in Chriſtianos*, tunc cognoſcebant Imperatorem cœli XI. quæſt. 3. Hîc fingamus *Julianum* aut *Diocletianum* edictum feciſſe, quo omnes Cives Romani tenerentur certam pecuniam dare, ut templum Jovi Capitolino inſtauraretur, aut ædificaretur, nemo ſanus dixerit unquam *Chriſtianos hac Lege teneri ſub pœna peccati mortalis*, cum potius mori, quàm pecuniam in hanc rem impendere deberent: & ita etiam fit ſatis Argumento *Cornelii à Lapide*. Verùm *Suares* hoc Scripturæ Teſtimonio turpiter abutitur, *Non Te abjecerunt ſed Me*, quoniam nullo modo facit ad propoſitum. Enimverò cum Deus *propter Oeconomiam Incarnationis Chriſti* privatam curam gubernandi populi Iſraeli-
tici

tici ſuſcepiſſet, meritò quidem graviter ferebat, illos *quaſi divini Regiminis faſtidio* Regem ſibi expoſcere, qui eis humanitus more aliarum gentium moderaretur: quandoquidem hoc in manifeſtum Dei contemptum vertebatur: quare Dominus eorum *Ingratitudinem* accuſans dicit Samueli: *Non te abjecerunt, ſed me.*

Secundò *Suares* certat, *Jus Divinum* & *Naturale* dictare ſervandas *Juſtas leges* poſitas *à legitimis Principibus*: ac proinde eos qui illas non ſervant facere *contra divinam voluntatem* & *mortaliter* peccare: hæc eſt enim *voluntas Dei*, ut *benefacientes obmuteſcere faciatis Imprudentium hominum Ignorantiam* 1. Petri 2. & Matthæi 23. *Quæcumque dixerint vobis, facite:* ſubnectit *S Thomam* docere, *legem humanam* obligare *in Conſcientia*, quatenus *participat Legem æternam*, & *naturalem:* id eſt, *quatenus Dei voluntate & dictamine rectæ rationis naturalis nititur.* Hoc enim principium, *Obediendum eſt juſtis præceptis Principum, naturale eſt*, inquit Suares, cujus hæc integra collectio militat pro *Gerſonio*, quoniam oſtendit, *Leges humanas* nequaquam obligare in Conſcientia, *niſi* juſta & ſufficienti neceſſitudine *colligentur* cum *Lege divina* & *naturali:* Idque ipſemet *B. Thomas* clarè firmat, docens *Legem humanam* obligare *in conſcientia*, quatenus participat *legem æternam*: & Suares mentem S. Thomæ ita explicat: id eſt, *quatenus Dei voluntate, & dictamine rectæ rationis naturalis nititur, quia hoc Principium, Obediendum eſt juſtis præceptis Principum, naturale eſt.* Verum ſi *Suares* putat, ideò leges eſſe participes divinæ legis & voluntatis atque in conſcientia obligare, propterea quod à *legitimis Principibus* ferantur, illudit æquivocatione vocis, quatenus leges humanæ participant legem æternam: & quatenus dictamine rectæ rationis naturalis nituntur. Nam verbi cauſa *Diocletianus* & *Julianus* Cæſares legitimi quidem erant Principes, & tamen quas Leges in Chriſtianos pro inſtaurandis templis Idolorum ferebant, non erant *divinæ legi* & *voluntati* conformes, imo eis repugnabant. Sed valde miror quid cauſæ habuerit Suares, ut hunc textum Matthæi 13. *Quæcumque dixerint vobis, facite*, ad propoſitum obligationis legum Civilium detorqueret: cum ibi agatur de Moſis Cathedra, & per Analogiam de Prælatis Eccleſiæ, quare gloſſa ad hunc locum, *Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſervate & facite, ad Cathedram pertinentia*, inquit, & Deuteronomii 17. in hæc verba; *Et facies quodcumque dixerint qui præſunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te juxta legem ejus: Nota*, inquit, *non dicitur tibi ut obedias, niſi juxta legem docuerint, unde ſupra Cathedram Moſis ſederunt ſcribæ & Phariſæi*; quæ gloſſæ doctrina magnam lucem adfert placitis *Gerſonii*, demonſtratque *Leges* tum *Eccleſiaſticas* cum *politicas* tantum obligare *in Conſcientia*, quantum ſunt *voluntati* & *legi divinæ conformes.* Profecto Maldonatus cap. 23. in Matthæum hic inſtar omnium

nobis eſſe debet, quia explicans hæc verba; *Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſervate*, &c. Ergo inquit, *cum jubet ſervare ac facere, quæ Scribæ & Phariſæi, dum in cathedra Moſis ſedent, dicunt, non de ipſorum, ſed de Legis ac Moſis doctrina loquitur: perinde enim eſt, ac ſi dicat, Omnia quæ Lex & Moſes vobis dixerint, Scribis & Phariſæis recitantibus, ſervate & facite:* Accedit *Bellarminum* nominatim docere, *Legem Civilem juſtam ſemper eſſe, vel concluſionem, vel determinationem Legis divinæ moralis*, lib. de Laicis cap. undecimo ante medium. Tertiò ſi in inferioribus & imperfectis communitatibus eſt neceſſaria vis præcipiendi, obligando *in Conſcientia*, quantò magis *in Republica?* Unde ſicut pater poteſt filium obligare, adeo ut Deuteron. 21. *filius dignus morte judicetur, ſi non obediat præcepto patris:* & ſimiliter *uxor teneatur* in Conſcientia *obedire marito* cap. 5. ad Epheſ. *Mulieres viris ſuis ſubditæ ſint, ſicut Domino, & reddit rationem, quoniam vir caput eſt mulieris:* & cap. 3. ad Coloſſ. *Mulieres ſubditæ eſtote viris, ſicut oportet in Domino:* conſurgit, *Regem* qui eſt *caput* totius Reipublicæ *temporalis*, multo magis ſubditos obligare *in Conſcientia:* Ad hæc repondo, *Patres* quidem *liberos*, & *viros* ſuas *uxores*, Dominos *familiam* ſuam, & *Reges* proprios *obligare* ſubditos *in Conſcientia*, ſi modò congruenter *ad Legis Divinæ & Naturalis principia* imperent: ita ut eorundem Leges *connexionem* neceſſariam *cum Lege Divina & Naturali* habeant: alioqui *obligationem* duntaxat *œconomicam*, *civilem*, & *temporalem* congruentem *foro* Patris familiæ, & *Regis tribunali* important. Neque rationes *Suaris* quicquam aliud probant. Quotuſquiſque audeat affirmare, ſcholæ Magiſtrum interdicentem ſcholaſticis *uſum linguæ vulgaris* obligare diſcipulos *ad mortale*, ſi *vernacule* loquantur eo ipſo quod hoc *præceptum* Gymnaſiarchæ *rectæ rationi* congruit, annon ſatis eſt *obligatio* ad *diſciplinam* & *pœnas ſcholaſticas*, dato quod ſcholaſtici *legibus ſcholæ* minime obtemperent? Profecto homines *maximo ſanguinis* Chriſti *pretio* redempti non levi de cauſa ſunt *in infernum* præcipitandi, neque eorundem conſcientiæ *jugo tyrannico* opprimendæ, *quoniam Pælati potius debent rationem Deo reddere miſericordiæ, quam crudelitatis:* ut ait gloſſa cap. *omnis utriuſque ſexus.* §. *diverſis experimentis.*

Quarto fruſtra *Suares* canit *Epinicium*, dum memorat, ex tribus fundamentis à ſe poſitis facile videri, quidnam ſit tenendum de *Gerſonii* opinione: ac primum ſi *Gerſonius* intellexit, *nihil poſſe* imperari *per Legem Divinam* aut *Naturalem*, quod non ſit *præceptum* ſaltem *per diſcurſum* & *deductionem* neceſſariam *ex naturalibus principiis*, hæc ejus aſſertio erronea & bonis moribus valde contraria eſt: ut conſtat ex rationibus adductis, & communi ſenſu & praxi fidelium: cujus ſuæ aſſertionis *Suares* hanc cauſam reddit eodem lib. 3. de Legibus cap. 22. nimirum quod Superior qui Legem ferre vult, vult quoque neceſſario præcipere & imperare: qua in re primus actus Legis verſatur, unde

unde neceſſario etiam ſequitur *obligatio in Conſcientia* ex vi Legis divinæ: *Obedite Præpoſitis veſtris*, &c. Ergo repugnat talem Legem non obligare *in Conſcientia*, quando fertur ab habente poteſtatem, & voluntatem obligandi. Secundo ſi *Gerſonius* ſolum intellexit Leges humanas non obligare *in Conſcientia*, niſi in virtute horum principiorum naturalium, Obediendum eſt Principibus humanis in licitis & honeſtis juxta illud: *Obedite Præpoſitis veſtris*, &c. Sic fortaſſe de nomine diſputat: verum tamen non ſine ſcandalo à communi modo loquendi Theologorum diſcedit, introducendo Modum loquendi ambiguum, qui poteſt ſenſum erroneum, & bonis moribus contrarium inducere.

Hucuſque exquiſita criminatio *Suaris*, qua *Gerſonio* invidiam creare molitur: duabus autem conſtat partibus, quarum prior quatuor notatu digna complectitur, quæ ſigillatim evolvemus. Et primum quod petit, an Cancellarius Pariſienſis intellexerit, *nihil poſſe imperari per Legem humanam* ſeu *Civilem*, *quod per Legem divinam* aut *naturalem non ſit præceptum*, &c. Reſpondeo, *Suarem* hic cavillari, & cum *Gerſonius* ſecundum quid de ſola obligatione ad mortale quam Regum & Prælatorum imperata invehunt, diſputet; adverſarium hoc trahere ad abſolutum Imperium Regis, quaſi nihil quicquam poſſet Rex aut Magiſtratus Politicus imperare, quod non conforme eſſet Legi Divinæ, & Naturali; aut ſaltem quod per *diſcurſum* & *conſequentiam* neceſſariam inde elici non poſſet. Contra autem docet *Gerſonius*, omnes Legiſlatores tum Eccleſiaſticos cum Politicos, poſſe imperare & præcipere quicquid è re ſui regiminis eſſe viderint: *ſed cum hoc diſcrimine*, ita ut ſi eorum Leges & imperata Juri Divino & Naturali concordent, obligent quidem *in Conſcientia*; ſi vero non conſentiant, obligent *tantum in foro Civili* & *Eccleſiaſtico*. Secundum notabile eſt quod infert *Suares*, aſſertionem *Gerſonii* eſſe erroneam, & bonis moribus valde contrariam. Imo vero veriſſima & maxime Orthodoxa eſt, ut liquet ex Principiis ſupra explicatis. *Tertio* ad provocationem praxis & uſus communis quam adverſarius venditat, impendo ea quæ aſſeruit *Gerſonius* in Procemio ſecundæ, & in Epilogo ſextæ Lectionis ſuperius propoſito: atque amplius ex Theologorum ſententia contendo, non eam *ſemper* meliorem & probabiliorem *opinionem* cenſeri, quam *plures Doctores* defendunt, præſertim ubi de *abſoluta Papæ poteſtate* agitur: de qua re infra Num. 17. ex *Navarro*, *Melchiore Caro*, *Vaſqueſio*, &c.

Quarto quod perhibet, omnes Superiores & Propoſitos qui legem ferre volunt, unà etiam velle neceſſario præcipere, atque obligare in conſcientia, fruſtratur à dicto ſecundum quid ad dictum ſimpliciter: quoniam Papa, Epiſcopi, Reges & Magiſtratus Politici *aliquid imperantes*, eo ſolum modo *volunt*, aut *velle debent obligare*, quo *natura* & *ratio ſui officii*, atque *Imperii patitur:*

At ſi aliter volunt, *ſe fruſtrantur*, neque *obligatio* quam intendunt, *nllo modo ſtringit*, & hæc de prima parte Criminationis Suaris.

Altera expedite depellitur notitia veritatis firmamentorum Cancellarii, qui ſi rem conſideres, nihil prorſus *quoad ſubſtantiam* differt à communi ſententia omnium aliorum Doctorum, ſed *quoad modum* duntaxat. Quocirca lectione tertia dicit, ſe non alia quam alios, ſed forte aliter dicturum, & tractaturum. Enimvero cum omnes pene Theologi *abſolute* doceant, *Leges humanas obligare in Conſcientia*, Gerſonius, cum videret hanc aſſertionem æquivocatione ſua poſſe multos ſcrupulos Conſcientiis ingenerare, conatus eſt æquivocationem explicare, & oſtendere, Quantum & quouſque ejuſmodi obligatio ſe extenderet: Idque multis gratum eſſe non poteſt, qui, ut idem ait initio ſextæ lectionis, *Phariſaica præſumptione* delirant, & *Traditiones* ſuas pluſquam *Legem divinam* obligare contendunt. Summa autem illius ſententiæ eſt, *Leges humanas* tum *Eccleſiaſticas* cum *politicas* non obligare *in Conſcientia*, niſi conformes ſint *divinæ Legi* & *voluntati*, quæ *prima* eſt *cauſa* & *regula obligandi:* nihilominus ſecluſa obligatione divina inducere obligationem foro Legiſlatoris & Præpoſiti congruentem, ut de ſcholæ Magiſtro patet. Conſtitueram quidem Analyſim integri Tractatus *Gerſonii* de Vita Spirituali Animæ explicare, ſed ea confecta animadverti, hoc nimis profuſum & faſtidioſum fore: atque permulta ibi eſſe, quæ Curiales traherent in invidiam. Sed videamus, quonam modo *Suares* Argumentis *Gerſonii* ſatisfaciat.

Quinto enim abſolute negat, *homines non poſſe obligare in foro Dei:* unde ad argumentum Cancellarii, quod *forum Conſcientiæ* eſt *forum Dei*, non *hominis:* opponit Papam, Epiſcopos, Reges, & Magiſtratus Politicos habere poteſtatem applicandi voluntatem & Legem divinam ſuo modo: ſicque inducere obligationem in Conſcientia, quando operantur ut miniſtri Dei; quæ reſponſio exploſa eſt ſuperius in Analyſi quinti argumenti *Almaini*; nam concedimus, homines ſi *adæquate* & *ſufficienter* ut miniſtri Dei operentur, hoc eſt, ſi eorum *Imperata neceſſariam* habeant *connexionem* cum Lege divina & naturali, *obligare ad mortale*, aliter non.

Sexto quia objicitur, nullum ſpirituale vinculum aut obligationem in foro Conſcientiæ poſſe induci à Principe & Magiſtratu Politico: *Suares* opponit, Civilem poteſtatem dici temporalem ex parte materiæ, hocque modo verum eſſe, Regem aut Magiſtratum Politicum non poſſe vinculum aliquod ſpirituale irrogare in materia ſpirituali, ſcilicet *directe* & *per ſe* in ordine ad effectum ſpiritualem: verumtamen quatenus in *Materia temporali* & *Lege Civili* poteſt aliqua reperiri honeſtas & obligatio ad illam honeſtatem ſervandam, tum Legem Civilem ex parte materiæ, quæ conſideratur ſub hac circumſtantia obligandi ad illam honeſtatem hoc inferre vinculum, etiamſi aliquo modo ſpirituale

ſituale videatur. Subjungit *Suares*, Politicam & Eccleſiaſticam Poteſtatem eſſe *quandam participationem divinæ poteſtatis:* & hac ratione includere *vim quandam* quæ ipſum *ſpiritum*, *conſcientiam*, & *rationem* ligat. Quæ quidem reſponſio partim dat manus veritati, partim eam involvit: dat manus dum aſſerit poteſtatem Eccleſiaſticam eſſe *quandam participationem divinæ poteſtatis*, & Magiſtratum politicum *non poſſe* vinculum ſpirituale *inferre* directè in *materia civili* & *temporali*, niſi ſub circumſtantia *honeſtatis* atque *obligationis* ad illam honeſtatem ſervandam, &c. Denique æquivocationibus veritatem implicat. Quod enim Cancellarius Pariſienſis clare docet, *Leges Civiles* & *Eccleſiaſticas* non obligare *in Conſcientia* niſi habeant *connexionem* cum *Lege divina* & *naturali*, quæ *prima* eſt *Lex* & *cauſa obligandi:* hoc Suares tecte atque involute hic verbis æquivocis deſignat, poteſtatem Eccleſiaſticam & Civilem eſſe quandam participationem divinæ poteſtatis: & obligationem ſpiritualem in materia temporali naſci ex aliqua circumſtantia honeſtatis, quæ illam inducit obligationem: quandoquidem hic inter honeſtatem, & honeſtatem diſtinguendum eſt: Nam *verbi cauſa*, honeſtas atque utilitas *rectæ rationi conformis eſt*, ut Scholaſtici Latine loquantur ex præcepto Gymnaſiarchæ; nihilominus quia ejuſmodi honeſtas non eſt *affinitate neceſſaria* Legi divinæ & naturali devincta, ideo non obligat *in Conſcientia*, ſeclùſo *ſcandalo*, & *pervicacia*, qua proterve aliquis in publicæ diſciplinæ, & magiſtrorum contemptum obdureſceret. Denique tametſi poteſtas Eccleſiaſtica & politica quædam ſit participatio divinæ poteſtatis, quia *omnis poteſtas eſt à Deo*, Roman. 13. Nihilominus inde inferri non poteſt, omnia quæcumque ab Eccleſiaſticis & politicis Principibus imperantur, obligare ad mortale. Cujus rei teſtis eſt illa celebris diſputatio inter Doctores etiam Jeſuitas, *an gabellam*, quæ *ſine ulla* aut *ſine rationabili cauſa* imponitur, *defraudare liceat.*

Septimò contendit, obligationem in Conſcientia *ſimpliciter* & *abſolute* eſſe neceſſariam, ut poteſtas politica & humana poſſit efficaciter ſuum finem conſequi: quia *Pax* & *Juſtitia* non poteſt conſervari, niſi ex *Legibus humanis* redundet *obligatio* ad *Conſcientiam*. Ad hæc repondo, *obligationem* in foro civili *ſatis eſſe* ad continendos homines *in officio*, quando Leges *nullam* habent *affinitatem* cum *Lege divina* & *naturali:* Idque communi experientia compertum eſſe: Quoniam olim Lacedæmonii, Romani, & permulti alii Ethnici, qui obligationem in conſcientia ignorabant, per longum temporis ſpatium ſuam Rempublicam felicius gubernarunt, quam multi Reges & Principes Chriſtiani. Præterea hinc ſequeretur non fuiſſe apud Ethnicos perfectam poteſtatem politicam, quod eſt erroneum, & alias confutatum à me.

Octavò ad argumentum Cancellarii, quod nemo poſſit obligare in foro in quo non poteſt cognoſcere, & judicare: hominem vero *ut homo eſt*,

 non

non poſſe de *actibus internis Conſcientiæ* cognoſcere aut judicare, & continuò non poſſe obligare in Conſcientia, Corollario primo quartæ Lectionis de Vita Spirituali animæ. Opponit *Suares*, Legem humanam ut obliget *in Conſcientia*, non oportere *per ſe* ac *directè* cognoſcere & judicare de illa obligatione, & pœna inde exſurgente *in foro Conſcientiæ*: ſed ſatis eſſe, ſi cognoſcat & decernat de *externa actione*, vel *omiſſione* propter quam obligatio inducitur ad *mortale*. Quæ reſponſio nihil probat, ſed petit principium, ſupponens ex quacumque transgreſſione & omiſſione externa Legis humanæ, induci obligationem *in foro Conſcientiæ*: quod negatur, niſi forte Lex juſtam habeat neceſſitudinem cum Lege Divina & Naturali. Conſule ſextum Argumentum Suaris.

Nonò, quia *Gerſonius* urget Legiſlatorem humanum non poſſe obligare ſub pœna inferni vel Purgatorii, cùm ejuſmodi pœnam infligere nequeat: & conſequenter talem pœnam longe excedere humanæ Legis virtutem. Reſpondet, ex Legis tranſgreſſione aliquem poſſe *duobus modis* fieri reum transgreſſionis: *Primum* quatenus Lex illa *directè* talem pœnam imponit per proximum & immediatum Legiſlatorem *Deum* videlicet: *Secundo* quatenus ille reatus pœnæ ſolummodo inſurgit ex Conſtitutione & Transgreſſione Legis humanæ: ac priori modo verum eſſe Principem politicum non obligare tanquam immediatum Legiſlatorem ad pœnam æternam & ſpiritualem, quam *directè* non poteſt irrogare: ſed poſteriori modo falſum: quia eam *mediatè* imponit, ut inſurgit ex Legis humanæ transgreſſione. Quæ reſponſio ut aliæ præcedentes continuat in petitione Principii, quaſi tranſgreſſio Legis humanæ nullam habens connexionem cum Lege Divina & Naturali obligaret in Conſcientia.

Decimò ligare & ſolvere ſunt quaſi *correlativa* cap. quod autem. de Pœnitent. & Remiſſ. Nemo autem poteſt ligare in foro in quo non poteſt ſolvere: Ergò cum Legiſlator humanus non poſſit ſolvere in foro Conſcientiæ, nec etiam poterit obligare ad mortale. Reſpondet *Suares*, I. in rigore hoc falſum eſſe Principium, puta ligare & ſolvere tanquam *Correlativa* ſeſe perpetuò ſequi: quia, inquit, homo poteſt ſe voto obligare, & tamen non poteſt nexum obligationis voti ſolvere: II. Fatetur nihilominus, hoc verum eſſe Principium: Qui potuit Legis obligationem ponere, poſſe ſimiliter illam auferre, ut cum Legiſlator humanus abrogat Leges quas fixit, aut de illis diſpenſat. Sed hoc procedit ante Legis transgreſſionem, ait: quia poſt Legis tranſgreſſionem Legiſlator nullo modo poteſt culpam remittere, quatenus eſt contra Deum: quia tunc alterius eſt fori, & ordinis: poterit quidem Legiſlator remittere transgreſſionem, ut in ſuam cedit injuriam, & forum ſuum violat, non autem *ut eſt contra Deum*. Hic multa turbat: dum à *veritate* recedit Suares: *Primum* quod initio negare voluit, *Ligare & Solvere non eſſe Correlata*, &c. Fallit aut maxime

ximè fallitur, dum hæc abripit ad vota; quorum obligatio longè diſpar eſt ab obligatione quam Lex inducit. Nemo enim niſi *Sponte* & *Voluntariè* voto obligatur: at ſæpè invitus edictis atque Legibus Principum devincitur. Quare plane iniquum eſſet aliquem in pure humanis poſſe invitum obligari ad mortale, niſi Lege Divina & Naturali obligaretur. *Secundo* tandem herbam porrigit, dum fatetur, Legiſlatorem non poſſe culpam remittere, quatenus eſt *contra Deum*, quoniam hoc eſt alterius fori: unde ſequitur nec eam ſimiliter poſſe imponere, juxta hoc Principium, *Ligare* & *Solvere* ſunt Correlata, &c.

Undecimo ad definitionem *Auguſtini* peccatum eſt *dictum*, *factum*, aut *concupitum* contra *Legem Dei* cap. 22. contra Fauſtum Manichæum: obtendit illos qui Leges humanas transgrediuntur, virtute etiam cenſeri violare Legem Divinam, à qua tota vis obligandi Legis humanæ fluit, & hac de cauſa definitionem *Auguſtini* etiam convenire transgreſſioni Legis humanæ. Quæ reſponſio eadem eſt cum ſolutione quam *Dominicus à Soto*, tradit octavo ſuo Argumento: confirmatque doctrinam Cancellarii contendentis, *Leges humanas* non obligare *ad mortale* abſque *neceſſaria connexione* cum *Lege Divina*: idque ipſum *Suares* his verbis confirmat; *humanas Leges transgreditur*, *virtute etiam cenſetur violare Legem Divinam*, *id eſt interpretativè*, *qua Lex humana Legis Divinæ particeps eſt.*

Duodecimo, quod objicitur, ſufficere ad *Vitam æternam* ſi *Dei Mandata* ſerventur, Mathæi 19. verſu 17. idque Argumento eſſe homines poſſe ſalvari, quanquam Leges humanas minime ſervent. Opponit ſicut ad præcedens Argumentum, qui humanas Leges transgrediuntur, cenſeri etiam virtute transgredi Legem Divinam, atque *Unum ex Divinis præceptis* eſſe, ut obediamus *noſtris Superioribus* & *Principibus Politicis*, Roman. 13. eamque ob rem illos qui non ſervant *Leges humanas*, neque ſimiliter *omnia Dei mandata* ſervare, ac proinde ſibi *damnationem æternam* acquirere. Quæ reſponſio ſicut & omnes præcedentes ludificant à ſuppoſitione Principii, ac ſi Leges humanæ aliam obligationem, quàm pure humanam, & politicam inducerent: de qua re plus ſatis ſuperque anteà.

XVII. Sed ut huic diſputationi lineam extremam adſcribamus: quando propoſitum eſt adverſariis, non tam virtute & rationum pondere, quàm conferto & meditato ſtudio invidiam *Gerſonio* & iis qui ejus ſententiam tuebuntur, conflare: illos rogatos velim Auctorum ſequentium Doctiſſimorum, & maximè Catholicorum Teſtimonia diligenter apud ſeſe reputent. Primùm *Navarri* cap. 27. Manualis num. 289. *Non videtur*, ait, *una Opinio appellanda communis ad effectum præjudicandi alteri*, *eo ſolo quod plures eam ſequantur tanquam oves aliæ alias*, *quæ præcedunt ſine judicio ſequentes.* Communiorem enim ad hoc exiſtimarem illam, quam *ſex* vel *ſeptem Auctores Claſſici* rem ex profeſſo

tractantes

tractantes aſſererent, quàm probatam à *quinquaginta* ſola ferè priorum auctoritate ductis. Quin & arbitror utramque ad hoc poſſe dici *communem*, quando utraque habet *octo vel decem aſſertores graves* & *cum judicio* eam *deligentes*.

Melchior Canus libro 8. de locis cap. 4. *Theologorum ſcholaſticorum* etiam *multorum Teſtimonium*, ait, *ſi alii contra pugnant viri docti*, *non plus valet ad faciendam fidem*, *quàm vel ratio ipſorum*, vel *gravior* etiam *auctoritas comprobarit*, videlicet in ſcholaſtica Diſputatione *plurium auctoritas* obruere Theologum non debet: ſed ſi *paucos viros* modo *graves* ſecum habeat, poterit ſanè *adverſum plurimos* ſtare: Non enim *numero* hæc judicantur, ſed *pondere*, &c. Quo loco ſanè arguendi ſunt Scholaſtici, qui ex opinionum quas in Schola, acceperunt præjudiciis, viros alios Catholicos notis gravioribus inurunt: idque tanta facilitate, ut meritò rideantur. Nobis autem Schola noſtra *magnam* quidem *licentiam* dat: ut quodcumque maximè probabile occurrat, id noſtro Jure liceat defendere: ſed non licet tamen eos qui nobis ſunt adverſi, temerè & leviter condemnare.

Gabriel Vaſqueſius prima ſecundæ quæſtione 19. diſputation. 62. cap. 4. Articulo 12. Dico igitur *ait*, ſi aliquis vir doctus qui non parum in ſtudiis laboraverit, qui optimè viderit rationes contrariæ partis, eaſque omnes examinans & expendens judicaverit contra cæteros qui ipſum præceſſerunt ſcriptores ſuam opinionem probabiliorem eſſe, etiamſi illa minus tuta ſit, poſſe eam amplecti, & ſecundum illam rectè operari: hanc verò ſententiam colligo ex communi ſenſu Doctorum; ratio verò eſt manifeſta, quia ſi aliquis pollet *ingenii acumine* & *maturitate conſilii*, & rationes contrariæ partis diligenter vidit & expendit, eaſque judicavit minus ſufficientes, non videtur imprudenter operari ſecundum ſuam opinionem: quia *in rebus moralibus*, quæ *certa* non ſunt, ſed *ſub opinione*, ipſe etiam mature judicat. Negare enim non poſſumus turbam Doctorum aliquando amplecti unam opinionem *abſque delectu rationum*, aut ſaltem non *tam exactè* rationibus *ponderatis*: contra quos deinde alius Doctor magnæ auctoritatis opinionem aliquam maturè excogitatam in ſcholas introducere poteſt. Quod ſi quis levi aliqua ratione, nec mature conſiderata amplectatur Opinionem minus tutam contra cæteros Doctores, peccabit ſanè, non quia *contra Conſcientiam* operetur, ſed quia *leviter* & *temerè* de re illa judicavit, ut rectè tradit *Navarrus*, in Can. ſi quis. de Pœnitentia diſt. 7. numero. 51. & 52. Quandò verò cenſeri debeat temeritas, & leve fundamentum in judicando, arbitrio prudentis relinquitur: nec enim cenſeri debet temeraria opinio unius Doctoris contra reliquos in re obſcura, & opinabili, ſi maturo fundamento excogitata ſit. Nam, ut rectè admonet *Corduba* lib. 1. quæſt. 17. §. 13. *Temeraria opinio* abſolutè *eſt cenſenda*, non quæ *communi ſenſui Theologorum Scholaſticorum* contraria eſt, ſed quæ *abſque ſufficienti ratio-*

ne

ne & *Fundamentis* excogitata eſt. Nam multæ opiniones initio excogitatæ, & in Scholas invectæ ſunt, quæ *communes* tunc non fuerunt. Verum in hac re *mature ſatis* procedendum eſt.

Idem *Vaſqueſius* eadem diſputatione cap. 5. numero 26. aſſignat *diſcrimen* inter *Formidinem* & *Hæſitationem*, notatque *Cajetanum* & *Navarrum* non ſatis cogitatè hæc duo confundere: *Dubitare* & *Hæſitare*, ait, *eſt intellectum pendere* in *utramque partem contradictionis*, & *nulli illarum* determinatè *aſſenſum præbere*; quia in nulla illarum apparet *convenientia prædicati* cum *ſubjecto*: Cum hac autem *hæſitatione* non licet operari. *Formido* verò *unius partis* non excludit *aſſenſum determinatum alterius*: ſed *formido* in eo tantum *poſita eſt*, ut aliquis *per actum reflexum* judicet *rationes* illius *partis*, cujus habet *aſſenſum*, non eſſe *evidentes*, ſed tantùm *probabiles*: & ideò putet *fieri poſſe* ut *in re ipſa* oppoſita pars *vera ſit*, cum tamen *rationes illius* id non oſtendant. Cùm igitur hæc *formido* etiam *expreſſa* unius *partis* non excludat *aſſenſum determinatum alterius partis*; & cum quovis *aſſenſu probabili* qui non attingit *evidentiam*, formido *eſſe poſſit*: ſequitur cum hac *formidine* poſſe quemlibet *operari*. Primùm quia, ut conſtat ex ſententia omnium, *ad rectè operandum* non eſt neceſſarius *aſſenſus evidens*, ſed ſufficit *probabilis*: Præterea quia certum eſt *neminem* debere *neceſſario* tutiorem partem *eligere*: Poſtremò, quia qui habet *formidinem* circa propoſitionem *univerſalem*, habebit circa *ſingularem*; ergo qui habet tantum *opinionem* de *univerſali propoſitione*, poterit rectè operari *cum formidine* circa *ſingulare* judicium Conſcientiæ.

Alphonſus Salmero tom. 8. tract. 29. in Euangelia, hæc verba Math. 15. explicans, *Sinite illos*, *cæci ſunt*, *& duces cæcorum*: Hoc verbo *inſtruimur*, ait, *Scandala ex malitia propria accepta*, *quæ* paſſiva *vocamus*, à *nobis eſſe minimè curanda & citius* Scandalum *naſci permittatur*, *quàm* veritatem Fidei, *vel* Vitæ *vel* Juſtitiæ *relinqui*. Dicuntur enim ejuſmodi *Scandala*, ut diximus *Paſſiva*, quæ alius *ex bona Vita*, aut *ex Fide* & *Juſtitia* à me culta *ob propriam ſuam imbecillitatem accipit*. Scandalum verò *infirmorum* ſeu *puſillorum* vitandum eſt, quemadmodum Chriſtus præcepit, cùm dixit: *Qui ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis &c.* Mathæi. 18. Suo etiam exemplo illud hic docuit, quia *ſcandalum Phariſæorum* his verbis docuit non eſſe curandum: Aliàs *Chriſtus* non eſſet *prædicatus*, neque *veritates Catholicæ* contra Hæreticos *qui ſcandalizantur* definitæ. Turbam verò ad ſe vocavit, illamque inſtruxit, & erudivit, ne ſcandalizaretur. Quod ſi interdum quidam ſint minùs *Veritatis* capaces, tunc *doctrina*, aut *actio* quæ ſcandalizat, ſi non eſt *neceſſaria*, aut *valde opportuna* atque *utilis*, dandum eſt nonnihil *imbecillitati infirmorum*: ſi verò hoc ſcandalum *Majores* accipiant, & *doctrina* ſit *utilis*, mittendi ſunt; ſunt enim *inſanabiles*, quia *cæci* ſunt: id eſt, *nolunt videre* & *intelligere quod eis inſpirat Deus*: & *duces* eorum

 ſimilium,

ſimilium, qui & ipſi *Divinam inſpirationem* repellunt: quare *ambo in foveam cadunt*. Hactenus Salmero.

Porrò hæc *Dictorum Claſſicorum* ſententia, *Navarri* ſcilicet, *Cani, Vaſqueſii*, & *Salmeronis*, nos ſeptem docet: *Primo* frequentiorem Doctorum numerum, neque communiorem, neque probabiliorem efficere ſententiam, tum quia utplurimum multi *anticipatis opinionibus* irretiti nullo habito *delectu rationum* ſe in aliorum opiniones *cæco impetu* tanquam oves ovem præeuntem ſequentes præcipitant: partim etiam, quia illam ſententiam non ex profeſſo, ſed tantùm obiter & perfunctoriè tractant, ac proinde *firmamenta* quibus roboratur, non examinant: partim etiam quia laborem & diligentiam neceſſariam ad indagandam veritatem ſubterfugiunt: & plerumque firmitate Judicii ad id præſtandium carent; vel denique quia invidiam quam veritatis defenſio ſuis auctoribus parit, reformidant: ut fit in præſenti controverſia, qua quæritur, *Quantum* & *quouſque Leges obligent.* Cum enim Curia Romana hoc unum moliatur, ut Chriſtianos cæca obedientia involvat: quotuſquiſque ejus Leges ſine magno nomine, famæ, fortunarum, & vitæ periculo in dubium revocare poteſt? Quod autem permultos etiam laborem & diligentiam ſubterfugere dixi, hoc confirmari poteſt quorundam exemplo, quorum ego lubens parco nomini: qui cum nonnullos Doctores viderent ſeſe Lectioni Patrum antiquorum dedere, illos ridiculè & contemptim *Antiquarios* vocitabant, palamque dicebant ſe per omnia, & in omnibus *Bellarmino* in controverſiis, & *Baronio* in Hiſtoria Eccleſiaſtica aſſentiri neque ſupra tantos viros quicquam velle ſapere, quæ vox homine, nedum Theologiæ Doctore penitus indigna eſt.

Secundo colligimus, illam opinionem communiorem & magis veroſimilem habendam, non quæ à *turba magna Doctorum* propugnatur, ſed quæ *majoribus rationum firmamentis* nititur, quanquam paucos habeat Doctores, qui eam propugnent.

Tertiò peritis eſſe credendum in arte ſua, illis potiſſimum qui ad evolvendam aliquam controverſiam tempus, diligentiam, juſtumque maturum, & neceſſarium Judicium, abſque ullo alio, quàm *veritatis cognoſcendæ*, & *vindicandæ propoſito*, impenderunt. Atque Argumenta omnia contraria, ut par eſt, examinarunt, & rem ex profeſſo tractarunt.

Quartò, ſi viro Docto *in literarum* & *Theologiæ ſtudiis* apprime exercitato permiſſum eſt etiam cum formidine aliqua propriam ſequi opinionem, & ſecundum illam ſecurè *in Conſcientia* contra opinionem quæ Communis cenſetur; quanto id magis licet *Theologo*, ubi optimis atque validiſſimis rationibus fulcitur? Validitas autem & robur argumentorum ex oppoſitione atque dilutione contrariorum patebit. Certè ex duabus opinionibus probabilibus, quarum utramque Theologus ad normam tertii articuli examinavit, illam potius amplecti

amplecti tenetur quam probabiliorem ducit, niſi fortè velit dictamini rectæ rationis repugnare, quod magnum peccatum eſt: *quod enim fit contra rectam Conſcientiam, peccatum eſt* Roman. 14. Siquidem gloſſa dictum Apoſtoli de recta Conſcientia explicat, & ita interprerantur Patres, confirmaturque à *Cornelio à Lapide* qui *fides*, inquit, *eſt dictamen Conſcientiæ*, ſive *perſuaſio credulitatis:* quod enim non eſt *ſecundum hanc credulitatem*, id eſt, *quod eſt contra Conſcientiam, hoc peccatum eſt.* Ita *S. Chryſoſtomus*, *Theodoretus*, *Ambroſius*, *Theophylactus*, *Oecumenius* ait.

Quintò Doctrinam illam non habendam temerariam quæ communi ſententiæ Doctorum Scholaſticorum contraria eſt: ſed quæ firmitate principii fundamenti & rationum deſtituitur.

Sextò magis expedire *Scandala naſci*, quam *veritatem fidei*, *bonæ vitæ*, & *Juſtitiæ deſeri* cap. qui ſcandalizaverit. de regulis Juris in Decretalibus,& ſi contingat aliquos *ex Doctrina valdè utili* ſcandalizari, nihili plane faciendos *tanquam inſanabiles, cæcos*, *ducesque cæcorum*, auctore Salmerone. At verò quàm ſit utile, imò neceſſarium perſpectam & exploratam habere juſtam Poteſtatem Clavium, & Paſtorum Eccleſiæ horum temporum gravitas indicat; quæ tanta atque intolerabilis eſt, ut vita Regum, atque Principum Chriſtianorum ludibrio furioſorum hominum exponatur, *prætextu Religionis neglectæ*, aut quod Papa aliquem Principem excommunicavit; vel Princeps *in articulos Bullæ Cœnæ Domini* impegerit. Quibus de cauſis *Henricum* III. & IV. Franciæ Reges mactatos fuiſſe aliâs oſtendetur.

Septimo, his accurate ponderatis, relinquitur Doctrinam Cancellarii Pariſienſis tum de Eccleſiæ & Concilii authoritate ſupra Pontificem, tum de Legum humanarum obligatione in Conſcientia neque eſſe temerariam, neque erroneam, neque ſcandaloſam, cùm non tantùm verſetur in re opinabili levibus fulta argumentis, ſed graviſſimis, neceſſariis, ac evidentibus rationum momentis, necnon etiam Decretis & praxi Eccleſiæ Catholicæ, octingentorum annorum decurſu uſitata confirmetur: ut hiſtoria octo primorum Conciliorum Generalium docuimus. Poro his Articulis me in meis lucubrationibus ità ſatisfeciſſe arbitror, ut ſicut aliâs docui, nihil mihi deeſſe putem, quominus & *naturaliter*, & *moraliter* ſim *in Conſcientia ſecurus:* præſertim vero, quod ſemper animo paratus ſim quemcumque privatum recte monentem, nedum *Catholicam Eccleſiam, matrem chariſſimam*, & *ſponſam Chriſti audire*; cujus rei teſtes ſunt Amici & Familiares mei: Quamobrem nihil ſuperſtes, aut vita functus molevolorum, atque hominum obnoxiorum convitia & calumnias coram Deo pertimeſco.

FINIS.

VITA
JOANNIS GERSONII, DOCTORIS ET CANCELLARII PARISIENSIS, EX EJUSDEM OPERIBUS COLLECTA.

ANNO M. DC. VI.

JOANNES CHARLIERUS, patrem Arnulphum optimum & Catholicum virum, habuit Gerſonii, quod pagus eſt agri Rhemenſis, non longè à Rhetelio: illum Elizabeta pientiſſima mater, poſt lachrymas & aſſiduas orationes Deo fuſas, die XIV. Decembris, Anno M.CCC.LXIII. à Domino impetravit, omnemque operam cum marito, ut piè & liberaliter filius erudiretur, uſqueadeo certè impendit; ut ne quidem anilibus fabellis aut ludicris (quibus puerilis ætas ineptè ſolet adlactari) illum unquam recreari paſſa ſit. Utérque verò parens, nihil quotidie filio tantopere frequentabant, quàm *Omne datum optimum, & omne donum perfectum à patre luminum deſcendere:* unde quoties Charlierus, poma, ficus, nuces, aut crepundia aliqua habere deſiderabat, ea prius orando Deum, ab optimis parentibus emere cogebatur, qui interim filiolo (ipſo orationis æſtu abrepto) de feneſtra aliqua, ſolario, vel camino, quæ petebat, abunde largiri atque effundere, hiſque inſuper verbis illum magis ac magis ad pietatem incendere ſolebant: *Vides, dilecte fili! quàm bonum ſit orare Dominum Deum, qui talia confert orantibus.*

Quamprimùm adoleſcentiam attigit, Lutetiam Pariſiorum profectus, liberalibus artibus, Philoſophiæ, & Theologiæ operam dedit in Collegio Campaniæ, ſeu Navarræ; ubi Petrum de Alliaco, virum & doctiſſimum & illuſtriſſimum (nam ex nobiliſſima Alliacorum familia Picardiæ oriundus erat) præceptorem habuit; qui tum magnus erat Collegii Navarræ moderator, Academiæ Pariſienſis Cancellarius, & poſtmodum Caroli V. Regis Francorum Confeſſarius; ſacroſancti ſacelli Pariſienſis Theſaurarius; Cameracenſis Epiſcopus, & demum Sanctæ R. E. Cardinalis fuit. Sed ubi ex ſcholæ Pariſienſis conſuetudine, nomen & patriam ſuam in acta Academiæ referre procuravit Charlierus, ei ex natali ſolo agnomen (ſicut antè Roberto de Sorbona, Henrico de Gandavo, & multis aliis viris illuſtribus) inditum fuit à contribulibus; qui deinceps illum *Joannem de Gerſon*, aut *de Gerſonio*, ſemper vocitarunt. At

quàm laboris, frigoris, & inediæ patiens, tam ſomni impatientiſſimus fuit: adeò ut, ſine valetudinis & mentis periculo, vix inſomnem noctem tranſire poſſet, quod ad capitis & cerebri illius amplitudinem referri nec-ne debeat, medici viderint: nunquam porrò minus ſolus, quàm cum ſolus; neque magis actuoſus, quàm cum otioſus erat, ut ipſe teſtatur. Stylum neglectum potiùs, quàm horridum aut aſperum habuiſſe, ejus opera & carmina monſtrant: ſiquidem humanioribus literis, pluſquam ſeculi in quo vivebat infantia pateretur, ſtuduerat; & ſe inter ſcribendum, ornatum omnem contempſiſſe, pluſque prodeſſe quàm delectare voluiſſe narrat; prudenter quidem meo judicio, quia ſi aliter rigido illo ſeculo ſcripſiſſet, à paucis, imò à nullis fuiſſet intellectus. Cæterùm, facilè ex ſequenti poëmatio, quod diebus aliquot antequam mortem obiret conſcripſit (juſta autem eſt apologia, quam pro defenſione carminum, quæ in extrema vitæ periodo uberrimè & piiſſimè cecinit) lector conjiciet, quid ampliùs potuerit Gerſonius.

Vidit livor edax, ut mea carmina,
Deſpexit, nitida veſte carent, ait;
Nec pulchris facies picta coloribus,
Vox eſt rauca, ſonans parum.
Ornatus varios ſi meretricula
Nil virtutis habens, nec ſolidum bonum
Quærit, quis ſtupor eſt? ſat ſibi perplacet
Fallax, alliciens procos;
Fucatos oculos hæc ſtibio gerit,
Comit cæſariem, lubrica conſpici,
Aſſueſcit placidis, blanda, procax, vaga,
Et quos proſtituit necat.
Aſt matrona gravis, caſta, pudicaque;
Cui nativus adeſt, & color, & decus,
Ut proſit ſatagit, ſeria moribus,
Sponſo quod placeat ſtudet,
Totam compoſuit cincta modeſtia;
Cultum net proprium, nent famulæ ſimul,
Non linum neque lanas petit hæc extra,
Solers artifica manu:
Non nequam, petulans, ſubdola, fractáque
Vox, ſed ſuave ſonat, cui rigidus tonus:
Vivax ex oculis cælica lux micat,
Sancta prole beatior:
Frugi menſa ſibi ſplendida, ſobria,

In

In qua pſalterio rex David inſonat
Hymnos, imparibus quos numeris ligat
Metris, carmen amicius:
Carmen tale cano, ſit procul ethnica
Mendax muſa, ſtrepat his quibus eſt Venus,
Aut Mars deliciæ, vanaque numina:
Noſter ſolus amor Ieſus.

TANTA autem prudentiæ, virtutis, gravitatis, atque eruditionis Gerſonii opinio, Academiam univerſam pervaſerat, ut vix dum, in ſecundis ordinibus Baccalaureorum Theologiæ conſiſtens, nonnullis cum doctoribus, à Rege Chriſtianiſſimo, & Academiâ Pariſienſi, ad unionem & pacem Eccleſiæ promovendam, Romam legatus fuerit. Et poſt navatam egregiè operam Theologiæ, primum licentiæ ſuæ gradum adeptus, laureâ doctorali M. CCC. XCIIII. circa XXXI. ætatis, cohoneſtatus; & paulò poſt, ad Academiæ Cancellariatum, & Eccleſiæ Pariſienſis canonicatum, favorabili ejuratione Petri de Alliaco, præceptoris ſui, evectus fuit; tum demum in Eccleſiæ Brugenſis decanatum, duce Burgundiæ auctore, adoptatus eſt.

VERUM, in munere Cancellariatus, *ab omnibus vinculis mundanæ neceſſitudinis liber eſſe voluit*; *quatenus pro veritate*, ut ait, *præparato animo ampliùs certamen habere poſſet:* unde nihil reliqui fecit, quo privatim & publicè ſcholæ Pariſienſis diſciplinam meliùs regeret, & omnem ἐθελοθρησκείαν, errorumque & novitatum monſtra, quaſi in horto irriguo ſuccreſcentia, debellaret: qua de re priuſquam dicere aggredior, venit mihi in mentem mirari, quonam auctore vir doctiſſimus, fol. 184. ſacri ſui apparatus, iſthæc ſcripſerit, *Joannes Gerſon dictus Carlerius, Gallus, Monachus ordinis Cæleſtinorum, & deinceps eorumdem Lugdunenſis Monaſterii Prior; demum verò Pariſienſis Academiæ Cancellarius, &c.* Nam præterquam Eccleſiæ, & ſcholæ Pariſienſis conſuetudo, indiſpenſabili lege, omnes regulares, decanatu & Cancellariatu Academiæ (*quæ clerica, non regularis eſt*) ſemper excluſit, ipſemet Gerſonius paſſim vitæ ſuæ inſtitutum ſatis declarat, præſertim in fratris Nicolai (Monachi ordinis Cæleſtinorum) Epicedio, quod fratri Joanni, ejuſdem ordinis Monacho, miſit:

Monice quem mihi dat fratrem natura ſequendum,
Noſtri ſunt generis quæ monumenta vides.
Arnulpho Charlier, cui nupſit Elizabeth olim,
Gerſon origo fuit, advena voce ſonans:
Dotavit Deus hos biſſena prole, puellæ
Septenæ numero; quinque fuere mares,

Primus,

Primus Theologus, Monachi tres, mortuus alter
Infans, & nupſit filia ſola viro.
Frater Petre rapit te mors, & te ſoror Agnes
Infantes; vivit purus uterque Deo:
Ægra Jabina ſoror vivens, mala ſuſtinuiſti
Jugiter; hinc moriens reddita dona capis.
Chara ſoror Raulina vale, quæ commeruiſti
Conſors eſſe Jeſu, cujus eras famula.
Hoſpita pauperibus & myſtica Martha fuiſti,
Te vocat inde Jeſus, tu Benedicta veni.
Tempora compleſti conſummatus citò multa,
Frater cordis amor tu Nicolae mei:
Cælos credo equidem tu Cæleſtinus adiſti,
Cælica ſemper amans, dum peregrinus eras.
Sors lugenda manet nobis, quos vita ſuperſtes
Septem ſervat adhuc, torquet & exilio.

Hos verſus, habes in 2. parte operum Gerſonii, quibus docemur, Cancelrium fuiſſe maximum natu, & ſeptem ſorores, cum quatuor fratribus habuiſſe; quorum unus in cunis obiit, tres reliqui Monachi, Joannes quidem & Nicolaus Cæleſtini fuerunt, tertius Rhemis profeſſus eſt, ut ex quadam Gerſonis Epiſtola innoteſcit, qui quidem omnibus ſororibus, ut cælibem vitam agerent, auctor fuit: hoc porrò carmine, quinque ſorores tantùm de nomine compellat, Agnetem, Jabinam, Raulinam, Martham, Benedictam, duarum autem aliarum nomina ſilentio obruit.

Ut autem ad ejus Cancellariatum revertamur, ſæpe de illo abdicando cogitavit, tum quod indignos atque ineptos promovere, tum quod provinciâ hac implicatiſſimâ, orationem, meditationem, & ſtudia, ſæpe deſerere cogeretur: veruntamen, quo minus id faceret, Burgundiæ dux (cui ſe quadam in Epiſtola omnia poſt Deum Optim. Max. debere profitetur) ſemper impedimento fuit.

Quam ſalutis, atque eruditionis omnium, & præſertim Scholaſticorum, ſitiens fuerit, varia ejus opera moralia, & præſertim libellus *de parvulis ad Chriſtum trahendis*, *de arte audiendi confeſſiones*, *de arte moriendi*, *condendi teſtamentum*, *de methodo conſolandi eos qui ſunt in agonia*, & plures alii tractatus, *de abſolutione & reſervatione caſuum* demonſtrant; qui Richardo Hallo, doctori Lovanienſi, incentivum fuerunt, ut opus perutile *de quinque partita*, *recta*, *erronea*, *dubia*, *opinabili*, *& ſcrupuloſa conſcientia*, edendum curaret; quod quidem, ſe ex Gerſonii opuſculis excerpſiſſe ingenuè fatetur, doletque maximè, tanti viri lucubrationes, magno piorum & Religionis Catholicæ de-

ſonius,

trimento, tamdiu in tenebris exoleſcere. Frequens autem habebat in ore Gerſonius, Theologum, *neque monoculum neque moroſum nimis, aut ſcrupuloſum eſſe debere*, quia cum magiſtri in Theologia, lux & regula aliorum habeantur, non populari, ſed juris præſertim divini & naturalis trutina, (cui lux canonica famulatur) examinare debent, ut ille revera omnia ad hanc incudem revocare conſueverat; cujus rei, varias lucubratiunculas, de omnium hominum ſtatu & officio, obſides habemus; in quibus, tanquam omnium debitor factus, omnibus opitulari conatur, & id quidem benignè, conſtanter, abſque aſſentatione, ſpe, aut deſiderio lucri, imò abſque cujuſquam doctoris aut hominis contemptu: quæque moroſè nimis, obſcurè, aut univerſim ab aliis ſcripta ſunt, hic facilè, planè, & compendioſè perſtringit; & axiomata univerſalia, ad caſus particulares ita deducit, ut ex hominum animis omnes ſcrupulos & aculeos evellat: neque enim hominibus facilè cœlos claudit, neque cæcam nutrit arrogantiam, ſed ubique mediâ viâ, quæ tutior & certior eſt, incedit. Nam

Pueros affectu paterno amplectitur.
Adoleſcentes ſanctioribus præceptis imbuit.
Gymnaſiorum moderatores, & pædagogos omnes erudit.
Principes, nobiles, & filios Regum, melioribus documentis inſtruit.
Triplicem ſtatum Eccleſiaſticum, Civilem, & Militarem, Reipublicæ perneceſſarium eſſe monſtrat.
Cenſus & vectigalia moderatur.
De legitima Pontificis, Prælatorum, & Principum poteſtate diſputat.
Chriſtianam & Eccleſiaſticam libertatem, ſanctiſſimè propugnat.
Parrochorum & privilegiatorum jura temperat.
Canonum & legum fontes, reſerat.
Conciliorum celebrandorum neceſſitatem declarat.
Modum optimum Eccleſiæ regendæ monſtrat.
Hæreſes & ſchiſmata debellat.
Religioſos pio zelo inflammat.
Confeſſionum ſecretarum arbitris, optima tradit præcepta.
Modum doctrinæ & ſpirituum probandorum deſignat.
Theologiam ſcholaſticam ex diſputationum tricis, ad uſum ſalutarem & myſticum primus erexit.
Quid cuique ætati, ſexui, & vitæ inſtituto conducat, explanavit.
Dominicanorum ordinem Academiæ Pariſienſi probavit, & reconciliavit.
Artem bene moriendi aperuit.

ITAQUE, qui vitæ humanæ finem cum Gerſonii operibus compararit (nunquam enim ſtudia ſua à pietate & bene vivendi ratione, quod caput eſt artis, ſegregabat) valde addubitabit, an cuiquam veterum aut recentiorum

ſit hac in parte poſthabendus; maximè verò, quod *Chriſti jugum leviſſimum atque mitiſſimum; & Euangelium, regalem & perfectæ libertatis legem eſſe* pronunciet: unde etiam inſtitutionum & traditionum humanarum impedimentis (quàm minimè fieri poteſt) Chriſtianos gravandos eſſe publicat, ne conſtitutionum diverſitas, pro decipula ſit: quia ut patrisfamilias, ſic etiam ſapientis eſt legiſlatoris, id omne vitare, quod ſuis ad peccandum occaſionem aliquam præbere poteſt. *Nam ſi Adam vir talis & tantus,* inquit, *unicum diſciplinæ præceptum habens, in illo corruit, nos inter innumerabilia poſiti, qualiter evademus? Vix poteſt imbecilitas noſtra divinas leges, ad numerum parvum, gratuita Dei benignitate reductas, implere; viam igitur obſitam tot ſpinis conſtitutionum ſemet involventium & obumbrantium, quis inoffenſo pede tranſiliet? Scimus quod dixerit Petrus Apoſtolus Actuum* 15. *Quid tentatis Deum? imponere jugum ſuper cervicem diſcipulorum, quod neque nos, neque patres noſtri portare potuimus? Hoc animadvertens, & pia compasſione deplorans egregius doctor Auguſtinus, ad inquiſitionem Ianuarii, ipſam,* inquit, *religionem noſtram, quàm manifeſtisſimis & paucisſimis celebrationum ſacramentis, Dei voluit miſericordia eſſe liberam; ſervilibus nos premunt oneribus, ut tolerabilior ſit conditio Judæorum, qui legalibus ſacramentis, non humanis præſumptionibus ſubjiciuntur. Si tuo tempore ſic dolebas, ô ſapiens. Auguſtine, quid noſtra tempeſtate dixiſſes! ubi pro varietate & motu capitum, incredibilis eſt varietas, & diſſona multiplicitas onerum hujuſmodi ſervilium, & humanarum, prout loqueris, præſumptionum. Hæc eſt querela, qualem olim apud devotum Bernardum, detulerunt quidam ex monachis, & propter quam compeſcendam, ſicut modo nitimur agere, ſcripſit Volumen pulcherrimum, de præcepto & diſpenſatione, qui liber, huic Operi noſtro pro fundamento ſupponatur.* Hactenus Gerſonius, lectione 4. libri de Vita Spirituali: cujus ratio docendi effecit, ut apud omnes doctos ſui ſeculi, nomen Euangelici, & Chriſtianiſſimi Doctoris propterea mereretur, quod Chriſtianos, humanis inſtitutis quàmminimè premendos eſſe doceret.

Quoties autem de re aliqua conſulebatur, ſcriptò quàm verbo, & meditatò quàm ex tempore reſpondere malebat; atque ubi divinàm, naturalem, Canonicam legem, aut Patres antiquos auctores & vindices deſiderabat, *non tam determinativè,* ut ait, *quàm inquiſitivè & dubitativè* reſpondebat. Totiſque inſuper animi & corporis nervis in id ſtudium incumbebat, ut Theologiæ ſtudioſos, pruritu novitatis ad prava & inutilia abreptos, ad auctorum veterum lectionem revocaret: quia Patres antiqui, quò propiùs à Chriſti & Apoſtolorum ſeculo diſtant, eò perturbationum animi magis ſunt expertes, déque veritate, acrius & candidius quàm nos, motibus animi præpediti, ſentiunt atque judicant.

At virtutis & patriæ acerrimum fuiſſe propugnatorem, hoc unum demonſtrabit exemplum, ſiquidem Burgundiæ ducem Mœcenatem ſuum, tum juſtiſ-

ſimè

ſimè deſeruit, quamprimum novis rebus ſtudere, & Galliam factionibus conturbare perſpexit. Joannes Juvenalis Urſinus refert Anno M. CCCC. XIII. quo fex plebeculæ Pariſienſis ſæviebat in Armeniacos (ſic enim perditi, bonos cives vocitabant) Joannem Gerſonium (qui propter vitæ ſanctimoniam, & crebras conciones, quas frequenter habebat Lutetiæ, magnæ erat auctoritatis apud populum) inter concionandum valde ingemuiſſe; dixiſſéque, iſtiuſmodi ſcelera, quibus ſe multi certatim nobilitare ſtudebant, hominis etiam in extrema barbaria educati eſſe indigniſſima; & tandem aliquando, illorum auctores, ſeveriſſimam & juſtiſſimam Dei manum, publico exemplo experturos. Quæ Cancellarii concio, ſtatim atque ad ſeditioſorum aures pervenit, concilio habito, ſicarios ad virum ſanctiſſimum ablegant, qui in carcerem teterrimum illum compingerent: cujus incœpti nefarij certior à nonnullis factus Gerſonius, vitæ ſuæ fugâ conſulere, & (domo cum tota ſuppellectile, prædæ & expilationibus latronum relictâ) ſeſe intra ſuperiores ædis beatæ Mariæ fornices, per aliquot dies abdere, coactus eſt: & dehinc, Carolo VI. delirii inducias patiente, vitàm exilio mandare, quàm inter Anglos & Burgundiones, Pariſiis vivere maluit.

De zelo & pietate, nihil, quàm pauca dicere præſtat, quippe cum germanis omnibus, ut religionem Monaſticam profiterentur; ſororibus verò ut cœlibem vitam ducerent perſuaſerit: nullaque re alia tantopere lætaretur, quàm ſi ab aliquo fraternè, &, ut ait, *charitativè* redargueretur: id enim lucro, & mendicitati ſpirituali deputare, proque aſſiduo docendi, concionandi, & ſecretas confeſſiones audiendi labore, præter ſpiritualem fructum, & orationes populi atque ſcholaſticorum, nihil quicquam aliud ſtipendii aut quæſtus expoſcebat. Hercle quidem, *tota ejus converſatio in cœlis eſſe videbatur, quia inſtar Angeli alicujus, nec benedictione nec maledictione movebatur, neque ex miniſterio occupationis ſuæ inferioris, ſuperna unquam deſeruit, aut ſordes peſtiferas contraxit. Non enim formis corporum alliciebatur aut ſtimulabatur, ſed abſtractus in ſublimi arce rationis, in ſola animarum perſpicaci qualitate, perpetuò verſabatur, & ſicut pravis ſuſpicionibus non inquietabatur, aut minis terrebatur, ſic neque gloria turgeſcere, neque infamiâ ullâ contrahi aut deprimi ſolebat:* quæ hominis verè myſtici & ſpiritualis ſigna eſſe monſtrat, divino illo in Opere *de parvulis ad Chriſtum trahendis.* Quid hic myſticam commemorem Theologiam, quam qui attentè revolverit, certè, Gerſonium viris Apoſtolicis, divo præſertim Bernardo (quem unum ſibi privatim ad imitandum delegiſſe videtur) conferendum exiſtimabit: Enimverò, quemadmodum diligens paterfamilias, obvia quæque ad certos uſus colligit & ſeponit; itidem Cancellarius, ſic vitam inſtituerat ſuam, ut quicquid etiam inter deambulandum haberet obvium, ad meditandum, & animum meliùs erudiendum abriperet:

Cujus diligentiæ exempla, paſſim in ejus operibus, & nominatim *in Donato de octo partibus orationis*, occurrunt; quem libellum puerilem, ad myſticam ſcholaſticorum inſtitutionem, quam deperibat, in ſenſum transformavit moralem. Quâ porrò methodo ſingulos hebdomadæ dies, orando & meditando, ad penſum vitæ ſpiritualis exigeret, una epiſtola ad ſorores, Deus immortalis! omni genere pietatis referriſſima, abundè & planè demonſtrat: quique varia ejus opera myſtica, ad amuſſim examinarit; recentiorum molitiones, de vita ſpirituali, non valde deſiderabit: Imò doctiſſimis & ſanctiſſimis Gerſonii libris, ideò poſtponendas duxerit; quod præ iſtis, illæ omnino inanes & vacuæ ſint: ſiquidem ſcholaſticam Theologiam, myſticæ ſubſervire voluit, & nihil non gravibus ſententiis, & axiomatis theologicis, undequaque egregiè munitum protulit; idque in cauſa fuit, ut Laurentius Surius, & cæteri, qui Rusbroëchii defenſionem ſuſceperunt, ſummam eruditionem Cancellarii, contra quem faciunt, ſemper impensè laudare & admirari conentur.

SED hic mihi aliquos videor ſubaudire & objicere, libros *de poteſtate Eccleſiaſtica* non levem maculam Gerſonii pietati inurere: bona verba obſecro, certè qui auctoris inſtitutum non malignè detorſerit, vel oſcitanter perpenderit, contrarium facilè reputabit. An rogo, pontificiæ auctoritati infeſtus eſt, qui ſanctam S. A. monarchicam, & ita quidem monarchicam eſſe aſſerit, ut neque ab Eccleſia unquam tolli, neque in puram Ariſtocratiam, Oligarchiam, aut Democratiam mutari poſſit? atque inſuper, Pontificem maximum (tanquam doctrinæ atque unitatis fidei ſymbolum) ſic à Chriſto dimino inſtitutum probat, ut Eccleſiam, ſolo principatu monarchico, ab hæreticorum conventiculis, & ſynagogis Sathanæ, dignoſci & ſecerni; atque ſolùm Pontificem, Conciliorum generalium convocandorum & comprobandorum, auctoritatem habere demonſtret?

AT inquies, librum *de Auferibilitate Papæ* edidit: verum id quidem eſt, ſed attende ad ſchiſma quo bacchante lucubratum fuit, tum omnia bene concordabis Enimverò Pariſienſis Academia, cum duos Antipapas de Eccleſiæ auctoritate ſic inter ſeſe colludentes cerneret, ut neque actu neque habitu, uniendæ & concordandæ Eccleſiæ rationem retinerent; poſtquam ex uſitata ſcholæ conſuetudine, multas ſupplicationes, & ſacra de Spiritu ſancto, pro Eccleſiæ pace, & ſchiſmatum exſtirpatione, ſolemniter habuit, duce Gerſonio, frequentia coëgit comitia, quibus primò diſputatum fuit:

OMNEM *politiam, rebus neceſſariis ad ſui conſervationem, fuiſſe à Deo inſtructam: & Chriſtum Dominum Eccleſiæ ſponſæ chariſſimæ, non minùs bene, quàm Civili politiæ conſultum; divumque Petrum, quamquam Eccleſiæ principem, Concilio œcumenico, & fraternæ correctioni, propterea ſubjici voluiſſe (Matth. 18) quòd Juri divino & naturali repugnet, aliquem proprii in cauſa, teſtem eſſe aut judicem:*

cem: unde Galatarum 2. Petrus à Paulo redarguitur, eo quod ad veritatem Euangelii non ambulet; hoc eſt, decretum Concilii Hieroſolymitani ſuper legalium abrogatione, minimè obſervet.

SECUNDO *concluſum fuit, auctoritatem, ſanctitatem & unitatem Eccleſiæ Catholicæ iſthoc ſymboli articulo obſignatam,* CREDO UNAM SANCTAM ECCLESIAM CATHOLICAM, *&c. non penes Antipapas (qui manibus atque pedibus Eccleſiæ unitatem & concordiam impedire conabantur) ſed tantùm penes eos, qui conſilio, re, & operâ, pacem atque unionem procurarent, reſidere: & proinde, iſtis invitis atque reclamantibus, Concilium unius obedientiæ, ut Gerſonius appellat, indici & cogi poſſe (ut revera habitum fuit) quò & unitas ſarciretur, & Eccleſiæ Catholicæ auctoritas, in priſtinam libertatem aſſereretur: quia alioquin, Chriſtum Eccleſiæ defuiſſe in neceſſariis, & Antipapas, ſtatum Monarchicum Eccleſiæ à Chriſto inſtitutum, poſſe deſtruere oporteret, quod impoſſibile eſt.*

Cæterùm, qui libellum *de auferibilitate*, cum titulo compararit, omniaque benignè examinarit, animadvertet, Tractatum hunc eruditiſſimum, non id velle, quod hæretici cavillantur, aut invidioſum illud lemma præ ſe fert: quoniam Eccleſiæ auctoritatem, *non abſolutè & formaliter; ſed caſualiter tantùm, quoad abuſum, & exercitium*, auctoritati Pontificiæ antecellere demonſtrat Gerſonius.

At forſan dicet aliquis, Pontificem nihilo magis ab Eccleſia, quàm patremfamilias à familia propria, ſuam mutuari facultatem; & proinde Papam nec coërceri nec abdicari poſſe ab Eccleſia, ut Petrus de Luna cauſabatur. Sed quis neſcit patremfamilias, moribus & inſtitutis patriis obſequi debere, & ſi furioſus ſit, rectè ad agnatos deduci; imò verò à propria quoque familia vinciri, & exarmari poſſe? Haud certè aliter, quàm caput & oculus meus (quæ non à me ſed à natura & à parente meo ſunt) ſi fortè fini & inſtituto naturæ adverſentur, à me aut per me uri, vinciri, ferroque ſecari poſſunt. Nam Pontifex Max. caput eſt miniſteriale & analogicum, cui in ordine ad regimen Ariſtocraticum, facultas paſcendi commiſſa eſt; & iccirco, nihil ſua privata, ſed communi Eccleſiæ utilitati ſtatuere, Eccleſiámque inauditam, inconſultam, invitam, aut repugnantem obligare poteſt: quoniam, ut ait Apoſtolus, poteſtas *data eſt ei in ædificationem corporis Chriſti, quod eſt Eccleſia*: qua de re videndus eſt libellus Articulorum theologicorum contra Petrum de Luna.

Martinus Azpilcueta Navarrus, tractatu de poteſtate laica & Eccleſiaſtica, refert Thomam à Vio Cajetanum, omnium doctiſſimè & ſublimiſſimè contra Gerſonium & ſcholam Pariſienſem ſcripſiſſe, cujus verba hìc lubet adſcribere: *Non eſt*, ait, *conſilium in præſentia definire, cui principalius poteſtas Eccleſiæ fuerit à Chriſto collata? An Eccleſiæ toti, an verò ipſi Petro, propter illam maximam diſcordiam Romanorum & Pariſienſium: illi enim tenent Petro & ſucceſſoribus datam*

eſſe hanc poteſtatem, atque ideò Papam, Concilio eſſe ſuperiorem: Ii verò quibus Gerſon adhæret, totam datam eſſe toti Eccleſiæ, licet exercendam per unum, atque adeò in aliquot ſaltem caſibus Concilium eſſe ſuprà Papam: quarum illa, ſcilicet Romanorum, videtur placuiſſe ſancto Thomæ, & Thomæ à Vio, ubi altiùs omnibus & profundiùs hoc demonſtrare conatur. Altera verò, placuit Panormitano, qui pro Pariſienſibus eſt, quem frequentiùs noſtri ſequuntur, ut tradit Decius Conſilio 151. *quàm mordicus tuetur Jacobus Almainus è Sorbona Theologus, qui reſpondit Thomæ à Vio, libello juſto; & Joannes Major capite* 18. *in Matthæum, qui idem facit, ajens Romæ neminem permitti tenere Pariſienſium & Panormitani ſententiam; nec rurſus Academiam illam Pariſienſem pati, ut contraria opinio aſſeratur in ea: quorum utrique videtur replicaſſe prædictus Thomas à Vio in dicta Apologia.* Hæc Navarrus *cap. novit. de judiciis*, ubi non obſcurè deſignat, ſe Pariſienſium placita, velut probabiliora, amplecti: quod fuit in cauſa, ut juſtum (breviſſimum tamen) Almaini libellum, & Joannis Majoris diſputationem *de Eccleſiæ auctoritate*, cum Gerſonii operibus edendum curaremus, ut lector videre poſſet, juſtè nec ne Cajetanus, Conſtantienſe & Baſileenſe Concilium criminetur, & decreta ſcholæ Pariſienſis, *pura puta ſomnia, & imaginationes Gerſonii* vocitet, cum divina, naturali, & canonicâ lege (quæ veteris Eccleſiæ praxim indicat) ita nitantur ut nullis Cajetani argutiis convelli unquam poſſint.

SED ut unde digreſſa eſt eò redeat noſtra oratio, cum Cancellarius Pariſien. Antipapas, mutuam ſponſionem quam de ejuranda auctoritate Pontificia (pro pace & concordia Eccleſiæ) horribilibus ſacramentis firmaverant, nolle implere videret; tantum apud regem Chriſtianiſſimum effecit atque profecit, ut Imperatorem, omnéſque alios principes Catholicos, ad ſchiſma communi ſtudio opprimendum, ſolicitaret: cujus rei teſtem Froiſſardum, cum innumeris Gerſonii actionibus, pro Concilio unius obedientiæ, & ſynodi Conſtantienſis celebratione, laudare, & ſine ulla oſtentatione prædicare poſſumus, unionem Eccleſiæ, poſt Deum Optim. Maxim. Academiæ Pariſienſi, duce Cancellario, potiſſimùm deberi, ut hac Gerſonis icone adumbratur:

Quid Sorbona poteſt, monſtras doctiſſime Gerſo,
Gerſo ſacro-ſancti luxque decúſque chori.

Enimverò, quàm egregium eſt ac laudabile facinus, mundum univerſum, diuturna ſchiſmatum conſuetudine infatuatum, palàmque & publicè docentem, *nihil de unico Pontifice in terris curandum eſſe (modo unus Papa in cælo Ieſus Chriſtus crederetur)* ad unionem & ſalutarem concordiam revocaſſe?

MITTO inſuper labores ab Hercule Gallico exantlatos, pro formidabilis hydræ fratris Joannis Parvi expugnatione, quem ducis Burgundiæ beneficiis corruptum, voce & ſcriptis publicare non puduit, ô perditos hominum mores! tyrannum quemcumque, per nocturnas inſidias, etiam à quocumque

privato homine, juſtè & laudabiliter trucidari poſſe: qua ſcelerata & furioſa aſſertione, ille nequitiæ magiſter (cum ducis Aurelianenſis necem, à duce Burgundiæ patratam, excuſare moliretur) *quæque hominum retrimenta, in ſacroſanctos Principes armabat: Regum omnium vitam, ſicariorum libidini impunè proſtituebat; & unà, totum Ordinem politicum (in quo bonum & totius Reipublicæ tranquillitas conſiſtit) funditus convellebat.* Hanc peſtiferam opinionem, omnium doctorum ſecularium ſcholæ Pariſienſis hortatu, Epiſcopus Pariſinus (quamquam invitis mendicantibus) *velut hæreticam, & politiæ omnis turbatricem* damnavit: & dehinc Gerſonius (qui pro Rege Chriſtianiſſimo, Academia Pariſienſi, & Senonenſi provincia, in Concilio Conſtantienſi legationem obivit) ut ab univerſali Synodo XV. ſeſſione condemnaretur, non ſine vitæ diſcrimine effecit; qua de re, legendus eſt Dialogus apologeticus, quem pro actis Conſtantienſis Concilii compoſuit.

SCIO quidem non deeſſe aliquos, qui hujus conſtitutionis fidem ideò enervare moliantur; quia decretum illud (inquiunt) *Romano Pontifici Martino V. probatum non inveniant, non Eugenio aut ſucceſſoribus, quorum conſenſu, Conciliorum Eccleſiaſticorum ſanctitas ſtat; præſertim quod non ſine Eccleſiæ motu triplici Pontificum, de ſummo Pontificatu contendentium, Concilium Conſtantienſe celebratum fuerit, etc.* Quibus verbis deſignare volunt, decretum memorabile *de Tyrannis minimè tollendis*, ſolummodo ſancitum fuiſſe à Prælatis, qui Joanni XXIII. favebant & Piſano interfuerant Concilio, & propterea vim œcumenici decreti non poſſe obtinere, cum Benedictus XIII. & Gregorius XII. manibus atque pedibus Conſtantienſi ſemper obſtiterint Concilio.

SED homines docti non vident, auctoritatem & unitatem Eccleſiæ, nihilo magis apud duos Antipapas, quàm hodie apud Lutheranos aut Calviniſtas, habitare potuiſſe; quia illi Antipapæ, præter regulos Apuliæ, Arragoniæ, Scotiæ, & Comitem Armeniaci, nullos erroris ſui fautores habuerunt, & à propriis etiam Cardinalibus, tanquam perfidi & infames, tandem derelicti ſunt, ut hiſtoriæ omnes, & Platina ipſe teſtatur in Gregorio XII. Unde ſi quinquepartito univerſalem Eccleſiam diſtribuerimus, vix quintam partem duobus illis Antipapis hærere, & reliquas quatuor partes Eccleſiæ Catholicæ, Piſanum & Conſtantienſe Concilium, omni ope atque ſtudio auctoraſſe comperiemus: quod ad univerſalis Synodi conſtitutionem plus ſatis eſſe, divina, naturalis, & canonica lex comprobat.

PRÆTEREA, quo paralogiſmo primas ſeſſiones Synodi Conſtantienſis labefactare, eodem quoque, & hæreſim Joannis Wiclef, 8. ſeſſione damnatam, redivivam ab inferis excitare, & Martini V. electionem confutare conantur: quia, ut de priore priùs dicamus, nebulo ille, multos errores ab Lutheri, Calvini, & Joannis Hus erroribus differentes, fovebat, qui alibi damnati

non

ICON PEREGRINI,

non leguntur. Deinde, nihil Eccleſia ampliùs juris habuit, quo Martinum V. eligeret, quàm ut ſeſſiones, & de Tyrannis non tollendis; & de Eccleſiæ auctoritate ſuprà Pontificem maximum erigenda, ſanciret: maximè autem, quod Lex divina & naturalis oſtendant, Monarchiam Eccleſiæ, Concilio œcumenico, velut quodam temperamento & regimine Ariſtocratico, moderari: quod in cauſa fuit, ut D. Jacobus, de omnibus Apoſtolis, non de ſolo Petro, ita loqueretur, Actuum 15. *Viſum eſt Spiritui-ſancto & nobis:* ex quo fit, ut Martinus V. niſi inito, ſubducto, & ponderato ſuffragiorum numero, *ſynodicè & conciliariter concludere non potuerit:* quoniam ſolus Papa nihilo magis decretum ſynodale; quàm ſolus dux Venetiarum, Senatuſconſultum, evertere, aut conſtituere poteſt.

Addamus inſuper, ante argutiſſimam Cajetani ſcriptionem, nullum extitiſſe, ne Eugenium quidem IV. Pium aut Julium II. qui Conſtantienſis & Baſileenſis Concilii auctoritati derogare auderet; ut ex Bulla Julii, ſuper Synodi Lateranenſis convocatione edita, apertè colligi poteſt.

Verum, ut ad incredibiles Cancellarii labores redeamus, condemnatio propoſitionum fratris Joannis Parvi, tantùm Gerſonio, à duce Burgundiæ odium, & periculum creavit, ut Synodo Conſtantienſi exacta, inſtar alterius Athanaſii aut Chryſoſtomi, in ſpontaneum exilium ſecedere, & vitam potiùs mendicitate ſuſtentare, quàm veritati deeſſe aut Lutetiam Pariſiorum, cruentis Anglorum & Burgundionum molitionibus diſcerptam, redire elegerit: cujus ſuæ peregrinationis picturam, quam proſâ & verſibus adumbrare voluit, hîc tibi exhibendam curavimus.

JOANNES CANCELLARIUS
PARISIENS. GERMANO SUO CHARISSIMO, ORDINIS CÆLESTINORUM MONACHO.

INCLINAVIT *cor meum vel curioſitas, vel vanitas, vel ut piè confido, charitas illius, cui dixit, Cor meum Deus, cordis mei & pars mea Deus in æternum, ut mihi deſcriberem arma ſcutum, & cordis & fidei, qualem militiam mihi neceſſariam & accommodam figuraret pro præſenti vita, quæ teſte Job, eſt militia hominis ſuper terram. Meditatus ſum cum corde meo plurima, tandem aſcendit mens in hunc affectum cordis, ut ſibi ipſi cor alatum & ignitum, ſignatum ſigno Thau aureo, poneret in ætheris ſaphyrini medio, radiantibus illic, aureo colore, Sole, Luna & Stellis; quatenus ego peregrinus & advena*

(ſic enim Gerſon interpretatum ſignificat) aſſidua meditatione recordarer verbi cæleſtis peregrini Pauli, Noſtra converſatio in cælis eſt. Nec me prorſus fefellit hæc meditatio cordis, dum illud tu, Domine, dilataſti, dum libero ſibi volatu per ampliſſimos ſacræ ſcripturæ cæleſtes campos, ſpatiari donatum eſt, ubi totiens de corde fit ſermo vivus & efficax, quæ ad ſenſus nunc allegoricos, nunc morales, nunc anagogicos fructuoſiſſima jocunditate trahi poteſt, ut jugiter inſonet illud Eccleſiæ, SURSUM CORDA. *Hoc tibi Germane ſignificare volui, qui conſors es peregrinationis meæ; tibi mecum & mihi tecum debet eſſe cor unum, & anima una, quatenus ædificationis hujus non ingratæ particeps eſſe velis; quia ſcies, & poteris, cooperante illo, qui cor regis & hominum inclinat, quocumque voluerit, quia finxit ſigillatim corda eorum: In quo bene vale feliciter, & evola. Scriptum Conſtantiæ, I. Januarii* M. CCCC. XVI.

Dic precor iſte quis eſt, qui carmina condidit iſta?
Gratia nomen ei, cognomen & advena fecit.
Eſſe peregrinus ſignis erat cognitus aptis,
Caſſidulum dextro fartum dependet ab armo,
Ad latus oppoſitum: celſum caput orbicularis
Pileus obnubit, ſoles quo pellat & imbres
A vultu infeſtos: baculus teres regit artus,
Ferrea cui cuſpis: munitur ſura cothurno:
Scutum læva gerit, ſaphyro, cælóve ſereno
Concolor; hic auro ſeptem radiare planetas
Inſpiceres; medio cor pennatum velut ignis
Emicat, & Thau rutilo ſibi ſignat in auro,
Ægide theoſophus hac, hoſtica tela retundit:
Nec caret angelico duce, ſed caro viſibus obſtat:
Sedulus hunc catulus, ut Thobiam, comitatur:
Gerſon origo fuit, dat Cancellarius almo
Luſtris quinque gradus ſtudio tibi Pariſiorum.

VERUM, quod hoc carmine, ſe ex gratia nomen, & ex peregrinatione agnomen traxiſſe indicat, ad Hæbreas voces referendum videtur, quia חן Joannes, gratioſum vel gratum; & גר Gerſon, advenam aut peregrinum Hæbreis ſignificat: hos autem verſus, in prooemio Joſephinæ ſuæ, ad verbum inſeruit, & cum præcedenti epiſtola editi ſunt, anno M. ID. XXCIX. quo quidem, opera Gerſonii, Argentorati arbitror, prelo ſecundùm commiſſa fuerunt.

PRIMO autem exilii ſui veſtibulo, ad montana Bavariæ, in oppido Rhatembergenſi divertit, ubi ad imitationem Boëtii, quatuor libros *de Conſolatione Theologiæ, cum dialogo Apologetico*, actorum à ſe in Synodo Conſtantienſi egens, anguſtiatus, & afflictus compoſuit; anno M. CCCC. XVIII. Nec multò

multò poſt (nam pater miſericordiarum divinam illius virtutem diutiùs latere noluit) in Ducis Auſtriæ notitiam venit, qui omnia neceſſaria humaniter Cancellario ſuppeditavit. Sed poſt aliquod temporis intervallum, Lugdunum (quod domino Delphino contra Burgundionum factiones favebat) ſeſe (ut Fratris Joannis Monachi ordinis Cæleſtinorum conſuetudine uteretur) contulit; ubi omne ſuum tempus, orando, meditando, concionando, componendo, & præſertim parvulos in fidei Chriſtianæ rudimentis quotidie informando, impendit: quorum ſalutem atque eruditionem, qua arte moderaretur, libellus ille *de parvulis ad Chriſtum trahendis*, nunquam ſatis laudatus, apprimè indicat, cujus Epilogum hic adſcribere lubet.

USQUEQUO *parvuli diligitis infantiam, ut quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Venite fidenter, nullæ viarum inſidiæ, nullus latet anguis in herba: communicabimus mutuò bona ſpiritualia, quia temporalia veſtra nulla requiro. Ego vobis doctrinam, vos mihi orationem impendetis; imò orabimus pro invicem ut ſalvemur: ſic angelos noſtros viciſſim lætificabimus, in quorum ſolemnitate hæc ſcribo: ſic fortè, nec jam fortè, ſed certa ſpe, miſericordiam inveniemus apud Patrem noſtrum, dum obediemus voci ſuæ, in acceſſu noſtro ad eum, ego provocando, vos exequendo: nec deerunt piæ gratiæ, & devotionis amplexus in præſenti miſeria conſolatorii; poſtmodum gloriæ conſummatæ perpetua unitas ſubſequetur: Ad quam nos omnes, qui ſpiritu parvuli eſſe debemus, invitat ipſe Jeſus, ſpirituali collocutione & afflatu jugiter inſpirans, & dicens: Sinite parvulos venire ad me.*

Hæc pia & religioſa conſuetudo, quam cum parvulis toto vitæ ſuæ decurſu habuit Concellarius, effecit, ut cum ſibi mortem imminere præſentiſceret, omnes parvulos, quos de more in ædem divi Pauli Lugdunenſis quotidie ad catechizandum cogere ſolebat, Deum Optimum Max. pro ſe in hæc verba orare & coram ſacro-ſancto altaris ſacramento, ſæpius iterare & exclamare induxerit: *Mon Dieu, mon Createur, ayez pitié de voſtre pauvre ſerviteur Jean Gerſon*, quod Latinè redditur, *Deus meus, Creator meus, miſerere pauperrimi famuli tui Joannis Gerſonii!* Hoc ipſo quoque tempore, ſibi anniverſarium fundari & inſtitui procuravit, in æde divi Pauli Lugdunenſis.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti primitus invocato: notum ſit omnibus quorum intereſſe poterit, quod anno Domini M. I D. XXVIII. *die* XXI. *Octobris, Nos P. Camerarius. & capitulum Eccleſiæ ſancti & glorioſiſſimi Pauli Lugdunenſ. conceſſimus & concedimus per præſentes, ex certis & legitimis cauſis, venerabili Magiſtro & domino Joanni de Gerſon, ſacræ Theologiæ Profeſſori, & Cancellario Pariſienſ. & ſacerdoti Rhemenſis diæceſis, Anniverſarium panis & vini perpetuum, more ſolito, per nos annuatim in dicta Eccleſia faciendum & celebrandum, die* XIV. *Decembris, in craſtina ſanctæ Luciæ: qua die, feſtum eſt celebre ſancti Nicaſii Rhemenſ. Epiſcopi: & in tali natus eſt mundo, & renatus Chriſto*

prædictus Ioannes, ut dicit, anno M. CCC. LXIII. *Conceſſimus præterea eidem Ioanni liberaliter locum ſepulturæ (in noſtris locis ad hoc deputatis, nec jam occupatis) eligendi pro ſe facultatem: in cujus rei teſtimonium, ſigillum noſtrum duximus præſentibus apponendum, anno & die quibus ſuprà,* BENEDICTUS DEUS, *fiat fiat.*

IN HOC etiam tempus, Gerſonii teſtamentum (perpetuum pietatis Cancellarii monimentum) incidit.

TESTAMENTUM QUOTIDIANUM PEREGRINI.

DISPONE *domui tuæ, quia morieris tu, & non vives*, *Eſai.* 38. *Sicut homo peregrè profecturus in longinquam regionem, ſolet condere teſtamentum, & copiam ſecum ferre, ſic agere nos convenit, qui non habemus hîc civitatem permanentem, ſed futuram inquirimus: ſit igitur ſub orationis typo quotidianum peregrini teſtamentum.*

PATER, *Ecce poſitus ſum hîc & nunc, velut in articulo mortis, quoniam media vita in morte ſumus: Compareo coram curia miſericordiæ tuæ, cui me ſubmitto jugiter, & adeo cum fiducia thronum gratiæ, ut miſericordiam conſequar, & gratiam inveniam in auxilio opportuno, dum tempus eſt miſerendi, & hora comparendi.*

DA *continuè mentem ſanam, da pœnitentiam veram, da ſaltem in affectu communionem ſacram, da ſimiliter unctionem ſanctam, da remiſſionem plenam: da Sanctorum, contra poteſtates contrarias, conſolationem; da in exitu vitam æternam.*

ET *quoniam nudus egreſſus ſum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc, temporalia temporalibus relinquo, prout ſpecificavero: & revertatur pulvis in terram ſuam unde erat, precor ad Eccleſiaſticam ſepulturam: & ſpiritus redeat ad Deum, qui dedit illum:* DOMINE JESU, SUSCIPE SPIRITUM MEUM.

Iſthuc quoque ſequens referri debet epiſtola ſuper librorum ſuorum teſtamento, quam ad Cæleſtinos Avinionenſes miſit.

VENERABILIBUS PATRIBUS ET FRATRIBUS CÆLESTINIS, JOANNES DE GERSON SACERDOS, SACRÆ Theologiæ profeſſor, gratia & pax.

THESAURIZATE *vobis theſauros in cælo, dicit cæleſtis noſter Doctor Chriſtus: eſt autem ſapientia theſaurus infinitus hominibus, quo qui uſi ſunt, participes effecti ſunt amicitiæ illius: repræſentant hanc ſapientiam, & docent inſtrumentaliter libri ſacri*

PROPTEREA, *diſpoſui in ſenectute mea theſaurizare, juxta paupertatulam meam*

meam de libris ſalutaribus. Viſum eſt autem mihi commodiùs in Cæleſtinis, velut in quibuſdam cælis, aut cæleſtibus habitaculis, theſaurum hunc reponere: maximè, quia duos in illa religione germanos habui profeſſos.

SUSCIPIAT *igitur propoſitum meum cum bona gratia, devotio veſtra (patres & fratres chariſſimi, re vocéque cæleſtes): Sit theſaurus iſte perexiguus (dum venerit ad manus veſtras) cuſtodiendus in ſacro conventu veſtro apud Avinionem, non quidem alienandus, ſed nec prorſus abſcondendus, imò communicandus hinc & inde, prout ſuperioris, induſtria judicabit: Ita tamen quod ſemper tandem recolligatur ſub propria clave, vel armariolo, ad hoc ipſum ſpecialiter inſtituto.*

DENIQUE, *nomina librorum & tractatuum, tam ab aliis quàm à me compoſitorum diſpoſui colligere in ſpeciali ſchedula, Domino concedente, ad quem effundite preces pro mea finali ſalute, in gratia & gloria ſempiterna.*

SCRIPTUM *Lugduni, anno gratiæ*, M. ID. XXVIII. *in Novembri, anno ætatis dierum vitæ peregrinationis meæ (qui parvi ſunt & mali,)* LXV. *& incipiet* LXVI. *annus, die* XIV. *Decembris, in feſto ſancti Nicaſii Rhemenſ. qua natus & renatus in Domino Jeſu Chriſto, in quo det idem ipſe nos omnes bene mori. Amen.*

HÆC epiſtola, duo nos ſigillatim docet: primum, antè typographiam inventam, bibliothecas fidei & integritati veterum monachorum commendatas fuiſſe, qui ſumma Dei providentia, libros omnes antiquos, integros, intemeratos & minimè caſtratos ad hæc tempora tranſmiſerunt: qua de re, legendus eſt eruditiſſimus liber *de laude ſcriptorum*, quem, velut ſervum atrienſem, cæteris operibus Gerſonii, veteres meritò præmittendum cenſuerunt. Secundum eſt, D. Gerſonem, diem ſui exitus certò præſenſiſſe, ut ſequentia apertiùs adhuc declarant: Nam paulò antequam è vivis excederet Carthuſianis, quibuſcum maximam ſemper habuit neceſſitudinem, ſcripſit, ut quæ illi ſuffragia poſt obitum ſuum pollicebantur, ſe adhuc in vivis agente, ſic anticiparent, quatenus (ut in gratia Dei moreretur) à Deo impetrare valeret.

FACITE *vobis amicos, docet hoc amator hominum Ieſus, ſubdens cauſam finalem, ut, inquit, recipiant vos in æterna tabernacula: Cauſam verò materialem tangit, eſſe mammona iniquitatis, non quin illa cauſa ſit potior, quæ de materia venit æquitatis, qualis eſt charitas gratuita, qualem vos, honorandi Patres & Domini, concedere placuit pridem mihi villico inutili, qui fodere non valeo, ſed certè mendicare non erubeſco, cum illo qui dicit, Ego autem mendicus ſum & pauper. Eſt itaque mihi pro copia, pro divitiis, & opibus, ſpiritualis mendicitas, prout dudum ſororibus ſcribens latè ſatis expoſui. Et quoniam poſuit in mendicitatis meæ ſacculo, imò ſacco permaximo, & inani, largitionem liberalem, & grandem (de participatione bonorum ſpiritualium precioſi perdivitiſque ordinis veſtri) benevolentiſſima charitas veſtra; venit in cor meum fiducia petendi qualemcumque accelerationem, me vivente, ſuffragiorum illorum, quæ poſt obitum ſunt oblata.*

Movet *me conſideratio præcipua, quatenus impetrent ſpirituales amici, vivere & mori me in gratia Dei, non quin oretur Deus, ut tranſeat à me calix purgatoriæ pœnalitatis (ſi poſſibile eſt ſecundum ordinem divinæ voluntatis) ſed quod planè mihi gratia Dei adſit, & comitetur vitam, & obitum meum, qua deficiente, nulla eſſet ulterius redemptio.*

Movet *altera conſideratio, quia videtur facilior pro patribus & dominis, paulativa quaſi per tempus & tempora diſtributio ſuffragiorum, quàm ſtatim poſt obitum continuata ſolutio. Denique juſtorum aſſidua deprecatio, proderit ſpero mihi ad meritum proprium cumulandum in via, qualiter eſſe non poterit extra viam, quæ meriti nullius ſtatum habet.*

Rogo *igitur patres in Chriſto, & fratres chariſſimi, ut charitas veſtra in me magis abundet, ut in æterna tabernacula vobiſcum recipiar. fiat fiat. Scriptum Lugd. veſter alumnus in Chriſto Ioannes de Gerſon Theologiæ profeſſor indignus, & Pariſienſ. Cancellarius.*

Cæterum die XII. Julii, anno M. ID. XXXIX. ætatis LXVI. tribus diebus, poſtquam manum extremam commentariis in Cantica Canticorum impoſuit (quodipſum etiam Bernardo, Thomæ Aquinati; & multis aliis viris ſanctiſſimis antè contigerat) viam univerſæ carnis, inter orandum, ingreſſus eſt, idque, cum aliquot ante menſibus innumera Cantica & carmina ſpiritualia, inſtar divini alicujus vatis, ſanctiſſimè ceciniſſet.

Sepultus fuit in æde divi Pauli Lugdunenſis, hócque divinum Chriſti proloquium, *Pœnitemini & credite Euangelio*, quod inter concionandum frequenter in ore habebat (ſummam enim omnium quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria complectitur) ejus tumulo, cum ſequenti epigrammate inſcriptum eſt.

EPITAPHIUM IN CIRCUMFERENTIA SEPULCRI, ET IN TABULA MURO APPENSA, JUXTA arma Gerſonii, exſculptum.

Magnum parva tenet virtutibus urna Joannem,
Præcelſum meritis, Gerſon cognomine dictum,
Pariſiis ſacræ profeſſor Theologiæ:
Claruit Eccleſiæ, qui Cancellarius; anno
Milleno Domini, centum quater atque vigeno
Nono; luce petit ſuperos Iulii duodena.

Ab eo autem die quo mortem obiit, pro divo ſemper & cultus & habitus eſt ab omnibus, uti epiſtolæ ſequentes declarant.

VENERABILI PATRI, FRATRI JOANNI DE GERSON, PRIORI CÆLESTINORUM LUGDUNENSIUM, in omnibus ſingulariſſimo.

VENERABILIS *pater, recommandatione præmiſſa, in eo qui abſtergit omnem lacrymam ab oculis ſuorum: margaritam hîc nuper in Eccleſia eminentiùs rutilantem, in vigilia Margaretæ virginis, ejus glorioſæ hoſpitis, deſcribitis migraſſe: Margarita eſſe concupierat, dum adhuc tenera & juvenili carne tegeretur: & margaritam inveniens, vendidit omnia quæ in carnis deſideriis habuit, vel habere potuit, ut emeret agrum illum, cujus jam piè credimus eum beatum eſſe poſſeſſorem. Altera, ſi non fallor, repromiſſio Patriarchæ noſtro Abrahæ facta à Deo (venerabilis Pater) vobis conceſſa eſt; ille namque Deo patri carnem ſuam in unico filio immolans, Angelum, ne jugulare filium admitteret, invenit; Vos verò, Deo ſimiliter patri omnipotenti carnem propriam in unico germano* " *(committo te, inquit, omnipotenti Deo, chariſſime frater) ne jugulum Sathanæ inveniret, angelum, ut piè credo, Dei invenit. Et cum altera Margareta virgine, ejus patrona & hoſpita, lucidas ſedes accepit: Conveniebat namque mens ejus devota, Margaretæ virginis votis: illa draconem vicit, & crepuit victus; iſte ſimiliter vicit tortuoſum ſerpentem, & ab eo ſuperatus remanſit confuſus: illa crudelitatem Olibrii ſuperavit; iſte Olibrias veſtes, ut legalem ſequar ſapientiam, omnino deſpexit: noverat enim plenè noſter pius pater, quod qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt, dixiſſéque libeat, poſt tantos ſeculi hujus honores, ubi primus pater almæ Univerſitatis Pariſienſis, re & nomine ac merito exiſtebat (quæ inter cæteras univerſitates ſicut ſydus radiat matutinum) ubi tantis rerum copiis, & beneficiorum valoribus abundabat, pro veritate longum paſſus exilium, etiam interdum in lingua quam non noverat: apoſtolica fretus doctrina, ſcivit ſimul abundare & indigere, viciſſeque vitia, & ſervaſſe virtutes, confutaſſe hæreſes, & exaltaſſe veritates, in Chriſtique glorioſa confeſſione, & ſua peregrinatione devotè obiiſſe; martyrio non carere videtur: multos namque ſanctos legimus, & in catalogo Martyrum deſcribimus, qui ſoli paſſi ſunt exilia. Quod ſi lucidas ſedes accipiens, concivis cæleſtis effectus eſt (quia gaudium eſt Angelis de loco prævaricationum animas ex carne aſſumi ſuæ civitatis conſortes) vos pater venerande, qui re & nomine Cæleſtinus eſtis, & cujus converſatio in cælis eſt, non dicam panem, quod corroborat & confirmat cor hominis, cum fletu miſcere, ſed fletus in gaudia & riſus omnino commutare debetis. Nec illud vos moveat, ſemper colende pater; quod nodoſas diſſolvebat quæſtiones, & in hoc vobiſcum conveniam, quod poſt ſe non reliquit ſimilem ſibi, ſed in agro ſemper proficiens dominico, inceſſabili calamo ſcribens, poſteris ambiguitates plurimas ſubmovit, & ſcripta ſua revolventium mentes*

tes

tes elevavit, & per acumen ſui eminentis igenii, tenebras fugavit: ſuus utique eram, & quoad vivam vobis placebo, ipſo auctore; qui omnium eſt ſalus, in quo bene diu vos valere peropto. ſcriptum Ternandi, die XVII. *Julii.*

A. ARCHIEPISCOPUS LUGDUNENSIS.

CHRISTOPHORUS, DEI GRATIA BASILEENSIS EPISCOPUS, VENERABILIBUS ET CIRCUMSPECTIS dominis, Decano, totíque Capitulo inſignis Eccleſiæ Lugdunenſis, amicis nobis plurimùm dilectis.

AMICABILI *ſalutatione præmiſſa, Venerandi viri, Amicíque chariſſimi, quoniam à multis annis, doctrinæ & ſcriptis Magiſtri Ioannis Gerſon, ſingulariter affecti fuimus; in eiſdémque legendis, uſque hodie plurimùm delectamur (quod nobis ſolidus, Eccleſiæ utilis, & omni ſtatui conſolatorius viſus eſt) deſideramus vehementer certiores reddi, de quodam rumore, qui apud nos pridem, haud ex futili auctore, perſonuit; eundem Ioannem Gerſon, apud vos, in Eccleſia divi Pauli Lugdunenſis ſepultum, multis & magnis clareſcere miraculis, populique concurſu cum celebritate frequentari: Rogamus in Domino, ut cum ad famam ipſam, veſtræ quoque fidei & auctoritatis teſtimonium acceſſerit, non ſolùm nos ipſi, ingenti gaudio repleri, ſed & cæteris multis hujus ſapientiſſimi & integerrimi patris amatoribus, ſolatium & voluptatem afferre poſſimus, qui & unà nobiſcum Dominum Deum glorificaturi ſunt, quod vitam & doctrinam tanti támque digni viri, ſignis & miraculis illuſtrare tandem dignatus eſt. Facietis nobis rem gratiſſimam, noſtris obſequiis, oblata opportunitate, compenſandam. Relatum eſt etiam ad nos, quemdam doctorem ordinis Carmelitarum, Confeſſorem Regis Franciæ, carmina in laudem Ioannis Gerſon edidiſſe, & ea ad ejus ſepulchrum appenſa eſſe, eundémque Carmelitam, antea hujus Ioannis Gerſon contemptorem, quadam quaſi miraculoſa muli (cui inſedit) rebellione, in crure & lateribus attritum, divinam ſenſiſſe vindictam. Item quod depingatur imago Ioannis Gerſon, inſtar Alberti Magni cum radiis ſolaribus in capite, ſine tamen diademate, in cappa doctorali, & corde in manu ſiniſtra, quódque dexteram levet dicens,* SURSUM CORDA. *De his certificemur, & metra nobis reſcribantur, atque ipſa imago depingatur. Valete in Domino, ex civitate noſtra Baſileenſi, Anno* M. D. IV.

RE-

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI AC DOMINO CHRISTOPHORO, DEI GRATIA BASILEENSI Epiſcopo, veſtræ paternitatis ſervitores, quanti ſunt Canonici & Capitulum Eccleſiæ Lugdunenſis, reverentiam & debitam, & devotam cum ſalute plurima dicunt & optant.

REVERENDISSIMÆ *Dominationis veſtræ epiſtolam, magna devotione, & terſa facundia refertam accepimus: vidimus & legimus quod Divi Joannis Gerſon doctrinam, ſolidam, omni ſtatui conſentaneam, affectu maximo complectimini, in eáque hactenus legenda, ſancta voluptate tenemini, digniſſimi & optimi Antiſtitis (& qui de literaria doctoris ſancti ſapientia bene ſentiat) officium habetis: Eſt profectò ejus doctrina, ſana, clara, ſalubris, & devota, & inter cæteras, ad pellendos animi morbos aptiſſima, uſque adeò, ut jam* Chriſtianiſſimus doctor *Divus Gerſon paſſim nominetur. Erectum eſt in Eccleſia ſancti Pauli Lugdunenſis, in Divi Joannis Gerſon decus & laudem, devotum ſacellum, ubi ſuper altare ejus, imago depicta eſt, magnúſque populi concurſus, pro obtinenda ope divina affluit, & plurimi ſe adjuvari beati Ioannis Gerſon precibus prædicant & fatentur. Iſta eſt quæ apud nos vulgatur de Divo Gerſon clara & celebris fama. Scribit inſuper Reverendiſſima dominatio veſtra, quod frater Laurentius Theologus doctor Pariſienſis, ordinis Carmelitarum, aliqua carmina in beati Joannis Gerſon laudem ſcripſit, quæ altari ſuo juncta ſunt: hoc habete, digniſſime Pontifex, quod præfatus frater, nunc Epiſcopus Siſtarienſis, Regis Confeſſor, per ſex quadrageſimas, & annos plurimos, coram Regibus, & clero, & populo, Lugduni prædicavit; nomènque et virtutum præſtantiam dotes, et doctrinam olim Joannis Gerſon ſemper commendavit; et Regem Carolum, ut Capellam ædificaret, ſuo ſuaſu impulit, nec doctrinæ nec vitæ illius contemptor fuit unquam: quinimò, omni ingenio, ſtudio, induſtria, et labore, apud Chriſtianiſſimum Regem dat operam, ut habita ſufficienti formatione de vita, moribus, patientia, et doctrina, inter divos canonizatus adſcribatur. Is ad veſtram Reverendiſſimam dominationem, literas cum ſuis carminibus, humilis et devotus, et veſtræ Reverendiſſimæ dominationi deditiſſimus, deſtinabit: nec cervice, nec latere attritus eſt, ſed è mulo lapſus, illæſus permanſit, invocato prius divi Joannis Gerſon auxilio: imaginem ejus, et cætera, quæ veſtræ Reverendiſſimæ dominationi devotionem augeant, mittimus, facturi ea omnia, quæ veſtra Reverendiſſima dominatio juſſerit, auſpice Jeſu Chriſto, qui ad utilitatem Eccleſiæ, veſtram Reverendiſſimam dominationem conſervet, tueatur, augeat, et protegat. Amem. Ex Lugduno* XXII. *Februarii*, M. D. IIII.

QUANTUM ad Gerſonii opera attinet, magnam profectò gratiam ha-

bere debemus Germaniæ, quæ typographia naſcente, in perquirendis, recognoſcendis, colligendis, & quinquies aut ſexies edendis operibus Cancellarii, ſuam prima impendit operam: effecítque, ut conciones, quas vir ſanctiſſimus Gallicè habuerat, Latinè verterentur. Verùm, qui in primam partem operum, illa quæ ad fidem ſpectant; in ſecundam, quæ ad mores; in tertiam, quæ ad Theologiam myſticam; in quartam demum, conciones ſe conjeciſſe arbitrantur, non parùm, ſi quid in me eſt judicii falluntur: qui enim iſtanc diviſionem, cum tribus tomis operum Gerſonii (ut hodie compacta ſunt) contulerit, hæc inſtar foliorum Sibyllæ confuſa & diſſipata eſſe, atque iſti tripartitæ diſtributioni nullo modo quadrare comperiet. Mihi autem, ſi poſthac unquam prelis committantur, in ſex partes commodiùs ita poſſe dividi videntur, in Miſcellanea, Hierarchica, Moralia, Myſtica; Dogmatica in ſacram Scripturam; & Concionalia ad populum.

MISCELLANEA opera, epiſtolas, poëmatia, & quædam alia opuſcula complectentur, quæ ad nullum reliquorum quinque membrorum, appoſitè revocari queunt.

HIERARCHICA, omnia continebunt, quæ pro extinguendis ſchiſmatibus, hierarchia Eccleſiæ ſarcienda & vindicanda, bonus ſcripſit Gerſonius; qua in collectione, ſervandus erit ordo temporum: enimverò illa ſic hodie conturbata atque diſſipata ſunt, ut id ſæpe præponatur quod ſequi debet: iſtis autem, opuſcula Petri de Alliaco Cardinalis & Gerſonii magiſtri; Jacobi Almaini, Joannis Majoris doctorum Pariſienſium, adglutinanda erunt; & hierarchica cum miſcellaneis, primum, juſtúmque volumen operum Gerſonii component.

MORALIA, omnes comprehendent tractatus de officio & ſtatu hominum, & cætera quæ ad mores meliùs, & ſanctiùs informandos pertinent: quamquam verò plurima ejuſmodi, in ſecundam partem operum Cancellarii, hodie congeſta ſint; attamen, plura per alias partes huc & illuc, quaſi in rutuba obruuntur.

MYSTICA autem, morales ſequentur quæſtiones, ut finis media (ut vocant) ſubſequi ſolet: unde hæc illis adſuta, ſecundum efficient volumen.

DOGMATICA, harmoniam in quatuor Euangelia, cum aliis tractatibus in ſacram ſcripturam, capient.

CONCIONALIA demum, omnes conciones ad populum complectentur, quæ juxta tempus & feſta Eccleſiæ, in certum ordinem & methodum ſic erunt digerenda ut legentibus ſtatim ad manum occurrant.

PRÆTER iſthæc, quædam hodie ſervantur in bibliotheca ſancti Victoris, quæ per otium exſcribere, & recognoſcere non licuit, ut hac editione prelis committerentur.

JOAN-

JOANNIS DE GERSON,

CANCELLARII PARISIENSIS COMPENDIOSA LAUS, A PETRO SCHOTTO ARGENTORATENSI, hortatu Joannis Geileri Keiſerſpergii, illic concionatoris elucubrata, anno M. ID. XXC IX.

JOANNEM de Gerſon, Pariſienſis quondam ſtudii Cancellarium, ſi quis *Doctorem Chriſtianiſsimum* vocet, is certè videbitur ejus merito ac dignitati, non impertinens nomen, indecentémve titulum attribuiſſe. Si enim author Chriſtiani nominis Chriſtus, finem & conſummationem legis ſuæ, dilectionem conſtituit; ſi lene, & ſacramentis paucis adſtrictum jugum, poſteris ſuis impoſuit, ſi Phariſaicum illud paternarum traditionum onus, à ſuorum humeris excuſſit; quis obſecro inter doctores legis hujus, Chriſtiani agnominationem juſtiùs ſortietur Joanne de Gerſon? qui operoſa & pia induſtria, per omnem ætatem in literis ſacris verſatus, omne ſtudium in id contulit, ei ſoli operam impendit, ut Chriſtianis (qui ſuccedentibus ſubinde, multiplicatiſque præceptis hominum, ac innumera vivendi varietate propoſita, inextricabili ferme conſcientiæ labyrintho circumerrare viderentur) egrediendi ex hoc, callem, nutumque faceret, & planam, ſecuram, ac regiam dilectionis Chriſtianæ viam luculentiſſimè demonſtraret? Planè ſi quis fortè dubitantior de hoc fuerit, huic nulla probatio certiùs perſuadebit, ut quæ præmiſſa ſunt credat, quàm ſi ſæpe & attentè legat, quæ plurima poſt ſe reliquit Cancellarius ingenii ac doctrinæ ſuæ monimenta: inveniet etenim non hærentem in curioſis ambagibus, non vanâ ſubtilium oſtentatione ſolicitum, neque affectatione exquiſitæ novitatis turgentem, ſed his inſiſtentem tantummodo, quæ cognitu neceſſaria, & opere ſalubria in priſcis doctoribus deprehendebat. Quæ profectò ad uſum noſtrorum temporum, & ad mores, in quibus Chriſtiana verſatur reſpublica, tam ſcitè applicuit & accommodavit, ut nihil clarius, nihil certius homines noſtri legere poſſint, per quod ab hac miſera perplexitate, tum in multis aliis, tum præſertim in varietate legum humanarum (quæ nunc obligantes, nunc abolitæ aſſeruntur, nonnunquam vertuntur in dubium) ſeſe tutò queant evolvere. Unde factum eſt, ut qui ſoli utilitati proximi ſcribendo ſtuderet, nulla affectione privata alicujus è doctoribus, qui eum præceſſerant, ſingulariter duceretur. Quamvis enim ex his qui celebres erant, neminem ignoraverit, eorum tamen quos non reſpuit Eccleſia, nec aliquem uſquequaque refutavit, nec cuiquam ſeſe ubilibet obnoxium con-

conſtituit imitatorem; ſed velut apis argumentoſa, ſingulorum depaſtus dulcorem, ex eo potisſimè ſapiebat, qui naturalem aut divinam legem ſynceriùs redoleret, & favum perſpicuum, ornatisſimum, ſuavisſimúmque inde contexebat. Longè profectò alienus ab eorum ſenſu, qui doctorem favore probant, & quibus non tam perſpecta veritas, quàm ejuſdem profesſionis conjunctio, ſectandi alicujus necesſitatem imponit; hæc quidem in ſcholaſtica Theologia: in myſtica verò, quæ ita eſt Chriſtanorum, ut (auctore Dionyſio) ſolis ſit Chriſtianis conceſſa, quantus fuerit Joannes de Gerſon, quàm clarus, quàm copioſus, quàm juſtè Chriſtiani agnomen promeruerit, ex ſcriptis ſuis adverti maniſeſtisſimè poteſt: Studioſè ſiquidem curavit, quemadmodum de ſeipſo pluribus in locis teſtatur, Theologiam myſticam cum ſcholaſtica concordare, vel quod oſtenderet ſcholaſticis doctrinis illam non eſſe adverſam, vel quod omnes qui crudis ſolummodo ſpeculationibus Deum inveſtigant, ad experimentalem ejus guſtum invitaret, ad quem ſcilicet, tanquam ad margaritam pretioſam, & futuræ beatitudinis prælibationem, omnes Chriſtianæ perſectionis avidos anhelare docebat; eò certè efficaciùs, quo & ipſe non modo doctus verbo, ſed & uſu peritus in ea re fuerat. Niſi enim guſtaſſet quàm ſuavis eſt Dominus, nunquam tale aliquid, (quod meliùs percipi quàm dici poteſt) tam dilucidè, tam ſignatè, tàmque copioſè, declarare potuiſſet. Nec mirum ſanè. Nam ut de vita quoque ſua nonnihil afferatur, ab ineunte ætate per parentes ad Dei amorem allectus extitit, quos ipſos, pietate in Deum non mediocri arſiſſe indicio ſunt liberi ferè omnes Deo dicati. Mox traditus bonis artibus, in Pariſienſi Gymnaſio, ita ſe exercuit, ut proficiente cum tempore peritia & integritate, omnium illic Theologiam profitentium, tempore ſuo longè eminentisſimus haberetur & eſſet. Singularis profectò gloria, viciſſe Pariſienſes in eo, in quo ipſi cæteris ſtudiis omnibus ſemper præſtitiſſent. Verùm multò laus amplior, & immenſum ferè præconium ejus, ab his conſurgit, quorum adhuc ne meminimus quidem: quæ quia illuſtriorem dicendi ornatum depoſcunt, aliis, & alii loco duximus reſervanda. Quis enim brevibus complecti poſſet accuratiſſimam prudentiam, laborem fortisſimum, mõdeſtiſſima conſilia, ferventiſſimum zelum, quem indefeſſus adhibuit, pro ſedando & uniendo illo turbulentiſſimo ſchiſmate, quo ætas illa quatiebatur? Quis legationes ſuas, mira gravitate & peritia obitas, ſatis dignè commemorare poſſet, quas pro Francorum Rege, Eccleſia Gallicana, & Univerſitate Pariſienſi, tum plerúmque aliàs, tum præcipuè apud celeberrimum illud Chriſtiani populi generale Concilium Conſtantienſe, graviter adminiſtravit? Illic etenim diligentia incredibili, ſaniſſima doctrina, & vehementiſſima vi dicendi, quibus patres movit, confirmavit, & quid facto opus eſſet, apertiſſimè monſtravit: tantùm effecit pro communi pacis (quæ à tota Chriſtiana republica exulabat) reconciliatione, ut

ut non minùs neceſſarius fuiſſe videatur, illi ſuæ calamitoſæ tempeſtati, quàm olim glorioſiſſimus doctor Auguſtinus ætati ſuæ, Pelagianorum hæreſi contaminatæ. Extant & Tractatus, & orationes ejus in eam rem plurimæ, quo minùs neceſſe ſit adducere multa ad hæc comprobanda: Quare ſilentio prætereantur reliqua, ſi uno perſuaſum fuerit, Joannem de Gerſon, evidentiſſimo intuitu veritatem perſpexiſſe, & non minori conſtantiâ ac fortitudine perſpectam, tutatum fuiſſe. Ad eam ſiquidem ſenſuum puritatem, & ſimplificationem cordis devenerat, ut velut è ſereno pacatoque aëre, deſpicere & contueri valeret omnia, quæ ſub ſe turbida paſſionibus, & ignorantiæ nube obducta, in cæteris agebantur. Itaque expeditiſſimus & reſolutiſſimus erat in vero cognoſcendo; in defendendo autem quàm firmus, quàm imperterritus fuerit, vel hoc unum argumento nobis ſit, quod poſt graviſſimas altercationes, quibus contra impugnatores veritatum fidei, & præceptorum Dei, coram ſacro-ſancto Concilio certaverat, principis etiam potentiſſimi odium non veritus, velut alter Chryſoſtomus, aut Athanaſius, ipſum tandem exilium moleſtiſſimum perpeti non detrectavit. O virum verè Chriſtianum! O temporum noſtrorum perditiſſimorum ſingulare ſydus! Tu eam quam à ſe pellunt cæteri veritatem, etiam in exilio perquiris! Tu teipſum injuriâ & contemptu mavis affici, quàm veritatem exulare! Tu verè ſecundum nomen tuum, laudem tibi paras! Gerſon enim advenam ſignificat: Tu ipſius Chriſti, qui ut veritati teſtimonium daret, nullum tormentorum genus expavit, cum re & facto fueris imitator, cur non meritò tuo maximo, ejus cognominationem adipiſcaris? Quamobrem honorentur doctores alii quiſque epitheto ſuo: dicatur hic ſanctus, ille Seraphicus, magnus iſte, irrefragabilis alter, ſubtilis, ſolemnis, illuminatus, vel quicquid tale pro merito ſuo quiſque vocitetur. Juſtè quidem & bene, ſunt etenim: liceat obſecro Joannem quoque de Gerſon non fraudari laude ſua, liceat *Chriſtianus doctor* appelletur, is cujus primo doctrina ad Chriſti meras traditiones, omnem noſtram aſſertionem contendit metiri. Cujus deinde ſtudium, primariæ Chriſti operationi (propter quam in mundum venerat, teſtimonio ſcilicet veritatis) intentiſſimè fuit addictum. Cujus poſtrema vitæ concluſio, tanta Anagogicæ, & veræ Chriſtianæ contemplationis dulcedine, & amore flagravit, ut velut Cygnus, modulato canticorum carmine, mortem ſuſcipiens, in fœlicem familiam Chriſti (quem docuerat, pro quo certaverat, & quem totis viſceribus deſideraverat) non immeritò, in æterna beatitudine receptus eſſe credatur.

PLURA poſſent alia in laudem hujus Chriſtiani doctoris annecti, quorum aliqua ex epiſtolis Archiepiſcopi Lugdunenſis, & fratris ſui Prioris Cæleſtinorum concipi poſſunt, quæ ad finem hujus operis habentur. Verùm paſſim plurima ſeſe objicient, laude & honore digna, ſtudioſis ſcriptorum ejus, è quibus

& hæc pauca quæ præmiſſa ſunt, clarius intelligi poſſunt. Hujus itaque utiliſſimi doctoris tractatus & opera, quotquot colligi potuerunt, etiam non ſine ſingulari labore, in hoc volumine caſtigatè admodum impreſſa fuerunt. Quod tribus ſanè partibus, ſi cuilibuerit, poterit ſecerni: Earum prima, continet ea quæ & fidem & Eccleſiæ regimen, & errores circa illa concernunt. Secunda, complectitur ea quæ ad morales traditiones pertinent. Tertia, myſticæ Theologiæ accommodata ſubjungit. Hunc autem partium ordinem, non eſſe incongruum, ſed ſcripturæ ſacræ prorſus convenientem, apertè intelliget, ſi quis Bonaventuram, in libello de reductione artium ad Theologiam, in quarto volumine, leget. Inter hæc autem opera, licet nonnulla ſint, quæ Joannis de Gerſon non eſſe veriſimilius ſit, ut eſt Tractatus contra proprietarios ſancti Auguſtini, Compendium Theologiæ, Sermo de Conceptione, & ſi qui plures reperiantur, tamen quia author alius non patebat, ideo loco ſuo perſtiterunt. Alii autem tractatus, qui Gerſonio nonnunquam tribuuntur, & tamen auctorem certum habent (ut eſt libellus de contemptu mundi, quem conſtat à quodam Thoma, Canonico regulari, editum, & alii plures) non his ſunt operibus inſerti: Verùm, nonnulli ad finem operis, propter conformitatem materiarum ſubjuncti.

EPITOMA VITÆ
JOANNIS GERSON.

ANNO ſalutis M. CCC. LXIII. natus eſt Joannes Gerſon, in pago ejuſdem nominis, diœceſis Rhemenſis, ex honeſtiſſimis devotiſſimiſque parentibus, patre Arnulpho Charlier, & matre Elizabeth, qui ab ineunte ætate, ad Dei amorem illum ſolicitè induxerunt, móxque tradiderunt bonis artibus in Pariſienſi Gymnaſio inſtituendum. Deinde, ipſe convolavit ad ſtudium legis divinæ ſacrarúmque literarum, in quibus ita ſeipſum exercuit, ut brevi tempore, omnes illic Theologiam profitentes, longè ſuperaret, ſervata ſemper morum integritate: in laboribus enim fortis, in conſilio prudens & modeſtus, in zelo ferventiſſimus erat: quotiens legationis munus in cauſis fidei & Chriſtianæ legis obibat, mira peritia uſus eſt & gravitate. Incrementum & decorem regni Franciæ, ſicut alter Leodegarius, apprimè dilexit. Contra ſchiſma periculoſiſſimum, utiliſſima multa non ſolùm ſcripſit, ſed etiam diligentia incredibili & vehementiſſima vi dicendi, ad communem Eccleſiæ pacem reverendiſſimos & ampliſſimos patres in Concilio Conſtantienſi movit & induxit. In cognoſcendo verò expeditiſſimus erat, in defen-

defendendo firmus & imperterritus, adeo ut, pro ipſa ſancta & Chriſtiana veritate tutanda, potentiſſimum Principem non metuerit: tandémque in Germaniam pulſus, exilium, velut alter Chryſoſtomus aut Athanaſius, patientiſſimè perpeſſus ſit. Et quia ſciebat jugum domini ſuave eſſe, onúſque ejus leve, conatus eſt omnia præcepta, omnéſque conſtitutiones humanas, quantumvis graves & numeroſas (quo tolerabiliores eſſent) ad Chriſti legem referre, unde & non indignè Chriſtianiſſimi doctoris meruit habere cognomen. Neque enim inhærebat curioſis ſpeculationum ambagibus, nec circa vanam ſubtilitatum oſtentationem ſolicitus, nec in novitatibus adinveniendis turgidus fuit. Verſabatur autem in his ſtudiis, quæ ad Dei laudem, ad fidei robur, ad plantandam Eccleſiam, ad conſcientiæ pacem, ad conſolandos puſillanimes, ad morum ædificationem, ad animarum ſalutem, utilia & neceſſaria eſſe videbantur: & quia utilitati proximorum, & toto corde inſerviebat, nullius privati commodi affectione ductus, abſque aſſentatione, & abſque contemptu cujuſcumque doctoris, qui eum præceſſerat, veritatem docuit, verum non adulterans verbum Dei, ſed ex ſynceritate prædicavit, & in monumentis poſt ſe plurima reliquit, quæ omnium ſtatuum hominibus, quæ confeſſoribus, quæ ſeminiverbiis, quæ Eccleſiarum Curatis, quæ viris quoque contemplativis, vehementer conducunt. Nam & in myſticæ Theologiæ & affectivæ traditione, clarus fuit & copioſus. Theologos etiam ſpeculativos, qui crudis ſolummodo ſpeculationibus, & clamoſis quæſtionum diſputationibus, vel Deum inveſtigant, vel de Deo diſceptant, ad experimentalem ejus guſtum invitabat, quippe qui, prius guſtaverat, quàm ſuavis ſit Dominus. Atque ita in Chriſtianæ contemplationis dulcedine, meditando, & ſuper Cantica Salomonis ſcribendo, in vitæ ſuæ finem perſiſtens, poſt multos labores Eccleſiæ Dei utiliſſimos, poſt ferventiſſimum animarum zelum, poſtque exilium, in fœlicem familiam Chriſti, quem docuerat, pro quo certaverat, quem totis viſceribus deſideraverat, in æterna beatitudine creditur eſſe receptus. Obiit autem anno Chriſti M. CCCC. XXIX. die Julii XII. Sepultus Lugduni in Eccleſia ſancti Pauli; inque lapide ipſius membris ſuprapoſito hæc verba leguntur: *Pænitemini & credite Euangelio.* Ubi hodie magnis miraculorum beneficiis, Dominus noſter Jeſus Chriſtus ſuum famulum illuſtrare, ejuſque ſanctitatati clementer atteſtari dignatur, cui ſit honor, & gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Hæc Epitoma vitæ Cancellarii, excerpta eſt ex bibliotheca Collegii Navarræ, tomo primo operum Gerſonii, Baſileæ edito, Anno M. D. XVIII.

JOANNES
CHARLIERUS
DE
GERSON
IN TUMULO
GLORIOSUS.

Juxta exemplar Lugduni editum.

AD LECTOREM.

NOn injucundum tibi fore, Lector, arbitratus ſum, ſi huic Gerſonianæ Apologiæ *adjicerem inventi ejus corporis narrationem à* Stephano Berney *oculato teſte editam; ſanam* Gerſonis *Doctrinam ac fidem doctiſſime defendit* Richerius; *ejus pietatem imo ſanctitatem miraculis non paucis Deus noſtris diebus comprobavit. Meum ergo eſſe duxi, poſt Richerii librum qui antehac ineditus neſcio quo fato in manus meas inciderat, tibi ſine invidia communicatum, alterum etiam hoc Opuſculum, jam quidem Lugduni impreſſum, ſed paucioribus tamen cognitum publici juris facere; ut ab omnibus honoretur quem ſic voluit Dominus honorari, confidatque Eccleſia habere ſe interceſſorem in cælis quem in terris habuit acerrimum unitatis, veritatis ac diſciplinæ ſuæ defenſorem.*

STE-

STEPHANI BERNEY LUGDUNENSIS,

Qui ſequentem Narrationem conſcripſit,

Ad Collegiatam D. Pauli Eccleſiam
Anagramma Gerſonianum
Gratulatorium.

JOANNES CHARLIERIUS DE GERSON.
ORES SANE: NIL GERIS CHARIUS DEO.

PLAUDE manu, cane voce, animo pia jubila pande,
Ædes inſolito munere ſacra Deo.
Ecce SACERDOTEM præfert tua fabrica DIVUM:
Quémque PIUM tenuit terra ſacrata refert.
Hunc ORES SANE: NIL CHARIUS hoc GERIS almo
Munere, ſive DEO, ſive tibi, atque aliis.

TUMULUS GERSONIANUS

LECTORI.

HIC DO RARA GERENS: SOL, INVENIES.

Ab obſcuro ſi rara prodeant,
Sanctioris vitæ claritate num emicat

JOANNES CHARLIERIUS DE GERSON?
GERSON, EN GROS.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΟΣ ΛΟΥΓΔΟΥΝΑΙ͂ΟΣ
εὐσεβεῖ, καὶ εὐσυνέτῳ Αὐδιτῇ,

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ.

ΓΕΡΣΩΝΙΟΙ, λαμπρῶς ἐγγράφεις ὡς, ΣΤΕΦΑΝ', αἶνον,
Ζωσῦσ' ἀθανάτῳ τὴν κεφαλὴν στεφάνῳ.

Μ. ΓΑΥΘΕΡΕΙ͂Ν.

JOANNES CHARLIERUS
DE
GERSON
IN
TUMULO GLORIOSUS.

FAMA nuperrimè nuda ſatis, & velox emanavit, quæ JOANNEM olim dictum GERSONIUM, à pueritia deductum per gradus virtutis, & honoris, ad diverſa, tum negotia, tum etiam loca Galliarum; poſt labores publicos, privatóſque confectum tandem, Lugduni reliquerat in tumulo.

QUIA tamen vacuum GERSONIS tumulum plerique ſcripſerant, omnes ferè crediderant; viſum eſt nunc eductum illum de tumulo proferre in medium, ut novâ famâ ſuccedente veteri, glorioſior appareat JOANNES, qui huc uſque delituit, verè GERSON.

UNUM monet, qui famæ tumulum, & tumulo JOANNEM glorioſum adhibet; nimirum, adulterata ſe nulla proferre; neque celare, aut addere quicquam circa tumulum JOANNIS, & JOANNEM in tumulo: ſed quæcunque viſa, vel audita, ſive etiam lecta refert, omnia donare *Patri luminum, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio.*

EXTAT igitur, etiam nunc, in Æde ſacra B. Laurentii Martyris, Collegiali Divi Pauli Apoſtoli contigua, parœciali Nobilium Fratrum Maſcranny pietate, ac liberalitate reædificata nuper, atque in auguſtiorem ſtatum reſtaurata, locus ſepulturæ, JOANNI DE GERSON liberaliter conceſſus à P. Camerario, & Capitulo Eccleſiæ S. Pauli, anno Domini 1428. die 28. Octobris, cum Anniverſario panis, & faciendo ex more tunc ſervato, & ſolito: locus, inquam, ab ipſo vivente JOANNE, Sacerdote, atque Cancellario Pariſienſi meditatus aliquoties inter circundantes ſe pueros catechizatos; occupatus ab eodem vita functo novem pòſt menſibus; nemini poſthac, quantumvis claro, & poſtulanti, non ita pridem, conceſſus, ex reverentia ejus cui datus fuerat; ideò ſervatus inter Eccleſiæ labentis ruinas, ut ipſa per egregios Fratres JOANNIS amantiſſimos tandem reſtituta, theſaurum aperiret, quem credebant omnes aſportatum, margaritam proderet Agri cœleſtis poſſeſſorem annis ampliùs ducentis.

HUNC tumulum, jam olim celebrem & frequentatum, ex fama beneficiorum,

ficiorum, quæ Deus præſtabat illic devotis Civibus in gratiam *Chriſtianiſſimi Doctoris JOANNIS, cognomento, Pii GERSONII*, à die obitus pro *Beato*, ac *Divo habiti, cultique communi ferè omnium ſuffragio*, ut poſt veteres, non impar illis Andreas du Sauſſay ſcripſit in ſuo Martyrologio: Chriſtianiſſimus etiam Gallorum Rex Carolus VIII. decoraverat, erecto in ipſius *Divi JOANNIS decus, & laudem* (ait epiſtola Canonicorum, & Capituli Eccleſiæ Lugdunenſis ad Chriſtophorum Epiſcopum Baſileenſem, initio Operum ipſius GERSONIS inſerta) *devoto Sacello, & Altari ſupra quod Imago ejus depicta erat* (nimirum, eo modo, quem requiſierat ab hocce Capitulo Reverendiſſimus idem Epiſcopus) *ad inſtar Alberti Magni, cum radiis ſolaribus in capite, ſine diademate tamen, in Cappa doctorali; Cor tenens in manu ſiniſtra, quod ad Cælum dirigebat, elevatâ dexterâ dicens: SURSUM CORDA.*

LAURENTIUS quoque Burellus, Regis Confeſſor, atque Eleemoſynarius, & Doctor ex Ordine Carmelitarum, deinceps Epiſcopus Siſtarienſis, hujus Capellæ Author, addiderat Altari quædam à ſe conſcripta carmina in laudem *Beati JOANNIS: cujus* (addunt Canonici Lugdunenſes) *nomen, & virtutum præſtantiam, dotes, atque doctrinam commendabat in urbe prædicans coram Regibus, Clero, & populo: cujus invocato, cùm è mulo caderet, auxilio, cervice, nec latere attritus, illæſus permanſerat: cui non minore ſtudio, induſtria, & labore, dabat operam apud Chriſtianiſſimum Regem, ut, habita ſufficienti formatione de vita, moribus, patientia, & doctrina ipſius, inter Divos canonizatus adſcriberetur JOANNES. Quem ſuum famulum magnis miraculorum beneficiis* (narrat Bibliotheca Collegii Navarræ, in Epitome Vitæ ipſius JOANNIS) *Dominus noſter JESUS CHRISTUS illuſtrare, cujus ſanctitati clementer atteſtari dignabatur. Ad cujus venerationem* (ſubjungit epiſtolis ſuperioribus jam citatus du Sauſſay) *multi confluentes pro obtinenda ope divina, votorum compotes ſe factos Beati GERSONII precibus, & meritis, ſeriò conteſtabantur.*

SED venerandum, adeóque tremendum præbuerat hunc locum ab initio poſterioris ſæculi quinti ſupra decimum, Laurentius alter, nomine Cataigne, Civis, &, ut ſcribitur, Apothecarius Lugdunenſis, qui *pia, & laudabili devotione motus, cupiens divinum cultum augmentari*, (verba ſunt in Contractu expreſſa,) *pro ſalute animæ ſuæ, & ſuorum, de voluntate, licentia, & conſenſu Camerarii, & Capituli Eccleſiæ S. Pauli, fundavit in Eccleſia S. Laurentii, dictæ Eccleſiæ S. Pauli contigua & adiacente, atque in Altari de novo in eadem Eccleſia ad honorem Dei, Beatæ MARIÆ Virginis, & commemorationem bonæ, recolendæ, dignæque memoriæ Magiſtri JOANNIS JARSONIS* (ita ſcribitur) *quondam dictæ Eccleſiæ S. Pauli Canonici, ac ſacræ Theologiæ Doctoris, ibidem ſepulti, erecto & conſtructo de mandato Chriſtianiſſimi Francorum Regis Caroli,*

hujus nominis Octavi; *unam* primùm *Miſſam Euchariſtialem ſingulis diebus Martis celebrandam*; tum & duobus pòſt menſibus *aliam qualibet Jovis die per unum Presbyterum de gremio, & habitu ſupradictæ Eccleſiæ S. Pauli.*

HUNC, inquam, locum ſepulcralem lapis adhuc ſuperpoſitus arguebat eſſe ipſius JOANNIS DE GERSON, in hæc verba, duplici lineâ Gothicâ circunducta, quæ nunc, ut pridem, viſuntur in tabula muro affixa, aureo charactere Romano inſcripta ſtudio piorum Maſcranny, his verſibus:

Magnum parva tenet virtutibus urna JOANNEM,
Præcelſum meritis, GERSON cognomine dictum:
Pariſiis ſacræ Profeſſor Theologiæ,
Claruit Eccleſiæ qui Cancellarius, anno
Milleno Domini centum quater atque vigeno
Nono, luce petit Superos Julii duodena.

ERAT etiam inſculptum parti ſuperiori hujus lapidis hoc Divinum Chriſti proloquium: *Pœnitemini, & credite Euangelio.* quod frequenter in ore habebat inter concionandum; ut legitur in Vita ejus, præmiſſa Operibus: atque in inferiori parte ejuſdem lapidis parma quædam teſſeraria, in qua nihil apparebat præter Symbolum, *Surſum corda*, ſuperiùs allatum, quod aream ambiebat.

PIETAS quoque ſtudioſorum Gerſonitarum, unius, vel plurium, hoc in loco *Tumulum* poſuerat charo ſuo JOANNI GERSONIO, fortè ab urbe ſuperiori ſæculo reddita. Quem Tumulum à ſe viſum refert Claudius Pratus, in Præfectura Lugdunenſi Regius olim Conſiliarius, Prati ſui pagina 134. in hæc verba:

IOANNI GERSON, Canonico Pariſienſi, Univerſitatis Cancellario, Theologo inſigni & Doctori, Univerſitatis & Libertatis Catholicæ Vindici & Propugnatori acerrimo & integerrimo: Cujus geſta, & ſcripta memoriæ æternæ debent conſecrari.

SED, quia nullus erat hoc tempore, qui hanc Tabulam, aut illam antiquiorem vidiſſet; nullus, qui pro lapide Tumulo ſuperinducto ſponderet, ut ei, longum jam tempus diviſo, nunc quoque fracto, etiam & deperdito ex parte, fides adhiberetur: & Altare cum Sacello Regio diſiectum ſuadebat, JOANNEM GERSONIUM, cum ejus Imagine, à furentibus Calviniſtis flammis, aut vicino fluvio traditum: Deus, qui Reſurrectionis CHRISTI denunciatrices voluit eſſe mulieres; conceſſam nobis in JOANNE Gratiam revelavit per mulierem de Graſſia vocatam, eámque (mirum dictu!) vitâ functam; ut exanime corpus ſervatam in mortuo vitam proderet,

deret, cunctis viventibus pariter ac morituris, profuturam. Res ita ſe habet.

AD decimum octavum Calendas Maii anni currentis 1643. (quæ tertia feria erat poſt Dominicam in Albis) horâ veſpertinâ, cùm Libitinarii Eccleſiæ Parœcialis & Collegiatæ D. Pauli ſepulcralem foſſam in adjuncta Æde S. Laurentii pararent egregiæ mulieri de Graſſi, juxta prædictum Tumuli Gerſonici lapidem; obtulit ſe caſu, muralis operis lateritii pars quædam, impedimentum faciens: ad cujus aliquoties icti apertionem, cùm unus ex foſſoribus, miſſo in patentem aditum manubrio ligonis, pulſaſſet interius lignum; exorta videndi cupiditas ampliorem ſibi viam fecit, per quam intromiſſa manus cum lumine addito videndum præbuit Libitinariis primùm, deinde nobis Clericis, tum etiam promiſcuis pluribus, feretrum ligneum, tranſverſis repagulis ex ferro cinctum ad pedes, ad medium corpus, & ad caput, muris (ut videbatur) lateritiis concluſum, quos ſuper, non arcuata ſtructura, ut jam ſolet fieri, ſed planus erat lapis appoſitus. Cujus quidem feretri ſuperiores tabulæ, quæ ad ictum ligonis ferè omnes deſederant, inviſum faciebant, quod in eo continebatur; aliis indiſtincta quædam proferentibus; aliis, præter tabulas & repagula, nihil aliud videntibus. Nam, quia procul ſatis erat proſpiciendum, vix quiſquam diſcernere quid poterat. Nulli tamen graveolens locus fuit; quin potiùs, jucundum, ſuavémque illic halitum odorati ſunt ſagaciores non pauci.

SUBITO rumor exoritur de Tumulo GERSONIANO: fama volat per urbem: inventum dicitur Sancti cujuſdam corpus in Eccleſia D. Pauli: cientur utriuſque ſexus promiſcui abſque numero: repletur iterum atque iterum viventibus, aperta mortuis tantùm foſſa ſepulcralis: omnes introſpicere cupiunt, interrogant, ſermonem habent, mirantur hilares, auditis fidem adhibent, & gratias agunt; maximè poſt viſam effracti ad pedes feretri portionem, quæ diviſa propinquioribus, alios faciebat ad quærendum audaciores: ita ut prohibito jam lumine, ſermo fieret de obſtruendò foribus oſtio Templi, aut ſaltem de complenda foſſa vicina, quæ adventantibus undique curioſis anſam præbebat. Interim, horâ datâ, traditur ſepulturæ corpus defunctæ de Graſſi, redditæ ſibi terræ lapis ſuperimponitur, invitantur omnes ad propria pulſato ære campano, portæ valvis obducuntur. Attamen (quis credat?) ſuccedunt recedentibus nocturni ferè adventantes: queruntur de aditu prohibito; &, quod intueri ſibi non licebat, poteſtantur genibus advoluti pro foribus; vota ſecretò concipiuntur, de quibus erit nobis ſermo deinceps.

POSTRIDIE, benè manè concedunt ad locum vigilantiores quidam, tum etiam alii ſucceſſivè plures, devoti pariter & cupidi. Quos inter honeſta vidua Margarita le Roux, altero crure dolens adhuc à nocte diei Sanctis Innocentibus

centibus

centibus ſacri, quâ, conflagrante domo apud Montempeſſulum, minus, ut videbatur, diſcrimen elegerat, dejecta per feneſtram; cùm veniſſet tandem ſpei Chriſtianæ magis, quàm manibus opem ferentium innixa, & fidelis oraſſet ad tumulum per ſemihoram; ſenſit paulò pòſt mitigatum valdè cruris dolorem initio vehementem: poſteà erecta in pedes, ac ſtans, imò & protenſum, aut curvum à caſu pedem corrigens, iterum atque iterum genua ſubmittens, (quod ei non licuerat à quatuor menſibus,) iiſque poſitis adorans, atque voti compos; tot habuit ſecum Divinæ bonitatis præcones, quot deinceps fecit hujus integræ, ac ſubitæ valetudinis auditores.

SUBSECUTÆ ſunt autem hanc primam curationem aliæ ſtatim tres: quas inter non ignobilis illa, pueri quinque annos nati, qui ſcambis ab initio cruribus nuſquam ſteterat in pedes. Mater ejus, & avia convenerant invicem in voto; hæc jejunium, illa Sacrificium promiſerat. Mirum dictu! nondum perſoluto voto, redux à parœciali ſupplicatione publica, mater ſtantem cernit in pedes puerum, miratur incedentem, ducit ad Eccleſiam, votum ſolvit, plerique accurrunt, ambulantem vident, non rectis equidem adhuc cruribus, omnes Deum collaudant, & *Beatum* prædicant JOANNEM GERSONIUM.

QUÆ fuit cauſa poſterior, ut, inſequenti die Dominica, ex arbitrio Eminentiſſimi Cardinalis, ALPHONSI LUDOVICI DU-PLESSIS DE RICHELIEU, Archiepiſcopi, & Comitis Lugdunenſis, convenirent de nocte quidam ex Dominis Canonicis Eccleſiæ S. Pauli, me, uno Incorporatorum, ſecum aſſumpto; ſcilicet, ut amoto ſuperiori lapide tumuli Gerſonici viderent, quid haberet inferior capulo ſuperinductus. Nam dubitari poterat de ſuperiore quantumvis noto, ne hinc inde aſportatus, illic tandem relictus eſſet, aut aliud quid etiam ſuſpicari. Veruntamen, concurrentibus undique parœcis utriuſque ſexus, & conditionis, atque adeò impedimentum facientibus, ita ut vix poſſet notari quorundam in parte lapidis apparentium elementorum forma, dilata eſt res in craſtinum.

QUA die nondum excitatis à ſomno curioſis, cùm defoderetur humus reliqua, ablato jam priùs lapide ſuperiori, apparuêre quatuor laterum ordines, intrito arenario juncti, æquali ab invicem intervallo poſiti ſuper totidem diviſi lapidis partes unitas, atque compoſitas: quibus remotis lateribus, quilibet adſtantium hæc verba quatuor lineis more Gothico inſculpta lapidi ſic, ut ſuprà, diviſo, legit ſemel & iterum, non ſine gaudio:

JOANNES DE GERSON
CANCELLARIUS PARISIENSIS.
JOANNES DE GERSON
CANCELLARIUS PARISIENSIS.

Erat

[illegible]

de ſuper [illegible], [illegible], quatuor in partes [illegible] diviſas; quam diligentiam attendatur ſingula, [illegible] G[illegible] veſtis pro ſupra poſita, non voluptatem [illegible] per a[illegible] juvenes, apparuit intra [illegible] [illegible]. Cujus [illegible] ribus, & abſtracto pulvere, qui, vel ex ipſa [illegible] [illegible] venerat, [illegible] p[illegible] quædam, [illegible] familia, [illegible] p[illegible] credenti veſtimento Sacerdotali; lineo primo, & ſecundo, quod [illegible] [illegible], lineo, tertio quoque, & ſuperiore, [illegible], auſtero [illegible], quod dicunt, [illegible].

QUIBUS [illegible] [illegible] [illegible] pars, quæ [illegible] [illegible] capite. Quod, ſive [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Manus quoque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & qua parte [illegible] [illegible] [illegible], non aurea, non argentea, ſed ſlannea. [illegible] [illegible] [illegible].

QUI [illegible] [illegible] in [illegible] Cardinali. [illegible] [illegible] [illegible] JOAN-NE GERSONIO. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

HIS [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

quam

quem [illegible] omne, [illegible] manibus [illegible].

STATIM, [illegible] Turpis [illegible], [illegible] ; [illegible] ad [illegible], [illegible] quod [illegible], addo [illegible] [illegible], [illegible] in genua [illegible], [illegible] & [illegible] *Sancti* *fune* [illegible] : [illegible], [illegible] dies [illegible] non [illegible] ad [illegible] [illegible], ac [illegible], etiam & Clericorum ex utroque ordine.

SUFFICERENT hæc [illegible], nisi etiam ipsi Sancti esse vellent.

AUDIANT igitur, quæ patrata sunt in gratiam devotorum JOANNIS DE GERSON, post ea, [illegible], sive Miracula, sive [illegible], de quibus [illegible], [illegible] quilibet [illegible], cui [illegible], Judex esto.

PRIMUM [illegible] Cardinalis, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] JOANNIS [illegible], [illegible] parvulus, [illegible] commotione [illegible], [illegible] cogitavit [illegible] de [illegible] GERSONI, [illegible] duo col[illegible], quæ [illegible] ; [illegible] votum, quod [illegible], ut [illegible] super Tumulum Gersonianum, [illegible] plus [illegible], [illegible], quæ Patri [illegible] pro[illegible].

ALIUS [illegible], [illegible] [illegible] nativitatis mense, [illegible] ipsis Calendis Maii.

TERTIUS, [illegible], [illegible] per [illegible] ; [illegible] GERSONIO, [illegible] [illegible].

QUARTUS, [illegible], [illegible] lumen [illegible] mor[illegible], [illegible] mense, [illegible] à [illegible] pa[illegible].

QUINTUS, [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] ante Tumulum Gersonianum [illegible], [illegible] [illegible] in [illegible], adhibita [illegible] GERSONIO, [illegible] pueri.

ETIAM [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible].

CETERI [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] ; ut [illegible] [illegible], [illegible], [illegible].

SED, [illegible] JOANNES DE GERSON,

ille, qui grandævus [illegible] potum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] cibo ſolido [illegible]: unde & nunc quoque [illegible] ei [illegible] omnibus.

DIXIMUS ſupra, ſanatam [illegible] mulierem, quæ [illegible] modo ſuo [illegible] [illegible] [illegible] extra ſpem [illegible] [illegible]: [illegible] hîc alios non paucos utriuſque ſexus. Inter eos ille [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], atque itinere malè multùm habens, nullo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dei [illegible], quam primùm in GERSONIS [illegible] [illegible] dit. A quo tempore [illegible] urbi, quamplures [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] num [illegible] [illegible] [illegible] erunt.

ALIUS quadraginta quinque annos natus; quem non [illegible] Medici [illegible] dolorem totius corporis, & maximè ſtomachi, à [illegible] omnium [illegible] [illegible], [illegible] non [illegible] [illegible] novendialis [illegible] [illegible] [illegible].

MERCATOR [illegible] non ignobilis, quartanæ febre [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], divina petivit remedia [illegible] [illegible] [illegible] JOANNEM GERSONIUM: & [illegible] [illegible] [illegible] ſpatio, [illegible], [illegible] [illegible] propoſi [illegible] [illegible].

RUSTICUS [illegible] quidam, viginti [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] tempore Adventus, ut nihil tandem videret, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in urbem [illegible] velata, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] videt.

ALIUS, urbis incola, quem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] totius corporis, linguâ exceptâ, quam [illegible] [illegible], ut Deum ſibi [illegible] [illegible] [illegible] ad Beatam Virginem Dei Matrem, [illegible] JOANNEM GERSONIUM: & ſtatim convaluit, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

EX mulieribus quoque, præter eam, [illegible] [illegible], & aliam [illegible] [illegible], quibus [illegible] [illegible] ex [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] una [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Christianis [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] annis, [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ALIA, paulò [illegible], quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible], [illegible] à ſe [illegible] [illegible] [illegible].

NOVISSIMÈ [illegible] vidua quinquaginta [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Gerſonii, [illegible] ſi- de [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], hoc ſolo [illegible] [illegible].

ALIA, [illegible] [illegible] nata, brachium [illegible] [illegible] [illegible] ex nervo malè affecto [illegible], invocato cum fide JOANNE GERSONIO

CLARA,

CLARA [illegible] in D[illegible] fœmina, quæ tri[illegible] ferè menſibus male [illegible] cœli, at[illegible] n modo; ut [illegible] [illegible] Medicis, votum [illegible] JOANNI: ſtatimque levato [illegible] dolore, convalvit tandem [illegible]: unde & [illegible], acceſ-ſit ad Tumulum Gerſonianum, ut voto deſungeretur, & hæc narraret nobis.

LONGIOR [illegible] plures hîc apponerem, quo-rum [illegible], vel [illegible] novendiales.

UNUM tamen addam, quod & fidem in GERSONEM, & animum Gallorum erga Regem [illegible] probet. [illegible]bætur [illegible] Chriſtianiſſimus Rex LUDOVICUS XIII. unde & in Miſſis [illegible] omnibus [illegible] Templis, & Aris, [illegible] publicæ [illegible] in [illegible] ſa-lutem Principis. Hinc [illegible] Cives, [illegible], qui [illegible], *[illegible] mei, Deus,* [illegible] ſuper Tumulum Gerſonianum, a[illegible] quodam [illegible] animum ad rem Galliæ publi-cam, [illegible] ſuper Altare [illegible] dictum Tumulum, ſacram [illegible] non ſemel.

[illegible], ac virtute [illegible]rus, ex Familia gentis [illegible], continuis novem diebus [illegible] [illegible], *E*[illegible] quem cum celebrante [illegible] [illegible] Altare [illegible], religioſe [illegible], ac publice obſecravit pro [illegible].

QUAM [illegible], nec [illegible] valuerint, [illegible] credi poteſt, ægrotan-ti LUDOVICO [illegible] JOANNIS, [illegible] [illegible] Regum [illegible], [illegible], [illegible] Gallicum, & [illegible] Principum [illegible] [illegible] GERSONIS LUDOVICVS, [illegible] [illegible].

ADESTE [illegible], [illegible], G[illegible] [illegible], [illegible] Gerſoniæ. [illegible] JOANNEM CHEVALIERUM, contra ſpem [illegible] [illegible], [illegible] vocabulo, [illegible], ut [illegible], [illegible] GERSONIANI [illegible].

SED [illegible] Diſ-[illegible], V[illegible] ac [illegible], eſſe illum puerum Rhe-[illegible], precibus datum [illegible], precibus [illegible], qui hic educatur; [illegible] Carolo [illegible] [illegible]antem filios patrum;

 precibus

precibus eorum inter docendum, orandum, min[illegible] [illegible]; precibus etiam ſuis (dicam & meritis) revelatum his temporibus, ad m[illegible] Dei gloriam, & veſtrum ſpeciale commodum.

NIMIRUM, ut filii Parentem ament; Magiſtrum audiant diſcipuli; [illegible] Patronum habeant; omnes reſtitutum ſibi [illegible], [illegible] neſciunt; etiam & [illegible], implentes opere, quod Majores [illegible] perant.

SVSPICIANT juvenes benè natum JOANNEM, [illegible] Pariſienſi bonis artibus inſtituendum, ac deinde con[illegible] ad ſtudium [illegible], ſacrarumque Literarum: ſed mirentur, quem Tolbe[illegible] *ingenii [illegible]*, *vita & converſatione* [illegible]; [illegible] Collegium [illegible] [illegible] *in* [illegible], [illegible] *in zelo* [illegible] [illegible] *ſuperantem* [illegible] [illegible] *um*, & [illegible], *ſervaſſe* [illegible], & ubique [illegible].

LEGANT [illegible] *Oratorem*, *atque Poëtam*, [illegible] *ſuo tempore* [illegible] ex eadem [illegible], *metra*, & [illegible] [illegible] *praeſtantiſſima*, *quibus tamen* [illegible] *apud* [illegible] [illegible], [illegible] *lectio* [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] JOANNIS [illegible] Joannes in epiſtola ad [illegible] Ant[illegible], [illegible] [illegible] *pervenerunt*, & *alia multa*, *quae* [illegible].

VERSENT [illegible] *Virum*, [illegible], [illegible] [illegible] *Scripturis* [illegible]; [illegible] [illegible], *ſed* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] *L*[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

AVIDE [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

quæ Eccleſiarum Curatis, quæ Viris etiam contemplati[illegible] vehementer conducunt

FELIX [illegible] titulo m[illegible]ci, GALLIA, ſed maxime ſolo nata-li tot S[illegible], doctorum, ac Piorum, vita, factis, [illegible], atque [illegible] il-luſtrium.

FELIX & tu, CIVITAS RHEMENSIS, quæ JOAN-NEM CHARLIERVM, Gerſoni natum, advenam ſimul & indi-genam [illegible]. Felices parentes Gerſonii, quibus hoc datum eſt ex gratia, ut GERSONEM in Dei gratia, & amore ſollicite educatum, gratiſſimum ex nomine [illegible], & veſtri, & Galliæ, & [illegible].

FELIX Gymnaſium Pariſienſe, in quo formatus, atque ex [illegible] CHARLIERUS, adepta primò [illegible] laurea doctorali, *Cancellarius* evaſit, atque *C[illegible]*, [illegible] favorabili Magiſtri ſui Petri de Alliaco, ſive potius Dei providentia [illegible] dignus [illegible] Cardinali ſuccedere.

FELIX tu quoque, CIVITAS PARISIENSIS, quæ GER-SONEM, etiam *Plebanum* audiſti, BRUGENSIS, quæ ſuſpexiſti *De-canum*, ROMANA, quæ *L[illegible]imo*, *& Academia*, ut [illegible] Vita, ſuſcepiſti, [illegible] *unionem, ac pacem Eccleſiæ*, TARASCONENSIS, & MASSILIANA, quæ [illegible] co-ram Summo Pontifice audiſti, PISANA, quæ *Oratores Gallo-rum* [illegible] in Conſilio [illegible], [illegible] ex Ancaliſſo [illegible], non quidem ad Conventiculum, ſed *ad Concilium* [illegible], *Patres Dominum* [illegible] *Spiritus* [illegible].

ET tu, CONSTANTIENSIS CIVITAS, etiam felix, in qua [illegible], ut [illegible] Collegii Navarrenſis, *[illegible] JOANNES*, [illegible] *in* [illegible] *& vehementiſſimus* [illegible], *ad* [illegible] *Eccleſiæ pacem* [illegible], *& amplißimus Pater* [illegible]. In cujus Concilio generali [illegible] *Epiſcopo Pariſienſi* [illegible], [illegible] An-nales, [illegible] *parte Caroli VI* [illegible] *fratrem* [illegible], *D[illegible]* [illegible], & *in-ſtitit*, *ut* Joannis Parvi [illegible] *f[illegible]*, [illegible] GERSONIS, [illegible] *memoria* [illegible] *Chriſtiani*.

DELEBANT [illegible] talem Virum, [illegible] *præ-* [illegible] a Vita [illegible] *re*[illegible], in [illegible] *ferum*, [illegible] *pro ipſa* [illegible] *& C*[illegible], [illegible] Collegium [illegible], *potiſſimum Principem*, *M*[illegible] *moverit*, [illegible], *tum* [illegible] *fimum*, [illegible] Vitæ, [illegible] *ſtudere*, *& Gal-liam* [illegible].

SED

SED longè feliciores, CIVITAS LUGDUNENSIS, [illegible] Domino Delphino contra factionem Burgundorum [illegible] JOANNEM CHARLIERUM, *post atque* [illegible] *occaſione quærentium ſe ad necem proditorum*, ut legitur [illegible] Vitæ; *diſſoluto* quoque *Concilio Conſtantienſi*, *domo*, [illegible], *dignitatibus*, *rebuſque propriis*, *pro veritate tuenda* [illegible], [illegible] Tritemius, *atque multis inſidiis expetitum*; *neceſſitate* [illegible] *tem poſt petita montana Bavariæ*, tunc verò GERSONEM, [illegible] & exulem, ſuſcepiſti læta, ſicut foviſti mater, pavi[illegible], civem & Doctorem habuiſti quatuor (& utinam pluribus) annis; Patrem & Magiſtrum [illegible]ſti; mirata ſolitarium in magna populi tui frequentia, [illegible] *ſuum quietem*, verba ſunt J[illegible] *nec adverſis*, *omnibus* [illegible] cum [illegible] cladem Regni Galliæ, [illegible], & civilibus bellis tunc [illegible]tur, (ait ipſe JOANNIS [illegible], [illegible] tandem in ipſo quieto [illegible] minùs quietum, præmiſſum [illegible] ad loca quietis, & non tam [illegible] mortuum, quàm viventem in [illegible] credidiſti, [illegible] que ſentis, imò & præbes extern[illegible], viventi [illegible], à te [illegible] [illegible] atque amanti te, *omni divini amoris affectus*, ut optimè [illegible], *innumerato fuiſſe videbantur.*

QUID verò de te dicam, COLLEGIATA D. PAULI ECCLESIA, GERSONIS amans? Tu eum corpore [illegible] additum, etiam adoptaſti in Canonicum. Tu Cathedram cum Sede, [illegible] cum Altari, cætera quoque neceſſaria, [illegible], [illegible]. Tu [illegible] nantem audiſti, Catechiſantem, [illegible] Sacramentorum [illegible]. Tu cum [illegible] in Templo [illegible] cum [illegible]. Tu pompa funebri comitatum, [illegible], ſepultum [illegible] in [illegible] Tumulo, quem deinceps omni [illegible] & cultu [illegible] que cultus ejus.

NON [illegible] ſatis, [illegible] D. [illegible] Archiepiſcopum, [illegible] JOANNEM GERSONIUM [illegible]. Et quæ [illegible] D. Paulo dicati, [illegible] (dicam & [illegible]) JOANNIS in conj[illegible] Laurentii Martyris [illegible], ita diſponente Deo, [illegible] D[illegible] eſt Domus; [illegible] Laurentii foret [illegible], per quam [illegible], & utraque Domus hæc terre[illegible], [illegible] Davidi Paulo, [illegible] rentio, Joanni, Tabernacula æterna, concupienda [illegible].

ERGO GERSONEM ſuſcipite *Cancellarium*, [illegible], *R*[illegible]

in cauſis fidei, legiſque Chriſtianæ [illegible], [illegible] *Magiſtrum, & Archi*[illegible], Canonum. [illegible] *dam*, Eccleſiæ Miniſtri; [illegible] *D*[illegible], Canonica; [illegible], Clerici, *Canonicum.* Omnes credite *Virum verè Chriſtianum*; &, [illegible] amini *temporum ſuorum perditiſſimorum ſingulare ſydus*, ex Vita ejus, dicite deinceps æterni Solis radium, & quaſi ſtellam matutinam in medio nebularum.

O utinam tales habeat Eccleſia Clericos, Academia Doctores & Cancellarios, Gallia Legatos, & Oratores; *qui pari cum peritia utantur gravitate, mira*, ſcilicet, qualis ille JOANNIS, ex Vita ejus; *qui incrementum, & decorem utriuſque ſexus apprime diligant; qui juſtitiam, & veritatem ament*, exemplo GERSONIS, in Epitome Collegii Navarrenſis. *In* [illegible]*us*, quod etiam de ipſo dixit ſupra memoriam [illegible], *ne*[illegible] *plus raram ſapientiam, ac indefeſſum in procurandis* [illegible] *ſtudium, an Pietatis eximiæ decus, & vitæ puriſſimæ nitidam* [illegible].

FINIO tandem, & [illegible] Lugdunenſibus, dico Gallis, dico advenis, [illegible] dico, majus [illegible] JOANNEM, majori quoque dignum [illegible], [illegible] Deus, etiam nunc. [illegible], & poſt ſuperum [illegible] Patribus, [illegible], [illegible] beneficia præſtantur vobis, ut religioſum avorum in nepotibus [illegible], foveant, imò & [illegible] animum [illegible] nobis [illegible], [illegible], CHARLIERUM GERSONEM. Cujus expertas ſpolia, [illegible], non [illegible] cura ſervari debent à [illegible] hodiernis, quàm fuerunt à [illegible] parentibus recondita. Quem [illegible] viveret, [illegible] poſt mortem olim celebrem [illegible], ſcri[illegible], [illegible], & [illegible], [illegible] quod ille vivens [illegible], impleverit moriens: *P*[illegible], a [illegible] poſt [illegible] *credite Euangelio.* ſi credentes, & [illegible] amaveritis; ſi [illegible], & juſte, & pie vixeritis exemplo GERSONIS.

IN quo laudandus [illegible], & [illegible] Deus, [illegible], & [illegible], [illegible] R[illegible] ([illegible] ferax erat Lugdunenſis Eccleſia,) vel [illegible], vel [illegible]. JOANNEM ſervavit hactenus GERSONEM, [illegible] Gallis, [illegible], [illegible] Lugdunenſibus, Clerici [illegible] & [illegible], [illegible] Cardinalem, Academiæ Cancellarium, Oratorem [illegible] Lugdunenſi, uno verbo dicam, Cleri lumen, Galliæ columen, [illegible], [illegible] *Beatum*, ac *Divum*, nunc quoque *Gloriſum.* [illegible], ut [illegible], ut civium pariter & advenarum, ut C[illegible], ut [illegible], ut [illegible], ut Curialium, ut C[illegible], ut Doctorum, ut Regum & Principum, ut

omnium CORDA SVRSVM trahat, quæ direxit vivens; mentes, & corpora ſanet, quorum curam egit priùs; rem augeat temporalem, ſpiritalem obtineat Urbi, Orbi, Regique Gallico, Eccleſiæ.

FINIS.

AD LECTOREM.

SCIO, *multiplex erit hujus Scripti mei judicium, benevole Lector: multiplex,* [illegible]*, & unum: nec abnuo: nam,* Sicut hi, qui præparant convivium, & quærunt aliorum voluntati parere, propter multorum gratiam libenter laborem ſuſtinent: *ita & nos omnium judicium, atque ſententiam.* Curavimus *tamen in hac rerum multitudine, &* conceſſa de ſingulis veritate ſuis Authoribus, ut legere volentibus eſſet animi oblectatio; ſtudioſis verò, ut faciliùs poſſint memoriæ commendare; cæteris omnibus utilitas conferatur. 2. *Machab. cap.* 2.

VAL 1531742

AD ZOILUM
GERSONIANUM,
ANAGRAMMA DUPLEX,
uno concluſum Epigrammate.

JOANNES CHARLIERUS DE GERSON.
ERRAS: EN SONUS CHARI GEDEONIS.
INHORRENS HÆRESEON GLADIUS.

ERRAS, *ô Amalech; Madian, tu ſomnia narras;*
Iam fuge: quid Sanctis impia caſtra moves?
EN SONUS, *& lampas* CHARI GEDEONIS
INHORRENS
Vitâ, voce, actu, HÆRESEON GLADIUS.

166.
C.
27.

Digitized by Google